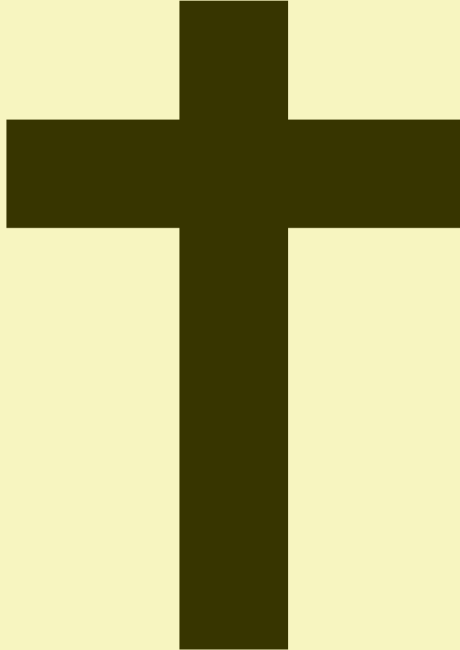

Na'inbí Sedó Yôesiví Tųų / Nanbí Sedó Jôesiví

Tun

New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tũũ / Nanbí Sedó Jôesiví Tun
New Testament in Tewa (USA) (San Juan/Santa Clara)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tewa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Naʼinbí Sedó Yôesiví Tũũ (San Juan)/ Nanbí Sedó Jôesiví Tun (Santa Clara)

Copyright Information

© 2012, Bible League International. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tewa (USA)

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 20 May 2025 from source files dated 29 Jan 2022

f775bf1b-8c8a-5c5e-9288-3b9b00387997

Contents

MARK	1
LUKE	35
JOHN	93
ACTS	135
ROMANS	191
PHILIPPIANS	217
1 THESSALONIANS	223
2 THESSALONIANS	228
1 TIMOTHY	231
2 TIMOTHY	239
TITUS	245
PHILEMON	248
JAMES	250
1 PETER	257
1 JOHN	265
2 JOHN	271
3 JOHN	272

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi Mark Ita'nandi'

John i' p'ó'p'oekandi'di Jôesiví tun in t'owa ovâytunphadende'

¹ Nă'i-ân namuu i' híwó'di tun Jesus-ví'gedi, i-á namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i' bá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.

² Hăn'oe Jôesi Tádáví tukhe'bi', Isaiah gin nakháwă'i', ita'nan háa Jôesi Tádá iví ay itų'annin, ginnân:

³ Ót'ôeyanbe, naví t'ôepa'aa'i' uví páadé wînsankhâymáa.

I'dân ugî' in p'ôe wônkhây'amí.

Oe ahkon deedi i' t'ôepa'aa'i' ûntųhkwintųuní,

"In p'ôe bínkhây'an i' shánkí natsonji'igí'.

Hă'i p'ôe'ây-á wá' igí' binta'ge'an."

⁴ John i' p'ó'p'oekandi-ân i' t'ôepa'aa'i' namuu. Oe ahkon deedi Jôesiví tun in t'owa ovâyt'ôekanhondi ovâytumáa, "Unbí t'aywó'di binjoe'an, hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídí, ihaydânho naadi wâyp'ó'p'oe'amí."

⁵ Hedí hânho báyéki t'owa Judea nangewin hedá Jerusalem bú'windá ee naji' iwepiye dimáa, hedí in to'wên dívít'aywó'dihăätsi'annin in Jordan p'o'k'ay iwe ovây'p'ó'p'oe'an.

⁶ John-bí aa kamăyo phódí ûnpa'an, hedá napújeba'áamuu, hedí khowi'dá hedá thaawăă áp'o ishaa'i-á ik'oe.

⁷ Hedí ginnân in t'owa ovâytumáa: "Wí to'wí naví shánkí tsonan, hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídí, ihaydânho naadi wâyp'ó'p'oe'amíkhuu imáa'i naví tí'úugé napowagi'o, hedí naa ihay híwó'di wó'muupí dáy't'ăă-ídí iví anto wânbo dônma'p'ăădi-ídí.

⁸ Naadá p'oedida' wâyp'ó'p'oe'o', hewânbo i'dá i' Yă'dăa'i P'oewaahăa wovâysankhâymáa wí p'ó'p'oekan waagibá."

Jesus óep'ó'p'oe'an

⁹ Ihayhăăbá Jesus oe Nazareth bú'dí napówá, Galilee nantaa búgedi, hedí in Jordan p'o'k'ay iwe John-di óep'ó'p'oe'an.

¹⁰ Hedí Jesus ee p'oe iwedí nats'anpee'ă' ihaydi, makówá nakhuudeemändi i' Yă'dăa'i P'oewaahăa wí k'o'wee waagibá nawândi imû', hedí iví'di isóge.

¹¹ Hedí wí tun makówádí napeedi ginnân natú: "Ų-á naví ay wísígí'i-ân unmuu. Hânho ų'di ohíhchan."

Penísendi ikhăăde Jesus óehíwóhpíkannamídí

¹² Ihaydi i' Yă'dăa'i P'oewaahăađi Jesus ahkónupiye óeho'.

¹³ Jónăntă (40) thaa iwe naji', hedí Satan i' Penísendi namuu'i' ikhăăde' óehíwóhpíkannamídí. Ihayhăăđi wíyá to'wí i-ádí wína'ănpí, in ahkónuwin anímăa hăăwênda'mân iwe diji', hewânbo in makówáwin t'ôepa'aa'indiho óekhăge'nan.

Jesus-di jónu paawó'in ovâytųhkánnan i-ádí dimú-ídí

¹⁴⁻¹⁵ John i' p'ó'p'oekandi' oe Judea óepansóge, hedí tí'úugédí Jesus oe Galilee-piye namăa, Jôesi Tádáví híwó'di tun in t'owa ovâyt'ôekanhondi. Ovâytumáa, "Năă-ânho híwó'diwe naná, Jôesi Tádá nakhâymuu wovâysígíhóenídí. Unbí t'aywó'di binjoe'an, hedá nă'i Jôesi Tádáví híwó'di tun bíwăyú."

¹⁶ Iwáy Galilee p'oekwí kینگé Jesus naphademăn dihaydi, Simon-dá iví tí'ûu Andrew-ádí dănpa'akanundedi ovănmû', indá paawó'in damuudi.

¹⁷ Hedí ovăntų'an, "Naa-ăđí bákă've. Năă dănpaahónde', hewânbo naagi' dînt'owahóení'in wănhă'amí."

¹⁸ Wesebo inbí pa'akanu'i dānjoe'andi i-ádí damää.

¹⁹ Wíyá hây namää ihaydi, James-ádí iví tí'ûu John-dádí ovānmû', indá Zebedee-ví ây damuu. Inbí pa'akanu'i dānkodi'o' inbí kophé iwe.

²⁰ Hedi ovānmû'di ovāntu'an i-ádí damú-í'in, hedi inbí tádá Zebedee ee kophé iwe in t'ôe'indádí ovâyjoe'andi i-ádí damää.

Jesus-di wí yä'dâapî' p'oewaahâa wí senbí'wedi óekhehiye

²¹ Capernaum bú'ay dipówá, hedi i' kaykhanwówá thaa naná' dihaydi Hudíyoví méesate'ay ee Jesus nats'ú, hedi in t'owa ovâyhá'an.

²² Háa Jesus-di ovâyhá'o waa ovâyháa'an, gá in sená' in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in dívihée'an waagibá wí'ihée'anpídân, hewänbo i'dá ovâyhá'an ta'gendi itsonkhumáa waagi.

²³ Ihaydibá wí sen i' méesate ee nats'ú, i-á wí yä'dâapî' p'oewaahâadi óemáa, hedi ituwínú,

²⁴ “Ánpí dí'an, u' Jesus Nazareth bú'wi'. Ti un'ää dít'aháanú-ídí gáhân? Naa dínhanginná to'wí unmuu'in. U-á i' t'ähkí yä'dâa'i' unmuu, i' Jôesi Tádadí wóesandi'.”

²⁵ Jesus-di i' yä'dâapî' p'oewaahâa óet'e'yandi óetu'an, “Hânda'dibo', ná'i senbí'wedi ópeeve.”

²⁶ Hedi i' yä'dâapî' p'oewaahâa ituwínúdáhá' i' sen óethathakannan iví'wedi napee'ädi.

²⁷ T'ähkí in t'owa ovâyháa'an, hedi dívítu'an, “Hānnan namuu ná'in? Wên ts'aamin háhkannān imáa, hedá itsonkhumáa waa i'o'. In yä'dâapí'in p'oewaahâa wänbo ovâytsōnmáa, hedi indi óe'a'gindo'.”

²⁸ Hedi oe Galilee nange i'ge t'ähkí t'owa iví'gedi dit'oe.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháa'an

²⁹ I' méesate iwedí dipee, hedi Jesus oe Simon-dá Andrew-ádí inbí tewhá iwepiye namää. James-ádí John-dádí wá' damää.

³⁰ Dipówá ihaydi Jesus óetu'an Simon-bí jahkwíjo ûntsáwäp'ídehay'in.

³¹ Hedi i' kweeví whohte iwepiye namäädi man diwedí óeyâ'di óeshaa. I' tsáwäp'íde wesebo ûnhán, hedi ovâyhúujôn.

³² Nathants'ú' dihaydi i' kaykhanwówá thaa naphade, hediho in t'owadi in dihay'in t'ähkí hedá in to'wên yä'dâapí'in p'oewaahâadi ovâymaa'indá wáy Jesus na'ân diwepiye ovâyhúja'.

³³ In bú'wnmáa, hedi indi óe'a'gindo'.in t'owa t'ähkí ee tewhá phódi dívíwé'ge'an.

³⁴ Hedi báyéki t'owa ovâyhehkháa'an, tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo', hedá báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedi ovâykhehiye. Hewänbo in p'oewaahâa wí'ovâyhi'mägipí, gá to'wí namuu'in dínhanginnāndān.

Jesus wí'bo ijûusu'an

³⁵ Wa'déedí Jesus ishaa, hedi bú'dí napeedi oe hânda' naná' diwepiye namää, hedi iwe ijûusu'an.

³⁶ Simon-dá in wé'gen i-ádí diji'indádí dimää óenuuwä-ídí.

³⁷ Hedi óeshaa ihaydi óetu'an, “T'owa t'ähkí wóetuwämáa.”

³⁸ I'di ovâytu'an, “Jaho gimú-í o'i wé'ge'i bú' nāwe tsowa naná' diwepiye, eeje wá' Jôesi Táadávi tun dovây't'ôe'amídí. Hangí'-ānkun o'ää.”

³⁹ T'ähkí Galilee nange i'ge Jesus namāndi inbí méesate eeje Jôesi Táadávi tun ovây't'ôekanhon, hedá in yä'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedi ovâykhehiyende'.

Jesus-di wí sen naphétaymuu'i' ônehkháa'an

40 Wí sen naphéetaymuu'i Jesus-ví'piye na'ää, hedi idége'disógedi pín ta'gedi nakhäge'da'póe. Óetu'an Jesus, "Dínhanginná ɥ-á úkodí'in ná'i phéetay dínjâa'amídí, unda'di."

41 Jesus iví'piye hânho nasehkanäpóe, hedi ikhóhtäädí iví mandi óetäge, hedi óetu'an, "Naa oda'ákun wínhehkháa'amí'in. Ünhehkháapúuwí."

42 Wesebo i' phéetay ûnhándí nahehkháapóe.

43-44 Hedi Jesus-di óepunjôn, hewänbo páadé kaygindi óetu'an, "Óet'ôeyan, to'wí wänbo ná'i úpóe i'gedi wínâat'ôe'amípí. Moses ita'nan Jôesi Táđáví ta'nin diwe, únkây'ä' wí hääwí i' ow'ha'ví'piye bínhûuwí'in Jôesi Táđá óemäänídí, in t'owa ovâyhangin'ânnamídí íhehkháapóe'in. Nää ópûn, ha'wâa ó'an."

45 Hewänbo i' sen iwedí namäädí báyéki ihée'an ni'gedi, hedá háa ûnpóe'indá t'ämäpiye in t'owa ovây't'ôe'an. Háa i' sen i'annin namuudi Jesus wí'ûnkodipí kee'eedí i' bú' nats'ûunídí, hediho bú'dí já'wébo wáy tóebo nathaapí iwe iwóyí'. Hewänbo ee na'ân diwe in t'owa t'ämäpha'gedi dipóya'.

2

Jesus-di wí sen ûn'a'yäkankodipí' ônhehkháa'an

1 Wí hâyú thaa naphade ihaydi Jesus wíyá oe Capernaum-piye namää, hedi iví' na'ännin in t'owa dínhanginpóe.

2 Báyéki t'owa iwe diwe'gepóe, hediho wínajâanáhpí phódi nú' wänbo joe, hedi Jôesi Táđáví tun ovây't'ôe'an.

3 Wáy-á t'owa di'ää, hedi in diwedí jónu senä'di wí sen ûn'a'yäkankodipí' whohpa' k'éwédi óekán.

4 Hewänbo dit'owabá'yendi wídínkodipí Jesus-ví nú' óekáanídí, hediho wha'k'aypiye dipeedí Jesus nawin dee ta'ge dâypohkídí, hedi whohpa' wóegé i' sen ûn'a'yäkankodipí' oe áagépiye óewaje.

5 Dâywâyumáa'in Jesus-di ovây'mû' ihaydi i' nahay'i' óetu'an, "Naví ay, uví t'aywó'di ú'owó'jen."

6 Hewänbo wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in iwe dikw'ó'nin ginnân díví'ánshaamáa:

7 "Háadan ná'i sen gin ihí'máa? Jôesi Táđáđá'mân ûnk'óe t'aywó'di i'owóje-ídí, hediho gin ná'i sen ihí'máadi Jôesi Táđá óe'a'ginhânunde'."

8 Wesebo Jesus wí'bo ûnhanginpóe háa kaađibo díví'ánshaamáa'in, hedi ovây'tu'an, "Hedi háadan ha'wâa úví'ánshaamáa?"

9 Ná'i sen ûn'a'yäkankodipí' dótú'andá, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen,' háa dótú'andá, 'Uví whohpa'ay mänke'di ójýé,' wé'i-an shánki wínabâapu'wanpí hedânho bínmúunídí háa ta'gendí dínkodí'in háa joe?

10 Nää hääwí dókhây'máa wâykeeyamídí naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i dínk'óe'in nää oepáa k'aydi t'aywó'di dovây'owóje-ídí wá'." Hedáhá' i' sen ûn'a'yäkankodipí' óetu'an,

11 "Wítumáa, ówínú, uví whohpa'ay mänke'di uví'piye unmu-i."

12 Hedi i' sen wesebo iwínú, hedi iví whohpa' ikê'di napee. T'ähkídíbo óemû'di ovây'háa'andi ditú, "Wên hääwên gi'min wáymûu wänbo wí'ây'mû'pí," hedi Jôesi Táđá kw'áayébo óemáa.

Jesus-di Levi óetu'an óeyuuhûuwí'in

13 Jesus i' bú'dí napeedi oe p'oe kwí kینگépiye wíyá namää. Báyéki t'owa iví'piye dimää, hedi ovây'há'o'.

14 Hedi Capernaum-piye nawáymän dihaydi wí sen Levi gin nakháwä'i' óemû' i' phahsan chá' dâywé'ge'o'i tewhá'ay ee na'ándí, i-á Alpheus-ví ay ûnmuu, hedá tax phahsandi-ân namuu. Jesus-di Levi óetu'an, "Naa-ádi ókă've," hedi iwínúdí Jesus-ádi namää.

¹⁵ Báyéki wây-á tax phahsannin hedá wây-á t'owa-á Jesus-ádi diji?, ná'in wé'gen t'owa in Pharisees-di ovâyṭumáa t'ôeyanpí'in gin. Wí thaa Levi-ví tewhá ee ná'in t'owa Jesus-ádi iví khäge'nindá dívíhújo?

¹⁶ Hedí wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in senä', indá Pharisee t'owa iwedí'in dimuu'indi Jesus óemû' ná'in gi'min t'owa-ádi ihújodi. Hedí Jesus-ví khäge'nin ovâytsika'yan, "Háadan ná'in tax phahsannindá dí hédá ná'in t'ôeyanpí'indá ihújo?"

¹⁷ Jesus nat'oedí ovâyṭu'an, "In dihay'indá'mân wí woekandi dínṭáy, in dihaypí'indá joe. Naa o'äá in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâyṭu'ámí inbí t'aywó'di dâyo'e'ámí, in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon gin dí'ánde'indá joe."

Jesus óetsika'yan haqäá i'gedi

¹⁸ Ihayhääbá John i' p'ó'p'oekandiví khäge'nindá in Pharisee t'owaví khäge'nindá dí dívíhaqäá'o', hedí wên t'owa Jesus ûnpówá'indi óetsika'yan, "Háadan John-bí khäge'nindá in Pharisees-ví'indá dí dívíhaqäá'o', uvíndá joe?"

¹⁹ Jesus-di ovâyṭu'an, "Dínkhótsaashánkí'eediná' dihayḍi, ti i' soyingiví k'ema'in dí dívíhaqäá'o wa'di indá nájidibo"? Joe, há'to ha'wâa díví'ámí wa'di indá dín'ándi.

²⁰ Hewänbo owáy häädi i' soyingi inbí'wedí óekhuwakhâymaa, ihayḍânho dí dívíhaqäákhâymaa." *

Jesus-di ovâyṭhayyan in Hudíyoví hay owáyḍi'í khuu-á hédá iví ts'aqabi khuu-á wíḍânwóndepí'in

²¹ "To'wí wänbo wên to khannin deedi wên aa'ay ts'aamin wí'it'í'k'úya'pí. Ha'wâagi i'andá, dâyo'owíḍi in aa'ay nat'í'k'óe'in nats'ûuní, hédá shánkí wänbo-á in to-á nasivedee-í.

²² Hedí to'wí wänbo wí úuva p'oe ts'aqabi wí'íkuudepí wí k'úwá khowa p'oemúu khandi eeje. Ha'wâagi i'andá, i' úuva p'oe nakaypóedí nasôedí i' p'oemúu napání, hédá i' méena-á nacha'dee-í. Úuva p'oe ts'aqabi-á p'oemúu ts'aqabi eejân ûnkuukhây'ä'."

Jesus óetsika'yan kaykhanwówá thaa i'gedi

²³ Wí thaa, kaykhanwówá thaa naná'di?, wí táhtân nava i'ge Jesus-ádi iví khäge'nindá dimân, hedí in khäge'nin dâyták'éthehondi dâyoehon.

²⁴ Hedí in Pharisee t'owadi Jesus óetu'an, "Háadan uví khäge'nin ha'wâa díví'o"? Háa díví'o'in kaykhanwówá thaa naná' diwe nakhâak'óe."

²⁵⁻²⁶ Jesus-di ovâyṭu'an, "Hewänbo bîntunnapí'an háa David hân'oe i'annin, Abiathar na'owha'p'ó'déḍi'ân dihayḍi. David-dá hédá in senä' i-ádi diji'indá dihaḥsêndi wí hääwí dâyk'o'í'in wíḍâymaa'pí, hedího Jôesi Táḍávi tewhá ee dits'û, hedí i' pává ee nasaa'í David ihógidi ik'oe, hédá in senä' i-ádi diji'indá wá' ovâymägi, tobá i' pává Jôesi Táḍági' ûnwíjesaa wänbo', hedího in owha'da'mân dínk'óe dâyk'o'ídi.

²⁷ Jôesi Táḍádi t'owa ovâykhíjé i' kaykhanwówá thaa dâywänpi'a'geenída joe, hewänbo i' kaykhanwówá thaa-á t'owa ovâymägi ovâykhäge'namídi.

²⁸ Hedího naa, t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'í' omuu'í dínk'óe otúunídi háa t'owa kaykhanwówá thaa iwe wänbo dínkodí'in díví'ámídi."

3

Kaykhanwówá thaa iwe Jesus-di wí sen namant'aamuu'í' ônehkháa'an

¹ Jesus i' Hudíyoví méesate'ay ee wíyá nats'û, hedí wí sen wáyhángéḍi namant'aamuu'í' iwe na'ân.

² Hedí in t'owadi Jesus áyîngidi óemúnde', tigúba kaykhanwówá thaa i' sen ônehkháa'ámí, hedí ônehkháa'andá ônt'e'p'êede-í.

* **2:20** Jesus wí'bo iví'gedi ihí'máa. I-á i' soyingi waagi'bá namuu, hedí iví khäge'nindá i' soyingiví k'ema'in waaginbá-á dimuu.

³ Jesus-di i' sen namant'aamuu'i' óetu'an, "Nă'in t'owaví páadépiye ówínú."

⁴ Hedáhá' Jesus-di ovâysika'yan, "Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe íví'ámídí: Tí wí to'wí âykhäge'namí háa âywa'amí? Tí gínkhây'ă' wí to'wí íví wówátsi ây'aywoení'in háa âyháyjí'in?" Indá háabo wíditúhpí.

⁵ Hedi Jesus ibéedí tyîngidi óemúnde', tigúba k'aygi ovâymúnde', gá wídisígítaachanpoe'opídân, hedi wídisehkanäpóepídí óewa'an. Hedáhá' i' sen óetu'an, "Ókhóhtăă." Hedi ikhóhtăădi íví man ûnwówadi páadédí ûnmuu waagibá ûnpóe.

⁶ In Pharisee t'owa dipee, hedi wesebo Herod-ví k'ema'in ovâyhée'an wên hí' dâyk'úuwídí hádídí Jesus óeháyjí'in.

Báyékí t'owa oe p'oekwí kíngépiye Jesus-ádi dimää

⁷ Jesus-ádi íví khäge'nindádi iwedí dívíjâa'an, hedi oe p'oekwíngépiye dimäädi báyékí t'owa dínwóemää. Nă'in t'owa di'ăă oe Galilee nangedí, Judea nangedá,

⁸ Jerusalem bú'dá, Idumea nangedá, Jordan p'o' p'ânädá, hedá Tyre bú' Sidon bú' tsowadá. Nă'in t'owa-á háa i'o' i'gedí dit'oedi íví'piye dimää.

⁹ Hedi Jesus íví khäge'nin itu'an wí kophé ûnkhâychaní'in, in báyékí t'owadi wí'óet'ăămá've-ípídí.

¹⁰ Báyékího ovâyhehkháa'an, hediho năa-á t'ăhki in dihay'in íví'piye dívít'ă't'ă'máa óetăăgé-ídí.

¹¹ Hedi in t'owa in yă'dâapí'in p'oewaahâadi ovâymáa'indi óemû'dí íví páadépiye dívídege'dikw'ódi, hedi dívítuwínú, "U-á Jôesi Tădáví ay-ân unmuu."

¹² Hewänbo kay'indi in yă'dâapí'in p'oewaahâa ovâykhâak'û' wíditú'be-ípídí to'wí namuu'in.

Jesus-di tă'dí wíje senă' ovâyde'man íví khäge'nin dimúunídí

¹³ Jesus okú i'piye namää, hedi in to'wên nada'in ovâyťuhkănnan, hedi ee naji' iwepiye dimää.

¹⁴ In diwedí tă'dí wíje senă' ovâyde'man i-ádi dimú-ídí, hedá ovâypunjôenídí íví tun in t'owa ovâyťunphaadé-ídí.

¹⁵ Hedá inbá ovâyk'û' in yă'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedí ovâykhehpeeyé-ídí.

¹⁶⁻¹⁹ Ginnân in senă' dikhăwă: Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekhăwămägi), James-á John-dá (nă'indá Zebedee-ví ây ûnmuu, hewänbo Jesus-di ovănkăyă' Boanerges gin, hedi nă'in khăwă Boanerges-á Greek-ví tundi "Kwahtăa" gân namuu), Andrew-á, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), Thaddeus-á, Simon-dá (i-á in Zealot t'owa iwedí'i namuuwăn*), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhăymăa'i-á namuu).

Dítú Penísendiđi Jesus óekhăge'măa'in

²⁰ Jesus wí tewhá ee nats'ú, hedi báyékí t'owa wíyá diwé'gepóedí Jesus-á íví khäge'nindá húu wänbo wí'ovâymahpí.

²¹ Hedi íví maatu'in háa ûnpoe'o'in dínhanginpóedí ûnkenmää. "Hădée íví hangintan wí'imăapí" gin dítú'.

²² Wên Hudíyoví khuu dăyhă'o'in oe Jerusalem bú'dí di'ăă'in wá' dítú', "Jesus-á Penísendiđi óemăa. In yă'dâapí'in p'oewaahâaví p'ó'dédí' dínmuu'i', Beelzebul gin nakhăwă'i'dân óekhăge'măa in yă'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedí ovâykhehpeeyé-ídí."

²³ Hedi Jesus-di in t'owa íví'we ovâywé'ge'andi nă'i hí' wên ó'gédí'ay waagi'bá namuu'i' ovâyťu'an ovâyhá'ámídí: "Hădíđan Satan i' Penísendi namuu'i' ûnkođí wí'bo ipikhehpeeyé-ídí?

* **3:16-19** In Zealot t'owa-á Israel nangeđí' dívíhănbo' in Rome-'in ovâykhehpeeyé-ídí

24 Ti wí'únhanginnáhpí'an wí nangewin t'owa wí'bo dívípihänbodá, há'to inbí nange dínkâypúuwí.

25 Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí'bo dívípiyándedáho', há'to híwó inbí k'aygi dínpuuwí.

26 Hedi hanbá Satan iví khäge'nindáđí iyándedá, há'to nakâypúuwí, hewänbo iwebo iví kay ûnháanı.

27 "To'wí wänbo wí'ûnkodipí wí sen nakay'iví tewhá ee nats'ûunídí iví hääwí ônsänhóenídí, páadé i' sen nakay'i' óewhisógepidíbo'. Óewhisógedida'mânho ônsänhóení iví hääwí.

28 "Ta'gendi wâyţumáa, nakodi ovây'owóejé-íđí t'owaví t'aywó'di t'ähkí hedá t'ähká inbí hí'dí Jôesi Tádá óe'a'ginhänúnde'i-á.

29 Hewänbo to'wí i' Yä'dâa'i P'oewaahâaví'gedi a'ginkhanudi ihí'máadá, Jôesi Tádáđí há'to hânhay wänbo ôn'owóejé-í. Wên t'aywó'nin i'o há'to hânhay wänbo na'owójeđe-í'in."

30 Ha'wâagi Jesus ihée'an gá in Hudíyoví kuu dâyhá'o'in ditúđân, "I-á wí yä'dâapí' p'oewaahâadi óemáa."

Jesus-ví jíyá-á tí'ûuwindá ûnpówá

31 Ihayhääbá Jesus-ví jíyá-á iví tí'ûuwindá i' tewhá wáy na'ân diwe dipówá, hedi já'wé dívítsíkhawindi wí to'wí Jesus ûntúhkánts'û.

32 Báyéki t'owa ee na'ân dee dikw'ôn, hedi óetü'an, "Uví jíyá-áđí uví tí'ûuwindáđí oe já'wé diji' hedi wóetüwämáa."

33 Jesus-di ovâyţü'an, "Wây-á t'owa diji' jíyá-á tí'ûuwindá waaginbá dimuu'in naagi'."

34 Hedi in t'owa dibûukw'ó'nin ovâybéepüwämáadı natú, "Nä'in wá' naví jíyá-á naví tí'ûuwindá dînmuu.

35 To'wên háa Jôesi Tádá nada' waa díví'o'innânho naví tí'ûuwindá naví jíyá-á dînmuu."

Jesus-di wên háhkangí'in ó'gedí ko'ji i'gedi in t'owa ovâyţü'an

4

1 Jesus-di in t'owa oe p'oekwí kینگé wíyá ovâyhá'o', hedi ee naji' iwe báyéki t'owa dívíwé'ge'andi wí kophé na'ân diwe itógidi isóge, hedi t'ähkí in t'owa ee nange p'oekwí kینگé dívíwóyí'.

2 Iwe ovây'ó'gedí'an báyéki hääwí ovâyhá'amídí. Wên ó'gedí ovâyţü'annin ginnân namuu:

3 "Bít'ôeyan. Wí ko'jikwo'i namáa iví ko'ji wóegé, hedi ee nava i'ge iko'jiwáde.

4 Wáy wí ko'ji in p'ôe'ay nava pínu nak'óe i'ge najemu, hedi in tsídé dipówáđí t'ähkí dâyk'oe.

5 Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deedá najemu, báyéki wínanankw'óhpi iwe, hedi wâhphade wínanank'aanáhpíđí i' nan nasúwáđí wesebo natsijópúpóe.

6 Hewänbo i' than napee ihaydi, t'ähkí nat'aadi óephahánú, ihay wínapúutsiyedipíđí.

7 Wíyá ko'ji-á wää'i phé'yävi jâa-á najemu, hedi i' phé'yävi nasôedi i' ko'ji óe'ánhógidi hääbo wínapaapí.

8 Hewänbo wíyá ko'ji-á híwó'di nan diwá najemu, hedi napeedi nasôe, hedi wáy wí ko'ji iwedí powintä ma'kw'anukí shánkí napaa, wíyá iwedí sígintä-á, hedá wíyá iwedá tägintä-á.

9 To'wên naví hí' dit'oe'indá híwó dívít'ôeyaaní'in dínkhây'ä'."

10 Jesus wí'bo naji' ihaydi, iví tä'dí wíje khäge'nindá hedá in wé'gen i-áđí diji'indá oetsika'yan hânna ná'in ó'gedí natunda'in.

11 Ovâythayyandi natú, "Jôesi Tádáđí wovâymägi íka'póewíđí háđíđí i'dí nää t'owa ovâysíghónde' i'gedi, hewänbo in wé'gen t'owa dika'powada'pí'indáho dovâyhá'odi ó'gedíđá' dovâyţumáa hedânho wíđika'póewípíđí.

12 Jôesi Tádáví ta'nin diwe ginnân inbí'gedi nata'muu:

Tobáháa hãädi wänbo t'ähkí dâymünde wänbo
wíðínkeepoe'opí,
hedá hãädi wänbo t'ähkí dit'oe'o
hewänbo wíðika'póya'pí.

Dínkeepoe'odá hedá dika'póya'dá Jôesi Táðávi'piye dívíbee-í hedí i'di ovây'owóejé-í."

Jesus-di ovâythayyan i' ko'ji i'gedi

¹³ Hedí Jesus-di ovâytsika'yan, "Ti nã'in hãhkangí'in ó'gédi i' ko'ji i'gedi wí'íka'póya'pí'an? Hádídan i' wé'ge'i hãhkangí' ó'gédi wâyümáa'i' íka'póewí?

¹⁴ Nã'i ko'ji i' sen ikoe'i Jôesi Táðávi tun waagi'ba namuu.

¹⁵ Wí ko'ji in p'ôe'ay i'gepiye najemu nanankâymuu eedi, hedí wên t'owa nã'i nan waaginbá dimuu. Nã'i Jôesi Táðávi tun dit'oedi wesebo i Penísendi Satan na'ãädi inbí'wedi ovâyhónde'.

¹⁶ Wíyá ko'ji-á nak'uuná' deedá najemu, hedí wây-á wên t'owa-á nã'i wãhphade k'aapí' nan waaginbá dimuu. Jôesi Táðávi tun dit'oedi wesebo híhchandi dâysígí'o'.

¹⁷ Hewänbo wíðipúumuupí waaginbá dimuu. Pín ta'gedi wíðíwâyundepídí hây tãhkída' diyãäpoe'o. Dâyt'ôephadendedáhá' t'owadá ovâywá'o' nã'i Jôesi Táðávi tun namuudi, hedího wesebo inbí wâyü dínhãnde'.

¹⁸ Wíyá ko'ji-á wãä'i phé'yãvi jãa-á najemu, hedí wây-á wên t'owa-á i' tun dit'oedi nã'i nan waaginbá dimuu.

¹⁹ Báyéki hãäwí nãä oepáa k'aydiwidi ovây'âyîngimã', hedí hânho dâychã'sígídí in ta'gen namuu iwedi dívíhãnge'o', hedá báyéki wíyá hãäwí-á dida', hedího i' ko'ji óe'ánhógi waagibá dínpo'e'o, indá Jôesi Táðávi hí' dâyt'ódé'dedi wên híwó wänbo wí'ovây'ohpí.

²⁰ Wíyá ko'ji-á híwó'di nan deedá najemu, hedí wây-á wên t'owa-á nã'i híwó'di nan waaginbá-á dimuu. Jôesi Táðávi tun dit'oe'odi dâysígí'o', hedí híwó'di hãäwí díví'o'. I' ko'ji powintã háa sígintã háa tãgintã ma'kw'anukí shánkí napaa waagibá, nã'in t'owa iwedi wáy wên shánkí híwó díví'o wây-á wênbí'wedi."

Jesus-di wên phakó i'gedi ovâytu'an

²¹ Hedí wá' ovâytu'an, "Ti wên phakó bînts'úya' wên t'ún napekichá'nin pho' háa whohte pho' bînkênídí? Joe, wên phakóbay-á dâykée'i wáy nakohkeet'ôení iwepi'an.

²² Hedí hanbá t'ähkí hãäwí nãä nakaamuu wänbo nakeepúuwí, i díví'o'. I' ko'ji powintã háa sígintã háa tãgintã ma'kw'anukí shánkí napaa waagibá, nã'in t'owa iwedi whedi hãäwí nãä naka'powamuupí wänbo-á naka'powadee-í.

²³ To'wên naví hí' dit'oe'indá dínkhây'ä' híwó dívít'ôeyaaní'in.

²⁴ "Hewänbo áyîngidí bít'ôeyanbe. Wí híyãäwän úvít'ôeyandáho', wí híyãäwän íka'póewí. Hewänbo híwó úvít'ôeyandá híwó wá' íka'póewí, hedá shánká íhãhpúuwí.

²⁵ To'wí naka'pówá'i-á shánkí óeka'powamãäní. Hewänbo to'wí híwó naka'pówápí'-á, i' waagibá, nã'in t'owa iwedi whíyãä naka'pówá'i' ônkaayamí."

Wíyá wí ko'ji i'gedi ovâytu'an

²⁶ "Naadi wâythayyamí háa Jôesi Táðávi hãhkan ûnmuu waa. Ginnân waaginbá namuu: Wí sen nava iwe ikó'jiwáde.

²⁷ Khun waagi i' sen najókháyä', hedá hédén waagá ishaade'. I' ko'ji-á nat-sijópúpuwamãndi nasôemän, hewänbo i' sen wí'ûnhanginnáhpí háadí gin napoe'o'in.

²⁸ I' nan diwedi napipee. Páadé napee, hedá natútodee, hedá nakâypóe.

²⁹ Hedí nakâypóe ihaydá i' táhtsaa tsijódí its'á', táhtsaa ihaydi nanândi."

Mustard ko'ji i'gedi ovâytu'an

³⁰ Jesus-di wíyá ovâytu'an, "Naadi wâythayyamí háawin Jôesi Táðávi hãhkan ûnmuu'in. Nã'i hãhkangí' hí' wâytu'amí wâythayyamídí háa ûnwadedee-i'in:

³¹ Ûnpúuwí háa wí mustard tân ûnpoe'o waagibá. Nă'i tânda shánkí hínhchăă'i namuu i' wé'ge'i ko'ji t'ăhkví'wedi,

³² hewänbo ôekoedi napee ihaydi, shánkí nasôe'o i' wé'ge'i nako'ondiví'wedi. Hedi nasôedi he'endi nawa'jáykhóepoe'o, hedá in tsídé'ây-á i' wa'jáykhóe eedá na'óhkhunná' deedi dâyyăhpa'."

³³ In t'owa ovâyhá'odi báyéki háhkanğı' ó'gédi'ây gi'bibá ovâytu'an, hăyú dınt'ôeyankodi ihay.

³⁴ Gi'bi hí'dída' nă'in t'owa ovâyhá'an, hewänbo wí'bo ivi khăge'nindádi naji' ihaydi indáho i'di hăăwí t'ăhki ovâythayjo'.

Jesus i' waa hânđá' i'an

³⁵ I' thaabá nakin dihaydi ivi khăge'nin itu'an, "Jaho gimú-í oe p'oekwí' p'ănăpiye."

³⁶ Hediho t'ăhki in t'owa ovâyjoe'andi in tă'di wije khăge'nin i' kophé iwe dívítógiđi indádi ôeho'. Wây-á kophé wá' iwe dikw'ó.

³⁷ Hedi wí waa hânho kay'i napówá, hedi i' kophé búge nap'o'ts'úya'di nap'ohpidemän.

³⁸ I' kophé tí'ûupiye p'ônwéde eedi Jesus najókħawăk'ôe, hedi ivi khăge'nindi óejóhsandi óetu'an, "Hăhkandi', ti áyîngi wíwóemăhpí'an na'in díp'ot'akħanukhây'o'?"

³⁹ Jesus ishaa, hedi kaygindi óehée'an i' waa, hedá i' p'oekwínda óetu'an, "Ănpí ok'u'."

Hedi i' waa nahándi t'ăhki nahángípoe.

⁴⁰ Hedi Jesus ivi khăge'nin itu'an, "Háadan íkhunwôeda'? Ti in wăyü wíwînmăapí'an?"

⁴¹ In khăge'nin hânho dikhunwôeda', hedi dívítumăa, "Háawi sennan nă'i namuu? Wăadi wänbo p'oedi wänbo-á óe'a'gindo'."

5

Jesus-di báyéki yă'dăapí'in p'oewăahăa wí senbí'wedi ovâykhehpiye

¹ P'oekwí' p'ănăpiye diphăđedi in Gerasene-bí nange iwe dipówá.

² I' kophé iwedi Jesus nawá' dihaydi, wí sen peníbégedi napee óejay-íđi. Nă'i sendá wí yă'dăapí' p'oewăahăadi óemăa.

³ I-á t'owápho eeje nathaa, wáy dăypeníkhă'kw'óe'ó iwe. Óewhi'owän, hebo wí nawhisogedee'ipí, kadénadi wänbo joe.

⁴ Hăyänbo óekwăk'ukhúwhi'an, hedá kadénadá óemanwhi'an, hewänbo i' kadéna ităăđi its'ände', i' kwăk'ukhúto-á ithände', hedi năa to'wí wänbo wí'ûnkodipí óesahăanú-íđi, íwíwo nakaydi.

⁵ Khuu-á thaa-á penípho eeje hedá okú i'gá najidi ituwínunde', hedá k'uudá ipits'ände'.

⁶ Hedi Jesus kayi' najidi óemû'di ivi'piye i'ăă, hedi ivi páadépiye idége'disóge.

⁷⁻⁸ Jesus-di i' yă'dăapí' p'oewăahăa óetu'an, "Nă'i senbí'wedi ópeeve." Hedi kaygi ituwínúđi i' p'oewăahăa natú, "Háadan ánpí wíđi'ohpí, Jesus, u Jôesi Tádá i' shánkí kw'áye na'ăndiví ay unmuu'i'? Naadi Jôesi Tádáví páadépiye wída'măa, wíđit'ôephădekannamípí."

⁹ Jesus-di óetsika'yan, "Hănnan unkhăwă?" "Gá Báyéki gân" gin natú i' sen, "gá na'indá báyéki gjidân."

¹⁰ Hedi kay'indi i' sendi Jesus óeda'măa nă'in yă'dăapí'in p'oewăahăa wí'ovăysaanípí nă'i nagedi.

¹¹ Iwe tsowa wáy báyéki pehtsude dihúuji' ee okú wăhki,

¹² hedi in yă'dăapí'in p'oewăahăadi Jesus kay'indi óedaa'an, "Na'in o'in pehtsudeví'ge dísân inbí tú' eeje ívítôeníđi."

¹³ Háa dida'póe'in Jesus-di ovăymăgi, hediho in yă'dăapí'in p'oewăahăa i' senbí'wedi dipeedi in pehtsude eeje dívítógi. In pehtsude-á oe wăhkíđi p'oekwí' diwepiye díví'ăăwăvedí dívíp'ot'ahănú. Nă'in pehtsude mađi wije maapaasôn (2,000) ihay diji'.

14 In dâypehtsude'âyînmää'in dishavemää, hedi iwáy bú' hedá bú'dí já'wé-á haa napóe'in dâyt'ôeho'. Hediho in t'owa dâymúunídí dimää.

15 Jesus-ví'we dipówá ihaydi i' sen báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedi ônkhehpiye'i' óemû'. Nää-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû' ihaydi dikhunwôeda'póe.

16 In t'owa haa napóe'in dâymû'indi in t'owa dipówá'in ovâytü'an i' senbí'gedi haa óe'annin, hedá haa in pehtsude dînpóe'indá.

17 Ihaydáhá' in t'owadi hânho kay'indi Jesus óedaa'an inbí nangedi ijâatä-ídi.

18 Jesus i' kophé iwe itohon dihaydi, i' sen in yä'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedi ônkhehpiye'i'di pín ta'gedi óedaa'an, "Ü-ádi dípunmää."

19 Hewänbo Jesus-di wí'óepunmägipi. Óetü'an, "Uví'piye ópûndi uví t'owa ovâyt'ôe'amí t'ähki haa i' shánki natsonji'i'di ugi' wôn'annin, hedá haa uví'piye nasehkanápóe'indá."

20 Hediho i' sen i' nange Tä Bú'wi Nange gin dâytü'o' iwepiye namää, hedi haa Jesus-di ôn'annin ovâyt'ôe'an. T'ähki in t'owa dit'oe'in ovâyhää'an.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ônehkhää'an, hedá wí a'yü nachuu'i-á óewówápa

21 Jesus i' kophé iwe p'oekwí' p'ânädi nawáy'ää ihaydi, p'o kîngé wáy naji' iwe báyéki t'owa diwé'gepóe.

22 Hedi wí sen, Jairus gin nakháwä'i na'ää, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédí' namuu. I'di Jesus óemû'di iví páadépiye idége'disóge óekhäge'daa'amídi,

23 hedi pín ta'gedi óetü'an, "Naví ayúkáy dínchuwamää'ä. Naví k'aygipiye unmu-í hedi uví mandi náatägé-í, hedânho nawôewa-í hedá nawówayêeni."

24 Hediho Jesus i-ádi namää.

Báyéki t'owa dânwóemää, hedi indi Jesus óet'ä't'ä'chânuhon.

25 Wí kwee wá' ûnwóemân, i-á nap'óehaydi tä'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí.

26 Ikhäge'tuwämäadi iví hääwí t'ähki ikü'ch'áadáhá' iví chä'dá ihânú, hewänbo in woekannindi shánki óewänpit'ôephadekannan, hedi óekhäge'namívi'wedi shánká na-haypóe.

27 Nää'i kwee-á Jesus-ví'gedi nat'oe, hediho iví tí'ûuphä'gedi t'owa jáa nats'ü iví k'éwé'in to ôntääge-ídi.

28 Ginnân i'ânshaamää: "Jesus-ví k'éwé'in to k'áygédí wân dôntägedibo owôewa-í."

29 Hedi ôntägedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee, hedi iví tú' iwe nataachanpóe iví tawä ûnehkháapóe'in.

30 Wesebo Jesus ûnhanginpóe iví pinnándi to'wí nahekháapóe'in, hedi in t'owa jáadi ibéedí natú, "To'dan naví aa dîntäge?"

31 Iví khäge'nindi óetü'an, "Nää'in báyéki t'owadi ü' wóet'ä't'ä'chânumáadi ovâymúndepí'an, hediho háadan untü', 'To'dan naa dítäge?' gin"

32 Hewänbo Jesus-á ibéemää, to'dan óetäge'in óemúunídí.

33 I' kwee ûnhanginpóe haa ûnpóe'in, hedi nakhunwôeda'póedáhá' nathathapóe, hedi Jesus-ví'piye namäädi iví páadépiye idége'disóge, hedi óetü'an ta'gendi haa i'annin.

34 Jesus-di óetü'an, "Naví ay, uví wäyü úmuudi unhewówa. Ânshaaginpidíbo ópûn. Unhekháamúuní-áhay."

35 Wa'di ihí'mää ihaydibo wên senä' i' méesatewi p'ó'dédí'ví'wedi dipówá, hedi óetü'an, "Janbo Jesus-á ibéemää, to'dan irus, i' háhkandi ánpí ó'an, uví ayúkáy-á ho úchuu."

36 Hewänbo Jesus-di haa ditü' wänbo wí'ovây'âyîngi'ánpí, hedi nää'i tsondi óetü'an, "Wí'unkhunwôeda'ipí, ówänpiwäyü."

37 Hedi Peter-á James-á hedá John-dá, James-ví tí'ûu ûnmuu'i', indá' i-ádi ovâypunmägi.

38 I' tsondiví tewhá já'wé napówá ihaydi hânho dîntü'di nat'oe. Wáy wên diséji', wây-á wëndá dívísíhtüwínúnde'.

³⁹ Hedi nats'ú? dihaydi ovâytú'an, "Háadan hânho úntú?, háadan íséeji"? I' ayúkáy-á wínachuupí, nawânpijókhawăk'óe-á."

⁴⁰ In t'owadi ônwânpi'áhkaa. Hediho Jesus-di t'ăhki ovâykehpiye, hedi i' ayúkáyví tádá-á jíyá-á in poje khăge'nindá i-ádi ovâyhondi i' wêe íve i' ayúkáy nak'óe ee dits'ú.

⁴¹ I' ayúkáyví man ônyâ'di Hudíyoví tundi óetú'an, "Talitha kum." (Nă'i hí' ginnân natunda?: "Óshaa ayúkáy gân wítumáa.")

⁴² Wesebo ishaadi ijíyê (i-á tă'di wíje paayo ihay'i namuu), hedi hânho ovâyháa'an.

⁴³ Jesus-di kay'indi ovâykhăa'an to'wí wânbo wíđâyhangin'ânnamípí'in háa napóe'in, hedi ovâytú'an i' ayúkáy óehúujôení'in.

6

Oe Nazareth bú? Jesus óejoegi'an

¹ Iwedi Jesus napeedi iví khăge'nindádi iví ówîngepiye namää.

² I' kaykhanwówá thaa napówá ihaydi Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o?, hedi in báyéki t'owa iwe dikw'ó'nin dívít'ôeyannin ovâyháa'an, hedi ditú, "Wăhăă-an nă'i natú'di t'ăhki ûnhanginpóe, hedi to'dan óehangintanmăgi? Hádídan nă'i pínân t'ôe i'o?"

³ Ti i-á i' phé't'ôe'i'da? wínamuupí'an, Mary-ví ay-á? Ti nă'in senă? James-á Joses-á Judas-á Simon-dá iví tí'ûuwín wí'ûnmuupí'an? Hedá in kwiýă' iví tí'ûuwín ûnmuu'in wá?, ti na'indádi wíđijihpí'an?" Gín in t'owa ditú? gá i-ádi híhchan wíđínpóepídân.

⁴ Hedi Jesus-di ovâytú'an, "Wí Jôesi Táaví tukhe'bi-á wăhăă wânbo t'ăhki óe'a'gin, hewânbo iví nange iwá joe, iví t'owa-áđá joe, hedá iví k'aygi wânbo-á joe."

⁵ Hedi wên híyăăđidă? t'owaví'di imank'û'di hehkhăa ovâyăgi, hewânbo wíyá pínân t'ôe wânbo wí'ûnkodípí i'amídí.

⁶ Inbí wăyupídí óehăa'an.

Jesus iví tă'di wíje (12) khăge'nin isan iví t'ôe dívít'amídí

Ee bú'ây i'ge Jesus namăndi ovâyhăhkanhon.

⁷ Hedá in tă'di wíje (12) khăge'nin iví'piye ovâywé'getú'andi wí'jendi ovâypuwa'an, hedi iví t'ôe dívít'amídí ovâysan. Dimăápíđibo? i'di ovâyk'û' in yă'dăapí'in p'oweaqhăa ovâyt'aanídí.

⁸ Ginnân ovâyjôn: "Ímăn dihaydi uduphéđă'mân bínhûuwí, wíyá hăăbo-á joe — wí koegi? wânbo joe, hedihăa wí múu bínhăăwíkúu-ígí? wânbo joe, hedihăa wí chă? ûnmúhto'ondi wânbo joe.

⁹ Unbí anto únto'ondă? bínhûuwí, hedá wíje to-á wíwínhûuwípí."

¹⁰ Ovâytú'an wá?, "Wăhăă ímăa wânbo?, wí tewhá ee wovâysígí'andi eebo úwíwóyí'ní, i' bú'dí ímăa píhay.

¹¹ Hewânbo wăhăă wovâysígí'anpídá, hedihăa wovâyt'ôeyanpídá, iwedi ípeemăn dihaydi unbí anto iwedi bínna'jeepêedi-í in t'owa dínhanginnăanídí híwó wíđíví'anpí'in."

¹² Hediho iví khăge'nin iwedi dimăădi in t'owa ovâyt'ôe'an inbí t'aywó'di dăyjo'e'amídí.

¹³ Báyéki yă'dăapí'in p'oweaqhăa t'owaví'wedi ovâykehpiye, hedá báyéki t'owa dihay'indá olive ka'p'oe-á ovây'ăyudí hehkhăa ovâyăgi.

John i' p'ó'p'oe kandi óehay

¹⁴ Hedi Herod i' nangewi tsondi namuu'i? ûnhanginpóe háa napuwamănnin, in t'owa t'ăhki Jesus-ví'gedí dívíhí'măadí. Wên ditú?, "I-á John i' p'ó'p'oe kandi namuu nawáywówápóe'i?, hedân kavêe nă'i pínân t'ôe i'o?"

¹⁵ Wây-á ditú?, "Elijah-ân namuu." Hedá wây-á wêndá ditú?, "In wé'gen Jôesi Táđaví tukhe'min diwedi'i-ân namuu, in hăn'oe'in tukhe'min waagi'bá namuu."

16 Hewänbo Herod nat'oe ihaydi, i-á natú, “John i' p'ó'p'oekandi-ân namuu, i' to otsonpóe óek'é'ts'âa-i'ân nawáywówápóe.”

17 Ha'wâa Herod natú gá hânhay natsonpóedân John óepankáyjídí hedá pantewhá ee óewhisóege-ídí. Iví kwee Herodias-gí' ginho i'an. Nă'innânho napóe: Herod wí tí'ûu ûn'ân, Philip gin nakháwă'i', hedí tobá Herodias-á Philip-ví kwee ûnmuu wänbo', Herod-di óekhó'yă'.

18 Hedí John-di Herod óetumáa, “Híwó wínamuupí uví tí'ûuví kwee mánkáyjídí.”

19 Hedânho Herodias-di John óet'aydi nada' to'wídí óeháyjín, hewänbo wí'ûnkodipí,

20 gá Herod-di John óekhunwóeda'dân. Herod-dá ûnhanginná John iví wówátsi ta'ge ihonnin hedá yă'dâa'i-á namuu, hedího ôn'aywonde'. Herod óehí'an John-bí hí' ôntôeyaanídí, hewänbo ônt'ôeyandedí háa i'ánshaa'ámí'in wí'ishaađepí.

21 T'ôediwän híwó ûnpóe Herodias. Herod-ví aycha thaa ûnnândi ishánkí'eedipaa, hedí in tsonnindá in sundado p'ó'déđí'indá hedá in kodit'owa senă' Galilee-windá ovâyhúutu'an.

22 Hedí Herodias-ví a'yú ûnts'ûndi ovâyjáde, hedí Herod-á in ovâyhúutu'annindá ovâyhí'an iví shade. Hedího Herod-di i' a'yú óetu'an, “Dídaa'an naa háăwí unda'i', hedí naadi i' wímăäní.”

23 Iví tun imăgi Jôesi Tádávi páadépiye ginnân: “Hăăwí unda'póe'i', naadáho wímăäní, naví nan wänbo píngé haydi wímăäní.”

24 Hedí i' a'yú napeedi iví jýá óetsika'yan, “Hăă-an oda'púuwí?” Iví jýádí óetu'an, “Gá John i' p'ó'p'oekandiví p'ônân unda'púuwí.”

25 I' a'yú iwănăho'di wesebo ee Herod na'ân dee nats'ú, hedí óetu'an: “Naa oda' wesebo díməäní'in wên să'wé pháagîn diwedi John i' p'ó'p'oekandiví p'ôn.”

26 Herod nat'oeđi báyéki nachanpóe, hewänbo in senă' dikw'ó'ninbí páadépiye iví tun imăgi'in namuudibo wínada'pí “joe” gin óetu'ámí'in.

27 Hedího wí sundado áyí'dí' óepunjôn John óek'é'ts'âa-ídí pan tewhá ee, iví p'ôn ônkáyjídí.

28 Hedí i' sundado han i'andi John-bí p'ôn wên să'wé pháagîn diwedi ônmaa. I' a'yú ôn'andáhá' i' a'yúdá iví jýá-á ôn'an.

29 John-ví khăge'nin dínhanginpóe ihaydi di'ăă i' pení dâykáyjídí, hedí dâykhă'k'û'.

Jesus in p'ánú maapaasôn (5,000) senă'dá in wé'gen t'owa-á ovâyhúujôn

30 Jesus-ví t'ôekhuwa'in Jesus-ví'piye diwáy'ăă, hedí t'ăhki háa díví'an waa hedá háăwí t'ăhki dâyhă'annindá óet'ôe'an.

31 Báyéki t'owa di'ăă'ădá dimăă'ădá Jesus-á iví khăge'nindá húu wänbo wí'ovâymăhpí. Hedího Jesus iví khăge'nin itu'an, “Jaho gimú-í oe hândă' naná' diwepiye wí'bo giyêenídí, hedí owe ívíkaykhanwówă'ámí.”

32 Hedího kophé iwedi oe hândă' naná' diwepiye dimăă.

33 Hewänbo dívíjâa'andi báyéki t'owa i' bú'ây i'ge'indi ovâymû', hedí ovâytaa, hedí oe p'oekwí kíngé nangedibo díví'a'yuu'andi Jesus-ví páadébo dipówá.

34 Jesus i' kophé iwedi nawhave'ăđi in báyéki t'owa ovâymû', hedí inbí'piye nasehkanápóe gá wên k'úwá waagibá áyí'dipíđibo dijidân, hedího báyéki háăwí ovâyhă'an.

35 Nakinmăn dihaydi iví khăge'nin iví'piye di'ăăđi óetu'an, “Năwe na'ahkonná, hedá năă-á nakinmăn.

36 Nă'in t'owa ovâypunjônbe i' nava háă tsowa nanân deejepiye hedá i' bú'ây eejepiyá, dâyhăăwíkuumă-ídí dívíhúuyamídí.”

37 Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, “Undidânho bínhúujôení.” Indi óetu'an, “Hádídan áy'ámí? Ti unda' gimú-í'in wáygín tăgintă (200) thaa t'ôe díví'andi wă'ăa áyhăanú-ídí koegí' áykuumă-ídí, hedá âymăäní dâyk'o'ídí?”

³⁸ Jesus-di ovâysika'yan, “Hăyú-an koegî' bînmáa? Ja binmú'dí.” Hăyú dâymáa'in dínhanginpóe ihaydi ditú, “P'ánú pává'ây hedá wije pa'ây-á.”

³⁹ Hedî in t'owa t'ăhki ovâytu'an ee táa tsáwă eedi dívíboedíkw'ôení.

⁴⁰ Hedî dívíwhaadíkw'ôdi tăgin tăgindá (100's) hedá p'ánăn tăgindá (50's).

⁴¹ Jesus i' p'ánú pává hedá in wije paa-á ihógi, hedî makówápiye ibéedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khăge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídí.

⁴² T'ăhki in t'owa dívíhúuyandi dívíshu'an,

⁴³ hedî iví khăge'nin tă'di wije (12) t'ún p'éedí i' dínphade'i pává hedá paa-á dâywé'ge'an.

⁴⁴ In senă'dă'bo dívíhúuyannin p'ánú maapaasôn (5,000) ihay diji'.

Jesus p'oe kw'áayé naji'

⁴⁵ Wesebo Jesus iví khăge'nin ijôn i' kophé iwe dívítôenídî, hedî ovâytu'an oe p'oekwî' p'ănăpiye dipáadémú-í'in, Bethsaida bú'ay naná' diwepiye. Hebo i-á iwebo iwóyí' in t'owa ovâypunjôenídî.

⁴⁶ Hedî in t'owa ovâyjoe'andi okú kw'áayepiye namăa ijûusu'amídî.

⁴⁷ Nakhunpóe ihaydi i' kophé oe p'oe pinudi namăn, hedî Jesus-á wí'bo-á ee nan deedi naji'.

⁴⁸ Hânho dívít'ôekanhondi ovâymû', i' wăadi páadépiye wí'ovâypunmăhpídî. Hédénpiye naná' dihaydi p'oe kw'áayé naji' ovâykânídî, hedî ovâyphadekhâymaaawăn.

⁴⁹ In khăge'nindi p'oe kw'áayé najidî óemû', hedî wí p'oewăhăa i' namuu gin di'ândi dívítuwínú dikhunwôeda' waa,

⁵⁰ gá t'ăhkídî óemû'di dívípíhăădân. Hewănbo wesebo ovâytu'an, “Unbí pí'nă khó'jé íkaymúuní. Naa Jesus-ân omuu. Wí'íkhunwôeda'ípí.”

⁵¹ Hedî i' kophé iwe indádî ipitógi, hedî i' wăa nahán. Hânho ovâyhăa'an,

⁵² gá dika'powakâymuudân. Wa'di wídika'póya'pí ta'gendi to'wí namuu'in, tobá i' pávádî wí pinnán t'ôe i'an wănbo.

Oe Gennesaret nange Jesus-di in dihay'in ovâyhekhăa'an

⁵³ Oe p'o' p'ănăpiye diphadedî Gennesaret nange dipówá, hedî i' kophé dâwhisóge.

⁵⁴ I' kophé iwedî dipee ihaydi wesebo in t'owadi Jesus óetaa.

⁵⁵ Wáyge naji'in dínhanginpóe ihaydi, in t'owa t'ăhki díví'a'yúu'an in dihay'in inbí whohpa' wóge ovâykânídî.

⁵⁶ Wăhăă Jesus namăa wănbo', hăa bú'ây i'ge, hăa bú' he'endi i'ge, hedíhăa bú' já'wé iwe in t'owadi nă'in dihay'in bûu píngé iwe ovâykw'óe'ó, hedá pín ta'gedî óedaa'o' iví to' k'áygedî wăn ôntăăge-ídî, hedî t'ăhki in óetăge'in dihekhăapóe.

7

In hăn'oe'inbí hăhkan

¹ In Pharisee t'owa-á hedá wên Hudíyoví khuu dâyhă'o'indá Jerusalem-di di'ăădi Jesus-ví'we dívíwé'ge'an.

² Hedî indi ovâymû' Jesus-ví khăge'nin dívíhúujodî dívíman'owídípídíbo' in Hudíyoví khuu waa.

³ Nă'in Pharisees-á hedá t'ăhki in wé'gen Hudíyo-á wídívíhúujopí páadé dívíman'owídípídíbo', hăa in hăn'oe'in Hudíyoví khuu dínmuu waagi.

⁴ Hedî wáy dâyhăăwíku'ch'áade' iwedî di'ăădi wídívíhúujopí páadé gin dívíman'owídípídíbo'; hedá báyéki hă'bi khuu-á dâya'gindo'. Inbí k'édé-á p'onbay-á sănbáy-á dâyo'owídinde hăa namúuní waagi. Gin dínmuu inbí khuu.

⁵ Hedî nă'in Pharisees-á nă'in Hudíyoví khuu dâyhă'o'indá indi Jesus óetsika'yan, “Hăadan uví khăge'nin in hăn'oe'in se'daaví khuu dâya'ginnamíví'wedî, inbí húugi' dâyk'o' wa' dívíman'owídípídíbo hăa nakhây'ă' waagi?”

6-7 I'di ovâyty'an, "Un paa waaginbá úvíjánúmáa'in ímuu'in, hân'oe híwó Isaiah-di unbí'gedi ita'nán háawin t'owa ímúuní'in. Ginnân háa Jôesi Tádá natú'in ita'nán: Nă'in t'owa híwó naví'gedi dívíhée'o sóphogedi,

hewänbo inbí pí'năđá han wídíchaapí.

Ditû' naa dí'a'gin, hewänbo wídínchă'muupí,

gá t'owaví hí'da' dâyhă'odân, hedá ditû' inbí hí'-á naví háhkan dînmuu.

8 Háa Jôesi Tádá natsonpóe'in bînjoegi'o', hedí t'owaví khuu-á bínhónde'.

9 "Íchanpóe hânho únhanginnân waa, háa Jôesi Tádá natsonpóe'in bínhânge'odi unbí khuu bîn'a'ginnamídí.

10 Moses natúhpi'an,

Unbí tádá'in jiyá'in bîn'a'ginnamí.

Hedá wá' natú,

To'wí iví tádáví'gedi háa iví jiyáví'gedi híwóhpi ihée'andi, i-á óeháyjí.

11-12 Hewänbo undá ginnân ítû': Wí to'wí ún'ă' iví tádá háa iví jiyá itu'âamí'in, 'Naví hăăwí i'gedi otû' Korban gin.' (Hudíyoví tundă Korban natunda', 'Nă'i hăăwí-áho Jôesi Tádá dómăgi' gin.) Hedí tobá i' hăăwídí i' tádá háa i' jiyá óekhăge'namí wänbo', nă'i to'wí gin natú'i hăăwí wänbo ingî' wívînkanmăänípí.

13 Báyekí hăăwí ha'wăagi bîn'o', hedího unbí khuu bínhă'odi Jôesi Tádáví hí' wí'unchă'muupí waa bînkanmăa."

I' hăăwí Jôesi Tádá natú'di yă'dăapí' namuu'in

14 In t'owa wíyá ovâywé'ge'an dihayđi, Jesus-di ovâyty'an, "T'ăhkídíbo bít'ôeyan, hedânho íka'póewí.

15 Háawi wí hăăwí namuu wänbo t'owa dâyk'o'i'dá yă'dăapí'in wídipoe'opí. Hewänbo hăăwí híwóhpi' inbí pí'nă khó'jé iwedi dínpee'i'dăho yă'dăapí'in dipoe'o.

16 To'wí naka'powada'i-á ûnkhây'ă' it'ôeyaaní'in."

17 In t'owa ovâyjoe'an dihayđi iví tewhá ee nats'ú, hedí iví khăge'nindi óetsika'yan nă'i hí' hânnan natunda'in.

18 Hedí ovâyty'an, "Ti un wá' ka'powapí'in ímuu? Ti wí'únhanginnăhpi'an wí to'wí yă'dăapí' wínapoe'opí wí hăăwí iví já'wédí ûnts'ûndidi,

19 gá nă'i hăăwí wí'ûnts'úya'pídân iví pí'nă khó'jé, hewänbo iví see iwáho', hedí iví tú' iwedi ûnwănpiphade'." (Nă'i ovâyty'andi Jesus-di ovâyhă'an t'ăhkí koegi'-á híwó'di namuu óek'o'ígí').

20 Hedáhá' ovâyty'an, "Hăăwí wí to'wíví pí'năđí ûnpee'i'dibăa yă'dăapí' napoe'o.

21-22 Híwóhpi ánskaa wí to'wí iví pí'nă khó'jé imáadı i-á nasănda'; nat'owat'akhanuda'; wínakhóhtsaă'ănpí wänbo to'wí-ádi iwhohkumăa; háa tobá nakhóhtsaă'ăn wänbo', wíyá to'wíví kwee-ádi háa sendádi iwhohkumăa; hăăwí wé'gen t'owa dâymăa'i-á nada'; jănăkíkandi namuu; nahójo; háa nawănpida' waagi i'o'; nathúut'óe; t'owaví'gedi híwóhpi ihée'o'; ichaă'o'; t'ôeyanpí' namuu.

23 Nă'i yă'dăapí' hăăwí wí to'wíví pí'nă khó'jé iwedi ûnpeedi, i'dibăa yă'dăapí' óepa'."

Wí kweeví wăyu

24 Jesus i' nange ijoe'andi Tyre bú' tsowapiye namăa, hedí wí tewhá ee nats'ú. Wínada'pí to'wí wänbo únhanginnăani'in ee na'ănnin, hewänbo wí'ûnkodípí ikaayamí'in.

25-26 Hedí wí kwee Jesus-ví'gedi nat'oedi wesebo ee na'ăn deepiye namăa. Nă'i kwee-á Syrophoenicia-wi namuu, hedího kodí Hudíyo wínamuupí. Iví ayúkáy wí yă'dăapí' p'owăăhăăđi ônmăa, hedí Jesus-ví páadépiye idége'disógedi kaygindi óedaa'an i' yă'dăapí' p'owăăhăă iví a'yúví'wedi ônkhehepeeyé-ídí.

27 Jesus-di i' kwee óety'an, "Naa wídínkhây'ăhpi in wé'gen t'owa dovăykhăge'namí'in, in Hudíyo t'owa dovăykhăge'nanpídíbo'. Ú' páadé wíkhăge'nandá, in áyyăăví húugí' in tsé'ây dovăymă' waagibá namúuní."

²⁸ I' kweedi óetu'an, "Nanbí Sedó, háa untú waa ta'gen namuu. Hewänbo i' pávátä mãäsa pho' in áyyäã dínjemu'i' in tsé'ây wänbo dâyk'o'."

²⁹ Jesus-di óetu'an i' kwee, "Híwó untúdího naadi i' yä'dâapî' p'oewaahâa uví ayúkáyvíwedi dônkehpiye. Jaho uví'piye ópûn."

³⁰ Hedi i' kwee iví' napówá ihaydi, i' a'yú whohte eedi nak'óedí óemû', hedi i' yä'dâapî' p'oewaahâa ho ûnpee.

Jesus-di wí sen tunpî' namuu'i' ônehkháa'an

³¹ Tyre bú'dí Jesus napeedi Sidon bú' i'ge naphade, heda iwedá Galilee p'oekwíngépiye nawáymää, i' nange Tä Bú' Nange gin dâyt'u'o' iwe.

³² Hedi wí sen ojet'aa'i namuu'i' heda tunpî'-á ônkán, hedi pín ta'gedí óedaa'an i' sen óetäãgé-ídí ônehkháa'amídí.

³³ Jesus-di i' sen in t'owaví'wedi wí'bo' óejâa'an, hedi iví mankhú i' senbí oje phóge itógi, hedáhá' imankhúsóp'o'andi i' senbí hân ôntäge.

³⁴ Hedi makówápiye ibéedí kaygi ihâa'an, hedi i' sen óetu'an, "Ephatha" gin. (Nä'i tun Ephatha-á "nakhuudee-í" gân natunda' Hudíyoví tundi.)

³⁵ Wesebo i' senbí ojephó ûnkhuudee, iví händá ûnjuudee, hedi thay'eedi ihée'an.

³⁶ Hedi Jesus-di in t'owa ovâykhâa'an to'wí wänbo wíðâyt'ôe'amípídí, hewänbo indá shánkí ovâykhâa'andá shánká dâyt'ôe'an.

³⁷ In t'owa dit'oeđi hânho ovâyháa'an, hedi ditú, "Häãwí t'âhkí híwó i'o'. In ojet'aa'in wänbo dit'oe'o, in tunpí'indá dívíhée'o'."

8

Jesus-di in jónu maapaasôn (4,000) t'owa ovâyhúujôn

¹ Ihayhääbá wáy-á báyéki t'owa diwé'gepóe, hedi hääwí wänbo dâyk'o'ígí' wíðâymaápí. Jesus iví khäge'nin itu'andi ovâytu'an,

² "Naa nä'in t'owaví'piye osehkanäpóe. Poje thaa naa-áđi diji', hedi nää-á hääwí koegí' wänbo wíðínphadeپی.

³ Hedi dihašsëndibo inbí'piye dovâypunjônda, wáy p'óegébo haadi dikaanú-í, wáy wên kayi'di di'äadi."

⁴ Iví khäge'nindi óetsika'yan, "Wähää-an nää ahkon deedi wí koegí' âyhóení, nä'in t'owa âyhúujôenídí?"

⁵ Jesus-di ovâytsika'yan, "Hâyú pává-an bînmáa?" Ditú, "Tsé ihay."

⁶ Jesus-di in t'owa ovâytu'an ee nange dívíkw'ôení gin. Hedáhá' i' pává ihógidi ikú'daa'an, hedi ihávedi iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídí, hedi han díví'an.

⁷ Wên hâyú pa'ây wá' in khäge'nin dâymáa, hedi Jesus ikú'daa'andi in khäge'nin ovâytu'an dâypaadé-i'in.

⁸ In t'owa dívíhúuyandi híwó dívíshu'an, hedi in khäge'nin tsé ihay t'ún p'eedí i' dínphade'i' koegí' dâywé'ge'an.

⁹ Nä'in t'owa dívíhúuyannin mađi jónu maapaasôn (4,000) ihay diji'.

¹⁰ Hedi Jesus-di in t'owa ovâypunjôndi wesebo i' kophé iwe itógi iví khäge'nindáđi, hedi Dalmanutha nangepiye dimää.

In Pharisee t'owadi Jesus óedaa'an wên pínán t'ôe i'amídí

¹¹ In Pharisee t'owa di'äã hedi Jesus óetuhánmáa. Óeda'máa wên taa makówáđi ovâykeeyamídí, gá óetayi'ni'in dida'dân.

¹² Jesus kaygi ihâa'andi ovâytu'an, "Háadan un nääwin t'owa wên taa bînmúuní'in ída'?" Ta'gendi wâytumáa, un t'owa wí hääwí ha'wâagi'i-á wíwâykeekankhâymaápí."

¹³ Hedi ovâyjoe'andi wíyá iví kophé iwe itógi, hedi iwâybun oe wáyhánäpiyebá.

Jesus iví khäge'nin ihée'an in Pharisee t'owa-á heda Herod-á inbí háhkan ni'gedi

14 Jesus-ví khäge'nin dín'óde dâypávâhûuwídí — wí wêe pávâdâ' i' kophé iwe indádí dâymaa.

15 I'di ovâytu'an, "Bí'âyîngi'an hä'in Pharisee-ví oewáaseedi, hedá Herod-ví'dá." *

16 Hedi in khäge'nin wí'nä táye dívítu'an, "Háadan gin natú? Gá mađi wí'âypávâmaapídân."

17 Háa ditú'nin Jesus ûnhanginpóe, hedi ovâytsika'yan, "Háadan ítú' wíwînpávâmaapí'in? Ti háa otunda'in wa'di wí'ûnhanginpoe'opí'an, hediháa wa' wí'íka'póya'pí'an? Ti íka'powakâymuu?"

18 Ítséemuu, hedi háadan handi wí'únkeet'óepí? Hedá í'ojemuu, hedi háadan handi wí'ít'oe'opí?

19 Ti wí'ún'ánshaapí'an háa dáy'annin? Nă'i p'ánú pává in p'ánú maapaasôn (5,000) t'owagí' dovâyháve ihaydi, hâyú t'únnan i' dínphade'i koegí' bînwé'ge'an?" Óetu'an, "Tă'di wíje (12) ihay."

20 "Hedá tsé ihay pává in jónu maapaasôngí'-á (4,000) dovâyháve ihaydi, hâyú t'únnan i' dínphade'i koegí' bînwé'ge'an?" Ditú, "Tsé ihay."

21 Hedi ovâytu'an, "Hedi háadan wa'di wí'íka'póya'pí i' oewáasee i'gedi wâytu'andi?"

Oe Bethsaida bú'ay Jesus-di wí sen tsí't'aa'i namuu'i' ònhekháa'an

22 Oe Bethsaida bú'ay dipówá, hedi wên t'owadi wí sen tsí't'aa'i namuu'i' Jesus-ví'we óekán. Pín ta'gedi indi Jesus óedaa'an nă'i tsí't'aa'i' óetăăgé-ídí ònhekháa'amídí.

23 Jesus-di i' tsí't'aa'i' óepahkê', hedi oe bú'dí já'wépiye óepaho'di tsée eedi wí só'p'oeđi óe'äyu, hedá iví mandá óetăgedi óetsika'yan, "Ti hăăwí úkeepoe'o?"

24 I' tsí't'aa'i' ipuwăbéedí natú, "T'owa dijidi dovâymunde', hewänbo hăăwí wí tay waagibá dínchaa."

25 Hedi wíyá i' senbí tsée Jesus-di óntăge. Năă-á i' tsí't'aa'i' hânho ipuwăkhăăđi nawówa, hedi wesebo hăă t'ăhkí kee'eedi ûnkeepóe.

26 Hedi Jesus-di i' sen iví'piye óepunjôndi óetu'an, "Hăă bú' wí'unwáyts'ûunípí."

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

27 Jesus iví khäge'nindádí i' bú'ây eeje Caesarea Philippi bú' tsowa eejepiye namăă. Dimän dihaydi iví khäge'nin itsika'yan, "To-an naa omuu gân nă'in t'owa ditú?"

28 Óetu'an, "Wên ditú' John i' p'ó'p'oeekandi-ân unmuu. Wây-a wëndá ditú' Elijah-ân unmuu, hedá wa'di wáyje wëndá ditú' wí Jôesi Tădáví tukhe'min diwedí'i-ân unmuu."

29 Hedi ovâytsika'yan, "Hedi undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tădádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i-ân unmuu."

30 Hedi kaygindi ovâykhăăk'û' wíyá to'wí wänbo wíđâyhangin'ânnamípídí to'wí namuu'in.

Jesus ihée'an it'ôephadekhâymaa i'gedi hedá nachuwagí'o i'gedá

31 Hedi ihaydi háa ûnpuwagí'o i'gedi ovâyhée'andi ovâytu'an, "Nă'in nakhây'ă' napúuwí'in: Naa, t'ăhkí t'owagí' o'aypuyă'i' omuu'i' báyéki dont'ôephadekhâymaa, hedi in Hudíyo tsonnindádí in owha' p'ó'déđí'indádí hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí wé'ge naa díjoegikhâymaáđá wíđísígíkykhâymaapí. Díkhe'khâymaa, hewänbo poje thaa iwe owáywówápuwagí'o."

32 Nă'i hăăwí thay'eedi ovâytu'an, hedi Peter-di óehânge'andi óetu'an, "Ha'wâa wí'untúunípí."

33 Jesus ibéedí in wé'gen khäge'nin ovâyymunde', hedi Peter óet'e'yandi óetu'an, "Satan, Penísendi', navi'wedí óhăđi. Ū-á t'owa waabá bí'ánshaamăă, Jôesi Tădă i'ánshaa'o waagá joe."

* 8:15 Jesus "oewáasee" gin natúđí inbí hăhkan ni'gedân ihí'măă, hewänbo in khäge'nin wíđíka'pówápí.

Háa t'owa dínkây'ä' díví'ami'in Jesus óeyuuhûuwí'in dida'di

³⁴ Hedáhá' iví khäge'nindá in wé'gen t'owa t'ähká ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "To'wên naa-ádi dikä'äda'indá wídkinkây'ähpí háa diwänpida' waa díví'ami'in, hewänbo inbí phé'win dâyhûuwí, hedá naa-á díyuhûuwí. †

³⁵ To'wên inbí wówátsi dâywänpí'aywoení'in dida'indá inbí wówátsi dipedeegi'o. Hewänbo to'wên inbí wówátsi naagi' hedá Jôesi Táđáví híwó'di tungí'-á dívimägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí.

³⁶ Tobá wí to'wí hääwí t'ähkí nää oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', wé'innan wên híwó óekháymáa iví wówátsi iwáyo'di?

³⁷ Wí to'wí wí'ünkodípi hääwí wänbo imäänídi iví wówátsi nawáy't'anpúuwídi.

³⁸ In nääwin t'owa t'aywóhkannin dimuu'in Jôesi Táđá dâyoegi'an, wí kwee iví sen ijoegi'an wíyá pí'wíví sendádi ithaayé-ídi waagibá. Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i nää oepáa k'aydipiye owáy'ä', naví Táđáví sa'wó'di kohthay wóegé hedá in yä'dâa'in makówáwin t'ôepa'aa'in wóegá o'ä'. Hedí to'wên nää naa díwôeda'in hedá naví hâhkandá dînôeda'indá, naadi wá' dovâywôeda'khâymaa owáy i' thaa owáy'ä'i napówa ihaydi.

9

¹ "Ta'gendi wâytumáa, Jôesi Táđádi iví kay ûnmuu'in wovâykeeyamí hedí bînpuwâkhâymaa naa tsondi omuu'in. Nă'in napúuwí wa'di wáy wên năwe iji'in íhânpídiibo'.

Háa Jesus ûnchaa waa ûn'egópóe

² Sí thaa naphade ihaydi Jesus-di Peter-á James-á John-dá i-ádi ovâyho', hedí wên p'in tûwä'in kw'áyepeye wí'bo dimää, hedí inbí páadépiye Jesus háa ûnchaa'in ûn'egópóe.

³ Iví aa hânho ts'ä'i ûn'ots'ápóe, tóebo há'to i' aa ihay ts'ä'i i'owêedi-í.

⁴ Hedí Moses-ádi Elijah-ádi tsikhagipí dakeepóe, hedí Jesus-ádi dânhí'máa.

⁵ Peter-di Jesus óetu'an, "Hâhkandi', híwó namuu năwe gikw'ôndi. Jaho poje óhkhun tewhá'ây âyk'wôení, wêe u'gí', wíyá Moses-gí'-á, hedá wíyá Elijah-gí'-á."

⁶ Moses-ádi Elijah-ádi dakeepóedí in khäge'nin hânho ovâyphää, hedânho ha'wâa Peter natú, gá háa natúuní'in wí'ûnhanginnâhpídan.

⁷ Hedí wí okhúwá napówádi ovây'óhkhunna, hedí nă'in tun okhúwá jâadidi napee: "Nă'i-ân naví ay dînmuu donsígí'i'. I' bînt'ôeyaaní."

⁸ Wesebo i'ge t'ähkí dívíbée, hewänbo Jesus-dá'mân dâymû', wíyá hääwí wänbo-ájoe.

Jesus óetsika'yan Elijah nawáy'ä' i'gedi

⁹ Oe p'in kw'áyedi diwhave'ä' ihaydi Jesus-di ovâytu'an, "To'wí wänbo hääwí bînmû'in wíwînt'ôe'amípi, owáy naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' ochuudi wíyá owáywówápóe píhay."

¹⁰ Iví tun ôn'a'gin, hewänbo wí'nă táye dívítsika'yan, "Hânnan namuu nă'in tun, wíyá nawáywówápúuwí i'gedi?"

¹¹ Hedí Jesus óetu'an, "In Hudíyoví khuu dâyhá'o'in ditû', i' to'wí Jôesi Táadı óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídi na'äpídiibo' Elijah-á napowagi'o. Háadan ha'wâa ditû'?"

¹² Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi Elijah páadébo na'ää-í'in nakhây'ä'-âkun, hääwí t'ähkí ikhây'amídi. Hedí hânnan nata'muu naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' i'gedi? Gá ginnân: Báyéki dont'ôephadekhâymaa, hedá t'owadá díjoegikhâymaa.

¹³ Hewänbo naadi wâytumáa, Elijah ho na'ää-âkun, hedí híwóhpí óe'an in t'owadi háa dida' waagi. Jôesi Táđáví ta'nin diwe iví'gedi ûnta'muu háa óekháymáa'in." *

† 8:34 Nă'in natunda', dikhâymuuní dâyt'ôepaadé-ídi, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá. gin Jesus natúdi, John i' p'ó'p'oekandiví'gedi íhí'máa.

* 9:13 "Elijah"

Jesus-di wí yă'ďâapî' p'oewaahâa wí enúkáyví'wedi ônkhehpiye

¹⁴ Jesus-ví wé'gen khäge'nin diji' iwe tsowa dipówá, hedi báyéki t'owa búuk'úwákí diwindi dâymû'. Wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá in khäge'nindá dívítuhänmáa.

¹⁵ In t'owadi Jesus óemû'ďi ovâyháa'an, hedi iví'piye díví'ăă óesengitû'ăamíďi.

¹⁶ Jesus-di ovâytsika'yan, "Háadan úvítuhänmáa?"

¹⁷ Nă'in t'owa jāagedi wí sendi óetû'an, "Hăhkandi', naví e'nú wînmaa, i-á wí yă'ďâapî' p'oewaahâadi óemáadi wí'ûnhí'kodipí.

¹⁸ Hedi hăădi wänbo nă'i p'oewaahâa it'ôe'andi i' e'nú oe nangepiye óekanunde', hedi i' e'nú-á nasó'okhópee'idá iwăpúts'indo', hedá taasuugi'bo-á napoe'o. Uví khäge'nin dovâydaa'an nă'i p'oewaahâa ônkhehpeeyé-íďi, hewänbo wíďínkodipí."

¹⁹ Jesus-di ovâytsû'an, "Ūn t'owa-á wăyupí'in ímuu. Hăădi puwahay-an undáďi oyêení úvívăăyú-íďi, hăădi puwahay-an undáďi dáyvăă'amí? Já' i' enúkáy naví'piye binmá'."

²⁰ Hedi óemáadi i' p'oewaahâadi Jesus óemû'ďibo nă'i enúkáy óethathakannan, hedi i' e'nú nakanudi ijánúmáa, hedá nasó'okhópee'i.

²¹ Jesus-di i' enúkáyví táďá óetsika'yan, "Hăădi waabo-an gin ûnpoe'o?" I' táďáďi óetû'an, "Gá hývăă'i namuudibo-ân.

²² Hedá hăyăn wänbo i' p'oewaahâadi phaa iwe hedá p'oe eewá óechänunde' óeháyjídí. Úkodíďáho nanbí'piye dísehkană'an, háawin wên wänbo wên khäge' dí'an."

²³ Jesus-di óetû'an, "Háadan dítumáa, 'Úkodíďáho'?" To'wí iwăyunde'i-á ûnkodí hăăwí namúuge i'ăamíďi."

²⁴ Wesebo nă'i enúkáyví táďá kaygindi natú, "Naa dáywăyunde', díkhäge'nán wíyá shánkí dáywăăyú-íďi."

²⁵ Jesus-di wăy-á báyéki t'owa a'yuuģi dívíkhăđimá'ďi ovâydmû', hedi wesebo nă'i yă'ďâapî' p'oewaahâa óet'e'yandi óetû'an, "Ū yă'ďâapî' p'oewaahâa, u'ďi t'owa ovây'ojet'aa'o'i', tunpí'indá ovâypa'i', naadi wítumáa, nă'i enúkáyví'wedi ópeeve, hedi wíyá wí'unts'úunípí."

²⁶ I' p'oewaahâa ituwínúďi nă'i enúkáy óekanudi hânho óethathakannan, hedáhá' iví'wedi ûnpee. I' enúkáy wí pení waabá ûnchăa, hediho in t'owadi óemû'ďi dítú, "I-áho nachuu."

²⁷ Hewänbo Jesus-di i' enúkáyví man ônyă'ďi óekwínukhăge'nandi iwínú.

²⁸ Hedi Jesus wí tewhá ee nats'ú, hedi iví khäge'nindi wí'bo óetsika'yan, "Háadan na'in wíģínkodipí i' yă'ďâapî' p'oewaahâa âykhehpeeyé-íďi?"

²⁹ Jesus-di ovâytsû'an, "Úvívîusu'odíďa'mân ûnkoedí-í wí yă'ďâapî' p'oewaahâa ģi'bibá bînkhehpeeyé-íďi."

Jesus nachuwagi'o ģ'gedi wíyá ihée'an

³⁰ Jesus-áďi iví khäge'nindáďi iwedi dimăa hedi Galilee nange ģ'ge diphăde. Jesus wínada'pí to'wí wänbo ûnhanginpúuwí'in wăhăă năjî'in, gá dimăndibo iví khäge'nin ovâyhăhkanhondân.

³¹ Ovâytsúmáa, "Naa t'ăhkí t'owăģi' o'aypuyă'i' omuu'i wăy-á t'owaví mangepiye díkăaní. Indáho díkhe'khâymaa, hewänbo poje thaa iwá wíyá owăywówăpuwăģi'o."

³² In khäge'nin nă'i hăăwí Jesus-di ovâytsúmáa'i wíďika'póya'pí, hewänbo diwôeda' óetsika'yăamíďi ģ'gedi.

To-an i' shánkí hay'i namuu?

³³ Capernaum bú'ay dipówá, hedi wí tewhá ee dits'ú. Jesus-di in khäge'nin ovâytsika'yan, "Oe p'óegé ģ'ăďi hăă ģ'gedan úvítuhänmáa?"

³⁴ Indá hândă' dik'wó, gá oe p'óegé dijíďi wé'i-angú in diwedi i' shánkí hay'i namuu ģ'gedi dívítuhänmă'ďân.

³⁵ Jesus isóge, hedi ná'in tä'di wíje (12) khäge'nin ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "To'wí i' p'ó'ḏéḏi' namúuní'in nada'dá, i-á ũnkhây'ä' tí'úugé'i namúuní'in, hedá t'ä'khívi khäge'di-á."

³⁶ Hedi Jesus-di wí ay óepahkê'di inbí páadépiye óeho', hedáhá' ná'i ay óeba'aa'andi ovâytu'an,

³⁷ "To'wíḏi naa dída'di wí ay ná'i ay waabá óesígikéndedi, naa wá' dísigikénde waabá i'o'. Hedi to'wí naa dísigikénde'i'dá naadä'ba wíḏisígikéndepí, hewänbo i' to'wí naa dísandí' wá' óesígikénde'."

To'wíḏi Jesus-ví'piye háa nachaapi'-á iví'näpiye napoe'o

³⁸ John-di óetu'an, "Hähkandi', tóewí sen äymû' yä'däapí'in p'oewaahâ t'owaví'wedi ovâykhehpiyendedi uví khäwä natû'di, hedi äytu'an han wí'i'amípi'in, na'in diwedí'i wínamuupíḏi."

³⁹ Hewänbo Jesus natû, "To'wí gi'bi wívinkhâ'ä'mípi. To'wí namuu'i naví khäwä natû'di ipínnánt'ôe'andi-á wesebo híwóhpí naví'gedí wí'ihée'ä'mípi.

⁴⁰ To'wí nanbí'piye háa wínachaapi'-á nanbí'näpiyebá napoe'o.

⁴¹ Ta'gendí wâyṭumáa, to'wí wí p'oe wänbo wovâysuwäjôndi, naví'in ímuu'in ũnhanginnândi, i-á Jôesi Táḏáḏi óewá'âakhâymaa."

Jesus t'aywó'di i'gedí ihée'an

⁴² "Hedi to'wíḏi wêe wänbo ná'in hí'innin naví'piye díwíwâyunde'in diwedí óet'aywóhá'andá, shánki híwó i' to'wí ũnpúuwíwän wa'di han óehá'änpíḏi'bo wí k'uu khäa'i iví k'ây eedí ōnwhisôege-í'in hedi mâap'oe iwe óechäñú-í'in.

⁴³ Hedi wéhpêe mandi úvít'aywó'dodá, shánki híwó namuu bînts'âa-í'in, wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' ímanmuu wänbo', shánki híwó namuu wówátsi nahándepí'in bînkáyjídí, péyégepiye ímú-ívi'wedi wí'gín ímanmuudi.

⁴⁴ Oe péyéga t'owa hânhay wänbo t'ähki dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hânhay wänbo napä'äpí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

⁴⁵ Hedi wéhpêe ândi in ta'ge'in p'óegedí wovâyhänge'odá, shánki híwó namuu bînts'âa-í'in wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' í'ânmuu wänbo', shánki híwó namuu wówátsi nahándepí'in bînkáyjídí, péyégepiye wovâychäñú-ívi'wedi wí'gín í'ânmuudi.

⁴⁶ Oe péyéga t'owa hânhay wänbo t'ähki dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hânhay wänbo napä'äpí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

⁴⁷ Hedi wéhpêe tséedí híwóhpí hääwí wovâypuwä'odá, shánki híwó namuu bînhahkáyjí'in, wíyá indi úvít'aywó'nâamívi'wedi. Tobá wéhpêeda' ítséemuu wänbo', shánki híwó namuu oe makówápiye ímú-íḏi, péyégepiye wovâychäñú-ívi'wedi wí'gín ítséemuuḏi.

⁴⁸ Oe péyéga t'owa hânhay wänbo t'ähki dâyt'ôephadekhâymaa, hedá i' phaa hânhay wänbo napä'äpí'dá ovâyphahkhanukhâymaa.

⁴⁹ "To'wên t'ähki phaadi ovây'äyä'äkhâymaa. †

⁵⁰ Äyä'ä híwó'di namuu, hewänbo i' äyä'ä na'ähhánda'ho', há'to wíyá ähsä'ä'i napúuwí. Undá ũnkhây'ä' äyä'ä na'ähhándepí' waaginbá ímúuní'in, hedi tsaaginpíḏi'bo wé'ge ítháaní."

10

Jesus khótsaqawije i'gedí óetsika'yan

† 9:49 Ná'i hí'-á kây'i namuu gika'póewíḏi. Wáy wên t'owa dí'ände ginnân natunda'in: Hân'oe in Hudíyo dâyt'anímâahânúnde Jôesi Táḏá óemääníḏi, hedi dínhây'ä' i' pívi dâyt'äyä'ä'ä'mí'in wínaha'dänpúuwíḏi. In t'owa Jôesi Táḏávi'piye dívipimägi'indá dâyt'ôephaadé-í, hääwí phaadi ovâyphahânunde waagibá, hebo ná'i t'ôephade namuudi shánki híwó'nin dímuuní.

¹ Jesus iwedi ijâa'an, hedi Judea nangepiye namäädi Jordan p'o' p'änäpiye naphade. Iwe wây-á báyéki t'owa iví nú' díwíwé'ge'an, hedi häädi waa i'an waagi in wá' ovâyhá'an.

² Hedi wên Pharisee t'owa ûnpówádí óetsika'yan, "Ti híwó namuu wí sen nakhóhtsaq'ándi' iví kweeví'wedi ithaaweejé-ídí? Hân i' tsontun natú?" Gin ditú Jesus óetayi'nídí, tigúba híwóhpí natuhpee-í.

³ Jesus-di ovâytsika'yan, "Hân Moses-di wovâyjôn?"

⁴ Indi óetu'an, "Moses-di ná'in tun dînjo'e'an: Wí sen wên khóhtsaqawije ta'nin ita'namí hedi handidi iví kwee ijoe'amí."

⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Hewänbo Moses-di ha'wâagi wovâyta'k'û' gá t'ôeyanpi'in ímuudân, unbí kwiya' bînwänpijoekanmáadibo'.

⁶ Hewänbo oe ts'anpáadé nanân diwe Jôesi Tádádí sendádí kwee-ádí ovänkhíjé.

⁷ Hedi natú wí sen íkhó'yâ'dáho', iví tádá-á iví jiyá-á ijoe'amí'in ûnkhây'ä'.

⁸ Hediho i' sendá i' kwee-á wêe tûu ûnp'oedá' dapoe'o, hediho wije wídamuupí, wêedá' damuu.

⁹ Hedânho in to'wên Jôesi Tádádí ovänwónnindá to'wí wänbo wí'ûnkhây'ähpí ovänweejé-i'in."

¹⁰ I' tewhá ee diwáyts'ûndi iví khäge'nindi ná'i hí' j'gedi óetsika'yan.

¹¹ Hedi ovâytu'an, "Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-ádí íkhó'yâ'dá, iví kweeví'piye t'aywó i'o'.

¹² I' kwee wá', iví sen ijoe'andi wíyá sendádí íkhó'yâ'dá, iví senbí'piye t'aywó i'o'."

Jesus-di in hí'innin ovâysíghógi

¹³ Wên t'owa inbí áyyää Jesus-ví'we dâykán i'di ovâyttägé-ídí, hedi iví khäge'nindi in t'owa ovâyte'yandi ovâytu'an ha'wâa wídíví'amípí.

¹⁴ Hedi Jesus-di in khäge'nin háa díví'o'in ovâymu'di inbí'piye híhchan wínachapí, hedi ovâytu'an, "In hí'innin áyyää navi'piye binkä'äämäa, wíwínkhâ'ámípí, gá to'wên ná'in áyyää waaginbá dimuu'indá Jôesi Tádáví'in ûmuudân.

¹⁵ Ta'gendi wâytumáa, to'wí wänbo Jôesi Tádáví' wínapúuwípí wí hínychä'ä'i' ay waagibá iwâyupídí."

¹⁶ Hedáhá' in áyyää ovâyba'aahógidi wí'inbo ovâytagedi ingí' ovâyjûusu'an.

Wí sen kodit'owa namuu'i' Jesus-ví'piye na'äa

¹⁷ P'óegé wíyá Jesus nats'anmân dihaydi wí sen iví'weäa navi'piye binkä'äapiye i'ääkán, hedi idége'disógedi óetu'an, "Híwó'di háhkandi', hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahándepe'in donkáyjídí?"

¹⁸ Jesus-di óetsika'yan, "Háadan naa híwó'di gin ditú'o'? Jôesi Tádádá'mân híwó'di namuu, wíyá to'wí-á joe.

¹⁹ Jôesi Tádáví tsontun ho mântaa. I-á natú wíwínt'owat'aháanú-ípí, wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí wí'úvíwhohkwomá've-ípí, wí'úvísä'mamípí, t'owaví'gedi wí'úvíhójo'amípí, hójo waagidibo t'owaví hääwí wíwínhóenípí, unbí tádá-á jiyá-á bîn'a'ginmá've-í."

²⁰ Óetu'an i' sendi, "Háhkandi', naa enúkáy omuudibo' t'ähki ná'i tsontun dó'a'gin."

²¹ Jesus-di sígídí ta'gebo óemúndedi óetu'an, "Wa'di wây-á háawên útáy bí'amí'in. Jaho ópûn, hääwí úkw'ó'di t'ähki mánku'ch'áaní, hedi i' chä' mánhógi'i' in t'owa sehkanäwó diwówáji'in ovâymääní, hedânho oe makówa kodit'owa unmuunídí. Hedi nâaku'ch'áadá ovâymägidá naa-ádí ókä've."

²² Ná'in nat'oe ihaydi i' sen nabo'aats'aypóe, hedi iví pí'ná khó'jé ûnkháapóedí iwedi namää, gá báyéki hääwí ûnkw'ôndân hediho wínakuchadá'pí.

²³ Jesus ipuwäbéemáa, hedi iví khäge'nin itu'an, "Báyéki kây'in namuu wí to'wí nakodit'owamuu'i' háa Jôesi Tádá natú waa díví'amídí hedânho ovây'aywoenídí."

²⁴ Nă'i hí'dí in khäge'nin ovâyháa'an, hewänbo Jesus-di wíyá ovâytu'an, "Naví ây, ívíwo nabâapu'wan wí to'wí háa Jôesi Tádá natú waa í'amídí hedânho ôn'aywoenídí."

²⁵ Nabâapu'wan wí kamáyo wên agúusa tsípho í'ge nats'úunídí, hewänbo shánkí nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa í'amídí hedânho ôn'aywoenídí."

²⁶ Năbâa shánkí ovâyháa'an in khäge'nin, hedi wí'nă táye dívítsika'yan, "Gin namuudá to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?"

²⁷ Jesus-di ta'gebo ovâymúndedi ovâytu'an, "To'wí wänbo wí'bo wí'ûnkodipí. Jôesi Tádáda'mân ûnkodi t'owa ovây'aywoenídí. Jôesi Tádá-á hăăwí t'ăhkí ûnkodi í'amídí."

²⁸ Peter-di ôetu'an, "Úhanginná hăăwí t'ăhkí âyjoe'annin ụ-ádí gimú-ídí."

²⁹ Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytmáa, naa omuudibo hedá Jôesi Tádáví híwó'di tun ûnmuudibo-á, to'wí ijoe'andi íví tewhá, háa íví tí'ûuwindá pá'dâyindá, háa íví tádá-á jíyá-á, háa íví ây-á, háa íví nava-á,

³⁰ í-á ta'gendi tăgintă (100) ma'kw'anukí shánkí ihóení, tewhá-á, tí'ûuwindá pá'dây'indá, jíyá'indá, ây-á, nava-á — hedá it'ôephadekhâymaa íví wâyü ûnmuudi. T'ăhkí nă'i ihóení wa' năă oepăa k'aydi nawówăji' ihaydi, hedá íví wówătsi năă oepăa k'aydi ûnbo'wan dihaydá wówătsi nahândepí'indá ikáyjí.

³¹ Hewänbo báyéki t'owa năă p'ó'dédí'in dimuu waa dínchăă'indá tí'úugé'in dipúuwí; hedi báyéki t'owa-á năă tí'úugé'in dimuu waa dínchăă'indá p'ó'dédí'indá dipúuwí."

Powingí' Jesus íví khäge'nin itú'an nachuwagí'o'in

³² In p'óegé dimän Jerusalem bú'piye, hedi íví khäge'ninbí páadé Jesus namän. In khäge'nindá wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in, hedá in wé'gen t'owa íví tí'úugé dimännindá dikhunwôeda'. In tă'di wíje khäge'nin íví'piye wíyá ovâyhänge'an, hedi háa ûnpúwagí'o'in ovâytu'an.

³³ Natú, "Bít'ôeyan, năă-á Jerusalem-piye gimän, hedi naa, t'ăhkí t'owagí' o'aypuyă'i' omuu'i' t'owadi díkáanı in owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhă'o'indá inbí mange. Indáho ditúuní naa dínkhây'ă' ochuu-í'in, hedá in Hudíyo dimuupí'in t'owaví mangá díkáanı.

³⁴ Nă'indi dînp'ăhkaakhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa. Púwhí'dí díwhădikhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo poje thaa iwe owáywówápúuwí."

James-ádí John-dádí hăăwí dada'póe

³⁵ Ihaydibá James-ádí John-dádí Zebedee-ví ây damuu'in Jesus-ví'piye damăă, hedi ôetu'an, "Hăhkandi', na'in hăăwí gadapúuwí hedi ụ'dí dîn'amí'in gada'."

³⁶ Ovăntsika'yan, "Hăă-an dada' wăn'amí'in?"

³⁷ Ôetu'an, "Owáy untsondisogedee ihaydi, na'in uví khóe gamúuní'in gada', wêe ko'díngédí, wêe-á yă'măngédá."

³⁸ Jesus-di ovântu'an, "Undá wídánhanginnáhpí hăăwí dada'in. Ti dănkodi dănt'ôephaadé-ídí naa dont'ôephadekhâymaa waabá? Hedi naa hăăwí khăa'i don-phadekhâymaa waabá, ti dănkodi dănpaadedé-í'in?"

³⁹ Ôetu'an, "Gănkodi-ákun." Jesus-di ovântu'an, "Ta'gendi undá wá' dănt'ôephadekhâymaa, hedá hăăwí khăa'i dănpaadekhâymaa, naa dînpúuwí waabá.

⁴⁰ Hewänbo naa wídínk'óepí naví khóe wănde'mamí'in ko'díngédá yă'măngédá. Jôesi Tádáda'mân ûnk'óe ovâyde'mamídí to'wên hă'min dimúunídí."

⁴¹ In wé'gen tă khäge'nin James-á John-dá inbí hí' í'gedí dínhanginpóe ihaydi inbí'piye dit'ayyaapóe.

⁴² Hediho Jesus t'ăhkí íví khäge'nin iwé'ge'andi ovâytu'an, "Úhanginná in Hudíyo dimuupí'in t'owaví tsonnin hânho ditsont'óe, hedá inbí t'owa-á ovâytsomă've-í'indá diwănpida'."

⁴³ Hewänbo undá wí'úñkhây'ähpí ha'min ímúuní'in. To'wí un diwedí hay'i namúuní'in nada'dá, i-á unbí khäge'didá' namúuní'in ûñkhây'ä'.

⁴⁴ Hedí to'wí p'ó'dédí' namúuní'in nada'dá, i-á wí pant'ôe'i un t'ähkígí' waagi'bá namúuní'in ûñkhây'ä'.

⁴⁵ Naa wänbo', t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i-á o'ää t'owa dovâykhäge'namídí, indi naa díkhäge'namídá joe. O'ää ochuu-ídí, hedá naví wówátsi-á dáywá'äa-ídí t'ähkí t'owa dínkoedí-ídí inbí t'aywó'di iwedí dima'p'ánídí."

Jesus-di wí sen natsí't'aamuu'i' iví keetan óemägi

⁴⁶ Oe Jericho bú' Jesus iví khäge'nindádí báyéki t'owa-ádí dipówá, hedí iwedí dipeemän dihaydí wí sen tsí't'aa'i' namuu'i' owáy p'ôe hángé wáy nahääda'än, i-á Bartimaeus gin nakháwä, Timaeus-ví ay ûnmuu'i'.

⁴⁷ Bartimaeus-á nat'oe Jesus oe Nazareth bú'wi na'ä'in, hedí ituwínú, "Jesus, ɔ David-ví äy iwedí'i' unmuu'i', naví'piye ósehkanäpuwawe."

⁴⁸ Báyéki t'owadí i' sen óet'e'yandi óetu'an, "Händä'dibo'." Hewänbo i-á shánkí kaygá ituwínú, "U David-ví äy iwedí'i' unmuu'i', dísehkanä'an."

⁴⁹ Jesus iwóyí'dí ovâytu'an, "Bintu'an na'äa-ídí." Indi i' tsí't'aa'i' óetu'an, "Jesus-di wóetuhkánmáa. Ówínú, óhíhchanpuwawe."

⁵⁰ I' sen iví k'éwé'in to ip'ädi, hedí wesebo iwínúdí Jesus-ví'piye namäa.

⁵¹ Jesus-di óetsika'yan, "Hännan wín'amí'innan unda'?" I' sendi óetu'an, "Gá dínkeepúuwí'innân oda', Nanbí sedó."

⁵² Jesus-di óetu'an, "Ópûn, uví wäyü úmuudânkun unwówa." Hedí wesebo i' sen ûnkeepóedí Jesus-ádí namäa.

11

Jesus oe Jerusalem bú' óesígíké'

¹ Jesus-á iví khäge'nindádí Jerusalem bú' tsowa dipówá. Iwe wí okú nak'ôe "Olive Okú" gin dâytü'o', hedí nã'i okú iwe nú' wáy nã'in wíje bú'ây daná, Bethpage-ádí Bethany-ádí. Hedí wíje iví khäge'nin ovânsan dapáadémú-ídí.

² Ovântu'an, "Jaho bápûn hä'i bú'ay nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedí dats'ú' dihaydá wí búdu'ay dänshaa-í nawhiwindi, i-á wa' wáymûu wänbo to'wí wänbo wí'i'íhsógepí. Dänwhisuudi dänmá'í nãwe.

³ Hedí to'wídí woväntsika'yandáho', 'Háadan ha'wâa dän'o'?', ginnân dântu'ámí: 'Gá Nanbí Sedó i' ûntáyðân, hedí häy napóedíbo wônwáymá'í.' "

⁴ Damäadi wí búdu'ay p'ôe hángé wên phódi nú' nawhiwindi dänshaa.

⁵ Hedí dänwhisuudedí in t'owa iwáygé diwinnindi oväntsika'yan, "Hännan dän'o'?' Háadan hä'i búdu'ay dänwhisuude'?"

⁶ In khäge'nin háa Jesus-di ovântu'an waa datú, hedího ovänmägi.

⁷ I' búdu'ay Jesus ôñho', hedí inbí k'éwé'in to dänp'äddídi i' búdu k'éwé ôñpá'k'û', hedí Jesus i'íhsóge.

⁸ Hedí wáy Jesus óe'íhon ni'ge báyéki t'owa inbí k'éwé'i to oe te'p'óegé ôñpá'kwohon, hedí wáy-á wé'gendá dâytaykhóepá'kwohon, i' nava iwe dâyt's'â'i'.

⁹ Hedí in to'wên páadé dimännindá hedá in tí'úugé ûnwóe'ä'indá dívítuhkwínuhon, "Wísígíkénde'." "Nanbí Sedó Jôesi Tádadí wóesan, hedího híwó wóe'â'amí."

¹⁰ "Híwó úpúuwí gá untsondisogedee-íðân, nanbí thehtáy pahpâa David natsondi'än waagibá." "Jôesi Táda oe makówa na'ändi-á hay'i namuu."

¹¹ Hedí Jerusalem bú'piye Jesus namäadi i' méesate hay'i ee nats'ú, hedí ibéemäadi hääwí t'ähkí imúnde'. Hebo nathí'êemändibo in tã'dí wíje (12) khäge'nindádí oe Bethany bú'aypiye namäa.

In fig tay nabaymuupi'in

¹² Wíyá tháwǎn Bethany-di dipee, hedí Jesus nahǎshéhpóe.

¹³ Háy kayí' diwe wén fig tay nachāndi imú' nakaamuudi. Iwepiye namāā imúunídí tigúba na-fig-muu'in, hewānbo iwe napówá ihaydi fig wānbo wí'ishaapí, wa'di na-fig-púuwí ihaydi wínanáhpídí.

¹⁴ Hedí Jesus-di in tay óetu'an, "Uví'wedá to'wí wānbo wíyá wí'i-fig-k'o'ípí." Iví khǎge'nin háa natú'in dit'oe.

Jesus i' méesate hay'i iwedi in dāyhāāwiku'chāade'in ovāykhehiye

¹⁵ Jerusalem bú'piye wíyá dimāā, hedí Jesus i' méesate hay'i eepiye namāā, hedí in t'owa dāyhāāwiku'ch'āade'indádí in dāyhāāwíkumānde'indádí iwedi ovāykhehiye, hedí in dāychā'egó'o'inbí mǎāsa-á hedá in dāyk'o'weeku'ch'āade'inbí púwédé-á ovājánú.

¹⁶ Hedí to'wí wānbo oe-á nǎā-á ee méesate íve wí'ovāyphādemāgipí inbí hǎāwí wóégé.

¹⁷ Hedí in t'owa ovāyhá'andi ovāytu'an, "Jōesi Tádá iví ta'nin diwe ginnān natúhpí'an: Naví tewhá-á t'ǎhkí nange'in t'owa dívíjūusu'amígí' namuu, hewānbo undá bín'egó'andi sǎnmin dívíkaakw'ōenígí' napóe."

¹⁸ In owhá' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dāyhá'o'indá háa natú'in dit'oe, hedí iwedi páadépiye hádídí óeháyí'in dāytuwāmāa, hewānbo óekhunwōeda', iví hí'dí in t'owa ovāyhāā'odi.

¹⁹ Nakin dihaydi Jesus-á iví khǎge'nindádí ee bú'dí dipee.

Háa in fig tay iwedi dihǎhpóe waa

²⁰ Hédéndí napóe ihaydi p'óégé dimāndi in fig tay Jesus-di óehée'annindá pú'díbo nat'aadi dāymú'.

²¹ Peter háa Jesus natú'in ún'ánpówá, hedí óetu'an, "Hǎhkandi', in tay untú'in há'to híwó napúuwí'in t'ǎhkí nat'aa."

²² Jesus-di ovāytu'an, "Bíwǎyú Jōesi Tádá-á hǎā t'ǎhkí i'amí'in únkodi.

²³ Ta'gendi wāytumāa, to'wí nǎ'in p'in itu'andi, 'Ótége, oe mǎap'oe iwe ópichǎnú, hedí háa natú waa napúuwí gin iwāyundedá, ōn'amí-ákun. Hewānbo pín ta'gedí iwāyú-í'in únkhāy'ǎ'.

²⁴ Hedān wāytumāa, úvíjūusu'andi i' hǎāwí bīndaa'andi ta'gendi bīnhóení'in úvīwāyundedáho', hedáho bīnhóení-áhe'.

²⁵ Hewānbo hǎādi úvíjūusu'o' ihaydi, to'wíwí'piye híwó wí'íchaapídí, i-á bín'owóejé-í, hedāno unbí Tádá oe makówá na'āndi'di unbí t'aywó'di wá' wovāy'owóejé-ídí.

²⁶ Hedí wén t'owa bín'owóejépídá, Jōesi Tádá oe makówá na'āndi'di há'to unbí t'aywó'di wovāy'owóejé-í."

Jesus óetsika'yan to'dan ōnk'ú' iví t'ōe i'amídí

²⁷ Jerusalem bú' diwáypówá ihaydi i' méesate hay'i ee nats'ú. Iwe naji' ihaydi in owhá' p'ó'dédí'indá in Hudíyoví khuu dāyhá'o'indá hedá wāy-á in Hudíyoví tsonnindá ūnpówá.

²⁸ Indi óetsika'yan, "Háawinnan uví tsonkhuu úmuu háa bí'o waa bí'amídí? To'dan in ta'gen wōnk'ú' nǎ'i hǎāwí nā'amídí?"

²⁹ Jesus-di ovāytu'an, "Nǎā-á naadá wá' un wéhpēe tsika wāytsika'yamí, hedí dítu'andá, naadá wāytu'āmí to'wídí in ta'gen dīnk'ú'in nǎ'i hǎāwí dó'amídí.

³⁰ Dítu'an, to'dan John ōnk'ú' t'owa ovāyp'ó'p'oe'amídí, ti Jōesi Tádádí háa t'owadi ōnk'ú'?"

³¹ Hedí wí'nǎ táye dívítumāa, "Jōesi Tádádí John ōnk'ú' gin gitúdáho', Jesus-di dītsikagí'o, 'Hedí háadan handi háa John natú'in wí'úvīwāyupí'."

³² Hewānbo wígitúnípí, 'T'owadida' ōnk'ú' gin." (In t'owa dāykhunwōeda'dibo ha'wāa dítu, gá t'ǎhkí in t'owa dívīwāyundedān John-dá Jōesi Tádáví tukhe'bi únmuu'in.)

³³ Hediho indi Jesus óetu'an, "Na'indá wíginhanginnáhpí to'wídí ònk'ù'in." Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho?, naadi wänbo wá' wíwâytu'amípí to'wídí in ta'gen dínk'ù'in dó'amídí ná'i hääwí dó'o'i'."

12

Jesus-di in yä'dâapí'in úuva áaphää áyí'ninbí'gedi ovâytu'an

¹ Jesus-di in tsonnin ná'i háhkangí'in ó'gedí ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhähsaa, hedi i' nava iphé'ahkhaayan, i' k'uu iwá iphoyää i' úuva ip'omap'ee-ígí', hedi wí tewhá tųwä'i-á ik'ù' iví nava i'áyí'namídí. Hedáhá' i' nava wên senä' úuva áaphää áyí'nin dimuu'in ovâpíyémägidi wíyá pí'wí nangepiye namää."

² I' úuva nap'e'yin dihaydiho wí t'òe'i' i' nava iwepiye óesan hedânho in senä' dâynavapíyé'annindi i' úuva nayämu'i' óemäänídí.

³ Hewänbo indi i' t'òe'i' óeyâ'di óewhâdi, hedi mandä'dibo óewâybun.

⁴ Hedi i' sendá wíyá t'òe'i'-á óesan. Indi i-á p'ó'dá óewhâdi, hedá jänäkí-á óe'an.

⁵ Hedá wíyá t'òe'i'-á óesandi-á óehay. Hedá wây-á wên t'òe'indá ovâysan. Wây wên in ovâywhâdi, wây-á wëndá ovâyhanú.

⁶ Hedi iví aydä' ûnjoekandee, i' isígí'i'. Ná'ihó t'ä'gediho in dâynavapíyé'anninbí'wepiye óesan. Natú, 'Madân naví ay-á dîn'a'geení'.

⁷ Hewänbo indá wé'ge dívíhee'andi ditú, 'Nä'i-ânkun namuu ná'i hääwí t'ähkí ûnjoepuwagí'o'i'. Jaho áyháyjí, hedi ná'i hääwí nayämu'i'-á nanbí'-á gínmuuní'.

⁸ Hediho i' ay óeyâ'di óehay, hedi i' nava iwedi óep'égi."

⁹ Hedi Jesus-di in t'owa ovâytsika'yan, "Hân ná'i nava iví' ûnmuu'i' i'amí? Gá namäädá in senä' dâynavapíyé'annin ovâyhäänú-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wëndá ovâpíyémääní."

¹⁰ Bîntunnanpí'an ná'i hí' Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'i':

I' k'uu in tewhátehpaa'in dâjjoegi'andi-á,
nää shánkí natáy'i k'uu tehpaa bé'dí napóe.

¹¹ I' shánkí natsonji'i gin i'an,
hedi na'in âymû'di díháa'an."

¹² In Hudíyoví tsonnin dínhanginná Jesus-á ná'i hí' inbí'gediho ihée'annin, hedi dida' óepankáyjí'in, hewänbo in t'owa dâykunwôeda'máadi wí'óepankê'pí, hedi iwedi dimää."

Jesus tax wá'âa i'gedi óetsika'yan

¹³ Tí'úugedí in Hudíyo tsonnindi wên Pharisee t'owa-á hedá Herod-ví k'ema'indá Jesus-ví'piye ovâypunjôn hääwí óetsika'yamídí. Dida' óekáyjí'in híwó wí'ihí'máapídí.

¹⁴ Hedi ûnpowádí óetu'an, "Háhkandi', gínhanginná uví hí'-á ta'gen úmuu'in, u'dá t'ähkí t'owa handä'ba ovâymaa, háa t'owa dínwânpichaa waa háabo wí'unmuupí, hediho ta'gendá Jôesi Tádáví khuu i'gedá t'owa ovâyhá'o'. Dítu'an, hânnan nanbí tsonnun gíntú'? Tí híwó namuu in Rome-winbí tsondi Caesar ây-tax-wá'âa-ídí háa joe? Tí gínkhây'ä'âywá'âa-i'in háa joí óetsika'yamídí. Dida' é?"

¹⁵ Hebo Jesus ûnhanginná gin óetsika'máadi inbí ánsaaho ta'ge wíðâymaa'pí'in, hediho ovâytu'an, "Háadan dítayinde'? Wí denarius chä' dínmá' naa dómúunídí."

¹⁶ Ônmaadi ovâytsika'yan, "To'ví ts'ay-an ná'i chä' eedi ûnk'óe, hedá to'ví khäwä-á?" Óetu'an, "Gá Caesar-ví'innân."

¹⁷ Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho?, hääwí Caesar-ví' ûnmuu'i' Caesar-bá binmää, hedi wá' hääwí Jôesi Tádáví' ûnmuu'i'-á Jôesi Tádá-á binmää." Hedi iví hí'dí báyéki ovâyhää'an.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedi

¹⁸ Ná'in Sadducee t'owa Jesus-ví'piye di'ää, hääwí óetsika'yamídí. (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in há'to wíyá diwówápúuwí.)

19 Indi óetu'an, "Háhkandi', Moses-di ná'in tsontun dînta'nan: Wí sen âypídíbo nachuudi iví kwee wá' ûnwówájidá, i' senbí tí'ûu ûnkhây'ä' i' kwee-ádí ikhó'yâ-í'in, hedânho dân'âykw'ôenídí i' pá'dâyví khâwâ ônhûuwídí.

20 Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí'ûuwín senä' diji'. I' shánkí páadé'i' ikhó'yâ', hebo âypídíbo nachuu.

21 I' eedi'i-á wá' i' kwee-ádí ikhó'yâ', hedi ná'i sen wá' âypídíbo-áho nachuu. Hedi i' powage'i-á hanbá ûnpóe.

22 Hedi handá' t'âhkí in tsédí diji'in tí'ûuwín dínpóe, t'âhkí wí'inbo i' kwee-ádí dívíkhó'yâ'dí wêe wânbo wí ay wídâysógepí. T'ä'gedá i' kwee-á wá' nachuu.

23 Ná'in tsé ihay tí'ûuwín i' kwee-ádí dikhóhtsaakw'ônwân, hediho dítu'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to'wíwí kwee-an ûnmúuní?"

24 Jesus-di ovâytu'an, "Gindidân ípedeekw'ó, wí'ûnhanginnáhpídí Jôesi Táđáví ta'nin háa ûntú'nin, hedá wá' wí'ûnhanginnáhpí Jôesi Táđá-á hânho nakay'in.

25 Owáy in dit'ahánnin t'owa diwáywówápóe ihaydi, senä'dá kwiýä'dá há'to wíyá dívíkhó'yâ-í, gá gindidí in makówáwin t'ôepä'äq'in waaginbá dimúunídân.

26 In t'owa dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedí dítsika'máa, hewânbo bîntunnapí'an háa Moses-ví ta'nin diwe ûnta'muu'in in wä'ä'i phé'yävi nakoje' ní'gedí ita'nan diwe. Ihaydi Jôesi Táđádí ginnân Moses óehée'an:

Naa-ân omuu Jôesi Táđá,

Abraham-dá Isaac-á Jacob-á inbí Jôesi omuu.

27 Ná'in senä' dichuu wânbo ta'gendí diwówáji', gá Jôesi Táđá-á in diwówáji'inbí Jôesi dínmuudân, in dichumuu'inbí-á joe. Hedânkun t'âhkí ípedeekw'ó úvíwâyundedi in dichuu'in há'to diwáywówápúuwí'in."

In shánkí kay'in tsontun

28 Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedí'i nat'oe dívíhí'máadí, hedi Jesus-di híwó'nin hí' ovâymägi'in ûnhanginná, hediho Jesus-ví'piye namäädi óetsika'yan, "Wé'innan t'âhkí Jôesi Táđáví tsontun diwedí in shánkí kay'in ûnmuu?"

29 Jesus-di óetu'an, "Ná'innân in shánkí kay'in namuu:

Un Israel t'owa bít'ôeyan,

Nanbí Jôesi i' shánkí natsonji'i namuu'i' i' wêedä' Jôesi na'ändí' namuu,

30 hedi undá ûnkhây'ä' ná'i shánkí natsonji'i' unbí Jôesi ûnmuu'i-á pín ta'gedí bînsígí-í'in, unbí pí'nä khó'jé-á, unbí hâä iwá, unbí ánsaadá, hedá unbí kay t'âhkídá.

31 Hedi ná'indá in eedi'in tsontundá namuu:

Háa un wí'bo úvípísígí waagibá

wé'gen t'owa wá' bînsígíhûuwí.

Wây-á tsontun ná'in wíjeví shánkí hay'in namuu'in wínak'óepí."

32 Ná'i Hudíyoví khuu ovâyhá'o'i'dí Jesus óetu'an, "Háhkandi', híwó bihée'an. In ta'gen namuu untú waa, wêedä' Jôesi na'ân, hedi wíyá Jôesi-á wína'ânpi, i'dä'.

33 Híwó namuu animáa âyhûuwí'in oe méesate eepiye âyphamá-ídí Jôesi Táđá âymäänídí, hedá wíyá hääwí-á âymääní'in. Hebo shánkí híwó'nin namuu Jôesi âysígí-í'in nanbí pí'nä khó'jé-á, nanbí hangintandá, nanbí kay t'âhkídá, hedá wá' wây-á t'owa-á âysígíhûuwí'in ívípísígí waabá."

34 Jesus ûnhanginná ná'i sendí híwó'dí hí' óemägi'in hedi óetu'an, "U-á híyääda' útáy unkhâymuunídí Jôesi Táđáví tsonkhuu mânsígíkáyjídí." Hedi iwedi t'âhkídíbo diwôeda'póe Jesus wíyá hääwí óetsika'yâamídí.

I' to'wí Jôesi Táđádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, to'ví ay-an ûnmuu?

35 Jesus-di i' méesate hay'i ee ovâyhá'odi ovâytu'an, "Heháadan in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in dítu', i' to'wí Jôesi Táđádí óesógekhâyamá'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví ây iwedi'i'dä' ûnmuu?"

³⁶ I' Yä'dâa'i P'oewaaḥâadi David óehá'andi David-bo ginnân natú:
Nanbí Sedó Jôesi Tádádí óetü'an naví tsondi hay'i',
'Naví ko'díngedí ósoge,

hedí uví hânmin dovây't'aaní hedá uví mange wînkáaní.'

³⁷ Nă'i to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-dibo iví tsondi hay'i gin óetü'o'. Gin namuudá hádídanho David-ví ây iwedi'i'ḍa'mân ûnmúuní?"

Jesus iví khäge'nin itu'an in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in waaginbá wídimúunípi

In báyéki t'owa híhchangidí dívít'ôeyande Jesus-di ovâyhá'odi.

³⁸ Ovâyütü'an, "Nă'in t'owa Hudíyoví khuu dâyhá'o'in dimuu'inbí'wedi bí'âyîngi'an. To whaadi'in dito'ondi diji' dâyeeyamídí to'wên dimuu'in, hedá ovâyhi'an t'owadi a'gindi ovâysengitü'âamí'in i' bú' pingé i'ge dijidi,

³⁹ hedá wá' in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánkí'eediná' dihaydá in tsonninbí soge eedi dívíkw'ôení'in dida'.

⁴⁰ Kwiyä' inbí senä' dínchuu'inbí tewhá ovâykweede', hedáhá' thaa t'ähkí dívíjûusu'odi híwó'nin dimuu waagi dívípida'o'. Gin díví'odi Jôesi Tádádí shánkí ovâyguhchânukhâymaa."

Wí kwee iví sen ûnchuu'i-á iví chä' t'ähkí Jôesi Tádáví'piye imägi

⁴¹ Jesus i' méesate hay'i íve i' chä' phébay nú' isógedi in t'owa inbí chä' dâykuudedí ovâyúmunde'. Báyéki in kodit'owa dimuu'indá báyéki dâychä'kuude'.

⁴² Hedí wí kwee iví sen ûnchuu'i sehkanäwó nawówáji'i-á napówádí wíje chä' p'i'in itógi, híyääḍa' i' chä' namuu.

⁴³ Hedí Jesus iví khäge'nin iwé'ge'andi ovâyütü'an, "Ta'gendi wâyütü'âamí, nă'i kwee iví sen ûnchuu'i sehkanäwó nawówáji wänbo i' chä' phébay iwe shánkí itógi t'ähkí in wé'gen dâykuu'inbí'wedi.

⁴⁴ In wé'gendáho i' chä' dínphade iwedi dívímägi, hewänbo nă'i kwee-á báyéki ûnkw'ôhpi wänbo háyü imáa'i t'ähkí itógi — iví wówátsi i'ámígí' t'ähkí imägi."

13

Jesus iví khäge'nin itu'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymaa

¹ Jesus i' méesate hay'i iwedi napeemân dihaydi, wêe iví khäge'nin diwedi'i'ḍi óetü'an, "Háhkandi', námú'dí nă'i sa'wó'di tewhá năwe nakw'ó'di', hedá i' sa'wó'di k'uudi napa'andi-á."

² Jesus-di óetü'an, "Nă'i tewhá he'endi năä nâamúndepí'an. Hewänbo t'ähkí hä'i-á t'owa dâynayukhâymaa, hedí wêe wänbo wí k'uu hä'i tehpaawedi wínate'deegí'opí."

Jesus-di ovâyütü'an báyéki t'ôephade na'ä'in

³ Jesus i' okú "Olive Okú" gin dâytü'o' eedi napeedi wí'bo isóge, hedí p'ohuuge onä p'änäbo i' méesate hay'i imunde'. Hedí Peter-á, James-á, John-dá, Andrew-á di'äḍdi óetsika'yan,

⁴ "Ti dítü'âamí, hânhay-an nă'i hääwí i'gedi dítü'andi napuwagí'o? Hää-an na-keepúuwí hedänho gínhanginnáanídí häḍdi nats'anpúuwí'in?"

⁵ Jesus-di ovâyütü'an, "Bí'âyîngi'an to'wídí wänbo piháa wíwovâywäyü'amípídí.

⁶ Báyéki t'owa naví kháwä i'gedi dikä'äägí'o, hedí wí'inbo dítüuní innänho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Gindidi báyéki t'owa inbí hójo ovâywäyukankhâymaa.

⁷ Hewänbo t'owa tsowa dithaa'in háa kayi' dithaa'in dívihanbo' i'gedi ít'oedá, wíwovây'âyîngimäänípi. Nakhây'ä' nă'i hääwí napúuwí'in, hewänbo owáy napóe ihaydá i' t'ä'ge'i' thaa wa'di wína'ähpí.

⁸ T'owa wêe nangewin dívihänkhâymaa wây-á t'owa wíyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihänkhâymaa. Wáyjé t'ähkí nanan'a'yäpuwagí'o, hedá báyéki dihaapuwagí'o. Hewänbo ná'i hääwí-á wí kwee páadé na'e'ehay waagi'bá namuu, wa'di shánkí napuwagí'o.

⁹ Undá wí'bo bí'áyíngi'an. Wovâypankhonkhâymaadá tunjó wháagépiyá wovâyhûuwí, hedi i' Hudíyoví méesate eeje wovâywhädikhâymaa. Naa omuudi in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tsonninbí'piyá wovâyhûuwí, naví'gedi bînt'ôe'amídí.

¹⁰ Hewänbo wa'di i' t'ä'ge'i thaa napówápídíbo', Jôesi Tádáví híwó'di tun t'ähkí nange'in t'owa ovây't'ôe'amí'in nakhây'ä'.

¹¹ Owáy wovâypanhógidi tunjó wháagé wovâykándí, wa' ípówápídíbo wíwovây'áyíngimäänípi háa iwe ítúuní'in, hewänbo ihaydi i' hí' Jôesi Tádádí wovâte eeje wovâywhädikhâymaa. Naa omuudi in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'aymági'i-áho ítúuní. Undá wí'bo wí'úvípihi'khâymaapí, i' Yä'däa'i P'oewaa'hâdân wovâykhäge'khâymaa bînhée'amídí.

¹² T'owa inbí tí'ûuwín páadé'in inbí hânminbí mangepiye ovâykání ovâyhâanú-ídí, hedi in tádá'indá hanbá inbí ây dâykâymaa, hedá in ây-á inbí tádá'in jíyá'inbí'piye dívihânsaadi tson diwe ovâykwokhâymaa ovâyhâanú-ídí.

¹³ Báyéki t'owadi wovây'taykhâdédí'inbí'piye hedá wé'ymáa naví'in íwânpimuudi, hewänbo in to'wên dívít'ôephadeyää'annin dichuu píhay, indá ovây'aywoení."

Jesus-di i' Nahá'dänkant'ôe'iví'gedi ovây'tu'an

¹⁴ "Jôesi Tádáví ta'nin diwe Daniel ita'nan i' Nahá'dänkant'ôe'iví'gedi, i' Jôesi Tádádí wänbo ôet'ay'i'. (Bîntunnanpí'an, hedi únkhây'ä' íka'póewí'in.) Owáy ee únkhây'ähpi'we nawindi bînmû'di, ihaydáho un Judea nange íkw'ó'nin únkhây'ä' oe okú i'piye íjáaní'in.

¹⁵ Hedi wí to'wí iví wha'k'ay iwe naji'i' iwedí nawândi wí'únkhây'ähpi' ihayjêe'amí'in i' tewhá ee nats'úunídí wí hääwí wänbo ikáyjídí.

¹⁶ Hedi to'wí nava iwe naji'i-á wí'ibuunípi iví k'léwé'in to wänbo ikáyjídí.

¹⁷ Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwiyä' disâamuu'in hedá in dâ'yâytsää'o'indá, gá ingí'-á nakâypúuwídân dijáanídí.

¹⁸ Úvíjûusu'amí ná'i hääwí te'núdí wínapúuwípi,

¹⁹ gá báyéki t'ôephade na'ädân. Jôesi Tádá ná'i nan oepáa ikhíjé waabo t'owa dâyt'ôephadende', hewänbo owáy i' thaa napówá ihaydá shánkí báyéki dâyt'ôephadekhâymaa, hedi há'to wíyá ha'wâa dâyt'ôepaadé-í.

²⁰ Hewänbo in to'wên Nanbí Sedó Jôesi Tádádí ovâyde'mannin dimuudiho', in t'owa báyéki thaa wí'ovây't'ôephadepâkhâymaapí, gá imägidá to'wí wänbo há'to nawówayêenídân.

²¹ "Hedi ihaydá t'owa ditúdáho', 'Binmú'dí, náäwân naji' i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi háa wây-á ditúdá, 'Oe-ân naji', háa ditú waa wí'úvíwäyü-ípí,

²² gá hójo'in t'owa dikä'äägi'odân hedi wên ditúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedá wëndá ditúuní Jôesi Tádáví tukhe'mindá dimuu. Ná'in hójo'indá wên pínnán taa-á dâykeeyamí in t'owa ovâyháa'amídí, hedi inbí hójodíbo in Jôesi Tádádí ovâyde'mannin in ta'gen namuu'in diwedí ovâyhänge'amí, ho nakodídi.

²³ Undá bí'áyíngi'an. Wây'tumáa hääwí t'ähkí napúuwí i'gedi wa' napóepídíbo'."

I' to'wí t'ähkí t'owagí' na'aypuyä'i nawáy'ä'

²⁴ "Hedi i' thaa naná' dihaydi hä'in t'ôephade nahán dihaydi, i' than nakhunpuwagí'o, i' p'óethay wänbo wínakeepúuwípi.

²⁵ In agóyó-á makówádá dijaymú-í, hedá t'ähkí oe makówá nasaa'i-á na'a'yäpúuwí.

²⁶ Hedi ihaydi in t'owadi naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' okhúwá jáa o'ädí dímúuní, báyéki pínnán kay wóegé hedá sa'wó'di kohthay wóegá o'ää-í.

²⁷ Hedi in makówáwin t'ôepa'aa'in dovâypunjöeni in dovâyde'mannin ovâywé'ge'amídí p'inpiyedá tsânpiyedá aakonpiyedá thanpiyedá, wéngé t'âhki náa oepáa k'aydi dikw'ó'nin deejedá ovâywé'ge'amí."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ihée'an hääwí ovâyhâ'amídí

²⁸ "Wên fig tay binmú'dí hääwí ihâhpúuwídí. I' taykhóe'ây na'ohphuupoe'odi nats'antsáwâpuwamän dihaydi, ûnhanginná nata'ánpowa'ä'inpi'an.

²⁹ Hedi gindidibá owáy ná'i hääwí i'gedi wây't'ôe'an binmú' ihaydá ûnhanginnáani púnú' naná'nin naa owáy'ä-ídi, phódi nú' owin waagi namúuní.

³⁰ Ta'gendi wây'tumáa, t'âhki in náawin t'owa há'to diháani wa'di ná'i hääwí t'âhki páadé nats'anpoe'opídibo'.

³¹ Makówá-á hedá oepáa k'aydá t'âhki nakhangí'o, hewänbo navi tundá há'to dínháani."

Häädi Jesus nawáy'ä'in to'wí wänbo wí'ûnhanginnáhpí

³² "Hewänbo häädi ná'i hääwí napuwagi'o'in to'wí wänbo ta'gendi wí'ûnhanginnáhpí. In makówáwin t'ôepa'aa'in wänbo wídínhanginnáhpí, hedá naa Jôesi Tádávi ay omuu'i wänbo-á wídínhanginnáhpí. Jôesi Tádáda'mân ûnhanginná.

³³ Hediho bíkhây'andá bí'âyíngi'an, häädi ná'i hääwí napuwagi'o'in wí'ûnhanginnáhpí.

³⁴ Gin waagibá napúuwí: Wí sen iví tewhá ijoe'andi wáy kayi'piye namäädi iví t'ôe'in ovâyk'û' iví hääwí ôn'âyíngi'amídí hedá háa inbí t'ôe dâ'y'amí'indá ovâyjôn, hedi i' phódi áyí'di' óetü'an nakhây'múuní. In t'ôe'in wídínhanginnáhpí häädi ná'i sen nawáy'ä'in.

³⁵ Ná'i sen waagi'ba naa omuu, hediho íkhây'múuní, wí'ûnhanginnáhpí häädi owáy'ä'in — hádéewáy kindi, háa khun pinudi, háa hédénpiye, háa nathanpee'ä' ihaydi.

³⁶ Úví'âyíngi'anpídá wáy tsíkhagipi opówádí íjó'kw'ôndibo wâyshaa-í.

³⁷ Háa un wây'tü'an waa, t'âhki t'owa-ân hanbá dovây'tumáa: Íkhây'múuní'in únkhây'ä'."

14

Wên hí' dâyk'û' Jesus óekáyjidi

¹ Wa' wíje thaa ûntáy in Hudíyoví shánki'eedi Passover gin dâytü'o'i dínpóewídí, ihaydi i' pává oewáaseepi' dâyk'o'. In owha' p'ó'dédi'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhâ'o'indá dâytüwámáa hádidi kaadibo Jesus óekáyji'in óekáyjidi.

² Ditú, "Nää-á wa'di ná'in shánki'eedi napoe'odi wí'ívi'amípi. Ha'wâa ívi'andá, wáy ná'in t'owadi na'in díyâ-í."

Oe Bethany bú'ay Jesus sa'wó nasundi kâ'p'oe ôn'ewe

³ Ihayhäädibá Jesus oe Bethany bú'ay naji', hedi wí sen Simon gin nakhâwä'ívi' ihúho', ná'i sendá naphéetaymuuwän. Jesus nahú'ân dihaydi wí kwee wên p'onbay'ay imáadi nats'ú, indá k'uu ts'ä'i'di ûnpa'an hedi wí kâ'p'oe "nard" gin dâytü'o'i' ûnku'un. Ná'i kâ'p'oe-á sa'wó'gí nasun hedá hânho-á nachä'muu. Hedi i' kwee in p'onbay'ay k'áy iháve, hedi ná'i kâ'p'oe-á Jesus-ví p'ó'dé ôn'ewe.

⁴ Wên t'owa iwe dikw'ó'nin dâymú'di dit'ayji', hedi wí'ná táye dívítumáa, "Háadan ná'i kâ'p'oe-á ipedee'an?

⁵ Powin tägintä (300) thaa t'ôe díví'andi wá'âadi nakuhchadee-íwän, háa ma'di shánki wänbo', hedi i' chä' in sehkanäwó diwówáji'in ovây'määniwän." Hedi i' kwee-á hânho óetunsú'an.

⁶ Jesus-di ovây'tü'an, "I' kwee ánpí bin'an. Háadan bînt'aymáa? Híwóho sa'wó'gí naa dí'an.

⁷ Häädi wänbo in sehkanäwó diwówáji'in t'owa undádí únkwó'ní, hediho häädi wänbo näwe hääwí híwó bín'amí'in ída'dá, únkodí bín'amídí. Hewänbo naa-á näwe hānhay wänbo t'āhkí undádí wí'ochangí'opí.

⁸ Nǎ'i kwee hǎyú únkodí ihay i'an. Wa'di in pení ovâykhǎ'kw'ódipídíbo' inbí'dí dáyka'p'oe'ewende', hedi hanbá i'dí naa dí'an wa'dí ochuupídíbo'.

⁹ Ta'gendi wáytumáa, wǎhǎä wänbo nǎ'in Jôesi Tádáví híwó'dí tun ônphadende' eeje nǎa oepáa k'aydi t'āhkí, háa nǎ'i kwee i'annin ovâyt'ôe'amí, iví'gedí díví'ānshaa'ā'amídí."

Judas nahíje Jesus óekú'p'âynídí

¹⁰ Hedi Judas Iscariot, wí in tǎ'dí wíje khǎge'nin diwedí'i namuu'i', in owha' p'ó'dédí'inbí'wepiye namǎa Jesus óekú'p'âynídí.

¹¹ Hedi nǎ'in owha' dí'toe ihaydi t'āhkí dihíhchanpóe, hedi inbí tun Judas óemǎgi chǎ' óewá'āa-ídí. Hediho iwedi Judas ituwāmáa hádídí Jesus inbí mange óekáaní'in, häädi únkodí ihaydi.

Jesus-ádí iví khǎge'nindádí dimän i' Passover shánkí'eedí koegí' dáyk'o'ídí

¹² In Hudíyo dínshánkí'eedípoe'o, i' oewáaseepí' pává dáyk'o'i'. I' páadé'i shánkí'eedí thaa in k'úwá'ây dáyhánunde', Passover koegí' gin dáytu'o'i dáyk'o'ídí. Hedi Jesus-ví khǎge'nindi óetsika'yan, "Wǎhǎä-an na'in gimú-i'in unda' hääwí âykhây'amídí i' Passover koegí' âyk'o'ídí?"

¹³ Hedi wíjedi in khǎge'nin ovānsan dǎn'amídí. Ovāntu'an, "Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi wí sen wên p'onbay ihondi'dí wovānjay-í. I-ádí bá damú-í.

¹⁴ Hedi wáy i-á nats'úndá i' sen iví tewhá ûnmuu'i' dǎntu'āmí, 'Nanbí hǎhkandi'dí dítu'an wítsika'yāmídí, Wé'i íve-an naagí' dīnmuu, eewān naví khǎge'nindádí nǎ'i Passover koegí' âyk'o'í'?

¹⁵ Hedi i' sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovānkeeyāmí, hǎä t'āhkí gíntáy'i nakw'ōndi. Ee-áho i' koegí' dǎnkhây'amí."

¹⁶ Hediho in khǎge'nin damǎadi i' bú' iwe dats'ú, hedi hääwí t'āhkí háa Jesus natú waagibá dānshaa, hediho i' Passover koegí' dǎnkhây'an.

¹⁷ Nakin dihaydi Jesus-á iví khǎge'nindádí i' tewhá eepiye dimǎa.

¹⁸ Dihúukw'ôn dihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wáytumáa, wêe un naa-ádí úvíhúujo'in diwedí'i'dí naa díkuhpekhâyámáa."

¹⁹ In khǎge'nin diháachanpóe, hedi wí'inbo óetu'an, "Ti naa-ân gin dáy'amí? Naa-á há'to'."

²⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Wêe un tǎ'dí wíje iwedi naa-ádí iví pává nǎ'i sǎä iwe ip'ohtōení'i', i'dān díkuhpekhâyámáa.

²¹ Naa t'āhkí t'owagí' o'aypuyä'i' ochuwagí'o, Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu waagi. Hewänbo nǎ'i to'wí díkuhpekhâyámáa'i-á t'ôephade ûnpúuwí. Shánkí híwó i' sen ûnpúuwíwān na'aypuyäpídí."

Jesus-ví t'ǎ'ge'in kindí'in húukan

²² Dívíhúujo' ihaydi Jesus wí pává ikê'dí Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedáhá' ihávedá iví khǎge'nin ovâyǎgi, hedi ovâytu'an, "Binhó'gí, nǎ'i-á naví tú' dīnmuu."

²³ Hedáhá' wên k'édé ikê'dí wíyá Jôesi Tádá óekú'daa'andi ovâyǎgi, hedi t'āhkídíbo wí dāysuwǎ.

²⁴ Hedi ovâytu'an, "Nǎ'i-á naví ûnp'oe dīnmuu. Naví ûnp'oe-á t'āhkí t'owagí' doncha'gí'o, hedi owáy gin naa dáy'andiho Jôesi Tádáví tun imǎgi'i ho ûnpúuwí.

²⁵ Ta'gendi wáytumáa, há'to wíyá dóméenasuwǎ-í owáy Jôesi Tádádí naa dítsondísóge píhay, hedi ihaydá wíyá pí'wí méena waagibá dósuwǎkhâyámáa."

²⁶ Hedi dáyjûusukha'wandi i' tewhá iwedi dipee, hedi oe Olive Okú gin dáytu'o' iwepiye dimǎa.

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á powin untúuní naa wídítaapí'in"

²⁷ Dimändi Jesus-di ovâytu'an, "Jôesi Táđávi ta'nin diwe ûnta'muu háa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'úwá áyí'di' dóháyjí,
hedí in k'úwá dívíwadejí'o.

Ha'wâabá un únpuwagí'o. Naa díkhe'khâymáadáhá' undá t'ähkídí díjoe'andi úvíwadekhâymáa.

²⁸ Hedí owáy owáywówápóe ihaydá Galilee nangepiye unbí páadé omän."

²⁹ Peter-di óetu'an, "Tobá t'ähkídí wóejoe'an wänbo', naadá há'to'."

³⁰ Hewänbo Jesus-di óetu'an, "Ná'in ta'gendi wítu'âamí: Nääaví ta'nin diwe ûnta'muu háa i' natú'in, ginnân:

'Naadi i' k'úwá áyí'di' dóháyjí,
hedí in k'úwá dívíwadejí'o.

Ha'wâabá un únpuwagí'o. Naa díkhe'khâymáadáhá' undá t'ähkídí ná'i khunbo', wí dee sen wa'di wáygín ikinpídíbo' u-á powin untúuní naa wídítaapí'in."

³¹ Hewänbo Peter-di shánkí kay'indi óetu'an, "Tobá u-áđí naa díhay wänbo', naa há'to hânhay wänbo otúuní wíwítaapí gin." Hedí t'ähkí in wé'gen khäge'nin hanbá ditú.

Jesus oe Gethsemane ijûusu'an

³² Ná'i tay jáa iwe dipówá, Gethsemane gin dâytu'o', hedí Jesus iví khäge'nin itu'an, "Náwe bíkw'o'. Naaáadáhá' undá t'ähkídí o'äämú-í dáyjûusu'amídí."

³³ Hewänbo Peter-á James-á hedá John-dá i-áđí ovâyho'. Ihaydi khunwôeda'di óemáa hedá iví pí'ná ûnkháapóe.

³⁴ Hedí ovâytu'an, "Naví pí'ná khó'jé hânho otaachanpoe'odi hääwí ochuu-í waa ochaa. Náwebo úvítsíkhakw'ôení hedá áyîngidi bíkwo'be."

³⁵ Wíyá hây namäädi iwe nange iseewhaadik'û', hedí ijûusu'an ná'in nats'anpuwagí'o'in wí'ûnpúuwípí, nakodidáho'.

³⁶ Ginnân ijûusu'an: "Naví Táđá, u-á hää t'ähkí úkodi bi'amídí. In t'ôephade donkhâymáa'in naa oda' dînjâa'amí'in. Hewänbo tobá napúuwí háa u-á unda' waa, háa naa oda' waagá joe."

³⁷ Hedí in poje khäge'nin dikw'ôn diwepiye nawáymäädi dijókha'wäkw'ôndi ovâymu', hedí ovâyjôhsandi Peter óetu'an, "Simon, háadan unjókha? Ti wí hây tähkí wänbo wí'úkodipí'an áyîngidi unchanídí?

³⁸ Áyîngiddi bíkwo'be hedá bíjûusu'an, hedânho wovâytyayinde' ihaydi híwóhpi wí'úví'amípí. Pín ta'gedi híwó úví'amí'in ída', hewänbo unbí tú'dá wí'íkaypí."

³⁹ Hedáhá' nawáymäädi háa hânhay ijûusu'an waagibá wíyá ijûusu'an.

⁴⁰ Hedí iví khäge'ninbí'wepiye nawáy'äädi wíyá ovâyjôhshaa, hânho dikayhándí, hedí wídínhanginnáhpí háa óetu'amí'in.

⁴¹ Hedí powingí' ijûusu'andi nawáy'äädi ovâytu'an, "Ti wa'di íjó'kw'ó hedá úvíkaykhanwówá'o'? Hähayda'dibo'" Ihaydiho naná. Nää-á to'wídí in t'aywóhkanninbí mange díkáani naa, t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i'.

⁴² Bíwínú, gimú-ího'. Binmú'dí, i' díkú'p'égi'i ho napówá."

Jesus óepankê

⁴³ Wa'di ihí'máa ihaydi Judas napówá, i-á wêe in tä'di wíje khäge'nin diwedi'i'bá namuu. Báyéki wây-á t'owa i-áđí diji'. In owha' p'ó'déđí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá in Hudíyoví tsonnindá ná'in t'owa ovâysan tsijó phá'-á phé-á wóegé.

⁴⁴ Dipówápídíbo Judas, i' Jesus óeku'p'égi'i'di ho ovâytu'an in t'owa, "I' sen dóp'ohtsäakhâymáa'i-áho i' namuu. Bînpánkáyjí hedí áyîngidi bînhûuwí."

⁴⁵ Hedí Judas wesebo Jesus-ví'piye namäädi óetu'an, "Hähkandi'," hedí óep'ohtsää,

⁴⁶ hedí in t'owadi Jesus óeyâ'di óepanho'.

47 Wí Jesus-ví khäge'di' iwe nú' nawindi iví tsijó phá' iwhahkê'di i' owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'i' p'ó'dé óewhädí, hedi iví oje he'yinbo ônt'ó'ts'â'.

48 Hedi Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Háadan tsijó phá'-ádí phé'-ádí ikhehpówa dípankáyjídí wí jänäkíkandi' omuu waabá?

49 Thamuwaaagi i' méesate hay'i ee naa undádí oji' wâyhá'odi, hedi wídípankê'pí. Hewänbo nää-á gin úví'o', háa Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntû' waa napúuwídí."

50 Hedi t'ähkí iví khäge'nindi óejoe'andi dijân.

51-52 Wí e'nú wá' wên aa ts'ä'indá' na'aamuudi Jesus ûnwóejí', hedi in t'owadi óeyâ', hewänbo najândi in aada' dínjoepóe.

In Hudíyo tunjowa'di Jesus iví'gedi óetsika'máa

53 Jesus i' owha' shánkí p'ó'dédí'ví'piye óeho'. Eebá in wé'gen p'ó'dédí'in owha'-á, in tsonnindá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá dívíwé'ge'an.

54 Jesus óehon dihaydi Peter-á tí'úugá kayí'didibo-á nawóemän, hedi i' p'ó'dédí' owha'ví tewhá tehpaá búge nats'ú, hedi in sundado áyí'nindádí isóge isúwá'amídí ee naphaa iwe.

55 Oe íve in owha'-ádí hedá in tunjowa' dimuu'indádí dâytuwämáa wí to'wí híwóhpi Jesus-ví'gedi ihée'amídí, hedânho Jesus óeháyjídí, hewänbo wídâyshaapí.

56 Báyéki t'owa iví'gedi dívíhójo'an, hewänbo handá' wídítúhpí.

57-58 Ihaydi wên hójo'in dívíwínúdí ginnân ditú: "Git'oe natúdí, 'Nä'i méesate hay'i t'owa dâytege'i dónayukhâymáa, hedi poje thaa iwe wíyá méesate t'owa dâyk'û'pí' naa dótegegi'o.' "

59 Hewänbo nä'in t'owa wänbo wí'inbo handá' wídítú'pí.

60 Hedáhá' i' owha' p'ó'dédí' in t'owa t'ähkíví páadépiye iwínúdí Jesus óetsika'yan, "Ti háabo wí'untúunípi'an ná'i hääwí indi wônchänunde' i'gedi?"

61 Hebo Jesus-á tunginpi nawindi háabo wí'óetu'anpi. Wíyá i' owha' p'ó'dédí'di óetsika'yan, "Ti ụ-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí? Ti ụ-ân i' ây'a'ginmä'iví ay unmuu?"

62 Jesus natú, "Naa-ânkun omuu, hedi un t'ähkídí dípuwäkhâymáa naa, t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' o'ándí i' to'wí t'ähkí kay imáa'iví ko'díngédí. Hedá makówádí okhúwá jáadi o'ädi dípuwäkhâymáa."

63 Ha'wâagi Jesus natúdí i' owha' p'ó'dédí' iví k'éwé'in to isíve, in t'owadi óemúunídí nat'ay'in, hedi natú, "Wây-á to'wên wígintáypí iví'gedi dívíhée'amídí.

64 Háa natú'in ít'oe'pí'an. Natú i-á Nanbí Sedó Jôesi Tádá waagi'ba namuu. Hânnan ída' ây'amí'in?" T'ähkídíbo ditú, "Gá óeháyjí-ân, híwóhpi âyshaadi."

65 Hedi wëndi Jesus óe'ohphay, hedi óetsíwhi'andi óemahpúudí óetu'an, "Dítú'an to'dan wóemahpúu'in." Hedi in méesatewin sundadodi óeyâ'di háyänbo óemapháve.

Peter-di ovâytu'an Jesus wí'óetaapi'in

66-67 Peter oe áagé i' tewhá tehpaá búgebo wa'di naji', hedi wí a'yú i' owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'i' namuu'i Peter-ví'we napówádí óemû' isúwá'odi, hedi óedamúndedi óetu'an, "Ų' wá' Jesus Nazareth-wi-ádí unjiwän."

68 Hewänbo Peter natú, "Joe, naa-á joe. Naa wí'oka'póya'pí hääwí i'gedi bihi'máa'in." Hedi iwedi napeedi in tehpaá phódi nú'piye namää.

69 I' a'yúdí wíyá óemû', hedi in iwe diwinnin ovâytu'an, "Nä'i sen in Jesus-ví'in diwedi'i'ba namuu."

70 Hebo Peter wíyá natú, "Naa-á joe." Hây napóe ihaydi in diwin diwedi wí to'wídí Peter óetu'an, "Ta'gendi ụ-á Galilee-wibá unmuudibo Jesus-ádíba unjiwän."

71 Peter natú, "Jôesi Tádádí dítuhchäänú-í ta'ge dáyhí'máapídí. Hä'i sen iví'gedi úvíhí'máa'i-á wídótaapí."

⁷² Ihaydibá wesebo wí dee sen ikin. Hedi Peter ûn'ánpówá háa Jesus-di hánwaa óetu'annin: "Wa'i' dee sen wáygín ikinpidíbo', ù-á powin untúuní naa wídítaapí'in." Hedi Peter hânho isíhtää.

15

Jesus-á Pilate-ví'piye óetsondiwekán

¹ Wa'déedí nanân dihaydi in owha' p'ó'dédí'indá, in tsonnindá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá t'ähkí in tunjowa' dimuu'indá dívíwé'ge'an háa díví'amí j'gedí dívíhée'amídí. Hedi Jesus óewhi'andi iwedi óeho'di Pilate-ví mange óekán.

² Pilate-di Jesus óetsika'yan, "Ti ù-á in Hudíyoví tsondi hay'i unmuu?" Jesus-di óetu'an, "Háa ù'bo untú waa."

³ Hedi in owha' p'ó'dédí'indi báyéki híwóhpí' Jesus ónchänunde'.

⁴ Hedáhá' Pilate-di wíyá óetsika'yan, "Ti háabo wí'untungí'opí'an? Ti ná'i báyéki híwóhpí' ù' wónchänundedi wí'unt'oepí'an?"

⁵ Hebo Jesus-á wa'di háabo wínatúhpí, hedi Pilate óehá'an.

Jesus óeháyyí, hewänbo Barabbas-á óema'p'ädi

⁶ Paayo waagi ná'i Passover shánkí'eedi dinnân dihaydi, wí wêe pan Pilate-di óema'p'ädiinde', to'wí in t'owa dida'i'.

⁷ Wí sen Barabbas gin nakháwä'i-ádi wây-á senä'dádi dipankw'ó, indá i' bú' iwe'in t'owa ovây't'e'ya'nandi in p'ó'dédí'inbí'piye dívíhânsaa, hedi ihaydi dâyt'owat'ahánú.

⁸ In t'owa Pilate-ví nú'piye dívíhádi óedaa'amídí ovây'amídí paayo waa i'o waa.

⁹ Pilate-di ovâytsika'yan, "Ti ná'i Jesus wâyma'p'ädi-i'in ída', un Hudíyoví tsondi hay'i únmuu'i'?"

¹⁰ Ha'wâa Pilate natú gá ûnhanginnândân in owha' p'ó'dédí'indi Jesus óethúumáadi'bo ivi'we óemangekännin.

¹¹ Hewänbo in owha' p'ó'dédí'indi in t'owa báyéki ovâyhée'an Pilate óedaa'amídí Barabbas-ân óema'p'ädi-ídi, Jesus-á joe.

¹² Hediho Pilate-di wíyá in t'owa ovâytsika'yan, "Hedi hânnan dó'amí ná'i', i' bínkhâyä'de'i Hudíyoví tsondi hay'i gin?"

¹³ In t'owa dívítuwínú, "Wên phé'win deedi nát'óhtägek'u'"

¹⁴ Pilate-di ovâytsika'yan, "Háadan gin dó'amí? Háawin t'aywó'ninnan i'an?" Indá shánká dívítuwínú, "Phé'win deedi nát'óhtägek'u'"

¹⁵ Pilate nada' in t'owa ovâyhíhchannamí'in, hediho Barabbas óema'p'ädi. Ihaydá natsonpóe Jesus óewhänní'in, hedi in sundadóví mange óejoe'an phé'win deedi óet'óhtägek'úuwídi.

In sundadodi Jesus óejänäki'an

¹⁶ Páadé Jesus ee Pilate-ví tunjó tewhá tehpaá búge óets'úde, hedi in wé'gen sundadó t'ähkí ovâywé'getu'an.

¹⁷ Hedi wên p'í tsáawä'in k'éwé'in to óetógi, tsondi hay'ivi aa waagi'ba namuu'in, hedá wên wäähkân dâ'y'ophidé'annindá óep'óhtógi.

¹⁸ Hedi óejänäkísengitu'andi óetu'an, "Hân un'ân, Hudíyoví tsondi hay'i unmuu'i'."

¹⁹ Hedi háyänbo p'ó'dé óewhä' wên phédí, hedá óe'ohphayde', hedá dívídege'dikw'óe'ódí óe'a'gin waa-á díví'an.

²⁰ Óesúgímáadi dívíbowa ihaydi, in p'í tsáawä'in to óep'ädi'ivi indá óewáytógi. Ihaydáhá' iwedi óeho' phé'win deedi óet'óhtägek'úuwídi.

Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'û'

²¹ Ihaydibá wí sen Simon gin nakháwǎʔiʔ oe nava iwedi iʔ búʔ eepiye naʔǎʔ. I-á Cyrene búʔwi namuu, hedí Alexander-ádí Rufus-ádí iví áy ûnmuu. In sundadódi náʔi sen óekaygiʔan Jesus-ví phéʔwin ônhûuwídi,

²² hedí Jesus in okú Golgotha gin dâytʔoʔ iwe óehoʔ. (Nǎʔin tun Golgotha-á “p’óhkhúbay” ginnân namuu.)

²³ Hedí wí méena-ádí náʔi woe myrrh gin dâytʔoʔi-ádí dawóemuuʔiʔ óemägi, hewänbo wíʔisuwäpi.

²⁴⁻²⁵ Hédéndí whänu iwe naná phéʔwin deedi óet’óhtägek’ûʔ ihaydi. In sundadó-á dívíʔáyyan iví aa dívíweejé-ídi.

²⁶ Hedí wên phépháʔay phéʔwin kw’áye dâyt’íʔk’ûʔ eedi hääwí dâytaʔnan in t’owa dínhanginnáanídí hääwí iʔgedí óetuhchänundeʔin. “In Hudíyoví tsondi hayʔiʔ” gin dâytaʔnan.

²⁷ Hedí wên wíje sänmin wáʔ i-ádí ovânt’óhtägek’ûʔ, iʔ wêe koʔdíngeđí, iʔ wêe-á yǎʔmängéđá.

²⁸ Hedího gin napóe háa Jôesi Tádávi taʔnin diwe ûntaʔmuu waa: “I-á wáʔ wí jänákíandi-ân namuu” gin t’owa ditúuní.

²⁹ Hedí in t’owa diphadeʔnin dívíp’ônwáđáʔoʔ óeháachannamídí, hedá t’ämägá óetumáa. Ditú, “U-ân náʔi méesate hayʔi nânayukhâymáawän, hedí poje thaa iwebo wíyá nâakuhkhâymáawän.

³⁰ Nǎ-á wíʔbo ópiʔaywon, häʔin phéʔwin diwedi ówhanbe.”

³¹ In owhaʔ p’óʔdédíʔindáđí hedá in Hudíyoví khuu dâyháʔoʔindáđí wáʔ Jesus ônp’áhkaadi ditúʔ, “Wéʔgen t’owa-áho iʔdi ovâyʔaywondeʔ, hewänbo wíʔbo-á ipiʔaywoenídí wíʔûnkodipí.

³² Nǎʔi sendá iʔ toʔwí Jôesi Tádáđí óesógeʔiʔ t’owa ovâyʔaywoenídí namuudáhoʔ, hedá Israel nangewi tsondi hayʔi-á namuudáhoʔ, i-á ûnkâyʔǎʔ häʔin phéʔwin diwedi nawáaniʔin âymúunídí, hedânho ivíʔpiye íwíwǎäyú-ídi.” Hedí in wíje i-ádí phéʔwin deedi dawhiʔk’óeʔindá wáʔ óejänákítumáa.

Jesus nachuu

³³ Taagepiye nanáʔ dihaydi iʔge t’ähkí nakhunpóe thíʔeedí poje puwahay.

³⁴ Hedí poje iwe napóe ihaydi, kaygibo Jesus Hudíyoví tundi natú, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” (Nǎʔi híʔ-á ginnân namuu: Naví Jôesi, naví Jôesi, háadan díjoeʔan?)

³⁵ Wên t’owa núʔ diwinnin háa natú waa dit’oe, hedí ditú, “Bít’ôeyan, Elijah óekháýǎʔdeʔ.”

³⁶ Wí toʔwí iʔǎǎ wên hääwên nap’ohsaadeeʔin ikáyjídí, hedí wí méena ojohayʔi iwe ip’ohtógidí wên poesú hayʔin diwedi ôntege ip’ohúunídí, hedí natú, “Âymúuní tigú Elijah naʔǎǎ-í náʔin phéʔwin diwedi óewǎǎve-ídi.”

³⁷ Hedí Jesus kaygi ituwínúdí t’ǎʔgedí ihâǎʔan.

³⁸ Ihaydibá in aa nakhaanáʔnin iʔ méesate hayʔi k’óʔjé nawhiʔwonnin nasivedee, kw’áyedibo áagéhay pínu-á nasivedee.

³⁹ Hedí iʔ sundadó p’óʔdédíʔ Jesus-ví páadépiye nawindi háđíđí Jesus nachuuʔin imûʔ, hedí natú, “Taʔgendi náʔi sendá Jôesi Tádávi ay ûnmuu.”

⁴⁰ Wên kwiyǎʔ wáʔ iwe dijiʔ, indá háy kayiʔ diwedi dâymúndeʔ. Nǎʔin poje dikháwǎ Salome-á, Mary-á (i-á Magdala búʔwi namuu), hedá wíyá wêe Mary-á (i-á Joses-á hedá James iʔ tíʔúugeʔi-á inbí jíyá dânmuu).

⁴¹ Nǎʔin poje kwiyǎʔ Jesus-ádí dimändí óekhägeʔmáa waʔdi oe Galilee najiʔ ihaydi, hedí náʔindá i-ádí wây-á kwiyǎʔdádí Galilee-di Jerusalem-piye wéʔge diʔǎǎ.

Jesus t’owápho ee óetógi

⁴²⁻⁴³ Ihay thaa-á in Hudíyo dívíkhâyʔoʔ, gá wíyá tháwändá kaykhanwówá thaa nanáanídân. Hedí nakinpuwamän dihaydi wí sen Joseph gin nakháwǎʔi napówa,

i-á Arimathea bú'wi namuu, in tunjowa' diwedi'i'ba namuu hedá na'a'ginmuu, hedí natsikhaji' Jôesi Tádádí óesôege-ídí i' to'wí t'owa ovây'aywoení'i'. Wesebo khunwôeda'ginpídí Pilate-ví'piye namää i' pení óedaa'amídí.

⁴⁴ Jesus ho nachuu'in Pilate nat'oedi hânho óeháa'an, hedí in sundadoví p'ó'dédí' óetsika'yan háa ta'gendi Jesus nachuu'in háa joe.

⁴⁵ Óetu'an nachuu-ákun, hedího Joseph i' pení óehûuwi'in óemägi.

⁴⁶ Hedí Joseph wên aa ts'ä'in ikumä, hedí i' pení in phé'win diwedi óewávedi in aadi óe'ánnan. Hedáhá' i' pení wí t'owápho dâykídi iwe óetógi, hedí wí k'uu hay'i' i' pho iwe itidisóge.

⁴⁷ Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i' Joses-ví jíyá unmuu'i-á, dânmû' wáygé Jesus óek'û'in.

16

Jesus nawáywówápóe

¹ I' kaykhanwówá thaa naphade ihaydi Salome-á, Mary Magdalene-dá, hedá wíyá Mary, i-á James-ví jíyá ûnmuu'i-á, wí sa'wó nasundi' woe dâykumä, Jesus óe'äyü-ídí.

² Dumîngu iwe hédéndí hé'dibo nathanpee'ä' ihaydi, i' t'owápho eepiye dimää.

³ Wa' dimän dihaydi wí'nä táye dívítsika'máa, "To'dan i' k'uu dînhânge'amí i' t'owápho iwedi?" (Nä'i k'uu-á ívíwo hay'i namuu.)

⁴ Hedí dívíbéedí i' k'uu ho nahângemuudi dâymû'.

⁵ Hedího dits'ü ee t'owápho ee, hedí wí e'nú wên ts'ä'in to whaadi'in nato'ondi ko'díngedí na'ándí óemû', hedí ovâypíhää.

⁶ Hebo i'di ovâytu'an, "Wí'íkhunwôeda'ípí. Jesus oe Nazareth-wi bîntuwämáa, i' phé'win deedi óet'óhtägek'û'i', hebo i-á nää wína'änpí, i-á nawáywówápóe. Bînmû'dí hää óek'û' iwe.

⁷ Bípûn, Peter-á in wé'gen khäge'nindá bîntu'âamí, 'Jesus unbí páadé oe Galilee-piye namän, hedí iwe bînmúuní, háa wovâytu'an waa.'

⁸ Hedí i' t'owápho iwedi dipeedí dijân, ovâypíhäädi dithathapoe'o. Hânho dikhunwôeda'dí to'wí wânbo háabo wídaytu'anpí. *

Mary Magdalene-di Jesus óemû'

⁹ Dumîngu naná' diwe Jesus nawáywówápóe ihaydi, Mary Magdalene-bí'piye páadé ipi-keeyan. Nä'i kwee-á namuu i' Jesus-di in tsé ihay yä'dâapí'in p'owäahhâ ônkhehiye'i'.

¹⁰ Hedí Mary namäädi Jesus-ví k'ema'in dibo'aadi hedá diséejidi ovâyshaa, hedí háa ûnpóe'in ovây't'ôe'an.

¹¹ Hewânbo Jesus nawáywówápóedí Mary-di óemû'in dit'oedi wídívíwäyupí.

Wíjedi Jesus óemû'

¹² Jesus piháa ûnchäädi wên wíjeví'piye ipikeeyan, indá Jerusalem bú'dí i' nava iwepiye dapeemän.

¹³ In wíje i' bú'piye dânwáybun, hedí háa dânmû' waa in wé'gen Jesus-ví khäge'nin ovây't'ôe'an, hewânbo wídívíwäyupí.

Jesus-ví tã'di wêe khäge'nindi óemû'

¹⁴ Tí'úugedí in tã'di wêe khäge'nin dívíhúujo' ihaydi Jesus inbí'piye wíyá ipikeeyan, hedí wäyupí'indá p'óhkây'indá dimuudi ovây't'e'yan, in to'wëndí nawáywówápóe'in óemû'in wí'ovâywäyundepídí.

¹⁵ Hedáhá' ovâytu'an, "Ja' nää oepáa k'aydi t'ähkí bípûn, hedá t'owa t'ähká Jôesi Tádáví híwó'di tun bîntunphaadé-í.

* 16:8 Nä'i hí' nää 9-20 nata'muu'i-á i' shánkí hehääwi Mark-ví ta'di gínkw'ó' deeje wínata'muupi.

¹⁶ T'ähkí to'wên dívíwäyunde'indá hedá ovâyp'ó'p'oe'annindá ovây'aywoení. Hewänbo to'wên dívíwäyundepí'indá ovâytuhchänukhâymaa.

¹⁷ In dívíwäyunde'in naadi dovâyk'úuwí ná'i pínán t'ôe dâ'y'amídí: In yä'dâapí'in p'owəəhəə t'owaví'wedí dâ'ykehpeeyé-i, hedá piháawi tundá dívíhée'amí.

¹⁸ Di'ânpidíbo dâypăăyuhógidi, háa hăăwí nakhe't'ôe'i dâysuwădi, há'to háabo dipúuwí; hedá inbí mandi in t'owa dihay'indá ovâytăgedi, indá dihehkhăapúuwí."

Jesus makówápiye napee

¹⁹ Hedí Jesus i' shánkí natsonji'i'dí ovâyhí'bowa ihaydí, makówápiye napee, hedí Jôesi Táđaví ko'đingéđí isóge.

²⁰ Iví khăge'nin iwedí dimăa t'owa wăhăă t'ăhkí iví tun ovâyt'ôekanhûuwídí, hedí Jôesi Táđáđí ovâykhăge'nan, hedí i' pínán t'ôe napoe'o'i'dí in t'owa ovâykeeyan ta'ge dívíhí'măa'in.

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi Luke Ita'nandi'

¹⁻² Híwó'di k'ema Theophilus: Báyéki t'owa háa dínkodí waa dâytanan t'âhki i' hâäwí wáy wên nanbí tí'ûuwín páadé'in páadé iwedíbo dâymû'i'. I'gedá na'in dítu'an, hedí áyîngidi háa dâymû' waa dâyta'nan.

³ Naa wá' hâäwí páadé iwedíbo nakodipóe'i' áyîngidi dónuwä, hedí naa ochanpóe híwó namúuní'in ugí' dóta'namídí ná'i hâäwí háa napóe waagi.

⁴ Naa gin waagi dáy'o' hedânho úkodíhanginnáanídí i' hâäwí Jesus-ví'gedí wóehá'andi' ta'gen namuu'in.

John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyägi'o

⁵ Herod oe Judea nange natsonnân dihaydi, wí owha' Zecharias gin nakháwä'i na'ân. I-ádi wây-á owha'-ádi wé'ge dívít'ôemáa, indá Abijah-ví t'owa dimuu. Zechariah-ví kwee-á Elizabeth gin ûnkháwä, hedí i' wá' wí owha'ví ay ûnmuu.

⁶ Zechariah-ádi iví kwee-ádi inbí wówátsi ta'ge dânhon háa Jôesi Tádá nada' waagibá. Áyîngidi Jôesi Tádáví tsontun dâ'n'a'gindo' hedá háa Jôesi Tádá natsonpóe waagibá dâ'n'an.

⁷ Hebo Elizabeth-á âypí' namuudi wíðän'ay'ânpi, hedá nää-á kwijó-á sedó-á dapaa.

⁸ In Zechariah-'inbí thaa dínpóe dívít'ôe'ámídí, hedího Zechariah-á Jôesi Tádági' iví owha' t'ôe i'o'.

⁹ In owha' dâykháwäwhahónde' dâyde'mamídí to'wí Nanbí Sedó Jôesiví méesate hay'i pingewi íve iwe nats'ûuní'i', i' sa'wó nasundi' hâäwí iphaháanú-ídí. Hedí nää Zechariah-ví kháwä ônwhahkê', hedího nats'û.

¹⁰ Ee íve i'ëeyää'o' ihaydibá oe já'wé báyéki t'owa-á dívíjûusu'o'.

¹¹ Tsíkhagipí i' mãäsa ko'díngédí i' ëeyää nachá' diwe wí makówáwi t'ôepä'äq'i Jôesi Tádáchariah-ádi iví kwee-ádi dí óesandi' nakwinudee.

¹² Zechariah óepíhää i' makówáwi t'ôepä'äq'i' óemû'dí, hedí khunwôeda'dí óemáa.

¹³ Hewänbo i' makówáwi t'ôepä'äq'i'dí óetu'an, "Zechariah, wí'unkhunwôeda'ípí. Jôesi Tádádí uví jûusu wónsígí'an. Elizabeth uví kwee úmuu'i' wí enúkáy i'ayyamí, hedí John gin nâakháyä'ní.

¹⁴ Owáy na'aypuyä ihaydi báyéki híhchan uví' úmúuní, hedá báyéki wây-á t'owa wá' dihíhchanpúuwí.

¹⁵ I-á Jôesi Tádáví he'ennin senä' diwedí'i namúuní. I-á wí'ûnkhây'âhpi iméenasuüwä-i'in háa wíyá hâäwí naháapúuwí'i-á, hedí nats'an'aypuyädíbo' i' Yä'dâa'i P'owäahâa pín ta'gedí imá've-í.

¹⁶ I'dá báyéki in Israel-win t'owa inbí Jôesi i' shánkí natsonji'i namuu'iví'piye' ovâywáymá'í.

¹⁷ Uví ay-á iví pí'nä khó'jé i Yä'dâa'i P'owäahâa imá've-í, Elijah-dí iví pí'nä khó'jé óemáa waabá, hedá Elijah waabá-á natúkhây-í. I-á Nanbí Sedógi' napáadémú-í Nanbí Sedóví tun wóegé, hedá tádá'indá ovâykhäge'namí inbí áyyää-á wíyá dâysígí-ídí, hedá in dít'ôeyanháhpí'indá ánshaa-á ovaymääni hedânho in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin waaginbá dimúunídí. I'dí in t'owa ovâykhây'amí hedânho i' shánkí natsonji'i' óesígí'ámídí' gin i' makówáwi t'ôepä'äq'i'dí Zechariah óetu'an.

¹⁸ Zechariah-dí i makówáwi t'ôepä'äq'i' óetu'an, "Hebo hândidan ta'gendi dînhanginnáani ná'i untú'i napúuwí'in? Naa ho sedó omuu, naví kwee-á wá' hânho kwijó dînmuu."

¹⁹ I' makówáwi t'ôepä'äq'i'dí óetu'an, "Naa Gabriel-ân omuu. Naa hâädi wänbo t'âhki Jôesi Tádáví nú' owin. I'dânkun naa dísan wíhée'ámídí hedá ná'i híwó'dí tun wînmá'ídí.

²⁰ Híwó' ót'ôeyan. Híwó naná' dihaydi háa naa otú waa napúuwí. Hewänbo u-á ná'i wítu'andi' wíwíwäyupídiho' tunpí' unpúuwí, i' ay na'aypuyä píhay."

²¹ Oe já'wé in t'owađi Zechariah wa'di óetsíkha'máa, heđi dívítumáa, "Heháadan thaa t'ähki óeho' i' méesate ívedi napee-ídi?"

²² Heđi napee ihaydá wí'únhí'kodipí, heđiho' in t'owa dínhanginpóe wí háäwí ûnkeepóe'i' i' méesate íve imû'in. Tunpí' najoekandeedi iví mandiho ovâyhée'an.

²³ Wí háyú thaa naphade ihaydi iví owha'wi t'ôe ûnbo'wandi iví'piye iweeho'.

²⁴ Wí háyú jáadi naphade ihaydá Zechariah-ví kwee ûnsáhpóe, i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an waa, heđi p'ánú p'óe iví k'aygidi wínapéepí.

²⁵ Heđi natú, "Nanbí Sedó Jôesi Táđáđi naagí' ná'i dín'an. Nábâa t'ôediwän naa-áđi híwó'di namuu. Naa owôeda'wän wíđáy'âyjohpíđi, hewänbo nää-á naví wôeda' dínjâa'an."

Mary óetu'an nasáhpúuwí'in heđá iví ay-á i' aywondi namúuní'indá

²⁶ Elizabeth sí p'óe nasáamuu ihaydi Jôesi Táđáđi wí makówáwi t'ôepa'aa'i Gabriel gin nakháwă'i' óesan i bú'ay Nazareth gin dâytú'o' iwepiye, oe Galilee nange naná' diwe.

²⁷ Wí khóhtsaapí' a'yú Mary gin nakháwă'iví'piye Gabriel óesan. Mary-áđi wí sen Joseph-áđi dakhóhtsaatunpă'än, heđi Joseph-á David-ví ây iweđi'i'bá namuu.

²⁸ Heđi Gabriel-di ná'i sengitundi Mary óejay: "Híhchandibo unmuuní u Jôesi Táđáđi hânho wóesígí'i'. Jôesi Táđá-á u-áđi naji'."

²⁹ Mary ná'in nat'oe ihaydi háa i'ánshaa'amí'in wí'ishaapi, heđi napitú, "Hângúba ná'i sengitun natunda?"

³⁰ Heđi i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "Mary, wí'unkhunwôeda'ípi. Jôesi Táđáđi wóesígí'in wônkeekankhâymáa.

³¹ Ót'ôeyan, u-á unsáhpúuwí, heđi wí enúkáy bi'ayyamí, i-á Jesus gin nâakháyă'ní.

³² I-á báyéki hay'i namúuní, heđi i' shánki kw'áye'i namuu'i'di óetu'âamí 'Naví ay unmuu' gin, heđi Nanbí Sedó Jôesi Táđáđibá tsondi hay'i óesôege-í, iví heháäwi thehtáy pahpâa David-á tsondi hay'i namuu waagibá.

³³ I'đá hânhay wänbo t'ähki in Israel t'owavi tsondi dínmuuní. Iví tsonkhuu-á há'to hânhay wänbo ûnhâanı."

³⁴ Mary-di i' makówáwi t'ôepa'aa'i' óetsika'yan, "Hândidan ná'i napúuwí wa'di wí sendáđi wó'thaapíđi?"

³⁵ I' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an, "I' Yă'dâa'i P'owəəəhăă úwăanı, heđi i shánki kw'áye'i namuu'i'di iví pinnándi wóetăăgé-í, heđiho i ay shánki yă'dâa'i bi'ayyandi' Jôesi Táđávi ay gin óetu'âamí.

³⁶ Uví maatu'i Elizabeth wá' sí p'óe nasáamuu tobá ho nakwijópaa wänbo', heđi wí enúkáy i'ayyamí, tobáhâa âypí' namuu gin t'owa di'ân wänbo'.

³⁷ Jôesi Táđá-á háä t'ähki ûnkodi."

³⁸ Mary-di óetu'an, "Naa Nanbí Sedó Jôesi Táavi t'ôe'i' omuu. Oda' háä t'ähki untú'i naa dínpuuwí'in." Ihaydiho' i makówáwi t'ôepa'aa'i'di óejoe'an.

Mary oe Elizabeth-ví'piye namää

³⁹ Wí háyú thaa ihaydi Mary ikhây'andi wí bú'ay iwepiye iwänäho', i' bú'-á oe Judea nange na'ókúná' ni'ge nak'óe.

⁴⁰ Zechariah-ví tewhá iwepiye namää, heđi nats'ûndi Elizabeth óesengitú'an.

⁴¹ Elizabeth-á Mary-ví sengitun nat'oe ihaydi i' ay iví seephoge imáa'i' i'ă'yă'nan. Elizabeth i' Yă'dâa'i P'owəəəhăă pín ta'gedi imáadi kaygi natú,

⁴² "Jôesi Táđáđá ugí' híwó'di háäwí wôn'an, shánki híwó wänbo t'ähki in wé'gen kwiýă'gí'vî'wedí, heđá wá' i' to'wí ú'aypuyăgi'o'i híwó'bá ôn'amí.

⁴³ U-á Nanbí Sedóví jíyá unmuu, heđiho háadan ná'i háäwí hay'i naa dínpuuwí naví' unpuwă'ăadi?

44 Ti úhanginná, unpówádí uví sengitun ot'oe ihaydibo', ná'i ay naví seephoge donmáa'i' nahíhchanpóedí i'á'yä'nán.

45 Hedí híhchandi ɔ-á unmuuní, gá Jôesi Tádáví tun wóemägi'in úpuwagi'o gin biwâyundedân."

Mary hânho híhchandi ihée'o'

46-47 Hedí Mary natú, "Pín ta'gedí otúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in, hedí naví pí'ná khó'jé-á hânho ohíhchan gá i-á naví aywondi dínmuudân.

48 Jôesi Tádádí naa iví t'ôe'i' omuu'i dí'ánshaa'an, tobá kw'áye'i wó'muupí wänbo', hedí nää thaa iwedi páadépiyá t'ähkí t'owa ditúuní i'dá naagí' híwó dín'annin.

49 Ta'gendi i' shánkí tsonkhuu imáa'i'dá báyéki naagí' dín'an. I-á yä'dâa'idá' namuu.

50 Jôesi Tádá-á in to'wên i' óe'a'ginninbí'piye nasehkanäpoe'o, in ho di'âypuýä'indá hedá in di'âypuýägi'o'indá wá'.

51 Báyéki nakaydi he'endi hääwí i'o', hedí in to'wên inbí pí'ná khó'jé dijengi'ánshaamuu'in t'ämäpiye ovâywädénde'.

52 In to'wên tsonkhuu dâymáa'in waa dichaa'in áagépiye i'di ovâywávénde', hewänbo in he'ennin dimuupí'indá shánkí kw'áye ovâytegende'.

53 In dihähsé'nindá híwó'di hääwí ovâymä' dishu'múunídí, hewänbo in kodit'owa dimuu'indá hääwípídíbo-á ovâyjâatäde'.

54-55 Háa nanbí hehääwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa i'o'. Na'in Israel-'in iví t'ôe'in gimuu'in díkhäge'do', hedí wí'ün'ódepí häädi wänbo t'ähkí Abraham-dádí hedá t'ähkí Abraham-bí äy iwedi'indádí ovâysehkanä'äamídí" gin Mary natú.

56 Hedí Mary poje p'óe Elizabeth-vi'webó iwóyí', hedáhá' iví'piyá iweeho'.

John i'p'ó'p'oe kandi na'aypuýä

57 I' thaa Elizabeth i'ayyamídí únpowá, hedí wí enúkáy i'ayyan.

58 In to'wên iví tsowa dithaa'indá hedá iví maatu'indá dínhanginpóe Nanbí Sedó Jôesi Tádá iví'piye híwó'di namuu'in, hedá indá Elizabeth-á'dá dívíhíhchanmáa.

59 Wí jâadi naphade ihaydi in t'owa diwáy'ää, i' enúkáy in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'amídí. Iví tádá Zechariah waabá óekháyä'khâymaa in t'owadi,

60 hewänbo iví jíyá ûntú, "Ha'wâagá joe. John gân âykháyä'ní."

61 Indi óetu'an, "Hewänbo wé'i wí wänbo uví maatu t'owa ha'wâa wínakháwäpí."

62 Hedí inbí mandi i' ayví tádá óehée'an óetsika'yamídí hânnan i ay óekháyä'ní'in nada'.

63 I'di wên hääwên ovâydaa'an eedi ita'namídí, hedí wên phéphá'ay ôn'andi ginnân ita'nan: "John gin iví kháwä ûnmuu." T'ähkídíbo ovâyháa'an.

64 Wesebo nahänjudedeedi nahi'dee, hedí natú' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

65 T'ähkí inbí tsowa dithaa'in di'ánde hânangú napóe, hedá t'ähkí oe Judea nange na'okúná' ni'ge dithaa'indá i'gedí dívíhí'máa.

66 T'ähkí dit'oe'in ná'i hääwí i'gedí díví'ánshaamáa, hedí dívípítsika'máa, "Háawi-angú ná'i ay namúuní?" Hedí ta'gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí iví mange i' ay óemáa.

Háawi John namúuní i'gedí Zechariah ihée'o'

67 John-bí tádá Zechariah ûnmuu'i' i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedí imáadí wí Jôesi Tádáví tukhe'bi waabá ihée'andi ginnân natú:

68 "Jaho gitúuní Nanbí Sedó Jôesi Tádá hay'i namuu'in, i-á Israel-ví Jôesi dínmuu, gá na'in iví t'owa gimuu'inbí'piye gín'äädân díkhäge'namídí hedá nanbí hânminbí mangedá díma'p'äädí-idá.

69 Jôesi Tádádá wí hânho kay'i aywondi na'in dímägi. David-á hân'oe Jôesi Tádáví t'ôe'i' ûnmuu, hedá ná'i aywondi-á David-ví äy iwedi'i'bá ûnmuu.

70 Jôesi Tádádí dit'ôe'an gin ikhâymaa'in, hedí i' hí' iví hân'oe'in yä'dâa'in tukhe'minbí sóphogedi dînsan.

⁷¹ Natú na'inbí hánminbí'wedi dín'aywoení, in dít'ay'inbí mangedi díjâa'amí.

⁷² Natú nanbí hehãawin thehtáy pahpá'inbí'piye nasehkanápúuwí hedá wá' in yã'dâa'in tun Abraham-dádí ik'û'indá há'to ûn'ôede-í.

⁷³⁻⁷⁴ Jôesi Tádádí iví tun ta'gendi Abraham óemägi nanbí hánminbí mangedi díwhahónídí, hedânho gínkoedí-í khunwôeda'ginpídíbo' i'ây'a'ginmäänídí,

⁷⁵ hedânho gin ívíkanhondibo t'ähkí na'inbí wówátsi thaa yã'dâa'in gimúuní, hedá ta'gebo-á nanbí wówátsi-á âyhúuwí" gin Zechariah natú.

⁷⁶ Ihaydá i ay-á óetu'an, "Naví ay, Ɂ-á i' shánkí kw'áye na'ándi namuu'iví tukhe'bi gin wóetu'âamí. Hedá Ɂ-á i' shánkí natsonji'iví páadé unmú-í in p'ôe igí' mánkhây'amídí.

⁷⁷ Ú'dá iví t'owa ovâhangin'ânnamí ovây'aywoení'in inbí t'aywó'di-á dín'owó'yendi.

⁷⁸ Nanbí Jôesi-á gin i'amí gá hânho nasehkanät'óedân, hediho i' to'wí i' thanbí muwâthay waagi'ba namuu'i' oe kw'áyedi nanbí'piye nakã'ägi'o,

⁷⁹ hedi in to'wên in chuwa dâykunwôeda'di khun ni'ge dimännindáho i'di ovâykomääní. I'dáho na'in díkhäge'khâymaa hedânho ánsaaginpídíbo giyêenídí" gin Zechariah natú.

⁸⁰ John nasôedi iví hangintan wá' ûnsôe, hedi tí'úugedí ihaydá ahkónu-á nathaa, in Israel-'inbí jâa its'ant'ôe'an píhay.

2

Háa Jesus na'aypuyä waa

¹ John i' p'ó'p'oekandi na'aypuyä iwáydíba i' Rome-wi tsondi shánkí hay'i Caesar Augustus gin nakháwã'i'di t'ähkí t'owa i' nange itsonmáa eejewin ovây't'ôephade dívíkháwãta'kwogihúuwídí.

² Nää páadé in t'owa dívíkháwãta'kw'ódi Quirinius oe Syria nange natsondimuu ihaydi.

³ Hediho t'ähkí t'owa inbí thehtáy pahpá'inbí bú'piye dimää dívíkháwãta'kw'ôenídí.

⁴ Joseph wá' ikhãwãta'kugihó'. I-á Galilee nange naná' diwedi Nazareth bú'aydi napee, hedi wíyá bú'ay oe Judea nange Bethlehem gin dâyt'ú'o' iwepiye namää. Joseph-á David-ví ây iwedi'i'ba namuu, hedi David-á Bethlehem iwewi-á namuu, hediho Joseph iwepiye ûnpuphóe.

⁵ Joseph-di Mary i-ádíba óeho'. Indá dakhóhtsaatunpã'ân, hedi Mary-á nasâamuu.

⁶ Bethlehem daji' ihayhãäbá i' thaa napówa Mary i'ayyamídí.

⁷ Hedi iví páadé'i' ay i'ayyan, hedi aa'ây iwe óe'ánnankídí i hãäpanbí húuphébay iwe óek'û', gá ee dívíwho'kw'óe'ó'i tewhá iwe wínajâanáhpídân.

In makówáwin t'ôepã'aa'indi in k'úwá áyí'nin ovâyhée'an

⁸ Iwáy bú'ay tsowa wáy wên k'úwá áyí'nin dikw'ó, indá khu'déedí oe ahkónu inbí k'úwá dâ'yáymáa.

⁹ Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepã'aa'i' inbí'piye ovâysan, hedi inbí páadépiye tsíkhagipí dínkwínudee, hedi Nanbí Sedó Jôesiví kohthaydi ovây'ánhógidi hânho dikhunwôeda'póe.

¹⁰ Hedi i' makówáwi t'ôepã'aa'i'di ovâytu'an, "Wí'íkhunwôeda'ípí. Bít'ôeyan, naadã híwó'di tun wâyamá', t'ähkí t'owa hânho ovâyhíhchannamídí.

¹¹ Nää thaa oe David-ví bú'wí aywondi ungí' na'aypuyä. I-á i' to'wí namuu Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, i-á i' shánkí natsonji'i namuu.

¹² Hedi ná'in bînmúuní únhanginnáanídí háa wáytu'an waa ta'gen namuu'in: Wí ay bînshaa-í aa'ây iwe na'ánmuudi, hãäpanbí húuphébay iwe nak'óedí."

¹³ Tsíkhagipí i' makówáwi t'ôepã'aa'i-ádí wây-á báyéki makówáwin t'ôepã'aa'in dikeepóe. T'ähkídíbo Jôesi Tádáví'gedi híwó dívíhí'maadí ditû',

¹⁴ "Makówa kw'áayé t'ähkí ditúuní Jôesi Tádá-á hânho hay'i namuu'in, hedi nää oepáa k'aydá in to'wên Jôesi Tádá óehíhchanmä'indá ánsaaginpídíbo dikwoní."

In k'úwá áyí'nin Jesus óemúunídí dimää

15 In makówáwin t'ôepa'aa'in makówápiye diwáypee ihaydi in k'úwá áyí'nin wí'ná táye dívítumáa, “Jaho Bethlehem-piye gimú-í ná'in napóe'in áymúunídí, i'gedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí na'in díhangin'ânnan.”

16 Hediho dívíwănâho'di Mary-á Joseph-á hedá i' ay ee hääpanbí húuphébay iwe nak'óedá ovâyshaa.

17 I' ay óemû' ihaydi háa in makówáwin t'ôepa'aa'indi iví'gedi ovâytu'an waa ditunji'.

18 T'âhkí in iwe diji'in ovâyháa'an i' hääwí in k'úwá áyí'nindi ovây't'ôe'andi dit'oe'di.

19 Mary-á ná'i hääwí t'âhkí napóe'i wí'ûn'ódepí, hedi häädi wânbo t'âhkí i'gedi i'ânshaamáa.

20 In k'úwá áyí'nin inbí k'úwá diji' iwepiye diwáymää, hedi Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáadí ditû' hânho hay'i namuu'in, gá ná'i' hääwí dâymû'i-á dit'oe'i-á namuudân. Tâhkí háa i makówáwi t'ôepa'aa'i'di ovâytu'an waagibá napóe.

Jesus i' méesate hay'i eepiye óeho'

21 Wí jáadi naphade ihaydi i' ay in Hudíyoví k'ewe taadi óetaa'an, hedi Jesus gin óekháyã'. Ná'in kháwã-á i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di óemági wa'di iví jiyá ûnsáhpóepídíbo'.

22 Hedi ihaydiho napóe dân'amídí háa Moses ita'nan waa, in Hudíyo inbí khuu dínmuudi dínkhây'ã' díví'amí'in wí ay na'aypuyã ihaydi, hediho i' ay oe Jerusalem-piye dânho', i' méesate hay'i iwe Jôesi Tádá óetu'âamídí, “Nanbí ay wímääní.”

23 Gin dân'an gá ná'in tsontun Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûnk'óedân: T'âhkí in páadé di'âypuyã'in e'nûn áyyãã-á Jôesi Tádá óemääní.

24 Hedá wá' nata'muu in jiyá'indá wíje k'o'wee háa wíje tsídé'ây ha'wâagi'in dâyhûuwí, hedi ná'in tsídé dâyhaydi Jôesi Tádá óemääní. Hediho Mary-á wá' han ikhâymáa.

Háa Simeon Jesus-ví'gedi natú waa

25 Oe Jerusalem wí sen nathaa Simeon gin nakháwã'i'. Iví wówátsi-á ta'ge ihon, hedá Jôesi Tádáví khuu-á ôn'a'gin. Natsíkha Jôesi Tádádí in Israel-'in inbí t'ôephade iwedi ovâywhahóenídí, hedi i' Yã'dâa'i P'oewaahâa i-ádi naji'.

26 I' Yã'dâa'i P'oewaahâadibá Simeon óehangin'ânnan wínachuwagí'opí'in i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí óemû'pídíbo'.

27 I' Yã'dâa'i P'oewaahâadi i' hay'i méesate ee Simeon óets'úde. Jesus-ví jiyá-ádi tádá-ádi i' wá' óets'úde, hedânho indi igí' ôn'amídí háa nakhây'ã'in Jôesi Tádá natsonpóe waagibá.

28 Dits'ú' dihaydi Simeon-di i' ay óekê', hedi Jôesi Tádá óekú'daa'andi ginnân natú:

29 “Nanbí Sedó Jôesi, nábâa hîn naa uví t'ôe'i' omuu'i híhchandi díchuwamää, uví tun bimági waagibá.

30 Naa ohíhchan, gá nää-á naví tséedí i' aywondi u'di dînsandi' dópimû'dân.

31 Hedi ná'indá bi'an t'âhkí nange'in t'owa dâymúunídí.

32 Ná'i aywondi-á wí ko waagibá namúuní uví p'ôe in Hudíyo dimuupí'in ovâykeeyamídí, hedi i' namuudi uví t'owa Israel-'indá he'ennin dipúuwí.”

33 Gin Simeon i' ayví'gedi ihée'andi i' tádá-á jiyá-á hânho ovânháa'an.

34 Hedáhá' Simeon-di Jôesi Tádá óedaa'an híwó'di thaa ovânmaßánídí, hedá Mary-á óetu'an, “Wáy wên in Israel-'in i' óesígikáyjí, hediho ovây'aywoení, hebo wáy-á wëndá wí'óesígikáyjípí hediho dipedee-í. I'dá t'âhkí t'owa háa Jôesi Tádá nada' waagi ovâykeeyamí, hewânbo in t'owadá óejeogikhâymaa,

35 hedi báyéki t'owa háa inbí pí'ná khó'jé di'ânshaamuu waa ovâykeeyamí. Hedi u-á báyéki mânt'ôephadekhâymaadí wí to'wídí wí tsijó phá'dí uví pín wônjún waagibá unchaa-í.”

Anna ikú'daa'an

³⁶ Hedá iwebá wí kwee Anna gin nakháwǎ'í wá' naji', i-á wí Jôesi Táđáví tukhe'bibá namuu. Nǎ'í kwee-á Phanuel-ví a'yú ûnmuu, hedi Asher-á iví hehǎǎwi thehtáy pahpâa ûnmuu.

³⁷ Tsé ihay paayo nakhóhtsaa'ǎnwǎn, hedi khávéntǎ'di jónu (84) paayo ûnná iví sen ûnchuu iwedi. Hǎǎdi wǎnbo t'ǎhkí i' méesate hay'i iwe naji', hedi hǎyǎnbo' ihǎǎdǎ'odá ijûusu'odá khuu-á thaa-á Jôesi Táđá óe'a'ginmä'.

³⁸ Wa'di Simeon ihí'máa ihaydibá i' kwee nats'ú, hedi i' aygí' Jôesi Táđá óekú'daa'an, hedá iví'gedá ovâyt'ôe'an t'ǎhkí in Jerusalem-win ditsíkhakw'ó'nin Jôesi Táđáđi ovâyma'p'ǎǎdi-ídi.

Joseph-áđi Mary-áđi oe Nazareth bú'aypiye dânweeho'

³⁹ Joseph-áđi Mary-áđi dân'an háa Nanbí Sedó Jôesiví tsontun diwe nak'óe waagibá, ihaydáhá' inbí bú'ay Nazareth-piye dânweeho', i-á Galilee nangá nak'óe.

⁴⁰ Hedi i' ay nasó'di nakappoe'o hedá báyéki hangintandá imáa, hedá Jôesi Táđáđá báyéki óekháge'máa.

Jesus-di in háhkannin i' méesate hay'i ee ovâyhé'an

⁴¹ Paayo p'óe waagi i' Passover shánkí'eedi dinná' dihaydi, Jesus-ví jiyá-á táđá-á oe Jerusalem-piye damǎǎ'ǎ.

⁴² Hediho Jesus tá'di wije (12) paayo'i namuu ihaydi Jerusalem-piye dimǎǎ, hǎǎdi waa díví'o waagibá.

⁴³ I' shánkí'eedi dínk'ewe' dihaydi in t'owa dívíweehondi, Jesus-á Jerusalem-bo iwóyí'.

⁴⁴ Indá da'ánde wâ-y-á t'owa indáđibá dimǎnnindáđi naji'in, hedi wí thaa t'ǎhkí Jerusalem diwedi damǎǎ. Ihaydi inbí k'ema'in deeje hedá inbí maatu'in deejá óenuwǎ,

⁴⁵ hewǎnbo wí'óeshaapíđi Jerusalem-piye dânwáybun óenuuwǎ-ídi.

⁴⁶ Wíje thaa naphade ihaydi i' méesate hay'i ee in Hudíyoví háhkannindáđi óeshaa. Háa dívíhí'máa'in i'di ovâyt'ôeyande hedáhá' báyéki hǎǎwí ovâytsika'máa.

⁴⁷ Iví hangintandá hedá iví hí' in háhkannin ovâytumáa'i'đá t'ǎhkí t'owa dit'oe'in ovâyháa'an.

⁴⁸ Iví táđá-á jiyá-á wíđǎnhanginnáhpí háa dân'ánshaa'amí'in. Iví jiyáđi óetu'an, "Naví ay, háǎan gin na'in dí'an? Ti wí'úhanginnáhpí'an ǔ'di báyéki áyíngi uví táđá-áđi naa-áđi dímagi, hedá t'ǎmǎpiye wítuwǎmáa?"

⁴⁹ Jesus-di ovǎntu'an, "Ti wíđǎnhanginnáhpí'an naa dínkhây'ǎ' naví Táđáví tewhá ee ochaní'in?"

⁵⁰ Hewǎnbo háa ovǎntu'annin wíđaka'pówápí.

⁵¹ Iví táđá-á jiyá-á indáđibá oe Nazareth-piye nawáymǎǎ, hedi t'ǎhkí háa óetu'an waa i'a'gindo'. Iví jiyá nǎ'i hǎǎwí t'ǎhkí napóe'i wí'ûn'ódénde'pí.

⁵² Hedi Jesus-á nasôemǎndi shánkí báyéki hangintandá ihónde', shánkí nasenpuwamǎn, hedi Jôesi Táđá-áđi in t'owa-áđi shánkí wǎnbo óesígí.

3

John i' p'ó'p'oe'kandi'di Jôesiví tun in t'owa ovâytunphadende'

¹⁻² Tiberius Caesar t'ǎhkí i' Rome-wi nange tá'di p'ánú (15) paayodi natsonji' ihaydi, Zechariah-ví ay John i' p'ó'p'oe'kandi' oe ahkónu naji', hedi Jôesi Táđáđi óetu'an iví hí' ônt'ôe'amíđi. Ihayhǎǎbá Pontius Pilate Judea nangewi tunjó namuu, Herod-á oe Galilee nangá natsonnǎn, Herod-ví tí'ûu Philip-á oe Iturea nange hedá Trachonitis nangá natsonnǎn, Lysanius-á oe Abilene nangá natsonnǎn, hedá Annas-áđi Caiaphas-áđi owha' p'ó'đedí'indá damuu.

³ Hedi John t'ämäpiye Jordan p'o'k'ay tsowa i'ge najidi in t'owa Jôesivi tun ovâyt'ôekanhon. Ovâytumáa, “Unbí t'aywó'di binjoe'an hedânho Jôesi Tádádí wovây'owóejé-ídi, hedá naadá wâyp'ó'p'oe'ámí.”

⁴ Hedi ná'i háa John i'o waa Jôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiah ivi ta'nin diwe ho ita'nan. Ginnân ûnta'muu:

Wí to'wí oe ahkon deedi ûntuhkwíntúuní,
 ‘In p'ôe binkhây'an i' shánkí natsonji'igí?
 Hâ'i p'ôe'ây wá' igí' binta'ge'an.

⁵ T'ähkí hége'ây napideede-í.

T'ähkí okú-á p'indá natayedipúuwí.
 Wáy namäaginá' deejá nata'gepúuwí,
 hedi i' p'ôe nabôebôená'di' nata'gepúuwí.

⁶ Hedi t'ähkí t'owa dâymúuní Jôesi Tádádá t'owa ovây'aywonde'in.'

⁷ Hânho báyéki t'owa dimää'ä John-di ovâyp'ó'p'oe'ámídi. I'di ovâytumáa, “Un pãäyu wí phaa iwedi íshavemännin waaginá ímuu'in, to'dan wovâytü'an háa úví'ámí'in, hedânho Jôesi Tádádí wíwovâytuhchäñnú-ípídi?

⁸ Híwó úví'ámí hedânho nakeepúuwídi unbí t'aywó'di ta'gendi binjoe'annin. Wí'ijêngitúuní, ‘Abraham-bí ây iwedi'ínbá gimuu.’ Nã'in wâytü'ámí, Jôesi Tádá-á nada'dáho ûnkodi ná'i k'uu nãäyê nak'wó'didi wây-á Abraham-bí ây ovâypa'ídi.

⁹ Nãäho gin waagibá napoe'o: Wí k'uuwée-á ho nakhâymuu wí tay púu nú' óets'âa-ídi. T'ähkí i' tay nabaypoe'opí'-á óets'âa-í, hedi phaa iwe óechäñnú-í.”

¹⁰ Hedi in t'owadi óetsika'yan, “Hân gínkhây'ä' íví'ámí'in háa untú waa wíginpúuwípidí?”

¹¹ I'di ovâytü'an, “Gá ginnân: Wí to'wí wíje k'éwé'in to ûnk'óedáho', i-á ûnkhây'ä' wéhpêe wí to'wí ûnk'óepí' óemääní'in. Hedi wí to'wí ûnkoegí' bá'yendi-áho ûnkhây'ä' wí to'wí ûnkoegí'kw'óhpí' óemääní'in.”

¹² Wên tax phahsannin iví'piye dimää ovâyp'ó'p'oe'ámídi, hedi ditsikapóe, “Hähkandi', heyâa na'indá, hân íví'ámí?”

¹³ I'di ovâytü'an, “T' chä' hâyü unbí tsonnindi wovâytü'an ihayda'mân binwé'ge'ámí.”

¹⁴ Hedá wên sundado-á ditsikapóe, “Heyâa na'indá, hândá íví'ámí?” I'di ovâytü'an, “Hâyü wovâywá'âa'i'di bíhíhchannan. T'owa wíwínkaygi'ámípi wíyá shánkí wovâymäänídi, hediháa in t'owa híwóhpí wídiví'anpídáho', wí'ovâytü'âámípi híwóhpí diví'annin wí chä' inbí'wedi bínhóenídi.”

¹⁵ In t'owa dichanpoe'o wí hääwí hay'i napuwagi'o waagibá, hedi John i p'ó'p'oe'andiví'gedi báyéki diví'ánshaamáa, tigúba i-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídi.

¹⁶ Hedi John-di t'ähkídibo ovâytü'an, “Naadi p'oe'dida' wâyp'ó'p'oe'o', hewänbo wí to'wí naví shánkí tsonkhuu imáa'i napowagi'o, naa ihay híwó'di wó'muupí ivi anto wänbo dônpl'äddi-ídi. I'dá wíyá pí'wí p'ó'p'oe'ekan waagibá wovâymääní. Wáy wên un i' Yä'dâa'i P'oe'wâhâa wovâymääní, wáy wëndá phaadá wovâytuhchäñnú-í.

¹⁷ I-á nakhâymuu t'owa ovâyweejé-ídi, wí to'wí i' táhtân i' tákhowa iwedi iwijende waagibá. I' táhtân iwé'ge'an dihaydi tebay iwe ikuu-í, hewänbo i' tákhowa-á wí phaa hânhay wänbo naphahpaadipi' iwe ich'âani.”

¹⁸ Shánkí wíyá tun gi'bibá John-di kay'indi in t'owa ovâyhée'an, Jôesi Tádáví híwó'di tun ovâyt'ôe'odi.

¹⁹⁻²⁰ Hedá John-di Herod wá' óetu'an i' kwee Herodias-ádi t'aywó i'annin. Tobá Herodias-á Herod-ví tí'ûuví kwee ûnmuu wänbo' ônkê'. Báyéki wíyá t'aywó'di-á Herod i'an, hedá wá' John óepansóge, hedi ná'in in shánkí p'ándíki' i'annin namuu.

Jesus óep'ó'p'oe'an

²¹ John-di t'ähkí in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o' ihaydi Jesus wá' óep'ó'p'oe'an. Hedí iwebá Jesus ijûusu'o' ihaydi makówá nakhuudee,

²² hedí i' Yă'dâa'i P'oewaahâa wí k'o'wee waagibá natú'muudi nawândi Jesus-vî'di isóge, hedá wí tun makówádí napeedi ginnân natú: "Ŭ-á naví ay wísígí'i-ân unmuu. Hânho ũ'di ohíhchan."

Jesus-ví páadé kă'ăă'in t'owa ûnmuu'in

²³ Jesus-á mađi powintă (30) paayo'i namuu páadé its'anhăhkanjîyé ihaydi. T'owa-á di'ân i-á Joseph-ví ay namuu'in. Joseph-á Heli-ví ay ûnmuu.

²⁴ Heli-á Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-á Levi-ví ay ûnmuu, Levi-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Jannai-ví ay ûnmuu, Jannai-á Joseph-ví ay ûnmuu,

²⁵ Joseph-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Amos-ví ay ûnmuu, Amos-á Nahum-bí ay ûnmuu, Nahum-dá Esli-ví ay ûnmuu, Esli-á Naggai-ví ay ûnmuu,

²⁶ Naggai-á Maath-ví ay ûnmuu, Maath-á Mattathias-ví ay ûnmuu, Mattathias-á Semein-bí ay ûnmuu, Semein-dá Josech-ví ay ûnmuu, Josech-á Joda-ví ay ûnmuu,

²⁷ Joda-á Joanan-bí ay ûnmuu, Joanan-dá Rhesa-ví ay ûnmuu, Rhesa-á Zerubbabel-ví ay ûnmuu, Zerubbabel-á Shealtiel-ví ay ûnmuu, Shealtiel-á Neri-ví ay ûnmuu,

²⁸ Neri-á Melchi-ví ay ûnmuu, Melchi-á Addi-ví ay ûnmuu, Addi-á Cosam-bí ay ûnmuu, Cosam-dá Elmadam-bí ay ûnmuu, Elmadam-dá Er-ví ay ûnmuu,

²⁹ Er-á Joshua-ví ay ûnmuu, Joshua-á Eliezer-ví ay ûnmuu, Eliezer-á Jorim-bí ay ûnmuu, Jorim-dá Matthat-ví ay ûnmuu, Matthat-dá Levi-ví ay ûnmuu,

³⁰ Levi-á Simeon-bí ay ûnmuu, Simeon-dá Judah-ví ay ûnmuu, Judah-á Joseph-ví ay ûnmuu, Joseph-á Jonam-bí ay ûnmuu, Jonam-dá Eliakim-bí ay ûnmuu,

³¹ Eliakim-dá Melea-ví ay ûnmuu, Melea-á Menna-ví ay ûnmuu, Menna-á Mattatha-ví ay ûnmuu, Mattatha-á Nathan-bí ay ûnmuu, Nathan-dá David-ví ay ûnmuu,

³² David-á Jesse-ví ay ûnmuu, Jesse-á Obed-ví ay ûnmuu, Obed-á Boaz-ví ay ûnmuu, Boaz-á Salmon-bí ay ûnmuu, Salmon-dá Nahshon-bí ay ûnmuu,

³³ Nahshon-dá Amminadab-ví ay ûnmuu, Amminadab-á Ram-bí ay ûnmuu, Ram-dá Hezron-bí ay ûnmuu, Hezron-dá Perez-ví ay ûnmuu, Perez-á Judah-ví ay ûnmuu,

³⁴ Judah-á Jacob-ví ay ûnmuu, Jacob-á Isaac-ví ay ûnmuu, Isaac-á Abraham-bí ay ûnmuu, Abraham-dá Terah-ví ay ûnmuu, Terah-á Nahor-ví ay ûnmuu,

³⁵ Nahor-á Serug-ví ay ûnmuu, Serug-á Reu-ví ay ûnmuu, Reu-á Peleg-ví ay ûnmuu, Peleg-á Eber-ví ay ûnmuu, Eber-á Shelah-ví ay ûnmuu,

³⁶ Shelah-á Cainan-bí ay ûnmuu, Cainan-dá Arphaxad-ví ay ûnmuu, Arphaxad-á Shem-bí ay ûnmuu, Shem-dá Noah-ví ay ûnmuu, Noah-á Lamech-ví ay ûnmuu,

³⁷ Lamech-á Methuselah-ví ay ûnmuu, Methuselah-á Enoch-ví ay ûnmuu, Enoch-á Jared-ví ay ûnmuu, Jared-á Mahalaleel-ví ay ûnmuu, Mahalaleel-á Cainan-bí ay ûnmuu,

³⁸ Cainan-dá Enos-ví ay ûnmuu, Enos-á Seth-ví ay ûnmuu, Seth-dá Adam-bí ay ûnmuu, Adam-dá Jôesi Tádáví ay ûnmuu.

4

Penísendiđi Jesus óetayinde'

¹ Jesus i' Yă'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáadı in Jordan p'o'k'ay naná' diwedi nawáymăă, hedí i' Yă'dâa'i P'oewaahâađi ahkónupiye óeho'.

² Iwe jónăntă (40) thaa i' Penísendi ikhăăde' óet'aywóhkannamíđi. I' jónăntă thaa t'ähkí hăăbo wí'ik'oepí, hedí t'ähkí i' thaa naphăde ihaydi hăăđi óemăă.

³ Hedí Penísendiđi óetu'an, "Jôesi Tádáví ay unmuudăho nă'i k'uu năwe nakw'ó'di năajôení napávapa'íđi."

⁴ Jesus-di óetu'an, "Joe, há'to gin dáy'amí. Jôesi Tádáví tą'nin diwe ûntû', T'owa-á wíyá shánkí dıntáy páváví'wedi hedânho in kodí wówátsi dăymă've-íđi."

⁵ Hedáhá' i' Penísendidá owáy kw'áyepiye naná' diwe Jesus óepiye, hedi t'ähkí nange náä oepáa k'aydi wémûudibo' ònkeeyan,

⁶ hedi óetu'an, "Naadi t'ähkí tsonkhuu t'ähkí ná'i nan deeje wímääní, inbí sa'wó'di hääwí wóegé. Ná'i-á t'ähkí naví mange dínkw'ódiho', hedi to'wí naa oda'i dómääní.

⁷ Hedânho naví páadépiye bidége'disógedi dí'a'ginmäänídídí, ná'i t'ähkí uví' úmúuní."

⁸ Jesus-di óetu'an, "Joe, há'to gin dáy'amí. Jôesi Táđávi ta'nin diwá ginnân ûnta'muu: Jôesi Táđá i' shánkí natsonji'i' bá namuudi bín'a'ginmääní.

I-á unbí Jôesi únmuu, hediho i'đa'mân bín'a'geení."

⁹ Ihaydá Penísendidá Jesus-á oe Jerusalem-piye óeho', hedi i' méesate hay'i shánkí natu'wân deedi óepiye, hedi óetu'an, "Jôesi Táđávi ay unmuudá nâwedí óke't'ave,

¹⁰ gá Jôesi Táđávi ta'nin diwe gin nata'muudân:

Jôesi Táđá iví makówáwin t'òepa'aa'in itu'amí wóe'áyîngi'amídí.

¹¹ Hedá gin wá' nata'muu:

Indidânho inbí man diwe wóeyâa-i hedânho k'uu eedi wívi'ânchäänú-ípídí."

¹² Jesus-di óetu'an, "Joe, háa untú waa há'to dáy'amí, gá iví ta'nin diwebá ûntû'dân,

Uví Jôesi i' shánkí natsonji'i' namuu'i wínâatayi'nípí nâamúunídí háa in natú'in i'amí'in háa joe."

¹³ T'ämäge háa Jesus óet'aywóhkannamídí Penísendi ikhää ihaydi Jesus-ví'wedí ijâa'an wíyá wáygedí puwahay.

Jesus oe Nazareth bú'ay óejoegi'an

¹⁴ I' Yä'dâa'i P'owëaahâadâ Jesus báyéki pínán óemägi, hedi Galilee-piye iwáybun. T'ämäpiye i' bú' eeje t'ähkí t'owa Jesus-ví'gedí dit'oe,

¹⁵ hedi t'ähkí Hudíyoví méesate eeje i'đi ovâyhá'o', hedi t'ähkí t'owadi kw'áayébo' óemáa.

¹⁶ Jesus oe Nazareth bú'ay napówá, nasôe iwe'i bú' namuu. I' kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate'ay ipiye namää, häädi wânbo t'ähkí i'o waagibá. Iwínú Jôesi Táđávi ta'nin diwedí in t'owa ovâytnnamídí,

¹⁷ hedi indi in ta'nin Jôesi Táđávi tukhe'bi Isaiah ita'nannin ôn'an, hedi imah-sanusuudi ná'i hí' nata'muu iwe ishâa:

¹⁸⁻¹⁹ Nanbí Sedó Jôesi Táđávi i' Yä'dâa'i P'owëaahâa naa dînsan, hediho i-á naa-áđí naji', gá naa díde'mandân in sehkanäwó diwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'đi naa dîsan in pan dovâyt'ôe'amídí dovâymahpădikhâymaa'in,

in tsí't'aa'indá inbí keetandá dâwâykáyjídí,

in áagé diwha'vennindá dovâywaytaygé-ídí,

hedá t'owa-á dovâytu'âamídá ihaydiho naná Nanbí Sedódí ovâykeeyamídí hânho híwó'di namuu'in.

²⁰ Hedáhá' Jesus in ta'nin iwâymahsanu, hedi i' méesate iwewi khäge'di' ônwáy'andi isóge. T'ähkí ee méesdiwówáji'in t'owa iví híwó'di tun dovâyt'ôe'amídí.

I'đi naa dîsan in pan dovâyt'ôe'amídí dovâymahpădikhâymaa'in,

in tsí't'aa'indá inbí keetandá dâwâykáyjídí,

in áagé diwha'vennindá dovâywaytaygé-ídí,

hedá t'owa-á dovâyrate dikw'ó'nindi Jesus hânho óedamúnde'.

²¹ Ihaydáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Ná'i hääwí Jôesi Táđávi ta'nin diwe nata'muu'i-á ho napóe náä thaa ít'òeyankw'òndibo'."

²² T'ähkídíbo dichanpóe híwó ihée'annin. T'ähkí ovâyháa'an, gá sa'wó'di tundi ovâyhée'andân, hedi ditû', "Háđídan ná'i hääwí ûhanginná? Ti Joseph-ví ayda'mân wí'ûnmuupí'an?"

²³ I'đi ovâytu'an, "Madi undi ná'i tuní,

hedá t'owa-á dovâyt t'owa ditû'di dítu'âamí, 'Woekandi, páadé bipihehkháa'amí. Han ítúdáho unbí hí' ginnân úntundá'í: Un ít'oe háa ee Capernaum bú'ay dáy'annin, hediho náa-á náa naví ówíná wá' han waagibá naa dínkhây'á' dáy'amí'in.

²⁴ Hewänbo naadá ta'gendi wâytû'amí, wí Jôesi Tádávi tukhe'bi'-á iví nange iweho wí'óesígí'ohpí.

²⁵⁻²⁶ Naadá wâytû'amí háa báyéki paayo phade ta'gendi napóe'in, Jôesi Tádávi tukhe'bi' Elijah nawówáji' ihaydi. Pojedá píngé paayo wí'ikwá'nanpí, hediho t'ähki i' nange wáy báyéki dihaapóe. Hedi tobá Israel-win kwiya' inbí sená' dín't'ahánnin báyéki diji wänbo', hä'in kwiya'bi'wepiye Jôesi Tádávi Elijah óesaanivi'wedi oe Sidon bú'piyân óesan, wí bú' Zarephath gin dâytû'o' iwepiye, wí kwee iví sen ûnchuu'i' óekhäge'namídi.

²⁷ Hedá wá' Jôesi Tádávi tukhe'bi' Elisha nawówáji' ihayhäa, báyéki in Israel-win diphéetaymuu, hedi wéná wänbo in wídiwówapí. Wí sen Naaman kin nakhawá'idá'mân nawówa, hedi i-á Syria nangewi-ân namuu."

²⁸ In méesate ee dikw'ó'nin ná'i dít'oe ihaydi hânho dít'ayyaapóe.

²⁹ Tsíkhagipí dívíwínúdi i' bú'dí já'wépiye Jesus óechänupiye. I' bú'-á okú wáhkí nak'óe, hedi oe okú kw'áyepeye óepiye t'owá k'áygédí óeke't'âave-ídi.

³⁰ Hewänbo i-á inbí jáagé i'ge naphadedibo' iwedi namää.

Jesus-di wí yä'dâapí' p'oweaqhâa wí senbi'wedi óekhepiye

³¹ Ihaydá Jesus-á wíyá Galilee nangewi bú'ay Capernaum gin dâytû'o' iwepiye namää, hedi i' Hudíyoví kaykhanwówá thaa dinná' dihaydi in t'owa ovâyhá'o'.

³² In t'owa háa Jesus-di ovâyhá'annindi ovâyháa'an, gá wí to'wí báyéki tsonkhuu imáa'i waagibá ihí'máadân.

³³⁻³⁴ Iwebá wí sen na'ân wí yä'dâapí' p'oweaqhâadi óemáa'i', hedi ituwínú, "Ívi'wän u Jesus Nazareth-wi', ánpí dí'an. Ti un'ää dít'aháanú-ídi gáhân? Naa dínhanginná to'wí unmuu'in — u-á i' t'ähki yä'dâa'i' unmuu, i' Jôesi Tádávi wóesandi'."

³⁵ Jesus-di i' yä'dâapí' p'oweaqhâa t'aydi óehée'andi óetu'an, "Hânda'dibo', hä'i senbi'wedi ópeeve." I' p'oweaqhâadi i' sen in t'owavi páadépiye óekanu, hedi i' senbi'wedi napee wí'óewa'anpídiibo'.

³⁶ T'ähki dikw'ó'nin ovâyháa'andi dívítumáa, "Jesus-ví hí'-á hânho ûnkay. I-á báyéki tsonkhuu ûnk'óe in yä'dâapí'in p'oweaqhâa to'wênbi'wedi ovâypeejôenídi, hediho dâya'gindo'."

³⁷ Hedi t'ämäpiye t'ähki in t'owa iwéngéwin iví'gedi dívíhí'máa.

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkháamägi

³⁸ Jesus in Hudíyo-ví méesate iwedi napee, hedi Simon-bí tewhá iwepiye namää. Simon-bí jahkwíjo ûnhaydi hânho natsáwäp'íde', hedi Jesus igí' ônkhä'ge'daa'an.

³⁹ Hediho Jesus namäädi i' kweeví whohte hânge iwínú, hedi i' tsáwäp'íde i' kweeví tú'dí napee-ídi ijôn. Wesebo i' tsáwäp'íde ûnhándí i' kwee ishaa, hedi ovâyhúujôn.

⁴⁰ Nathantsudemän dihaydi i' kaykhanwówá thaa ho naphade, hedi to'wên wây-á dihay'in dínkw'ó'nin Jesus-ví'piye dâyo', tobá háawi inbí hay dínmuu wänbo', hedi iví mandí ovâytagedi t'ähki ovâyhehkháamägi.

⁴¹ In yä'dâapí'in p'oweaqhâa báyéki t'owavi'wedi dínpee, hedi dipee'adi dívítuwínú, "U-á Jôeso Tádá-ví ay-ân unmuu." Hewänbo i'di t'aydi ovâyhée'andi wíyá wí'ovâyhí'mägipí, gá dínhanginnândân i-á nammu i' to'wí Jôesi Tádávi óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, hedi wa'di wínada'pí in t'owa dínhanginnáanídi to'wí namuu'in.

Jesus in Hudíyo-ví méesate'ây eeje in t'owa Jôesi Tádávi tun ovây't'ôe'o'

⁴² Namuwäthay ihaydi Jesus ee bú'dí napee, hedi wähhäa tóebo wínathaapí iwepiye namää. In t'owadi óetuwäho', hedi óeshaa ihaydá dívíkhäde' inbí'wedi wí'ijää'amípidí.

⁴³ Hewänbo i'di ovâytu'an, "Naa dînkây'ä' i' wé'ge'i bú'ây eejepiye omú-í'in, hedânho dovây't'ôe'amídí nă'i híwó'di tun háđídí Jôesi Táđádí in t'owa ovâysígihónde' i'gedi. Hangî'ânkun naa dísan."

⁴⁴ Hedího Jôesi Táđáví tun i' Hudíyoví méesate'ây eeje in Hudíyoví nange i'ge t'âhkí ovây't'ôekanhon.

5

Jesus-di iví páadé'in khäge'nin ovâyde'man

¹ Wí thaa Jesus i' p'oekwîn Genessaret gin dâytü'o' iwe tsowa wáy nawin, hedí báyékí in t'owa dívíchänumáa shánkí iví nú'piye dívíhâđi-ídí hedânho shánkí híwó Jôesi Táđáví hí' dit'oe-ídí.

² Wíje kophé owáy p'o' k'áygé wáy da'ándí imû'. In paawó'indá wíyá wáygé diji' inbí pa'akanu'i dâý'owêedi-ídí.

³ Wí kophé-á Simon-bí' ûnmuu. Jesus iwe itógidi Simon óedaa'an hây p'oe iwepiye ônhâđi-ídí, hedí iwáygé isógedi in t'owa ovâyhâ'an.

⁴ Hedí ovâyhí'bowa ihaydi Simon óetu'an, "Uví kophé oe shánkí nawä'an diwepiye mánhâđi, hedí unbí pa'akanu'i binwhájé hedânho bînpaawhahóeníđí."

⁵ Simon-di óetu'an, "Hâhkandi', khun t'âhkí hânho ívít'ôe'an, hedí wêe wänbo paa wí'âywhahkê'pí. Hewänbo năä-á gin ü' untúđího i' pa'akanu'i dówhaajé-í."

⁶ Hedí han díví'an dihaydi báyékí paa dâýwhahógi, hedí inbí pa'akanu'i dínsivekhây'póe.

⁷ Hedího dívímanwáđá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'äă-ídí ovâykhäge'namídí, hedí indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'âhkí dînp'ídepóedí báyékí dînpaaku'undi ovây'ugekhây'an.

⁸ Simon Peter háa napóe'in imû' ihaydi Jesus-ví páadépiye idége'disóge hedí óetu'an, "Nanbí Sedó, naví'wedí óhâđi, naa-á t'aywóhkandiđá' omuu."

⁹ Ha'wâa Peter natú gá óehâa'andân báyékí paa dâýwhahógi, hedí t'âhkí in diho dívímanwáđá'an inbí k'ema'in i' wêe kophé iwe dito'onnin di'äă-ídí ovâykhäge'namídí, hedí indá dipówá ihaydi in wíje kophé t'âhkí dînp'ídepóedí báyékí dînpaaku'undi ovây-áđí diji'in wá' ovâyháa'an.

¹⁰ James-áđí John-dáđí hanbá dachanpóe. Nă'in wíje senä'dá Zebedee-ví ây damuu, hedí indáđí Simon-dáđí wé'ge dânpaawó'o'. Hebo Jesus-di Simon óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípí. Năä-á paa mánhónde', hewänbo năä iwedí páadépiyá t'owa-ân naagî' dînkhonkhây'máa."

¹¹ Inbí kophé oe p'o kíngépiye dâýwáyhâđidi háäwí dínkw'ó'di t'âhkí dâýjoe'an, hedí Jesus óeyuho'.

Jesus-di wí sen naphéetaymuu'i' ônehkháa'an

¹² Wí thaa ee nangebá wí bú'ay iwe Jesus naji', hedí wí sen iví tú' t'âhkí naphéetaymuu'i' Jesus-ví páadépiye idége'disógedi ip'ó't'äă, hedí óekhäge'daa'andi óetu'an, "Dînhanginná ü-á úkodí'in nă'i phéetay dînjâa'amídí, unda'di."

¹³ Hedí Jesus ikhóhtäđi iví mandi i' sen óetägedi óetu'an, "Oda'-ákun wíhehkháamăäníđí. Unhehkháapúuwí." Wesebo i' senbí phéetay ûnhân.

¹⁴ Hedí Jesus-di kay'indi óetu'an, "To'wí wänbo háa úpóe'in wínâat'ôe'amípí. Moses-di wovâyjôn wí háäwí i' owha'ví'piye bînhûuwí'in Jôesi Táđá óemăäníđí, hedânho in t'owa ovâyhangin'ânnamídí íwówa'in. Năä ópûn, ha'wâa ó'an."

¹⁵ Hewänbo năä-á shánká báyékí t'owa Jesus-ví'gedi dînhanginpóe, hedí báyékí t'owa t'âmâphâ'gedi di'äăđi dívíwé'ge'an ônt'ôeyaaniđí hedá i'di ovâyhehkháamăäníđá.

¹⁶ Hewänbo i'di ovâyjoe'andi oe ahkónupiye namăä ijûusu'amídí.

Jesus-di wí sen ûn'a'yăkankodipî' ônehkháa'an

17 Wí thaa wí tewhá iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o', hedi wên Pharisees-ádí hedá wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí iví tsowa wáy dikw'ó. Nă'indá di'ăă i' bú'ây eejedi oe Galilee nange Judea nangá nakw'ó'di', hedá Jerusalem bú' iwedá. Nanbí Sedó Jôesi Tádádí Jesus báyéki kay óemăgi in t'owa hehkháa ovâymăänídí.

18 Ihaydibá wên senă' dipowá, indá wí sen ũn'a'yăkankodipî' wên whohpa'ay eedi nak'óedí óekán, hedi dívíkhăă ívepiye óets'ũude-ídí hedânho Jesus-ví páadépiye óek'ũuwídí.

19 Hewânbo oe íve in t'owa dibá'yendi hádídí óets'ũude-í'in wídâyshaapí, hediho oe wha'k'aypiye óepiye. I tekumu wáy wí dâyhădídí dâyhó'jéphohkídí, hedi i' sen iví whohpa'ay wóegé in t'owaví jáadi óewhaje Jesus-ví páadépiye.

20 Dâywăyũmăa'in Jesus-di ovâymũ' ihaydi i' sen óetu'an, "K'ema, uví t'aywó'di-á ú'owó'jen."

21 In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí in Pharisees-ádí dívítũmăa, "To-an nă'i namuu gân na'ánde"? Jôesi Tádádă'mân ũnkodí t'aywó'di i'owóejé-ídí, wíyá to'wí wânbo-á joe. Hediho nă'i sen gin ihí'máadi Jôesi Tádá óe'a'ginhănúnde'."

22 Jesus ũnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedi ovâytsika'yan, "Heháadan gi'bi ánskaa bînmăa?"

23 Naa otúdă, 'Uví t'aywó'di ú'owó'jen,' háa otúdă, 'Ówínúdă ójáyé,' wé'i-an shánkí wínabâapu'wanpí hedânho bînmúunídí háa ta'gendi dînkodí'in háa joe?

24 Năă hăăwí dókhăymăa wáykeeyamídí naa t'owa t'ăhkígí' o'aypuyă'i' dînk'óe'in năă oepăa k'aydi t'aywó'di dovây'owóejé-ídí wá'." Hedáhá' i' sen ũn'a'yăkankodipî'-á óetu'an, "Naadi wítũmăa, ówínú, uví whohpa'ay mănke'di uví'piye unmũ-í."

25 Wesebo i' sen in t'owaví páadépiyebo' iwínú, hedi iví pa'ay iwe ũnk'óe'i' ikê'di iví'piye iweeho', Jôesi Tádă kw'ăayébo' óemăadi namăa.

26 In t'owa hânho ovâyhăa'an hedá dikhunwôeda'póe. Hedi indi wá' Jôesi Tádă kw'ăayébo' óemăadi ditú, "Năă thaa âymũ' wí hăăwí hănhay wânbo âymũ'pí'."

Jesus-di Levi óetu'an i-ádí namú-i'in

27 Nă'i t'ăhkí napóe ihaydi Jesus i' bú'ay iwedi namăadi wí tax phahsandi Levi gin nakhăwă'i' óemũ' i' phahsan chă' dâywé'ge'o'i' tehwa'ay ee na'ándí. Jesus-di óetu'an, "Naa-ádí ókă've."

28 Levi iwínúdí hăăwí t'ăhkí ũnkw'ó'di ijoe'andi Jesus-ádí namăa.

29 Hedi Levi-di Jesus iví k'aygipiye óeho'di ônshánkí'eedipaa. Wáy-á báyéki tax phahsannindá hedá wáy-á t'owa-á dikw'ó indádí dívíhúujođí.

30 In Pharisees-ádí hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí wí'ovâyhí'anpí Jesus-á nă'in t'owa-ádí ihúujo'in, hediho Jesus-ví khăge'nin ovâytsika'yan, "Heháadan nă'in tax phahsannindádí hedá nă'in wé'gen t'ôeyanpí'in dimuu'indádí úvívúujo'?"

31 Jesus-di ovâytũ'an, "In dihay'indă'mân wí woekandi dîntáy, in dihaypí'indá joe.

32 Naa o'ăă in to'wên t'aywóhkannin dimuu'in dínhanginná'nin dovâytũ'ăamídí inbí t'aywó'di dâyjoe'amídí, in to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon gin di'ánde'indá joe."

Jesus haqăđă i'gedi óetsika'yan

33 Wên t'owadi Jesus óetu'an, "John i' p'ó'p'oekandiví khăge'nin ihaydă' dívíhaqăđă'o hedá báyéki dívíjũusu'o', in Pharisees-ví khăge'nin wá' hanbá díví'o'. Heháadan uví khăge'nin húukandádí sũwă-ádíđă' díví'o'?"

34 Jesus-di ovâytũ'an, "Dínkhótsaashánkí'eediná' dihaydi ti ũnkodí i' soyingiví k'ema'in bînhaqăđăkannamí'in wa'di i' soyingi indádí najidibo'? Hedân joe.

35 Hewânbo owáy hăădi i' soyingi inbí'wedi óekhuwakhăymăa, ihaydânho dívíhaqăđă'amí." *

* 5:35 Jesus wí'bo iví'gedi ihí'măa. I-á i' soyingi waagi'ba namuu, hedi iví khăge'nindá i' soyingiví k'ema'in waaginbă-á dimuu.

Jesus-di ovâythayjo' in Hudíyoví hay'owáydi'í khuu-á hedá iví ts'aabi khuu-á wíđánwóndepí'in

³⁶ Jesus-di nă'í háhkangí' hí' wá' ovâytı'an: "To'wí wänbo wên to ts'aamin diwedí wí'isívéndepí wây-á to naphohchá'nin diwe it'i'k'úuwídí. Han waagi i'andá, in to ts'aamin wí pho ûnchaní, hedá in to ts'aamin diwedí'in t'ihku-á wá' há'to in to khannin deedi híwó nakeet'ôení.

³⁷ Hedá wá' to'wí wänbo wí méena ts'aabi' k'úwá khowa múu kayjee eeje wí'ikuudepí. Gin waagi i'andá, i' méenadi i' múu óephuudi óepâave-í, hedá i' méena nacha'dee-í hedí i' múu-á óepedee'amí.

³⁸ Nakhây'ă' méena ts'aabi-á wí k'úwá khowa múu ts'aabi' eeje óekuu-í'in.

³⁹ Hedá t'owa-á páadé méena kayjee dâysuwădá há'to méena ts'aabi-á disuwăda'í. Ditúuní, 'Nă'í méena kayjee-á shánkí híwó'di namuu'."

6

Jesus-á kaykhanwówá thaa wá' natsonji'

¹ Wí thaa, Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná'di', Jesus-ádi iví khăge'nindádi wí táhtân nava ĵ'ge dimăn, hedí iví khăge'nin dâyták'éthelon, hedá inbí mandi dâyhoo'andi i' táhtân dâyk'o'.

² Wên Pharisees-di ovâytı'an, "Kaykhanwówá thaa háa úví'o waagá nakhâak'óe. Heháadan ha'wâa úvíkanhon?"

³ Jesus-di ovâytı'an, "Undá bîntunnapí'an háa David hedá in senă' i-ádi diji'indádi hăn'oe díví'annin dihaşsen dihaydi.

⁴ Jôesi Tádávi tewhá ee David nats'ûndi i' pává ee nasaa'i' ihógi hedí ik'oe, hedá in senă' i-ádi diji'indá wá' ovâymăgi, tobá i' pává Jôesi Tádági' ũnwijesaa wänbo', hedího in owha'dă'mân dínk'óe dâyk'o'ídi."

⁵ Jesus nă'in wá' ovâytı'an: "Naa t'ăhki t'owagi' o'aypuyă'i' omuu'i dínk'óe otúunídi háa t'owa kaykhanwówá thaa dínkodí'in díví'amídi."

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí sen namant'aamuu'i' ônehkhăa'an

⁶ Wíyá kaykhanwówá thaa naná' diwe Jesus wí Hudíyoví méesate'ay ee nats'ûndi in t'owa ovâyhá'o'. Wí sen iví ko'díngédí'in man ûnt'aamuu'i' iwe na'ăn.

⁷ Wên Hudíyoví khuu dâyhă'o'indá hedá wên Pharisees-á wá' dikw'ó. Indi áyîngidi óemúnde tigúba kaykhanwówá thaa wí to'wí hehkhăa óemăăní'in, hedí gin i'andáho' ônt'e'p'êede-í.

⁸ Hewänbo Jesus ûnhanginná háa di'ánshaamuu'in, hedí i' sen namant'aamuu'i' óetı'an, "Ówínúdi năă páadépiye ókă've."

⁹ Hedáhá' Jesus-di ovâytı'an, "Nă'in tsika wâytsikakhâymaa: Kaykhanwówá thaa wé'i-an gínk'óe íví'amídi: Tí gínkhây'ă' wí to'wí iví wówátsi ây'aywoení'in háa âyháyj'i'in?"

¹⁰ Hedí ibéedi wí'ínbo ovâymunde', hedáhá' i' sen óetı'an, "Ókhóhtăă." Hedí ikhóhtăădi iví man ûnwówadi páadédi ûnmuu waagibá ûnpóe.

¹¹ Hewänbo in dikw'ó'nin hânho dit'aydi dívítumáa hânngú Jesus dây'amí'in.

Jesus-di tă'di wíje senă' ovâyde'man iví khăge'nin dimúunídi

¹² Ihayhăădihki Jôesi Tádávi'piye ijûusu'an.

¹³ Nathay ihaydi iví khăge'nin iví'piye ituhkánnan, hedí in diwedí tă'di wíje ovâyde'mandi nă'ínbá ovâytı'an, "Undá naví t'ôekhuwa'in ímuu." Ginnân dikhăwă:

¹⁴⁻¹⁶ Simon (i-á Jesus-di Peter gin wá' óekhăwămägi), hedá Andrew-á (i-á Simon-bí tí'ûu-á ûnmuu), hedá James-á, John-dá, Philip-á, Bartholomew-á, Matthew-á, Thomas-á, hedá wíyá wêe James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), hedá wíyá wêe Simon-dá (i-á "I'

Zealot namú'de'i?" gin wá' óetu'o*), Judas-á (iví tádá-á James gân ûnkháwă), hedá Judas Iscariot-dá (i-á Jesus óekuhpekhamáa'i-á namuu).

Jesus-di báyéki t'owa ovâyhehkhámägi

¹⁷ Okú kw'áyeđi t'âhkídibo diwá, heđi Jesus nanantayedíná' diwe iwínú. Báyéki in óeyuuhonnin i-áđi diji' hedá báyéki wây-á t'owa-á wá', indá di'äă Jerusalem bú'dí, hedá wiyá wáygedá Judea nantaa búgedi, hedá i' mâap'oe p'o' k'áygéwin bú' Tyre-á Sidon-dá tsowadá wá' di'äă.

¹⁸ Nă'in t'owa-á di'äă Jesus ônt'ôeyaaníđi hedá inbí hay ovâyjâa'amíđi. Hedá in yă'dâapí'in p'oewahâadi ovây't'ôephadekando'in wá' di'äădi dihehkhâapóe.

¹⁹ T'âhki in t'owa dívíkhâăde' óetăăgé-íđi, gá wí pínán ûnpee'i'di dihaywówa'dân.

Jesus-di in t'owa ovâytu'an to'wên dimuu dâyhíhchanmá've-í'indá hedá híwóhpí dínpuuwí'indá

²⁰ Jesus ibéedí iví khăge'nin imúndedi ovâytu'an, "Un sehkanăwó íwówáji'in híhchan bînmá've-í, gá Jôesi Tádávi t'owa ímuudân.

²¹ Un năă bînhaphadende'in híhchan bînmá've-í, gá íshuhpúuwíđân. Un năă íséeji'in híhchan bînmá've-í, gá híhchandi úvíp'áhkaa-íđân.

²² Naa t'âhki t'owagi' o'aypuyă'i' omuudi t'owadi wovâyt'aydá hedá wovâyjoegimáadá hedá t'âmăge unbí'gedi dívíhí'máadá hedá t'aywóhkannin ímuu gin wovâytumáadá, híhchan bînmá've-í.

²³ Gin waagi únpóedá íhíhchaa-í hedá úvíhíhchanchăănú-í, gá in t'owadi han wovây'andibo Jôesi Tádáđi báyéki híwó'di hăăwí oe makówá wovâymăăníđân. Wí'ún'ôede-ípí nă'in t'owavi hehăăwin thehtáy pahpá'indi wá' in Jôesi Tádávi tukhe'min hanbá ovây'an.

²⁴ "Hewănbo un năă íkodit'owamuu'in t'ôephade únpúuwí, gá undá unbí híwó'di thaa ho únphadeđân.

²⁵ Un năă íshu'muu'in t'ôephade únpúuwí, gá undá íhaapúuwíđân. Un năă íp'âaji'in t'ôephade únpúuwí, gá undá íbo'aapúuwíđân hedá íséeýêní.

²⁶ T'âhki t'owa unbí'gedi híwó dívíhí'máadá t'ôephade únpúuwí. Háadi? Gá nă'in t'owavi hehăăwin thehtáy pahpá'in híwó'báho dívíhée'andân in hójo' unbí'gedi ditú'in Jôesi Tádávi tukhe'min dimuu'in."

Jesus-di ovâytu'an dínkhây'ă' inbí hânmin ovâysígi-í'in

²⁷ "Hewănbo un naa dînt'ôeyande'in naadi wâytumáa, unbí hânmin bînsígi-í, hedá in wovâyt'ay'indá híwó'dá bîn'amí.

²⁸ Jôesi Tádá bîndaa'amí wí hăăwí híwó'di ovây'amí'in in to'wên híwóhpí' únpúuwí'in dida'in, hedá in to'wên unbí'gedi wovâyjänăkíhee'o'ingí' ovâyjûusu'amí.

²⁹ Wí to'wíđi wéhángedí wovâyts'emaphávedi, oe wéhángedí wá' bînts'emaphavemăăní. Wí to'wíđi unbí k'éwé'in to wovâykê'di, unbí to wá' wovâykáyjídí wívínkhăa'amípí.

³⁰ Wí to'wíđi wí hăăwí wovâydaa'andi bînmăăní, heđi wí to'wíđi wí hăăwí únmuu'i wovâykê'dá, wiyá wívíndaa'amípí.

³¹ Háa t'owadi un wovây'amí'in ída' waagibá, hanbá bîn'amí.

³² "In to'wên wovâysígi'indá'mân bînsígíđá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. In t'aywóhkannindi wănbo wá' ovâysígi to'wên in ovâysígi'in.

³³ Heđi in to'wên híwó wovây'o'ingí'da'mân híwó bîn'odá, ti t'owa unbí'gedi ditúuní híwó úví'o'in? Hedân joe. T'aywóhkannin wănbo wá' híwó ovây'o' in to'wên híwó in ovây'o'in.

* 6:14-16 In Zealot t'owa-á Israel nangegi' dívíhânbo' in Rome'in ovâykhehpeeyé-íđi

³⁴ Hedì in to'wên wovâywaywá'âa-í'inda'mân bînchă'piyémädä, ti híwó úví'o gin t'owa ditúuní? Hedân joe. T'aywóhkannin wânbo wá' wây-á t'aywóhkannin dâychă'piyémă', dínhanginnândáho hâyú dívípiyémăgi ihaybá ovâywaywá'âa-í'in.

³⁵ Ginnân úví'amí: Uví hânmin bînsígi-í, hedá híwó'dá bîn'amí. Bînpíyémăäní hăäwí, hedì i'gedì wí'úví'ánshaa'amípí háa wíyá bînhoení háa joe. Gin waagi úví'andi, wíyá shánkí híwó bînhoení, hedì ta'gendi i' shánkí kw'áye na'ândiví ây ímuu gin t'owa ovâykeeyamí. I'dá in to'wên dikú'daapoe'o'pí'in wânbo' in dit'aywó't'óe'in wânbo-á híwó ovây'o'.

³⁶ Únkhây'ă' t'owaví'piye ísehkanäpúuwí'in, uví Tádä Jôesi uví'piye nasehkanäpoe'o waagibá."

Jesus-di ovâytu'an wây-á t'owa wí'ovây'taywó'dichănu'be-ípi

³⁷ "Ihaydä' t'owa wíwint'aywó'dichănu'be-ípi, hedânho un wíwovây'taywó'dichăänú-ípidí. Ihaydä' wí'ítú'be-ípi to'wên dimuu'in ovây'tuhchăänú-í'in, hedânho wíwovây'tuhchăänú-ípi. Wây-á t'owa bîn'owóejé-í hedânho wovây'owóejé-ídi.

³⁸ In t'owa hăäwí bînmăäní, hedânho Jôesi Táadí un wá' wovây'măäní. Unbí t'un wovây'píde waagibá únpúuwí, hedáhá' in t'un wovây't'ă't'ă'nandá wovâywádá'amí shánkí báyéki únsadee-ídi, p'eedí ch'ă'kí únsadee-í. Wây-á to'wêngí' bîntaajo waagibáho wovây'taayamí."

³⁹ Jesus-di nă'i hăhkanğı' hí' wá' ovâytu'an: "Wí tsí't'aa'i-á wûnkodípí wíyá tsí't'aa'i' óepahúuwídi. Gin i'andá wí'gíndíbo kwi'ónú dake't'ăänípí'an.

⁴⁰ Wí to'wí nahăhpoe'o'i-á iví hăhkandiví shánkí wínahăhpí, hewânbo ho nahăhpoe ihaydä iví hăhkandi waagi'ba namúuní.

⁴¹ "Heháadan i' phétă wíyá to'wíwí tsée ûnto'ondi bînmunde', hedì in phé unbí tsée ûnto'onnindá wíwîn'âyîngi'ohpí?

⁴² Wí'ûnkodípí bîntu'âamídi, 'Ókă' k'ema, hă'i phétă uví tsí'dí wînwhahkáyjî, gá wên phé uví tsí' úto'ondi híwó wí'únkeet'óepídan. Undá paa úvíjânúmaa'in waaginbá ímuu. Páadé hă'in phé unbí tsí'dí bînwhahke' hedânho híwó únkeet'ôení wíyá to'wíwí tsí'dí hă'in phétă bînwhahkáyjîdi."

I' bay napa'i wên bay tay iwe

⁴³ "Wên bay tay híwó'nin deedi híwóhpí' bay wínapa'pí, hedì wên bay tay híwóhpí'in namuu'in deedi bay híwó'di namuu'i wínapa'pí.

⁴⁴ Úhanginná háawin wên tay namuu'in i' hăäwí napayedee iwedi. Figs-á phé'yăvi nawăămuu iwedi wí'óetháy'épi, hedá úuva-á wên tsigu iwedi wí'óetháy'épi.

⁴⁵ Hedì hanbá wí to'wí híwó'di namuu'i-á híwó i'o', gá iví pí'nă khó'jé báyéki híwó'di imáadan, hedì wí to'wí híwóhpí' namuu'i-á híwóhpí' i'o', iví pí'nă khó'jé-á híwóhpí' imáadí. T'ăhkí t'owa háa inbí pí'nă khó'jé dăymăa waagibá dívíhée'o'."

Wáy wên in Jesus-ví hí' dit'oe'in nă'i hí' dâysígi'amí, wây-á wêndá joe

⁴⁶ "Heháadan undi naa ihaydä' díkhăyă'de 'Nanbí tsondi p'ó'dédí' gin, hewânbo háa naadi wâytu'an waa wí'úví'ohpí?

⁴⁷ To'wên naví'piye di'ăădi naví hí' dit'oedi dîn'a'gindodá naadi wâythayyamí háawin dimuu'in.

⁴⁸ Indá wí sen wí tewhá ik'û'i waaginbá dimuu, iví tepúgi' báyéki iphoyăă hedá k'uudá itepútógi. Hedì nap'ohsôe ihaydi i' p'oedi i' tewhá óenán, hewânbo i' sen híwó ik'û'diho i' tewhá wí'óe'ă'yă'nanpí.

⁴⁹ Hewânbo in to'wên naví hí' dit'oedi dîn'a'gindopí'indá wí sen itewhák'û'di tepúpídiho waaginbá dimuu, hedì i' p'o'k'ay nap'ohsôe ihaydi i' p'oedi iví tewhá hânho ônnándí wesebo t'ăhkího ônp'onayü."

7

Jesus-di wí Rome-wi sundadoví t'ôe'i ônehkháa'an

¹ Nǎ'i t'ǎhki Jesus-di in t'owa ûnt'ôeyanji'in ovâyhí'bowa ihaydiho iwáygedí oe Capernaum bú'aypiye namää.

² Iwe wí sundado p'ó'dédí' naji', i-á wí t'ôe'i ûn'ân hânho ida'i', hedí nǎ'i t'ôe'i-á nahaydi chuwa k'áygé nak'ôe.

³ I' sundado p'ó'dédí' Jesus-ví'gedí nat'oe ihaydi wên Hudíyo tsonnin ovâysan Jesus óedaa'amídí na'ǎǎ-ídí iví t'ôe'i' ônehkháamäänídí.

⁴ Jesus naji' iwe dipówá ihaydi pín ta'gedí óekhäge'daa'an. Óetu'an, "Nǎ'i sundado p'ó'dédí'-á ihay híwó'di namuu nǎ'i i'gí' mân'amídí,

⁵ gá i'dá t'ǎhki nanbí t'owa dînsígîdân, hedá nanbí bú'wi méesate'ay dînkû'."

⁶ Hedího Jesus indádí namää. Owáy i' sundadoví tewhá tsowa wáy dipowamân dihayhǎǎ i'di iví'wedí wên k'ema'in ovâysan Jesus óejay-ídí, hedí indi Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, wíyá áyíngi wí'úyêenípí, naa ihay híwó'di wó'muupí naví k'aygi unts'ûunídí,

⁷ hedá wá' ochanpóe naa ihay híwó'di wó'muupí'in uví'piye wânbo omú-ídí. Naví t'ôe'i dînehkháapúuwí gin untúdí, nahehkháapúuwí-ákun.

⁸ Nǎ'indá naa dînhanginná, gá naa wá' hǎǎwí díjôndi dó'a'gindodân, hedí naadi wáy-á sundado dovâytsonmáa, hedí dâya'gindo'. Wí sundado 'Ópûn' gin dótú'andi, i-á namää'ǎ, hedí wíyá wêe 'Ókǎ've' gin dótú'andá, i-á na'ǎǎ'ǎ. Naví pant'ôe'i 'Ha'wâa ó'an' gin dótú'andi, háa otú waa i'ô'."

⁹ Jesus óeháa'an nǎ'in nat'oedí, hedí ibéedí in t'owa ûnwóe'ǎ'in ovâytú'an, "Nǎ'in wâytú'amí, hǎnhay wânbo wí to'wí báyéki wâyü nǎ'i sen waagi imáa'i wídóshaapí, Israel iwe'in wânbo-á joe."

¹⁰ Hedí i' sundado p'ó'dédí'ví tewhá iwepiye in iví k'aygi'in di'ǎǎ'in diwáymää, hedí i' t'ôe'i nawówađi óeshaa.

Jesus-di wí e'nú óewáywówápaa

¹¹ Wí háyü thaa naphade ihaydi Jesus wí bú'ay Nain gin dâytú'o' iwepiye namää. Iví khäge'nindá hedá wáy-á báyéki t'owa-á i-ádí'ba dimää.

¹² Ee bú' tehpa phódi tsowa dimân dihayhǎǎ wí e'nú nachuu'i' óekhähkugihon. I' e'nú nachuu'i'-á wí kweeví wêeda' ay ûn'ândi' ûnmuu, hedí i' kweeví sedó wá' ho ûnchuu. Báyéki i' bú'in t'owa i' jíyá-ádí díjî'.

¹³ Nanbí Sedó Jesus-di i' kwee óemû' ihaydi iví'piye nasehkanápóe, hedí óetu'an, "Wívisíhtǎǎ-ípí."

¹⁴ Hedí ihádídi i' peníphébay itäge, hedí in dâyhonnin díwíwóyí', hedí Jesus natú, "E'nú, óshaa."

¹⁵ Hedí i' nachuu'i' idaygisógedí ûnhí'paa, hedí Jesus-di i' jíyá óetu'an, "Nǎa uví e'nú ú'ǎn."

¹⁶ T'ǎhkídíbo dikhunwóeda'póe, hedí Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa. Ditú, "Wí Jôesi Tádáví tukhe'bi hay'i na'ǎǎ na'indádí nahanídí, Jôesi Tádá-á na'ǎǎ iví t'owa ikhäge'namídí."

¹⁷ In Hudíyoví nange t'ǎhki hedá i' nange búu k'uwakí nakw'ó'di-á in t'owa háa Jesus i'annin dit'oe.

John i' p'ó'p'oe kandi'di Jesus óetsika'yan to'wí namuu'in

¹⁸ John i' p'ó'p'oe kandi'ví khäge'nindi John óetu'an nǎ'i hǎǎwí t'ǎhki napóe i'gedí.

¹⁹ Hedí John-di wíje iví khäge'nin ovântuhkánnan, hedí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye ovânsan óetu'amídí, "Hán'oe ditú' wí to'wí Jôesi Tádádí dînsankhâymáa'in. Ti u-ân i' unmuu, háa wíyá to'wí âynuuwǎ-i'?"

²⁰ Jesus naji' iwe dapówá ihaydi óetu'an, "John i' p'ó'p'oe kandi'di na'in dísan uví'piye wên háawên wítsika'yamídí," hedáhá' John-bí tsika óetsika'yan.

21 Dapówá ihayhäädibá Jesus-di in t'owa t'ämäge dihay'in hehkháa ovâymä?, hedá yä'dâapí'in p'oewahâa-á in ovâymáa'inbí'wedi ovâykhehpiyende?, hedá ditsi't'aamuu'indá inbí keetandá ovâymä?.

22 Hediho Jesus-di ovântu'an, "Jaho báwáypûn hedi John dântu'âamí háa dânmû? hedá dat'oe waagibá. In tsi't'aa'in inbí keetan dâwáyhónde?, in ditsi'dee'ipí'indá ditsi'dee, in diphéetaymuu'indá diwówa?, di'ojet'aamuu'indá dit'oe'o, in dichuu'indá diwáywówápoe'o, hedá Jôesi Tádáví híwó'di tundá in sehkanäwó diwówáji'in ovâyt'ôe'o'.

23 I' to'wí iví wâyü naví'piye' wí'ûnhándeipí-á híhchan imá've-í."

Jesus híwó ihée'o' John i' p'ó'p'oekandiví'gedi

24 In John-bí'wedi da'ää'in dawáymää ihaydi Jesus-di in báyéki t'owa i-ádi diji'in ovâytsika'yan, "Ahkónupiye John ít'oe-ídi imää ihaydi, hää-an í'ân bînmúní'in? Ti wí to'wí wên poesú waagibá wâadi óepheðemáa'i'?"

25 Hedi hangí' wí'imääpídi, hää-an handi bînmúunídi imää? Ti wí to'wí kodit'owa waagi na'aamuu'i'? Ti wí'ûnhanginnáhpí'an iowápoe'o, hedá Jôesi Tádán sa'wó'gí díví'awende'indá hedá hääwí t'ähki dâymáa'indá tsonninbí tewhá he'endi eeje dithaa.

26 Hedi wí to'wí gi'bi' ípüwämääpídi hää-an handi ípüwämää? Ti wí Jôesi Tádáví tukhe'bi gáhân? Naadi wâyü'âamí John-dá wí Jôesi Tádáví tukhe'bi namuu-ákun, hewänbo shánki wänbo namuu.

27 John-nânkun namuu i' t'ôekhuwa'i Jôesi Tádáví ta'nin diwe iví'gedi nata'muu'i'. Jôesi Tádádi i' to'wí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídi óehí'máadi óetu'an, Ót'ôeyan, naadi wí naví t'ôekhuwa'i' uvi páadé wînsankhâymaa. I'dân in p'ôe wônkhây'amí unpówápídi'bo'."

28 Hedáhá? Jesus natú, "Naadi wâyümaa, to'wí wänbo nää oepáa k'aydi nää puwahay na'aypüyä'i John-bí shánki kw'áye wínamuupí. Hewänbo nää phäapiyedi in to'wên Jôesi Tádáví tun t'owa ovâyt'ôe'o'indáho John-bí shánki kw'áye dimuu, tobá kw'áye dimuupí'in waagin dimuu.

29 "Hedi in tax phahsannindádi hedá wây-á báyéki t'owa-ádi John ônt'ôeyan, hedi John-di ovâyp'ó'p'oe'an. Gin díví'andá dâykeeyan dívíwâyunde'in Jôesi Tádá-á híwó i'o'in.

30 Hewänbo in Pharisees-á hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá wídhíjepí John-di ovâyp'ó'p'oe'amídi, hediho gindídi dâykeeyan dâyjoegi'annin háa Jôesi Tádá nada' waa ingí' ovây'amí'in.

31 "Hânnan otûuní nâ'in nää diwówáji'in t'owaví'gedi? Háawin t'owa-an dimuu? Hää waagi'innan dimuu?

32 Gá áyyää dimuu bûu pingé dikw'ó'nin waagi'innân dimuu, wáy wêndi in wé'gen ovâyüwínúndedi, 'Wâykhótsaakha'púwhää'andi wí'úvíjádéndepí, hedá wâypeníkha'wandá wí'úvísihtäädepí.

33 Ginnân otunda?: John i' p'ó'p'oekandi napówá ihaydi ihaadä'an hedá wí'iméenasuwäpí, hediho un ítú, 'Wí yä'dâapí' p'oewahâadi óemáa'.

34 Hewänbo naa t'ähki t'owagi' o'aypüyä'i' wé'gen t'owa-ádi dâyhúujo hedá dósuwände?, hediho ítú, 'Bînmú'dí, i-á nahá't'aa, hedá suwäto'i-ân namuu, hedá hâ'in tax phahsannindádi in wé'gen t'aywóhkannindádi inbí k'ema dínmuu'.

35 Hebo tobá gin ítú' wänbo?, in to'wên Jôesi Tádádi hangintan ovâymägi'indá ditû', 'Ta'gendi Jôesi Tádá báyéki ihangintanmáa'."

Wí kwee t'aywóhkandi namuu'i Jesus-ví ân deedi ika'p'oe'äyu

36 Wí Pharisee Simon gin nakhäwä'i'di Jesus óehúutu'an, hediho i' Pharisee-ví tewhá iwepiye namäädi ihúusóge.

37 Ee bú'ba wí kwee t'aywóhkandi namuu'i nathaa. Ná'i kwee-á Jesus i' Pharisee-ví'we ihúujo'in ûnhanginpóe ihaydi iwepiye namää. Wên ts'ä'in p'onbay'ay sa'wó nasundi ka'p'oe ûnku'unnin i-ádi iho'.

³⁸ Jesus-ví ân nú' idége'disóge, hedi isíhtäädé'. Iví tsí'p'oe Jesus-ví ân deedi ûnjemuđi iví whändi ônt'lawe, hedi óe'ânp'lohtsä', hedi i' ka'p'oe sa'wó nasundidá ân deedá ôñ'ewedáhá' óe'äyü.

³⁹ I' Pharisee Jesus óehúutu'andi' ná'i imû' ihaydi i'ânshaamáa, "Ná'i sen ta'gendi Jôesi Tádáví tukhe'bi namuudáho', ûnhanginnáaniwân ná'i kwee óetägende'iví'gedi to'wí hedá háawi namuu'in, i-á t'aywóhkandi namuudi."

⁴⁰ Jesus-di Simon óetu'an, "Naa ụ-ádi ohí'da'." Simon-di Jesus óetu'an, "Hedáho háhkandi', háä-an naa dítu'ámí'in unda'?"

⁴¹ Jesus-di ginnân óetu'an: "Wíje senä' wí chä' píyépä'i sen dachä'phaamuu. I' wêe p'ánán tägintä (500) kwăk'u ts'ä'i naphaamuu, hedi i' wêe-á p'ánántä-á (50).

⁴² Hewänbo wíďänkodípí dänwá'âa-ídí, hediho wí'gíndí i' daphaamuu'i'đi ovân'owójé. Wé'ídan in wíje senä' diwedi shánkí óesígí? Hân ụ-á un'ánde'?"

⁴³ Simon-di Jesus óetu'an, "Gá i' shánkí báyéki óñ'owójé'i'đân shánkí óesígí, gin naa o'ánde'." "Ta'ge untú" gin Jesus-di óetu'an.

⁴⁴ Hedi Jesus ibéedí i' kwee óemúnde', hedi Simon óetu'an, "Ti ná'i kwee nâamúnde'? Naa uví k'aygi ots'ûndi ụ'dá wí p'oe wänbo wíďímăgipí naa dáy'ân'owêedi-ídí, hewänbo i'đá iví tsí'p'oedi dí'ânp'oe'an, hedá iví whändá díp'oepídi.

⁴⁵ Ụ'dá wíďíp'lohtsääpí uví k'aygi dísigí'ámídi, hewänbo i'đá ots'ûn waagibo dí'ânp'lohtsädi wí'iwóyí'pí.

⁴⁶ Ụ'dá wíďíp'óhkă'anpí dínkeeyámídi uví k'aygi díhéegí'annin, hewänbo i'đá há'i ka'p'oe sa'wó nasundi' naví ân deedi dí'äyü.

⁴⁷ Hediho wítu'âamí, ná'i kwee-á iví báyéki sígí ûnmuudi ikeejo' báyéki t'aywó'di ûñ'owó'jennin, hewänbo wí to'wí na'ándedi hínchăăďă' ûñ'owó'jennin, i-á hínchăăďă' sígí imáa."

⁴⁸ Hedáhá' Jesus-di i' kwee óetu'an, "Uví t'aywó'di-á ú'owó'jen."

⁴⁹ Wây-á i-ádi dívíhúujo'in díví'ânshaamáa, "Háawi sennan ná'i namuu? Natû' t'aywó'di i'owójénde wá'."

⁵⁰ Hewänbo Jesus-di i' kwee óetu'an, "Uví wäyü úmuudiho wôn'owójé. Ânshaaginpidíbo' ópûn."

8

Wên kwiyä'di Jesus óeyüuhon

¹ Iwedi wí hăyü thaa iwe Jesus báyéki bú'ây eejepiye namää, hedi i' híwó'di tun ovâyt'ôekanhon háa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâysíghónídi. Iví tă'di wíje (12) khăge'nin wá' i-ádíba dji'.

²⁻³ Wên kwiyä' wá' Jesus-ádi dji', indá Mary-á, Joanna-á hedá Susanna-á dimuu. Ná'in kwiyä' dihaywân hedá yă'dâapí'in p'oweaahăăďă óemáawân, hewänbo Jesus-di hehkhăa ovâyăgi. Mary-á t'owadi óekhăyă'de' "Magdala bú'wi kwee" gin, hedá Jesus-di tsédi dji'in yă'dâapí'in p'oweaahăă iví'wedi ôñkhehpiye. Joanna-ví sedó Chuza-á i' nanagewi tsondi Herod-ví k'aygi iwe ihăăwí'âyí'do'. Wây-á báyéki kwiyä' wá' Jesus-ádi iví khăge'nindádi dimän, hedi i' hăăwí ná'in kwiyä' dínkw'ó'di Jesus-á iví khăge'nindá diyămu.

Jesus-di wên háhkangí'in ó'gedí ko'ji i'gedi in t'owa ovâyü'an

⁴ T'owa báyéki bú'ây eejedi Jesus-ví'piye dimää, hedi báyéki dit'owawé'gepóe ihaydi Jesus-di ná'in háhkangí'in ó'gedí ovâyü'an:

⁵ "Wí ko'jikwo'i namää iví ko'ji wóégé, hedi ee nava i'ge iko'jiwáde. Wáy wí ko'ji in p'ôe'ay nava pínu nak'óe i'ge najemu, hedi t'owa diphademändi i' ko'ji kw'áayé díví'ăhsaa, hedi tsíde dívíshunwăvedí i' ko'ji dăyk'oe.

⁶ Wíyá koʼji-á nak'uunáʼ deedá najemu, hedi natsijópúpóe wänbo wínaʼomúnáhpídí nat'aa.

⁷ Wíyá koʼji-á wääʼi phéʼyävi jáa-á najemu, hedi iʼ phéʼyävi nasôedi óeʼánhógi.

⁸ Hewänbo wíyá koʼji-á híwóʼdi nan deedá najemu, hedi tägintä (100) maʼkw'anukí shánkí napaa.” Gin Jesus-di ovâytuʼan hedáháʼ kayʼindi natü, “Toʼwên naví híʼ dit'oeʼindá híwó dívít'ôeyaaníʼin dínkhâyʼäʼ.”

⁹ Jesus-ví khägeʼnindi óetsikaʼyan hân nãʼin óʼgédí natundaʼin.

¹⁰ Hedi Jesus-di ovâytuʼan, “Jôesi Tádádí wovâymägi íkaʼpóewídí hádídí iʼdi nää t'owa ovâysíghóndeʼ iʼgedí, hewänbo in wéʼgendá dovâyháʼodi óʼgédídaʼ dovâytmáa, hedânho wídikaʼpóewípídí. Jôesi Tádáví taʼnin diwe ginnân inbíʼgedí nataʼmuu:

Tobáháa dâymünde wänbo wídínkeepoeʼopí,

hedá dit'oeʼo wänbo wídikaʼpóyaʼpí.

Jesus-di iʼ koʼji iʼgedí ovâythayyan

¹¹ “Nãʼi híʼ iʼ koʼji iʼgedí ginnân natundaʼ: Iʼ koʼji-á Jôesi Tádáví tun waagiʼbá namuu.

¹² Wáy wên t'owa iʼ nan nava pínu nap'ôeʼaymân niʼge nakâymuuʼi waaginbá dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo Penísendi naʼäädí iʼ tun inbí píʼnã khóʼjédí ovâywhahóndeʼ, hediho wídívíwâyundepídí háʼto ovâyʼaywoení.

¹³ Wây-á t'owa-á iʼ nan nak'uunáʼdi waaginbá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oedi híhchandi dâysígíʼoʼ, hewänbo wídípúumuupí waagibá dimuu. Hây tâhkídaʼ dívíwâyundeʼ, hewänbo ovâystayindeʼ ihaydá wíyá wídívíwâyundepí.

¹⁴ Wây-á t'owa-á iʼ wääʼi phéʼyävi nasaaʼi nan iwáyge wí koʼji najemuʼi waagiʼbá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oe, hewänbo báyéki háäwí nää oepáa k'aydiwídi ovâyʼáyíngimäʼ, dikodit'owamúuníʼindá didaʼ, hedá háa dihíhchanpúuwí iʼgedídaʼ dívíʼánshaaʼoʼ. Hedânho hanbá dínpoʼo iʼ koʼji óeʼánhógiʼi waagibá, inbíʼwedí háäbo wínapayedeeʼipí waagibá napoeʼo.

¹⁵ Hewänbo wây-á t'owa-á iʼ híwóʼdi nan iwáyge wí koʼji najemuʼi waagiʼbá-á dimuu. Jôesi Tádáví tun dit'oedi pín taʼgedí inbí píʼnã khóʼjé dâyhóndeʼ, hedá híwóʼnin ánskaaʼin dimuudi wídâyjoeʼopí, hedi dívíyääʼodíbo híwóʼdi háäwí dívíʼoʼ.”

Jesus-di wên phakó iʼgedí ovâytuʼan

¹⁶ “Toʼwí wänbo wên phakó ikoʼankídí wí säʼwédí wíʼikaajopí háa whohte phoʼ wíʼitoeʼopí. Hewänbo wên phakóbay iwân ikéeʼí, hedânho toʼwí íve nats'ündí iʼ ko imúunídí.

¹⁷ Hedi hanbá háäwí t'ähkí nää nakaamuuʼi-áho owáy háädíbo nakeepúuwí, hedá háäwí nää nakaʼpowamuupíʼ-áho owáy háädíbo nathaypúuwí nakaʼpowapúuwídí.

¹⁸ Hedânho áyíngídi naví híʼ dînt'ôeyanbe. Toʼwí it'ôeyandedí naví híʼ dínkaʼpóyaʼdi-á shánkí wänbo óekaʼpowamääni. Hewänbo toʼwí nakaʼpóyaʼpíʼ-á, tobá nakaʼpóyaʼ gin naʼánde wänboʼ, i híyää ho nakaʼpówáʼiʼ ônkaayamí” gin Jesus-di ovâytuʼan.

Jesus-ví jýá-á tíʼûuwindá ûnpówá

¹⁹ Jesus-ví jýá-ádí iví tíʼûuwindádí ee Jesus naʼän diwepiye dimää, hewänbo báyéki dit'owajídi wídínkodípí iví tsowa dívíhäädi-ídí.

²⁰ Toʼwídí Jesus óetuʼan, “Uví jýá-ádí uví tíʼûuwindádí oe jáʼwé diwin hedi wóemúuníʼin didaʼ.”

²¹ Jesus-di in t'owa ovâytuʼan, “In toʼwên Jôesi Tádáví tun dâyt'ôeyandedí dâyaʼgindoʼinnânho naví jýá-á naví tíʼûuwindá dînmuu.”

Jesus iʼ waa hândaʼ iʼan

²² Wí thaa Jesus-ádí iví khägeʼnindádí wí kophé iwe dívítógi, hedi Jesus-di ovâytuʼan, “Jaho oe p'oeqwíʼ p'ânäpiye gimú-í.” Hediho iwepiye dimää.

²³ Wa' p'oe iwéngé dimän dihayhää Jesus najókhá. Ihaydibá wí waa hânho kay'i' i' p'oekwíngé napówá, hedí hânho nap'oet'úkhúpoe'odi inbí kophé dín'p'ohkuudee hedí ovây'ugekhây'an.

²⁴ Jesus nak'oe iwepiye dimäädi óejóhsan, hedí óetu'an, "Nanbí tsondi', díp'ot'akhanukhây'o'." Hedí Jesus ishaadi kay'indi i' waa-á i he'endi p'oet'úkhú-á ovânhe'e'an, hedí i' waa nawóyí'dee, i' p'oe-á nahángípóe.

²⁵ Ihaydá iví khäge'nin itu'an, "Heháadan wáyupí'in ímuu?" In khäge'nindá dikhunwôeda'dá ovâyháa'an, hedí dívípítumáa, "Háawi sennan ná'i namuu? Waa-á p'oe-á wânbo ijôndi óe'a'gindo'."

Jesus-di báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâa wí senbí'wedí ovâykhehpiye

²⁶ Oe p'oekwí' p'ânä ee Gerasene-bí nange dipówá, owáy hánä p'oekwí' p'ânädá Galilee-á naná.

²⁷ Jesus owáy nange wáypiye i' kophé iwedi nawá' dihaydi, wí sen i' bú'wi namuu'i na'ää óejay-ídí. Ná'i sendá yä'dâapí'in p'oewaahâadi óemáa, hedá báyéki paayo aapí'dibo' ijíyéndé', hedí tewhá ee wínathaapí, hewânbo t'owápho eejân nathaa, dâypeníkhä'kw'óe'ó iwe.

²⁸⁻²⁹ I' yä'dâapí' p'oewaahâadi i' sen háyânbo óekaygi'an i'amídí háa i' yä'dâapí' p'oewaahâa nada' waagi, hedí tobáháa t'owadi i' sen wí pan waagibá kadénadi óemanwhi'o hedá óekwák'ukhúwhi'o wânbo', ihaydá' iwhi'ts'â'di nama'p'ándé', hedá i' yä'dâapí' p'oewaahâadi oe ahkónupiye óeshavekando'. Jesus-di i' yä'dâapí' p'oewaahâa óejôn i' senbí'wedí napee-ídí, hedí i' sendi Jesus óemû'di iví páadépiye idége'disóge hedí ituwínú, "Heháadan u'di ánpí wídí'ohpí Jesus, u Jôesi Tádá i' shánkí kw'áye na'ándiví ay unmuu'i'? Naadi kay'indi wída'máa, wídít'ôephadekannamípi."

³⁰ Jesus-di óetsika'yan, "Hân unkháwä?" Hedí natú, "Gá 'Báyéki' gân." Gin natú gá báyéki yä'dâapí'in p'oewaahâadi óemáadân.

³¹ In yä'dâapí'in p'oewaahâadi Jesus kay'indi óedaa'an oe péyégepiye wí'ovâysaanípi.

³² Iwe tsowa wáy okú wáhkí báyéki pehtsude di húuji'. In yä'dâapí'in p'oewaahâadi Jesus kay'indi óedaa'an ovây máänídi in pehtsudeví tú' eeje dívítôenídi, hedího ovây mági.

³³ In yä'dâapí'in p'oewaahâa i' senbí'wedí dipeedí in pehtsudeví'ye dívítógi, hedí in báyéki pehtsude i' okú wáhkí oe áagépiye díví'ääwáve, hedí i' p'oekwí' diwe diwândi díví'ot'ahánú.

³⁴ In pehtsude áyí'nin háa napóe'in dâymû'di dijân, hedí iwáy bú' hedá bú'dí já'wé-á i'gedí dâyt'ôeho',

³⁵ hedího in t'owa dimää dâymúunídi. Oe Jesus na'ân diwe dipówá ihaydá i' sen iví'wedí in yä'dâapí'in p'oewaahâa ovâykhehpiye'i Jesus-ví ân nú' na'ándí dâyshaa. Náä-á na'aamuu hedá iví hangintandá imáa. Óemû' ihaydi dikhunwôeda'póe.

³⁶ Hedí in t'owa háa napóe'in dâymû'indi in wé'gen dipówá'in ovâytu'an hádídi i' sen ônehkháa'annin.

³⁷ Hedí in Gerasene-win t'owa hedá in tsowa dithaa'indá dikhunwôeda'di Jesus óedaa'an inbí nangedí ijâatää-ídí. Hedího i' kophé iwe itógi p'o' p'ânäpiye nawáymú-ídí.

³⁸ I' sen in yä'dâapí'in p'oewaahâa iví'wedí ônjâa'andi'di Jesus pín ta'gedí óedaa'an, "Naa u-ádi dípunmää." Hewânbo Jesus-di óepunjôndi óetu'an,

³⁹ "Uví'piye ópûn, t'ähkí háa Jôesi Tádádí ugí' wôn'annin ovây't'ôe'amí." Hedího namäädi to'wên t'ähkí ee bú' ovâytu'an háa Jesus-di igí' ôn'annin.

Jesus-di wí kwee ûn'ûnp'oepee'i' ônehkháa'an, hedá wí a'yú nachuu'i-á óewówápa

⁴⁰ Jesus oe p'oekwí' p'ânädi nawáy'ää, hedí napówá ihaydi báyéki t'owa óetsíkha'máa'indi óesígikê'.

⁴¹ Wí sen Jairus gin nakháwǎ'i na'ǎǎ, i-á in Hudíyoví méesate'aywi p'ó'dédí' namuu, hedi Jesus-ví páadépiye idége'disógedi pín ta'gedi Jesus óedaa'an iví tewhá ipiye namú-ídi.

⁴² Iví wêe a'yú ûn'ǎndi' ûnchuwamǎǎ'ǎ. I' a'yú-á mađi tă'di wíje (12) paayo'i namuu.

Jesus i' táđá-áđi namǎǎdi in t'owa iví nú' dívít'ǎ't'ǎ'bóedímáa.

⁴³ Wí kwee wá' ûnwóemǎn, i-á nap'óehaydi tă'di wíje (12) paayo iví ûnp'oe wí'ûnwóyí'dee'ipí, hedi to'wí wǎnbo wí'ûnkođipí ônehkháa'amídi.

⁴⁴ Nǎ'i kwee-á Jesus-ví tí'ûupha'gedi na'ǎǎdi iví k'éwé'in to' k'áygedí ôntäge, hedi wesebo iví ûnp'oe ûnwóyí'dee.

⁴⁵ Jesus natsikapóe, "To'dan naa dítäge?" Hewǎnbo t'ǎhki ditú, "Naa-á joe." Hedá Peter-dá óetu'an, "Hǎhkandi', báyéki t'owa dijiđi nǎa uví nú'piye dívíkhǎđimá'di wóet'ǎ't'ǎ'chǎnumáa."

⁴⁶ Hewǎnbo Jesus natú, "To'wíđáho dítäge-ákun. Naa dínhanginná hehkháa pínán navi'wedi dínpee'in."

⁴⁷ I' kwee nǎa ûnhanginná há'to ikaamá've-i'in, hediho nathathapóedí na'ǎǎdi Jesus-ví páadépiye idége'disóge, hedi in t'owaví páadépiyebo ithayyan háadı Jesus óetäge'in hedá háa wesebo-á nahewówa'indá.

⁴⁸ Jesus-di óetu'an, "Naví ay, uví wǎyú úmuudi unhewówa. Ánsaaginpidíbo' ópûn."

⁴⁹ Wa'di ihí'máa ihayđibo wí to'wí i' méesatewi p'ó'dédí'ví tewhá iwedi napówa hedi natú, "Jairus, uví ayúkáy ho úchuu. I' hǎhkandi' ánpí ó'an."

⁵⁰ Hewǎnbo Jesus nǎ'i nat'oeđi Jairus óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ipí. Biwǎnpiwǎyú-í-á nawôewa-i'in hediho nawôewa-í-ákun."

⁵¹ I tewhá ee dipówa ihaydi Peter-á John-dá James-á hedá i ayúkáyví táđá-áđi jíyá-áđi Jesus-di ovâysudemǎgi, wíyá to'wí wǎnbo-á joe.

⁵² I' ayúkáy nachuudi t'ǎhkíđibo dívísíhtuwinúndedá dívípíhkhúmáhpúude', hewǎnbo Jesus-di ovâytu'an, "Wí'úvísíhtǎǎ-ípí. Wínachumuupí, nawǎnpijókhawǎk'óe-á."

⁵³ Indi ônwǎnpipt'ǎhkaa, dínhanginnǎndi i' ayúkáy-á ho nachuu'in.

⁵⁴ Hewǎnbo Jesus-di iví man ônyǎ'di kaygi óetu'an, "Óshaa ayúkáy."

⁵⁵ I ayúkáy nawáywówápóe, hedi wesebo ishaa, hedi Jesus-di ovâytu'an, "Wí hǎǎwí binmǎǎ ik'o'ídi."

⁵⁶ I' táđá-á i' jíyá-á hânho ovǎnháa'an, hewǎnbo Jesus-di ovǎnkhǎǎk'û' to'wí wǎnbo wíđǎnhangin'ǎnnamípi'in háa napóe'in.

9

Jesus iví tă'di wíje (12) khäge'nin isan iví t'ôe díví'amídi

¹ Jesus iví tă'di wíje (12) khäge'nin iwé'ge'andi pínán ovâymǎgi hedá ovâyk'û' in yǎ'dǎapí'in p'oewaǎhǎa t'owaví'wedi ovâykhehpeeyé-ídi, hedá inbí hay-á ovâyjáa'amíđá.

² Hedáhá' ovâypunjôn in t'owa ovâytu'amídi Jôesi Tǎđáví'piye dívímǎǎnídí, hedá ovâyhehkháa'amídi.

³ Ovâytu'an, "Hǎǎwí wǎnbo wíwínhûuwípi ímǎndi, wên uduphé wǎnbo joe, háa wí múu bínhǎǎwíkuu-ígî', háa wí koegî', háa wí chǎ', háa wáy-á wéhpée to wǎnbo wíwínhûuwípi.

⁴ Wí tewhá iwe wovâysígí'an deebo úwíwóyí'ní, wíyá wáypiye ímǎa píhay.

⁵ Hewǎnbo wáyge wíwovâysígí'anpí'we, iwedi ípeemǎn dihaydi unbí anto iwedi bínna'jeepêedi-í in t'owa dínhanginnǎnídí híwó wíđíví'anpí'in" gin Jesus-di ovâytu'an.

⁶ Hediho iví khäge'nin iwedi dímmǎdi i' bú'ây j'ge t'ǎhki dívítsi'hon. Jôesi Tǎđáví híwó'di tun in t'owa ovâyt'ôekanhon, hedá in dihaymuu'indá hehkháa ovâypǎhon.

I' tsondi Herod Jesus-ví'gedi nat'oe

⁷ Herod i' Galilee nangewi tsondi namuu'i haa napuwamännin ûnhanginpóe, hedi wi'ûnhanginnáhpí haa ná'i hääwí i'gedi i'ánshaa'amí'in, gá wáy wên t'owa Jesus-ví'gedi ditû'dân i-á John i' p'ó'p'oekandi namuu nawáywówápóe'i',

⁸ hedá wáy-á ditû' Elijah nawáykeepóe'in, hedá wá' wáy-á ditû' wénä wí in Jôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'mîn nawáywówápóe'in.

⁹ Herod natú, "Naa otsonpóe John i' p'ó'p'oekandi óek'é'ts'âa-i'in. To-angú ná'i sen namuu, iví'gedi ná'i hääwí ot'oe'o'i'?" Hediho ikhääde Jesus óemúuní'in.

Jesus-di in p'ánú maapaasôn (5,000) sená'dá in wé'gen t'owa-á ovâyhúujôn

¹⁰ Jesus-ví t'òekhuwa'in diwáypówá ihaydi Jesus óet'òe'an haa díví'annin t'ähkí. Hedi oe Bethsaida bú'aypiye i-ádi ovâyho' wí'bo dikwonídi.

¹¹ Hewänbo in t'owa dínhanginpóe wáypiyé namää'in, hediho t'ähkídiibo ûnwóemää. I'dá t'ähkí ovâyisígí'an, hedi ovâyhée'an haa Jôesi Tádá nakhâymuu waa t'owa ovâyisígíhóenídi i'gedi, hedá in to'wên dínhekháatáy'indá hekháa-á ovâymägi.

¹² Nakinmän dihaydi iví tã'di wíje (12) khäge'nin iví'piye ûn'äädi óetu'an, "Ná'in t'owa ovâypunjonbe i' bú'aypiye hedá nava hää tsowa nanân deejepiyá, wáyge dívíwho'kw'ôení'in dâynnuwã-ídi hedá dâykoegi'hóenídá, gá nääwá ahkondá' nanândân."

¹³ Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Undânho bínhúujôení." Indi óetu'an, "Na'indá p'ánú pává'âyda' hedá wíje pá'âyda'ba âymáa. T'ähkí ná'in t'owagí' wígínkoegi'saapi, âykoegi'kumädiđá'mânho'." Gin ditú gá in sená'dá'dibo p'ánú maapaasôn (5,000) ihay dijidân.

¹⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Bintu'an in t'owa p'ánân tãgin (50's) dívíwé'ge'amí hedá hää nangá dívíkw'ôení."

¹⁵ Hediho iví khäge'nin haa ovâytu'an waagi díví'andi t'ähkí in t'owa dívíkw'ôení gin ovâytu'an.

¹⁶ Hedi Jesus i' p'ánú pává-á hedá in wíje paa-á ihógi, hedi makówápiye ibéedí ikú'daa'andi i' pává-á hedá in paa-á iháve. Hedáhá' iví khäge'nin ovây'an in t'owa ovâyphaadé-ídi.

¹⁷ T'ähkí in t'owa dívíhúuyandi dívíshu'an, hedi in khäge'nin tã'di wíje (12) t'ún p'eedí i' naphade'i koegi' dâywé'ge'an.

Peter natú to'wí Jesus ta'gendi namuu'in

¹⁸ Wí thaa Jesus wí'bo ijûuso'o'. Iví khäge'nin iwáy tsowa diji', hedi ovâytsika'yan, "To-an naa omuu gân ná'in t'owa ditû'?"

¹⁹ Indi óetu'an, "Wên ditû' John i' p'ó'p'oekandi-ân unmuu. Wáy-á wëndá ditû' Elijah-ân unmuu, hedá wa'di wáy wëndá ditû' wí Jôesi Tádáví hân'oe'i tukhe'bi nawáywówápóe'i-ân unmuu."

²⁰ Hedi ovâytsika'yan, "Hedi undá, to-á naa-á omuu gân í'ánde'?" Peter-di óetu'an, "Gá i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, i-ân unmuu."

²¹ Hedi kay'indi ovâykhâk'û' wíyá to'wí wänbo wíđâyhangin'ânnamípidi to'wí namuu'in,

²² hedá wá' ovâytu'an, "Naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i ta'gendi báyéki dont'òephadekhâymaa. In Hudíyo tsonnin hedá in owha' p'ó'dédi'indá hedá in Hudíyóví khuu dâyhá'o'indá naa díjoegikhâymaa. Díkhe'khâymaa, hewänbo iwedi poje thaa iwe owáywówápuwagí'o'."

Haa t'owa dínkhây'ä' díví'amí'in Jesus óeyuuhúuwí'in dida'di

²³ Hedáhá' t'ähkí in t'owa ovâytu'an, "To'wên naa-ádi dikä'ääda'indá wíđínkhây'ähpí haa diwänpida' waagi díví'amí'in, hewänbo häädi wänbo t'ähkí inbí phé'win dâyhúuwí, hedá naa-á díyuhúuwí. *

* 9:23 Ná'in natunda', dikhây múuní dâyt'òephade-ídi, Jesus in phé'win deedi it'òephade waagibá.

24 To'wên inbí wówátsi dâywânpi'aywoení'in didin hedá in ow'ha' p'ó'dédá'indá inbí wówátsi dipedeegí'o. Hewänbo to'wên naagí' inbí wówátsi dívímägi'in, indá inbí wówátsi dit'anpúuwí.

25 Tobá wí to'wí hääwí t'ähkí nää oepáa k'aydi nakw'ó'di ihógi wänbo', iví wówátsi ipedee'andi tuhchänu iwân napówádá wé'innan wên híwó nã'i hääwídi óekhâymaa?

26 Naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i sa'wó'di kohthay wóegé owáy'ä'. Nã'in kohthay-á naví'-ádí naví Tádáví'-ádí in yä'dâa'in makówáwin t'ôepa'aa'inbî'-ádí gínmuu. Hedi to'wên nää naa díwôeda'in hedá naví háhkan dîn wôeda'indá, owáy naa owáy'ä' ihaydi naadi wá' in dovâywôeda'í.

27 Ta'gendi wâytmáa, naa tsondi omuu'in bînpwäkhâymaa, hedi nã'in napúuwí wa'di wáy wên nãwe íj'in íhánpídíbo'."

Jesus háa ûnchaa waa ûn'egópóe

28 Wí jáadi naphade ihaydi, Jesus-di t'ähkí nã'i ovâytu'an diwedi, Peter-á James-á John-dá oe p'in kw'áyepiye i-ádí ovâyho' íjûusu'amídí.

29 Hedi iwáygé íjûusu'o' ihaydi iví ts'ay háa ûnchaa'in piháa ûnkeepóe, hedi iví aa t'ähkí ts'ä'ä ots'á'í' ûnpóe.

30-31 Tsíkhagipí wíje senä' kohthay jáadi dakeepóe, indá Moses-á Elijah-á damuu, hedi Jesus-ádí dánhí'máa háa Jesus oe Jerusalem nachuwagi'o í'gedi, Jôesi Tádá í'ánshaamägi waagi.

32 Peter-ádí in wé'gendádá téegíndi dijókha'wäkw'ó, hewänbo dijósa'wo, hedi Jesus í' kohthay jáadi dâymû', in wíje senä' i-ádí dawinnindádí.

33 In wíje senä' Jesus-ví'wedi dânjâakhâymaa'wân, hedi Peter-di óetu'an, "Háhkandi', híwó namuu nãwe giji'in. Jaho poje ókhunte'ây âykw'ôení, wêe ugí', wíyá Moses-gí'-á, hedá wíyá Elijah-gí'-á." Hewänbo í'ánshaa'anpídíbo natuhpee.

34 Gín natú ihaydibo wí okhúwá napówádí ovây'ókhunnann, hedi í' okhúwádí ovây'ánhógidi dikhunwôeda'póe.

35 Hedi nã'i tun okhúwá jáadi napee: "Nã'i-ân naví ay dînmuu, i-ân dóde'man. Í' bînt'ôeyaaní."

36 Í' tun nahán dihaydi, Jesus wí'bo naji' iví khäge'nindádí. Nã'in napóe'in iví khäge'nin inbí pí'nãbo dâymáa, hedi ihaydi to'wí wänbo wídayt'ôe'anpí háa í' thaa dâymû'in, tí'úugédânho dâyhangan'annan.

Jesus-di wí yä'dâapí' p'oweahhâ wí enúkáyví'wedi ônkhehpiye

37 Wíyá tháwân oe p'in kw'áyedi diwáywá' dihaydi báyéki t'owa Jesus ûn'ayjaymää,

38 hedi in t'owa jáagedi wí sendi kaygi óetu'an, "Háhkandi', kaygindi wída'máa un'ä'ä-ídí naví e'nú dînmúunídí. Í'da' dîn'e'nú'ân.

39 Ginnân nã'i ûnpoe'o: Wí yä'dâapí' p'oweahhâadi óekéndedáhá' tsíkhagipí óetuhkwínkando', hedi tú' t'ähká nathathapoe'odi sóphogedi nasó'okhópee'i, hedi óechänundedi óeteetsáwä'o' tú' t'ähkí. Hây tãhkí wänbo nã'i yä'dâapí' p'oweahhâadi wí'óejoe'ohpí.

40 Naadi uví khäge'nin kaygindi dovâydaa'an nã'i p'oweahhâa óekhehpeeyé-ídí, hewänbo wídkodipí."

41 Jesus natú, "Un nääwin t'owa-á wäyupí'in ímuu hedá pí'wên p'ôe í'ge ímân. Tí undádí häädi wänbo t'ähkí dáyyä'ámí gáhân?" Hedáhá' í' tádá óetu'an, "Úví enúkáy nääpiye mánmá'."

42 Wa' í' e'nú na'ä' ihaydi í' yä'dâapí' p'oweahhâadi óekanu hedá óethathakannan. Jesus-di í' p'oweahhâa óet'e'yan hedi í' e'nú óehekhäämagi, hedi í' e'núví tádá óetu'an, "Nãwe uví e'nú ú'ân."

43 To'wên t'ähkí nã'i Jôesi Tádáví pinnán dâymû'di ovâyháa'andi ditú', "T'ähkí Jesus ikanhondi-á wäyupíwó'di namuu."

Waʼdi kin dívíhíʼmáadí Jesus iví khägeʼnin ituʼan,

44 “Näʼin wâyṭuhkankhâymaaʼin híwó bítʼôeyan: Naa tʼowa tʼähkígíʼ oʼaypuyäʼiʼ omuuʼi wây-á tʼowaví mangepiye díkáaní.”

45 Iví khägeʼnin wídínhanginnáhpí háa náʼi tun natundaʼin. Inbíʼwedi waʼdi in tun nakaamuu, hedânho wídikaʼpówápí. Hewänbo diwôedaʼ óetsikaʼyâamídí iʼgedí.

To-an iʼ shánkí hayʼi namuu?

46 Jesus-ví khägeʼnin dívítuhkanmaa wénä wí in diwedi shánkí hayʼi namuu iʼgedí.

47 Hewänbo Jesus ûnhanginná háa diʼánshaamuuʼin, hedího wí ay óekêʼdi iví hâgedí óewínú,

48 hedí ovâyṭuʼan, “Toʼwídí naa dídaʼdi náʼi ay óesígíkéndedí, naa wáʼ dísigíkénde waabá iʼoʼ? Hedí toʼwí naa dísigíkêʼiʼdi iʼ toʼwí naa dísandí wáʼ óesígíkéndeʼ? Wí toʼwí un diwedi shánkí híyääʼiʼ ipipaʼi-á taʼgendi hayʼi namuu.”

Toʼwí Jesus-víʼpiye háa nachaapiʼ-á ivíʼnäpiye napoeʼo

49 John-di Jesus óetuʼan, “Hähkandiʼ, toéwí sen âymûʼ yäʼdâapíʼin pʼoewaahâa tʼowavíʼwedi ovâykhehpiyendedí uví khâwä natûʼdi, hewänbo âykhâaʼamíʼin gidaʼ, naʼin diwediʼi wínamuupídí.”

50 Hewänbo Jesus natû “Toʼwí giʼbi wíwínkhâaʼamípí. Toʼwí unbíʼpiye háa nachaapiʼ-á unbíʼnäpiyeʼiʼbá napoeʼo.”

Wên Samaria-ʼin tʼowaḍi Jesus wíʼóesígíkêʼpí

51 Iʼ thaa tsowa napowaʼäʼ Jesus wíyá oe makówápiye napee-ídí, hedí kaygindi iʼánshaamägi oe Jerusalem-piye nawáymú-ídí.

52 Hedí wên senäʼ iví páadé ovâysan wáygé nachangíʼoʼin dâykhâyʼamídí. Wí Samaria-wi búʼay iwe dipówá,

53 hewänbo in tʼowa wídidaʼpí óesígíkáyjıʼin, gá oe Jerusalem-piye naʼahchândân.

54 Wíje iví khägeʼnin James-ádí John-dádí damuuʼin háa óeʼan niʼgedí datʼoe, hedí óetuʼan, “Nanbí Sedó, ti undaʼ wí phaa äntuhkánnamí makówádí nawaanídí tʼähkí náʼin tʼowa ovâyphaháanú-ídí?”

55 Hewänbo Jesus inbíʼpiye ibéedí ovântuʼan, “Haʼwâagi wídänhéeʼamípí.”

56 Iwedi wíyá búʼaypiye dimää.

Nabâapuʼwan taʼgendi Jesus óeyuuhûuwídí

57 Pʼóegé dimän dihayḍi wí sendi Jesus óetuʼan, “Wáy unmäa eeje wänboʼ, naa ee-jepiyebá ʔ-ádí omú-iʼ.”

58 Jesus-di óetuʼan, “In déʼây nan deedi dínphohsaa dívíthaayé-ídí, hedá in tsidé-á dínyähsaa, hewänbo naa tʼähkí tʼowagíʼ oʼaypuyäʼiʼ omuuʼi wáygé dáykaykhanwówáʼamígíʼ wídinnáhpí.”

59 Jesus-di wíyá sen óetuʼan, “Naa díyuumáʼí.” Hebo iʼ sendi óetuʼan, “ʔ-ádí omääpídíbo díwáypunmäa naví tádá dínchuu píhay hedânho donkhäʼkʼúuwídí.”

60 Jesus-di óetuʼan, “In dichumuuʼin waagin dimuuʼindá inbí tʼowa dínchuuʼin ovâykhäʼkwʼôení. ʔ-áho ópûn tʼowa ovâyṭuʼamídí Jôesi Táđavíʼpiye dívímääniʼin.”

61 Wíyá toʼwídí óetuʼan, “Nanbí Sedó, naa odaʼ ʔ-ádí omú-iʼin. Hebo ʔ-ádí omääpídíbo dípunmäa naví kʼaygiʼin dovâysengitüʼâamídí.”

62 Jesus-di óetuʼan, “Han bíʼandáho wíʼunchäʼmuupí Jôesi Táđágíʼ bitʼôeʼamídí. Wí toʼwí iwhäädëdi ihayḍaʼ tíʼûupiye ibéedeʼi waagiʼbá unmuu.”

10

Jesus-di tségintäʼdi wíje (72) senäʼ ovâysan iví tʼôe dívíʼamídí

¹ Nǎ'i naphade ihaydi Nanbí Sedó Jesus-di wáy-á tségintǎ'di wíje (72) senǎ'dá ovâyde'man, hedá wí'jengin ovâysan iví páadé dimú-ídí, i' bú'ây eeje hedá ówinge eeja wáy namǎn deepiye t'ǎhki.

² I'di ovâytu'an, "Báyékí t'owa diji' Jôesi Tádágí' ovâywé'ge'amídí, t'owa dâyhǎǎwé'ge'o' waabá, hebo t'ôe'indá hǎyú wǎnbo wídijihpí. In t'owa-á Jôesi Tádáví'in ûnmuu, hedího iví'piye' úvíjûusu'amí wáy-á t'ôe'in ovâysaanídí hedânho báyékí nǎ'in t'owa ônwé'ge'amídí.

³ Jaho bípûn, nǎa wên k'úwá'ây ímuu waaginbá naadi wâysande' in to'wên khunjó waaginbá dimuu'in diji' iwepiye.

⁴ Wíwínchǎ'húuwípí, wí múu bínhǎǎwíkuu-ígí' wǎnbo-á joe, in í'antomuu'indǎ'dibo ímú-í. Wí'úvíhayjêe'amípí hǎǎ p'óegé t'owa bínjay'in thaa t'ǎhki bínhée'amídí.

⁵ Hedí wáy wí tewhá íts'ú' deewá, páadé in t'owa bînsengitú'ǎamídí ginnân ítúuní, 'Jôesi Táadáho wovâykǎge'namí hedânho nǎa tewhá íthaa'in ánsaaginpidíbo' íkwoní.'

⁶ Wí to'wí hǎa bîntú'an waa isígí'i na'ǎndáho', unbí sengitun i-ádí ûnjoekandee-í, hewǎnbo to'wí iwe na'ǎndí' hǎ'bi namuupídá, unbí hí' wí'ûnchǎ'púuwípí.

⁷ I' tewhá eebo úvíwóyí'ní hedá indádá úvíhúuyamí, gá wí t'ôe'i-á iví wá'âaho it'andân. Nǎawá hǎǎwá oe-á wíyá tewhá eeje wí'ímú-ípí wovây'âyíngi'amídí.

⁸ Hedí wí bú' iwe íts'ûndi wovâysígí'andi, hǎǎwí wovâysaa'i bînk'o'í.

⁹ In dihay'in i' bú' ee dikw'ó'nin bînehkháamǎn, hedí ovâytu'ǎamí, 'Nǎa-á Jôesi Tádádí wovâytumáa iví t'owa ímúunídí.'

¹⁰ Hebo wí bú' ee íts'ûndi wovâysígí'anpídá, ee bú'wi p'óegé i'ge ímú-í hedí ovâytu'ǎamí,

¹¹ 'I' na'jee unbí bú'wi nanbí anto eeje dîntsîndi wǎnbo ívípêedi-í wáykeeyamídí híwó wí'úví'ohpí'in ídǎ'pídí Jôesi Tádáví t'owa ímúunídí.'

¹² Naadi wáytumáa, owáy i' thaa Jôesi Tádádí t'owa hǎa híwó hǎa híwóhpí díví'annin ovâytu'an dihaydi, gi'bi bú'win t'owa shánkí dâyt'ôephadekhâymáa in Sodom bú'win t'owaví'wedí."

Háa in bú'ây Chorazin-dá Bethsaida-á Capernaum-dá dínpuuwí'in

¹³ Hedí Jesus nǎ'in wá' natú, "In t'owa i' bú'ây Chorazin gin dâytu'o' iwe'in t'ôephade dínpuuwí. In t'owa i' bú'ây Bethsaida gin dâytu'o' iwe'indá wá' t'ôephade dínpuuwí. Pínnán t'ôe-áho inbí jǎa ovây'an, hebo inbí t'aywó'di wídívíjǎa'anpí. Nǎ'i pínnán t'ôebá in bú' Tyre-ádí Sidon-dádí gin dâytu'o' eeje hǎn'oe ovây'andáho', in Tyre-'indá in Sidon-'indá wídívíhayjêe'amípíwǎn k'oe'i aa díví'aawé-ídí, hedá nûu ee-á dívíkw'ôeníwǎn, dâyekeeyamídí inbí t'aywó'di dâyjoe'annin.

¹⁴ Hedânho in Chorazin-windá in Bethsaida-windá shánká dâyt'ôephadekhâymáa in Tyre-windá hedá Sidon-windá inbí'wedí owáy Jôesi Tádádí t'owa hǎa híwó hǎa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'ôe'ó ihaydi.

¹⁵ Maadi in t'owa Capernaum bú'aywin di'ánde' oe makówápiye ovâytegekhâymáa'in, hewǎnbo indá oe péyégepiyânho diwhavemǎn."

¹⁶ Hedáhá' iví khǎge'nin itu'an, "To'wên wovâyt'ôeyande'indáho naa wá' dînt'ôeyande waagibá díví'o'. Hedí to'wên un wovâyjoegi'annindáho naa wá' díjoegi'o', hedí to'wêndi naa díjoegi'odá gindídi i' to'wí naa dísandí wá' ôejoegi'o'."

In tségintǎ'di wíje (72) Jesus-ví t'ôe'in diwáy'ǎǎ

¹⁷ Tí'úugédí in tségintǎ'di wíje (72) senǎ' híhchangidi diwáy'ǎǎ, hedí ditú, "Nanbí Sedó, in yǎ'dǎapí'in p'oweahhǎadi wǎnbo na'in dí'a'gin, uví khǎwǎ wínkháyǎ'dí."

¹⁸ Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wá' dómû' Satan i' Penísendi oe makówádí tsíkhagipí nake't'ándi, tsígówǎnú nawândi waabá.

¹⁹ Bít'ôeyan, naadi wáyk'û' yǎ'dǎapí'in p'oweahhǎa bînt'aanídí, wí pǎǎyú hǎa wí ts'e'k'ǎaví'di úví'ǎhsaa waagibá, hedá shánkí kay-á wáymǎgi in kay i' Penísendi unbí hǎnbi' ûnmuu imáa'iví'wedí, hedího há'to hǎǎwídí wǎnbo wovâywǎ'amí.

20 Hewänbo tobá in yä'dâapí'in p'oweahâadi wovây'a'ginnandi íhíhchan wänbo', únkây'ä' shánkí íhíhchaa'-í'in unbí kháwä' oe makówá únta'muudi."

21 Ihaydibá i' Yä'dâa'i P'oweahâadi báyéki híhchan Jesus óemägi, hedi Jesus natú, "Naví Tádá, u-á oe makówá-ádi hedá nää oepáa k'aydá shánkí untsonji'i' un-muu. Hedi ná'i hääwí naví khäge'nin dâymû'i-á in báyéki dínhanginná'ninbí'wedá in dihá'inbí'wedá nâakaayan hedânho wíðâymúunípídí, hedi ná'in namuudi naadi wíku'daa'o'. Naví Tádá, gin bi'amídí wóehíhchanmägi."

22 Hedáhá' in t'owa ovâytu'an, "Naví Tádá'í hääwí t'ähkí naví mange dínjoe'an. Tóebo ta'gendi wí'úhanginnáhpí to'wí omuu'in, naví Tádá'dâmân ûnhanginná. Hedá tóebo-á wá' wí'únta'gendihanginnáhpí to'wí naví Tádá dínmuu'in, naa iví ay omuu'i'da'mân dínhanginná. Hedá wáy wéndidáho óetaa-í, to'wí namuu'in naadi dovâykeeyandáho'."

23 Hedi iví khäge'ninbí'piye ibéedí Jesus-di ovâytu'an inda' dit'oe-ídí, "Undá híhchan bínmá've-í ná'i hääwí napóe'i bínmúndedí.

24 Wâytu'âamí, báyéki in hân'oe'in tsonnindá in Jôesi Tádá'í tukhe'mindá dida' dâymúuní'in i' hääwí nää bínmúnde'i', hewänbo wíðâymû'pí, hedá i' hääwí un ít'oe'o'indá dida' dit'oe-í'in, hewänbo wíðit'oe'pí."

I' híwó'di Samaria-wi sen

25 Wí sen in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in diwedí'i namuu'i Jesus-ví'we napówa óetayi'nídí, hedi óetsika'yan, "Háhkandi', hân dáy'amí in wówátsi nahándepí'in donkáyjídí?"

26 Jesus-di óetsika'yan, "Hân natú' i' tsontun Moses ita'nandi'? Hää-an iwe nâatunnan?"

27 I' sendi Jesus óetu'an, "Gá ginnân:

I' shánkí natsonji'i' unbí Jôesi únmuu'i' undá únkây'ä' pín ta'gedí bínsígi-í'in, unbí pí'ná khó'jé-á, unbí hää iwá, unbí kay t'ähkídá, hedá unbí ánsaadá."

Hedá wá' natú,

"Háa un wí'bo úvípísígi waagibá, wé'gen t'owa wá' bínsíghúuwí."

28 Jesus-di óetu'an, "Híwó bihé'e'an, hediho háa untú waa bi'âamí, hedânho wówátsi wóemääní."

29 Hewänbo in Hudíyoví háhkandi nada' ipikeeyamí'in híwó'di namuu waagibá, hediho Jesus óetsika'yan, "Wé'in t'owa dovâysígi-í'?"

30 Jesus-di ónthayyamídí ginnân óetu'an: "Wí sen oe Jerusalem bú' iwedi i' bú' Jericho iwepiye namän, hedi wén sänmindi óeyâ'dí iví aa óep'ädi hedi hânho óemahpúudí chu'i waagibá óejoe'an.

31 Hedi ihaydibá wí Hudíyo owhá'-á ee p'óegá namän, hedi i' sen óemû' iwe nak'óedí, hedi p'óe p'änäpiye naphadedí iwedi namää.

32 Hây napóe ihaydá hanbá napóe. Wíyá wêe sendá na'ää, i-á i' méesate hay'iwi khäge'di namuu, hewänbo i' wá' p'óe p'änäpiye naphadedí iwedi namää.

33 Hedi wí sen oe Samaria nangewi namuu'i' oe p'óegé namän, hedi i' sen nak'óe iwe nú' napówa, hedi óemû'dí iví'piye nasehkanäpóe.

34 Hediho ee nak'óe iwepiye namäädi iví tsaa eeje olive ka'p'oe-ádi méena-ádi ón'ewedi aa'âydi ónwhi'an, hedáhá' iví búdu eedi óe'í'k'û'dí wí whohkwo tewhá iwepiye óeho', hedi iwe óe'âyíngi'an.

35 I' tháwándá wíje thaa t'óe'i chá' iví chá' múu iwedi iwhahógidi i' whohkwo tewháwi p'ó'dédí' ón'andi óetu'an, 'Ná'i sen nâa'âyíngi'amí, hedi wíyá shánkí úchá'muudáho' owáy owáy'ää ihaydi wíwá'âa-í. "

36 Hedi Jesus-di i' háhkandi óetsika'yan, "Hân un'ân, wé'idan in poje iwedi i' sen in sänmindi óeyâ'i' ta'gendi óeseegi?"

37 I' háhkandi'dí Jesus óetu'an, "Gá i' nasehkanäpóe'i'dân." Jesus-di óetu'an, "Ja' ópûn, háa i'an waa ó'an."

Mary-á Martha-á inbí tewhá iwe Jesus na'á'dâaji'

³⁸ Jesus-ádi iví khäge'nindádi iwedi dimäädi wí bú'ay iwe dipówá, hedi wí kwee Martha gin nakháwǎ'i'ǎi ovâysígi'andi iví tewhá eepiye ovâys'túde.

³⁹ Martha-á wí t'í'úu Mary gin nakháwǎ'i-á ún'ǎn, hedi i-á ee nange Jesus-ví ǎn nú' isóge iví háhkan ǎnt'óeyaanídi.

⁴⁰ Martha hânho najashapoe'o báyéki t'óe únjidi ovâyhúujôenídi, hediho Jesus-ví'piye namäädi óetu'an, "Nanbí Sedó, ti áyíngi wíwóemâhpi'an naví t'í'úudi wí'bo díjoe'andi i' koegí' dókhây'amídi? Nátu'an díkhäge'namí'in."

⁴¹ Jesus-di óetu'an, "Sehkanä Martha, ǎ-á hǎäwí t'ǎhki i'gedi báyéki áyíngidi wóemáa,

⁴² hebo wí hǎäwída'mânho ta'gendi natáy, hedi Mary-áho i' ide'man. Hedi ná'i shánki híwó'di namuu'i' ide'mandi-á iví'wedi há'to óekwee-í."

11

Jesus-di iví khäge'nin jûusu i'gedi ovâyhá'o'

¹ Jesus-á wíyá wǎhǎä ijûusu'o', hedi ibowa ihaydá wêe iví khäge'di'ǎi óetu'an, "Nanbí Sedó, na'in wá' díjûusuhá'an, John iví khäge'nin ijûusuhá'an waabá."

² Jesus-di ovâytu'an, "Úvíjûusu'andá gin waagi ítúuní: Tádá, uví kháwǎ wín'a'ginnamí. Uví tsonkhuu wóegé ówhanbe na'in dítsonnámídi.

³ Thamuwaagi i' húugi' gíntáy'i dímaa.

⁴ Nanbí t'aywó'di dín'owójé, in na'inbí'piye dívít'aywó'nannin ây'owójénde waagibá. Hedi wígínpuuwípi wǎhphade dítayí'nídi."

⁵ Hedáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Heyâgú khunpinudi wí k'emaví tewhá eepiye ímäädi bîntu'andi, 'K'ema, poje pává dípiyémaa.

⁶ Wíyá k'ema nǎngé naphademändi náä naví' napówá, hebo naa hǎäbo wíðinsaapi dókoejôenídi.

⁷ Heyâgú i'ǎi oe ívedi wovâytu'andi, 'Ánpí dí'an, in phódi-áho naphéhto'on hedi naví áyyǎä-ádi naa-ádi giwho'kw'ó, hediho naa wíðinkodipí dáyskaa-ídi hǎäwí wímäänídi.

⁸ Naadi wâytu'ǎamí, tobá hǎäwí wíwovâymäänípi wânbo unbí k'ema únwânpimuudibo', ihaydá' bînda'máadáho' ishää-í, hedi hǎäwí úntáy'i wovâymääní.

⁹ Hedi hanbá namuu úvíjûusu'andi: Bînda'má've-í hǎäwí, hediho bînhóení. Bîntuwámá've-í hǎäwí, hediho bînshää-í. Bînpópó'ǎamí, hediho in phódi-áho ungi' wovâyhuu-í.

¹⁰ To'wên ihaydá' dâйда'máa'indáho dâyhóení, to'wên ihaydá' dâytuwámáa'indáho dáyskaa-í, hedi to'wên ihaydá' dâypópó'o'indáho in phódi ingí' ovâyhuu-í.

¹¹⁻¹² "Un tádá'in ímuu'in, unbí e'núdi wí paa wovâydaa'andi ik'o'ídi, ti wí pǎäyu bînmääní? Hediháa wí wáa wovâydaa'andi ti wí ts'e'k'ǎa bînmääní? Joe, há'to'.

¹³ Tobá híwóhpi'in ímuu wânbo undá únhanginná hádídi híwó'di hǎäwí unbí áyyǎä bînmääní'in. Hediho shánki wânbo i' Tádá oe makówá na'ǎndi'ǎi in to'wên óedaa'annin i' Yǎ'dâa'i P'owêahhâa ovâymääní."

Dítú Penísendi Jesus óekhäge'máa'in

¹⁴ Jesus-di wí sen tunpí'ví'wedi wí yǎ'dâapi' p'owêahhâa ǎnkhepiye. I' yǎ'dâapi' p'owêahhâa napee ihaydi i' sen únhi'kodí, hedi in t'owa ovâyháa'an.

¹⁵ Hewânbo wáy wëndáho dítú, "I' Penísendi Beelzebul gin nakháwǎ'i', i' yǎ'dâapi'in p'owêahhâavi p'ó'dédi' dínmuu'i'dân Jesus óekhäge'do ná'in yǎ'dâapi'in p'owêahhâa t'owaví'wedi ovâykhehpeeyé-ídi."

¹⁶ Hedá wáy-á wëndá dida' Jesus óetayí'ní'in, hediho óedaa'an wên pinnán taa makówádi ovâykeeyamídi, hedânho dínhanginnáanídi háa Jôesi Tádádi óesandi' namuu'in háa joe.

17 Hewänbo háa díví'ánshaamá'in Jesus-á ûnhanginná, hediho ovâytu'an, "Wí nangewin t'owa wí'bo dívípihänbodáho' inbí nangeho dâypihá'dännamí. Hedi t'owa inbí k'aygi ee wí'bo dívípiyándedáho', i' k'aygá há'to nakâypúuwí.

18 Hedi hanbá Penísendi wí'bo ipiyándedáho' há'to häädi wänbo natsonyêení. Undi dítu'an Penísendidânho naa díkhäge'máa, hedânho in yä'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedi dovâykhehpiyende'.

19 Hewänbo handidi dovâykhehpiyendedáho', hádiðan unbí t'owa'indi ovâykhehpiyende'? Unbí t'owaho dítu'uni in ta'gen wí'úvíhee'opí'in.

20 Hewänbo Jôesi Tádávi pinnándânho in yä'dâapí'in p'oewaahâa dovâykhehpiyende', hedi ná'indiho ûnhanginná Jôesi Tádávi naa dítsondisóge'in.

21 Wí sen kay'i t'ähki iví k'uuphé hääwídi iví tewhá i'âyîngi'odi, t'ähki i' hääwí iví' ûnmuu'i' híwó ûnkw'ó.

22 Hewänbo wí to'wí iví shánki kay'i namuu'i na'äädá i' sendádi iyâa-ídi, i' sen óet'aaní, hedi tobá i' sen kwák'u hân aa nato'on wänbo', hedá na'ánde' ná'i kwák'u aadi óekhäge'namí'in, ná'i wêe sen shánki kay'i namuu'i' di i' senbí hääwí ônhóení, hedi iví k'ema'indádi dívíweejé-í.

23 To'wí naví'näpiye namuupí'-á naví'piye háa nachaa, hedi to'wí in t'owa naví'piye ovâymayä'pí'-áho' ovâykhehpiyende waagibá i'o'.

24 "Wí yä'dâapí' p'oewaahâa wí t'owaví'wedi napeedi oe ahkónupiye namändi wáy ithaayé-í iwe ituwämáa, hedi ishaapídháho wí'bo natú', 'Wáy dójoe'an diwepiyebá owáymú-í, i' to'wí'piye naví tewhá waagi'ba dînmú'de'i'."

25 Hedi nawáymää ihaydá ná'i to'wí'ba óeshaade', wí tewhá na'aanândá napi'dindá waabá namuu.

26 Hedáhá' wíyá napeedi tsé ihay wây-á yä'dâapí'in p'oewaahâa iví shánki yä'dâapí'in dimuu'in ovâyma', hedi ná'i to'wí'piyebá ovâyhon iwe dívíthaayé-ídi, hediho ná'i to'wí-á shánki p'ándíki'-á napoe'o páadédi namuu'iví'wedi."

Háa ta'gendi gihíhchanpúuwí'in

27 Gin Jesus natú ihaydá wí kwee oe t'owa jáadá kaygá natú, "I' kwee wóe'ayyandi' hedá wóetsää'andi-á hihchan imáa."

28 Jesus natú, "Hebo shánki dihihchan in to'wên Jôesi Tádávi hí' dâyt'ôeyande'in hedá dâya'gindo'indá."

In t'owa dida' Jesus wí pinnán t'ôe i'amí'in

29 In t'owa Jesus-ví'we shánki diwé'gepoe'o, hedi ovâytu'an, "Un nääwin t'owa-á yä'dâapí unbí wówátsi bînhon. Ihaydá' wí pinnán taa bînmúunídi Ída'poe'o, hewänbo wêeda' pinnán bînmúuní, i-á Jonah ikeeyandi' waagi'ba namúuní.

30 Háa Jonah ûnpóe'in namuudi in t'owa Ninevah bú'win dínhanginná ta'gendi Jôesi Tádávi óesannin, hedi hanbá nää naa t'owa t'ähkígí' o'aypuyä'i háa dînpúuwí'in namuudi in nääwin t'owa dínhanginnáani ta'gendi Jôesi Tádávi dísannin.

31 Hedânho owáy i' thaa Jôesi Tádávi t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, i' kwee oe Sheba nange p'ó'dédi' namú'de'i' i' ahtuyedi un nääwin t'owaví wâyupí wovâykeeyamí. Hân'oe i-á kayí' wăhääwi nangedá na'ää hâyú Solomon ûnhanginná'di' ônt'ôeyanídí, hewänbo tobá naa Solomon-bí shánki hay'i omuu wänbo hedá náwe undádi oji wänbo', undi naa wíðint'ôeyandepí.

32 Hedá wá' owáy i' thaa Jôesi Tádávi t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin ovâykeekw'óe'ó ihaydi, in t'owa i' bú' Ninevah-win díví' ahtuyedi un nääwin t'owaví wâyupí wovâykeeyamí. Hân'oe Jonah-di Jôesi Tádávi tun ovây't'ôe'odi hă'in Ninevah-win t'owa dít'oeđi indá inbí t'aywó'di dâyjoe'an, hewänbo tobá naa Jonah-ví shánki hay'i omuu wänbo hedá náwe undádi oji wänbo', unbí t'aywó'di wíwînjoe'ohpí."

Jesus-di ovâytu'an iví hí' ônjoeđi'odáho', wên ko wên t'ún pho' dâykée'í waagibá díví'o'

33 “To’wí wänbo wên phakó iko’andi pho iwe wí’ikaakée’ípi, háa wên t’ún napekichá’nin pho’ wí’ikée’ípi, hewänbo wên phakóki eedân ikée’í hedânho to’wên dits’úya’nin i’ ko dâymúunídí.

34 T’owaví tsée-á wên phakó ingí’ namuu, hedí híwó’nin tsée dínmuudáho in tséedá t’ähkí ovâyko’. Hewänbo híwóhpi’in tsée dínmuudáho’ t’ähkí ovâyphakhunjo’ waagi’bá dínpo’e’o.

35 Hedânho úví’áyîngi’ámí unbí tséedí in ko óetsudemääni’in, khun ni’ge wí’íyêenípídí.

36 Wí to’wí ta’gendi ûnkonândá hedá wáygé wänbo wí’ûnphakhunáhpídá, t’ähkího ûnkohkeenáani, wên phakó ûnkohkay waagibá.”

Jesus-di in Pharisees-ádí in Hudíyoví khuu dâyhá’o’indádí ovâytu’an t’ôephade dínpuuwí’in

37 Jesus ihí’bowa ihaydá wí Pharisee-dá óehúutu’an, hedího i’ Pharisee-ví tewhá eepiye dats’ûndí Jesus ihúusóge.

38 I’ Pharisee óeháa’an Jesus óemû’dí ihúusógedí wa’dí iman’owídípídíbo’ in Hudíyoví khuu waagibá.

39 Hedího Nanbí Sedó Jesus-di óetu’an, “Naa dînt’ôeyan, un Pharisees-á t’owa waaginbá ímuu inbí húugi’ k’édé-á sá’wé woegi’-á já’wédída’ dâyhá’owídínde’in. Undá ída’ híwó ikeet’ôení’in, hewänbo unbí pí’ná khó’jé nakeet’óepí iwá ha’t’aa’indá’ hedá yä’dâapi’indá’ ímuu.

40 Un ánsaapi’in, Jôesi Táda-á hääwí nakeet’óe’i’ ipaa. Ti i’bá hääwí nakeet’óepí’ wá’ wí’ipaapi’an?

41 Únkây’ä’ hääwí unbí sá’wé únsaa’i’ in sehkanäwó diwówáji’in bînmääni’in, han-didíbo yä’dâa’in wówátsi bînhúuwí.

42 “T’ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i’ su’ts’ígí’-á tsímáháa-á hedá wé’ge’i’ hääwí ha’wâagi’i’ bînpaye iwedi tá taa únk’w’ôndí Jôesi Táda wêe bînmä’, hewänbo t’owa-áho ta’ge wíwîn’ohpi’ hedá Jôesi Táda-á wíwînsígípi. Hääwí bînt’andedí ta’gendi únkây’ä’ tá taa únk’w’ôn diwedi Jôesi Táda wêe bînmääni’in, hewänbo wí’ûn’ôede-ípi ná’i wé’ge’i’ híwó’dí hääwí wá’ úví’âamídí.

43 T’ôephade un Pharisees únpúuwí. Undá i’ méesate páadépiye úvíkw’ôení’in wovâyhí’an, hedá oe bûu pingé wovâyhí’an t’owadi a’gindi wovâysengitu’âamí’in.

44 T’ôephade únpúuwí, gá undá wáy pení ovâykhä’kw’ódi eeje nataamuupí’ waaginbá ímuudân, t’owa díví’ahsahondí wídínhanginnáhpí iwe nakw’ó’nin.” *

45 Wí Hudíyoví khuu ovâyhá’o’i’dí óetu’an, “Háhkandí, in Pharisees-bí’gedí ha’wâa bihéé’ódi ná’inbí’gedí wá’ jänákí bihéé’o’.”

46 Jesus natú, “T’ôephade un Hudíyoví khuu bînhá’o’in wá’ únpúuwí. In t’owa kây’i’ hääwí díví’ámí’in bîntu’o’, hewänbo undá háy wänbo wíwînkähge’dopí dâyhá’ámídí.

47-48 T’ôephade únpúuwí, gá undá wáy in Jôesi Táda’ví tukhe’min ovâykhä’kw’ódi eeje bînkodí’odân, inbá unbí hehääwin thehtáy pahpá’indi ovâyhánú. Hewänbo han bîn’andi nakeepoe’o únchanpóe’in háa unbí páadé kâ’ää’in díví’annin híwó namuu’in, gá indá in Jôesi Táda’ví tukhe’min ovâyhánú wänbo undá inbí penípho bînwänpikodí’odân.

49 Hedânho Jôesi Táda báyéki hangintan imáadí ginnân natú, ‘Naví tukhe’mindá hedá naví t’ôekhuwa’indá in t’owaví’piye donsaani, hedí in t’owadi wáy wên in dovâysannin jänákí ovây’ámí, wáy wëndá ovâyhäänú-í.’

50 Hedího un t’owa nääwin wovâychänukhâymáa in Jôesi Táda’ví tukhe’min nää oepáa k’aydi nakhí’jen dihaydibo’ ovâyhánúdí.

51 I’ páadé óehay’i-á Abel namuu, hedí i’ tí’úugé óehay’i-á Zechariah-á namuu, i-á i’ méesate-á i’ antáa já’wé nak’óe’i-á inbí pinudí óehay. Naadi wâytu’âamí, undáho in t’ähkí ovâyhánúdí ta’gendi wovâythänukhâymáa.

* 11:44 In Hudíyo wí penípho iwe díví’ahsaadá, dínkhâak’óe inbí méesate ee dits’úuní’in páadé dívíkhây’anpídíbo’ inbí khuu dínmuu waa.

⁵² Un Hudíyoví khuu bínhá'o'in t'ôephade únpúuwí. In ta'gen namuu'in bínkaajo waagibá úví'o', in t'owa wídháhpúuwípídí. Undáho wí'íháhpóepí, hedi in wé'gen t'owa diháhpúuwí'in dida'indáho wíwínmáhpí diháhpúuwídí."

⁵³ Jesus nă'i Pharisee-ví tewhá iwedi napee, hedi i' thaa iwedi páadépiye in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá in Pharisees-á hânho i-ádí dit'ayyaapóe, hedá hânho-á dívíkhăăde' t'âmăge i'gedi óetsika'yamídí.

⁵⁴ Wên phay igí' nawhêe-ídí ônk'úya' waabá muu'in bínkaajo waagibá úví'o', in t'owa wídháhpúuwípídí. Undáho wí'íháhpóepí, hedi in wé'gen t'owa diháhpúuwídí'andi ditsíkha wên háawên híwóhpí'in natuhpee-ídí.

12

Jesus iví khăge'nin itú'an díví'áyíngi'ámí'in

¹⁻² Ihaydi báyéki maapaasôn (1,000's) t'owa diwé'geji', hedi hânho dibá'yendi dívídachănu'o'. Jesus-di in t'owa ovâyhêe'an, hebo iví khăge'nin páadé itú'an, "Úví'áyíngi'ámí hă'in Pharisees waaginbá wí'ípúuwípídí, indá paa dívíjánúmaa'in waaginbá dimuu. I' híwóhpí' díví'o'i-áho dínsôe-í oewáasee nă'i oewáa iwe nato'ondi nasô' waagibá. Hedi hanbá t'ăhkí năa nakumuk'ôe wânbo nakumukhuudee-í, hedá t'ăhkí năa nakaak'ôe wânbo óepeeyé-í napu'wăănídí.

³ Hediho wên háawên phahkhun dee ítú'indáho', thaadi dit'oe-í, hedi wên háawên to'wívi oje phóge bînsanhêe'andi in phódi nati'dindi, indáho wha'k'aydi dívítuwéenú-í, t'ăhkí dit'oe-ídí."

Jôesi Tádádă'mân âykhunwôeda'í

⁴ "Naví k'ema'in, wâytu'âamí, wíwínkhunwôeda'ípí in to'wên unbí tú' dâyhăanú-ídí dínkodí wânbo shánkí wovây'ámídí wíđínkodípí.

⁵ Naadi wâythayyamí to'wí namuu'in i' bínkhunwôeda'í'i': Jôesi Tádă-ânho bínkhunwôeda'í. I-á ûnkodí wovâyhăanú-ídí hedá wá' ûnk'ôe péyégepiye wovâysaanídí.

⁶ P'ánú ts'í' tsídé'ây wíje thígí'didibo ovâyku'ch'áadeپی'an. Hewânbo tobá wăhphade dichă'muupí wânbo Jôesi Tádádă wêe wânbo in diwedi wí'ôe'ódéndepí.

⁷ Hewânbo undá Jôesi Tádăgí' báyéki tsídévi shánkí íchă'muu. I-á ûnhanginná hăyú phó unbí p'ó'dé únsaa'in wânbo', hediho wí'íkhunwôeda'ípí."

Jesus-ví'piye ívíwâyundedáho gínkhây'ă' han gitúuní'in

⁸ "Naadi wâytu'âamí, to'wên in t'owaví páadépiye naví'in dimuu'in ditú'in, naa t'ăhkí t'owagí' o'aypuyă'i' wá' in Jôesi Tádăví makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuní innân naví'in dînmuu'in.

⁹ Hewânbo to'wên in t'owaví páadépiyebo ditú'in naví'in wídimuupí'in, naa wá' in Jôesi Tádăví makówáwin t'ôepa'aa'inbí páadépiye otúuní naví'in wíđînmuupí'in.

¹⁰ Nakodí t'ăhkí t'owa dín'owó'jaynídí hăăwí híwóhpí dívíhêe'annin naví'gedi, naa t'owa t'ăhkígí' o'aypuyă'i' omuu'i', hewânbo to'wên jănăkí i' Yă'dăa'i' P'owəəhăaví'gedi dívíhêe'annindáho há'to dín'owó'jaynı.

¹¹ "Owáy in méesate eeje'in p'ó'dédí'inbí'piye háa in nangewin tsonninbí'piye wovâyuntjó'namídí wovâyho' ihaydi, wí'í'áyíngi-ípí háa ítúuní'in úví'aywoenídí, háa úvíhêe'ámí'in wíwovây'áyíngimăănípí,

¹² gá ihaydăho i' Yă'dăa'i' P'owəəhăădi i' hí' wovâyăănıđân hedânho híwó úvíhêe'ámídí" gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-di i' kodit'owa sen ánsaapí' namuu'iví'gedi ovâytu'an

¹³ Wí sen in t'owaví jăa naji'i'di Jesus óetu'an, "Hăhkandi', naví pá'dây dîntu'an i' hăăwí nanbí tádădí na'in dînjoe'andi naa-ádí iweejé-í."

14 Hebo Jesus-di i' sen óetu'an, "To'wíđi wänbo naa wíđink'ú'pí otúuníđi háa unbí hääwí dänweejé-í'in."

15 Hedáhá' Jesus-di t'ähkí in t'owa ovâytu'an, "Hääđi wänbo t'ähkí úví'áyíngi'amí hedânho há'taa'inda' wí'imúunípidí. To'wí wänbo híwó'nin wówátsi wí'imáapí báyéki hääwí ûnwänpikw'ôndibo'."

16 Hedáhá' ná'in hähkangí'in ó'gedí ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen ûnnavakw'ó, hedí báyéki ûnpayedee."

17 Hediho ginnân na'ân: "Wähää naví hääwí dînpaa'i donkw'ôení wíđinnáhpí. Hân hîn dáy'amí?"

18 Ma' ginnân dáy'amí: Naví denkw'o'i tewhá donts'ávedi wíyá shánkí he'endi donkw'ôení, hediho ee naví táhtándá naví wé'ge'i hääwí-á dondenkw'ôení.

19 Hedáhá' gindá opitúuní: 'Nää-áho báyéki híwó'di hääwí híwó hay paayogí' dîndenkw'óho', nää-áho wíyá wíđáyt'ôe'amípí. Húukandá suwä-áđá dáy'amí, hedá naví wówátsi-á híhchandi donhúuwí."

20 Hewänbo Jôesi Táđáđi i' sen óetu'an, 'U' ánschapí', nää khunbo uví wówátsi wínkehkhâymaa. Ihayđáho to-an há'i hääwí ugí' mändenkw'óđi'i' ikhonkhâymaa? "

21 Hedi Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Ha'wâagi'innânkun in t'owa dimuu báyéki hääwí dâýdenkw'óe'ó'in hewänbo Jôesi Táđá-á natú' ta'gendi kodit'owa wídimuupí'in."

Jesus-di ovâytu'an hääwí i'gedi wíđi'áyíngi-ípi

22 Hedáhá' iví khäge'nin itu'an, "Hedânkun wâytmáa, wähpade wí'úví'ánshaamá've-ípi i' koegí' untáyđi íwówayêeníđi, háa i' aa untáyđi unbí tú'gí'."

23 Unbí wówátsi-á shánkí únchä'muu koegí'đá'bí'wedi, hedá unbí tú'-á aada'bí shánkí únchä'muu.

24 In odoví'gedi úví'ánshaa'amí. Indá wíđâyko'jikopí, hedá wíđâyhääwé'ge'opí, hedá wähää dâyhääwidenkw'ôení'i wänbo wíđinnáhpí, hewänbo Jôesi Táđáho ovâyhúujómä'. Hedi undá shánkí íchä'muu ná'in tsídeví'wedi.

25 Wéná wí wänbo há'to unbí wówátsi wíyá wêe thaa wänbo bîntä-í íwänpi'áyíngidibo'.

26 Hääwí híyää'i ha'wâagi'i wänbo há'to úví'amí, hediho háadan wíyá hääwí i'gedi úví'áyíngimä'?

27 Úví'ánshaa'amí há'i ahkónuwi póvi'ây háa nakeet'óe waa. Wíđívít'ôe'opí wíđâypa'p'ádepí wänbo', Jôesi Táđá sa'wó'di aa waagi ovâytmä'. Solomon-dá hânho hay'i namú'de wänbo' i' póvi waabá sa'wó wí'i'awepí.

28 Jôesi Táa sa'wó'di aa waagi i' ahkónuwi phé'yävigí' ônpaa, tobá ná'i phé'yävi-á wêe thaada' nasaa wänbo hedá wíyá tháwändáho t'owa dâypa'kw'ôení dâyhääháa'amíđi, hediho un wá' shánkí híwó wänbo wovây'aawé-ípi'an. Undá únkhây'ä' ná'in úvíwäyü-í'in, hewänbo híyääđá' wäyü bînmáa'in ímuu.

29 Ihayđá' wí'ítú'be-ípi, 'Hää-angú âyk'o'í, hää-angú âysuwä-í?' Wähpade wí'úví'ánshaamá've-ípi i'gedi.

30 T'ähkí t'owa Jôesi Táđá óetaapí'indá hânho dívíwänpikhääde ná'i hääwí dâyhóeníđi, hebo unbí Táđá oe makówa na'ândi-á ho ûnhanginná undá untáy'in.

31 Undá shánkíđi únkhây'ä' Jôesi Táđávi tsonkhuu i'piye úvíkhää-í'in, hedí gin úví'andáho ná'i hääwí untáy'i bînhóení.

32 "Wí'íkhunwôeda'ípi tobá híyääđi wên k'úwá waa íji wänbo'. Unbí Táđá makówáwi-áho nahíhchan oe makówápiye wovâyhúuwíđi.

33 Hääwí únk'w'ó'di' bînkü'ch'âaní, hedí i' chä'dá in sehkanäwó diwówáji'indá bînmääni. Gindíđáho wí chä'múu há'to únwhéepúuwí'i' waagibá bînmá've-í, hedânho i' hääwí únchä'muu-i-á oe makówa úndenkwodee-í. Iwá hääwí unbí únmuu'i' há'to únháani, háa wên sänmin wänbo há'to dâytääge-í, háa wên khä'nin wänbo há'to dâyhä'ní.

34 Wähää unbí hääwí únchä'muu'i' únk'w'ôn diwebá unbí pí'ná khó'jé ída'í íkwoní'in."

Jesus iví khäge'nin itu'an dikhâymuuni'in

35-36 “Wên t'ôe'in waabá únkây'ä' ímuuni'in, inbí p'ó'dédí' wên khóhtsaá shánkí'eedi iweđi iweemá'íđi dâysíkha'máa'in. Indá dívít'ôe'amígí' di'aamuu, inbí phakó-á dínkomuu, hedânho napówá ihayđi oe phóđi ipópó'andi wese igí' dâyhúu-í.

37 Nă'in t'ôe'in inbí p'ó'dédí' dínpówá ihayđi áyngíđi dikw'ó'nin ovâyshaadá híhchan dâymá've-í. Wâytu'âamí, i-á ipi'aawé-í ovâyhúukhâysaa-íđi, hedi ovâytu'âamí dívíkw'ôení dívíhúuyamíđi, hedi hăăwí ovâysaa-í.

38 Tobá khun pinuđi háa shánkí hăăđanho nanân wânbo na'ăă ihayđi, dikhâymuuđi ovâyshaadáho híhchan dâymá've-í.

39 Nă'in ta'gendi únhanginnáanı: Wí to'wí ûntewhák'ôe'i hăăđi wí sänbi' i' tewhá eepiye na'ă'in ûnhanginnândáho', há'to óemăanı in phóđi ithâanı'in háa wháphóđi ihâave-í'in nats'úuníđi.

40 Hedi un wá' íkhâymuuni, gá naa t'owa t'ăhkígí' o'aypuyă' i' omuu' i' wá' hăăđi nanân wânbo' owáy'ăđân, dítsíkha'máapí ihayđi o'ă'.

41 Peter-di Jesus óetsika'yan, “Nanbí Sedó, ti na'indă'mân nă'i hí' dítumáa, háa t'ăhkí in wé'gen t'owa wá' ovâytumáa?”

42 Jesus-di óetu'an, “Wí t'ôe'i hăăwí nawó'ná'di' híwó i'o'i heda híwó'di hangintan imáa'i-á waaginbá únkây'ä' ímuuni'in. Gi'bi t'ôe'i-ânho iví p'ó'dédí'đi óesôege-í i' tewhá ee in wé'gen t'ôe'inbí tsondi dínmuuníđi, hedi inbí koegí' hăăwí ovâymăđân, dítsíkha'máaăanıđi hăăđi ihayđi napóe ihayđi.

43 Híhchan i' t'ôe'i imá've-í iví p'ó'dédí'đi gin i'odi óeshaadi iví' iweemaa ihayđi.

44 Ta'gendi wâytu'âamí, i' tewhá p'ó'dédí'đi gi'bi t'ôe'i óesôege-í t'ăhkí iví hăăwí ôn'âyînmá've-íđi.

45 Hebo i' t'ôe'i híwó i'amíví'wedi wí'bo natúdáho', ‘Naví tsondi-á nahayjêepóe na'ăă-íđi,’ hediho in wé'gen t'ôe'in kwiya'dá senă'dá ovâymahpúovâymăđân, dítsíkha'máauchănumáadá, hedi i-á húukangí'-á sųwăgí'-ăđíđă' bá-á namuudă, heda naháapoe'odă,

46 gin i'andáho' iví p'ó'dédí' ûnwáy'ăă-í óetsíkha'máapíđi, hăăđi i' t'ôe'i' ûnhanginnăhpí ihayđi, hedi i' p'ó'dédí'-á natsonpúuwí i' t'ôe'i hânho óetuhchăănú-í'in, heda óesaanı in wé'gen t'owa t'ôeyanpí'indă' dimuu'in dikw'ôn diwepiye.

47 Wí t'ôe'i-á háa iví p'ó'dédí' ûnda' waa ûnhanginnân wânbo hăăbo wí'í'anpíđi, i-áho báyékí whăđiđi óetuhchăănú-í.

48 Hewânbo wí t'ôe'i híwóhpí i'andi gindíđi únkây'ä' whăđiđi ótuhchăănú-í'in, hewânbo háa iví p'ó'dédí' ûnda'in ta'gendi wí'ûnhanginnăhpíđi, i-áho wăhphade wí'óetuhchăănú-ípí. To'wên t'ăhkí báyékí ovâymăgi'indáho báyékí bá dínkhây'ä' dâywăymăanı'in, hedi to'wên inbí mange báyékí ovâykw'óđi'indáho báyékí bá dínkhây'ä' iweđi díví'amí'in.”

Jesus natú i' namuudi t'owa dívíwíjekhâymaa

49 “Naa năă oepáa k'ayđipiye o'ăă wí phaa waabá namuu' i' dómá'íđi, hedi hânho oda' ho nakoje'ní'in.

50 Naa dínkhây'ă' dont'ôephaadé-í'in, hedi naví pí'nă khó'jé hânho ochanpúuwí gin dínpóe píhay.

51 Hân í'ánde'? Ti t'owa dívíwóení naa năă oepáa k'ayđipiye o'ăăđibo'? Joe, t'owa-á dívíweejé-í.

52 Năă iwedáho gin waagi namúuní: Mađi p'ánú t'owa wêe tewhá iwe dithaa, hedi diwi-jedeedi wêege'in dipúuwí, wíjediho wé'ge, pojedă wé'gá, hedi in wíjediho in pojeví'piye háa dichăă-í, heda in pojedă in wíjeví'piyá.

⁵³ I' tádá-áho iví e'núví'piye háa nachaa-í hedi i' e'nú-áho iví tádáví'piyá. I' jiyá-áho iví a'yúví'piye háa nachaa-í, hedi i' a'yú-á iví jiyáví'piyá. I' jahkwíjo iví sâa'ívi'piye háa nachaa-í, hedi i' sâa'i-á iví jahkwíjoví'piyá."

Jesus-di ovâytu'an híwó'di hangintan dâymá've-i t'ähkí hääwí i'gedi

⁵⁴ Hedáhá' in báyéki t'owa iwe dikw'ó'nin ovâytu'an, "Wí okhúwá oe tsânpiyedi na'ädi bînmû'di, wese ítû' ikwâhkhâymáa'in, hedi híwó ítû' gá han napúuwíðân.

⁵⁵ Hedi oe aakonpha'gedi wovâywaanámá'di, ítû' hânho itsáwâkhâymáa'in, hedi híwó ítû', gá han napúuwíðân.

⁵⁶ Undá paa dívíjánúmáa'in waaginbá ímuu. Nää oepáa k'aydá hedá makówá-á háa i' okhúwá-á waa náakeet'óe waa bînmúndedi únhanginná háa nanáani'in, hedi háadan handi wí'únkeepoe'opí háa natunda'in i' wé'ge'i hääwí nää ná'i thaa eeje Jôesi Tádá i'o'i'?

Jôesi-ádi híwó'gí ó'an wa'di úkodidibo

⁵⁷ "Hedi háadan unbo wí'úvípi'ánshaa'ohpí únhanginnáanídí wé'i wí hääwí híwó'di namuu'in úví'amídí?

⁵⁸ Heyâgú wí to'wídí háawên wovâyçhânundedi hedá wovâyjunjó'diwehondá, wa' ímândibo' i-ádi úvíkodi'amí hedânho i'di wovâyma'p'äädí-ídí hedá i' tsondiví páadépiye wíwovâyhûuwípi. Eepiye wovâyho'dáho ma'di i' tsondidáho i' pan áyí'diví mangá wovâyjoe'amí hedá i'dáho wovâypanhûuwí.

⁵⁹ Wâytu'âamí, gin únpoedáho há'to wovâyma'p'äädí-í háyú íphaamuu t'ähkí úvíwá'âa píhay" gin Jesus-di ovâytu'an.

13

Jesus-di in t'owa ovâytu'an inbí t'aywó'di dâyjoe'anpídá dichuu-i

¹ Ihayhääbá wên t'owa iwe diji'indá Jesus-á óetu'an háa wên Galilee nangewin dínpo'e'in. Ditú i' méesate hay'i ee Pilate-di ná'in Galilee-'in ovâyhanú wa' dây'anímâahánúndedibo Jôesi Tádá óemäänídí.

² Jesus-di ovâytsika'yan, "Hedi hân í'ánde"? Ti hä'in Galilee-'in ha'wâa dínpoedíbo shánki t'aywóhkannin dimuu in wé'gen Galilee-winbí'wedí?

³ Joe, há'to'. Wâytumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bînjoe'anpídá íchuu-í.

⁴ Hedi in tã'di kháve (18) t'owa oe Siloam tsowa ovâyhanú'in i' tewhá tu'wändi dínkanu'di, hândá inbí'gedí í'ánde"? Ti indá shánki híwóhpi díví'o'indá dimuuwân in wé'gen t'owa oe Jerusalem bú' dithaa'inbí'wedí?

⁵ Joe, há'to'. Wâytumáa, undá wá' unbí t'aywó'di bînjoe'anpídá íchuu-í."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ovâyhé'e'an hääwí ovâyhá'amídí

⁶ Hedáhá' ná'in hâhkangí'in ó'gedí ovâytu'an: "Wên fig tay wí senbí nava iwe ûnchá, hedi i' sen namáa ihäap'aynuuwá-ídí, hebo hääbo wí'ishaapí.

⁷ Hediho iví nava t'ôe'i itu'an, 'Ót'ôeyan, nää-ádiho poje paayoho o'ää donhäap'aynuuwá-ídí ná'in tay iwe, hewânbo wa'di hääbo wídonshaapí. Náts'a', nawânpidachá.

⁸ Hebo i' nava t'ôe'i'di óetu'an, 'Naví tsondi', wíyá wêe paayowân nâasôemääní, hedi ee napúuji' i'ge dónahpaa-í hedá dósá'kw'ôení.

⁹ Hediho nää wíyá paayo nahäap'aypoedáho', híwó, hebo napaapídáho natsaadee-í. "

Kaykhanwówá thaa Jesus-di wí kwee napháygípóedí ônehkháa'an

¹⁰ Wí kaykhanwówá thaa Jesus-di in t'owa in Hudíyoví méesate'ay ee ovâyhá'o'.

¹¹ Wí kwee wí yä'dâapí' p'owâahâadi óemáa'i' iwe naji', hedi tã'di kháve (18) paayo óehay'an, hedi nadapháygípóedí wínata'gepoe'opí.

¹² Jesus-di i' kwee óemû'di óetu'an, "Kó'ôe, ná'i hay wóemáa'i' wînjâa'amí."

¹³ Hedi i' kwee óetägedí wesebo nata'gepóe, hedi i'di Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa.

14 Hewänbo i' Hudíyoví méesate'ay p'ó'dédí' nat'ayji', kaykhanwówá thaa Jesus-di i' kwee óehékhaámágídi, hediho in t'owa ovâytu'an, "Sí t'ôe thaa naná jáadi waa, hedi iwedi wé'i wí thaa wänbo í'äi-wovâyhehkhaámäänídi, i' kaykhanwówá thaa-á joe."

15 Nanbí Sedó Jesus-di ovâytu'an, "Un paa waaginbá úvjánúmáa'in ímuu'in, ti kaykhanwówá thaa nanân wänbo to'wídi wänbo un diwedi unbí wáasí háa búdu wíwînwhisuudepí'an hedânho phékhkaa iwedi napee-i bînp'oemäänídi?

16 Hedi năwe nă'i kwee Abraham-bí ây iwedi'i'ba namuu'i naji', i-á i' Penísendi Satan-di tã'di kháve (18) paayo óewhi'an waagibá. Ti híwó wínamuupí'an óema'p'ädi-ídi kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?"

17 Hediho t'ähki in óetunsúumáa'in diwôeda'póe, hedá t'ähki in wé'gen t'owa-á dihíhchanpóe, t'ähki hääwí he'endi híwó i'andi.

Jesus-di ovâyhé'e'an mustard ko'ji i'gedi, hedá oewáasee i'gedá Jôesi Tádávi háhkan ní'gedi ovâyhá'amídi

18 Jesus-di wíyá ovâyhé'e'andi ovâytu'an, "Hân wâytu'amí únhanginnáanídi háawin Jôesi Tádávi háhkan únmuu waa. Hádídan wâythayyamí hää waagi namuu'in? Gá ginnân:

19 Wí hínchäi mustard ko'ji wí sen ikê'di ivi nava iwe ikoe'i waagi'ba namuu. Natsijópúpóedí nasôedá wên tay napaa, hedi in tsidé dívishunwáve i' wa'jáy khóe eeje dâyyähpá'ídi."

20 Hedá wíyá ovâytu'an, "Hân wâytu'âamí wâythayyamídi hää waagi Jôesi Tádávi háhkan únmuu'in?

21 Gá ginnân: Wí oewáasee wí kwee báyéki khändádi iwóndi' waagi'ba namuu, hedi nasôedí hanwaapídi'bo' i' oewáa t'ähki napee."

Jesus-di ovâytu'an in makówáwin phódi híyää saygi'in namuu

22 Jesus oe Jerusalem bú'piye namän, hedi i' bú'ây eeje ówînge eejá namändi t'owa ovâyhähkanhon.

23 Hedi wí to'wídi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti wí híyäädi t'owada' ovây'aywoeni'?"

24 Jesus-di in iwe diji'in ovâytu'an, "In makówáwin phódi híyää saygi'indá' namuu, hediho hânho úvíkhäi-i iwe its'úunídi. Wâytu'âamí, báyéki un itsüdeda'í, hebo há'to únkoedí-i.

25 Jôesi Tádá i' iwe'i' p'ó'dédí' namuu'i-áho in phódi it'êedi-í, hedi un ho its'úhpí'indá já'wébo-áho wovâyjoe'amí, hedi bînpópó'odi ítúuní, 'Nanbí Sedó, nă'in phódi dînhuu hedânho gits'úunídi.' Hewänbo i-á natúuní, 'To'wên ímuu'in naa wíđînhanginnáhpí.'

26 Hedi undi bîntu'âamí, 'U-ádi ívíhúuyan, hedi nanbí bú' iwe u'di díhá'an.'

27 Hewänbo i-á natúuní, 'Wâytu'anpí'an, to'wên ímuu'in naa wíđînhanginnáhpí. Un yä'dâapí tsiyekannin ímuu'in, naví'wedi bíjâatäi.'

28 Hedi Abraham-dá Isaac-á Jacob-á hedá t'ähki in Jôesi Tádávi tukhe'mindá oe makówá bînpuwäkhâymaa, hebo undá já'wébo-á wovâyjoe'amí. Ihaydiho ít'aydi úvísíhtäâkhâymaaadáhá' úvíwä'ts'eekhâymaa.

29 Iwe t'owa-áho p'inpha'gedá tsânpha'gedá aakonpha'gedá thanpha'gedá diwé'gepóewí, hedi dínshánki'eedinân waabá dínpuuwí.

30 Hedi ihaydi wên to'wên năa tí'úuge'in waa dínchaa'indá p'ó'dédí'in dipúuwí, hedi wên to'wên p'ó'dédí'in dimuu gin di'ánde'indáho tí'úuge'indáho dipúuwí."

Jesus hânho Jerusalem isígi, hebo in Jerusalem-'indá óejoegi'an

31 Ihayhääbá wên Pharisees-á oe Jesus na'ân diwá dipówádi óetu'an, "Shánki híwó năwedi unmu-í, gá Herod i' p'ó'dédí' namuu'i wóeháyji'in nada'dân."

32 Jesus-di ovâytu'an, "Ja' bintu'an häi' p'óséwhâa, wí häyú thaawän t'owa dovâyhehkhaamá've-í, in yä'dâapí'in p'oewaahâa-á dovâykhehpíye'be-í, hedi ihaydânho naa naví t'ôe donboewá-í.

³³ Hewänbo nää nä'i thaa eeje wa'di oe Jerusalem bú'piye omän. Wí Jôesi Táđávi tukhe'bi óhaydá, nakhây'ä' oe Jerusalem diwedä'mânho ûnpúuwí'in.

³⁴ “Un t'owa oe Jerusalem-win, in Jôesi Táđávi tukhe'min bîndahânúnde', hedá in t'ôepa'aa'in Jôesi Táđávi unbí'piye wovâysannindá bînk'usâyunde'. Hâyännanho oda' wâyba'aa'amí'in, wí dee iví dee'ây ik'u'aanú'hónde waabá, hewänbo undi wíđímähpí.

³⁵ Hedânho wáy íthaa iwáho wí tayjee waabá únjoekandee-í. Wâytu'âamí, há'to wíyá undi dímúuní owáy i' thaa napówa pihay naví'gedi ítú ihaydi, 'Jôesi Táđávi híwó óe'âamí i' to'wí ônk'û'i' na'âä-ídi.' ”

14

Kaykhanwówa thaa Jesus-di wí sen iví tú' ûnteemuu'i' ônehkháa'an

¹ Wí kaykhanwówa thaa Jesus wí p'ó'dédí' Pharisee-ví tewhá eepiye namää ihúuyamídi, hedí in t'owa dikw'ó'nindi hânho áyîngidi óemúnde'.

² Wí sen iví nú' na'ân, i-á iví tú' t'âhkí hânho ûnteemuu.

³ Jesus-di in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá in Pharisees-á ovâytsika'yan, “Ti i' tsontundi na'in dímá' wí to'wí kaykhanwówa thaa nanân wânbo áyhehkháamäänídi háa joe?”

⁴ Hewänbo indá háabo wíđitúhpí. Hedího Jesus-di i' sen óetägedi óehhkháamägi, hedí iwedi óesan.

⁵ Hedáhá' ovâytu'an, “Wénä wí un wí e'nú háa wí wáasi ú'ândi' wí p'obú' iwe nake't'ândi, ti wesebo wímânwhahkáyjípí'an tobá kaykhanwówa thaa nanân wânbo?”

⁶ Hebo háawin wên wânbo wíđínhanginnáhpí óetu'amídi.

Jesus-di ovâytumáa wíđívítaygé-ípi

⁷ Hedí Jesus-di ovâymu' wáy wên ovâyhúutu'annin in shánki kw'áye'inbí soge eeje dívíkw'ó'ódi, hedího ná'i tumakhe ovâytu'an:

⁸ “Wí to'wídi wí khóhtsaá shánki'eedi'piye wovâytu'andá, in kw'áye'in dimuu'inbí soge eejá wí'úvíkw'ôenípi. Mađi wây to'wên unbí shánki kw'áye'in dimuu'in wá' ovâyhúutu'an,

⁹ hedího i' to'wí in wé'gendádi undádi un t'âhkí ihúutu'andi'di wovâytu'âamí, 'Un bíhadi, ná'in wé'gen senä' nâwe dívíkw'ôení, hedí íwôeda'póedí úvíkw'ôení wáy in shánki áagé'in dívíkw'ó'ó eeje.

¹⁰ Hewänbo wovâyhúutu'andá gin úví'amí: In shánki he'ennin dimuupí'inbí soge eeje úvíuní, 'Hä'indá hîn kw'áye'innânkun dimuu.'

¹¹ To'wên t'âhkí he'ennin dívípipa'indáho hí'innin ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í."

¹² Hedáhá' Jesus-di ná'i sen i' óehúutu'andi' óetu'an, “Wên shánki'eedi mánpaadi tobá háädi nanân wânbo', wímânúutu'âamípi uví k'ema'indá', háa uví pá'dây'indá tí'úuwíndá indá', háa uví maatu'indá', háa uví ówínn dimuupí'inbí soge eeje úvíä'in kodit'owa dimuu'indá'. Indáho wóewâyhúutu'âamí, hedí gindídiho wóewá'âa-í.

¹³ Hewänbo wên shánki'eedi mánpaadá ovâyhúutu'âamí in sehkanäwó diwówáji'indá, in dikhóhaymuu'indá, in ditsi'dee'ipí'indá, hedá ditsít'aamuu'indá.

¹⁴ Gin bí'andáho báyéki unhíhchaaní. Indá há'to dínkoedí-í wóewâywá'âa-ídi, hewänbo owáy in t'owa inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin diwáywówápóe ihaydi Jôesi Táadáho wóewâywá'âa-í."

Jesus-di wên shánki'eedi i'gedi ovâytumáadi háäwí ovâyhá'an

¹⁵ Wí to'wí i' määsa na'ândi' ná'i nat'oedi Jesus óetu'an, “In to'wên oe makówa dikwoní'in híhchan dâymá've-í. Indá wí shánki'eedi naná' diwe dikw'ôn waabá dínpuuwí."

¹⁶ Hebo Jesus-di óetu'an, “Wí sen wí hay'i shánki'eedi ipaa hedí báyéki t'owa ovâyhúutu'an.

17 Nahäawikhâymuu ihaydi iví t'ôe'i' itu'an, 'In t'owa ovâytu'âamí, Bíkâ've, hääwí t'âhkí nakhâymuu.'

18 Hedí t'âhkídíbo wí'inbo di'owójedá'poe. Wí wêe natú, 'Naa wí nava donts'ankumä hedího omän donmúunídí. Náatu'âamí dîn'owóje-ídi i' shánkí'eediye wídnpuhkodipídí.'

19 Wíyá wêe-á natú, 'P'anú pu'wa'in wéyu donts'ankumä hedí omän dovâyjâyyé-ídi, hedího náatu'âamí dîn'owóje-ídi i' shánkí'eediye wídnpuhkodipídí.'

20 Hedá wíyá wêe-á natú, 'Naa dáyts'ankhó'yâ', hedího wídnkodipí omú-ídi.'

21 I' t'ôe'i' nawáymädi iví p'ó'dédí' itu'an háa ditú'in, hedí i' p'ó'dédí' nat'ayjaapóedí i' t'ôe'i' óetu'an, 'Ówänäki' i' bú'wi p'óegé eeje i' p'ôe'ây eeja ópün, in sehkanäwó diwówáji'indá in dikhóhaymuu'indá ditsí't'aamuu'indá hedá in ditsi'dee'ipí'indá ovâyamá'í.'

22 Hedího i' t'ôe'i' namäa, hedí nawáy'äädí óetu'an, 'Naví tsondi', háa untú waa naa dáy'an, hewänbo wa' wây-á t'owagí' najâaná.'

23 Hedího iví t'ôe'i' itu'an, 'Ópün oe p'óegé he'endi-á hí'índi-á oe bú' já'wé eeje, hedí kay'índi in t'owa ovâytu'âamí naví tewhá eepiye di'äa-í hedânho dit'owabá'yaynídí.

24 Wítumäa, in páadédí ovâyhuutu'annin diwedí tóebo naví shánkí'eedi koegi' há'to ik'o'í.' "

Jesus-di ovâytu'an nabâpu'wan ta'gendi iví khäge'nin dipúuwídi

25 Hedí Jesus iwedí namäädí wây-á báyéki t'owadi óeyuho', hedí ibéedí ovâytu'an,

26 "Wí to'wí naví'piye na'äädáho naví khäge'di dînmúunídí, hewänbo naaho shánkí wídisígipídí iví tädá-á jiyá-á inbí'wedí, háa iví kwee-á áyyä-á pá'dây'indá tí'úuwíndá inbí'wedí, hedá iví wówátsiví'wedí wänbo-á, há'to ta'gendi naví khäge'di napúuwí.

27 Wí to'wí iví phé'win ihonpídí hedá naa díyuhonpídí, há'to naví khäge'di napúuwí.

*

28 "Wí to'wí wí tewhá hay'i ik'úuwí'in nada'dá, hâyú chä' ûntáy'in páadé imaapa'í hedânho ûnhanginnáanídí háa ihay chä' imáa'in iboewá-ídi háa joe.

29 Hedí páadé imaapaapídí mađi iví tepúda'mân iboewá-í, hedí i' tewhá-á há'to ûnkoedí-í iboewá-ídi, hedí in to'wên gin ûnpoe'odi dâymû'indáho ônpl'âhká've-í,

30 hedí ditúuní, 'Nä'i sendá wí tewhá its'anpáadékúya', hewänbo há'to iboewá-í.'

31 Hedá wí nangewi p'ó'dédí'-á wétä maapaasôn (20,000) sundado ûnkw'ó'di wíyá nangewi p'ó'dédí' óeyäa-ídi namäädá, hedí ná'i-á tä maapaasônda'ba (10,000) ûnkw'ó, wa'di divíyâ'pídíbo' i' tä maapaasônda' ûnkw'ó'di-áho páadé i'ánshaa'amí hedí ipit-sika'yâamí háa nat'anpúuwí'in háa joe.

32 Hedí nat'anpúuwí'pídáho' wa' in wé'gen kayi' deedi di'ädíbo' iví t'ôekhuwa'in isaaní i' wêe p'ó'dédí' óetsika'yamídí háa dän'amí'in hedânho dányäa-ípidí.

33 Hedího un wá' hanbá híwó úví'ánshaa'amí. Unbí hääwí íjoekanda'pídáho há'to naví khäge'nin ípúuwí."

Jesus natú iví khäge'nindá aqyää waaginbá dimuu

34 "Aqyää-á híwó'di namuu, hewänbo na'áhhándáho há'to wíyá áhsäa'i napúuwí.

35 Nă'i aqyää na'áhhándá wínachä'muupí. Híwó wínamuupí óewóenídí nandádí háa nasátäbóedí'ändi-ádí wänbo', i-á dâywänpich'áade'. T'âhkí naví hí' dit'oe'in dínkhây'ä' híwó dînt'ôeyaani'in" gin Jesus-di ovâytu'an.

15

Jesus-di wí k'úwá napedeji'iví'gedi ovâytu'an

* 14:27 Nă'in natunda', dikhâymúuní dáy't'ôephaadé-ídi, Jesus in phé'win deedi it'ôephade waagibá.

¹ Báyéki tax phahsannindádi hedá wé'gen t'owa t'ôeyanpí'in gin ovâytumáa'indádi di'ä'ä'ä Jesus-ví hí' ònt'ôeyaanídi.

² In Pharisees-ádi hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádi háa napoe'o'in wí'ovâyhí'anpí, hediho ditú, "Ná'i sendá há'in t'aywóhkannin ovâysígí'o hedá indáda ihújo'."

³ Hediho Jesus-di in Pharisees ná'i háhkangí' hí' ovâytú'an:

⁴ "Wí sen tágintä (100) k'úwá ipamáadi, wí wêe ûnpeedeedi hân i'amí? Gá in whägintä'di whänu (99) ee p'ohtsaa búge diji'in ovâyjoe'ankídi namú-ípí'an i' wêe napedee'i' óenuuwä-ídi ishaa píhay.

⁵ Hedi ishaa ihaydi hânho nahíhchanpóedi iví k'uuwoe eedi ik'úuwí,

⁶ hedi iví'piye iho'di t'ähkí iví k'ema'indá iví ówíná'indá iví k'aygipiye ituhkánnamí, hedi ovâytú'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, gá nää-á naví k'úwá dînpede'e'i donshaadân.' "

⁷ Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, oe makówá wá' ginbá namuu. Oe makówá dívíhíhchando wêe wänbo t'aywóhkandi namuu'i' iví t'aywó'di ijoe'an dihaydi, hewänbo whägintä'di whänu (99) t'owa di'ände'in inbí wówátsi ta'ge dâyhonninbí'gedá oe makówá wídívíhíhchandopí."

Wí kwee wí chä' wáy iho'iví'gedi Jesus-di ovâytú'an

⁸ "Hedi wí kwee tä ihay kwä'k'u ts'ä'i chä' ûnjidi wêe wáy iho'di, iko'amí'pí'an, hedá iví tewhá ee t'ämäpiye i'aa'amí i' chä' inuuwä-ídi ishaa píhay.

⁹ Hedi ishaa ihaydá iví k'ema'indádi hedá iví ówíná'indádi iví k'aygipiye ituhkánnamí hedi ovâytú'amí, 'Naa-ádi úvíhíhchannamí, nää-á naví kwä'k'u ts'ä'i donwáyho'i donshaa.' "

¹⁰ Hedáhá' Jesus natú, "Naadi wâytumáa, hanbá oe makówá napoe'o. Wêe wänbo t'aywóhkandi' iví t'aywó'di ijoe'andá Jôesi Tádávi makówáwin t'ôepä'äq'in dívíhíhchando'."

Jesus-di wí e'nú napeedeji'iví'gedi ovâytú'an

¹¹ Ihaydáhá' Jesus-di ovâytú'an, "Wí sen wíje e'nûn ûn'ân.

¹² I' tí'úugé'i' e'nú iví tádá itu'an, 'Táa, nää naa dílmää uví hääwí iwedi i' dîn'ä'i'.' Hediho i' tádá i' hääwí ûnkw'ó'di' iví wíje e'nûn ovânwíje.

¹³ Wíyá háyú thaa naphade ihaydi ná'i tí'úugé'i' e'nú iví hääwí iku'ch'áakídi iví tádávi k'aygídi napee i' chä' wóegé, hedi wí nange kayi' naná' diwepiye namää, hedi háa nawänpida' waagi iví wówátsi ihondi iví chä' t'ähkí iwänpihánú.

¹⁴ Iví chä' t'ähkí ihánú ihayhääbá i' nange iwáygá hânho dihaapóe, hediho hääwídi iví wówátsi i'amí'in wí'ûnkw'óhpi.

¹⁵ Hediho it'ôenuuwä-ídi namää, hedi wí sendi óet'ôemägidí owáy iví nava iwáygépiye óesan iví pehtsude ovâyhúujôenídi.

¹⁶ Hânho nada' i' hääwí pehtsude dâyk'o'i wänbo ik'o'í'in nashu'múunídi, khúnkhowa hääwí namuu wänbo', hebo to'wídi wänbo koegí' wänbo wí'óemägipí.

¹⁷ Hedáhá' wí thaa iví hangintan iwáykê'di gin i'ánshaa'an: Naví tádávi t'ôe'in wänbo háyú dívíshiví wówátsi i'amí'in wí'û'amí'in koegí' dínkw'ó, hedá shánkí wänbo-á dínkw'ó, hedi nääwá naa-á ohahchuwamää'äda o'ân.

¹⁸ Naví tádávi'piye omú-í hedi dótú'â'amí, Táa, naa dáy't'aywó'nan i' makówá na'ändiví'piye, hedá uví'piyá.

¹⁹ Naa ihay híwó'di wó'muupí uví ay gin wíyá dítú'â'amídi, hewänbo uví t'ôe'i waagibá dílmá've-í.

²⁰ "Hediho iví tádávi'piye namää, hewänbo wa' kayi'di na'ädibo' iví tádádi óemû', hedi i' tádá iví e'núv'piye nasehkanäpóedi i' e'núv'piye i'ä'ä hedi óeba'aa'andá óesígip'ohtsää.

²¹ Hedi i' e'nú iví tádá itu'an, 'Táa, naa dáy't'aywó'nan i' makówá na'ändiví'piye hedá uví'piyá. Naa ihay híwó'di wó'muupí uví ay gin wíyá dítú'â'amídi.'

²² Hewänbo i' tädá iví t'ôe'in itu'an, 'Bíwänäsadi wên sa'wó'nin k'ewé'in to binmá', hedi binto', hedá iví mankhú eedá binmankhúto'an, hedá iví ân deedá bin'anto'an.

²³ Hedá i' wáasí'ay âytûu'o'i binmá' âyháyjídí, hedi âyshánkí'eedípa'i.

²⁴ Nă'i naví e'nú-á nachuu waagibá ûnpóe, hewänbo năä nawáywówápóe. Napedee waagibá, hewänbo năä-á donwáyshaa.' Hediho dâyshánkí'eedípa.

²⁵ "Nă'i t'ăhkí napuwamăn dihaydi i' páadé'i e'nú owáy nava iwáygé naji', hedi iwedi na'ădi owáy tewhá tsowa wáy napowa'ă' ihaydi dâykha'wodá dâypúwhăă'odá hedá dívíjádédédá nat'oe.

²⁶ Hediho wí t'ôe'i óetuhkánandi óetsika'yan, 'Hânnan napoe'o'?

²⁷ I' t'ôe'i'đi óetu'an, 'Uví tí'ûu-ân iwáyweekán, hediho unbí tädá natsonpóe i' wáasí'ay âytûu'o'i dâyháyjí'in, gá iví e'nú bahpíbo ûnwáypówădân.'

²⁸ I' páadé'i e'nú nă'i nat'oeđi nat'ayjaapóe, hedi owáy tewhá ívepiye wínatsudehíjepí. Iví tädá ûnpeedi óedaa'an nats'ûunídí.

²⁹ Hewänbo iví tädá itu'an, 'Ot'ôeyan tädá, naa báyékí paayo hânho ugí' dâyt'ôemăa, hăăđi wänbo t'ăhkí háa untsonpóe waagi dáy'a'gindo', hewänbo wí k'úwá'ay sí'jaa'i wänbo wídímăgipí naví k'ema'indádi donshánkí'eedípa'ídí.

³⁰ Hewänbo nă'i wêe e'nú uví' úmuu'i-á hăăwí t'ăhkí năamăgi'i' ípedee'an. Iví chă'dá t'ăhká ihánú a'yûn t'aywóhkannin dimuu'indádi iwho'k'úwídí, hedi năä iweekándá i' wáasí'ay âytûu'o'i-á i'gí'-á mânhay.'

³¹ I' tädádi óetu'an, 'Naví ay, ụ hăăđi wänbo t'ăhkí naa-ádi un'ăn, hedi hăăwí naa dínkw'ó'di-á uví' wá' úmuu.

³² Hewänbo gínkhây'ă' âyshánkí'eepa'i'in hedá gihíhchăă-i'in. Nă'i uví tí'ûu úmuu'i nachuu waagibá, hewänbo năä-á nawáywówápóe, i-á napedeejiwän, hewänbo năä-á âywáyshaa.' "

16

Jesus-di chă' i'gedi ovayhée'an

¹ Jesus-di iví t'ôe'in gin wá' ovâytu'an, "Wí kodit'owa sen wí t'ôe'i' ûn'ăn, hedi i' sendi hăăwí ûnkw'ó'di t'ăhkí i' t'ôe'i' óe'âyînjoe'an. Hedi wí to'wídí i' sen óetu'an, 'Hă'i t'ôe'i' ú'ândídá uví hăăwí wônwănpipedee'o'."

² Hediho i' kodit'owa sen iví t'ôe'i' ituhkánandi óetu'an, 'Hăa bi'o'in naa dínhanginpóe. Náta'nán hăyú chă' in t'owaví'wedi năahógi'in hedá hăyú-á năahánú'indá. Năä iwedi naví hăăwí dín'âyînmăa'i wíyá wú'múunípí.'

³ I' t'ôe'i-á ginnân i'ânshaa'an: 'Naví tsondidá năä naví t'ôe dínjăakankhăymăa. Hândá naa dáy'amí? Naa ihay wó'kaypí nava t'ôe dáy'amídí, hedá owôeda' ohăăda'yêenídí.

⁴ Năä-á dínhanginná háa dáy'amí'in, hedânho owáy nă'i t'ôe dó'o'i dínjăa'an dihaydi hă'in t'owadi inbí k'aygi eeje dísigí'amídí.'

⁵ Hediho wí'in wí'íngin in t'owa iví tsondi ûnphaamuu'in ovâytu'kánan, hedi i' páadé'i napówá'i' óetsika'yan, 'Hăyú-an naví tsondi unphaamuu?'

⁶ I' sendi óetu'an, 'Gá tăgintă (100) kwăăbay olive kă'p'oe-ân.' I' t'ôe'i'đi óetu'an, 'Năä uví phahsan ta'nin. Ówănăki', ósoge hedi ná'egó'an p'ánăntă (50) kwăăbay gin natúunídí.'

⁷ Wíyá wêe sen napówá'i-á óetu'an, 'Heyăa ụ-á, hăyú-á unphaamuu?' I' sen natú, 'Wêe maapaasôn (1,000) múu táhtân.' I' t'ôe'i'đi i' sen óetu'an, 'Năä uví phahsan ta'nin. Ná'egó'an khávén tăgintă (800) gin natúunídí.'

⁸ I' t'ôe'iví tsondi natú nă'i hójo'i t'ôe'i híwó'nin nap'ônbaymuu, gá híwó ipi'âyîngi'andân. Ta'gendi wáytumăa, in to'wên Jôesi Tädá dâytaapí'in íwiwo dihá in wé'gen t'owa in waaginbá dimuu'indádi híwó dívíkanhûuwídí hedânho híwó dívípi'âyîngi'amídí, hebo Jôesi Tădáví ây ûnmuu'indá wáyjéđi ihay wídihăpí.

9 “Hediho unho naadi wâytumáa, tobá wáy wên t'owa híwóhpî'đi dâychă'hónde wânbo', undá únkhây'ă' t'owa bínkhă'ge'nandi unbí chă'dibo bínk'emahóení'in, hedânho owáy i' chă' wíyá wínachă' muupí ihayđá, wí whágé nahándépí iwe oe makówá wovâysígíhóení.

10 Wí to'wí chăăđă' ônjoe'andi híwó i'âyîngikanhondi-á hăăwí hehăyú'i wá' híwó i'âyîngikhây máa, hedi wí to'wí chăăđă' ônjoe'andi isăbo'i-á hăăwí shánkí hehăyú'i wá' isă'mamí.

11 Hediho nă'i chă' năă oepáa k'ayđiwi nawănpimuu'i híwó wívîn'âyîngi'anpídá, há'to i' hăăwí ta'gendi nachă'muu'i' unbí mange wovâyjoe'amí.

12 Hedi híwó i' hăăwí wíyá to'wívî' únmuu'i bín'âyîngi'anpídá, há'to wovây máăní i' hăăwí wovâypăkhây máawân.

13 “Wí t'ôe'i-á wí'únkodipí wíje tsonningî' híwó it'ôemá've-íđí. I' wêe óet'ay-í hedá óejoe'gí'amí, i' wêe-á óesígí-í hedá óe'a'geení. Chă'gí'đă' úvít'ôemáadáho' wí'únkodipí Jôesi Tăđágí'-á wá' úvít'ôe'amíđí.”

Jesus-di wên Pharisee t'owa ovâyhă'an

14 In Pharisees nă'i hí' t'ăhkí dit'oe'o, hedi indi Jesus t'ămăge óetumáa, gá indá dichă'ha't'aadân.

15 Hediho Jesus-di ovâytu'an, “Undá ída' t'owa di'ăanı'in unbí wówátsi ta'ge bínhonnin, hewânbo Jôesi Tăđá-á ûnhanginná háa unbí pí'nă khó'jé bín máa'in. Wáy wí hăăwí in t'owa di'ánde shánkí híwó'di namuu, inbí ánskaa piháa dínmuuđi, hebo Jôesi Tăđágí'-á nă'i hăăwí-á wí'únchă' muupí.

16 “John i' p'ó'p'okandi napówá píhay i' tsonnun Moses ita'nandáđi hedá i' hăăwí Jôesi Tăđáví tukhe'mín dâyta'nandáđi únk'w'ó wovâyhá'amíđí. Hewânbo John napówá iwedí i' híwó'di tun makówá i'gedí t'owa ovâyt'ôe'o', hedi hânho báyéki t'owa i'piye dívíkhăăđe'.

17 Shánkí wínabâpu'wanpí makówá-á nă'i oepáa k'ayđá nahăanıđí, in shánkí hínchăă'in hí'ay Jôesi Tăđáví ta'nin diwe nak'óe'in nahăanıví'wedí.

18 Gá ginnân: Wí sen iví kwee ijoe'andi wíyá kwee-áđi íkhó'yă'đá it'aywó'do', hedi wí sen wá' i' kwee óejoe'andi-áđi íkhó'yă'đá it'aywó'do'.”

Jesus-di wí kodit'owa senbí'gedí wí sehkanăwó nawówáji'i senbí'gedá ovâytu'an

19 “Wí kodit'owa sen sa'wó i'awende' aa báyéki nachă'muu'i'đi, hedá thamu waaga hânho híwó'dá ihúju'.

20-21 Iví tewháwin phóđi wáy wí sen sehkanăwó nawówáji'i nahăape'k'óe, i-á Lazarus gín nakhăwă. Nada' i' koegí'tă' i' kodit'owa senbí máăsa iwedí najemu'i'đi ihawówá'amí'in. Tú' t'ăhkí naphéemuudi in tsédí i' phée ônhă't'aade'.

22 Nă'i sen sehkanăwó nawówáji'i-á nachuu hedi in makówáwin t'ôepa'ăq'indi makówápiye óepiye, hedi Abraham-bí hângebá óesóge. I' kodit'owa sen wá' nachuu, hedi óekhă'k'ú'.

23 I' kodit'owa sendá oe péyége na'ándi it'ôephadende', hedi ibéedí kayi' diwe Abraham na'ándi óemû' hedá Lazarus-á wá' Abraham-bí hângebá na'ăn.

24 Hedi kaygi natú, ‘Tăđá Abraham, naví'piye ósekanăpuwave. Lazarus natu'an imankhúp'ohťógikíđi naví'piye na'ăă-í, hedi naví hân dín'p'oe'amí dín'oet'êepúuwíđi. Naa năă phaa iwe hânho dont'ôephadende'.

25 Hewânbo Abraham-di óetu'an, ‘Naví ay, ti wí'ú'ánsaapí'an wa' unwówáji' ihayđi hânho híwó'di hăăwí úkw'ó'nin, hewânbo Lazarus-á híwóhpî'-á únkw'ó. Hewânbo năă-á năwe híwó iphadende', hedi ũ-á mânt'ôephadende'.

26 Hedá wá' wên he'yin kôndá hăă pinuđi nak'óe, in to'wên năwe dikw'ó'nin wíđínkodipíđi nănáđi hănăpiye diphaadé-íđi, tobá dida' wânbo', hedá wá' wínakodipí hănăđi nănápiye diphaadé-íđi.

27 I' kodit'owa sen natú, ‘Hedá năă kay'indi wída'máa táđá Abraham, Lazarus năasaanı naví táđáví tewhá iwepiye.

28 P'ánú tí'ûuwin naa dínkw'ó, hedi Lazarus-di ovâytu'âamí naa dáy'an waagi wídíwí'ámí, hedânho nâwe naa dont'ôephadende' iwebá wídípóewípídí.

29 Hewânbo Abraham-di ôetu'an, 'Moses ita'nannindádí in Jôesi Tádáví tukhe'min dâyta'nannindádí dínkw'ó. Hâa hâ'in dâyta'nan waa uví tí'ûuwin dínkhây'â' dâya'a'ginnamí'in.'

30 I' kodit'owa sen natú, 'Joe, Tádá Abraham, há'to han díwí'ámí. Hewânbo wí to'wí dichu'kw'ó' diwedi inbí'piye namäädáho', indá díwíwâyüdi inbí t'aywó'di dâyjoe'ámí.'

31 Abraham-di ôetu'an, 'Moses-ádi in Jôesi Tádáví tukhe'mindádí ovây'tôeyanpídá, há'to to'wídí wânbo ovâywâyukannamí, tobá chuwa iwedi nawâywówápóe wânbo'.' "

17

Jesus-di t'aywóhkan ni'gedi ovâyhée'an

1 Jesus iví khäge'nin itü'an, "Ta'gendi tobá häädi nanân wânbo hääwídí wânbo-á in t'owa t'aywó' diwe ovâytoe'ó, hewânbo to'wí ná'i t'aywóhkan ovâykeejo'i' t'ôephade ûnpuwagí'o.

2 Wí to'wí gin ovâykeejo'i-á shánkí híwó ûnpúuwí wí k'uu kháa'i' iví k'áy eedi ônwíshógedi mâap'oe iwe óechäänú-ídí, wêe wânbo ná'in hí'innin diwedi ôet'aywóhâ'ámíwí'wedi.

3 Úví'âyîngí'ámí hâa úví'o waagi. Unbí k'ema it'aywó'nandáho kaygindi bínkhâ'ámí wíyá wí'it'aywó'namípídí. Hewânbo iví t'aywó'digí' na'owójéda'póedá bín'owóejé-í.

4 Tobáhâa uví'piye tségín wí thaa it'aywó'nan wânbo', tségín na'owójéda'äädi mân'owóejé-í."

Jesus-di wâyü i'gedi ovâyhée'an

5 Jesus-ví t'ôekhuwa'indi ôetu'an, "Díkhäge'nan hedânho wíyá shánkí uví'piye íwíwâyü-ídí."

6 Jesus-di ovâytu'an, "Unbí wâyü-á wí hânho hínychää'i tân'ayví hay'ida' únmúuní wânbo', únkoedí-í ná'in tay hay'in nâwe nachá'nin bîntü'ámí, 'Púu iwedi ópúwhahke'di oe p'oe kwíngé ókhähto', hedi hâa ítú waagi i'ámí."

Hâa wí pant'ôe'i' ûnkhây'â' waa i'ámí'in

7 "Wí to'wí wí pant'ôe'i' ûn'ándí iwhäädedi hâa ônk'úwá'âyînmáadí, nava iwedi iweets'údedi, ti ôetu'ámí, 'Ôsogedi wese óhúuyan' gin? Hedân joe.

8 Ha'wâa ôetu'ámíwí'wedi ginnân ôetu'âamí: 'Dínhúukhây'an, hedá uví aa ó'egó'andá dí'âyîngí'an naa dâyhúubowa píhay, ihaydânho bits'anhúuyamí u'.'

9 Hedi i' pant'ôe'i' hâa óejôn waa i'an dihaydi, ti óekú'daa'o'? Hedân joe, i-á pandá' namuu.

10 Ungí' wá' hanwaagibá namuu. I' hääwí wovâyjôndi bînbowa ihaydá ítúuní, 'Wídíkú'daa'âamí. Hâa gínkhây'â' waagida'mân ívitsiye'an.' "

Jesus-di tã ihay senä' diphéetaymuu'in inbí phée dínmuu'i ovâyjâ'an

11 Jesus oe Jerusalem-piye namän, hedi Samaria-ádi Galilee-ádi inbí nantaa kíngé namän.

12 Wí bú' tsowa napowamän dihaydi tã senä' diphéetaymuu'indi óemû', hedi iví'wedi kayi' diwebo díwíwóyí',

13 hedi Jesus kaygi ôetu'an, "Jesus, háhkandi', na'inbí'piye ósehkanäpuwave."

14 Jesus-di ovâymu'di ovâytu'an, "Ja' bípûn i' méesate ipiye in owha'di wovâymu'unídí íwówa'in." Hediho iwedi dimää, hedi wa' p'óegé dimändibo diwówa.

15 Hedi in senä' diwówa'in diwedi wêe iwâybun Jesus óekú'daa'ámí nawówadi, hedi kaygi ihí'máadí Jôesi Tádá-á kw'áayébo' óemáa.

16 Jesus-ví ân nú' idége'disógedi ip'ó't'äädí óekú'daa'an. Ná'i sendá Samaria-wi namuu.

17 Jesus-di óetsika?yan, “Ti tă ihay wí?íwówapí?an? Wáyho in wé?gen whănu?”

18 Nă?i pi?wí nangewi senda?mân ibun Jôesi Táđá óekú?daa?amídí.”

19 Hedáhá? i? sen óetų?an, “Ówínúđí ópûn, uví wăyų úmuudího unwówa.”

Jesus iví khăge?nin itu?an nawáy?ă? i?gedi

20 Wên Pharisees-di Jesus óetsika?yan, “Hăăđan Jôesi Táđí t'owa ovâytsonkhâymaa?” Jesus-di ovâytu?an, “I? hăăwí bînmunde?i?điđă? há?to únhanginpúuwí Jôesi Táđáđí t'owa ovaytsonmăa?in.

21 Hedi to?wí wânbo wí?ûnkhây?ăhpí natúuní?in oweđă? háa wíyá wáygedă? Jôesi Táđáđí t'owa ovâytsonmăa?in, gá unbí jăa iwebo t'owa ovâytsonmăadân.”

22 Ihayđáhá? iví khăge?nin itu?an, “Owáy wí thaa na?ná? dihayđi un hânho íđă?i dímúuní?in naa, t'ăhki t'owagi? o?aypuyă?i wí hây tăhki wânbo otsonjidi, hewânbo ihayđi há?to únkoedí-í.

23 T'owađi navi?gedi wovâytu?amí, ‘Hăwe hîn naji?,’ háa ‘Năwe hîn naji?.’ Hewânbo indáđí wí?ímú-ípí.

24 Owáy navi thaa owáy?ăă-íđí dînpówá ihayđi, tsígówănú hăă makówá năwedă onăhay namuwăpoe?o waagibá naa opóewí.

25 Hewânbo owáypówápíđíbo páadé báyékí dont?ôephadekhâymaa, hedă in t'owa năă diwówăji?indă díjoegikhâymaa.

26 “Hedi naa t'ăhki t'owagi? o?aypuyă?i? omuu?i? owáy?ăă ihayđibá t'owa díví?ăamí háa hăn?o?amí, ‘Hăwe hîn naji?,’ háa ‘Năwe hîn naji?.’ Hewânboe in t'owa díví?o waagibá Noah nawówăji? ihayđi.

27 I? thaa Noah i? kophé hay?i ipaa-íđí ikhây?an diwedí i? wêe thaa ibowađi itógi píhay, in t'owa húukandáđí sųwă-áđí dívíwănpí?o hedă dívíkhó?yánde?. Ihayhăăbă i? kwă?p'oe napówáđí t'ăhki in wé?gen t'owa ovâyp'ot'ahănú.

28 Hedi hanwaagibá napóe Lot nawówăji? ihayđi. T'owa dívíwănpíhúu?o, dăysųwănde?, dăyhăăwíkumănde? hedă dăyhăăwíkų?ch'áade?, dăyko?, hedă dăytewhăkw'óe?ó.

29 Hewânbo i? thaa Lot i? bú? Sodom diwedí napee ihayđă wí phaa makówáđí najemu, hedă k'uu nakoje?di-á wă? kwan waagibá najemu, hedi t'ăhki t'owa ovâyhănú.

30 Ha?wăagibá dívíkanhúuwí owáy i? thaa naa t'ăhki t'owagi? o?aypuyă?i? omuu?i? owáykeepóe ihayđi.

31 “Ihay thaa-á wí to?wí wha?k'ayđi najidi nawândi wí?ûnkhây?ăhpí iví tewhá ee nats'úuní?in iví hăăwí ee ûnkw'ó?đi? ihóeníđí. Hedi wí to?wí nava iwe naji?i-á wí?ûnkhây?ăhpí iví tewhá iwepiye ibuuníđí.

32 Wí?ún?ôede-ípí háa Lot-ví kwee ûnpóe?in Sodom bú?piye iwáybuuníđí ibée ihayđi.

33 Wí to?wí iví wówătsi i?gí?đă? nada?đi, iví wówătsibá iwănpipedee?amí. Hewânbo wí to?wí iví wówătsi in wé?gengí? imăgi?i-á iví wówătsibá i?aywonde?.

34 Wăytu?amí, owáy i? thaa naa owáy?ăă-íđí napówá ihayđă wíje senă? wí íve dajó?k'óe?in diwedí Jôesi Táđáđí wêe óekekhamăa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhamăa.

35 Wíje kwiýă? dăn?o?t'a?in diwedí wêe óekekhamăa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhamăa.

36 Wíje senă?đă nava iwă daji?in diwedí wêe óekekhamăa, i? wêe-á iwebo-á óejoekankhamăa” gin Jesus-di ovâytu?an.

37 Iví khăge?nindi óetsika?yan, “Nanbí Sedó, wáygan nă?i napuwagi?o?” Jesus-di ovâytu?an, “Wáyge i? pení nak'óe iwânho in oekăwă dívíwé?gekhâymaa.”

18

Jesus-di jûusu i?gedi ovâyhá?o?

1 Jesus-di wên háhkanğı?in ó?gedí ovaytu?an ovâyhá?amídí dínkhây?ă? hăăđi wânbo t'ăhki dívíjûusu?ăamí?in hedi wíđívíjûusuwóy?i?nípí.

² Ginnân ovâytu'an: "Wí sen tson diwe na'ándi' wí bú' iwe nathaa, hewänbo Jôesi Táda wí'oe'a'ginmähpí, in t'owa wänbo-á wí'ovây'a'ginpí.

³ Iwáy bú' iwáygebá wí kwee iví sen ûnchuu'i nathaa, hedi ihayda' ná'i tsondiví'piye nakhäge'da'mää'ädi óetu'o', 'Díkhäge'nan hedânho i' to'wí naa díhääwíkweede'i wídt'aanípídí.

⁴⁻⁵ Thamuwaaagi i' tsondiví'wepiye nakhäge'da'mää'ä, hewänbo wí'ont'ôeyandepí. T'ôediwän i' sen natú, 'Tobáháa Jôesi Táda dó'a'ginmähpí wänbo', hedá t'owa wá' dovây'a'ginpí wänbo', ná'i kwee dókhäge'namí, gá dókhäge'nanpída' ihayda' na'ää'ädi naa báyéki díkayháanú-ídan.'

⁶ Ihaydi Jesus-di ovâytu'an, "Ít'oe háa ná'i híwóhpí' tsondi natú'in. Tobá híwóhpí namuu wänbo i' kwee óekhäge'nan.

⁷ Hewänbo Jôesi Táadi shánkí wänbo in to'wên ûnde'muu'in ovâykhäge'namípí'an, khuu-á thaa-á pín ta'gedi iví'piye dívíjûusu'odi. Ti thaa t'ähki i'di ovâytsíkhakannamí? Joe, há'to'.

⁸ Naadi wâytumáa, i'dá wesebo ovâykhäge'namí. Hewänbo owáy naa t'ähki t'owagi' o'aypuyä'i omuu'i náa oepáa k'aydipiye owáy'ää' ihayda', ti t'owa dovâyshaa-í wa' naví'piye dívíwâyunde'in?"

Jesus-di wí Pharisee-ví'gedi hedá wí tax phahsandi'gedá ovâytu'an

⁹ Wên t'owa di'ánde' inbí wówátsi ta'ge dâyhonnin hediho wé'gen t'owaví shánkí híwó'nin dimuu. Hediho Jesus-di ná'in háhkangi'in ó'gedí ovâytu'an:

¹⁰ "Wíje senä' i' méesate hay'i ee dats'ú dänjûusu'amídi, wí wêe sen Pharisee namuu, hedá i' wêe-á tax phahsandi-á.

¹¹ I' Pharisee wí'bo nawindi ginnân ijûusu'an: 'Jôesi Táa, naadi wíkú'daa'o' naa t'aywóhkandi' wó'muupídi wáy wên t'owa dimuu waagibá. Indá dihójo, hedá sänmindá dimuu, inbí wówátsi-á ta'ge'indá wídmuupí, hedá pí'wênbí kwiya'dáda dívíwhohkwomáa. Hedá wíkú'daa'o wá' há'i tax phahsandi' owe nawindi waagi'bá wänbo wó'muupí'in.

¹² Jáadi waa wáygín dáyhaadä'o', hedá t'ähki tä hääwí dont'an diwedá wêe-á wímä'.

¹³ Hewänbo i' tax phahsandi-á háy kayi' diwe wí'bo nawindi nawôeda' makówápiye ibée-ídi. Ipíkhúmáhpúude nataachanpóedí it'aywó'nandi, hedi natú, 'Jôesi Táa, naví'piye óehkanápuwave. Naa wí t'aywóhkandi'da'mân omuu.'

¹⁴ Hedi wí'gín dänweeho'. Naadi wâytu'amí, Jôesi Táadi ná'i tax phahsandi' t'aywó'di ôñ'owóje, i' Pharisee-ví'-á joe. To'wên t'ähki he'ennin dívípipa'indáho hí'innindá'ba ovâypa'í, hedá to'wên hí'innin dívípipa'indáho he'ennindá ovâypa'í."

Jesus-di in áyyää ovâysíghógi

¹⁵ Wên t'owa inbí hí'innin áyyää Jesus-ví'we dâykán i'di ovâytäägé-ídi. Iví khäge'nindi gin dâymú'di in t'owa-á ovây't'e'yandi ovâytu'an ha'wâa wídví'amípí.

¹⁶ Hebo Jesus-di in táda'in jíyá'in ovâytu'an inbí áyyää iví nú'piye dâymá'í, hedi iví khäge'nin itu'an, "In áyyää naví'piye binkä'äämäa, wívnkhäa'amípí. To'wên ná'in áyyää waaginbá dimuu'indá Jôesi Táadví'in ûnmuu.

¹⁷ Ta'gendi wâytumáa, to'wí Jôesi Táadví' wínapúuwípí wí hínchää'i' ay waagibá iwâyupídi."

Wí sen kodit'owa namuu'i Jesus-ví'piye na'ää

¹⁸ Wí kw'áyewi sen namuu'i'di Jesus óetsika'yan, "Híwó'di háhkandi', hân dáy'amí hedânho in wówátsi nahándepí'in donkáyjídí?"

¹⁹ Jesus-di óetsika'yan, "Ti úhanginná háa untú'nin naa híwó'di gin dítu'odi? Jôesida'mân híwó'di namuu, wíyá to'wí-á joe.

20 Jôesi Tádávi tsontun ho mântaa. I-á natú wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendádí wí'úvíwhohkwomá've-ípí, wíwînt'owat'aháanú-ípí, wí'úvísä'mamípi, t'owaví'gedí wí'úvíchójo'amípi, unbí tádá-á jiyá-á bîn'a'ginnmá've-í."

21 I' sendi Jesus óetu'an, "Nä'i tsontun t'ähkí dó'a'gin enúkáy omuudibo?"

22 Jesus nä'in nat'oe ihaydá i' sen óetu'an, "Wa'di wây-á háawên bi'amí'in útáy. Hâyú úkw'ó'di t'ähkí mänkú'ch'âaní, hedi i' chä' mánhógi'i' in t'owa sehkanäwó diwówáji'in ovâymaßnî, hedânho kodit'owa unmuuní oe makówá. Hedi nâaku'ch'áadá ovâymaßidá naa-ádí ókâ've."

23 Nä'in nat'oe ihaydi i' sen iví pí'nä khó'jé báyéki nataachanpóe, gá báyéki hääwí ûnkwi'ôndân, hedi wínakuchada'pí.

24 Jesus-di i' sen háa nachaa waagi óemúndedi natú, "Báyéki kây'in namuu wí to'wí nakodit'owamuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ôn'aywoenídí.

25 Nabâapu'wan wí kamáyo wên agúusa tsípho i'ge nats'úunídí, hewänbo shánki nabâapu'wan wí to'wí kodit'owa namuu'i háa Jôesi Tádá natú waa i'amídí hedânho ôn'aywoenídí."

26 In to'wên nä'i hí' dit'oe'indá ditsikapóe, "Gin namuudá to-an ûnkodi ûn'aywondee-ídí?"

27 Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Háa t'owa dínkodipí'indá Jôesi Tádá-áho ûnkodi."

28 Peter-di Jesus óetu'an, "Na'indá hääwí t'ähkí gínkw'ó'di'âyjoe'an ụ-ádí gimú-ídí."

29 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi ta'gendi wâytumáa, háa Jôesi Tádá natú waa ôn'a'ginnamídí wí to'wí iví tewhá ijoe'andi, háa iví kwee, háa iví tí'úuwíndá pá'dây'indá, iví jiyá-á tádá-á, háa iví ây-á ijoe'andá,

30 i-á ta'gendi báyéki shánki ma'kw'anukí ihóení wa' nää oepáa k'aydi naji' ihaydi, hedá iví wówátsi nää oepáa k'aydi ûnbo'wan di'an, "Na'indá hääwí t'ähaydá in wówátsi nahánde'indá imá've-í."

Powingí' Jesus iví khäge'nin itu'an nachuwagi'o'in

31 Jesus iví tã'di wíje khäge'nin wéhánäpiye iho', hedi ovâytu'an, "Bít'ôeyan, nää-á Jerusalem-piye gimân, hedi eewá naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i dînpúuwí háa in Jôesi Tádávi tukhe'min naví'gedi dâyta'nan waa.

32 T'owadi in Hudíyo dimuupí'inbí mange díkáaní, hedá indá dînp'áhkaakhâymaa, hedá díjânäkiikhâymaa, hedá dí'ohphaykhâymaa.

33 Púwhí'dí díwhädikhâymaa, hedá díkhe'khâymaa. Hewänbo iwedi i' powage'i' thaa iwe owáywówápúuwí."

34 Hewänbo Jesus-ví khäge'nin nä'i natú'i hääbo wídika'pówápí. Háa ovâytu'andi-á wídínthaypóepí, hediho hääwí i'gedi ihí'máa'in wídika'pówápí.

Jesus-di wí sen natsí't'aamuu'i' iví keetan óemägi

35 Jericho bú' tsowa Jesus napowamân dihayhää, wí sen tsí't'aa'i namuu'i' owáy p'ôe hángé wáy nahäada'ân.

36 I' sen in báyéki t'owa diphademännin nat'oe, hedi natsikapóe, "Hân napoe'o?"

37 Indi óetu'an, "Jesus Nazareth-wi-ân na'ä'?"

38 Hedi i' sen ituwínú, "Jesus, ụ David-ví ây iwedi'i' unmuu'i', naví'piye ósehkanäpuwawe."

39 In ton Jesus-ví páadé dimännindá i' sen óet'e'yandi óetu'an, "Hândä'dibo'." Hewänbo i' sendá shánki kaygá ituwínú, "Ụ David-ví ây iwedi'i' unmuu'i', naví'piye ósehkanäpuwawe."

40 Jesus iwóyí', hedi ovâytu'an i' sen iví'piye óemá'í'in, hedi Jesus-ví'we napówá ihaydi Jesus-di óetsika'yan,

41 "Hânnan wîn'amí'innan unda'?" I' sendi óetu'an, "Nanbí Sedó, naa oda' dînkeepúuwí'in."

⁴² Jesus-di óetu'an, "Uví keetan mänke'. Uví wäyü úmuudân unwówa."

⁴³ Wesebo i' sen ûnkeepóe, hedí Jesus-ádí namāndi Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa. Hedí t'ähkí in t'owa dāymû'in ditû' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

19

Jesus oe Zaccheus-vi'piye na'ádâamää

¹ Jesus oe Jericho bú'piye namää, hedí i'ge naphademän dihaydi

² wí sen Zaccheus gin nakháwä'i' iwáyge na'ân. I-á in tax phahsanninbí p'ó'dédí'-ân namuu, hedá kodit'owa-á namuu.

³ Zaccheus-á ikhääde' Jesus óemúunídí ûnhanginpúuwídí to'wí namuu'in, hewänbo hínchä'íqä' Zaccheus namuu hedá báyéki dit'owaji', hedího wí'ûnkeet'óepí.

⁴ Hedího in t'owavi páadé i'äädí wên sycamore tay ee nachá'nin kw'áye ituye, hedânho Jesus naphademāndi óemúunídí.

⁵ Jesus in tay iwe napówádí kw'áye ibéedí Zaccheus óetu'an, "Zaccheus, ówänäkidi ówhanbe, nää thaa uví k'aygi dáywóyí'khâymaa."

⁶ Zaccheus tay kw'áye di iwänäwáve, hedí híchchangidi Jesus iví k'aygipiye óeho'.

⁷ In t'owa ná'in dāymû' ihaydá t'aydi ditû', "Ná'i sendá wí t'aywóhkandivi tewhá iwepiye na'ádâamää."

⁸ Hewänbo Zaccheus iwínúdí Nanbí Sedó Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, i' hääwí naa dínkw'ó' diwedí píngé hay dówijekhâymaaadáhá' in sehkanäwó diwówáji'in t'owa dovâypäkhâymaa, hedí wí to'wí dósä'mandi-á jónän ma'kw'anukí dópäkhâymaa."

⁹ Jesus natú, "Nää thaa nää k'aygiwi' ôn'aywon. Ná'i sendá wá' Abraham-bí äy iwedí'i'ba namuu.

¹⁰ Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i' omuu'i' o'ää in dipedejeji'in dovâynuuwä-ídi hedá dovây'aywoenídí."

Jesus-di ovâyty'an dínkhây'ä' i' hääwí ovâymägi'i'di híwó díví'qamí'in

¹¹ Nää-á Jerusalem tsowa dipowamāndi in t'owa di'ánde wesebo natsondisogedee-i'in, hedího Jesus-di wáy-á háhkangi'in ó'gedí ovâyty'an ovâythayyamídí han wínapúuwípi'in.

¹² Ginnân ovâyty'an: "Wí sen kw'áyewi namuu'i' ipikhây'owän wí nange kayi' wäähä iwepiye namú-ídi. Iwe i' tsondi shánki p'ó'dédí'di ná'i sen óetsondipakhâymaa hedânho iví nangepiyebá nawáymú-ídi natsonsogedee-ídi.

¹³ Hewänbo wa' i' wêe nangepiye namääpídíbo tä ihay iví t'ôe'in ituhkännandi wí'ínbo wí chä' ovây'an, hedí ovâyty'an, 'Ná'i chä'di wí hääwí bínkuumä-í, hedáhá' i-á bínkü'ch'ääní, hedânho wíyá shánki chä' dînt'aanídí. Hedáhá' namää.

¹⁴ Hewänbo in t'owa iví nange'indá ná'i sen óet'ay, hedí wên t'ôekhuwa'in i' namää iwepiye dāysan, i' tsondi p'ó'dédí' óetu'qamídí, 'Ná'i sendá wígida'pí nanbí tsondi gínmúuní'in.'

¹⁵ "Hewänbo óetsondisóge, hedáhá' iví nangepiyebá nawáymää. Hedí iví t'ôe'in ituhkännan, in ton ovâychä'annin, hedânho imúunídí häyü ônchä't'annin.

¹⁶ Wí napówádí óetu'an, 'Naví tsondi', naa tägin ma'kw'anukí chä' dót'an u'di dîn'an diwedí.'

¹⁷ I' t'ôe'i óetu'an, 'Híwó bí'an, u-á híwó'di t'ôe'i unmuu. Naa dínhanginná u-á háa úkhây'ä' waa bí'an hínchä'ä hääwídíbo'. Hedího nää-á tä bú' eeje ovâytsommä've-ídi wísôege-í.'

¹⁸ Wíyá wêe t'ôe'i nats'ú'di-á natú, 'Naví tsondi', i' chä' naa dîn'an diwedí p'ánú ma'kw'anukí chä' dót'an.'

¹⁹ I' tsondidi óetu'an, 'U-á p'ánú bú' eeje wí tsondi wísôege-í.'

²⁰ Ihaydá wíyá t'ôe'i-á nats'ú, hedí natú, 'Naví tsondi', uví chä' dîn'andi-á wên aa iwe dó'ánnan. Námú'dí, nāwe dómáa.

21 Wíkhunwôeda', jänäkí' unmuudi. U-á hääwí uví' úmuupí' nâahónde', hedi wáy pi'wên t'owa dâykoe iwe nâahääwé'ge'o'.

22 I' tsondidi óetu'an, 'U-á wí t'ôe'i háagi' wânbo unchä'muupí' unmuu. Nää-á hää naví'gedi untú waagi omúuní, hedi wítuhchänukhâymaa. Unchanpoe'o naa jänäkí' sen omuu'in, hedân hääwí dînmuupí' dóhónde'.

23 Háadan handi hä'i chä' wínâaho'pí wähhä dívichä'piyéma' iwepiye? Ha'wâa bi'andáho indá naví chä' dînpiyémääniwân, hedi iwediho wíyá shankí dînt'aaniwân, hediho owáy'ää ihaydá shankí báyéki dînchä'kwoníwân.

24 Hedáhá' i' tsondidi in iwáyge diwinnindá ovâytu'an, 'I' chä' bînkwee-í ná'i sen, hedi i' sen i' tãgin ma'kw'anukí chä' it'andi bînmääni.'

25 Hebo indi i' tsondi óetu'an, 'Nanbí tsondi', i-áho tã ihay chä' ho imáa.'

26 I'dá ovâytu'an, 'Naadi wâytumáa, wí to'wí anbo to'wí báyéki imáapí'-á, i' hínchää imáa'i wânbo óekwee-í.

27 Hedi nää nâwe bînmá' in t'owa naa dít'aydi inbí tsondi omúuní'in wídida'pí'in, hedi nää naví páadépiyebo bint'aháanú-í. "

Jesus oe Jerusalem bú' nats'ú, hedi in t'owa di óesíg'an

28 Jesus ihí'bowá ihaydi oe Jerusalem shankí tsowapiye ihon.

29 I' okú "Olive Okú" gin dâytú'o' iwe nú' wáy ná'in wíje bú'ây daná, Bethpage-ádi Bethany-ádi. Iwáy tsowa wáy napowamân dihayhää wíje iví khäge'nin ovânsan dapáadémú-ídi.

30 Ovântu'an, "Jaho bápûn hä'i bú'ây nanbí páadépiye nanân diwepiye, hedi dats'ú' dihaydá wí búdu'ay ts'aabi namuu'i nawhiwindi dânshaa-í, i-á wa' wáymûu wânbo to'wí wânbo wí'i'íhsógepi. Dânwhihsuudi nâwe dânmá'í.

31 Hedi to'wídi woväntsika'yandáho', 'Háadan dânwhihsuude'?", ginnân dântu'âamí: 'Gá Nanbí Sedó i' ûntáydan.'

32 Hediho in wíje damäädi dânshaa hää Jesus-di ovântu'an waagibá.

33 Hedi i' búdu'ay dânwhihsuude' ihaydi in t'owa inbí búdu'ay dînmuu'indi oväntsika'yan, "Heháadan dânwhihsuude'?"

34 Ovâytu'an, "Gá Nanbí Sedó i' ûntáydan."

35 Hedi i' búdu'ay Jesus ônhó', hedáhá' inbí k'éwé'in to dânp'ädidá i' búdu k'éwé ônpa'k'û', hedi Jesus óetege i'íhsôege-ídi.

36 Hedi iwáy p'óegé wáy óe'íhchon dihaydá in t'owa inbí k'éwé'i to dívípädhondá oe te'p'óegá ônpa'kwohon.

37 Jerusalem tsowa napowamân dihaydi in p'ôe owáy Olive Okú áagé wáypiye' nawánde' iwáyge báyéki in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in diji', hedi híhchandi dívítuwínúndedi dítú' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in, i' báyéki pínán t'ôe ho dâymû'i namuudi.

38 Jesus-ví'gedi kaygi dítú', "U-á tsondi hay'i' unmuu." "Nanbí Sedó Jôesi Tádádi wóesan hediho híwó wóe'âamí." "Hää t'ähkí sa'wó namuu oe makówá, hedá oe kw'áye bá dítúuní Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in."

39 Hewânbo wên Pharisees in t'owa-ádi diji'indi Jesus óetu'an, "Hähkandi', uví khäge'nin ovâytu'an dítuháaní'in."

40 Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wâytumáa, hä'in hânda'dibo dijidá, hää dítú' waa hä'i k'uu iwe nakw'ó'di wânbo hanbá dívítuwéenú-í."

Jesus Jerusalem imúndedi isíhtää

41 Jesus oe Jerusalem bú' shankí tsowa namân dihaydi, i' bú' imû'dibo isíhtää,

42 hedi natú, "Jerusalem, nääho hây uví t'owa wá' dínhanginnândi híhchandi inbí wówátsi dínmuuní'in, hewânbo nää-á há'to dínhanginpuwí.

⁴³ Wáy wí thaa naná' dihaydi in wóehänbo'indi uvi tehpa nuuge wónnanbóedíkwokhâymaa, dívítuuyé-ídí oe búgepiye dits'úunídí, hedá wóebúge'andá t'ämäphä'gedá wóehänkhâymaa.

⁴⁴ Uvi tewhá t'ähki wónnayukhâymaa, hedá in t'owa uvi'we dithaa'indá ovâykhanukhâymaa. Há'to wí k'uu wänbo natehpaa'ándí wónjoekankhâymaa. Nă'i t'ähki úpúuwí gá Jôesi uvi'we napówádân wôn'aywoenídí, hebo wí'úhanginnáhpí na'ä'ä'in."

Jesus i' méesate hay'i iwedi in dâyhäwíku'ch'áade'in ovaykhepiye

⁴⁵ Ihaydá Jesus oe méesate hay'i eepiye namää, hedi in t'owa dâyhäwíku'ch'áade'in iwedi ovâykhepiye.

⁴⁶ Ovâytu'an, "Jôesi Tádávi ta'nin deewá nă'in háa natú'in nata'muu:

Naví tewhá-á jûusugî'-ân namuu,
hewänbo undá i' bîn'egó'an sänmin dívíwé'ge'amígî' namúunídí."

⁴⁷ Thamuwaagi ee méesate hay'i iwe Jesus-di in t'owa ovâyhá'o'. In owha' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá, hedá wáy-á Hudíyo p'ó'dédí'indá dâytuwämáa hádídí óeháyj'in.

⁴⁸ Hewänbo háa díví'amí'in wíðâyshaadepí, in t'owa háa natú'in t'ähki hânho dívít'öeyandedí.

20

Jesus óetsika'yan to'dan ônk'û' ivi t'ôe i'amídí

¹ Wí thaa Jesus-di i' méesate hay'i ee in t'owa ovâyhá'o' hedá Jôesi Tádávi híwó'di tun ovây't'ôe'o'. In owha' p'ó'dédí'indá, in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hedá wáy-á Hudíyo tsonnindá ûnpówá,

² hedi óetu'an, "Dítu'an, háawinnan uvi tsonkhuu úmuu háa bi'o waa bi'amídí? To'dan nă'in ta'gen wônk'û'?"

³ Jesus-di ovâytu'an, "Năä-á naadá wá' wí hääwí wâytsika'yamí un.

⁴ Dítu'âamí, to'dan John ônk'û' t'owa ovâypp'ó'p'oe'amídí, ti Jôesi Tádádí háa t'owadi?"

⁵ Hedi wí'nă táye dívítumáa, "Jôesi Tádádí John ônk'û' gin gitúdáho', Jesus-di ditsikagí'o, 'Hedi háadan handi wí'úvíwâyupí háa John natú'in?"

⁶ Hewänbo t'owadida' ônk'û' gin gitúdá, nă'in t'owa năwe diji'indá na'in dík'usäyü-í díháydí, gá John-dá Jôesi Tádávi tukhé'bi ûnmuu'in dívíwâyundedân."

⁷ Hediho indi Jesus óetu'an, "Na'indá wíginhaginnáhpí to'wídí ônk'û'in."

⁸ Hedi Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', naadi wänbo wá' wíwâytu'amípí to'wídí naa dînk'û'in dó'amídí nă'i hääwí dó'o'i'."

Jesus-di in yä'dâapí'in úuva áaphäá áyí'ninbí'gedi ovâytu'an

⁹ Ihaydá Jesus-dá nă'in háhkangí'in ó'gedí in t'owa ovâytu'an: "Wí sen i'úuva'áakhähsaa, hedáhá' i' úuva nava-á wên senä' úuva áaphäá áyí'nin dimuu'in ovâypiyémagi, hedáhá' wíyá pi'wí nangepiyá namää, hedi báyéki p'ôe iwe iwóyí'.

¹⁰ I' úuva nap'e'yin dihaydi wí t'ôe'i' óesan i' nava iwepiye hedânho in senä' dâynavapíyé'annindi i' úuva nayämu'i' óemäänídí. Hewänbo indi i' t'ôe'i' óewhädídhá' mandá'dibo-á óewáybun.

¹¹ Hedi i' sendá wíyá t'ôe'i'-á óesan, hewänbo indi i' wá' óewhádi hedá jänákí-á óe'an, hedi i' wá' mandá'dibo-á óewáybun.

¹² Ihaydá i' powage'i t'ôe'i'-á óesan. I' wá' óewá'an, hedá nava iwedá óechänu.

¹³ Hediho i' sen i' nava ûnmuu'i' ginnân i'ânshaa'an: 'Hân hîn dáy'amí? Gá ginnân: Năä-á naví e'nú donsígí'i donsaaní. I-áho madânho óe'a'geení.'

¹⁴ Hewänbo in dâynavapíyé'annindi i' senbí e'nú ûn'ädi óemû' ihaydá wé'ge dívíhée'andi dítú, 'Nă'i-ânkun namuu nă'i hääwí t'ähki ûnjoepuwagí'o'i'. Jaho áyháyj'í hedânho nă'i hääwí nayämu'i'-á gínmuunídí.

15 Hedího i' nava iwedi óep'égidi óehay."

Hedí Jesus-di in t'owa ovâysika'yan, "Hân i' nava ûnmuu'i'di in senä' dâynavapiyé'annin ovây'amí?"

16 Gá namäädá i'dá ovâyháanú-í, ihaydá i' nava-á wây-á to'wëndá ovâypíémääni." In t'owa nã'i dit'oe ihaydá ditú, "Ha'wâa wínakhây'âhpí napúuwí'in."

17 Jesus-di tsíhtáye ovâymúndedi ovâytu'an, "Hedí hân handi nã'i Jôesi Tádávi ta'nin diwe ûnta'muu'i natunda'?:

I' k'uu in tewhátehpaa'in dâyjoegi'andá

nää shánki natáy'i k'uu tehpaá bé'dí napóe.

18 Hã'i k'uu-á wí k'uu wí to'wí eedi i'ânchânudi nakaanú-í'i waagi'ba namuu, hedí nã'i to'wí nakanudi iví tú' ikhoejée-í hedá ipóe'amí. Hedí i' k'uubá iví'di ûnke't'ândáho óet'ã-í."

19 In Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádi hedá in owha' p'ó'dédi'indádi dínhanginná Jesus nã'i hí' inbígédiho ihée'annin, hedího dida' wesebo Jesus óepankáyji'in, hewänbo in t'owa dâykhunwôeda'máadi wí'óepankê'pí.

Tax wá'âa i'gedi Jesus óetsika'yan

20 In Hudíyo tsonnindi áyîngidi Jesus óemúndedi dida' óekáyji'in híwó wí'ihí'máapídí, hedânho in Rome-'inbí tunjó óemangekáanídí, nã'i tunjó-á shánki tsonkhuu imáadi. Hedího wên senä' kaadibo ovâywá'âa Jesus hääwí óetsika'yâamídí. Nã'in senä'dá hójo'indá' dimuu, hewänbo híwó'nin dimuu waa dívíkhâymaa.

21 Hedí nã'in hójo'in senä'di Jesus óetu'an, "Háhkandi', na'indá gínhanginná ụ-á ta'gedá' bihee'o hedá ovâyhá'o', ụ'dá t'âhki t'owa-á handa'ba ovâymaa, hedího ta'gendá Jôesi Tádávi khuu i'gedá ovâyhá'o'.

22 Dítu'an, hânnan nanbí tsontun gíntú', ti híwó namuu in Rome-winbí tsondi Caesar ây-tax-wá'âa-ídí háa joe?"

23 Hewänbo Jesus-á wesebo ûnhanginná háa inbí hójo'i ánskaa dínmuu'in, hedího ovâytu'an,

24 "Wí denarius chã' dínkeeyan. Tóví ts'ay hedá toví kháwã-á eedi ûnk'óe?" Óetu'an, "Gá Caesar-ví'innân."

25 Hedí Jesus-di ovâytu'an, "Hedáho', hääwí Caesar-ví' ûnmuu'i Caesar-bá binmää, hedí wá' hääwí Jôesi Tádávi' ûnmuu'i-á Jôesi Tádá-á binmää."

26 Wídínkodipí wên piháawin hí' óetuhkannamídí in t'oa dit'oe-ídí, hedí iví hí'dí ovâyháa'andi wíyá háabo wí'óetu'anpí.

In Sadducees-di Jesus óetsika'yan in dichuu'in diwáywówápúuwí i'gedi

27 Wên Sadducee t'owa Jesus-ví'piye di'ää hääwí óetsika'yamídí (In Sadducees-á dívíwâyunde' in t'owa dichuu'in há'to wíyá diwáywówápúuwí'in.) Indi óetu'an,

28 "Háhkandi', Moses nã'in tsontun dînta'nan: Wí sen âypídibo nachuudi iví kwee wa' ûnwówájidá, i senbí tí'ûu ûnkhây'ã' i' kwee-ádi ikhó'yâa-í'in hedânho dãn'âykw'ôenídí, i' pá'dâyví kháwã ônhûuwídí.

29 Hebo ginnân napóe: Tsé ihay tí'ûuwin senä' diji'. I' shánki páadé'i' ikhó'yâ', hebo âypídibo nachuu.

30 I' eedi'i-á wá' i' kwee-ádi ikhó'yâ', hedá nã'i sen wá' âypídibo-áho nachuu.

31 Ihaydáhá' i' powage'i-á wá' hanbá ûnpóe. Hedí handa' t'âhki in tsédí diji'in tí'ûuwin dínpoé, t'âhki wí'ínbo i' kwee-ádi dívíkhó'yâ'di dichuu dâ'yâykw'ódipídibo'.

32 T'ã'gedá i' kwee-á wá' nachuu.

33 Nã'in tsé ihay tí'ûuwinho i-ádi dikhóhtsaakw'ônwân, hedího nää na'in dítu'an, owáy t'owa wíyá diwáywówápóe ihaydi, to'wíwí kwee-an ûnmúuni?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Kwiyã'dádi senä'dádi dívíkhó'yánde' wa' nää oepáa k'aydi diwówáji' ihaydibo'.

³⁵ Hewänbo to'wên Jôesi Tádá natú makówápiye dimännindá, in chuwa iwedi ovâywaywówápakhâymaa hedího há'to wíyá dichuu-í, hedânho ihaydi sená'dá kwiya'dá wíyá wídvíkhóhtsaakhâymaapi,

³⁶ gá gindi in makówáwin t'ôepa'aa'in waaginbá dimúunídan. Hedi Jôesi Tádávi áy dimuu gá i'dá wíyá ovâywaywówápakhâymaadân.

³⁷⁻³⁸ Jôesi Tádádí t'ähkí t'owa iví'in ûnmuu'in ovâymunde diwówáji'in dimuu waagibá. Moses wänbo ná'in híwó ithayyan i' wää'i phé'yávi nakoje' ni'gedi ita'nan dihaydi. Iwe natú Nanbí Sedó Jôesi Tádá-á Abraham-bí Jôesi namuu, hedá Isaac-ví'-á hedá Jacob-ví'-á, tobá ná'in ho dichuu wänbo'. Hediho dichuu wänbo ta'gendi diwówáji' gá Jôesi Tádá-á in diwówáji'inbí Jôesi-ân dínmuudân, in dichumuu'inbí'-á joe."

³⁹ Wên in Hudíyo-ví khuu dâyhá'o'indi óetu'an, "Hähkandi', híwó bihee'an."

⁴⁰ Hedi diwóeda' wíyá hääwí óetsika'yamídi.

To-an namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi?

⁴¹ Hedi Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan t'owa ditú' i' to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídi David-ví áy iwedi'i'dá' ûnmuu?

⁴²⁻⁴³ I' Psalms nata'muu iwe David-bo natú:

Naví tsondi hay'i Nanbí Sedó Jôesi Tádádí óetu'an,

'Naví ko'díngédí ósoge,

hedí uví hânmin dovây'taaní hedá uví mangá wínkáaní.

⁴⁴ Ná'i to'wí Jôesi Tádádí óesogekhâymaa'i' t'owa ovây'aywoenídi David-dibo iví tsondi hay'i gin óetu'o'. Gin namuudá hádídanho David-ví áy iwedi'i'dá' ûnmúuní?"

Jesus iví khäge'nin itu'an in Hudíyoví khuu dâyhá'o'in waaginbá wídimúunípi

⁴⁵ Wa'di t'ähkí in t'owadi Jesus ônt'ôeyande' ihaydi iví khäge'nin itu'an,

⁴⁶ "Ná'in t'owa Hudíyoví khuu dâyhá'o'in dimuu'inbí'wedi bí'âyíngi'an. To whaadi'indi dito'ondi diji' dâyekeeyamídi to'wên dimuu'in, hedá hânho-á ovâyhi'an t'owadi a'gindi ovâysengitu'âamí'in i' bú' pingé i'ge diji, hedá wá' in Hudíyoví méesate eeje hedá nashánkí'eediná' dihaydá in tsonninbí soge eedi dívíkw'ôení'in dida'.

⁴⁷ Kwiya' inbí sená' dínchuu'inbí tewhá ovâykweede', hedáhá' thaa t'ähkí dívíjûusu'odi híwó'nin dimuu waagi dívípida'o'. Gin díví'odi Jôesi Tádádí shankí ovây'tuhchänukhâymaa."

21

Wí kwee iví sen ûnchuu'i-á iví chä' t'ähkí imägi

¹ Jesus ipuwäbéede' i' hay'i méesate iwe in t'owa diji' i'ge, hedi in kodit'owa dimuu'in inbí chä' dâykuude' i' chä' phébay iwe ovâymunde'.

² Hedá wí kwee iví sen ûnchuu'i' sehkanäwó nawówáji'i wá' wíje chä' p'í'in itógi di óemû'.

³ Hedi natú, "Ta'gendi wâytu'âamí, ná'i kwee iví sen ûnchuu'i' sehkanäwó nawówáji'i-á shánkí itógi t'ähkí in wé'gen dâykuu'inbí'wedi.

⁴ In wé'gendáho inbí chä' dínphade iwedi dívímägi, hewänbo ná'i kwee-á báyéki ûnk'w'óhpi wänbo t'ähkí iví wówátsi i'âmígí' imáa'i' itógi."

Jesus iví khäge'nin itu'an i' méesate hay'i-á t'owa dâynayukhâymaa

⁵ Wáy wên iví khäge'nin i' méesate hay'i i'gedi dívíhi'máa, hedi ditú', "Sa'wó naná sa'wó'di k'uudi napá'andi' namuudi hedá i' hääwí ee nakw'ó'di' in t'owadi Jôesi Tádá óemägi'i namuudá."

⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Nää-áho ná'i sa'wó'di hääwí bînmunde', hewänbo wáy wí thaa naná' dihaydi ná'i méesate-á t'owa dâynayukhâymaa, hedi wêe wänbo wí k'uu hää'i tehpaaw iwedi wínate'deegi'opí."

Jesus-di ovâytu'an báyékí t'ôephade na'ä'in

⁷ Indi ôetsika'yan, "Hâhkandi', hânhay-an nã'i hääwí i'gedi dítu'andi' napuwagi'o? Háawin taa-an nakeepúuwí hedânho gínhanginnáanídí häädi nats'anpúuwí'in?"

⁸ Jesus-di ovâytu'an, "Bí'áyîngi'an to'wídí wânbo piháa wíwovâywâyukannamípídí. Báyékí t'owa naví kháwä i'gedi dikä'äägi'o, hedi wí'inbo dítúuní innânho dimuu i' to'wí Jôesi Tádádí ôesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedá wá' dítúuní i' t'ä'ge thaa tsowa nanânho'. Hewânbo inbí'näpiyá wí'ímú-ípí.

⁹ Hedi t'owa-á inbí tsonnindádí háa wíyá nangewin t'owa-ádí dívihânbo' i'gedi ít'oedá, báyékí wí'úví'áyîngi'amípí. Nakhây'ä' nã'i hääwí napúuwí'in, hewânbo owáy napóe ihaydá i' t'ä'ge thaa wesebo wína'ähpí."

¹⁰ Hedáhá' ovâytu'an, "T'owa wêe nangewin dívihânkhâymaa wây-á t'owa wíyá wêe nangewindádí, hedá nangewin tsonnindá wá' dívihânkhâymaa.

¹¹ Wáyjé t'ähkí nanan'ä'yäpuwagi'o hedá báyékí dihaapuwigí'o, hedá báyékí t'owa-á ihaydídá' bá dihaypóedá dichuwagi'o, hedá t'owa-á dâypuwäkhâymaa wí taa he'endi oe makówá nakeepoe'odi báyékí ovâykhunwôeda'amí'i'.

¹² Hewânbo gin napóepídíbo wovâypanhóení, hedá unbí wâyü únmuudíbo jänäká wovây'amí, hedá in Hudíyoví méesatewin p'ó'dédí'inbí mangá wovâyjoe'amí wovâytsondiwekáanídí, hedá wovâypankw'óení, hedá in nangewin p'ó'dédí'inbí'piye hedá wé'gen tsonninbí'piyá wovâyhúuwí. Nã'i t'ähkí wovây'amí naví'in ímuudíbo'.

¹³ Hewânbo nã'i hääwí únpuuwí'i namuudi únkoedí-í naví'gedi bînt'ôe'amídí.

¹⁴ Hediho wa' napóepídíbo bí'ánshaamää wí'úvíjâyye-ípí'in háa ítúuní'in úvípi'aywoenídí.

¹⁵ Naadi i' hí'-á i' hangintandá wâymääní, hedânho to'wên wânbo wovây't'e'p'idénde'in há'to dínkoedí-í dâyekeeyamídí háa ítú waa ta'gen wínamuupí'in, hedá wíyá hääwí wânbo wídâymá've-ípí dítúunídí.

¹⁶ Unbí hânminbí mangepiye unbí jiyá'indi tádá'indi wânbo wovâykáaní, háa unbí tí'úuwíndá pá'dây'indá han wovây'amí, háa unbí maatu'indi háa unbí k'ema'indi wânbo', hedi wáy wên un wovâyháanú-í.

¹⁷ Hedi báyékí t'owadáho wovây't'aykhâymaa naví'in ímuudi.

¹⁸ Hewânbo Jôesi Tádádí wovây'áyîngimá've-í, wí háy tähkí wânbo há'to i'di wovâyjoe'amí.

¹⁹ Úvít'ôephadeyää'andáho' in ta'gen wówátsi ít'anpúuwí."

Jesus-di ovaytu'an Jerusalem bú'-á nandá' dâjjoekankhâymaa'in

²⁰ "Hewânbo báyékí sundado Jerusalem bú' já'wé bûu k'úwákí diji'in bînmû' ihaydi, únhanginnáaní hanwaapídíbo' i' bú' nandá' dâjjoekankhâymaa'in.

²¹ Hedi ihaydá in Judea nange dikw'ó'nín dínkhây'ä' oe okú eepiye dijáaní'in, hedá in to'wên oe Jerusalem bú' iwe diji'indáho iwedáho dipee-í, hedá in oe nava eeje diji'indáho oe bú'piyá wídimú-ípí,

²² gá ihayhääbáho Jôesi Tádádí in t'owa Jerusalem-win ovây'tuhchänukhâymaadân, hedi t'ähkí háa Jôesi Tádáví ta'nín diwe nata'muu'in i' thaa i'gedi napúuwí.

²³ Owáy i' thaa napówá ihaydá, sehkanä in kwiýä' disâamuu'in hedá in dâ'yâytsää'o'indá, gá ingí'-á nakâypúuwíndá dijáanídí. T'owa dâyt'ôephadegi'o nã'i nange i'ge t'ähkí, hedi Jôesi Tádádáho in t'owa ovây'tuhchänugi'o, indádí nat'aydi.

²⁴ Wáy wên tsijóphá'dí ovâyháanú-í, wây-á wëndá ovâypanhógidá báyékí wíyá pi'wáy nan deepiyá ovâyhúuwí. In Hudíyo dimuupí'in t'owadá in t'owa Jerusalem-win ovây'tsonmá've-í owáy inbí thaa gin díví'amídí dínphade píhay."

I' to'wí t'ähkí t'owagi' na'aypuýä'i na'ä'

²⁵ "Nã'i taa-áho oe makówá gin nakeet'ôení: I' thandá p'óe-á agóyó-á piháa nakeepúuwí, hedá nää oepáa k'aydá t'ähkí nangewin t'owa-á háa díví'amí'in hedá háa

díví'ánshaa'ámí'in há'to dínhanginnáani, i' mâap'oe hânho nasaatû'di hedá i' he'endi p'oet'úkhú namuudá.

²⁶ T'owa-á hânho dikhunwôeda'puwagí'odi dinagokhangí'o, háa nää oepáa k'aydi t'ähki napuwagí'o i'gedi díví'ánshaamáadi. T'ähki oe makówa nasaa'i-á na'a'yäpúuwí.

²⁷ Hedi ihaydi in t'owadi naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i dímúuní okhúwá jâa o'ädi, pínnaan kay wóegé hedá kohthay wóegá o'ä'.

²⁸ Owáy nää'i hääwí nats'anpuwamän dihaydá wíyá wí'úvíp'óhwháye'bé-ípi, kw'áyepeye úvibée-i, gá tsowa wovây'aywoenídí napuwamändân."

Jesus-di wên fig tay i'gedi ihée'an hääwí ovâyhá'amídi

²⁹ Hedáhá' Jesus-di ginnân ovâytu'an wíyá ovâythayyamídi: "I' fig tay i'gedi hedá wé'ge'i tay i'gedá bí'ánshaa'an.

³⁰ Nats'antsáwäpuwamän dihaydi unbo bînmúndedi únhanginná nata'ánpowa'ä'inpi'an.

³¹ Hedi gindidibá owáy nää'i hääwí i'gedi naadi wâyt'ôe'an bînmû' ihaydá únhanginnáani ho púnú' naná naa owáy'ää-i'in otsondisogedee-ídi.

³² Ta'gendi wâytumáa, t'ähki in nääwin t'owa há'to diháani wa'di nää'i hääwí t'ähki páadé nats'anpoe'opídibo'.

³³ Makówa-á hedá oepáa k'aydá t'ähki nakhangí'o, hewänbo naví tundá há'to dínháani."

Jesus-di ovâytu'an díví'áyîngi'amí'in

³⁴ Úví'áyîngi'amí hääwí i'gedi úví'ánshaahondi'. Báyéki húukandá hedá háapuwa-á wí'úví'âamípi, hedi wâhphade wí'úví'ánshaamá've-ípi háa unbí wówátsigi' úví'amí'in. Wáy i' thaa nat'ôephadepúuwí'i' únpóewí wa'di únhanginpóepídibo'.

³⁵ Ihaydibá t'ämäpiye in nää oepáa k'aydi dithaa'in wên phay iwe diwêegi'o waagibá dínpuuwí.

³⁶ Hediho häädi wänbo t'ähki íkhây múuní'in únkhây'ä', hedá úvíjûusumá've-í hedânho nää'i hääwí t'ähki napuwagí'o-i-á úvíyää'amí, hedá owáy naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'ívi páadépiye íwin dihaydi híwó únpúuwí" gin Jesus-di ovâytu'an.

³⁷⁻³⁸ Ihayhääbá thamuwaa hédéndí hé'dibo t'owa dipóya' ee hay'i méesate iwe Jesus-ví hí' ônt'ôeyaanídi. Thaadá i'di in t'owa iwe ovâyhá'o', hedá nakin dihaydá i' bú' iwedi napee'i oe Olive Okú gin dâytu'o' iwebo' iwhonwóyí'nídí khu'déedí.

22

Wên hí' dâyk'û' Jesus óekáyídi

¹ I shánki'eedi Passover gin dâytu'o'i púnú' naná, i' oewáaseepí' pává dâyk'o'i'.

² In owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá hádídi Jesus óeháyj'i'in dâytuwämáa, hewänbo kaadibo díví'amí'in dida', gá in t'owa-á dâykhunwôeda'dân.

³ Hedá Satan i' Penísendi-á Judas-ví pí'ná kóh'jé-á ûnts'ú. Judas-á Iscariot gin wá' óetu'o', hedi Jesus-ví tã'di wíje khäge'nin diwedi'i'ba namuu.

⁴ Hedáhá' namäa in owha' p'ó'dédí'indá hedá in sundado i' hay'i méesate dâ'yäyí'do'inbí tsonnindá inbí'piye. Nada' ovâyhée'amí'in hádídi Jesus óeku'p'âyni i'gedi, hedânho inbí mange óekáani'dí.

⁵ Indá dihihchanpóedi Judas óetu'an chã' óewá'âa-i'in,

⁶ hedi i-á nahíjediho ituwämáa hádídi Jesus inbí mange óekáani'in in t'owa dínhanginnáhpídibo'.

Jesus-ádi iví khäge'nindádi dimän i' Passover shánki'eedi koegí' dâyk'o'ídi

⁷ In Hudíyoví shánki'eedi dínpówa i' oewáaseepí' pává dâyk'o'i', hedi ihay thaa-á naná in k'úwá'ây-á dâyhánúnde', Passover koegí' gin dâytu'o'i dâyk'o'ídi.

⁸ Hedi Jesus-di Peter-ádí John-dádí ovântu'an, "Jaho i' hääwí binkhây'an i' Passover koegî' âyk'o'ídi."

⁹ Indidá óetsika'yan, "Wähää-an unda' gamú-í'in ánkhây'amídí?"

¹⁰ I'di ovântu'an, "Gá ginnân: Oe Jerusalem bú'piye bápûn, hedi iwe dats'ûndi wí sen wên p'onbay ihondi'di wovânjay-í. I-ádí bá damú-í hedá i' tewhá ee nats'ûndibá dats'ûnî,

¹¹ hedi i' sen iví tewhá ûnmuu'i dântu'âamí, 'Nanbí háhkandi'di dítu'an wítsika'yâamídí, Wé'i íve eewan naví khäge'nindádí ná'i Passover koegî' âyk'o'í?"

¹² Hedi i sendi wí wha'k'ay íve hay'i wovânkeeyamí, hää t'âhkí gíntáy'i nakw'ó'di'. Ee-áho i' koegî'-á dânkhây'amí."

¹³ Hediho damáadi hääwí t'âhkí dânskaa Jesus natú waagibá, hediho i Passover koegî' dânkhây'an.

Jesus-ví t'ä'ge'in kindi'in húukan

¹⁴ Húukandi ihaydi napóe ihaydi Jesus-ádí iví khäge'nindádí i' määsa iwe dívíhúukw'ódi,

¹⁵ hedi ovâytu'an, "Hânho ná'i Passover koegî' undádí okoeda', wa' ochuupídíbo'.

¹⁶ Naadá wâytmáa, há'to Passover koegî' wiyá dók'o'í i ta'gendi Passover shánkí'eedi napóe píhay, owáy otsondisogedee ihaydi."

¹⁷ Ihaydáhá' in k'édé méena nasaa'in ikê'di ikú'daa'andi ovâytu'an, "Ná'in binke'di wí binsúwä wí'ínbo'.

¹⁸ Naadi wâytmáa, náä-á wiyá wídóméenasuüwä-ípi hebo Jôesi Tádadí dítsondisóge ihaydáho wiyá méena waagibá dósuwäkhâymaa."

¹⁹ Hedáhá' wí pává-á ikê'di Jôesi Táda óekú'daa'an, hedáhá' ihávedá ovâymägi, hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví tú' dînmuu, hedi naví tú'-á ungî' dáypäkhâymaa. Ná'i pává-á bînk'o'í naví'gedi úv'ánshaamá've-ídi."

²⁰ Hedi dívíkindihúubowadá in k'ede-á wiyá ovâyphade hedi ovâytu'an, "Ná'i-á naví ûnp'oe dînmuu. Ungî' naví ûnp'oe doncha'gí'o, hedi owáy gin dáy'andiho Jôesi Táadávi ts'laabi tun imägi'i ho ûnpúuwí.

²¹ Náä bít'ôeyan, i' to'wí naa díkuhpekhâymaa'i-á náä naví nú' na'ân, hedi i' määsa eedi namank'óe.

²² Naa t'owa t'âhkígí' o'aypuyä'i' ochuwagí'o, Jôesi Táda hân'oe natú waagi, hewänbo ná'i to'wí díkuhpekhâymaa'i-á t'ôephade ûnpúuwí."

²³ Hedáhá' iví khäge'nin dívítsika'máa, "Wé'i-angú na'in diwedi ná'in natú'in ikhâymaa?"

Jesus-ví khäge'nin dívítuhänbo wé'i-an in diwedi shánkí hay'i namuu i'gedi

²⁴ Ihaydáhá' in khäge'nin dívítuhkando' wé'i-an in diwedi shánkí hay'i namuu i'gedi.

²⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Ná'in Hudíyo dimuupí'inbí tsonnindi ovâytsónmáa, hedá dida' t'owa dítúuní'in inbí'gedi, 'T'dá híwó na'in dí'o'."

²⁶ Hewänbo ha'mindá wí'ímúunípi. Ginnân únkhây'ä' ímúuní'in: I' shánkí hay'i namuu'i-áho únkhây'ä' híyää'i-áho ipipa'í'in, hedi i' to'wí itsonmáa'i-áho khäge'dida'báho ipipa'í.

²⁷ Wé'i-an i' shánkí hay'i namuu, ti i' määsa iwe nahúu'ándi' háa i' t'ôe'i' ônkoegí'máyä'di'? I' määsa nahúu'ándi-á i' shánkí hay'i namuupí'an. Hewänbo naa undádí wa' oji' ihaydibo wí t'ôe'i' waagi'bá omuu.

²⁸ "Undá naa-ádí úvíwóyí' tobáháa dont'ôephadende wänbo',

²⁹ hediho naadá wâyku'úuwí tsonnin ímúunídí, naví Tádadí naa otsonyêenídí dînk'û' waagibá.

³⁰ Hediho owáy otsonji' ihaydi undáho naví määsa iwe naa-ádí úvíhúuyamí, hedá tsonninbí púwédé eejá úvíkw'ôení, hedi in Israel-'in tá'di wêege'in t'owa ovâytu'âamí háa híwó háa híwóhpi díví'annin" gin Jesus-di ovâytu'an.

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á powin untúuní naa wíđítaapí'in."

³¹ Hedáhá? Jesus-di Simon Peter óetu'an, "Simon, ót'ôeyan: I' Penísendi Satan nada'póe un t'ähki wovâyhöeníđi hedânho wovâytaŷi'níđi, hedí wí to'wí itáhêejo waagibá wovâykhâymaa.

³² Hewänbo naadi wînjûusu'an, hedânho uví wäyü wí'úháanípíđi. Hedího' owáy naví'piye biwáybun dihayđi ná'in uví tí'ûuwin páadé'in úmuu'in ovâykhäge'namí hedânho inbí wäyü naví'piye shánki dínkaypúuwíđi."

³³ Peter-di Jesus óetu'an, "Nanbí Sedó, naa okhâymuu u-áđi dípansôege-íđi hedá díháyjíđá."

³⁴ Jesus-di óetu'an, "Peter, ná'in wítu'âamí: Ná'i khun wa' wí dee sen ikinpíđibo' u-á powin untúuní naa wíđítaapí'in."

Jesus iví khäge'nin itu'an tsijó phá' dâykumä-íđi

³⁵ Ihayđi Jesus iví khäge'nin itu'an, "Hänhay wâysan dihayđi naví hí' in t'owa ovây't'ôe'amíđi, chä'dá hedá wí múu unbí hääwí bînkúu-ígí'-á hedá wây-á anto-á wíwînho'pí. Ihayđi ti wí hääwí untáywän?" Hedí óetu'an, "Joe, hääbo joe."

³⁶ Hedáhá? ovâytu'an, "Näa-á to'wí ûnchä'kw'ó'di-áho iví chä' ihûuwí, hedá wí múu-á ihäawíkuu-ígí' wá', hedí to'wí wên tsijó phá' ûnk'óepí'-á iví k'éwé'in to-á ikü'p'âyní wên tsijó phá' ikuumä-íđi.

³⁷ Naadi wâytumáa nakhây'ä' ná'i tun Jôesi Tádávi ta'nin diwe naví'gedi nata'muu'i napúuwí'in:

T'owa ditúuní i-á wá' wí jänäkíkandi-ân namuu gin.

Häawí t'ähki naví'gedi nata'muu'i-áho napuwagí'o-ákun."

³⁸ Iví khäge'nindi óetu'an, "Nanbí Sedó, námú'dí, năwe wíje tsijó phá'." I'di ovâytu'an, "Hähay."

Jesus oe Olive Okú gin dâytu'o' iwe ijûusu'an

³⁹ Ihaydáhá? Jesus i' bú'dí napee hedí oe Olive Okú gin dâytu'o' iwepiye namää hedá iví khäge'nindá ûnwóemää. Iwáho häyân wänbo najiwän.

⁴⁰ Iwe dipówá ihaydá ovâytu'an, "Úvíjûusu'amí hedânho wovâytaŷinde' ihayđi híwóhpi wí'úví'amípíđi."

⁴¹ Hedí ovâyjoe'andi wí hây namää, wí k'uu bînsäyü-í iwehaybá, hedí idége'disógedi ginnân ijûusu'an:

⁴² "Tádá, unda'dáho in t'ôephade donkhâymaa'in naa dînjâa'amí. Hewänbo háa u-á unda' waa tobá napúuwí, naa oda' waagá joe."

⁴³ Hedí wí makówáwi t'ôepa'aa'i-á iví'we ûnkwinudee hedí kay óemägi.

⁴⁴ Hedí hânho it'ôephadendedi shánki kay'indi ijûusu'an, hedí hânho naseep'ojaadedi i' seep'o-á wí ûnp'oetä he'endi waagibá nange ûntände'.

⁴⁵ Hedáhá? wáy ijûusu'o' iwedí iwínúđi iví khäge'nin dikw'ôn diwepiye nawáymää. Indá hânho dik'âykháadá dikaykhanmuu, hedího dijókhá.

⁴⁶ Hedí ovâyjóhsandi ovâytu'an, "Heháadan íjókhá? Bîshaadi úvíjûusu'amí hedânho wovâytaŷinde' ihayđi híwóhpi wí'úví'amípí."

Jesus óepankê'

⁴⁷ Wa'di ihí'maadíbo báyéki t'owa dipówá. Judas-di ovâyypáadémá', i-á wêe in tă'dí wíje khäge'nin diwedí'i'ba namuu, hedí Jesus nawin diwepiye namää óep'ohtsää-íđi.

⁴⁸ Hewänbo Jesus-di óetu'an, "Judas, ti naa t'ähki t'owagí' o'aypuyä'i díp'ohtsää ná'in t'owaví mange díkáaníđi?"

⁴⁹ Háa Jesus óekhâymaa'in iví khäge'nin i-áđi diji'in dâymû', hedí óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti nanbí tsijó phá'dí hä'in t'owa äyyäa-í?"

⁵⁰ Wí wêe iví khäge'nin diwedi iví tsijó phá'dí i' owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'i p'ó'dé óewhädí, hedi iví ko'díngédíwin oje he'yinbo' ônt'ó'ts'á'.

⁵¹ Hewänbo Jesus-di ovâytu'an, "Wíyá ha'wâa wí'úví'amípí," hedi i' senbí oje ônwáykidídi ûnwówa.

⁵² Nă'in di'ăă'in Jesus óekáyjídí in owha' p'ó'dédí'indá hedá i' hay'i méesatewin sundadoví tsonnindá hedá wây-á Hudíyoví tsonnindá dimuu. Jesus-di ovâytsika'yan, "Heháadan unbí tsijó phá' wóegé unbí phé wóegá í'ăă naa díyăă-ídí wí jänákíkandi' omuu waagibá?

⁵³ Thamuwaaagi i' méesate hay'i ee naa undádí oji', hedi wídípanké'pí. Hewänbo năă-á ihaydiho' un únná nă'in úví'amídí, hedá i' Penísendi-á ihaydiho' únná iví kay ikeeyamídí, i-á wáy t'owa dínkhunná' diwe natsonji'i-á namuu."

Peter-di ovâytu'an Jesus wí'óetaapí'in

⁵⁴ Jesus óepankê'dí i' owha' shánkí p'ó'dédí'ví tewhá eepiye' óeho', hedi óets'úde. Wa' óehon dihaydi Peter-á tí'úugá kayí'didíbo-á nawóemän.

⁵⁵ I' tewháví tehpaá búge wáy ho naphahte'en, hedi i'ge wên t'owa dívíkw'ódi. Peter-á inbí jâa isóge.

⁵⁶ Iwe na'ändí phaadi óekonámă' hedi wí t'ôe'i a'yúdí óedamúndedi natú, "Nă'i sennânkun Jesus-ádíba najiwän."

⁵⁷ Hewänbo Peter natú, "Joe, naadá wídótaapí."

⁵⁸ Hây napóe ihaydá wíyá to'wídá Peter-á óemû'dá óetu'an, "In Jesus-ví'in diwedi unmuu-ákun." Hewänbo Peter-di óetu'an, "Joe, naa-á joe."

⁵⁹ Hedi ma' wí óda naphade ihaydá wíyá wêe-á kay'indi natú, "Nă'i sendá Galilee-wibá namuudi ta'gendi Jesus-ádíba najiwän."

⁶⁰ Hewänbo Peter-di óetu'an, "Naa wídínhanginnáhpí hăăwí i'gedí bihí'máa'in." Wa'dí ihí'máa ihaydibo wí dee sen ikin.

⁶¹ Ihaydíba tewhá ívedi Nanbí Sedó Jesus ibéedí Peter óedamû', hedi Peter ûn'ánpówá háa Jesus-di óetu'an waa: "Tha'dí hédéndí wa' i' dee sen ikinpídíbo', powin untúuní naa wídítaapí'in" gin ho óetu'an.

⁶² Hedi Peter i' tehpaá já'wépiye napeedi hânho isíhtăă.

In sundadodi Jesus óejänăki'an

⁶³ In senă' Jesus óe'áyînmáa'indi t'ămäge óetumáa hedá óemahpúude'.

⁶⁴ Hedá óetsíwhi'andi óetu'an, "U-á úhanginná háa napuwagí'o'in wa' napóepídíbo'. Dítu'an, to'dan wóemahpúu?"

⁶⁵ Hedá wíyá shánkílilee-wibá namuudi ta'gendi Je t'ămäge háa óetumáa.

In Hudíyo tunjowa'di Jesus iví'gedí óetsika'máa

⁶⁶ Wa'déedí nanân dihaydi in Hudíyo tsonnindá in owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá dívíwé'ge'an, indá in Hudíyoví tunjowa' dimuu, hedi Jesus in tunjowa' wháagépiye óeho',

⁶⁷ hedi óetsika'yan, "Tí ta'gendi ụ-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí? Dítu'an." I'dí ovâytu'an, "Wâytu'an wänbo há'to dínwăăyú-í,

⁶⁸ hedi naadá undá hăăwí wâytsika'yandá há'to hăăbo dít'ôe'amí.

⁶⁹ Hewänbo năă iwedi páadépiye naa t'ăhkí t'owagí' o'aypuyă'i' omuu'i Jôesi Tádáví ko'díngédí ochangí'o, i-á t'ăhkí kay imáa'i namuu."

⁷⁰ Hedáhá' t'ăhkídíbo óetsika'yan, "Tí untunda' ụ-ân Jôesi Tádáví ay unmuu'in?" I'dí ovâytu'an, "Háa unbo ítú waa."

⁷¹ Hedáhá' dívítu'an, "Wây-á to'wên wígíntáypí iví'gedí dítu'ăamídí. Iví sópho iwedibo nă'i tun gip it'oe."

23

Jesus oe Pilate-ví'piye óeho'

¹ Hedi in tunjowa' t'ähkí dívíwínú, hedi indihó Jesus oe Pilate-ví'piye óeho'.

² Hedi Pilate-ví'we óekándí ònt'aywó'dichänundedi ditú, "Nă'i sendá nanbí t'owa ovâyt'e'ya'do', hedá i'di ovâytu'an Caesar wí'õe-tax-wá'âa-ípí, hedá wá' natú i-á namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedânho natunda' wí tsondi hay'ibá namuu'in."

³ Pilate-di Jesus óetsika'yan, "Ti ụ-á in Hudíyoví tsondi hay'i unmuu?" Jesus-di óetu'an, "Háa ụ'bo untú waa."

⁴ Pilate-di in owha' p'ó'dédí'in hedá in báyéki t'owa iwe diwinnindá ovâytu'an, "Nă'i sendá naadi wên t'aywó'nin wänbo wídônshaapí."

⁵ Hewänbo indá kay'indi Pilate óetumáa, "I'dá iví háhkan ûnmuu'i'di nanbí t'owa ovâyt'e'ya'do'. Oe Galilee nange iwe páadé gin its'an'an, iwedá Judea nange i'gá t'ähká, hedá nă-á năawá napówá hanbá i'amídí."

Jesus oe Herod-ví'piye óeho'

⁶ Pilate nă'in nat'oedi ovâytsika'yan, "Ti nă'i sendá Galilee-wi namuu?"

⁷ Hedi "hoi" gin ditú ihaydi Pilate-di Jesus oe Herod-ví'piye óesan, gá Herod-dá oe Galilee p'ó'dédí' namuudân, hedi nă-á oe Jerusalem-dá na'ân.

⁸ Herod nahíhchanpóe Jesus óemû'di. Gáhăđđibo napuwăda', iví'gediho nat'oedi, hediho nada' Jesus-di wên pínán òn'amídí imúuní'in.

⁹ Herod-di báyéki tsika óetsika'yan, hebo Jesus-dá háabo wí'óetu'anpí.

¹⁰ In owha' p'ó'dédí'indá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá iwe diwindi kaygindi Jesus ônhíwóhpíchânunde'.

¹¹ Hedi Herod-dádí in sundado-ádi t'ămäge Jesus óe'o', hedâân, hedi jänäki-á i-ádá dimuu. Herod-dá ovâytu'an wên sa'wó'nin k'éwé'in to Jesus óe'aawé-í, hedáhá' Pilate-ví'piye óewáysan.

¹² Páadé ihaydibo Herod-ádi Pilate-ádi hănmindá damuuwän, hebo ihay thaabá híwó'nin k'ema'indá dapóe.

Jesus óekhe'khâymaa, hewänbo Barabbas-á óema'p'ăđđi

¹³ Pilate-di in owha' p'ó'dédí'indá hedá in wé'gen Hudíyoví p'ó'dédí'indádí wây-á t'owa-ádi ovâywé'getu'an,

¹⁴ hedi ovâytu'an, "Undá nă'i sen naví páadépiye dînmaa, hedi dítu'an t'owa ovâyt'e'ya'do'in. Unbí páadépiyebo naadi iví'gedi dótsika'yan, hebo háawin t'aywó'nin bînchânunde wänbo wídônshaapí.

¹⁵ Herod-di wänbo-á háawin wên t'aywó'nin wí'ônshaapí, hediho nanbí'piyebá óewáysan. Nă'i sendá hăwí híwóhpí wí'i'anpí óehájjíđí.

¹⁶ Hediho otsonpúuwí púwhí'dí óewhăäní'in hedáhá' dóma'p'ăđđi-í."

¹⁷ Paayo p'óe waa i' Passover shánkí'eedi naná' dihaydi Pilate-di wêe pan óema'p'ăđđinde', hedânho gin natú.

¹⁸ Hewänbo t'ähkí in t'owa dívítu'wínú, "Nă'i sen náhe', hedi Barabbas-á na'ingî' nâama'p'ăđđi-í."

¹⁹ (Barabbas-á oe pan diwe óesóge gá in t'owa i' bú' iwe'in p'ó'dédí'indádí ovâytsaakannandân, hedá i'dá ovây't'owat'ahanú.)

²⁰ Hewänbo Pilate nada' Jesus óema'p'ăđđi-í'in, hediho in t'owa wíyá ovâyhée'an.

²¹ Hebo indá ihaydă' dívítu'wínúnde', "Wên phé'win deedi nát'óhtăgek'u'""

²² Pilate-di powingedi ovâytu'an, "Háadan gin dó'amí? Háawin yă'dăapí'innan i'an? Naadi háawin t'aywó'nin wänbo wídônshaapí óehájjíđí. Hediho otsonpúuwí púwhí'dí óewhăäní'in hedá dóma'p'ăđđi-í."

23 Hewänbo kaygindi ihe'jidida' ditû' Pilate-dá Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'úuwí'in, hedí hânho dívítuwínúndediho dit'anpoe.

24 Pilate nahíje háa óedaa'an waa i'ámídi,

25 hedího Barabbas, i' sen in tsonnin ovâyâ'i' hedá ovâyt'owat'ahánú'i' namuu'i' óema'p'ädi, hewänbo natsonpoe Jesus óe'ami'in háa dida' waa.

Jesus oe Calvary-piye óeho'

26 Hedáhá' Jesus iwedí óeho'. Dimän dihaydá wí sen Cyrene nangewi namuu'i', Simon gin nakháwä'i', oe nava iwedí i' bú' eepiye na'ädi óejay, hedí in sundadodi in phé'win iví'di ôn'i'k'û'di Jesus-ví tí'úugé óepu'nan.

27 Báyéki t'owa wá' Jesus ûnwóemän, hedá wên kwiya' dimännindá hânho di-taachanpóedá dívíphkhúmáhpúude', hedá háa iphadende'in namuudi diséji'.

28 Jesus ibeedí ovâytu'an, "Un kwiya' Jerusalem-win, naa omuudi wí'úvisihtäâ-ípi, hewänbo ungí'-á unbí áyyäâgí'-á úvisihtäâ-í.

29 Wáy wí thaa naná' dihaydi t'owa ditúuni 'Híhchan dâymá've-í in dínkodipi'in díví'áyyamídi, hedá in hânhay wänbo díví'ayyanpi'indá wí ay wänbo dâý'âytsäâ'anpi'indá wá' híhchan dâymá've-í.

30 Ihaydáho in Jerusalem-'in t'owa dida'í i' p'in inbî'di nakaanú-í'in hedá i' okúdá ovâykhä'kw'ôeni'indá.

31 Naa wên tay wówá'in waagi'ba omuu'i' híwóhpi dínpo'e'o. Hewänbo indá tay t'aa'i waaginba dimuudi shánki p'ándíki dínpuwagi'o."

32 Hedá wây-á wíje senä'dá Jesus-ádíba ovänhon ovänháyjídi. Nă'in senä'dá jänäkíkaninnân damuu.

Jesus wên wíje sänminbí pinuudi phé'win deedi óet'óhtägek'û'

33 Hedí wên okú iwe dipówá, "In p'ókhkúbay" gin dâytu'o', hedí Jesus phé'win deedi óet'óhtägek'û', hedá in wíje jänäkíkanindá wá' hanbá ovän'an. Wêe Jesus-ví yă'mängedí óewínú hedá i' wêe-á iví ko'díngedá.

34 Hedí Jesus natú, "Táda, ovây'owóje-í, háa díví'o'in wídínhanginnáhpídi." In sundado-á díví'áyan iví aa dívíweejé-ídi.

35 In t'owa iví nú' iwe diwindi óemúnde', hedá in Hudíyo p'ó'dédí'indá t'ämäga óetumáa. Ditû', "Pi'wëndá i'di ovây'aywon, hedí i-á i' to'wí Jôesi Tádadí t'owa ovây'aywoenídí óesóge'i' namuudá, wí'bo ipi'aywoení'in ûnkây'ä'."

36 Hedí in sundadodi wá' t'ämäge háa óe'o'. Iví'piye dimäädi wí méena ojohay'i-á ônpähtuye,

37 hedí óetu'an, "In Hudíyoví tsondi hay'i unmuudá wí'bo ópi'aywon."

38 Wên phéphá'ay iví phé'win kw'áye nat'i'k'óe eedi ginnân nata'muu: "Nă'i-á in Hudíyoví tsondi hay'i namuu."

39 Wêe t'aywóhkandi' phé'win deedi nawhi'wondi'di óejänäkítumáadí, óetu'an, "Untúhpi'an ụ-ân unmuu i' to'wí Jôesi Tádadí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Hedáho wí'bo ópi'aywon, hedá na'indá wá' dín'aywoení."

40 Hebo i' wêe natú, "Ha'wâa wívihée'amípi. Ti Jôesi Táda oe makówa na'ändi' wínâa'a'ginpi'an? Nă'i sen óetuhchänunde waagibá ụ wá' wóetuhchänunde'.

41 hedí ụ-ádi naa-ádi dítuhchänundedí híwó namuu, gá híwóhpi äñ'andi nanbí tuhchänu-á gän'äädân. Hebo nă'i sendá háabo híwóhpi' wí'i'anpi'."

42 Hedáhá' Jesus óetu'an, "Jesus, owáy unp'ó'dédí'sogedeedi unwáy'äâ ihaydi naa wídí'ódé'nípi'."

43 Jesus-di óetu'an, "Nă'in wítu'âamí, nää thaa-á owáy t'ähki sa'wó naná' diwe naa-ádi unchaní."

Jesus nachuu

⁴⁴ Taagepiye iwáypiyé naná, hebo i' than namuwähán, hedi i'ge t'ähkí nakhunpóe thi'êedi poje puwahay.

⁴⁵ Ihayhääbá in aa nakhaaná'nin i' méesate hay'i khó'jé nawhi'wonnindá pínu-á nasivedee.

⁴⁶ Hedáhá' Jesus kaygi natú, "Tádá, naa uví mange dáymä', naví p'oewaahâa dânke'." Hedi gin natú ihaydiho t'ä'gedi ihâa'an.

⁴⁷ I' sundado p'ó'dedí' iwe nawindi háa napóe'in imû'di Jôesi Tádá kw'áayébo' óemáa, hedi natú, "Ta'gendi ná'i sendá iví wówátsi ta'ge ihon."

⁴⁸ In báyéki t'owa iwe dik'aapuwäwinnin háa napóe'in dâymû'di inbí'piye dívíweeho', hedi inbí pîhkhú dâymahpúude ditaachanpóedí.

⁴⁹ Hebo wáy wên kwiýä' Galilee nange iwedi Jesus-ádí di'äa'in, hedá wây-á t'owa iví k'ema'in ûnmuu'indá, kayi' diwebo diwin dâymúndedí.

Jesus óekhâ'k'û'

⁵⁰⁻⁵¹ Wí sen Joseph gin nakháwä'i wá' iwebá naji', oe Judea nangewi bú'ay iwe'i-ân namuu, Arimathea gin dâytü'o'i'. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, hedi natsíkhaji' Jôesi Tádá'dí óesôege-ídí i' to'wí t'owa ovây'aywoeni'i'. I-á wínachanpóepí híwó'nin namuu'in háa in Hudíyo tunjowa' díví'ánshaamägi'indá hedá díví'annindá Jesus óeháyí gin ditú ihaydi.

⁵² Hediho Jesus nachuu ihaydi Joseph oe Pilate-ví'piye namäa'óedaa'amí'dí i' pení óemää'nídí óekhâ'k'úuwídí.

⁵³ Hedi óemägidí in phé'win diwedi óewáve, hedá wên híwó'nin aa iwá óe'ánk'û', hedi wí khähkugí' pho ee óek'û', i' t'owáwi k'uu iwe dâyt's'â'i', iwá wa'di tóebo wí'óekhâ'k'û'pí.

⁵⁴ I' thaa-á in Hudíyo dívíhääwíkhây'o' kaykhanwówá thaagí', hedi i' kaykhanwówá thaa-á ho napowa'ä'.

⁵⁵ In kwiýä' Jesus-ádí oe Galilee nangedí di'äa'indá Joseph-á ûnwóemää, hedi háa Jesus oe t'owápho ee óek'û' waa dâymû'.

⁵⁶ Hedi inbí'piye diwáymää, hedi wí sa'wó nasundi woe-ádí ka'p'oe-ádí dâykây'an i' pení óe'äâyü-ídí. Hebo wíyá tháwän i' kaykhanwówá thaa nanândi wídívít'oe'anpí in Hudíyoví khuu dínmuudi.

24

Jesus wówá'i napee

¹ Wíyá tháwändá Dumîngu naná, hedi nathamupuwa'ä' ihaydi in kwiýä' i penípho iwepiye diwáymää i sa'wó nasundi woe dâykây'andi wóegé.

² Iwe i' k'uu i' t'owápho iwedi ho nahângemuudi dâymû',

³ hediho ee dits'ú, hebo Nanbí Sedó Jesus nat'ahándi wíðâyshaapí.

⁴ Iwe diwânpiwindi wíðínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'amí'in. Ihaydi tsíkhagipí wíje senä' waabá dänchää'in inbí nú' dakwínudee, hânho ots'á'ida' da'a'wennin.

⁵ In kwiýä' hânho dikhunwôeda'di dívíwänpip'ó't'äa, hedi in senä'di ovâyütü'an, "Heháadan wí nawówáji'i' in pení ovâykhâ'kw'óe'ó ee bîntuwämáa?

⁶ Jesus-á náwe wínak'óepí, i-á nawáywówápóe-á. Tí wí'ún'ánshaapí'an háa wovâyütü'annin wa' oe Galilee naji' ihaydi?

⁷ Ginnân natú: 'Naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'i-á in yä'dâapí'in t'owaví mange díkáaní. Hedá phé'win deedá díkke'khâymaa, hewänbo iwedi i' powage'i thaa iwe owáywówápuwagi'o.' "

⁸ Ihaydi in kwiýä' dín'ánpówá háa Jesus-di ovâyütü'annin,

⁹ hedi iwedi dimäädi in tä'di wêe Jesus-ví khäge'nindá hedá wây-á iví k'ema'indá háa napóe'in ovâyütü'oe'an.

¹⁰ Ná'innân dimuu in kwiýä': Mary Magdalene-dá hedá Joanna-á, hedá wíyá Mary-á, James-ví jíyá ûnmuu'i', hedá wây-á kwiýä'dá wá' indá'dí diji'.

¹¹ Hewänbo Jesus-ví khäge'nin di'ân háa in kwiya'di ovâytu'an waa wäyupí' hí'ḍa'mân namuu'in, hediho háa ditú'in wíḍíwäyupí.

¹² Hewänbo Peter-á napeedi i' penípho iwepiye i'ää, hedi it'ääḍí itsíhkíḍi, hedi wí aadaḍ Jesus na'ánmú'de'i' imú', hedi iví'piye nawáymäḍi na'ánde', "Hân hîn napóe?"

In wíje oe Emmaus bú'aypiye damänninbí'piye Jesus ipikeeyan

¹³ I' thaabá-á wíje Jesus-ví k'ema'in wí bú'aypiye damän, iwá Emmaus gin dâytu'o', i-á maḍi tsé ihay míya-á Jerusalem-di naná.

¹⁴⁻¹⁵ In wíje ná'i háa napóe i'gedi wí'bo dänhi'máa, hedi dantsika'máa "Háaḍangú ná'i t'ähkí gin napóe?" Jesus-di ovänkáa, hedi indáḍbá namäa.

¹⁶ Hewänbo indá wí'óetaapí, inbí tsée iwedi dänkaapóedí.

¹⁷ Hedi Jesus-di oväntsika'yan, "Hää i'gedan hânho jashawó' dänhi'máa damändi?" In wíje dantsi'wóyí' hedi dabo'aats'aymuu,

¹⁸ hedi i' wêe Cleophas gin nakháwä'i'ḍi óetu'an, "U'ḍa'mân kavêe t'ähkí in oe Jerusalem di'áḍaaji'in diwedi wí'úhanginnáhpí háa ná'i phade thaa eeje napoe'o'in."

¹⁹ Jesus-di oväntsika'yan, "Hân handi napoe'o?" Óetu'an, "Gá Jesus oe Nazareth-wi háa ûnpóe'innân. I-á Jôesi Táḍávi tukhe'bi ûnmuu, hedi Jôesi Táḍá-áḍi hedá in t'owa-áḍi dâymû' iví hí'-á iví tsiyekandá ûnkay'in.

²⁰ Nanbí owha'p'ó'ḍedí'indá hedá wây-á nanbí tsonnindá in Rome-winbí mange Jesus óekán hedânho indá óetuhchänuḍi óeháyjídí, hediho phé'win deedi óet'óhtägek'û'.

²¹ Hewänbo na'indá gi'ân i-ân i' namuu na'in Israel-'in dímahpāḍikhâymáa'i'. Hedi nää thaa-á i' poje thaa-áho naná han napóe iwedi.

²² Hedá wá' wên kwiya' na'inbí'wedi dimuu'indi ditú'an wên háawên na'in díháa'annin. Héḍéndí hé'ḍibo ee Jesus óekhā'k'û' iwáyge diji',

²³ hewänbo wí'óeshaapí. Diwáy'ääḍi ditú wên makówáwin t'ôepa'aa'in inbí'piye da-keepóedí ovâytu'an Jesus-á nawówäji'in.

²⁴ Wáy wên na'indáḍi diji'in i' penípho iwepiye dimäa, hedi háa in kwiya' ditú waa dâymû', hewänbo Jesus-á wíḍâymû'pí" gin in wíjedi Jesus óetu'an.

²⁵ Ihayḍáhá' Jesus-di ovântu'an, "Undá ánshaapí'in damuu, hedá dawäyukâymuuḍi t'ähkí háa in Jôesi Táḍávi tukhe'min ditú waa wíḍänwäyundepí.

²⁶ Ditúhpí'an i' to'wí Jôesi Táḍáḍi óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí ta'gendi ná'i hääwí it'ôephāḍekhâymáa'in, hedáhá' ên na'in díháa'annin. Héḍéshánkí tsondi hay'i-á óepa'í."

²⁷ Hedi Jesus-di háa Jôesi Táḍávi ta'nin diwe iví'gedi natú'nin t'ähkí ovänthayyan. Háa Moses natú'in páadé ovântu'an, iwedáhá' in Jôesi Táḍávi tukhe'mindá in wé'gen ta'kannindá háa ditú'indá.

²⁸ I' bú'ay dimän diwe tsowa dipowamän, hedi Jesus-á wa'ḍi wíyá wáypiye namän waagibá i'an.

²⁹ Hewänbo óepunmääní'in wíḍada'pí, hediho' óetu'an, "Na'indáḍi ówóyí'. Hääḍanho napuwamän, nathaaphaḍemänho'." Hediho indáḍi i' tewhá ee nats'ûndi iwóyí'.

³⁰ Indáḍi nahúu'ân dihayḍi i' pává ikê'ḍi ikú'daa'an, hedá iháve, hedá ovänmägi.

³¹ Ihayḍibá datsíwaadee waa dapóe, hediho to'wí namuu'in dântaa, hewänbo wesebo wíyá winakeepóepí.

³² Hedi dântumáa, "Oe p'óegé gimän dihayḍi, Jôesi Táḍávi hí' i'gedá dînthayjodi, nanbí pín kaygi gän'a'yäpóepí'an."

³³ Wesebo oe Jerusalem-piye dawáymäa, hedi Jesus-ví tā'ḍi wêe khäge'nindáḍi hedá wây-á wên diwé'gekw'ôndáḍi dänshaa.

³⁴ Ná'in diwé'gekw'ó'nindi ovântu'an, "Nanbí Sedó Jesus-á ta'gendi nawáywówápóe, hedi Simon Peter-bí'piye nakeepóe."

³⁵ Ihaydáhá' in wíjedi ovâytü'an haa napóe'in ee p'óegé damän dihaydi, hedá hádídí Nanbí Sedó Jesus dántaa'indá i' pává iháve ihaydi.

Jesus iví khäge'ninbí'piye ipikeeyan

³⁶ Wa'di dänhi'máa ihaydibo Jesus-á inbí páadépiyá nakwínudee, hedi ovâytü'an, "Ánsaaginpidíbo' íkwoní."

³⁷ Hânho ovâypíhäädi di'ân wí p'owäähâ-ân dínkeepóe'in.

³⁸ Hewänbo Jesus-di ovâysika'yan, "Heháadan íkhunwôeda"? Háadan í'ánde' mađi naa ta'gendi wó'muupí'in?

³⁹ Naví mandá naví ándá dínmu'dí. Naa-ânkun omuu. Dítääge-í, hedânho únhanginnáanı wí p'owäähâ wó'muupí'in. Naa tûu-á phékhû-á omuu. Wí p'owäähâ-á ha'wâ'i wínamuupí."

⁴⁰ Hedi ha'wâa natü ihaydá iví mandá iví ándá ovâykeeyan.

⁴¹ Hânho dihihchan wänbo ovâyháa'an, hedá kâ'indá dínpo'e'ó díwíwäyü-ídí haa natü'in. I'di ovâysika'yan, "Ti koegi' hääwí nää únsaa?"

⁴²⁻⁴³ Hediho wí paa natseemuu'i' óemägi, hedi inbí páadépiyebo ik'oe.

⁴⁴ Ihaydáhá' ovâytü'an, "Undádíbo wa' oji' ihaydi naadi wâytü'an hääwí Jôesi Tádáví ta'nin diwe natü'di-áho nakhây'ä' napúuwí'in, t'ähki haa Moses ita'nandi-á, Jôesi Tádáví tukhe'min ditü'i-á, hedá i' Psalms gin dâytü'o' iwe nata'muu'i-á."

⁴⁵ Hedi ovâykhäge'nan híwó dika'póewídí haa Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'in.

⁴⁶ Ovâytü'an, "Nä'i tundáho nata'muu: I' to'wí Jôesi Tádáví óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôepaadé-í nachuu píhay, hedi iwedá i' powage'i' thaa iwá nawáywówápúuwí,

⁴⁷ hedi i-á natsonpúuwí páadé in Jerusalem-win hedá iwedá wéngé t'ähki'in t'owa-á ovâytü'âamí inbí t'aywó'di dâyjoe'amí hedânho ovây'owóje-ídí, gin nata'muu.

⁴⁸ Hedi undá nää'i hääwí bînmû' i'gedi t'owa bînt'ôe'amí.

⁴⁹ Hedi nää i' Yä'dää'i P'owäähâ unbí'piye wâysaaní, i-á naví Tádáví wovâytü'an wovâymääni'in. Hewänbo nää Jerusalem-bo úwíwóyí'ni unbí kay oe makówádí wovâymägi píhay."

Jesus oe makówápiye napee

⁵⁰ Hedáhá' Jerusalem diwedí ovâypiyedi i' bú'ay Bethany gin dâytü'o' iwehay ovâyho', hedi íkhóhtegedi Jôesi Tádá óedaa'an híwó ovây'amídí.

⁵¹ Wa' gin i'odíbo' inbí'wedí iwíjedi oe makówápiye napee.

⁵² Indá díwídege'dikw'ódi óe'a'ginmäänídí, hedáhá' oe Jerusalem-piyá hânho híhchandi diwáymää.

⁵³ Oe méesate hay'i eebo ihaydá' dimää'ä hedá ditü' Jôesi Tádá-á hay'i namuu'in.

I Híwó'di Tun Jesus Christ-Ví'gedi John Ita'nandi'

I to'wí In Tụu gin nakháwǎ'i' nawówátsipäyi', i-á Jesus-ân namuu

¹ Hǎn'oe ts'anpáadé nanân diwe i to'wí In Tụu gin nakháwǎ'i' nayiho'. I-á Yôesi Tádá-ádí nayi', hedí i-á Yôesibá namuu.

² I-áho oe ts'anpáadé nanân diwe Yôesi Tádá-ádí nayi'.

³ Hǎǎwí t'ǎhki ikhiyé, hedí i-á wí'ikhiyépidá hǎǎbo wínakhí'yenpí.

⁴ I-á wí'bo wówátsi napäyi', hedí nǎ'in wówátsi-á ko nakeepo' t'owagí' waagi'bá namuu.

⁵ Nǎ'i ko nakhuuná' dee nakeepo', hedí hǎǎdi wǎnbo t'ǎhki nakeepo' tobáháa nakhuunân wǎnbo'.

⁶⁻⁷ Wí sen John gin nakháwǎ'i' Yôesi Tádá-ádí óesan nǎ'i ko i'gedi t'owa ovâytu'âamídí, hedânho John-bí hí' dit'oedi to'wên t'ǎhki dívíwhäyú-ídí i to'wí i ko namuu'iví'piye'.

⁸ John-dá i ko-á wínamuupí, hewǎnbo i na'ǎǎ t'owa ovâytu'âamídí to'wí i ko namuu'in.

⁹ Nǎ'i to'wí In Tụu gin nakháwǎ'i' i ta'gendi ko namuu, hedí nǎa oepáa k'aydipiye' na'ǎǎdi t'ǎhki t'owa ovâykothayyo'.

¹⁰ Nǎa oepáa k'aydi i nayi', hebo tobáháa nǎ'i oepáa ho ikhiyé wǎnbo', in t'owa nǎǎdi diyí'indi wí'óetaapí.

¹¹ I hǎǎwí ikhiyé'i iví' ûnmuu, hedí ipiye' na'ǎǎ, hewǎnbo iví t'owadi wǎnbo wí'óeséegí'anpí.

¹² Hewǎnbo wáy wëndidá óeséegí'andá iví'piye' dívíwhäyú, hedí nǎ'in t'ǎhki idi ovâymagí Yôesi Tádá-ádí ây dipúwídí.

¹³ Hedí Yôesi Tádá-ádí ây dipóe ihaydi wíyá di'âypuyä waa dínpoé, hewǎnbo t'owa di'âypuyä nǎa oepáa k'aydi waagibá wídi'âypuyäpí, hediháa i tádá-ádí i yíyá-ádí dachanpóedíbo wǎnbo-á yoe, hediháa wí sen nawǎnpitúdíbo wǎnbo-á yoe. Yôesi Tádá-ádí nǎ'in wówátsi ovâymagí.

¹⁴ I to'wí In Tụu gin nakháwǎ'i' wí t'owa napaa, hedí wí hây tǎhki na'indá-ádí nayi'. Báyéki hay'i namuu'in âymû', gǎ Yôesi Tádá-ádí wí' ayda' ûn'ǎndi' namuudân. I-á báyéki séegísehkaná imáa, hedí háa i natú waa t'ǎhki ta'gen namuu.

¹⁵ To'wí i namuu'in John-di in t'owa ovâytu'an. Oe ahkon deedi John nayidi kaygi ovâytu'máa, "Naadi wáytu'an naví tí'úugéba wí to'wí napowagít'óe'in, hedí i-á naví shánki kw'áye namuu, gǎ naa o'âypuyäpídíbo' i-á hǎǎdi wǎnbo t'ǎhki nawówáyidân. Nǎ'i-ânkun i namuu iví'gedi wáyhi'máa'i'."

¹⁶ Báyéki séegísehkaná imáadi, ihayda' híwó'di hǎǎwí iví'wedi gín'ǎ'.

¹⁷ Yôesi Tádá-ádí Moses óetu'an iví tsontu'u na'in dí máǎnín'in, hewǎnbo Jesus Christ-ân óesan séegísehkaná-á hedá in ta'gen namuu'indá dínkeeyamídí.

¹⁸ To'wídi wǎnbo hǎnhay wǎnbo Yôesi Tádá wí'óemû'pí. Hewǎnbo háawi i namuu'in iví wí'ǎ' ay ûnmuu'i' iví nú' na'ǎndidân na'in dínkeeyan.

Háa John i p'ó'p'oekandi in t'owa ovâytu'annin

¹⁹ Owáy Jerusalem búu'ú wǎhǎǎdi in Hudíyoví p'ó'dédi'indi wên owha'-á hedá wên méesate'in khǎge'nindá ovâysan John i p'ó'p'oekandi' óetsikáyí'nídí, "To-an unmuu" gin,

²⁰ hedí kinnân idi ovâytu'an: "Naa i to'wí Yôesi Tádá-ádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wó'muupí." Kaaginpidíbo thay'eedi kin ovâytu'an.

²¹ Hedí óetsikáyin, "Hedí to-an unmuu? Tí Elijah-ân unmuu?" Idi ovâytu'an, "Naa-á i wó'muupí." Hedáhá' óetsikáyin, "Tí Yôesi Tádá-ádí tukhe'bi' i âytsíkha'máa'i-ân unmuu?"

²² Hedí ovâytu'an, "Yoe." Hedáhá' óetu'an, "Dítu'an to-an unmuu, hedânho in to'wên na'in dísannin âyt'ôe'âamídí háa untú'in. Úví'gedi dít'ôe'an."

²³ John-di ovâyhée'an hedânho dín'ánpówá-ídí háa Yôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiah hân'oebo natú'in, hedi ná'i-á Isaiah-ví hí' ûnmuu:

Wí to'wí oe ahkon deedi ûntuhkwíntúní,

'In p'oe binta'ge'an i shánkí natsonyi'igî'.

"Ná'i to'wí han natú'i waagi'ba naa omuu" gin John-di ovâytu'an.

²⁴ Wáy wên in ovâysannin John óetsikáyí'nídí Pharisees dimuu,

²⁵ hedi indi óetu'an, "I to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wí'unmuupí, Elijah wânbo-á yoe, háa Yôesi Tádáví tukhe'bi áytsíkha'máa'i wânbo-á yoe. Hedi háadan handi ná'in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o'?"

²⁶⁻²⁷ John-di ovâytu'an, "Naadá p'oedida' dovâyp'ó'p'oe'o', hewânbo unbí yâadi wáydí wí to'wí bîntaapí' nayi', hedi tobá naví tí'úugé napówá wânbo', naa ihay híwó'di wó'muupí iví anto wânbo dônma'p'âdi-ídí."

²⁸ T'âhki ná'i owáy Bethany búu'ú'ay wâhââ napóe, oe Jordan p'o' p'ânâdi John nayidi in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o' iwe.

Jesus-á wí k'úwá'ay Yôesi Tádádí óesandi' waagi'ba namuu

²⁹ Wíyá tháwân John-di Jesus óemû' ee nayi' iwepiye' na'âdi, hedi iví'gedi natú, "Binmú'dí i na'â'i'. I-á Yôesi Tádádí óesan wí k'úwá'ay waagi'ba nachúu-ídí, t'âhki t'owaví t'aywó'di ovâyâa'amídí.

³⁰ Ná'ibá i namuu iví'gedi wâyhée'an. Naa otú, 'Naví tí'úugéba wí sen napówá-í, hedi i-á naví shánkí kw'áye namuu, gá naa o'aypuyäpídíbo' i-á hââdi wânbo t'âhki nawówayidân.'

³¹ Tobá to'wí namúní'in naa wíðinhanginnáhpí wânbo', naa o'ââ-á p'oedi wâyp'ó'p'oe'amídí, hedânho un Israel-'in t'owa i bîntáa-ídí."

³²⁻³³ John-di háa imû'in ovâytu'an. Natú, "Páadédí naa wíðinhanginnáhpí to'wí Jesus namuu'in, hewânbo Yôesi Tádádí dísan p'oedi wâyp'ó'p'oe'amídí, hedá idá dítu'an, 'I Yâ'dâa'i P'oweahâa nawhândi nâapuwâkhâymaa, hedi wí to'wíwí'di isogekhâymaa. Hedi ná'i to'wíðân i Yâ'dâa'i P'oweahâa t'owa ovâymaa'ní wí p'ó'p'oekan waagibá' kin Yôesi Tádádí dítu'an. Hediho' i Yâ'dâa'i P'oweahâa makówádí nawhândi wí k'o'wee waagibá dómû'-ákun, hedi Jesus-ví'di isóge.

³⁴ Naa kin napóedí dómû', hedânho naadi wâytumáa Jesus-á Yôesi Tádáví ay ûnmuu."

Jesus-ví páadé'in khäge'nin

³⁵⁻³⁶ Wíyá tháwân John-dádí hedá wíye iví khäge'nindádí Jesus naphademändi óemû', hedi Jesus-ví'gedi John natú, "Binmú'dí i Yôesi Tádádí óesandi' namuu'i'. Wí k'úwá'ay waagi'ba nachúu-í."

³⁷ John-bí wíye khäge'nin háa John natú'in dat'oe, hedi Jesus-ví tí'úugé dawóemää.

³⁸ Jesus ibéedí ûnwóe'âdi ovânmu', hedi ovântsikáyin, "Hââ-an dada'?" Óetsikáyin, "Rabbi, wâhââ-an unthaa?" (Rabbi-á "hâhkandi" gin natú'da'.)

³⁹ Idi ovântu'an, "Naa-ádi bákä've, hedânho wânkeeyamídí." Hediho' i-ádi damäädi wáygé nathaa'in dânmû'. Dipówá ihaydáho thé'êedi yôenu iwepiye' naná, hediho' i-ádi dânwóyí'.

⁴⁰ Andrew-á Simon Peter-ví tí'ûu ûnmuu, hedi i-á in wíye in John-bí hí' dat'oedi Jesus-ádi damää'in diwedí'ibá namuu.

⁴¹ Wesebo Andrew iví pá'dây Simon ituwäho', hedi óeshaa ihaydi óetu'an, "Na'indi i Messiah âyshaa." (In hí' Messiah-á natú'da' "i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí" gin.)

⁴² Hedi Andrew-di Simon Jesus-ví'piye' óeho'.

Jesus-di Simon óemû' ihaydi óetu'an, "U-á Simon unmuu, John-bí ay, hewânbo nää iwedí páadépiye' Cephas gin unkháwä-í. (Ná'in kháwä Cephas-á Peter-ân namuu, hedi natú'da' "wí k'uu" gin.)

Jesus-di Philip-á Nathanael-ádi oväntu'an i-ádi damú-i'in

⁴³ Wíyá tháwän Jesus i'ánshaamägi oe Galilee nangepiye' namú-ídi, hedí Philip óemû'dí óetu'an, "Naa-ádi ókã've."

⁴⁴ Philip-á Bethsaida-wi namuu, i búu'ú'ay Andrew-ádi Peter-ádi dathá'de iwebá.

⁴⁵ Philip-di Nathanael óetuwäho', hedí óeshaa ihaydi óetu'an, "I to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí âyshaa, i-á Jesus oe Nazareth-wi-ân namuu, Joseph-ví ay. Iví'gedân Moses itã'nän iví tã'nin diwe, hedá in Yôesi Tádáví tukhe'min wá' iví'gedí dâytã'nän."

⁴⁶ Nathanael-di Philip óetu'an, "Naa wó'ânpí hãäwí wänbo Nazareth-wi-á híwq'di namuu'in." Philip-di Nathanael óetu'an, "Ókã've naa-ádi hedího wí'bo nâapimúní."

⁴⁷ Jesus-di Nathanael iví'piye' na'ãdi óemû', hedí iví'gedí natú, "Hãwebãa wí na'ã' in Israel-wi khuu ta'gendi ihondí, i-á wínahôeyóhãhpí."

⁴⁸ Nathanael-di óetsikáyin, "Hádídän naa dítaa?" Jesus-di óetu'an, "I fig tay ókhxuy nú' un'ân dihaydi naadi wímû', Philip-di wóetukánnanpídíbo'."

⁴⁹ Nathanael-di óetu'an, "Hãhkandi', nãbãa dínhanginná Ɂ-á Yôesi Tádáví ay-ân unmuu'in, Ɂ-á in Israel t'owaví tsondi hay'i unmuu."

⁵⁰ Jesus-di Nathanael óetu'an, "Nãa navi'piye' biwhäyunde' gá wítu'andän in fig tay nú' naadi wímû'in, hewänbo hã'i wíts'antu'andiví shánkí he'endi hãäwí nâapuwãkhâymaa."

⁵¹ Ta'gendi wítumãa, makówa nakhuudeedi bînpuwãgít'oe, hedá naa t'owa t'ãhkígí' o'aypuyã'iví'we in Yôesi Tádáví t'ôepã'aa'in diwhãdedá diwãypi'dá bînpuwãkhâymaa."

2

Oe Cana búu'ú'ay dínkhóhtsaqná

¹ Wíye thaa naphade ihaydi owáy Galilee nange wãhãä dínkhóhtsaashánkí'diná, i búu'ú'ay Cana gin dâytu'o' iwe. Jesus-ví yíyá páadébo namãädiho' iwe na'ân,

² hedá Jesus-á iví khãge'nindádá wá' ovâyhúutu'andiho dimãä.

³ T'ãhkí i méena dínhán dihaydi Jesus-ví yíyádi óetu'an, "Wíyá wídínméenasaa'pí."

⁴ Jesus-di óetu'an, "Yíyá, háadan kin dítumãa? Wa'dí ihaydi wídínnáhpí navi t'ôe don'ãmídí."

⁵ Iví yíyádi in húukhâysa'in ovâytu'an, "Hãa idi wovâytu'an waa úv'ãmí."

⁶ Iwe sí p'onbay k'uudi napa'andi nasaa, t'owa dipówá'in díví'owídi-ídi in Hudíyoví khuu dínmuu waagi. Nã'i p'onbay eeye wétã hãa powintã galôn dihay nasadi'.

⁷ Jesus-di in dâyhúukhâysaa'in ovâytu'an, "Nã'i p'onbay bînp'ide," hedího p'éedí taye dâyp'ide.

⁸ Hedáhá' ovâytu'an, "Hãwedího wí binwhahó'gí, hedí unbí tsondiví'we binhûu." Hedího hãa ovâytu'an waa díví'an.

⁹ I p'oe dâyhó'i naméenapaa, hedí in húukhâysa'inbí tsondi idãä, hebo wí'ûnhanginnáhpí wáyge dâyhógi'in. In wé'ge'in dâyhúukhâysande'indã'mân dínhanginná. Hedího' idi i soyingi óetukánnan,

¹⁰ hedí óetu'an, "Wây-á t'owa i shánkí híwq'di méena páadé dâyhâysande', hedí t'owa díví'ihay'an dihaydânho i shánkí nak'ãagipí' dâyhâysande'. Hewänbo Ɂ-á han wívi'anpí, Ɂ-á bitsíkha'an i shánkí híwq'di tí'úugé ovâykhâysaa-ídi."

¹¹ Nã'in Jesus ee Cana búu'ú'ay Galilee nange wãhãä i'annin in páadé'in pínán t'ôe ovâykeeyannin namuu, hedí indího in t'owa ikeeyan i-ân hay'i namuu'in, hedí iví khãge'nin shánkí wänbo iví'piye' dívíwhâyü.

¹² T'ãhkí nã'i naphade ihaydi Jesus-á iví yíyá-á iví tí'ûuwindá hedá iví khãge'nindádí Capernaum búu'ú'aypiye' dimãä, hedí iweho wí hâyü thaa dívíwóyí'.

Jesus-di in dâyhãäwíku'ch'áade'in i méesate hay'i iwedi ovâykhêhpiye

¹³ In Hudíyoví shánkí'đi púnú' naná, Passover gin dâytú'o'i', hedi Jesus oe Jerusalem-piye' namää.

¹⁴ I méesate hay'i tehpaá búge in t'owa dâyhääwênku'ch'áadeđi ovâymû', wéyu-á k'úwá-á k'o'wee-á dâyku'ch'áade', hedá wá' in dâychă'egó'o'in inbí määsa eeye dikw'ôndi ovâymû'.

¹⁵ Wên púwhí' whihkannindi ipaa, hedi t'ăhkí i méesate hay'i iwedi ovâykhēhpiye inbí k'úwá-á inbí wéyu-á wóegé, hedi in dâychă'egó'o'indá inbí chă' t'ămäpiye' ovâych'ăa hedi inbí määsa ovâyánú.

¹⁶ Hedá in dâyk'o'weeku'ch'áade'indá ovâytu'an, "Binyăa'an nă'i hääwí năwedí. Nă'i méesate-á naví Tádáví wháagé ũnná. Wí kuhte'i waagibá wíyá wíwînpăa-ípí."

¹⁷ Hediho' iví khăge'nin dín'ănpówá háa to'wí Yôesi Tádáví tă'nin diwe natú'in kin: Hânho uví wháagéđi dí'ăyîngimăđi wí phaadi naa díphakhanukhâymaa waagibá ochanpo', hedi dâymû' Jesus hanbá nachaą'in.

¹⁸ In Hudíyoví p'ó'đedí'in iwáyge diyi'indi Jesus óetsikáyin, "Háawin wên pínán ũkoedi dínkeeyamíđi, hedânho gínhanginnáníđi ũ ũk'óe'in nă'in t'owa ovâykhēhpiyé-íđi?"

¹⁹ Jesus-di ovâytu'an, "Nă'i méesate bînnayúđi poeye thaa iwebo naa wíyá dótege-í."

²⁰ Indi óetu'an, "Yónăntă'đi sí (46) paayo ovâyho' nă'i méesate dâytege-íđi, hedi háđidan poeye thaa iwebo wíyá năatege-í?"

²¹ Hewănbo Jesus-á iví túu'ú i'gedân ovâyhi'măa, i méesate hay'i i'gedá yoe.

²² Hediho chuwa iwedi nawáywówápóe ihayđi, iví khăge'nin nă'in natú'in dín'ănpówá, hedi Yôesi Tádáví tă'nin diwe háa nată'muu'in hedá nă'i tų Jesus ihée'andi-á dívíwhăyu.

Jesus ũnhanginná t'ăhkí t'owa háawin dimuu'in

²³ Wa'đi Jesus oe Jerusalem búu'ú nayi' ihayđi, in Hudíyoví shánkí'đi thaa Passover gin dâytú'o naná' dihayđi, báyekí t'owa i pínán ovâykeeyandi dâymû'đi iví'piye' dívíwhăyu.

²⁴⁻²⁵ Hewănbo Jesus wí'ipimăgipí inbí mange. I-á wí'üntáypí wí to'wíđi t'owaví'gedi óetu'ăamíđi, i-áho ũnhanginná háawin t'owa dimuu'in hedá háa inbí pí'nă kô'yé di'ănsaamuu'indá.

3

Nicodemus Jesus-ví'piye' namää

¹⁻² Wí sen Nicodemus gin nakhăwă'i Jesus-ví'piye' khu'đeedí namää. I-á Pharisee t'owa namuu hedá in Hudíyoví tsonnin diwedí'ibá namuu. Iđi Jesus óetu'an, "Hăhkandi', gínhanginná Yôesi Tádăđi wóesan na'in dîhă'ămíđi. Wí to'wí Yôesi Tádăđi óekhăge'măa'íđă'mân ũnkoedi ikeeyamíđi i pínán ũđi dínkeeyo waagibá."

³ Jesus-di óetu'an, "Ta'gendi wítumăa, in to'wên wíyíđi."

⁴ Nicodemus-di óetsikáyin, "Háđidan wí to'wí nasówebo'wandi' wíyá nawáy'aypuyă-í? Wí'ũnkoedípí iví yíyávi aymúu iwe nawáyts'ũnıđi wíyá na'aypuyă-íđi."

⁵ Jesus-di óetu'an, "Ta'gendi wítumăa, in to'wên p'oe iwedi hedá i Yă'đăa'i P'owăăhăăvı'wedá di'ăypuyă'indă'mân dínkoedi makówăpiye' dimú-íđi."

⁶ To'wên t'owavı'wedı di'ăypuyă'in t'owăđă'mân dimuu, hewănbnđi wítumăa, in to'wên wíyó to'wên i Yă'đăa'i P'owăăhăăvı'wedı di'ăypuyă'indá i Yă'đăa'i P'owăăhăăvı'wedı dâymăa.

⁷ Wíwóehăă'ămípı naadi wítu'andi, wíyá í'ăypuyă-í'in ũnkhă'ă'.

⁸ Oepiyá năăpiyá iwăă'o', hedi i wăă ít'o', hewănbo wí'ũnhanginnăhpı wăăhăăphă'gedi na'ă'in háa wáypiye' namănnin. Hedi hanbá wí'íka'póya'pı háđıđı wí to'wí i Yă'đăa'i P'owăăhăăvı'wedı na'aypuyă'in."

⁹ Nicodemus-di óetsikáyin, "Ti nakoedı-í nă'i hăăwı untú'đi' napúwıđi? Hândıđan napúwı?"

¹⁰ Jesus-di óetu'an, "U-á wí Israel-'inbí háhkandi unmuu, hedi háadan ná'i háäwí'gedi wí'unka'póya'pí?"

¹¹ Ta'gendi witumáa, ná'i dínhanginnân ni'gedi ívíhé'e'o', hedá i háäwí äymû' i'gedá wâytu'o', hewänbo undá háa gitû'nin wídînséegí'opí.

¹² Ná'i oepáa k'aydiwi háäwí'gedi naadi wâytu'an, hedi un wí'úvíwhâyundepí, hediho hádîdan úvíwhâyü-í makówáwi háäwí'gedi wâytu'andi?

¹³ Makówápiye' wíyá to'wí wänbo wínapéepí, i makówá iwedí nawhá'dida'mân, hedi naa-ân i omuu, t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i'?

¹⁴ Moses owáy ahkónu wáy i pääyü kwäx'udi napa'andi' wên phé eedi iwhi'k'û'di itege waagibá, naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i' omuu'i' wá' phé eedi dítege-í. Kin nakhây'ä' napúwí'in

¹⁵ hediho to'wên t'ähkí naví'piye' dívíwhâyunde'in wówátsi nahánde'pí'in dâymá've-í.

¹⁶ Yôesi Tádádí t'ähkí t'owa hânho ovâyséegídí iví wí' ayda' ûn'ändi' imägi, hediho to'wên t'ähkí iví ayví'piye' dívíwhâyü'in há'to dípedée-í hewänbo wówátsi nahánde'pí'in dâymá've-í.

¹⁷ Yôesi Tádá iví ay isan náä oepáa k'aydipiye' in t'owa ovây'aywoenídí, dínkhây'ä' ovâyutuchänú-í'in ovâytu'ä'amídá yoe.

¹⁸ To'wên t'ähkí Yôesi Tádáví ayví'piye' dívíwhâyunde'in há'to ovâytu'amí ovâyutuchänú-í'in, hewänbo Yôesi Tádá ho natú in to'wên dívíwhâyupí'indá ovâyutuchänukhâyamá'in, gá iví wí' ayda' ûn'ändiví'piye' wídívíwhâyupídân.

¹⁹ Yôesi Tádáví ay náä oepáa k'aydipiye' na'äá wí kohthay waagibá namúnídí hedânho t'owa dínkeepúwídí, hewänbo t'owa yä'dâapí dívítsiyekanhondi khuu eeyebo diyêeni'in shánkí ovâyhi'an i kohthay ipiye' dimú-íví'wedí. Hedânho Yôesi Tádádí ná'in t'owabá ovâyutuchänukhâyamá.

²⁰ To'wên t'ähkí yä'dâapí dívítsiyekanhonnindá i kohthay dâyt'ay, hediho ipiye' wídímänpí, háa dívítsiyekanhonnin dínkeepúwí'in wídida'pídí.

²¹ Hewänbo to'wên in ta'gen dívíkanhonnin i kohthay ipiye' dimän, hedânho na-keepúwídí háäwí dívíkanhondi Yôesi Tádádí ovâykhäge'dodí díví'amídí."

John i p'ó'p'oekandi Jesus-ví'gedi íhí'máa

²² Hedáhá' Jesus-á iví khäge'nindádí oe Judea nangepiye' dimää, hedi iwáy wähhä diyi' ihaydi wên t'owa ovây'p'ó'p'oe'an.

²³⁻²⁴ In Hudíyo tsonnindi John i p'ó'p'oekandi wa' wí'óepansóge'pí, hedi idi wá' t'owa ovây'p'ó'p'oe'o'. Kin i'o' oe Aenon diwe, i-á Salim tso'wa naná, iwe báyéki p'oe nayidi, hedi t'owa iví'piye' dimä' ovây'p'ó'p'oe'amídí.

²⁵ Ihaydá John-bí khäge'nin wí Hudíyo-ádi p'ó'p'oekan ni'gedi dívítuhänbo'.

²⁶ Hediho John-bí'piye' dimäädi óetu'an, "Háhkandi', i to sen oe Jordan p'o' p'änä hânhay ü-ádi nayi'i hedá iví'gedi in t'owa üdi ovâytu'andi', náä báyéki t'owa iví'piye' dimän idi ovây'p'ó'p'oe'amídí."

²⁷ John-di ovâytu'an, "Hääwí i to'wí oe makówá na'ändidi dímägi'ida'mân äyhónde'.

²⁸ Häädankänbo naa otú i to Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí wó'muupí, hebo iví páadébo Yôesi Tádádí naa dísan, hedi undá háa otú waa ít'oe.

²⁹ Häädi dínkhótsaaná' dihaydi i soyingi namuu'iví k'ema iví nú' nawin, hedi i soyingi íhí'máadi nat'oedi ná'i k'ema báyéki nahíhchanpóe, hedi i sâa'i i soyingiví' ho namuu. Náä-á hanbá naa-á i soyingiví k'ema waagibá hânho ohíhchaa, gá in t'owa Jesus-ví'piye'bá dimändân iví'in ûnmúnídí.

³⁰ Nakhây'ä' Jesus-á shánkí kw'áye'piye' óetegé-í'in, hedá naa-á háäbo omuupí waa opúwí.

³¹ “Jesus-á oe makówádí na’ää, hediho t’ähkíví shánkí hay’i namuu. Naa nää oepáa k’aydiwi’ omuu, hediho wí näädiwi waagibá dáyhée’o’ näädi’ida’ omuudi, hewänbo i-á makówádí na’äädi t’ähkíví shánkí hay’i namuu.

³² Hääwí imû’ i’gedi hedá nat’oe i’gedá ihée’o’, hewänbo wên hâyúhaydida’ t’owa háa natû’nin ônséegí’o’.

³³ Hewänbo to’wên iví hí’ dâyséegí’odi handidi dâymeeyo’ dívíwhâyunde’in Yôesi Tádá ta’ge ihée’o’in.

³⁴ Yôesi Tádáví ay isandi-á Yôesi Tádáví hí’ ihée’o’, gá Yôesi Tádádá khâagipí i Yä’đâa’i P’oewahâa ho óemägidân.

³⁵ Yôesi Tádá iví ay iséegídi t’ähkí tsonkhuu óemägi hääwí t’ähkí i’gedi natsonyêenídí.

³⁶ To’wên t’ähkí Yôesi Tádáví ayví’piye’ dívíwhâyunde’in wówátsi nahánde’i’ in dâymáa, hewänbo to’wên iví ay ônt’óyandepí’indá ná’ in wówátsi wíđâymá’ve-ípi, indá Yôesi Tádádí hânhay wänbo t’ähkí ovâyutuchânu’bé-í.”

4

Jesus-ádi wí Samaria-wi kwee-ádi dänhé’an

¹⁻³ In Pharisees dínhanginpóe shánkí báyéki t’owa Jesus-ví’piye’ dívíwhâyunde’in, hedá John i p’ó’p’oekandiví shánkí Jesus-di ovâyp’ó’p’oe’o’. (Hewänbo Jesus-ví khäge’nindida’ t’owa ovâyp’ó’p’oe’o’, idá yoe.) Hedi ná’i hääwí i’gedi in Pharisees dit’oe’in Jesus ûnhanginpóe ihaydi, i-ádi iví khäge’nindádi Judea nangedi dipee hedi oe Galilee nangepiye’ dimää.

⁴ Galilee-piye’ namän dihaydi oe Samaria nange i’gedi ûnpühpo’.

⁵⁻⁶ Taage púnú’ naná’ dihaydi wí Samaria-wi búu’ú’ay Sychar gin dâytú’o’ iwe napówa. Sychar-á kayi’ wínanáhpí wí nava iwedí hân’oebo Jacob-di iví ay Joseph óemägi’i’. Ee dâyp’oewhahónde’ iwe Jacob ishää’i naná, hedi Jesus kayi’ wähäädi na’äädiho nakaykhanmuudi ee hänge isóge ikaykhanwówa’amídi.

⁷ Wí Samaria-wi kwee ip’oewhahónídi napówa, hedi Jesus-di óetu’an, “Wí p’oe dímaa donsüwä-ídi.”

⁸ Jesus-ví khäge’nin i búu’ú’aypiye’ ho dikoegi’kunmää, hediho i-á wí’bo na’än.

⁹ Hudíyo-ádi Samaria-’indádi wídivíwóndepí, hediho i kweedi óetu’an, “U-á Hudíyo unmuu, hedi naa-á Samaria-wi-á omuu. Hedi háadan udi díp’oesüwägi’da’máa?”

¹⁰ Jesus-di óetu’an, “Wí’ûhanginnáhpí hääwí Yôesi Tádá napäyi’in, hedá wá’ to’wí naa i wíp’oeda’máa’i’ omuu’in wí’ûhanginnáhpí. Ûhanginnándáho’ uđá naa díp’oesüwädaa’amíwän, hedi naadá p’oe nawówátsipäyi’i wímääníwän.”

¹¹ I kweedi óetu’an, “Mä’mää, hääwí wänbo wínâamáapí p’oewhakhongí’in, hedi näwe dâyp’oewhahónde’ iwá nawä’än. Hedi hândidan ná’i p’oe nawówátsipäyi’i nâawhahóní?”

¹² Na’inbí hehäawi thehtáy pahpâa Jacob-di nää dâyp’oewhahónde’ iwe na’in dînyoe’an. I-ádi iví e’nündádi hedá iví hääpan hääwëndádi i p’oe näwedí dâwhahógi’i dâysüwände’. Ti un’ände’ u-á Jacob-ví shánkí hay’i unmuu’in gáhân?”

¹³ Jesus-di óetu’an, “To’wên t’ähkí näwedí dâyp’oesüwände’in wíyá dip’oesá’aapúwí,

¹⁴ hewänbo ná’i p’oe naadi t’owa dovâymä’i-á dâysüwäda, há’to wíyá dip’oesá’aapúwí. Ip’oe naadi dovâymä’i-á wí p’ohpee inbí pí’ná waagibá napúwí, hedi iwedího in wówátsi nahánde’i’ in dâykéyí.”

¹⁵ I kweedi óetu’an, “Mä’mää, ná’i p’oe i’gedi bihi’máa’i dímaa, wíyá wí’op’oesá’aapúwípídi, hedânho ihayda’ näwe wí’op’ohkhonná’be-ípidí.”

¹⁶ Jesus-di óetu’an, “Ya’ ópûn, uví sedó mánkéyí hedá nääpiye’ nâamá’i.” “Wíđínsennänpí” gin i kweedi óetu’an.

¹⁷ Jesus-di óetu’an, “Ta’gendi untú wí’ûsennänpí’in.

18 P'ánán khóhtsaq'i unmuu, hedi ná'i sen nää unthaa'i-ádi uví sedó ta'gendi wí'úmuupí."

19 I kweedi óetu'an, "Mă'măă, nää naa dânkeeyan wí Yôesi Tádávi tukhe'bi' unmuu'in.

20 Na'in Samaria-in t'owa gimuu'inbí páadé kă'ăă'indi Yôesi Tádá ná'i p'in kw'áye óe'a'ginmă', hewânbo un Hudíyo-á ítû' oe Jerusalem búu'ú iwebo t'owa dínkhây'ă' Yôesi Tádá óe'a'ginmăăní'in."

21 Jesus-di i kwee óetu'an, "Biwhăyû-í ná'in: Owáy wí thaa naná' diwe t'owadi Yôesi Tádá óe'a'ginmăăní ná'i p'in diwedă' bá yoe háa oe Jerusalem diwedă' bá yoe.

22 Un Samaria-in ta'gendi wí'únhanginnáhpí to'wí bín'a'ginmă'in, hewânbo na'in Hudíyo-á gínhanginná to'wí ây'a'ginmă'in, gá Yôesi Tádádí na'in Hudíyo díde'mandân hediho i to'wí t'owa ovây'aywonkhây máa'i-á Hudíyo-ân namuu.

23 Hedi nää iwedí páadépiye' in to'wên Yôesi Tádá dây'a'ginmă'indi ta'gendá hedá pín ta'gehaydá óe'a'ginpăkhây máa. Kî'mín t'owa-áho i Tádá nada' óe'a'ginmăăní'in.

24 Yôesi Tádá-á p'owəəhăəđă' namuu, hedi in óe'a'ginmă'in dínkhây'ă' ta'gendá hedá pín ta'gehaydá óe'a'ginmăăní'in."

25 I kweedi óetu'an, "Naa dânhanginná i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhây máa'i' t'owa ovây'aywoenídí na'ă', Christ gin óetu'o'i'. Napówá ihaydi hăəwí t'ăhki dínthaykankhây máa na'in."

26 Jesus-di óetu'an, "Naadi wíhí'măa'i-ân i omuu."

27 Ihaydibá Jesus-ví khăge'nin diwăypówá, hedi hânho ovâyháa'an wí kwee-ádi ihí'măadi, hewânbo to'wídí wânbo i kwee wí'óetsikâyinpí, "Hăă-an unda'?" hedi Jesus wânbo wá' wí'óetsikâyinpí, "Háadan i kwee-ádi bihí'măa'?"

28-29 Ihaydiho' i kwee iví p'onbay iwe iyoe'andi i búu'ú'aypiye' namăă, hedi in t'owa ovâytu'an, "Bíkă've bínmúnídí wí sen t'ăhki háa naa dáy'annin dítu'andi'. Tigúbá i-á i to'wí namuu Yôesi Tádádí óesogekhây máa'i' t'owa ovây'aywoenídí."

30 Hediho' in t'owa i búu'ú'ay iwedí dipeedí iwáy Jesus nayi' iwepiye' dimăă.

31 Wa'di in t'owa búu'údí di'ăđibá Jesus-ví khăge'nindi óetumăa, "Hăhkandi', shánkí yânbedí năabo bihúuyamí."

32 Idi ovâytu'an, "Naa piháawi koegí' dómăa, un i'gedí wí'únhanginnáhpí."

33 Ivi khăge'nin wí'nă táye dívítsika'măa, "Ti wí to'wídí ônkoe'gí'kán, gáhân'?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Háa i to'wí naa dísandi' nada' waagibo naa dáy'o', hedi in t'ôe idi naa dıkanyônnin dóbowakhây máa. Ná'i hăəwí dó'o'i' naví koegí' waagi' bá dínmuu.

35-36 Kin t'owa dítu'pí'an: Dăyko'yiko' iwedí dăyhăəwíwé'ge'o pu'wahay yôenu p'ôe naná. Hewânbo naadi wăytumăa, híwô'gí bínmú'dí in t'owa hăă nava i'ge di'ă'in. Hă'in t'owa-á dikhâymuu ovâywé'ge'amídí hăəwí napaa'i waagibá, hedi undá hăəwí wé'gekannin waagi'inbá-á ímuudi hă'in t'owa-á bínwé'ge'amí Yôesi Tádávi'piye' bínhúuwídí. Hedi kin úví'an dihaydá Yôesi Tádádí wovâywá'ăa-í, hedi in t'owa-á in wówátsi nahândepí'in dăykéyí. Wăy-á wëndá ho Yôesi Tádávi hí' ovâykoe inbí pí'nă khó'yé, wí to'wí iko'yiko' waagibá, hedi in wé'ge'indádí undádí úvíhíhchannamí hă'in t'owa bínwé'ge'an dihaydi.

37 T'owa dítu'pí'an: Wí to'wí iko', wíyá to'wí-á ihăəwé'ge'o'. Hedi háa dítu' waa nää ta'gendi napúwí.

38 Wáy úvít'ôe'anpí'yepiye' naadi wăysangít'ôe in t'owa Yôesi Tádági' bínwé'ge'amídí. Unbí páadébo wăy-á to'wên dívít'ôe'an, hedi in t'ôe díví'annin namuudi undáho in t'owa bínwé'gekikhây máa."

39 Oe Sychar búu'ú báyékí t'owa Jesus-ví'piye' ho dívíwhăyû gá i kweedi ovâytu'andân, "Jesus-di háa dáy'annin t'ăhki naa dítu'an."

40 Hediho ná'in t'owa Jesus-ví'we dipówá ihaydi óedaa'an indádí nachă'nídí, hediho wíye thaa iwe iwóyí'.

41 Tí'úugedí wăy-á shánkí báyékí t'owa iwe'in Jesus-ví hí' dít'oedi iví'piye' dívíwhăyû,

⁴² hedi ná'in t'owadi i kwee óetu'an, "Nábáha' iví'piye' na'in ívíwhäyü, hewänbo u untúdída'ba yoe, na'in wí'bo iví hí' git'oe, hedá gínhanginná ta'gendi ná'i-ân t'ähkí t'owagí' i aywondi namuu'in."

Jesus-di wí sen hay'iví e'nú ônehkháa'an

⁴³ In wíye thaa daphade ihaydi Jesus iwáygedí iyâa'odi oe Galilee nangepiye' namää.

⁴⁴ I-á wí'bo ho natú, "Wí Yôesi Tádávi tuki'we dipówa ihaydi óedaa'anhé'bi' iví nangebo wíday'a'ginpi,"

⁴⁵ hewänbo oe Galilee nange Jesus napówa ihaydi in Galilee-windi óeséegíkê', gá oe Jerusalem dínshánkí'diná' dihaydi in wá' iwebá diyidân, hedi t'ähkí i'andi' óemû'.

⁴⁶ Ee Galilee nange iwebá, i búu'ú'ay Cana gin dâytü'o iwepiye' Jesus nawáymää. Iwänkun naná händídí p'oedi ho iméenapaa. Ee Cana wí sen hay'i nayi', hedi iví e'nú oe Capernaum búu'ú'ay iwe ûnhayk'oe.

⁴⁷ Ná'i sendá ûnhanginpóe Jesus oe Judea nagedi na'ädi Galilee nange napówa'in, hediho Jesus na'ân diwepiye' namäädi óetsikáyin, "Ti naví'piye' unmu-í naví ay dínhekháamäänídí? I-á chuwa k'áyge nak'oe."

⁴⁸ Jesus-di óetu'an, "Un t'owa t'ämägi' pinnán t'ôe bînmündepída há'to naví'piye' úvíwhäyü-í."

⁴⁹ I sendi Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, naa-ádi ókâ've naví ay hehkháa dînmäänídí wídnchúu-ípídí."

⁵⁰ Jesus-di óetu'an, "Uví'piye' ópûn, uví ay úwówaho'." I sen háa Jesus-di óetu'an waa iwhäyü, hediho' iwedí namää.

⁵¹ Wa'di namän dihaydibo' iví t'ôe'indi óeyaydi óetu'an iví ay ûnwówa'in.

⁵² Idi ovâytsikáyin, "Häyü ihaydan naná ûnehkháapóe ihaydi?" Óetu'an, "Tsá'di thé'eedi wí' iwe i tsáwäp'íde ûnhán."

⁵³ I táda ûn'ánpówa wí' ihaydibá naná'nin Jesus-di óetu'an dihaydi, "Uví ay úwówa," hediho' i-ádi iví k'aygi'indádi Jesus-ví'piye' dívíwhäyü.

⁵⁴ Jesus Judea-di namäädi oe Galilee wa' nayi' ihaydi, ná'inho in wáygingí'in pinnán ovâykeeyannin namuu.

5

Jesus-di wí sen i p'obú'ay iwe óehkháamägi

¹ Wíyá häädi naná' diwe in Hudíyo dínshánkí'diná, hedi Jesus oe Jerusalem-piye' nawáymää.

² Oe Jerusalem wí p'obú'ay nak'oe, i-á Hebrew tütüdi "Bethesda" gin dâytü'o'. P'o kíngé p'áanú pohtâa'ây nawhaadikw'ó, hedi iwe nú' wên phódi nachá i búu'ú'in tehpaawé, "K'úwágí'in Phódi" gin dâytü'o'.

³⁻⁵ Ná'i pohtâa phoe'o eeye báyéki t'owa dihaywhaakw'ó. Wáy wên ditsí't'aamuu, wáy wênda pówhá'nin dimuu, hedá wáy-á wídn'a'yâkankoeipí. Iwe wí sen powintä'di khâave paayo nahay'i' nak'oe.

⁶ Jesus-di ná'i sen iwe nak'óedí óemû', hedi ûnhanginná báyéki paayo nahay'in, hediho' óetsikáyin, "Ti ûnehkháapúwí'in unda'?"

⁷ I nahay'idi Jesus óetu'an, "Mä'mää, naa to'wí wänbo wídn'ánpí díp'osóge-ídi nap'o'a'yäpo' ihaydi. Wa'di ots'únídí dáysó'dinde' ihaydibo', wíyá to'wí-á naví páadébo-á nats'üya'."

⁸ Jesus-di óetu'an, "Ówínú, uví whöhpä'ay mänke'di óyíyé."

⁹ Wesebo i sen nawówadi iwínú, hedi iví whöhpä'ay iké'di natsiyedee.

I thaa ná'in napóe ihaydi Hudíyoví kaykhanwówa thaa-á naná.

¹⁰ In p'ó'dédi'in Hudíyodi i sen óetu'an, "Nää thaa kaykhanwówa thaa naná. Nakhâak'oe uví whöhpä'ay wóge unyênídí."

11 Idi ovâyṭuʔan, “I sen dînhekháaʔandidân dítuʔan, ‘Uví whohpaʔay mánkeʔdî óyíyé.’ ”

12-13 Indi óetsikáyin, “To-an i sen namuu haʔwâa wóetuʔandiʔ?” Hewänbo i sen nawówaʔi wíʔûnhanginnáhpí toʔwí namuuʔin, gá báyéki tʔowa iwe diyidân, heḍi Jesus-á óemûʔpídíbo iweḍi iyâaʔan.

14 Hây napóe ihayḍi Jesus-di i sen i méesate hayʔi iwe óeyay, heḍi óetuʔan, “Ótʔóyan, úhekháapóe, heḍiho náa-á wíyá wívitʔaywóʔnâamípí, háäwí shánki pʔándíkíʔ wíʔúpúwípídí.”

15 I sen iwáygedí namäädí in Hudíyoví pʔóʔdédíʔin ovâyṭuʔan Jesus-dânho hekháa óemägiʔin.

16 Heḍiho náʔindi Jesus óeyanäkímáa, gá kíʔbi háäwí ikanhondân kaykhanwówaʔ thaa eeye wänboʔ.

17 Jesus-di ovâyṭuʔan, “Naví Táḍá háäḍi wänbo tʔähki itʔôemáa, heḍi naa-á hanbá, heḍânho náʔi háäwí dókanhon.”

18 Náʔin natú ihayḍi in Hudíyoví pʔóʔdédíʔin shánki wänbo didaʔ óedahéyíʔin, i kaykhanwówaʔ thaa iʔaʔginhánúndedíḍaʔbá yoe, hewänbo wáʔ natúḍân Yôesi Táḍá-á iví táḍá ûnmuu, heḍi kindiḍihoʔ háäwí i-áḍí Yôesi Táḍá-áḍí handaʔ damuu waagibá iʔoʔ.

Yôesi Táḍáḍí Jesus tsonkhuu óemägi

19 Jesus-di ovâyṭuʔan, “Háa i Táḍá iʔoʔin naa dómundeʔ, heḍi inbá naa dáyoʔ. Naa i ay omuuʔi wíḍínkoedípí háäwí wíʔbo dáyoʔamídí. Háäwí i Táḍá iʔoʔi naa hanbá dáyoʔoʔ.

20 I Táḍáḍí naa díseegi, heḍiho háäwí tʔähki iʔoʔi dínkeeyoʔ, heḍi idá háäwí shánki heʔendi-á dóʔamíʔiʔin naa dínkeekankháymáa, heḍânho un wovâyháaʔamídí.

21 I Táḍáḍí tʔowa dichuuʔin ovâywaywówápaʔ, heḍi handiḍibá naa i ay omuuʔidí in toʔwên naa odaʔin wówátsi dovâymaäní.

22-23 I Táḍá wänbo wínatúnípi tʔowavíʔgedí háa híwóʔ háa híwóʔpí dívíʔannin. Idi naa i ay omuuʔi dínkʔûʔ han dóʔamídí, heḍânho tʔähki tʔowadi naa díʔaʔgeenídí, i Táḍá óeʔaʔgin waabá. Toʔwêndi naa i ay omuuʔiʔ wíḍíʔaʔginpídí i Táḍá naa dísandíʔ wänbo-á wíḍâyʔaʔginpí.

24 “Taʔgendi wâyṭumáa, toʔwên naví híʔ dîntʔóyandedí heḍá i naa dísandivíʔpiyeʔ dívíwhâyundedá wówátsi nahándeḍíʔin dâymáa, heḍi wíʔovâyṭuchänú-ípí. Chuʔin waagiʔinbá náa wíḍimuupí, gá wówátsi dâykêʔḍân.

25 Taʔgendi wâyṭumáa, náa iweḍi páadépiyeʔ in chuʔin waagiʔinbá dimuuʔin naví ṭuṭ ditʔóe-í, naa Yôesi Táḍáḍí ay omuuʔiʔ, heḍi in dívítʔóyandeʔindá wówátsi dâykéyí.

26 I Táḍá in wówátsi napäyiʔ, heḍi handiḍibá naa i ay omuuʔi dínkʔûʔ tʔowa dovâywówátsimaänídí.

27 Heḍá idá naa dínkʔûʔ tʔowa dovâykeekwʔôeníḍí háa híwóʔ háa híwóʔpí dívíʔannin, gá naa wáʔ tʔowabá opóedân.

28 Náʔin naví híʔ wâyṭumáaʔindi wíwovâyháaʔamípí. Owáy wí thaa nanáʔ diwe in penípho eeye dikwʔóʔnin naví ṭuṭ ditʔóe-í,

29 heḍi ee dikhäʔkwʔóʔ deeyedi dipeegítʔóe. In toʔwên híwóʔ dívítʔsiyeʔannin chuwa iweḍi ovâypiyegítʔóe wówátsi dâykéyídí, heḍi in toʔwên yäʔḍâpí dívítʔsiyeʔannindá chuwa iweḍi wáʔ ovâypiyekháymáa inbí tuchänu dâykéyídí.

30 “Naa wíʔbo háabo wíḍínkoedípí dáyoʔamídí, hewänbo naa tʔowavíʔgedí otûʔ háawin dimuuʔin Yôesi Táḍáḍí dítuʔan waabá, heḍânho háa otûʔ waa inbíʔgedí taʔgen namuu, gá dáyoʔḍân háa i Táḍá naa dísandíʔ nadaʔ waagi, háa naa owänpidaʔ waagá yoe.”

Háḍíḍan gínhanginná toʔwí Jesus namuuʔinʔ

31 “Naa wíʔbo navíʔgedí dáyhíʔmáadí maʔḍân un ítúní naví híʔ taʔgen wíḍínmuupíʔin.

32 Hewänbo wíyá toʔwí navíʔgedí ihéeʔoʔi nayíʔ, heḍi naa dínhanginná háa navíʔgedí ihéeʔoʔin taʔgen namuuʔin.

³³ Undá John i p'ó'p'oekandiví'piye' t'owa bînsan óhéé'ámídí, hedí i-á in ta'gen naví'gedí natû.

³⁴ Háa t'owa naví'gedí ditû' waa naa-á wíđintáypí, hewänbo John-bí hí' i'gedí wâytmáa hedânho háa natû'in úvíwhâyú-ídí hedá wovây'aywoenídí.

³⁵ John-dá wên phakó nakomuudi nakohkeepäyi'in waagibá namú'de, hedí wí hây tähkí ho iví kohthaydi wovâyhíhchannan.

³⁶ Hewänbo wí hääwí shánkí hay'i namuu John-bí hí'víwedi, hedí ná'i hääwídá wovâykeeyo' to'wí omuu'in. Kinnân namuu: Háa i Tádádí díyôn waa dáykanhon, hedí ná'i hääwí dáykanhondi' bînmû'di wovâykeeyo' i Tádádí naa dísannin.

³⁷ Hedá i Tádá dísandi' wá' naví'gedí ihée'an. Hewänbo undá hânhay wänbo iví tų wí'it'oepí, hedí háawi i namuu'in wíwînmû'pí,

³⁸ hedí iví hí' unbí pí'ná khó'yé wíwînmáapí, gá naví'piye' wí'úvíwhâyundepídan, tobá idi dísan wänbo'.

³⁹ Yôesi Tádáví tạ'nin áyîngidi bîntų'o', gá í'ándedân iwe únhanginpúwí'in hádídí wówátsi nahánde'pí'in bînkéyí'in, hedí ná'in tạ'nin diwebá naví'gedí natû'.

⁴⁰ Hewänbo naví'piyá wí'íkă'ăăda'pí ná'in wówátsi bînkéyídí.

⁴¹ "T'owa naví'gedí híwó' dívíhée'ámí'in naa wó'wânpit'oeda'pí.

⁴² Háawin un ímuu'in naa dînhanginná. Unbí pí'ná khó'yé Yôesi Tádá wíwînséegípí.

⁴³ Naví Tádádí dísandibo o'ăă hedí undi wíđíséegíkê'pí. Hewänbo wíyá to'wí wí'bo nawânpi'ăădá, i-á ma' bînséegíkéyí.

⁴⁴ Háa i wí'dă' Yôesi na'ândi' unbí'gedí natû'nin áyîngi wíwovâymähpí, háa híwó'gí natû'háa yoe, hewänbo in t'owa híwó' unbí'gedí dívíhée'odá inbí tų híhchandi bînhónde'. Hedânho wí'únkoedipí naví'piye' úvíwhâyú-ídí.

⁴⁵ Hewänbo wí'í'âanípí naadân unbí t'aywó'di i'gedí i Tádá dót'ehpidekhâyímáa'in. Í'ánde' ná'i hí' Moses ită'nandidi wovây'aywonkhâyímáa'in, hewänbo iví hí'dí'ábá unbí t'aywó'di únkeepúwí, hedího idân wovây't'ehpidekhâyímáa.

⁴⁶ Moses naví'gedí ită'nan, hedího iví hí' ta'gendi bînwhâyúdáho naví'piye' wá' úvíwhâyú-íwän.

⁴⁷ Hewänbo háa ită'nannin wíwînwhâyundepí, hedânho hádídan naví hí' dînwhâyú-í?" kin Jesus-di ovâyťų'an.

6

Jesus-di in p'áqnú maapaasôn senă'dá in wé'ge'in t'owa-á ovâyhúuyôn

¹ Wíyá hääđi Jesus oe Galilee p'oekwí' p'ănäpiye' namăă. (Nă'i p'oekwînda Tiberias wá' gin dâťų'o'.)

² Báyékí t'owadi iví pînnán ovâykeeyandi in dihay'in ovâyhehkháamăđi dâymû'di óeyųuhon.

³⁻⁴ Ín Hudíyoví shánkí'di Passover gin dâťų'o' i púnú' naná. Jesus-á iví khăge'nindáđi oe p'in kw'áye'piye' dipee hedí iwe dívíkw'óđi.

⁵ Jesus ibéedí báyékí t'owa iví'piye' di'ăđi ovây'mû', hedího Philip óetsikáyin, "Wăhăă-an ihay koegi' âykumă-í t'ăhkí ná'in t'owa dâyk'ôe-ígí'?"

⁶ Jesus-á wí'bo únhanginná háa ikhâyímáa'in, hewänbo ná'in Philip óetsikáyin óetayí'níđi hânangúbá natû'ní'in.

⁷ Philip-di óetų'an, "Wáygín tăgintă (200) thaa t'ôe díví'andi wá'âa ihay wa' wínayipí ovâykoegi'kumă-ídí, tobá t'ăhkíđibo hí'ında' diyămu wänbo'."

⁸⁻⁹ Wíyá khăge'di Andrew gin nakhăwă'í, i-á Simon Peter-ví tí'ûu únmuu'idi Jesus óetų'an, "Năwe wí enúkáy nayí, i-á p'áqnú táhtă phó'i pává'ây hedá wíye paa-á imáa, hewänbo hă'i-á ihay wínayipí t'ăhkí ná'in t'owa ovâyhúuyônídí."

¹⁰ Iwáyge báyéki natáasaa, hediho Jesus ivi khäge'nin itu'an in t'owa nangebo' ovâykwoyôeni, hedi han díví'an. In senä'da'dibo p'äänú maapaasôn (5,000) ihay diyi'.

¹¹ Jesus i pává ihógidi Yôesi Tádá óekú'daa'an, hedi ivi khäge'nin ovây'andi ovâytu'an in t'owa iwáyge dikw'ó'nin wí'inbo' ovâymaßnidi, hedi hanbá in paa-á ovâymagi. Háyú in t'owa dida' ihay dâyk'oe,

¹² hedi dívishu'an dihaydi Jesus ivi khäge'nin itu'an, "Binwé'ge'an hä'i dínphade'i', hedânho hääwí wânbo wínapedée-ípídi."

¹³ Hediho t'ähki dâywé'ge'an dihaydi, tã'di wíye t'un dâyp'ide i naphade'i pává iwedi, in t'owa i p'äänú pává'ây dâyk'oe ihaydi.

¹⁴ In t'owa nã'in pínán ovâykeeyannin dâymû'di ditú, "Ta'gendi nã'i-ân i Yôesi Tádávi tukhe'bi' namuu, ivi'gedi nata'muu nãä oepáa k'aydipiye' na'ã'."

¹⁵ Jesus ûhanginná dida' óekaygikhâymáa'in inbí tsondi hay'i' óesóge-ídi, hediho iwáygedi wíyá oe p'in kw'áyepeye'ba wí'bo namáa.

Jesus p'oe kw'áayé nayi'

¹⁶ Kindi napuwamán dihaydi Jesus-vi khäge'nin oe p'oekwíngépiye' diwhá.

¹⁷ Wí kophênbay iwe dívítógi, p'oekwí' p'änäpiye' oe Capernaum-piye' diwáymu-ídi. Wa' dimán dihaydibo' nakhuupóe, hedi Jesus inbí'we wa'di wínapówápí.

¹⁸ Ihaydi kaygi iwaá'an hedi hânho nap'oet'úkhúpóe.

¹⁹ I kophênbay i dâ'osande'i phédí dâsayde', hedi ma'di poeye háa yôenu míya dimáa ihaydi Jesus p'oe kw'áayé nayidi i kophênbay tso'wapiye' na'ãdi óemû', hedi dikhuwôeda'póe.

²⁰ Hebo idá ovâytu'an, "Naa Jesus-ân omuu, wí'íkhuwôeda'ípí."

²¹ Hediho híhchandi kophênbay iwe óetógi, hedi p'o kí'ge dimänninnäpiye' wesebo dipówá.

In t'owadi Jesus óetuwämáa

²² In báyéki t'owa wa'di oe p'o' p'änäbo diyi'indi Jesus-vi khäge'nin ho ovâymu' i kophênbay iwe wí'bo dívítógi iwedi dimú-ídi, hediho dínhanginná Jesus indádi wínamääpí'in. Wí'da' wí kophênbay iwe na'änwân, hediho di'ân Jesus-á wa'di iwebo na'ännin.

²³ Wíyá tháwándá wây-á kophênbay hí'innin oe Tiberias búu'údi di'ää, hedi iwáy Jesus i pávágí' ikú'daamágidi in t'owa dâyk'oe iwe tso'wa diwhi'kw'ó.

²⁴ Hedi Jesus-á ivi khäge'nindá iwe wídiyipi'in in t'owa dâymû' ihaydi, in kophênbay eeye dívítógikídi oe Capernaum búu'ú'aypiye' dimáa óenuwã-ídi.

Jesus natú i-á i pává nawówátsipäyi'i namuu'in

²⁵ In t'owadi Jesus oe p'o' p'änä óeshaadi óetsikáyin, "Hähkandi', häädan unpówá nãwe?"

²⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, i pínán naadi wâykeeyandibo nakeepo' naa Yôesi Tádávi'wedi ó'ää'in, hewânbo hä'i bínmu'di naa ví khäge'nindá iwe wídiyiwídituwämáapí, i pává bínk'oedi íshuhpóedíbo dítuwämáa.

²⁷ I koegí' wówátsi nahándépí'in napäyi'ipiye' úvíkhää-í, i koegí' nahá'dânpo'ipiyeda'ba yoe. Naa t'ähki t'owagí' ó'aypuyä'idi kí'bi koegí' wâymaßn, gá Yôesi Tádádi kee'eedi dínk'û'dân kín dáy'amídi" kín ovâytu'an.

²⁸ Hediho óetsikáyin, "Hännan ívi'amí Yôesi Tádá áyhíhchanmaßnidi?"

²⁹ Jesus-di ovâytu'an, "Gá kinnân: Naa i Yôesi Tádádi dísandívi'piye' úvíwhäyú-í. Nã'innân Yôesi Tádá nada' úvi'amí'in."

³⁰ Indi óetsikáyin, "Háawin pínánnan udi dínkeeyamí hedânho wínhäyú-ídi? Hännan bikhâymáa?"

³¹ Na'inbí hehääwin thehtáy pahpá'in gínmuu'in owáy ahkónu iwéngé diyi' ihaydi nã'i koegí' manna gín dâytú'o'i dâyk'oe. Yôesi Tádávi tã'nin diwe kinnân nata'muu:

Pává makówádí ovâymägi dâyk'óe-ídí.

³² Ti hääwí ihaybá úkoedí?" Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, Moses-á hä'i pává wí'imägi, navi Táđá-ân imägi. Hedí hä'i pává-á kodí'di makówáwi pává wínamuupí, hewänbo náa-á navi Táđáđá ta'gendi makówáwi pává wovâymä'.

³³ Hedí ná'i pává Yôesi Táđá napäyi'i-á makówádí na'ä'ä'i namuu, hedí t'ähkí t'owa wówátsi ovâymä'."

³⁴ Indi óetu'an, "Na'inbí Sedó, häädi wänbo t'ähkí k'bi pává dímä've-í."

³⁵ Jesus-di ovâytu'an, "Naa-ân pává waagi'ba omuu, t'owa wówátsi napäyi'i'. To'wí navi'piye' na'ä'ä'i-á há'to naháhsení, hedí to'wí navi'piye' iwhäyu'i-á há'to nap'oesá'aapúwí.

³⁶ "Hewänbo ho wâytu'an waa, tobáháa dímû' wänbo', naa wíđínwhäyundepí.

³⁷ To'wên navi Táđáđí naa dímä'in navi'piye' di'ä'ä-í, hedí to'wí wänbo navi'piye' na'ä'ä'i-á naadi há'to dóyoegi'amí.

³⁸ Naa oe makówádí owhá dáy'amídí háa idi dísandi' nada' waagi, háa naa oda' waagá yoe.

³⁹ I dísandi' nada' in t'owa naa dímägi'in naadi dovây'áyîngi'amí'in hedânho wí' wänbo in diwedí wínapedé-ípi, hewänbo i t'ä'gi thaa naná' dihaydi naadi in t'ähkí wíyá dovâywáywówápaa-í.

⁴⁰ Kinho navi Táđá nada' dáy'amí'in, gá nada'dân t'ähkí in dínhanginná'nin naa iví ay omuu'in, hedá navi'piye' dívíwhäyunde'in wówátsi nahándepí'in dâymä've-í'in. Hedí i t'ä'gi thaa naná' dihaydi naadá wíyá dovâywáywówápaa-í" kin Jesus-di ovâytu'an.

⁴¹ In Hudíyoví p'ó'déđí'in iví'gedí dívít'ayhí'máa, gá natúđân, "Naa-á i pává makówádí owhá'di-ân omuu."

⁴² Kinnân ditû': "Nä'i-á Jesus namuu, i-á Joseph-ví ay namuupí'an. Iví táđá-á iví yíyá-á áytaa. Hedí háadán náa-á natû' makówádí nawhân gin?"

⁴³ Jesus-di ovâytu'an, "Ha'wâagi wí'úvít'ayhí'má've-ípi.

⁴⁴ To'wí wänbo wí'únkoedípi navi'piye' na'ä'ä-ídí, navi Táđá i dísandídi navi'piye' óemaadida'mânho'. Hedí in navi'piye' di'ä'ä'indá dovâywáywówápaa-í i t'ä'gi thaa naná' dihaydi.

⁴⁵ Wí Yôesi Táđáví tukhe'bi' hân'oe kinnân ita'nan:

Yôesi Táđáđân t'ähkí t'owa ovâyhá'amí.

Hedího náa to'wên navi Táđá ônt'óyannindi iví'wedí diháhpóe'in navi'piye' di'ä'ä-í.

⁴⁶ Naa wó'tû'pí to'wídí i Táđá óemû'in. Naadida'mân Yôesi Táđá dómû', gá ee na'ân diwedí o'äädân.

⁴⁷ "Ta'gendi wâytumáa, to'wí wänbo navi'piye' iwhäyunde'i wówátsi nahándepí'in imáa.

⁴⁸ Naa pává in t'owa nawówátsipäyi'i waagi'ba omuu.

⁴⁹ Tobá unbí hehääwin thehtáy pahpá'in oe ahkónu wéngé diyi' ihaydi i koegi' manna kin dâytu'o'ídi ovâykhóekhúumägi wänbo', tí'úugedí dit'ahán.

⁵⁰ Hewänbo náa naadá pává makówádí nawhân ni'gedí wâytumáa, hedí wí to'wí ná'ídi óekhóekhúumägi'i há'to naháani.

⁵¹ Naa-ân i pává makówádí na'ä'ädi wówátsi napäyi'i waagi'ba omuu. To'wên ná'i páváđí ovâykhóekhúumägi'in hânhay wänbo t'ähkí dâywówátsimä've-í. Ná'i pává navi túu'ú dínmuu t'ähkí t'owa dovâypägit'óe'i dâywówátsikéyíđí" kin Jesus-di ovâytu'an.

⁵² Ihaydiho in Hudíyoví p'ó'déđí'in dívítuhkannan. Wáy wên ditsikapóe, "Hândídan ná'i sendí iví túu'ú dípägit'óe díkhóekhúumääníđí?"

⁵³ Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'ívi túu ûnp'oedí wíwovâykhóekhúumägi'píđáho', wówátsi wänbo wíwínmáapi.

⁵⁴ To'wên t'ähkí navi túu ûnp'oedí ovâykhóekhúumägi'indá wówátsi nahándepí'in dâymáa, hedá naadá i t'ä'gi thaa naná' dihaydi dovâywáywówápaa-í.

⁵⁵ Naví túu'ú ta'gendi koegî' waagi'ba namuu, hedá naví ûnp'oe-á ta'gendi suwägi' waagi'ba-á.

⁵⁶ To'wí naví túu ûnp'oedi óekhóekhúumägi'i-á naa-ádi namuu hedá naa-á i-ádá.

⁵⁷ Naví Tádádí naa dísandí-á i häädi wänbo t'ähkí nawówáyí'i namuu, hedi i-á nawówáyídi naa-á owówáyí'. Handidibá to'wí naadi dókhóekhúumägi'i naví'wedi íwówátsikéyí.

⁵⁸ Hediho naa-ân i pává makówádí na'ää'i' omuu, i pává unbí hehääwin thehtáy pahpá'in dáyk'oe'i' waagi'ba wí'omuupí. Hää'i pává dáyk'oe wänbo tí'úugédi dit'ahán. Hewänbo to'wên i pává naa omuu'i' dáyk'oe'indá hânhay wänbo t'ähkí dáywówátsimá've-í."

⁵⁹ Jesus ná'in natú oe Capernaum búu'ú'ay, i Hudíyoví méesate'ay iwe in t'owa ovâyhá'o' ihaydi.

Wáy wên t'owadi Jesus óeyoe'an

⁶⁰ Báyéki i-ádi dimä'nin dit'oedi ditú, "Nä'i hí'-á nakâymuu âyhónídí. To-an iséegí'amí?"

⁶¹ Hewänbo to'wídi wänbo óetu'anpídi Jesus ûnhanginná ná'i ovâytu'an ní'gedi dívít'ayhí'máa'in, hediho' ovâytsikáyin, "Tí ná'i naadi wâytu'andi' wíwovâyhí'anpídi naa-ádi wíyá wí'ípunda'pí?

⁶² Hân í'âaní undi naa t'ähkí t'owagí' o'aypuyä'i dímû'di kw'áyepiye owáypeedi páadé o'ân diwepiye'ba?

⁶³ I Yä'dâa'i P'oweahâa nawówátsipäyi', t'owa-á wí'bo wídínkoedipí. I hí' naadi wâytumáa'i' i Yä'dâa'i P'oweahâaví'wedi na'ä' hedi ná'i hí'-áho nawówátsipäyi'.

⁶⁴ Hewänbo wáy wên un wí'úvíwhâyundepí." Jesus-di ha'wâa ovâytu'an gá páadédíbo ho ûnhanginnândân to'wên iví'piye' wídívíwhâyukhâyamáapí'in dimuu'in, hedá ûnhanginnân wá' to'wídi óekuhpegít'óe'i namuu'in.

⁶⁵ Hedá wá' ovâytu'an, "Kindidânkun wâytu'an, to'wí wänbo naví'piye' wí'ûnkä'ääkoedipí naví Tádádí óemägidida'mân."

⁶⁶ Iví hí' ûnmuudi báyéki in óeyuuhonnin i-ádi wíyá wídípunda'pí, hediho óeyoe'an.

⁶⁷ Hedi Jesus iví tã'di wíye khäge'nin itu'an, "Heyâa un, ti undi wá' díyoe'amí'in ída'?"

⁶⁸ Simon Peter-di óetu'an, "Na'inbí Sedó, toví'piyanho gimú-i? Udidá'mân dítumáa hádídí ná'in wówátsi nahándepí'in âykéyí'in.

⁶⁹ Na'in ívíwhâyumägiho hedá gínhanginnânho u i shánkí yä'dâa'i unmuu'in, i Yôesi Tádádí wóesandi'."

⁷⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Naadi wí'bo un tã'di wíye wáyde'manpí'an, hewänbo wí' unbí'wedi Penísendi waagi'ba namuu."

⁷¹ Simon Iscariot-ví ayví'gedi ihí'máa, i-á Judas gin nakháwä, hedi Penísendi waagi'ba namuu gin Jesus-di óetu'an gá tobá in tã'di wíye khäge'ninbí'wedi namuu wänbo Jesus óekuhpekhâyamáadân.

7

Jesus-ádi iví tí'ûuwindádí

¹ Ná'i hääwí naphade ihaydi Jesus oe Galilee nange j'ge t'ähkí nayi'. Judea nangepiye' wínamääpí, in Hudíyoví p'ó'dédí'in hádídída'mân dítumáa hádídí óehéyí'in dáytuwämáadí.

² In Hudíyoví shánkí'di púnú' naná, dáy'ókhkhuute'âykw'óe'ó'i shánkí'di gin dáytu'o'.

³ Hediho Jesus-ví tí'ûuwindi óetu'an, "Näwedi ópûn hedi oe Judea nangepiye' unmú-i, hedânho in t'owa uví'piye' dívíwhâyunde'in iwe diyí'indi i pínán t'ôe bí'o'in wóemúnídí.

⁴ To'wí in t'owadi kee'eedi óetaa-í'in nada'di kaađibo háawên wí'i'opí. Hedânho kí'bi hääwí bikanhondi, úkhây'ä' to'wên t'ähkí'v páadépiye' bí'âamí'in."

⁵ Ha'wâa óetu'an, gá tobá iví tí'ûuwin dimuu wänbo' iví'piye' wídívíwhâyundepídân.

⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Naagi' ihaydi wa' wíðinnáhpí, hewänbo ungi'-á häädi wänbo t'ähki híwó' dihaydi únna.

⁷ In t'owa Yôesi Táda dâytaapi'in dimuu'in há'to wovâyt'áy-í, hewänbo naa-ân dít'ay, gá dovâytumáadân inbí yä'dâapi tsiyekan ni'gedi.

⁸ Unnân wáy dínshánki'diná' diwepiye' bípûn. Naa-á wa'di wó'mänpi híwó' dihaydi naagi' wínanáhpídi" kin ovâytu'an.

⁹ Hedího' oe Galilee nange iwebo iwóyí'.

Jesus Jerusalem búu'úpiye' namäa

¹⁰ Iví tí'úuwín oe dínshánki'diná' diwepiye' dimäa ihaydi tí'úugédi i wá' namäa, hewänbo kaadibo-ân namäa, keedibo-á yoe.

¹¹ In Hudíyoví p'ó'dédi'indi ee dínshánki'diná' diwe óetuwämáa, hedí dívítsika'máa, "Wáyo i to'?"

¹² In báyéki t'owa iwe diyi'in báyéki dívíkaahí'máa iví'gedi. Wên dítú', "Híwó'di sen namuu" gin. Wáy-á dítú', "Yoe, handá yoe. Idi báyéki t'owa in ta'gen namuu iwedi ovâyâa'o'."

¹³ Hewänbo t'ähki in t'owa in Hudíyoví p'ó'dédi'in dâykhuwôeda'máadi kaadibo iví'gedi dívíhi'máa.

¹⁴ I shánki'di píngé haydi naphade ihaydi Jesus i méesate hay'i ee nats'ú hedí in t'owa ovâyhá'o'.

¹⁵ In Hudíyoví p'ó'dédi'in ovâyháa'andi dítú, "Hândidángú ná'i sen hânho ûnhanginná, to'wídi óehá'anpi wänbo'?"

¹⁶ Jesus-di ovâytu'an, "Naví háhkan naví'indá' wíðinmuupí, hewänbo i dísandiví'in wá' ûnmuu.

¹⁷ In to'wên háa Yôesi Táda natú waa dikanda'indáho dínhanginpúwí naví háhkan ni'gedi, háa Yôesi Táda natú waa dikanda'indáho dínhanginpúwí naví háhkan ni'gedi, háa Yôesi Táadávi'wedi dîn'ää'in hediháa naví ánshaa i'gedibo dáypihí'máa'in.

¹⁸ In to'wên inbí ánshaa dínmuu'ida' dívíhee'o'indá dívípítegé-í'in dida'. Hewänbo to'wên i ovâysandi' kw'áye óetégé-í'in dida'indá in ta'gen dívíhee'o', hedá inbí pí'ná khó'yé-á hôeyó wänbo wíðâyamápi.

¹⁹ Moses-di Yôesi Táadávi tsontu wovâyta'nanpi'an, hewänbo wénä wí wänbo un iví ta'kan wíwîn'a'gindopí. Háadan naa díhéyi'in ida'?"

²⁰ To'wídi in t'owa yâadi óetu'an, "Háadan untú, to'wí nada' wóehéyi'in? U-á wí yä'dâapi' p'owäqahâadi wóemáa, hedânho ha'wâa untú."

²¹ Jesus-di ovâytu'an, "Wên pínnán t'ôe kaykhanwówá thaa iwe dáy'andibo un t'ähki wovâyháa'an,

²² hewänbo undá unbí e'nûn áyyää in Hudíyoví k'ewe' taadi bîntaa'o' inbí thaa dinná' dihaydi tobá kaykhanwówá thaa nanân wänbo', gá hân'oe Moses-di han wovâyâyôndân. (Moses-á i páadé'i wínamuupí ná'in khuu i'andi', hewänbo in shánki hân'oe'indáho hanho díví'an.)

²³ Nää wí enúkáy ná'in k'ewe' taadi óetaa'o' kaykhanwówá thaa nanân wänbo', hedânho Moses-ví tsontu wíwîn'a'ginhánú-ípídi. Hedí háadan handi naa-ádi ít'ay wí sen túu'ú t'ähki dônhekháa'andi kaykhanwówá thaa nanân wänbo'?

²⁴ Wí hääwí háa püwädi nakeet'óe'in bînwänpimû'dibo' wesebo wí'ítúnípi, 'Kinnân namuu,' hewänbo páadé áyngidi bînnuä'í-á háa namuu'in, hedânho úkkoedi-í ítúnídi ta'gendi háa namuu'in."

T'owa ditsikapo', "Ti Jesus-ân i to'wí namuu Yôesi Tádadí óesogekhâyamáa'i' t'owa ovây'aywoenídi?"

²⁵ Wên t'owa ee Jerusalem diwe'in dítú, "Ti ná'i sen i to'wí na'inbí tsonnindi óehéyi'in dida'i wínamuupí'an?

²⁶ Binmú'dí, hă'in t'owa t'ăhkíví páadépiye' ihí'máa, hedi to'wí wänbo háabo wínatû'pí óewóyí'nídí. Tígú in tsonnin dívíwhäyunde nă'i-ân namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí.

²⁷ Hewänbo kavêe i-á wínamuupí. I to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí na'ăă ihaydá, to'wí wänbo wí'ûnhanginnánípi wăhăăwi namuu'in, hewänbo t'ăhkídíbo gínhanginná wăhăăwi nă'i sen namuu'in."

²⁸ Jesus-di i méesate hay'i iwe ovâyhá'o' ihaydi kaygi ovâytu'an, "Ítû' ûnhanginná to'wí omuu'in hedá wăhăăwi omuu'indá. Naa wí'bo opichanpóedíbo wó'ăăpí. I to'wí naa dísandi' ta'gendi nawówáyí', hedi undi wíwíntaapí,

²⁹ hewänbo naadá dótaa, gá iví'wedí o'ăădân, hedá idá dísan."

³⁰ Jesus-ví hí' ûnmuudi óepankéyí'in dida', hewänbo óekéyí ihaydi wa' wí'ûnnáhpídí to'wídí wänbo wí'óeyâ'pí.

³¹ Hewänbo báyéki t'owa iwe diyí'in iví'piye' dívíwhäyü. Kin ditû': "I-ânkun i namuu Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Wíyá to'wí-á há'to na'ăă-i shánki báyéki pínán ikeeyamídí nă'i senbí'wedí."

Jesus óepankéyí'in dida'

³² In Pharisees dit'oe in t'owa nă'i hăăwí Jesus-ví'gedí dívíkaahí'máadí, hediho indádí hedá in owha' p'ó'dédí'indádí wên sundaḡo i méesate hay'i dâý'áyí'do'in ovâysan óepankéyídí.

³³ Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Hây tăhkíḡa' undádí dâýwóyí'ní, hedáhá' owáymän i dísandiví'wepiye'.

³⁴ Hedáhá' undá dínuwă-í, hewänbo há'to díshaa-í. Wáy naa omän diwepiye' wí'ûnpühkoedí-ípi."

³⁵ In Hudíyo tsonnin dívítu'an, "Wáypiyan nă'i sen namän? Natû' há'to âysháa-í gin. Ti namän gáhân wáy in Hudíyo diwadekw'ó' deeyepiye', in Hudíyo dímuupí'in t'owaví yâa natháa-ídí, hă'in Hudíyo dímuupí'in ovâyhá'amídí?

³⁶ Idi dítu'an, 'Undi dínuwă-í hewänbo há'to díshaa-í. Wáy ochangít'oe iwepiye' wí'ûnpühkoedí-ípi. Hânngú iví hí' ûntu'da'?"

P'oe nawówátsipäyi' i'gedí Jesus-di ovâytumáa

³⁷ I t'ă'gi shánki'dí thaa-á shánki hay'i thaa namuu, hedi Jesus iwe nawindi kaygi ovâytu'an, "To'wí nap'oesá'aadi naví'piye' na'ăă-i isuwă-ídí.

³⁸ Yôesi Tádáví ta'nin diwe kinnân nata'muu: To'wên naví'piye' dívíwhäyunde'inbí pí'nă khó'yé wí p'o'k'ay waagibá dâymáa, hedi i p'oe-á nawówátsipäyi'i namuu."

³⁹ I p'oe i'gedí ihée'andi-á i Yă'dâa'i P'oewaahâa-ân namuu, hedi to'wên iví'piye' dívíwhäyunde'in i Yă'dâa'i P'oewaahâa dâykéyí. Hewänbo nă'i Yă'dâa'i P'oewaahâa-á wa'dí wí'ovâymăgipí, Jesus wa'dí makówápiye' wínapéepídí.

In t'owa wêege'in dipóe

⁴⁰ In t'owa nă'in ovaytumáa'in dit'oe ihaydi wáy wên ditú, "Ta'gendi nă'i-á Yôesi Tádáví tukhe'bi' âytsíkha'máa'i namuu."

⁴¹ Hewänbo wây-á ditú, "I-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí." Hedá wá' wây-á ditú, "Hewänbo i to'wí Yôesi Tádádí óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí Galilee-wi wínamúnípi.

⁴² Ti Yôesi Tádáví ta'nin diwe wínatû'hpí'an, i to'wí idi óesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí David-ví ây iwedi'ibá namúní, hedá oe Bethlehem-dá na'aypuyăgít'oe, i búu'ú'ay David na'aypuyă iwebá."

⁴³ Hediho in t'owa Jesus-ví'gedí handa' wídíví'ânshaamáapídí wêege'in dipóe.

⁴⁴ Wáy wêndi óepankéyí'in dida', hewänbo to'wídí wänbo wí'óeyâ'pí.

In Hudíyoví p'ó'dédí'in Jesus-ví'piye' wídívíwhäyundepí

⁴⁵ In méesate'in sundado diwáymää in owha' p'ó'dédí'indá hedá in Pharisees-á dikw'ó' diwepiye', hedi in sundado ovâysikáyin, "Hedi háadan i sen wíwînmaapí?"

⁴⁶ Indi in Pharisees ovâytü'an, "Hánhay wänbo wí to'wí wí'ihée'anpí hä'i sen ihée'o waagibá."

⁴⁷ In Pharisees-di ovâysikáyin, "Ti un wá' in ta'gen namuu iwedi idi wovâyâa'an?"

⁴⁸ Ti wí'únhanginnáhpí'an wí' wänbo na'in tsonnindá hedá na'in Pharisees-á iví'piye' wí'íwihâyundepí'in?

⁴⁹ Yôesi Tádádí ná'in t'owa iví'piye' dívíwhâyunde'in ovâytuchänukhâymaa, indá i tsontü Moses ita'nandi wídyätaapí."

⁵⁰ Wí sen in iwedi Nicodemus gin nakháwä'idi ovâyhée'an, i-á hánhaybo Jesus-ví'piye' namää'i' namuu.

⁵¹ Kinnân ovâytü'an: "Wígínkoedipí gitúnídí háa wí to'wí híwó' háa híwó'pí i'annin páadé iví tüü git'oeπίδο?, hedá háawên i'annindá gínhanginpóepίδο?. Na'inbí tsontüü kí'min gínmuupí'an."

⁵² Indi óetü'an, "Háadan igí' bikhäge'hée'o"? Ti ı wá' Galilee iwe'ibá unmuu gáhân? Áyíngidi Yôesi Tádáví ta'nin mântüü'amí, hedân úhanginpúwí wí' wänbo wí Yôesi Tádáví tukhe'bi' Galilee-wi wínamuupí'in."

I kwee wíyá kweeví sendádí it'aywó'nandi'

⁵³ T'ähkídíbo inbí'piye' dívíweeho'.

8

¹ Hewänbo Jesus-á oe Olive Okú gin dâytü'o' iwepiye' namää.

² Wíyá tháwän hé'dibo' i' méesate hay'i eepiye' nawáymää. Báyéki t'owa ûnpówádí indádí isóge hedi ovâyhá'an.

³ Hedi in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indádí in Pharisees-ádí wí kwee Jesus na'ân diwepiye' óeho'. Ná'i kwee-á wíyá kweeví sendádí dânt'aywó'dodi óekê'. In t'owaví páadépiye' óekwínu'an,

⁴ hedi indi Jesus óetü'an, "Hähkandi', ná'i kwee-á wíyá kweeví sendádí dânt'aywó'dodibo' óekê'.

⁵ I tsontü Moses ita'nan diwe kinnân díyôn: Wí kwee kin i'o'i' âyk'usäyuhéyí'in gínkhây'ä'. Heyâa ı, hân úchanpo'?"

⁶ Ná'in Jesus óetü'an óetayí'nídí wên háawên híwó'pí'in natuhpée-ídí hedânho ônt'aywó'dichänú-ídí. Jesus it'äädí oe nange iví mankhúdí hääwí ita'nan.

⁷ Hewänbo ihayda' óetsikáyinde', hediho' idaygi'andi ovâytü'an, "Wénä wí unbí'wedi wí'it'aywó'nanpí'di, idân i kwee páadé óek'usäyü-í."

⁸⁻⁹ Hedi wíyá it'äädí oe nange iwáytá'nan. In senä' i kwee óets'úde'in ná'in dit'oedi wí'íngin t'ähki iwedi dipee, in shánkí saydôe páadé, hedi Jesus-ádí i kwee-ádí wí'bo iwe dawindi ovânyoe'an.

¹⁰ Jesus wíyá idaygi'andi i kwee óetsikáyin, "Wáyho in ton? Ti wí' wänbo wínatúhpí'an wóetuchänú-í'in úkhây'ä'?"

¹¹ I kweedi óetü'an, "Mä'mää, to'wí wänbo háabo wínatúhpí." Jesus-di óetü'an, "Naa wänbo-á yoe. Hediho ópûn, náä iwedi páadépiye' wíyá wívit'aywó'namípí."

Jesus natü wí kohthay waagi'ba namuu'in

¹² Jesus wíyá ihée'andi in t'owa ovâytü'an, "Naa wí kohthay waagi'ba omuu t'owa t'ähkígí'. To'wí naa-ádí nayí'i há'to khuü í'ge nayêení, hewänbo i kohthay nawówátsipäyí'i' imá've-í."

¹³ In Pharisees-di óetü'an, "U-á wí'bo uví'gedi bipihí'maa, hedânho háa untü'nin to'wí wänbo wí'únkhây'ähpí iwihâyü-í'in."

14 Jesus-di ovâytu'an, "Tobá wí'bo naví'gedi wâytu'an wänbo', háa naadi wâytu'an waa ta'gen namuu, gá naa dínhanginnândân wăhăädi o'ăă'in hedá wăhăăpiye' omännindá. Hewänbo undá wăhăädi o'ăă'in háa wăhăăpiye' omännin wí'únhanginnáhpí.

15 Undi t'owa bînwanpimúndedibo bînt'aywó'dichänunde'. Naadá to'wí wänbo wídônchänundepí.

16 Hewänbo wí to'wí dônchänudáho', híwó' dáy'amí, gá wí'bo wídáy'opídân, hewänbo i dísandi-ádí naa-ádí handa' gatû'.

17 Unbí tsontuú ta'nin diwe wänbo kinnân nata'muu: Wí to'wí óetsondiwekán dihaydi wên wíyedi handa' iví'gedi datû'dáho', únkây'ă' úvíwhâyú-í'in háa datú waa ta'gen namuu'in.

18 Naa i wí' omuu naví'gedi dáypihée'o'i', hedá naví Tádá dísandi' wá' naví'gedi ihée'o'."

19 Indi óetsikáyin, "Wáyho' uví tádá?" Jesus-di ovâytu'an, "Undidá naa wídítaapí, naví Tádá wänbo-á wídíntaapí. Naa dítaadáho', naví Tádá wá' dîntáa-íwän."

20 T'ăhkí nă'in Jesus natú i méesate hay'i ee ovâyhá'o ihaydi, i chă' nate'kw'ó'di íve nú' naná' diwe. Hedí to'wídí wänbo wí'óepankê'pí, ihaydi wa'dí wí'únpóepídí óékéyídí.

Jesus natú wáy namän di piye' in t'owa wídínkoedí-ípí dimú-í'in

21 Jesus wíyá ovâyhée'andi ovâytu'an, "Naa năwedi omän, hedí undi dítuwăkhây máa, hewänbo unbí t'aywó'di wa'dí bînmáadíbo' íchuwigít'óe. Wáy omän diwepiye' bá wí'únkoedí-ípí ímu-í'in."

22 Hedího in Hudíyoví p'ó'dédí'in dívítu'an, "I natú wáy i namän deepiye' bá wígínkoedí-ípí gimú-í'in. Háadan kin natú? Ti wí'bo ikhe'khây máa gáhân?"

23 Idi ovâytu'an, "Undá năa áagéwin ímuu, naa-á oe kw'áyewi-á. Undá năa oepáa k'aydiwindá' ímuu, naa-á yoe.

24 Hedánkun naadi wâytu'an, unbí t'aywó'di bînmáadíbo' íchuwigít'óe, hedí to'wí naa omuu'in úvíwhâyundepídáho ta'gendi unbí t'aywó'di bînmáadíbo' íchuwigít'óe'in únpúwí.

25 Hedí óetsikáyin, "To-an unmuu?" Jesus-di ovâytu'an, "Naadi páadédíbo wâytumáa to'wí omuu'in.

26 Wíyá báyéki hăäwí unbí'gedi otúní'i naa dómáa, hedá báyéki híwó'pí' úví'andi namuudi naa dínkoedí wây't'e'p'íde-ídí. Hewänbo háa i dísandiví'wedi ot'oe'indá' t'ăhkí t'owa dovâytu'o', hedí i-á in ta'genda' ihée'o'."

27 Hewänbo nă'in Hudíyoví p'ó'dédí'in wídika'pówápí i óesandi-á Yôesi Tádá namuu'in.

28 Hedího Jesus-di ovâytu'an, "Owáy naa t'ăhkí t'owagí' o'aypuyă'i' undi dít'óhtăgetege ihaydáho' únhanginnání to'wí naa omuu'in, hedá únhanginpúwí naa wí'bo háawên wídáy'opí'in, hewänbo háa naví Tádádí dîhá'andidá' dáyhée'o'.

29 I dísandi' naa-ádí nayi'. Wí'bo wídíyoe'anpí, gá naa-á hăädi wänbo t'ăhkí i óéhíhchando'idá' dáy'odân."

30 Hedí kin ovâyhí'máa ihaydi báyéki t'owa iví'piye' dívíwhâyú.

To'innan ta'gendi Abraham-bí ây dimuu?

31-32 Jesus-di nă'in Hudíyo iví'piye' dívít'sanwhâyú'in ovâytu'an, "Naví hí' hăädi waa dîn'a'ginhondáho', ta'gendi naví'wedi íhăhpúwí'in ímuu, hedá únhanginnání hăäwí in ta'gen namuu'in, hedí pan waagi'inbá wíyá wí'ímúnípi."

33 Hedí óetu'an, "Na'indá Abraham-bí ây iwedí'innân gimuu. Na'indá hănhay wänbo to'wênbí pan wígimuupí. Hedí háadan untú pan waagi'inbá wíyá wígímúnípi gin?"

34 Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, to'wên t'ăhkí dívít'aywó'kanhonnindá, t'aywó'dídi ovây máadi pant'óe'in waagi'in dimuu.

35 Wí to'wí pant'óe'i namuu'i-á iví tsondiví k'aygi iwe hăädi wänbo t'ăhkí wínachá'nípi, hewänbo i tsondiví ay ûnmuu'i-áho hănhay wänbo t'ăhkí k'aygiwí-ân namuu.

³⁶ Hedi naa Yôesi Tádáví ay omuu'idi unbí t'aywó'di iwedi wâywhima'p'âdidáho', ihaydibâa ta'gendi íwhima'p'âni.

³⁷ Naa dînhanginná un Abraham-bí ây iwedi'in ímuu'in, hewânbo undá ída' dîhéyí'in, gá naví hí' unbí pí'ná khó'yé wíwînmáapídan.

³⁸ Háa naví Tádádí dînkeeyannin naadi wâytu'an, hewânbo undá háa unbí tádáví'wedi ít'oe waagibá úvíkanhon" kin Jesus-di ovâytu'an.

³⁹ Hediho indi óetu'an, "Abraham-dá na'inbí hân'oe'i' tádá gínmuu." Jesus-dá ovâytu'an, "Abraham-bí ây ta'gendi ímuudáho', háa Abraham i'an waabá úví'âamíwân.

⁴⁰ Hewânbo náa undidá dîhéyí'in ída', tobáháa in ta'gen naví Tádáví'wedi ot'oe'inda' wâytu'an wânbo'. Abraham-dá ha'wâa wí'i'anpí.

⁴¹ Undá háa unbí tádá i'o waabá úví'o'." Hedi óetu'an, "Tádápí'in ây wígimuupí. Wí'da' wí tádá gín'ân, i-á Yôesi Tádá namuu."

⁴² Jesus-di ovâytu'an, "Yôesi Tádá ta'gendi unbí tádá únmuudáho', naa díseegi-íwân, gá iví'wedi o'âädân, hedânho náa-á nâwe oyi'. Naa opichanpóedíbo wó'âäpí, idân naa dísan.

⁴³ Háadan wí'íka'póya'pí háa wâytumáa'in? Gá naví hí' wí'ít'óyanda'pídan.

⁴⁴ Penísendi-ân unbí tádá únmuu, hedi undá íkanda' háa unbí tádá nada' waa. Páadédí waabo náa iwehay Penísendi-á t'owa t'akhánu'i namuu, hedá in ta'gen namuu'in iví pí'ná wí'ihonpídí iwedi ihânge'o'. Hâädi wên hôeyó natú ihaydá háawi namuu'in ipikeeyo', gá wí hôeyó'i namuudân, hedá in dihôeyó'inbí tádá-á dínmuu.

⁴⁵ Hewânbo naadá in ta'gen wâytu'o', hedânho wídínwhäyundepí.

⁴⁶ Wéná wí-an un ta'gendi ítúni naa dáy'taywó'nannin? Tóebo yoe. Hewânbo naadi in ta'genda' wâytumáa, hediho háadan wídínwhäyundepí?

⁴⁷ Wí to'wí Yôesi Tádáví' únmuu'idá iví hí' ônt'óyande'. Hewânbo undá Yôesi Tádáví'in ímuupíðânkun wíwînt'óyandepí" kin Jesus-di ovâytu'an.

Hân'oe Abraham-di Jesus óemû'

⁴⁸ In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "In ta'gen gitúhpí'an, u-á Samaria-wi waagi'ba unmuu, na'inbí khuu wínâa'a'gínpídí, hedá wí yä'dâapí' p'oewaahâadi wóemáa."

⁴⁹ Jesus-di ovâytu'an, "Naa wí yä'dâapí' p'oewaahâadi wídímáapí. Naa naví Tádáví'gedi híwó'da' dáyhée'o', hewânbo undá naví'gedi híwó'pí úvíhí'máa.

⁵⁰ Wí'bo wó'da'pí otúni'in naa hay'i omuu'in. Yôesi Tádá-ânho namuu i nada'i kin natúni'in, i-áho natú' háa undá in ta'gen bînmáa'in hediháa naa-á.

⁵¹ Naadi ta'gendi wâytumáa, wí to'wí naví hí' dîn'a'gindo'i-á chuwa iwe há'to napówá-í."

⁵² In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "Näbáha' gínhanginná wí yä'dâapí' p'oewaahâadi wóemáa'in. Abraham nachuu, hedá t'ähkí in Yôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'mindá wá' dit'ahán. Hebo u-á untú' wí to'wí uví hí' i'a'gindo'i há'to hânhay wânbo chuwa iwe napówá-í.

⁵³ Ti na'inbí hehääwi thehtáy pahpâa Abraham-bí shánkí hay'i unmuu gáhân? I-á hedá Yôesi Tádáví tukhe'mindá dit'ahán. To-an u' unmuu gân un'ánde'?"

⁵⁴ Jesus-di ovâytu'an, "Naa wí'bo hay'i dáypipaadáho' háagí' wânbo wínachä'muupí. Hewânbo naví Tádádân naa hay'i dípaa, hedi ítú' i-ân unbí Yôesi únmuu.

⁵⁵ Undidá hânhay wânbo wíwîntaapí, hewânbo naadá i dótaa. Wídótaapí gin otúdáho naa wí hôeyó'i' omúni, un waagibá. Hewânbo naadá ta'gendi dótaa, hedi iví hí' dôn'a'gindo'.

⁵⁶ Unbí thehtáy pahpâa Abraham nahíhchaa gá i thaa o'ää'i' ipuwäkhây máadân, hedi imû' ihaydiho nahíhchanpóe."

⁵⁷ In Hudíyoví p'ó'dedí'indi óetu'an, "P'ânäntä paayo'i wânbo wa'di wú'muupí. Hândídan Abraham nâamû'?"

⁵⁸ Jesus-di ovâytu'an, "Ta'gendi wâytumáa, wa' Abraham na'aypuyäpídíbo naa oyiho'."

⁵⁹ Hediho dâyk'uuwóehógi óek'usäyühéyídí, hewânbo i meesate ívedi kaadíbo napee.

9

Jesus-di wí sen tsít'aa'i na'aypuyä'ivi keetan óemägi

¹ Jesus oe p'óegé wáy namändi wí sen óemû', i-á tsít'aa'ibo na'aypuyä.

² Jesus-ví khäge'nindi óetsikáyin, "Háhkandi', ti ná'i sen wên t'aywó'nin i'andân, háa iví tádá'in dânt'aywó'nandi tsít'aa'i na'aypuyä?"

³ Jesus-di ovâytu'an, "Wên t'aywó'nin i'annin namuudi kin wí'ûnpóepí, háa iví tádá'in dânt'aywó'nandi wânbo-á yoe. Ná'indá ûnpóe hedânho Yôesi Táđáđi wên háawên ôn'amíđi, hedí kindíđi nakeepúwíđi Yôesi Táđá-á nakay'in.

⁴ Thaadi t'owa dívít'ôe'amígí' naná, khu'déedá yoe. Hedí hanbá nää-ân naná i naa dísandiví t'ôe ívít'amíđi wa'đi gínkoedíđibo', gá owáy wí thaa naná' diwe na'in wíyá há'to gínkoedí-í ívít'ôe'amíđi. *

⁵ Wa' nää oepáa k'ayđi oyidíbo naa wí kohthay t'ähkí t'owagí' waagi'ba omuu."

⁶ Kin natú ihayđi ee nange isóp'ohén, hedí iví sóp'oeđi wí nap'o'ay ipaadi i sen natsí't'aamuu'i tsée eedi óe'äyu.

⁷ Hedáhá' óetu'an, "Ya' ópûn oe p'obú'ay iwepiye', Siloam kin dâytu'o'i', hedí uví tsée mán'owíđi-í. (Ná'in kháwä Siloam-dá natú'da' "óesandí?" gin.) Hedího i sen namääđi i'owäă, hedí iwáybun dihayđiho' iví keetan imáa.

⁸ In to'wên i senbí tso'wa dithaa'in hedá in to'wên ihäăda'sógéndeđi óemû'in dívítsika'máa, "Ti ná'i i to sen ihäăda'sógénde'i wínamuupí'an?"

⁹ Wên ditú, "I-ânkun namuu." Wây-á wéndá ditú, "Yoe" gin, "i waagibá ûnwânpichaa." Hewânbo i sendá natú, "Naa-ânkun i omuu."

¹⁰ Hedího óetsikáyin, "Hândídan handi uví keetan mánkê'?"

¹¹ Idi ovâytu'an, "Wí sen Jesus gin nakháwä'i wí nap'o'ay ipaa, hedí naví tsée eedi dí'äyu, hedí dítu'an oe p'obú'ay Siloam gin dâytu'o' iwe dáy'owíđi-í. Hedího' omääđi dáy'owäă, hedí naví keetan donkê'."

¹² Óetsikáyin, "Wáyho i'?" "Gáwáy" gin ovâytu'an.

In Pharisees-di i sen natsí't'aamú'de'i' óehí'máa

¹³⁻¹⁴ I thaa Jesus i nap'o'ay ipaadi i sen natsí't'aamú'de'ivi keetan óemägi ihaydá Hudíyoví kaykhanwówá thaa naná. Hedího to'wêndi in Pharisees-ví'piye' i sen óeho' indi óehé'amíđi.

¹⁵ In Pharisees-di wá' óetsikáyin háđíđan iví keetan ikê'in. Idá ovâytu'an, "Wí sendi nää tsée eedi dínap'o'äyu, hedá dáy'owäă, hedí nää dînkeepóe."

¹⁶ Wáy wên in Pharisees ditú, "I sen kin i'andi-á Yôesi Táđáđi wí'ônk'û'pí, gá ná'i kaykhanwówá thaa wí'i'a'ginpíđân." Hewânbo wây-á wéndá ditú, "Wí to'wí t'aywó'to'i namuu'i kí'bi pínán há'to ikeeyamí." Hedího wêege'in dipóe.

¹⁷ Hedí wíyá in Pharisees-di i sen natsí't'aamú'de'i' óetsikáyin, "Heyâa u, hân iví'gedí úchanpo'? U-ân unmuu uví keetan mánkê'i'." I sendi ovâytu'an, "I-á Yôesi Táđávi tukhe'bi namuu."

¹⁸ Hewânbo in Hudíyoví p'ó'déđi'in wíđívíwhäyupí ná'i sen ta'gendi natsí't'aamuuwân hebo nää ûnkeepóe, hedího' iví tádá'in ovântukánnan iví'gedí oväntsikáyi'níđi.

¹⁹ Hedí oväntsikáyin, "Ti unbí ay ná'i dänmuu? Ti tsít'aa'i na'aypuyä'in datúní? Háđídan handi nää ûnkeená?"

²⁰ I senbí tádá'indi ovâytu'an, "Gänhanginnândákun na'inbí ay gänmuu'in hedá tsít'aa'i na'aypuyä'indá.

²¹ Hewânbo háadı nää ûnkeená'nin wígänhanginnáhpí, hedá wá' wígänhanginnáhpí to'wíđi óekeetanmägi'in. Bintsikáyi'be i'. Senho namuu. Igí' wí'bo ipihée'amí."

* 9:4 Kin natú ihayđi Jesus natú'da', wáyýéđi t'óegí' naná, wáyýéđá wígínkoedípi ívít'ôe'amíđi, hedí wa'đi naná i-á it'ôe'amíđi, gá óehéyi ihayđi wa'đi wínanáhpíđân.

²² I senbí tádá'in in Hudíyoví p'ó'dédí'in dānkhuwōeda'máa, gá dāywéhpêe'andān i méesate ee ovāytsudekhā'a'amídí to'wēn ditū'nin Jesus-á namuu i to'wí Yōesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovāy'aywoenídí.

²³ Handidānkunho datú, “Senho namuu, hediho bintsikáyí'be i'.”

²⁴ Hediho wáygingí' i sen natsí't'aamú'de'i' óets'údedí óetū'an, “Yōesi Tádáví páadépiye' uví tuu bimāānī in ta'gen untúnídí. Gínhanginná nā'i sen iví'gedí bihée'andi-ān t'aywó'to'i namuu'in.”

²⁵ Idi ovāytū'an, “Naa wídínhanginnáhpí háa t'aywó'to'i namuu'in háa yoe, hewānbo nā'in ta'gendi dínhanginná: Tobáháa hāndídí otsí't'aamú'de wānbo', nāā-á dínkeená.”

²⁶ Hediho óetsikáyin, “Hānnan wóe'an? Hāndidan wóekeetanmāgi?”

²⁷ Hedi ovāytū'an, “Wāytū'anho', hewānbo wí'úvít'óyanpí. Háadan wíyá ít'oe-í'in ída'? Ti ída' gáhān un wá' idi wovāyhá'a'mí'in hedānho iví'piye' úvíwhāyú-ídí?”

²⁸ Indi i sen hāāwí nachā'muupí waagi óehée'andi óetū'an, “U-ān hā'i sendi wóehá'o'i' unmuu. Na'indá Moses-ví hí'dí díhá'anninnān gimuu.

²⁹ Yōesi Tádádí Moses óehée'annin gínhanginná. Hewānbo hā'i sendá, wígínhanginnáhpí to'wídí óesannin.”

³⁰ I sendi ovāytū'an, “Whāyupíwó'nin namuu. Tobáháa naví keetan idi dímmāgi wānbo' un wí'únhanginnáhpí to'wídí óesannin.

³¹ Gínhanginná Yōesi Tádádí in t'aywó'to'in wí'ovāykhāge'dopí'in híwó' díví'a'mídí, hewānbo in to'wēn óe'a'gindo'indá hedá to'wēn háa natú waa díví'o'indá, innānho idi ovāykhāge'do'.

³² I nan oepāa nakhí'yen dihaydi waagibo nāa pu'wahaydi to'wí wānbo wí'únkoedipí wí tsí't'aa'i na'aypuyā'iví keetan óemāānídí.

³³ Hā'i sen Yōesi Tádádí óesanpídáho há'to únkoedí-í háawēn wānbo i'a'mídí.”

³⁴ Indi óetū'an, “U-á t'aywó'to'ída' un'aypuyā. Ti un'ānde gáhān u únkoedí'in na'in díhá'a'mídí?” Hedi iwáygedí óekhehpiyedi óekhā'a'an i méesate ee wíyá nats'únídí.

In to'wēn tsí't'aa'in waagi'inbá dimuu'inbí'gedí Jesus ihée'an

³⁵ Jesus únhanginpóe i sen óekhehpiye'in, hedi óenuwādi óeshaa, hedi óetsikáyin, “Ti i to'wí t'āhkí t'owagí' na'aypuyā'iví'piye' biwhāyunde?”

³⁶ I sendi Jesus óetsikáyin, “Mā'māā, to-an nā'i to'wí namuu, t'āhkí t'owagí' na'aypuyā'i'? Dítū'an to'wí namuu'in, hedānho naa dínkoedí-í iví'piye' dáywhāyú-ídí.”

³⁷ Jesus-di óetū'an, “Uđi nāamū'ho'. Naadi wíhí'māa'i-ān i omuu.”

³⁸ I sendi óetū'an, “Na'inbí Sedó, naa uví'piye' dáywhāyunde,” hedi Jesus-ví páadépiye' idé'gendisóge.

³⁹ Jesus natú, “Naa nāa oepāa k'aydipiye' o'āā hedānho nakeepúwídí to'wēn híwó' dívíkanhonnin dimuu'in hedá to'wēn híwó'pí dívíkanhonnin dimuu'indá. Naa o'āā in to'wēn wídāymúndepí'in dínhanginná'nin dínkeepúwídí, hedá in to'wēn dínkeet'óe gin di'ānde'indá ditsí't'aamuu waagibá dipúwí.”

⁴⁰ Wēn Pharisees iwe tso'wa diwinnindi óetsikáyin, “Ti un'ānde gáhān na'in wá' gitsí't'aamuu'in waagi'inbá gimuu?”

⁴¹ Jesus-di ovāytū'an, “Ítsí't'aamuu gin únhanginnāndáho', t'aywó'di wívīnmá've-ípí. Hewānbo nāa ítū' únkeet'óe gin, hediho wa'di unbí t'aywó'di wíwovāyā'anpí.”

10

I k'úwá áyí'di-áđí iví k'úwá-áđí inbí'gedí Jesus-di ovāytū'an

¹ “Naadi ta'gendi wāytumāa, wí to'wí kw'áayédí oe k'úwá phékhāa búge nats'ū'di i phékhāa phóđi i'gedí nats'úníví'wedí, i-á wí sānbida' namuu.

² Hewānbo i to'wí khāa phóđi i'gedí nats'úyā'di-á i k'úwá áyí'di namuu.

³ I to'wí in khaa phódi i'áyînmáa'ídi i k'úwá áyí'digi' ônhuude', hedi i k'úwá áyí'didi in k'úwá ovâykháyă'dedi iví tųu dit'oedi in khaa phódi i'gedá ovâypahpiyende'.

⁴ T'ăhki iví k'úwá i khaa búgedi ovâypiye ihaydi inbí páadépiye' namă', hedi indá iví tųu ôntaadi ûnwóemă'.

⁵ Indá wíyá to'wí dâytaapi'vî'di há'to diwóemu-í, hewânbo iví'wedí dishání, gá wíyá pi'wíwí tųu wí'ôntaapídân."

⁶ Kin Jesus-di k'úwáwí'gedi in Pharisees ovâyhée'an hăăwí ovâyhă'ámídi, hewânbo wídika'póyă'pí háa natų'da'in.

Jesus-á i híwó'di k'úwá áyí'di namuu

⁷ Hediho wíyá ovâyhée'andi kinnân ovâythayyan: "Ta'gendi wâytumáa, wên phékhkaa phódi waagi omuu in k'úwági'.

⁸ Báyéki in naví páadé di'ăă'in sänmin waagi'inbá dimuu, hewânbo in t'owa naví k'úwá waagi'inbá dimuu'indi wí'ovâyt'óyanpí.

⁹ Naa wên khaa phódi waagi'inbá omuu, hedá in naví'piye' dívíwhâyunde'in wên k'úwá in phékhkaa búge dits'ú'nin waagi'inbá-á dimuu. Hedi k'úwá dipi' inbí koegi' dâysháa-ídi hedá wíyá dits'úyă' waagibá, in naví'piye' dívíwhâyunde'in ovây'aywoeni hedá hăăwí dintáy'i-á dâymă've-í.

¹⁰ Wí sänbi'-á na'ă' in k'úwá ovâysänhónídi hedá ovâyt'ahánú-ídá, hedá ovâyhá'dännamídá. Hewânbo naa-á o'ăă t'owa dovâywówátsimăänídi, hedi nă'in wówátsi dovâymä'i-á shánki híwó'nin namuu.

¹¹ "Naa-á híwó'di k'úwá áyí'di waagi'ba omuu. Wí híwó'di k'úwá áyí'di-á nakhâymmu iví wówátsi iví k'úwági'in imăänídi.

¹²⁻¹³ Wí to'wí ik'úwá'áyí'namídi óewá'ánde'i-á i kodí'di k'úwá áyí'di wínamuupí, hedi in k'úwá-á iví'indá wí'ûnmuupí. Hediho wí khuuyó na'ădi imúndedi nashánde', gá wá'âadida' it'ôe'odân, hediho in k'úwádi ta'gendi wăhphade wí'ôe'âyîngimăhpí. Hediho i khuuyó na'ădi in k'úwá ovâykhugihónde hedá ovâywadeyíyende'.

¹⁴⁻¹⁵ Naa i híwó'di k'úwá áyí'di waagi'ba omuu. Naví Tádádí naa dítaa, hedá naadá i-á dótaa, hedi hanbá in naví'in dînmmu'in dontaa, hedá indída naa-á dítaa, hedi in dimuudi naví wówátsi wânbo dâymăäní.

¹⁶ Wây-á t'owa năwewin dimuupí'in diyi', indá wá' naví k'úwá waagi'inbá dimuu, hedi naa dínkhây'ă' in wá' dovâywé'ge'amí'in. Indá naví tųu dînt'óyaaní, hedi in wé'ge'indádí wí'da' dipúwí, hedá wí'da' wí áyí'di dínchă'ní.

¹⁷ "Naví wówátsi dâymăäní hedá donwáykéyí. Handidânkun naví Tádádí naa díséegi.

¹⁸ To'wídi wânbo naví wówátsi wídíkwee-ípi. Naví wówátsi-á wí'bo dâypăkhâymaa. Naa dínk'ôe naví wówátsi dâymăänídi hedá donwáykéyídá, gá naví Tádádí díyôndân kin dâý'amídi."

¹⁹ Jesus kin natų ihaydi in Hudíyo inbí ánshaa iwe wêege'in dipóe.

²⁰ Báyéki kin ditú, "Wí yă'dâapi' p'oewaăhăadi óemáa hedá bondoe'i-á namuu. Heháadan bînt'óyande'?"

²¹ Hewânbo wây-á wëndá ditú, "Wí to'wí wí yă'dâapi' p'oewaăhăadi óemáa'i há'to ihée'amí nă'i sen ihée'o waagi. Hedá wá' ti wí yă'dâapi' p'oewaăhăa ûnkoedi wí natsí't'aamuu'iví keetan óewáymăänídi? Hedân yoe."

In Hudíyodi Jesus óeyoegi'an

²² Te'núdi naná' dihaydi oe Jerusalem búu'ú dínshánkí'dipóe, háa i méesate hay'i hăn'oe dâýwáytege waa dín'ánshaa-ídi.

²³ Jesus nă'i méesate iwe nayí', ee Solomon-bí pohtâa gin dâytų'o' i'ge.

²⁴ In Hudíyoví p'ó'dédi'indi óebûukê'di óetų'an, "Hăădi pu'wahay-an na'in dítsíkhakankhâymaa dítų'âamídi to'wí unmuu'in? I to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi unmuudáho', năäbo thay'eedi dítų'an."

²⁵ Jesus-di ovâyṭu'an, "Naadi wâyṭu'anho', hewänbo wí'úvíwhäyundepí. T'ähkí pínán t'ôe dókanhondi-á naa dáy'o' gá naví Tádádí dínk'û'dân, hedího háa naa dáy'o'indibo wovâykeeyo' to'wí omuu'in.

²⁶ Hewänbo naví k'úwá waagi'inbá wí'ímuupídího wí'úvíwhäyundepí.

²⁷ In to'wên naví k'úwá waagi'inbá dimuu'indi naví tuu dînt'óyande', hedí naadá in dovâytaa, hedí naa díyuumá',

²⁸ hedí wówátsi nahánde'pí'in dovâymä', hedí há'to hânhay wänbo diháanı, hedá há'to-á to'wídí wänbo naví mangedí ovâyhóní.

²⁹ Naví Tádádí in dímägi, hedí i-á t'ähkíví shánkí hay'i-ân namuu, hedí to'wí wänbo wí'ûnkoedipí naví Tádáví mangedí ovâyhónídí.

³⁰ Naa-ádi naví Tádá-ádi wí'da' gamuu."

³¹ Wíyá in Hudíyoví p'ó'dédí'in dâyk'uuwóehógi óek'usäyuhéyídí.

³² Jesus-di ovâyṭu'an, "Báyékí híwó'di hääwí bînmúnígí' naa dó'an, naví Tádádí dítu'an waagi. Hedí wé'in hääwên dáy'annin namuudan nää naa dík'usäyukhâymaa?"

³³ In Hudíyoví p'ó'dédí'indi óetu'an, "Na'indá wên háawên híwó'nin bí'annin namuudi wíwí'usäyukhâymaapí, hewänbo a'ginháhpíwó'di Yôesiví'gedí bihí'maadânho wí'usäyukhâymaa. U-á t'owaḍa'mân unmuu, hewänboänbo untú Yôesi unmuu gin."

³⁴⁻³⁵ Jesus-di ovâyṭu'an, "In ta'nin ungí' wovâyṭa'nannin diwe natú'pí'an, Yôesidi in tsonnin ovâyṭu'an i waagi'inbá dimuu. Hä'in t'owa Yôesidi hân'oe iví tuu ovâymägi'in han ovâyṭu'an, hedí iví hí' hânhay wänbo t'ähkí ta'gen ûnmuu,

³⁶ hedí háadan handi nää ítû' naadi Yôesi Tádá dó'a'ginhánúnde'in iví ay omuu'in otúdí? Naa-ânkun naví Tádádí díde'man iví t'ôe dôn'amídí, hedá nää oepáa k'aydipiyá dísan.

³⁷ Naa naví Tádáví t'ôe dáy'opídáho', wíđínwhäyú-ípí.

³⁸ Hewänbo naa iví t'ôe dáy'o-ákun, hedího in dáy'o'in namuudi únkây'ä' naví'piye úvíwhäyú-i'in, tobáháa in otú'nin bînwhäyundepí wänbo'. Handidânho ta'gendi ûnhanginpúwí naví Tádá naa-ádi namuu'in hedá naa-á naví Tádá-áda omuu'indá' kin Jesus-di ovâyṭu'an.

³⁹ Ihaydi wíyá óepankéyí'in dida', hewänbo inbí'wedí namap'ä.

⁴⁰ Jesus oe Jordan p'o'p'ânäpiye' nawáymää, John-di páadédí in t'owa ovâyyp'ó'p'oe'an diwepiye'bá, hedí iwebo iwóyí'.

⁴¹ Báyékí t'owa iví'piye' dímäa. Dítú, "John hääwí wänbo pínán wí'ikeeyanpí, hewänbo hääwí t'ähkí ná'i senbí'gedí natú'i ta'gen namuu."

⁴² Hedí iwáygé báyékí t'owa iví'piye' dívíwhäyü.

11

Lazarus nachuu

¹⁻² Wí sen Lazarus gin nakháwä'i nahaypóe. I-ádi Mary-ádi hedá Martha-ádi diti'úuwinmuu, hedí Bethany búu'ú'ay iwe'in dimuu. Mary-ânkunho i ka'p'o sawó' nasu'í Jesus-ví ân deedi óekäyukhâymaa'i hedáhá' iví phódá óepidikhâymaa'i namuu.

³ Mary-ádi Martha-ádi Jesus ônt'ôesandi óetu'an, "Na'inbí Sedó, ót'óyan, i nâaséegí'i nahay."

⁴ Jesus ná'in nat'oe ihaydi natú, "Tobáháa nahay wänbo nawówayêení, hedího háa ûnpúwí'in namuudi in t'owa dâymû'di Yôesi Tádá kw'áayébo' óemá've-í, hedá naa iví ay omuu'i wá' kw'áayébo dímä've-í."

⁵ Tobá Jesus-di Martha-á Mary-á hedá Lazarus-á ovâyséegí wänbo',

⁶ Lazarus nahay'in ûnhanginpóe ihaydi wíye thaa wa'di iwáygébo' itsíkha'andi wí'ûnpuwämääpí.

⁷ Ihaydáho' iví khäge'nin itu'an, "Yaho' oe Judea-piye' giwáymú-í."

8 Iví khäge'nindi óetu'an, "Hähkandi', hánhaybo' in Hudíyoví p'ó'dé'dí'indi wóek'usäyuhéyí'in dida'pí'an. Hedí háadan eepiye' unwáypunda'?"

9 Jesus-di ovâytu'an, "Thaadi naná' dihaydi tá'di wíye óda nakeenáhpí'an. Wí to'wí thaadi iyíyéndé'i wínakanundepí, gá i ko nää oepáa k'aydigi' namuu'idi nakeenândân hedího wáy namän ni'ge imúnde'.

10 Hewänbo wí to'wí khüüdi iyíyéndé'i-á nakanunde wí'ûnkohtaynáhpídi."

11 Ihaydáhá' Jesus-di ovâytu'an, "Na'inbí k'ema Lazarus nayókhá, hedí naa omän dóyóhsaanídi."

12 Iví khäge'nindi óetu'an, "Hähkandi', Lazarus nayókhândáho handídi nahewówa-í."

13 Indá dí'ánde Jesus natú'da'in Lazarus ta'gendi nayókháwăk'óe'in, hewänbo ho nachuu'in natú'da'-á.

14 Hedího thay'eedi ovâytu'an, "Lazarus-á ho nachuu."

15 Hedí ungí' shánkí híwó' namuu naa iwe wó'yipídi i nachuu ihaydi, gá bînpüwăkhâyamáadân háa dônkâyamá'in, hedí handídi shánkí naví'piye' úvíwhâyumääni. Nää yaho' iví'piye' gimú-í."

16 Thomas i kwâati gin dâykăyă'de'idi in wé'ge'in khäge'nin ovâytu'an, "Yaho gimú-í, hedí Jesus óehaydáho' i-ădíbă gichúu-í."

Jesus natú i-ân t'owa ovâywáywówápa'i hedá wówátsi nahándepí'in ovâymä'i-á namuu

17 Jesus oe Bethany búu'ú'ay tso'wa napowa'ă' ihaydi óetu'an Lazarus óekă'k'û' iwedi yôenu thaahonaphade'in.

18 Bethany-á Jerusalem diwedi kayi' wínanáhpí, wíye míya ihayhâyú,

19 hedí Mary-á Martha-á inbí'we báyéki Hudíyo dipówá ovănsíwówá'amídi, inbí tí'ûu dănmăadi.

20 Jesus na'ă'in Martha ûnhanginpóe ihaydi na'ayyaypee, hewänbo Mary-á oe k'aygibo iwóyí'.

21 Martha-di óeyaydi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naví tí'ûu nahay ihaydi hây năwe unyidi há'to nahăaniwân."

22 Hebo naa dînhanginná năäbo hăăwí Yôesi Tădá năadaa'andi' idi wóemăani."

23 Jesus-di óetu'an, "Uví tí'ûu úwáywówápúwí."

24 Martha-di óetu'an, "Naa dînhanginná i t'ă'gi thaa naná' diwe t'ăhki t'owa ovâywáywówápaa ihaydi nawáywówápuwăgít'óe'in."

25 Jesus-di óetu'an, "Naa-ân i omuu t'owa dovâywáywówápa'i', naadi dovâywówátsimă'. To'wí naví'piye' iwhâyú'i' iwówátsimă've-í tobă nachuu wănbo'.

26 Hedí wí to'wí wa'di nawówáyí'i naví'piye' iwhâyüdi há'to nachúu-í. Ti biwhâyunde nă'in?"

27 Martha-di óetu'an, "Hedân hăă, Na'inbí Sedó, naa dăywhâyunde' u-ân unmuu i Yôesi Tădádi wóesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, Yôesi Tădávi ay-ân unmuu. Ívitsíkha'măawân năä oepáa k'aydipiye' un'ăă-ídi."

Jesus isíhtăă

28 Kin natú ihaydiho Martha iweeho', hedí iví tí'ûu Mary itu'an i'ăăhânge'amídi hedí óesântu'an, "I hähkandi ho napówá hedí u-ădí nahí'da'."

29 Mary nă'in nat'oe ihaydi wesebo' iwínú hedí ee Jesus nayi' iwepiye' namăä.

30 Jesus i búu'ú'ay iwe wa' wínapówápí, hewänbo wa'di Martha-di óeyay iwáygébo nayi'.

31 In Hudíyo ee tewhá íve dikw'ó'nin Mary óesíwówá'o'indi óemû' wese iwínúdi yá'wépiye' napeedi, hedí dí'ân Lazarus nakă'k'óe iwepiye' namănnin isíhtăă-ídi, hedího ûnwóemăä.

32 Mary oe Jesus nayi' iwe napówá, hedí óemû' ihaydi iví páadépiye' idé'gendisógedi óetu'an, "Na'inbí Sedó, naví tí'ûu nahay ihaydi hây năwe unyidi há'to nahăaniwân."

³³ Mary-á in Hudíyo ûnwóe'ää'indá dívísíhtuwínúndedi Jesus-di ovâymû' ihaydi, iví pí'nă khó'yé hânho nataachanpóe hedi nathathapóe,

³⁴ hedi ovâytsikáyin, "Wáygan Lazarus óekhă'k'û'?" Óetu'an, "Na'inbí Sedó, hêe na'indádi ókă'vedi nâamúnídí."

³⁵ Jesus isíhtăă.

³⁶ Hediho in Hudíyo ditú, "Binmú'dí, ta'gendi Lazarus óeséegí."

³⁷ Hewänbo wáy wên ditú, "I to sen natsí't'aamuu'iví keetan óemăgi. Ti wá' wí'ûnkoedipí'an Lazarus ônehkhăa'âmídí wa' nachuupídíbo hedânho wínachúu-ípídí?"

Lazarus óewáywówápaa

³⁸ Jesus wíyá iví pí'nă khó'yé hânho nataachanpóe, hedi wí t'ovápho nachă' diwe i pení nak'óe iwe napówá. Wí k'uu pháagí' nakhaawin t'ovápho ee.

³⁹ Jesus-di ovâytu'an, "Hă'i k'uu wéhánăpiye' binhânge'an." I nachuu'iví pá'dây Martha-di Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, năă-áho nasuhkay, năă-á yôenu thaa nahán diwedi ûnná."

⁴⁰ Jesus-di óetu'an, "Naadi wítu'anpí'an, biwhăyundedáho nâamúní Yôesi Tádá hânho nakay'in."

⁴¹ Hedi i k'uu wéhánăpiye' dâyhânge'an, hedi Jesus oe makówăpiye' ibéedí natú, "Tádá, naadi wíkú'daa'o naví yûusu dînt'óyandi.

⁴² Hedá dînhanginná hăădi wänbo t'ăhkí dînt'óyande'in, hewänbo naa nă'i tų otú nă'in t'owa năwe diyí'in dit'óe-ídí udi naa dísannin dívíwhăyümăänídí."

⁴³ Ihaydăhá' kaygi natú, "Lazarus, ópive."

⁴⁴ Hedi i sen nachu'k'óe'i napee. Wa'di aa saygi'didi na'ánmuu, iví ândá mandá wänbo', hedá iví ts'ay-á wá' aadi ûn'ánmuu. Jesus-di in t'owa ovâytu'an, "Bin'ânsuu hedânho iví'piye' namú-ídí."

In Hudíyoví p'ó'dédí'in dida' Jesus óehéyí'in

⁴⁵ Báyékí in Hudíyo Mary-ví'piye' di'ădăapóyă'nin háa Jesus i'annin dâymû', hedi iví'piye' dívíwhăyü.

⁴⁶ Hewänbo wây-á in Pharisees-ví'piye' dimăă ovâytu'ăâmídí háa Jesus i'annin.

⁴⁷ Hediho in owha' p'ó'dédí'indádi hedá in Pharisees-ádi in Hudíyoví tuyowa' ovâywé'ge'an, hedi ovâytsikáyin, "Hânnan iví'âmí? Nă'i sendá báyékí ipínnânt'ôe'o'.

⁴⁸ Kin ikanhondi âymăgidáho', to'wên t'ăhkí iví'piye' dívíwhăyü-í, hedá in Rome-win sundado di'ăă-í hedi na'inbí méesate hay'i dînnayü-í hedá na'inbí t'owa-á dînwăde-í."

⁴⁹ Wí sen in diwedi ihay paayo na'owha'p'ó'dédí'ân, i-á Caiaphas kin nakhăwă, hedi idă ovâytu'an, "Undá hăăwí wänbo wí'ûnhanginnáhpí.

⁵⁰ Ti wí'ûnhanginnáhpí'an shánkí yänbedi híwó' namúní'in ungí' wí'dă' wí to'wí t'ăhkí na'inbí t'owagí' iví wówátsi imăänídí, hedi handidi na'inbí t'owa t'ăhkí wí'ovâyhánú-ípí."

⁵¹ I-á iví ánshaa iwedibo nă'i hí' wínatúhpí, hewänbo wí Yôesi Tádáví tukhe'bi namuu waagibá ihée'andânho háa napuwagít'óe'in natú, gá i paayo owha' p'ó'dédí' namuudân. Hedânkunho natú Jesus-á t'ăhkí in Israel t'owagí' nachuwagít'óe'in.

⁵² Hewänbo ingí'dă' wínachuwagít'óepí, in to'wên Yôesi Tádáví ây ûnmuu'in wéngé t'ăhkí diwadekw'ó'ningí'-ân wá' nachuwagít'óe, hedânho ovâywé'ge'âmídí, hedá wí'dă' dipúwí.

⁵³ I thaa iwedi páadépiye' in Hudíyoví p'ó'dédí'in dívíhí'măa hădídí óehéyí i'gedí.

⁵⁴ Hediho Jesus wíyá kee'eedi wí'iyíyéndepí, in Hudíyoví p'ó'dédí'indi wí'óemúnípidí, hewänbo iwedi iyâatăădi oe ahkónu nú' naná' diwepiye' namăă, wí búu'ú'ay Ephraim gin dâytü'o' iwepiye', hedi iwáygé iví khăge'nindádi iwóyí'.

⁵⁵ Ihayhăăbá in Hudíyoví shánkí'di púnú' naná, Passover gin dâytü'o'í'. Wa' i shánkí'di thaa napówápídíbo báyékí t'owa Jerusalem búu'údí yá'wé dithaa'in iwepiye' dimăă dívípkhăy'âmídí in Hudíyoví khuu dînmuu waa.

⁵⁶ Jesus óetuwămáa, hedi iwáyge méesate hay'i íve diyidi dívítumáa, “Tigúba i nashánkí’dí’ää-í?”

⁵⁷ In owha’ p’ó’dedí’indadí hedá in Pharisees-ádi in t’owa ovâyôn Jesus wáyge nayi’in dínhanginpóedí ovâyt’ôe’amí, hedânho óepankéyídí.

12

Wí kweedi Jesus-ví ân deedi wí ka’p’oe sa’wó’ nasu’i’ ôñ’ewe

¹ Wa’di sí thaa natáy ná’in Hudíyoví shánkí’dí Passover gin dâyt’o’i’ dínánídí, hedi Jesus oe Bethany búu’ú’ay iwepiye’ nawáymää. Iwânkun Lazarus na’ân, i-á i sen Jesus-di óewáywówápaa’ibá namuu.

² Iweho Jesus ôñkindihúukhây’an. Martha-di ovâysääsande’, hedi Lazarus wá’ in wé’ge’indadí nahúu’ân.

³ Hedi Mary wí ka’p’oe sa’wó’ nasu’i’ nard kin dâyt’o’i’ imaa. I ka’p’oe-á wí’ taa nakháa hedá hânho nachä’muu. Hedáhá’ Jesus-ví ân deedi ôñ’ewe, hedá iví phódá Jesus-ví ân deedi óepídi. I ka’p’oedi ee íve í’ge t’ähkí sa’wó’ nasu’p’íde.

⁴⁻⁶ Hewänbo wí’ iví khäge’ninbí’wedi natsikapóe, “Háadan ná’i ka’p’oe sa’wó’ nasu’i’ wí’iku’ch’áapí poewin tägintä (300) thaa t’ôe díví’andi wá’âadi, i chä’ in sehkanäwó’ diwówayi’in ovâymäänídí?” Ná’i sen kin natú’i-á nakháwä Judas Iscariot gin, i-á Jesus óekuhpekhâymaa’i-ân namuu, hedi ná’in natú sänbí’ namuudi, in sehkanäwó’ diwówayi’indi óe’âyîngimädá yoe. Idá in khäge’ninbí chä’ ovây’âyînmáa, hedi iwedibo’ isänhónde’.

⁷ Hewänbo Jesus-di Judas óet’u’an, “I kwee ánpí ná’an. Tobá hä’i ka’p’oe imá’ve-í. I thaa díkhä’k’úwígí’ namuu.

⁸ Häädi wänbo t’ähkí in sehkanäwó’ diwówayi’in t’owa undadí diyêení bînähäwímäänídí, hewänbo näwe naa-á hânhay wänbo t’ähkí há’to undadí ochä’ní.”

In owha’ p’ó’dedí’in dida’ Lazarus óehéyí’in

⁹ Báyéki Hudíyo dínhanginpóe Jesus oe Bethany nayi’in, hediho iwepiye’ dimää Jesus nayidída’bá yoe, hewänbo Lazarus i sen Jesus-di óewáywówápaa’i’ óemúnídí wá’.

¹⁰⁻¹¹ Jesus-di Lazarus óewáywówápaa ihaydi báyéki Hudíyodi inbí p’ó’dedí’in ovâyyoekanhondi Jesus-ví’piyeda’ dívíwhâyuhon, hediho in owha’ p’ó’dedí’in dâywéhpêe’an Lazarus wá’ óehéyídí.

Jesus wí búndu iwe na’í’ândí oe Jerusalem búu’ú nats’ú

¹² Wíyá tháwän in báyéki t’owa in Passover shánkí’dípiye’ dipówá’in dínhanginpóe Jesus oe Jerusalem-piye’ na’ä’in,

¹³ hedi palm taykhóe dâyt’sá’dí ûñ’ayyaymää, hedi kinnân dívítuhkwînuhon: “Wíséegíkênde’.” “Na’inbí Sedó Yôesi Táđádí wóesan, hediho híwó’ wóe’âamí.” “U-á Israel-ví tsondi hay’i unmuu.”

¹⁴⁻¹⁵ Jesus wí búndu’ay ho ôñkê’dí iwe na’í’ân, hediho Yôesi Táđáví tã’nin diwe háa ûntû’ waagibá napóe. Kinnân nata’muu:

Un t’owa Zion-win wíyá wí’íkhuwôeda’ípi.

Binmú’dí, unbí tsondi hay’i wí búndu’ay k’éwédí ún’ä’. *

¹⁶ (Ihaydiho Jesus-ví khäge’nin ná’i hääwí napo’i’ wídika’póya’pí, hewänbo tí’úugédí Jesus wíyá oe makówápiye’ nawáypee ihaydânho ná’in iví’gedí nata’muu’in dín’ánpówá, hedá dínhanginná háa nata’muu waabá óe’annin.)

¹⁷ Häädankânbo báyéki t’owa Jesus-ádi diyí’i thaa idi Lazarus óewáywówápaa’i’ penípho iwedi napée-í kin óet’u’an, hedi náa ná’in t’owadibá in wé’ge’in t’owa ovâyítumáa háa iwe í’annin.

* 12:14-15 Zion-dá Jerusalem búu’ú namuu.

18 Hedihho nă'in wé'ge'in t'owa dínhanginpóe Jesus-á nă'in pínán t'ôe i'annin, hedânkunho ûn'ayaymää.

19 In Pharisees wí'nă táye dívíchănu'odi ditû?, “Ti wíwînmúndepí'an háa ída' waagi wí'ûnpuwamănpí'in. Binmú'dí, báyéki t'owa i-ádída' dimăn.”

Wên Greek t'owa Jesus-ádi dihí'da'

20 Wên Greeks dimuu'in in wé'ge'in t'owa-ádi diyi', in oe Jerusalem dínshánkí'díná' diwepiye' di'ăă'in Yôesi Tádá ôe'a'ginmăänídí.

21 Indá Philip-ví'piye' dimăä (i-á Bethsaida búu'ú'ay oe Galilee nangewi namuu), hedí ôetu'an, “K'ema, Jesus-ádi gihí'da'.”

22 Philip namăä Andrew ôetu'ăamídí, hedáhá' Philip-á Andrew-áda' Jesus-ví'piye' damăä ôetu'ăamídí háa ditû'in.

23 Jesus natû, “Ihaydi púnú' nanânho nakeepúwídí hay'i omuu'in, naa t'ăhki t'owagi' o'aypuyă'i'.

24 Hebo ta'gendi wăytumăä, wí táhtá ko'yi ôekoedi iví wówátsi imă' waagibá ûnpô' hedânho shánkí báyéki iwedí natăhpaa-ídí, hedí iví wówátsi imăhpídá iwedí hăăbo wínapa'pí, iwebo wí'bo nawănpik'ôe. †

25 To'wên inbí wówátsi năä oepăa k'aydi ingí'da' dínmuu'indá inbí wówátsi dipedée-í, hewănbo to'wên inbí wówátsi năä oepăa k'aydi ingí'da' wídínmuupí'indá, inbí wówátsi hănhay wănbo t'ăhki dăymă've-í.

26 To'wên naagi' dívít'ôe'amí'in dida'di naa díyuumă've-í'in dínkhây'ă', hedihô' iwáygé naa oyi' iwe, naví t'ôe'in iwáygebá diyêení. To'wên naagi' dívít'ôe'o'in naví Tádádí ovăytu'ăamí híwô' dívítsiye'annin.”

Jesus iví chuwa i'gedi ihée'an

27 “Năäho naví pí'nă khó'yé dínkhăapóe. Ti naví Tádá dondaa'amí nă'in dínpuwagít'ôe'in diwedí dín'aywoenídí? Hedân yoe, nă'in dínpuwagít'ôe'in namuudănkun năä oepăa k'aydipiye' o'ăă.

28 Hedânho nă'in wída'măa naví Tádá, ovăykeeyamí u-á hay'i unmuu'in” kin Jesus natû. Ihaydi nă'i tų makówádí nat'oet'ôe: “Han dáy'anho', hedá wa' wíyá hanbá dăykhăymăa.”

29 In t'owa iwáygé diwinnin i tų dit'oe, hedí wáy wên ditû, “Íkwăhtăa'an” gin, hedá wăy-á ditû, “Wí makówăwi t'ôepă'ăă'ídi ôéhée'an.”

30 Jesus-di ovăytu'an, “Nă'i tų-ă naagi'da' wínamuupí, hewănbo ungí' wá' namuu.

31 Ihaydi púnú' naná Yôesi Tádádí in ôetaapí'in ovăykeekw'ôenídí híwô'pí díví'annin, hedá Penísendi inbí tsondi dínmuu'i-á ôet'aanídá.

32 Hewănbo naa năä nangedí dít'ôhtăgek'úwídí dítege ihaydi naadi t'ăhki t'owa dovăytukănnamí naví'piye' di'ăă-ídí.”

33 Nă'in natû ovăythayyamídí háawin chuwa ûnpuwagít'ôe'in.

34 Ee t'owa yăagedí to'wídí ôetu'an, “Yôesi Tádáví tă'nin diwe nată'muu i to'wí ídi ôesogekhăymăa'i' t'owa ovăy'aywoenídí hănhay wănbo tăhki nawówáyêení'in. Heháadan untû' i to t'ăhki t'owagi' na'aypuyă'i' ôetegé-í ôet'ôhtăgek'úwídí? To-an namuu nă'i to'wí t'ăhki t'owagi' na'aypuyă'i'? Ti i-á namuu i to'wí Yôesi Tádádí ôesogekhăymăa'i' t'owa ovăy'aywoenídí?”

35 Jesus-di ovăytu'an, “Wí kohthay waagi'bá omuu, hewănbo undádí wí hăy tăhkída' ochangít'ôe. Naa oyi' iwe nakeená, hedihô wa'di năä undádí oyidibo' unbí wówátsi naa-ádi binhûu, hedânho nakhuuná' ní'ge wí'íyêenípídí. To'wí khuu' i'ge namăndi-á wáy namăn ní'ge wí'ûnhanginnăhpí.

36 Naa i kohthay omuu'iví'piye' bíwhăyú wa' undádí oyidibo', hedânho t'owa i kohthay iwe íthaa'in ípúwídí.”

† 12:24 Jesus năwe wí'bo' iví'gedi ihí'măa. Natû'da', i ko'yi iví wówátsi imă' hăăwí iwedí napăa-ídí waagibá, i-á wá' ûnkhăy'ă' iví wówátsi imăäní'in hedânho t'owa in wówátsi nahăndepí'in dăykéyídí.

In Hudíyoví p'ó'dédí'in Jesus-ví'piye' wídíwihäyundepí

Ná'in Jesus natú ihaydihó' iwáygedí namäädí ikaayan wí'óeshaa-ípídí.

³⁷ Hewänbo tobá báyéki pínán inbí páadépiye' ikeeyan wänbo', wa'di iví'piye' wídíwihäyundepí.

³⁸ Hedího háa Yôesi Tádáví tukhe'bi' Isaiah ita'n nan waagi napóe. I-á hán'oe natú, Na'inbí Sedó, i hí' gitú'i' wídíwihäyupí.

Hedí unkay'in wídínhanginnáhpí.

³⁹⁻⁴⁰ Hedího wídínkoedípí dívíwihäyú-ídí, gá dínpoedân háa wíyá wáyge Isaiah ita'n nan waa: Yôesi Tádádí inbí tsée ovâykhaayan, hedânho wídínkeepo'pí waagibá dínpuwídí,

hedá inbí hangintandá ovâyâa'an, hedânho wídika'pówá-ípídí,

hedí naví'piye' wídí'ä'pí dovây'owóyé-ídí.

⁴¹ Isaiah ná'in ita'n nan gá Jesus-á hay'i napuwagít'óe'in ho ûnkeepóedân, hedânkun iví'gedí ihée'an.

⁴² Hebo tobá Jesus-ví'piye' wáy wên wídíwihäyupí wänbo', báyéki in Hudíyo p'ó'dédí'in wänbo iví'piye' dívíwihäyümägi, hewänbo kee'eedí wídítúhpí dívíwihäyú'in gá in Pharisees-di i méesate eepiye' ovâytsudekhâa'ámídí dikhuwôeda'dân,

⁴³ hedí ná'in Hudíyo p'ó'dédí'in shánkí dida' t'owa híwó' inbí'gedí dívíhée'ámí'in Yôesi Tádá híwó' inbí'gedí dívíhée'ámíví'wedí.

Jesus-ví hí' ovâytu'annin dâyyoegi'an, hedânho ovâyutuchänukhâymaa

⁴⁴ Hedí Jesus-di kaygi ovâytu'an, "To'wí naví'piye' iwhäyunde'i-á naví'piyeda' wí'iwhäyundepí, hewänbo i naa dísandíví'piyân wá' iwhäyunde'.

⁴⁵ Hedí to'wídí naa dímúndedí i naa dísandi' wá' óemúnde'.

⁴⁶ Naa náa oepáa k'aydipiye' o'ää wí kohthay waagi'ba omúnídí, hedânho to'wên naví'piye' dívíwihäyunde'in khuu i'ge wídiyêenípídí.

⁴⁷ Naa wó'tú'pí in to'wên naví hí' dit'oedi hewänbo wídyâ'a'gindopídí dínkhây'ä' ovâyutuchänú-í'in. Naa o'ää t'owa dovây'aywoenídí, dínkhây'ä' ovâyutuchänú-í'in otúnídá yoe.

⁴⁸ I t'ä'gi thaa naná' diwe ná'i naví hí' ho dovâytu'andi' namuudânkun in to'wên naa díyoegi'annin hedá háa otú waa wídínséegi'anpí'in ovâyutuchänukhâymaa,

⁴⁹ gá naa háa naví Tádádí dísandídá naa díyôn waagida' dáyhée'o', háa owänpida' waagá yoe.

⁵⁰ Hedí dínhanginná i tsontuu naví Tádá imägi'i wówátsi nahándepí'in napäyi'in. Hedânho háa naví Tádádí dítu'anninda' naa otú' hedá ha'wâa dáyhée'o'."

13

Jesus-di iví khäge'ninbí ân ovây'owídi

¹ Wí' thaa wa' natáy i Passover shánkí'di thaagi'. Jesus ûnhanginná i thaa napowa'ä'in náa oepáa k'aydi iwedi iví Tádáví'piye' namú-ídí. Häädi wänbo t'ähkí in iví'in ûnmuu'in ovâyséegi' wa' náädí nayi' ihaydi, hedí náa ovâykeekankhâymaa hânho ovâyséegi'in.

² Wé'ge dívíkindihúuyo' ihaydi, Penísendi Simon-bí ay Judas Iscariot i ánskaa ho óemägi Jesus óekü'p'âyínídí.

³ Jesus ûnhanginná iví Tádádí t'ähkí kay óemägi'in, hedá ûnhanginná Yôesi Tádáví'wedí na'ää'in hedí iví'piye'ba nawáymännin,

⁴ hedího' ee nahúu'ân diwedí iwínúdí iví k'éwé'in to ip'ädi, hedí wên p'oepidí'in aadi iseeba'aa'an.

⁵ Hedáhá' wên oewääbay iwe ip'oesaadi iví khäge'nin i'ân'owídíhon hedá in p'oepidí'in aa naseeba'áamuu'indídá ovây'ânpidí.

⁶ Peter-ví'we napówa ihaydi Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, ti udi naa dí'ân'owídíkhâymaa?"

⁷ Jesus-di óetu'an, "Nää wí'unhanginnáhpí háadí kin dáy'o'in, hewänbo wáy wí thaa úhanginpúwí."

⁸ Peter-di óetu'an, "Há'to dí'ân'owídi-í'in wímääní." Jesus-di óetu'an, "Naadi wí'owídi'pídá naví' wú'muupího'."

⁹ Simon Peter-di óetu'an, "Hedáho', Na'inbí Sedó, naví man dín'owídi hedá naví p'ôndá, naví ânda'ba yoe."

¹⁰ Jesus-di óetu'an, "To'wí i'oe'iví túu'ú t'ähkí kháapí' ûnmuu, iví ânda' ûn'owíditáy. Hedi undá kháapí'in ímuu, hewänbo un t'ähkídi'bo-á yoe."

¹¹ Jesus ûnhanginná to'wídi óekuhpegít'oe'i namuu'in, hedânho natú, "T'ähkídi'bo kháapí'in wí'ímuupí" gin. *

¹² T'ähkí inbí ân ovây'owídi'bowa ihaydi iví k'éwé'in to iwáyto'gi, hedi indádi iwáysóge. Ihaydi ovâytsikáyin, "Ti ûnhanginná háadí kin wáy'annin?"

¹³ Undi naa dítu'o háhkandi-ádi p'ó'dédi'-ádi, hedi híwó' kin ítû', ha'bi-ânkun omuudi.

¹⁴ Hediho' undá únkây'ä' wí'ná táye bín'ân'owídi-í'in, gá naa unbí háhkandi' hedá p'ó'dédi' omuu'idi wáy'ân'owídidân.

¹⁵ Ná'i háa dáy'annin naadi wáykeeyan hedânho háa naadi wáy'an waagibá un wá' wí'ná táye úvíkanhúuwí.

¹⁶ Ta'gendi wáytumáa, wí t'ôe'i-á iví tsondiví shánkí hay'i wínamuupí, hedá wí t'ôekhuwa'i-á i óeyôndiví shánkí hay'i wínamuupí.

¹⁷ Háa wáytu'an waa íka'póya'dáho', naví hí' bín'a'ginnamí hediho íhíhchaa-í.

¹⁸ "Hewänbo naa wó'tû'pí un t'ähkídi'bo háa wáytu'an waa úvíkhây'máa'in. Naa dínhanginná to'wên in dovâyde'mannin dimuu'in. Hewänbo ná'in háa Yôesi Tádáví tã'nin diwe natû' waa ûnkây'ä' napúwí'in:

I to'wí naa-ádi ihúuyandi wänbo híwó'pí' naa díkhây'máa.

¹⁹ Nää wáytumáa háa napuwagít'oe'in wa' napóepídi'bo', hedânho napóe ihaydá úvíwhâyú-í naa i omuu hân'oe'dibo' oyi'i'.

²⁰ Ta'gendi wáytumáa, to'wêndi wí naadi dósandi' óeséegí'odi, indi naa wá' díséegí'o waagibá díví'o', hedi to'wêndi naa díséegí'odá, i naa dísandí' wá' óeséegí'o waagibá díví'o'."

Jesus natú wí to'wídi óekuhpekhây'máa'in

²¹ Jesus-di ná'in ovâytu'an dihaydiho' iví pí'ná ûnkháapóe, hedi thay'eedi ovâytu'an, "Ta'gendi wáytumáa, un diwedi wí'di naa díkuhpekhây'máa."

²² Iví khäge'nin dívíwänpipuwä'o', to'wíwí'gedi ihí'máa'in wídnhanginnáhpídi.

²³ I khäge'di Jesus-di óeséegí'i' iví nú'ba na'ân.

²⁴ Hediho Simon Peter imannan ná'i khäge'didi óemúnídi, hedi óetu'an, "Jesus nátsikáyin to'wí'gedan ihí'máa'in."

²⁵ Hediho' i khäge'di Jesus-ví shánkí nú' ihádidi óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, to-an i namuu wóekuhpekhây'máa'i'?"

²⁶ Jesus-di óetu'an, "Naa wí pává i sää iwe dóp'ohtôení, hedi wí to'wí dópägit'oe. Iví'gedân dáyhí'máa." Hedi wí pává ikê'di ip'ohtógi'di Judas óemägi, i-á Simon Iscariot-ví ay namuu.

²⁷ Judas i pává ikê' ihaydi wesebo' i Penísendi iví pí'ná ûnts'ú, hedi Jesus-di óetu'an, "Hääwí háa bikhây'máa'i wesebo ná'an."

²⁸ Hewänbo to'wí wänbo' in dihúukw'ó'nin diwedi wí'ûnhanginnáhpí háadí Jesus-di kin óetu'annin.

* **13:11** Páadé ihaydi Jesus in hí' "khäa" kin natúdi inbí túu'ú i'gedi ihí'máa, hewänbo tí'úugé ihaydá Judas-ví t'aywó'di i'gedân ihée'an.

²⁹ Judas-á i chá' múu imáa, hedího wên di'ân Jesus-di óetu'an hääwí i shánkí'dígí' dínáy'í' ikumá-í'in, hedá wáy-á wéndá di'ân in sehkanäwó' diwówayi'in wí hääwí ovâyääni gân óetu'an.

³⁰ Hedího Judas i pává ikê'di wesebo napee. Ihaydiho nakhuuná.

Jesus iví khäge'nin wên ts'aamin tsontuu imägi

³¹ Judas napee ihaydi Jesus natú, "Ihaydi nanânho t'owa dínhanginpúwídi naa t'ähkí t'owagi' o'aypuyä'í' hay'í' omuu'in, hedá háa naa dínpuwagít'óe'in namuudi dínhanginpúwí Yôesi Tádá wá' hay'í' namuu'in.

³² Hedího Yôesi Tádádi hay'í' naa dípaa-í iví haybá omúnídi, hedá ná'in ikhâymaa wesebo'.

³³ Naví áyyää, wí háyú thaada' undádi ochangít'óe, hedí náa in Hudíyoví p'ó'dédí'in dovâytu'an waagibá un wá' wâytmáa, undi dítuwäkhâymaa, hewänbo wáy omän diwepiye' wí'úkoedí-ípi náa ímu-í'in.

³⁴ Naadi wên ts'aamin tsontuu náa wâypäkhâymaa, hedí kinnân namuu: Wí'ná táye úviséegihúuwí. Naadi wáyséegí waagibá, hanbá wí'ná táye úviséegihúuwí.

³⁵ Úviséegíhondáho to'wên t'ähkí dínhanginnání naví khäge'nin ímuu'in."

Jesus-di Peter óetu'an, "U-á poewin untúni naa wídítaapi'in"

³⁶ Simon Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, wépiyan unmän?" Jesus-di óetu'an, "Nää-á wí'úkoedípi wáy omän deepiye' díyuhúuwídi, hewänbo wáy wí thaa wáy omän diwepiye' bá unmu-í."

³⁷ Simon Peter-di óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, háadan wídínkoedípi wíyuhúuwídi náa? Naa okhâymuu naví wówátsi ugí' dáyääni." "

³⁸ Jesus-di óetu'an, "Tí naa omuudi unkhâymuu uví wówátsi bimääni? Ná'in ta'gendi wítu'âami: Wí dee sen wa' ikinpídi'bo' u-á poewin untúni wídítaapi'in."

14

Yôesi Tádávi'piye' gipunda'dá, iví ay Jesus-ví'piye' páadé gimú-í'in gínkhây'ä'

¹ Hedáhá' Jesus t'ähkí iví khäge'nin itu'an, "Ánshaa iwe wí'íkwó'nípi. Yôesi Tádávi'piye' úwíwhâyuhúuwí hedá naví'piyá.

² Naví Tádávi' k'aygi únna' diwe báyéki ún'ívená. Ná'in ta'gen namuupídhá há'to wâytu'âamiwän ta'gen namuu'in. Hedího náa omän wí íve wí'ínbo wâykhây'amídi.

³ Hedí wí íve wâykhây'amídi omäädá wíyá owáy'ää-í un wâyhúuwídi naa-ádi, hedänho wáy o'ân diwebá un wá' íkwó'ni.

⁴ Un únhanginná wáypiye' omännin, hedá in p'ôe naa omän deepiye' wá' únhanginná."

⁵ Thomas-di óetu'an, "Na'inbí Sedó, wígínhanginnáhpí wáypiye' unmännin wänbo'. Hedí hádídán in p'ôe unmän deepiye' gínhanginnání?"

⁶ Jesus-di óetu'an, "Naa-á in p'ôe omuu, hedá in ta'gendá, hedá in wówátsi-á. To'wí wänbo wúnkoedípi naví Tádávi'piye' namú-ídi, naví'piye' páadé na'äädída'mânho'.

⁷ To'wí naa omuu'in ta'gendi únhanginnándáho naví Tádá wá' dínáa-íwän. Nää iwediho bîntaa hedá bînmû'."

⁸ Philip-di Jesus óetu'an, "Na'inbí Sedó, i Tádá na'in dínkeeyamí. Hähayda' gíntáy."

⁹ Jesus-di óetu'an, "Philip, gähñhay waabo' undádi oyího', hebo wa'di wí'únhanginnáhpí to'wí omuu'in. To'wên naa dímu'indá i Tádá wá' dâymû'. Hedí háadan dítumáa i Tádá wâykeeyamí gin?"

¹⁰ Háadan wíwíwhâyundepí i Tádá-ádi omuu'in hedí i Tádá-á naa-ádi omuu'indá? Ná'í hí' wâytu'o'í naví'da' wídínmuupí, hewänbo naa dáyhí'máa ihaydi naví Tádá naa-ádi namuu'í' iví t'ôe i'o'.

11 Nǎ'i naadi wâytumáa'i binwhǎyú: Naa-á i Tádá-ádí omuu, hedá i Tádá-á naa-áda namuu. Hewänbo naví hí' dínwhǎyundepídáho', i hǎäwí dáy'o'i namuudi bíwhǎyú wé'ge gamuu'in.

12 Ta'gendi wáytumáa, to'wên naví'piye' dívíwhǎyunde'indá, naa dáy'an waabá in wá' dívíkankhâymáa, hedá wa'di shánkí he'endi hǎäwí-á dívíkankhâymáa, gá naa naví Tádáví'piye' omändân.

13 Úvíwhǎyundedáho naa dínk'óe'in wây'amídí i ída'po'i', naadi wây'amí-ákun, hedí hǎäwí naa Yôesi Tádáví ay omuu'i dó'o'ídi t'owa dínhanginnání i Tádá hay'i namuu'in.

14 Hǎäwí namúní wänbo ída'po'di, naa dínk'óe'in wây'amídí úvíwhǎyundedá, naa dó'amí-ákun."

Jesus-di i Yǎ'dâa'i P'owəəhəə iví khǎge'ninbí'piye' óesankhâymáa

15 "Undi díséegídáho' i tsontu wâymägi'i dín'a'ginnamí.

16 Hedí naadi naví Tádá dódaa'amí wíyá to'wí wovâykhǎge'namí'i wovâysaanídí, hedí han i Tádá i'amí. Nǎ'i wovâykhǎge'khâymáa'i-á hǎädi wänbo t'ǎhkí undádí nayêení, i-á i Yǎ'dâa'i P'owəəhəə namuu, hedí in ta'gen nahǎhkanyi'.

17 In to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'indá nǎ'i Yǎ'dâa'i P'owəəhəə wí'óemúndepídí hedá wí'óetaapídí há'to daykéyí. Hewänbo undidân bîntaa, undádí nayídi, hedá unbí pí'nǎ khó'yé i bînmá've-í.

18 "Naadi wên tádápí'in yíyápí'in waagi'inbá wíwâyyoekankhâymáapí, naa-á unbí'piye' owáy'ǎ'.

19 Hây napóe ihaydi in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indi naa wiya wídímúní, hewänbo undáho dímuní, hedá íwówáyêení gá naa owówáyidân.

20 Hedí i thaa napówa ihaydá únhanginnání naa naví Tádá-ádí omuu'in, hedá undádí naa-ádí wé'ge gimuu'indá wá' únhanginnání.

21 "To'wên naví tsontu dínhógi'in hedá dín'a'gindo'indá, indânho naa díséegí, hedí to'wên naa díséegí'indá naví Tádádí ovâyséegí, hedá naadi wá' dovâyséegí, hedí dovâykhǎge'namí shánkí híwó' dítaa-ídí" kin Jesus natú.

22 Wí khǎge'dí' Judas gin nakháwǎ'i', hebo Judas Iscariot-dá yoe, idân Jesus óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, heháadan na'indá' díkhǎge'khâymáa shánkí híwó' wítaa-ídí, hedí hǎ'in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indá yoe?"

23 Jesus-di óetu'an, "To'wên naa díséegí'indá naví hí' dín'a'gindo', hedí naví Tádádáho ovâyséegímá've-í, hedí naví Tádá-ádí naa-ádí inbí pí'nǎ khó'yé ánthayé-í.

24 To'wên naa díséegí'indá naví hí' wídín'a'gindopí. Hedí i hí' naadi wâytú'andi-á naví'ǎ' wídínmuupí, naví Tádádí dísandiví hí'-ân únmuu.

25 "Nǎ'i hǎäwí naadi wâytumáa wa'di nǎä undádí oyidibo'.

26 Hewänbo i to'wí wovâykhǎge'namí'idá t'ǎhkí úntáy'i wovâyhá'amí, hedá t'ǎhká naadi wâytú'andi-á wovây'ánshaakannamí. I-á i Yǎ'dâa'i P'owəəhəə-ân namuu, hedí naví Tádádí i wovâysaaní gá han dódaa'andân.

27 "Naadi wâykhǎge'namí hedânho ánskaa iwe wí'íkwo'nípídí. Naada' dínkoedi han wây'amí'in, in to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'indá wídínkoedípí. Unbí pí'nǎ khó'yé wí'í'âyíngi-ípí hedá wí'íkhuwôeda'ípí.

28 Naví Tádáví'piye' omän hedá unbí'piyá owáy'ǎ' gin wâytú'andi ít'oe. Naví Tádá-á naví shánkí hay'i namuu hedí ta'gendi undi naa díséegídáho' íhíhchǎa-í iví'piye' omändí.

29 Nǎ'i t'ǎhkí nǎä wâytumáa wa'di napóepídíbo', hedânho owáy napóe ihaydá undi naví hí' dínwhǎyú-ídí.

30 Wíyá shánkí naadi wíwâytu'amípí, gá i Penísendi na'ǎdân, i-á in Yôesi Tádá dâytaapí'inbí tsondi dínmuu. Idá naa wídítsonmáapí.

31 Hewänbo nǎä naví Tádádí naa díyôn waa dáykhâymáa, t'ǎhkí t'owa dínhanginnánídí i-ân dóséegí'in.

“Bíwínú, yaho năwedi gimú-í.”

15

Jesus wên úuva áaphää waagi'ba namuu

¹ “Naa wên híwó'nin úuva áaphää waagi'ba omuu, hedi naví Tádá-á i áaphää áyí'di waagi'ba-á namuu.

² In t'owa naví'in dínmuu'in áaphää wa'yáy khóe waagi'inbá dimuu. T'ähkí wa'yáy khóe na'úuvapaapí' naví Tádá its'ándedi iyáa'o', hedá i wa'yáy khóe na'úuvapaa iwedá i hí'indi híwó'pí' namuu'i-á iyáa'o shánkí báyéki híwó' napáa-ídí.

³ Undá i híwó'pí' ho únyâmuu i hí' naadi wâytu'andi bînt'óyandi.

⁴ Hăädi wänbo t'ähkí naa-ádi ímúní'in únkhây'ă', hedi naa-á hăädi wänbo t'ähká undádi omúní. Wên wa'yáy khóe wänbo wí'bo wínahăäpa'pí, nă'in wa'yáy khóe in áaphää eedi nachândida'mân nahăäpa', hedi hanbá un naa-ádi hăädi wänbo t'ähkí ímuupídáho', há'to únkoedí-í híwó'di hăäwí úví'amídí.

⁵ “To'wên hăädi wänbo t'ähkí naa-ádi dimuu'in hedá naa-á indádi omuudá, indá báyéki híwó' díví'amí. Naa-ádi ímuupídí hăäwí wänbo há'to bîn'amí.

⁶ In to'wên naa-ádi hăädi wänbo dimuupí'indá wa'yáy khóe t'owa dâys'tâ'i' waagibá dínpuwí. Kí'bi wa'yáy khóe-á dâych'áadi nat'a', hedi dâywé'ge'andi dâyphamăäde'.

⁷ Naa-ádi hăädi wänbo t'ähkí íkw'ondá naví hí'-á unbí pí'nă khó'yé bînmáadá, únkoedí hăäwí wänbo ídâ'i Yôesi Tádá bîndaa'amídí, hedi ídâ wovâymăäni,

⁸ hedânho t'owa dínhanginnání naví Tádá hay'i namuu'in, hediho' undá báyéki híwó' úví'âamí, hedi kindidiho ta'gendi naví khăge'nin ímúní.

⁹ “Naví Tádádí naa díséegí waagibá naadi wâyséegí. Naví séegí wóegé hăädi wänbo t'ähkí ímúní.

¹⁰ Naa naví Tádáví tsontu dôn'a'gindodi iví séegí wóegé hăädi wänbo t'ähkí omuu. Hedá undá hanbá naví tsontu dîn'a'ginhondáho', naví séegí wóegé hăädi wänbo t'ähkí ímúní.

¹¹ Nă'i t'ähkí wâytu'an hedânho' i híhchan dómáa waagibá un wá' unbí pí'nă khó'yé bînmá've-ídí, hedá t'ähkí híhchanda' bînmá've-í.

¹² Nă'in tsontu naadi wâytmáa: Wí'nă táye úviséegíhúuwí naadi wâyséegí waagibá.

¹³ In to'wên inbí wówátsi inbí k'ema'ingí' dívímăgi'indá shánkí hay'in séegí namúní'in dâymáa.

¹⁴ Hedi undá hăäwí naadi wâyôn waagi bînkanhondáho naví k'ema'in ímuu.

¹⁵ Năa iwedi páadépiye' naví t'ôe'in gindá' naadi wíwâytukankhâyamáapí, gá wí tsondi-á iví t'ôe'in háa íkhâyamáa'in wí'itu'opídân, hewänbo naví k'ema'innân gin wâytu'âamí, gá hăäwí naví Tádádí dítu'andi' naadi wâyhangin'ânnandân.

¹⁶ Undi naa wídíde'manpí, naadá un wâyde'man, hedá wovâykw'ódi báyéki híwó' úví'amídí, hedi i híwó' úví'o'i-á nakâypúwí. Naví Tádádí naa dínk'û' hăäwí ídâ'póe'i' wây'amídí, hediho úvíwhâyundedáho' idi wovâymăäni.

¹⁷ Kinnân naadi wâytsónmáa: Wí'nă táye úviséegíhúuwí.”

In Yôesi Tádá dâytaapí'indi Jesus-ví khăge'nin ovâyt'ây-í

¹⁸ “In t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'indi wovây'taydáho wí'ún'óde-ípí unbí páadébo naa dít'ay'in.

¹⁹ In Yôesi Tádá dâytaapí'in t'owa waagi'inbá ímuudáho', indi wovâyséegí-í, inbí'in dínmuu'in dâyséegí waagibá. Hewänbo in waagi'inbá wí'ímuupí. Naadi wâyde'man Yôesi Tádá bîntáa-ídí, hedânkun indihó wovây'tay.

²⁰ Wí'ún'óde-ípí háa wâytu'annin: Wí t'ôe'i-á iví tsondiví shánkí hay'i wínamuupí. Hediho to'wên naa dít'ôephadekannannindi un wá' wovây't'ôephadekannamí, hedi to'wên naví hí' dîn'a'ginnannindi unbí' wá' wovây'a'ginnamí.

²¹ Naví'in ímuudibo t'ähkí ná'i híwó'pí' hääwí t'owadi wovây'amí. Háadí? Gá i naa dísandi' wídaytaapídan.

²² Naadi naví hí' dovâytu'âamídi o'äpídáho ná'i t'aywó'di wídmuupíwän. Hewänbo o'ä-ákun, hedânho náä wí' wänbo wí'ünkoedipí natúnídi, 'Naa wídmhanginnáhpí dáy'taywó'nannin.'

²³ To'wên naa dít'ay'indá naví Tádá wá'ho dînt'ay.

²⁴ Wa'di indádi oyi' ihaydi báyéki hääwí dáy'an wíyá to'wí wänbo hânhay wänbo i'anpí'. Kí'bi t'ôe dáy'anpídáho ná'i t'aywó'di wídmuupíwän. Hewänbo háa naa dáy'annin dâymû-ákun, hedi naa-ádi naví Tádá-ádi wí'gíndíbo dít'ay.

²⁵ Hedi kin díví'andi naa háa inbí ta'kan naví'gedi nata'muu waa dînpóe, kinnân: Wên híwó'pí'in wíday'anpí wänbo naa dít'ay.

²⁶ "Owáy naví Tádáwí'we opówá ihaydi i to'wí wovâykhäge'khâymaa'i-á naadi wâysangít'ôe. Ná'i naví Tádáwí'wedi unbí'piye' nakä'äagít'ôe'i-á i Yä'dâa'i P'oewaahâa namuu. Hedi napówá ihaydi naví'gedi ihée'amí.

²⁷ Hedá undá wá' t'owa naví'gedi bîntu'âamí, gá páadé naví t'ôe donts'an'an diwedibo' un naa-ádi íyidân.

16

¹ "Ná'i hääwí naadi wâytu'an hedânho unbí whäyü wí'únháanípídi.

² In Hudíyodi inbí méesate íve wovâytsudekhâa'amí, hedá wá' shánkí wänbo únpuwí, wáy wí thaa naná' diwe wovây'tahánúdáho di'âaní Yôesi Tádágí' dívít'ôemáa'in.

³ Háadan kin dívíkhâymaa? Gá Yôesi naví Tádá dînmuu'i wídmintaapídan, hedá naa wá' wänbo wídmintaapí.

⁴ Ná'i napuwagít'ôe'i wâytmáa wa' napóepídíbo', hedânho napóe ihaydá naadi wâytu'an ní'gedi ún'anpowagít'ôe. Naadi ná'i hääwí wíwâytu'anpí páadé naví t'ôe donts'an'an dihaydi, gá wa'di undádi oyidân."

Háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa ikhâymaa'in

⁵ "Nää tobá i naa dísandiví'piye' omän wänbo', wénä wí wänbo undi wídmítsika'máapí wähhäpiye' omännin.

⁶ Ná'i hääwí wâytu'andidiho' unbí pí'ná khó'yé náä báyéki únkhaapo'.

⁷ Hewänbo in ta'gen wâytmáa: Ungí' shánkí yänbedi híwó' namuu naa omú-ídi, gá naa omäpídáho' i to'wí wovâykhäge'khâymaa'i wína'ä-ípídan, hewänbo omäpídáho' i dósaaní unbí'piye'.

⁸ Hedi owáy napówá ihaydá t'owa ovâythayyamí piháa di'ánshaamuudi wídika'póya'pí'in inbí t'aywó'di i'gedi, hedá i híwó'di namuu i'gedá, hedá Yôesi Tádádí t'owa ovây'tuchänukhâymaa i'gedá.

⁹ Idi ovâythayyamí dívít'aywó'nannin, naví'piye' wídmíwhäyundepídi.

¹⁰ Naa híwó'di' omuu i'gedi ovâythayyamí, gá naa i híwó'di' omuu'i naví Tádáwí'piye' omändân, hedi wíyá wídmúnípi.

¹¹ Yôesi Tádádí t'owa ovây'tuchänukhâymaa i'gedi ovâythayyamí, gá ho natúdan idi i Penísendi óetuchänukhâymaa, i-á in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'inbí tsondi dînmuu.

¹² "Naa wa'di báyéki wâytu'âamí'in oda', hewänbo náä wí'ünkoedipí ihay bînhónídi.

¹³ Hewänbo owáy i Yä'dâa'i P'oewaahâa napówá ihaydi, i-á in ta'gen t'ähkí naháhkanyi'i' namuu, idi wovâykhäge'khâymaa in ta'gen namuu'in naví'gedi ta'gendi únhanginpúwídi, gá iví ánskaa únmuu'ída' wí'ihí'khâymaapídan, hewänbo háa Yôesi Tádádí óetu'an waagi natúní, hedá háa napuwagít'ôe'in wovâytu'âamí.

¹⁴ Háa natúní'in naví'wedi ihóní hedi wovâytu'âamí. Handidi wovâyhangin'annamí naa hay'i omuu'in.

15 Naví Tádáví háhkan ûnmuu?i-á naví? wá? dînmuu. Hedânho naa otú, i Yä'dâa?i P'oewaahâa háa wovâytu?âamí?in naví?wedí ihóní."

Jesus-ví khäge'nin inbí pí'nä khó'yé dikháapúwí, hewänbo wíyá dihíhchanpúwí

16 "Hanwaapídíbo? undi wídímúní, hedá iwedá hanwaapídíbo-á undi naa wíyá díwáymúni."

17 Wên iví khäge'nin wí'nä táye dívítu'an, "Hânnan hêe nã'in dítu'annin natu'da"? Natú, 'Hanwaapídíbo wídímúní' gin, hedá 'Iwedá hanwaapídíbo-á wíyá naa díwáymúni' gân. Hedá wá? natú, 'Kin napúwí gá naví Tádáví?piye? omândân.'

18 Hedí hânngú iví hí? 'hanwaapídíbo? ûntu'da'? Hääwí i'gedí ihí'máa'in wíghanginnáhpí."

19 Jesus ûnhanginná ditsikapúwí?in dida?, hedího? ovâytsikáyin, "Ti úvitsika'máa háa otu'da?in wâytu?andi, 'Hanwaapídíbo? undi wídímúní, hebo iwedá hanwaapídíbo-á wíyá díwáymúni?'

20 Ta'gendi wâytmáa, undá íséeyêení hedá úvísíhtuwínú-í, hewänbo in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí?indá dihíhchanpúwí. Hebo ík'áykhaápóe wänbo nã'i-á únphadé-í hedí híhchan bînmá've-í.

21 Wí kwee na'eyekhâyí?i hânho nachanpo?, na'eyehaypúwí ihay nanândi. Hewänbo iví ay ûn'aypuyâ ihaydá, iví hay i'gedí wíyá wí'ûn'ánpóya'pí, gá nahíhchanpóedân iví ay ûn'aypuyâdi.

22 Hedí hanbá undá nää únpo?. Un ík'áykhaápo? naa wáypíye? omândi, hewänbo owáy naa wíyá o'ää ihaydá unbí pí'nä khó'yé íhíhchaa-í, hedí to?wí wänbo wí'ûnkoedí-ípí unbí híhchan ûnmuu?in wovâykwêe-ídí.

23 "Hedí ihaydi wí'úntâynípi hääwí wänbo ditsikáyi'nídí. Ta'gendi wâytmáa, hääwí naví Tádá bindaa?andi?, naví?piye? úvíwhâyundedí, idi wovâymaâní.

24 Nää pu'wahay wa'dí hääwí wänbo wí'ída?póepí naví?piye? úvíwhâyunde wänbo?. Nää bindaa'an, hedânho bînhóní, hedá báyéki híhchan bînmá've-í.

25 Nã'i hääwí wâytu?andi wâyhá?amídí ûnthaykantáy, hewänbo owáy wí thaa naná? diwe kindídi wíyá wíwâyhée?amípí, thay'eedân naví Tádáví?gedí wâytu?âamí.

26 Hedí ihaydi shánkí híwó? bîntaadi un íhääwída?púwí naví?piye? úvíwhâyundedí, hedí wíyá wínatâynípi naa naví Tádáví?piye? wâyýûusu?amídí, hewänbo idi wovâyséegídí unnânho iví?piye? úvíyûusu?amí.

27 Hedí idi wovâyséegí gá undi naa díséegídân hedá úvíwhâyundedá naa iví?wedí o'ää?in.

28 Nää oepáa k'aydipiye? naví Tádáví?wedân o'ää-áakun. Hedí nää-á nãwedí naví Tádáví?piyebá ovâyman."

29 Iví khäge'nindi óetu'an, "Nábáha? thay'eedí bihí'máa, nää-á uví hí?-á ûnthaykantáy?i' wí'úmuupí.

30 Nää gínhanginpóe u hääwí t'ähkí úhanginná'nin, hedá hääwí to?wídí wóetsikáyi'ní?in nada?i? u úhanginnânho wá? wóetsikáyi'pídíbo?. Hedânho ívíwhâyunde Yôesi Tádáví?wedí un?ää?in."

31 Jesus-di ovâytu'an, "Nää-á ítú? naví?piye? úvíwhâyunde'in,

32 hewänbo nää iwedí un t'ähkí íwadedée-í, hedí wí'ínbo? unbí p'óegé bînkéyí hedí naa wí'bo díyoe?amí. Hewänbo naví Tádá naa-ádí nayídi ta'gendi wí'bo há?to oyêení.

33 Naadi t'ähkí nã'i wâytu'an hedânho naa-ádí ímuudi ánshaa iwe wí'íkwo?nípídí. In Yôesi Tádá dâytaapí?inbí yáagé wa? íyí? ihaydibo bînt'ôephadékhâymaa, hewänbo kay?indi úvíwínú-í, naa i yä'dâapí? nää oepáa k'aydiwi dót'an."

17

Jesus iví khäge'ningí? iyûusu'an

¹ Jesus iví khäge'nin nã'i t'ähkí itũ'an dihaydi makówápiye' ibéedí kinnân iyûusu'an: "Tádá, ihaydiho dinná. Nää ovâykeeyan naa uví ay omuu'i hay'i omuu'in, hedânho ʘ-á hay'i unmuu'in naadi dovâykeeyamí.

² Uđi dísóge t'ähkí t'owaví tsondi omúnídí, hedânho naadi t'ähkí in ʘđi dímägi'in in wówátsi nahándepe'in dovâymäänídí.

³ Uđá' i ta'gendi Yôesi unmuu, hedá naa-á Jesus omuu, i ʘđi dísandi' t'owa dovây'aywoenídí, hedí in to'wên ʘ-áđí naa-áđí dítaa'indáho wówátsi nahándepe'in dâymáa.

⁴ Wa'di nää oepáa k'aydi oyi' ihaydi in t'owa dovâykeeyan ʘ-á hay'i unmuu'in, gá in t'ôe ʘđi dıkanyônnin t'ähkí dóbowadân.

⁵ Tádá, naa hay'i omuu wa'di ʘ-áđí oyi' ihaydibo', wa' hääwí wänbo nakhí'yenpí ihaydibo'. Nää uví'piye' owáymän, hedího ovâykeeyamí naa hay'i omuu'in, háa omú'de waagibá.

⁶ "In to'wên nää oepáa k'aydi ʘđi naa dímägi'in dovâykeeyan háawi unmuu'in. Indá páadébo' uvi'in úmuu, hedá ʘđá indá dímägi, hedí uvi hí' wôn'a'ginnan.

⁷ Nää in dínhanginpóe hääwí t'ähkí ʘđi dímägi'i ta'gendi uví'wedí na'ä'in,

⁸ gá hääwí ʘđi naa dítu'andi' naadi dovâytu'andân, hedí dâyséegi'an. In dínhanginná ta'gendi uví'wedí o'ä'ä'in, hedá dívíwhäyunde' ʘđi dísannin.

⁹ "Naadi ingí' dovâyüusu'o'. Nää t'ähkí t'owagi'in wíđáyyüusu'opí, hewänbo in ʘđi dímägi'ingí'indá'mân dáyüusu'o', indá uví'in úmuudi.

¹⁰ T'ähkí navi'in dínmuu'in uví'in wá' úmuu, hedí uví'in úmuu'indá navi'inbá dínmuu. Hedí háa inbí wówátsi dâyhon waagidibo nakeepo' naa hay'i omuu'in.

¹¹ Nää uví'piye' omän, hedí nää oepáa k'aydi wó'yêenípí, hewänbo nã'indá näädíbo wa'di diyi'. Naví Tádá, ʘ shánkí yä'dâa'i unmuu'i', uví kay úmuu'idi áyîngidibo' ovâymá've-í, i kay ʘđi dímägi'idibá, hedânho wí'da' waagibá dimúnídí, naa-áđí ʘ-áđí wí'da' gamuu waagibá.

¹² Wa'di indáđí oyi' ihaydi áyîngidí híwó' dovâymáa uví kay úmuu'idi, i kay dímägi'idibá, hedá dovây'áyîngimáadi wí'da'mân in diwedí napedee, i-á i ha'bi namuu napedeegít'ôe'i', hedího háa uví ta'nin diwe iví'gedí nata'muu waa ûnpóe.

¹³ "Hedí nää uví'piye' omän, hedí dáyüusu'odí nã'i t'ähkí otũ' wa'di nää oepáa k'aydi oyidibo', hedânho inbí pí'nã khó'yé t'ähkí híhchan dâymá've-í, naa dómáa waagibá.

¹⁴ Naadi uví hí' dovâymägi, hedí in t'owa wóetaapí'indi ovâyt'ay, hä'in t'owa waagi'in wídimuupídí, naa wänbo wá' in waagi wó'muupí waagibá.

¹⁵ Naadi wíwída'máapí nää oepáa k'aydi iwedi ovâyâa'amídí, hewänbo wída'máa ʘđi áyîngidibo' ovâymá've-íđân, hedânho i Penísendí wí'ovâyhónípídí.

¹⁶ In wóetaapí'in waagi'inbá wídimuupí, naa wänbo wá'-á yoe.

¹⁷ In ta'gen ovâyhá'amí hedânho ta'gendi uví'piye' dívímäänídí. Uví hí'-á in ta'gen namuu.

¹⁸ Uđi naa nää oepáa k'aydipiye' dísan waagibá, naadi nã'in navi'in dínmuu'in wá' t'ämäpiye' nää oepaa k'aydi dovâysankhâyamáa.

¹⁹ In navi'in dínmuudi naa uví'piye' dáymä' hedânho in wá' ta'gendi uví'piye' dívímäänídí.

²⁰ "Naadi nã'ingí'indá' wíđáyyüusu'opí, hewänbo wé'ge'in t'owagi' wá' dáyüusu'o', in to'wên nã'inbí hí' dínmuu'idi navi'piye' dívíwhäyukhâyamáa'in, hedího wí'da' waagibá dipúwídí.

²¹ Naví Tádá, ʘ-á naa-áđí unmuu, hedá naa-á ʘ-áđá omuu, hedí hanbá innân wá' na'indáđí dimúní'in naa oda'. Hedí kin naa dáyüusu'o' hedânho t'ähkí t'owa dívíwhäyú-ídí ʘđi naa dísannin.

²² Naadi he'ennin dovâypáa-í, ʘđi naa hay'i dípaa waagibá, hedânho wí'da' dipúwídí, ʘ-áđí naa-áđí wí'da' gamuu waagibá.

²³ Naa indáadí omuu, hedi ɔ-á naa-áda unmuu, hediho ta'gendi wí'ɔa' dipúwí, hedi handidi t'ǎhki t'owa dínhanginnáni ɔdi naa dísannin, heda dínhanginnáni wá' ɔdi ná'in naa-ádi dimuu'in ovâyséegí'in, ɔdi naa díséegí waagibá.

²⁴ “Naví Tádá, naa oda' in ɔdi dímaagi'in naa-ádi dikwo'ni'in wáy naa ochangít'oe iwebá, hedânho ɔdi naa hay'i dípa'in dâymúnídi. ɔdi naa hay'i dípa gá ho wa'di ná'i nan oepáa nâakhíyépídiibo naa díséegídan.

²⁵ Tádá, ɔ ta'geda' bi'o'i' unmuu'i', toba báyéki t'owadi wíwóetaapi wânbo', naadi wítaa, hedi ná'in naví'in dínmuu'in dínhanginná ɔdi naa dísannin.

²⁶ Háawi unmuu'in naadi dovâyangin'ânnan, heda shánki híwó' dovâyangin'ânkâymaa, hedânho ɔdi naa díséegí waagibá ha'bi séegibá inbí pí'ná khó'yé dâymá've-ídi, heda naa-á indáda omúni.”

18

Jesus óepankê'

¹ Jesus iyûsubowa ihaydi iví khâge'nindádi iwedi dimää, hedi owáy Kidron kó' p'ǎnäpiye' dimää. Iwáyge wí nava'ay na-olive-taysaa'i nak'oe, hedi Jesus-ádi iví khâge'nindádi i nava'ay iwe dits'ú.

² Judas i Jesus óeku'p'égi'i' ûhanginná wáyge iwe naná'nin, háyân wânbo Jesus iví khâge'nindádi iwepiye' namäädi.

³ Hediho Judas-di wên Rome-win sundaɔ-á wên sundaɔ i méesate hay'i dâ'yáyi' do'indá heda wên Pharisees-á ovâymaa, hedi phakó-á kohséephé naphaamuu'i-á inbí k'uuphé-á dínmahkänmuu'i wóege iwe dipówa.

⁴ Jesus ûhanginná háäwi t'ǎhki háa ûnpuwagít'oe'in, hediho i'ǎhtuyedi inbí páadépiye' iwínu, hedi ovâysikáyin, “To-an bîntuwämäa?”

⁵ “Gá Jesus i Nazareth-wi-ân” kin óetu'an. Idá ovâytu'an, “Naa-ân i omuu.” Judas i óeku'p'égi'i' iwebá indádi nayi'.

⁶ “Naa-ân i omuu” gin ovâytu'an dihaydi tí'ûupiye' dívíhádidi dikanu.

⁷ Hedáhá' wíyá ovâysikáyin, “To-an bîntuwämäa?” Indi óetu'an, “Gá Jesus i Nazareth-wi-ân.”

⁸ Jesus-di ovâytu'an, “Wâytu'anho naa-ân i omuu. Hediho naada' dítuwämäadá, ná'in wé'ge'in binpunmäa.”

⁹ Ha'wâagi ovâytu'an dihaydi háa háädankánbo' iyûusu'an waa napoe. Kinnânho iyûusu'an: “Wí' wânbo in dímaagi'in diwedi wíðinpedée-ípi.”

¹⁰ Simon Peter wí tsiyó phá' imáa, hedi iwhahkê'di i owha' p'ó'dédí'ví t'oe'i Malchus gin nakháwǎ'i' óewhädidi iví ko'díngédi'in oeyay he'yinbo ónt'ó'ts'â'.

¹¹ Jesus-di Peter óetu'an, “Uví tsiyó phá' há'i súde iwebá mänwáyto'. Ná'in t'ôephade naví Tádádi naa dínsannindá dínkhây'ǎ' donphadé-í'in.”

Jesus oe Annas-ví'piye' óeho'

¹² In sundaɔ-ádi inbí tsondi-ádi in hay'i méesatewin áyi'nindádi Jesus óepankê'di óekhówhi'an.

¹³ Iwedi oe Annas-ví'piye' páadé óeho'. Ihay paayo-á Caiaphas na'owha'p'ó'dédí'ân, hedi Annas-á Caiaphas-ví yahsédo-á ûnmuu.

¹⁴ Caiaphas-dá in Hudíyoví p'ó'dédí'in háädankánbo ovâytumakhe'odi ovâytu'an, “Shánki yânbedi híwó' namúni wí'ɔa' wí to'wí t'ǎhki in t'owagi' nachúu-ídi.”

Peter natú idá Jesus óetaapi'in

¹⁵⁻¹⁶ Simon Peter-ádi wíyá khâge'di-ádi Jesus-ví tí'úuge damän. I owha' p'ó'dédí'di ná'i khâge'di' óetaa, hediho i khâge'di' ûnkoedi nats'únídi i tewhá tehpaá búge i owha' p'ó'dédí' nathaa iwe. Peter-á oe tehpaá yá'wébo-á phódi nú' óeyoe'an, hediho i khâge'di

nawáypee ná'i a'yú iphódi'áyînmáa'i' óehée'ámídi, hedí Peter oe tehpaá búgepiye' óets'úde.

¹⁷ I a'yúdi Peter óetu'an, "Hä'i sen óepankê'iví khäge'dibá unmuupí'an." Peter natú, "Naa-á yoe."

¹⁸ Nat'êediho in t'ôe'indá in hay'i méesatewin sundado-á phaa'uudi dâypa't'égi, hedí phaa nú' disúwáwin. Peter wá' iwebá iwínú.

I owha' p'ó'dédí'di Jesus óetsika'máa iví hâhkan ni'gedi

¹⁹ I tewhá íve i owha' p'ó'dédí'di Jesus óetsika'máa iví khäge'ninbí'gedi hedá iví hí' in t'owa ovâyhá'o' i'gedá.

²⁰ Jesus-di óetu'an, "Naa t'owa t'âhkíví páadépiye' dâyhée'owän, hedí häädi wänbo t'âhkí dovâyhá'owän inbí méesate hí'indi' eeye hedá inbí méesate hay'i' ee-á, wáyge t'âhkí in Hudíyo dívíwé'ge'o' eeye. Hääwí wänbo kaadibo wó'túhpí.

²¹ Heháadan ná'i hääwí naa dítsika'máa? In to'wên dîntóyannin ovâysikáyí'ní háa dovâytú'annin. Indá dínhanginná háa otú'in."

²² Jesus ná'in natú ihaydi, wí méesatewi sundado iwe nú' nawindidi Jesus óets'emapháve, hedí óetu'an, "Ha'wâagá i owha' p'ó'dédí' wínâahée'ámípi."

²³ Jesus-di óetu'an, "Wên háawên híwó'pí'in naa otúdáho', úkhây'ä' ovâytú'âamí'in hääwí namuu'in. Hewänbo háa otú waa in ta'gen namuu-ákun, hedânho wí'úk'óepí díts'emapháve-i'in."

²⁴ Hedáhá' Annas natsonpóe Jesus nakhówhimuudi i owha' p'ó'dédí' Caiaphas-ví'piye' óesaanídí.

Peter wíyá natú Jesus óetaapí'in

²⁵ Oe yá'wé Peter wa'di nasúwáwin, hedí in wé'ge'in iwe diwinnindi óetsikáyin, "Tí ụ wá' hâ'i senbí khäge'dibá wí'unmuupí'an?" "Yoe," kin natú, "naa-á yoe."

²⁶ Wí sen i owha' p'ó'dédí'ví t'ôe'ibá namuu'i' iwe wá' nawin, i-á i sen Peter-di óe'oyets'â'iví maatu'i' ûnmuu, hedí idi Peter óetsikáyin, "Tí Jesus-ádi oe na-olive-taysaa iwe wíwímû'pí'an?"

²⁷ Peter wíyá natú "yoe" gin, hedí wesebo wí dee sen ikin.

Jesus oe Pilate-ví'piye' óeho'

²⁸ Wa'déedíbo naná, hedí Jesus-á Caiaphas-ví'wedí óeho' i Rome-wi tûyyônbi tewhá hay'i iwepiye'. In Hudíyo ná'i Rome-wi tûyyônbi tewhá ee wídits'úhpí, gá inbí khuu dínmuudi dínkhâak'óedân dits'úní'in, hedího dits'úndáho' wídín'âhpí ná'i Passover shánkí'di koegi' dâyk'óe-i'in. *

²⁹ Hedího Pilate oe yá'wépiye' napee, hedí in t'owa ovâysikáyin, "Háawin t'ehpide-an ná'i senbí'gedi dînmá'?"

³⁰ In Hudíyodi óetu'an, "Ná'i sen wên t'aywó'nin i'anpídá há'to uví'piye' âymá'iwän."

³¹ Pilate-di ovâytú'an, "Un wí'bo bînpíhûu i', hedá bîntuyó'nandi bîn'an unbí tsontuú úntú' waagibá." In Hudíyodá óetu'an, "Hewänbo un Rome-'indá na'in Hudíyo wídínk'úyá'pí wí to'wí âyhéyí'in, yä'dâapí i'andi âyshaa wänbo'."

³² Ná'in dítú' dihaydi Jesus-ví hí' háa nachuwagít'óe i'gedi ta'gen napee. †

³³ Pilate iví tûyyôn tewhá ee nawáyts'ú, hedí Jesus óetukánnandi óetsikáyin, "Tí ụ-á in Hudíyoví tsondi hay'i-ân unmuu?"

³⁴ Jesus-di óetsikáyin, "Tí ụ-ân wí'bo unhangin'ânda', háa in Hudíyodi naví'gedi wóetu'andibo dítsika'máa?"

* **18:28** I tûyyônda Hudíyo wínamuupí, hedí in Hudíyo-á dínkhâak'óe ná'in Hudíyo dimuupí'inbí hääwí dâytägé-ídi.

† **18:32** Jesus ho natú wên phé'wan deedi nachuwagít'óe'in. Handidi in Rome-'indi in yanäkikannin ovâyhânúnde', hewänbo in Hudíyodá ná'in yanäkikannin dimuu'in ovâyk'usäyunde' ovâyhânú-ídi.

³⁵ Pilate-di óetu'an, "Ti naa-ân Hudíyo omuu gin un'ánde gáhân? Uví t'owadibo hedá in owha' p'ó'édéí'indádí naví mange wóekán. Háawin t'aywó'ninnan bi'an?"

³⁶ Jesus-di óetu'an, "Naa tsondi hay'i' omuu, hewänbo in nää oepáa k'aydiwin tsonnin waagá yoe. Ha'bi tsondi omuudáho' in to'wên dovâytsonmáa'in dívihánsaa-íwän naa in Hudíyoví mange wídíkáanípídí. Hewänbo otú waa, näädíwin tsonnin waagi wó'muupí."

³⁷ Pilate-di óetsikáyin, "Hedáho', ti ta'gendi wí tsondi hay'i-ân unmuu?" Jesus-di óetu'an, "U'bo untú waa, ha'bi' omuu. Hedi nää oepáa k'aydipiye' o'ää hedá o'aypuyä, in ta'gen namuu i'gedi dáyhee'amídí. To'wên in ta'gen ho dínhanginná'nindá naa dînt'óyande'."

³⁸ Pilate-di óetsikáyin, "Hândidan to'wí ûnhanginnání hääwí in ta'gen namuu'in?"

Jesus óekhe'khâymáa, hewänbo Barabbas-á óema'p'ädi

Pilate nã'in natú ihaydi in Hudíyo ee diyí' iwepiye' nawáypeedi ovâytu'an, "Naadi wên t'aywó'nin nã'i sen i'annin wänbo wídônshaapí.

³⁹ Hewänbo paayo p'óe waagi nã'i Passover shánkí'di naná' dihaydi undi dídaa'o' wí pan wâyma'p'ädi-ídi. Ti nää nã'i Hudíyoví tsondi hay'i dóma'p'ädi-í'in ída?"

⁴⁰ Dívítuwínú, "Hä'i-á yoe. Barabbas-ân gida' nâama'p'ädi-í'in." Barabbas-á sänbi namuu.

19

¹ Hediho Pilate natsonpóe waa in sundadodi Jesus óepiye hedi púwhí'dí óewhähwhä'nan.

² In sundado wên wääkhän dáy'ophidé'andi óep'óhtógi. Hedáhá' wên p'í tsáawä'in k'éwé'in to-á óetógi, tsondi hay'iví aa waagi'inbá namuu'in,

³ hedi wí'in wí'ingin in sundado iví páadépiye' diphademändi óeyanäkítumáa, "Hännan un'ân, u Hudíyoví tsondi hay'i' unmuu'i'," hedá óets'emapháve.

⁴ Pilate wíyá oe yá'wépiye' napeedi in t'owa ovâytu'an, "Bít'óyan, naadi i dópiyegít'óe undi bînmúnídí, hedânho ûnhanginnánídí naadi wên t'aywó'nin i'annin wänbo wídônshaapí'in."

⁵ Hediho Jesus oe yá'wépiye' óepiye. In wääkhän ôn'ophidé'annin nap'óhto'on, hedá in p'í tsáawä'in k'éwé'in to-á nato'on. Hedi Pilate-di in t'owa ovâytu'an, "Bînmú'dí, nãwe i sen nawin."

⁶ In owha' p'ó'édéí'indádí hedá in hay'i méesate'in sundado-ádí óemû' ihaydi háyän wänbo dívítuwínú, "Wên phé'wan deedi nát'óhtägek'u'." Pilate-di ovâytu'an, "Unnân bînhûu bînt'óhtägek'úwídí. Naadá wên háawên t'aywó'nin i'annin wänbo wídônshaapí."

⁷ In Hudíyodi Pilate óetu'an, "I-á natú Yôesi Tádáví ay namuu'in, hedi wên tsontuú gínk'óe'in natú', wí to'wí kîn ihée'o'i-á nachúu-í'in ûnkhây'ä'."

⁸ Pilate nã'i hí' nat'oe ihaydi shánkí wänbo nakhuwôeda'póe,

⁹ hediho' iví tųyôn tewhá ívepiye' nawáyt'sú, hedi Jesus óetsikáyin, "Ta'gendi wăhăäwi-an unmuu?" Hewänbo Jesus-di háabo wí'óetu'anpí.

¹⁰ Pilate-di óetsikáyin, "Ti wídíhee'amípí'an? Ti wí'ûhanginnáhpí'an naada'mân dînk'óe háa wíma'p'ädi-í'in hediháa u dovâymääni'in phé'wan deedi wóet'óhtägek'úwídí?"

¹¹ Jesus-di óetu'an, "Yôesi Tádádí wíwônku'ú'pídáho há'to úku'níwän háa wänbo naa dí'amídí. Hediho i sen uví mange naa díkándi-áho uví shánkí it'aywó'nan."

¹² Pilate nã'in nat'oe ihaydi shánkí wänbo nada' Jesus óema'p'ädi-í'in, hewänbo in Hudíyo dívítuwínú, "Nã'i sen nâama'p'ädídá, u i tsondi Caesar-ví'näpiye' wí'unmuupí. Wí to'wí wí tsondi hay'i namuu gin natú'di-á Caesar-ví hânbi' namuu."

¹³ Háa ditú waa Pilate nat'oe ihaydi Jesus oe yá'wépiye' óepiye, hedi in t'owa ovâytu'yó'do' iwe Pilate isóge. Iwáho dáytu'o nak'uupháagíkw'ó' diwe gin, hedi Hebrew tųudáho "Gabbatha" gin dáytu'o'.

14 Wa'di Passover shánkî'di yâadi naná. Ihay thaa-á dâyhääwíkhây'o wíyá tháwängí', kaykhanwówá thaa nanání'i'. Nää taage iwáypiye' naná. Pilate-di in Hudíyo ovâytu'an, "Binmú'dí, nâwe unbí tsondi hay'i únwin."

15 Dívítuwinú, "Nâwedí náyâa'an, phé'wan deedi nát'óhtägek'u'." Pilate-di ovâytsikáyin, "Ti unbí tsondi hay'i wâyt'óhtägek'úwí?" In owha' p'ó'dédí'indi óetu'an, "I-á na'inbí tsondi hay'i wíginmuupí. Na'indá wí'da' tsondi hay'i gín'ân, i-á Caesar-ân namuu."

16 Hedího Pilate-di Jesus inbí mange óeyoe'an phé'wan deedi óet'óhtägek'úwídí.

Jesus phé'wan deedi óet'óhtägek'ú'

17 Hedáhá' Jesus óeho'di iwedí napee wên phé'wan igí'in ipí'íhhondi, hedí in okú "P'óhkhúbay" gin dâytu'o' iwe dipowá, Hebrew tuudá ditú' "Golgotha" gin.

18 Iweho in sundadodi Jesus in phé'wan deedi óet'óhtägek'ú', hedá wá' wây-á wíye sená'dá Jesus-ví wí'ná kíngedí hanbá ovân'an, hedí Jesus-ví phé'wan pinudí ònkídí.

19 Pilate natsonpoe wên phéphá' eedi ná'i tuu dâyta'namí gin: "Ná'i-á Jesus oe Nazareth-wi namuu, Hudíyoví tsondi hay'i'," hedí kin dâyta'nandi in phéphá'-á ee phé'wa' kw'áye dâyt'óhtägek'ú'.

20 Jesus phé'wan deedi óet'óhtägek'ú' iwe oe Jerusalem búu'ú tso'wa naná, hedího báyéki Hudíyo iwe diyi', hedí in phéphá' ee háa nata'muu'in dâytuu'an. Hebrew tuudá, Latin tuudá, hedá Greek tuudá nata'muu.

21 In Hudíyo owha' p'ó'dédí'indi Pilate óetu'an, "Wí'úkhây'ähpí nâata'namí'in ná'i hí' 'Hudíyoví tsondi hay'i' gin, hewänbo kinnân nâata'namí: 'Ná'i sennân natú, Naa in Hudíyoví tsondi hay'i omuu.' "

22 Pilate-di ovâytu'an, "Háa otsonpoe waa dâyta'namí'in wídó'egókhâyamápi."

23 In yôenu sundadodi Jesus phé'wan deedi óet'óhtägek'ú' ihaydi iví aa dívíwiye, hedí pí'dinbo wí'íngí dâyhógi. Hewänbo iví k'éwé'in to he'yinbo namuudi wáygé wänbo wí'ünpanye'enpi.

24 Hedího ditú, "Hä'in k'éwé'in to-á wí'áysíve-ípí, hewänbo iví'áywamí äymúnídí to-angú in nat'anpúwí'in." Hedí han díví'andi ná'in Yôesi Tádvávi tá'nin diwe ho nata'muu'in napoe:

Naví aa dívíwiye di pí'dinbo wí'íngí dâyhógi,

hedá naví k'éwé'in togí'in díví'áyan.

25 Jesus-ví phé'wan nú' ná'in yôenu kwiya' diwin: Jesus-ví yíyá-á, hedá Jesus-ví yíyávi tí'úu-á, hedá Clopas-ví kwiyo Mary-á, hedá Mary Magdalene-dá.

26 Jesus iví yíyá iwe nawindi imú', hedá iví khäge'dí' iséegí'i wá' imú', hedího iví yíyá itú'an, "Yíyá, nää iwedí hä'i sen uví ay waagi'ba úmúní."

27 Hedáhá' iví khäge'dí' itú'an, "Ná'i-á uví yíyá waagi'ba úmuu nää." Hedího i khäge'dídi iví wháagepiye' Mary óeho' óe'áyingí'amídí.

Jesus nachuu

28 Jesus-áho ûnhanginná ná'i t'ähkí iphade'in hedânho háa Yôesi Tádvávi tá'nin diwe iví'gedí nata'muu waagibá napúwídí. Ihaydáhá' natú, "Naa op'oesá'aa."

29 Iwe nú' wên sã'áwé whoegi'in naméena'oyohay'isaa'in nachá, hedího wên hääwên nap'ohsaadee'in i méena iwe dâyp'ohtógi, hedí wên poesú hyssop kin dâytu'o' eedi dâyt'i'k'ú'di Jesus-ví sóe iwepiye' òntegedi,

30 i méena ip'ohún. Ihaydáhá' natú, "Naví t'ôe dínbo'wanho'," hedí ip'óhwhayedibo' ipichuwamági.

Jesus oe wa'määgé óeyún

31 I thaa in Hudíyo dâyhääwíkhây'o'i kaykhanwówá thaagí' naná, hedí ná'i kaykhanwówá thaa na'ä'i shánkí hay'i thaa dínmuudi wídida'pí in chu'in ee phé'wan

deedi ovâyoye'amí'in. Hediho Pilate óedaa'an natsonpúwídi in dit'óhtägek'w'ó'nin ovâypóthâaní'in shánkí a'yüugi dichúu-ídi, hedá phé'wan deeyedá ovâywháve-í.

³² Hediho' in sundado dimäädi in senä' Jesus-ádíba phé'wan deeyebá ovânt'óhtägek'û'in wí'gíndíbo' ovânpótháa.

³³ Hewänbo Jesus-ví'we dipówádí óemû' ho nachuu'in, hediho' iví pó wí'ontháapí.

³⁴ Wí sundado iví yún phédí Jesus wa'määgé óeyún, hedi p'oe-ádí ûndádí wónkí ûnpee.

³⁵ (Kin napóe'in naa ná'in dóta'do'i dómû', hediho i'gediho dóta'do', hedânho un wá' ná'i háäwí úviwhâyú-ídi. Háa otû' waa ta'gen namuu, naa dínhanginná in ta'gen otû'in.)

³⁶ Ha'wâa Jesus óe'an dihaydi ná'i Yôesi Tádáví ta'nin diwe natá'muu waa napóe: Wéhpêe wänbo iví phékhúu wí'onthâanípí.

³⁷ Hedá wá' wíyá wáygé Yôesi Tádáví ta'nin diwe kinnân natá'muu:

In t'owadi i to'wí óeyúndí' óemúni.

Jesus óekhã'k'û'

³⁸ Wí sen Joseph gin nakháwã oe Arimathea búu'ú'aywi namuu, hedi Jesus-ví'piye' iwhâyunde', hewänbo in Hudíyoví p'ó'dédi'in ovâykhuwóeda'di náähaydi wínada'pí t'owa dínhanginnání'in iwhâyunde'in. Jesus nachuu ihaydi Joseph-di Pilate óedaa'an i pení óekhu'wamäänídi, hediho Pilate-di óemägiđi óeho'.

³⁹ Hedá Nicodemus wá' napówá wí woe sa'wó' nasu'u'i tägintä (100) taa nakháa'i' ikándí, ná'i woe-á myrrh-ádí aloe-ádí nawóemuu. (Nicodemus-á hânhay Jesus-ví'piye' khu'déedí namää'i-ân namuu.)

⁴⁰ Joseph-ádí Nicodemus-ádí i pení óeho'di híwó'di aa ts'ä'i iwe óe'ánnan i sa'wó' nasu'u'i woe wóegé. Kindidân in Hudíyodi wí pení óekhãhkukhâymaa'i óekhây'o'.

⁴¹ Jesus phé'wan deedi óet'óhtägek'û' iwáy tso'wa wáy wí nava'ay nataysaa'i nak'óe, hedi iwe wí khãhkugi' t'ovápho ts'aabi nachá, iwe to'wí wänbo wa'di wí'óekhã'k'û'pí.

⁴² Hediho tso'wabo nanândi, hedá ihay tháwándá in Hudíyoví kaykhanwówá thaa dinnândi dívíkhây'amí'in dínkhây'ädi, Jesus iwe óekhã'k'û'.

20

Wáy Jesus óekhã'k'û' iwe wí'óeshaapí

¹ Dumîngu naná' dihay thaa Mary Magdalene i t'ovápho Jesus óekhã'k'û' iwepiye' namää. Hé'déndí hé'díbo wa'di nakhu'unândibo namää. Napówádí i k'uu pháagí' dâyt'ídi'i wéhánäpiye' nahângewindi imû'.

² Hediho Mary iwedí i'äädí Simon Peter-ádí i wí' khäge'di Jesus-di óeséegí'i-ádí ovânshaa, hedi ovântu'an, "Na'inbí Sedó Jesus i t'ovápho iwe óeyâ'an, hedi wáygé óewáyk'û'in wígínhanginnáhpí."

³ Hediho Peter-ádí i wí' khäge'di-ádí Jerusalem búu'údi dapeedi i t'ovápho iwepiye' damää dännúndí háa iwe nak'óe'in háa yoe.

⁴ Wí'gíndíbo dân'äähon, hewänbo i wí' khäge'di shánkí nasháadi Peter-ví páadé i'äähondi páadébo napówá.

⁵ It'ää itsíhkênídi, hedi i aa Jesus óe'ánnandi' oe íve nange nakw'ôndi imû', hewänbo' ee t'ovápho ee wínats'úhpí.

⁶ Iví tí'úugé Simon Peter napówá, hedi i-á ee t'ovápho ívepiye' nats'ú,

⁷ hedá i wá' i aa iwe nakw'ôndi imû', hedá in aa Jesus nap'ó'ánmuu'indá wá' imû'. Ná'indá na'íhpa'andi oe wéhánäpiye' wí'bo nak'óe, i wé'ge'i aa-áda wínak'óepí.

⁸ Hediho' i wí' khäge'di páadé napówá'i wá' t'ovápho ee nats'ú, hedi ná'i aa nakw'ôndiho' imû'di Jesus nawáywówápóe'in iwhâyü.

⁹ (Yôesi Tádáví ta'nin diwe natû' Jesus nawáywówápuwagít'óe'in, hewänbo Jesus-ví khäge'nin wa'di ná'i háäwí i'gedi wídika'póya'pí.)

¹⁰ In wíye khäge'nindá inbí'wepiye' dänweeho'.

Jesus-á Mary Magdalene-ví'piye' ipikeeyan

¹¹ Mary-á oe t'ovápho iwe napówádí yá'wébo naséewin, hedi wa'di naséeyidi it'áädí i t'ovápho ívepiye' itsíhkídi.

¹² Hedi wíye makówáwin t'ôepa'aa'in da'aats'ä'imuu'in Jesus nak'óewän diwe da'ändí ovänmû', i wí' iví p'ôn ûnk'óewän diwe na'än, hedi i wí'-á iví ân ûnk'óewän diwá.

¹³ Indi Mary óetsikáyin, “Háadan unséeyi'?” Ovântu'an, “Gá naví tsondi dînpiyedân, hedi wáygé óek'û'in wíđínhanginnáhpí.”

¹⁴ Kin natú ihaydibá ibée, hedi Jesus iwe nawindi óemû', hewänbo ta'gendi Jesus namuu'in wí'ûnhanginnáhpí.

¹⁵ Jesus-di Mary óetsikáyin, “Háadan unséeyi'? To-an nâatuwämáa?” Mary-á na'ân Jesus-á i nava áyí'di namuu'in hediho' óetu'an, “Mă'măä, wáygépiye' nâaho'dáho', dítu'âamí wáygé nâak'û'in hedânho' omú-í dókéyídi.”

¹⁶ Ihaydi Jesus-di óekháyä', “Mary.” Mary-á wíyá ibeedí Jesus-ví'di itsaakídi hedi óetu'an, “Rabboni.” (Rabboni-á Hebrew tųđi natu'da' “hăhkandi” gin.)

¹⁷ Jesus-di óetu'an, “Naví'di wívitsaakêenípí, wa'di i Tádáví'piye' wó'peepídi. Hewänbo ópûn, in to'wên naví tí'ûuwín páadé'in waagi'nbá dînmuu'in ovâytu'an naví Tádáví'piye' omän, i-á unbí Tádábáho' únmuu, i-á naví Yôesi dînmuu hedá unbí Yôesibá únmuu.”

¹⁸ Hediho Mary Magdalene iwedí namăädi in khăge'nin ovâytu'an, “Na'inbí Sedó Jesus dómû',” hedi ovây't'ôe'an hăa Jesus-di óetu'an waa.

Jesus iví khăge'ninbí'piye' ipikeeyan

¹⁹ Wa'di Dumîngu naná, hedi nakin dihaydi Jesus-ví khăge'nin wí tewhá íve diwé'gekw'ó. In Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâykhuwôeda'di t'ăhkí i phódi dínphéhti'din. Ihaydi Jesus inbí páadépiye' nakeepóedí ovâytu'an, “Ánshaaginpidíbo' íkwq'ní.”

²⁰ Kin natú ihaydi iví mandá hedá iví wa'măägé-á hăa únmuu'in ovâykeeyan hedânho óetaa-ídi. Iví khăge'nin báyéki dihihchanpóe Na'inbí Sedó Jesus óemû'di.

²¹ Hedáhá' wíyá ovâyhée'andi ovâytu'an, “Ánshaaginpidíbo' íkwq'ní. Naadi naví t'ôe dîn'amídi wâysankhâymăa, naví Tádádí iví t'ôe dôn'amídi dísan waagibá.”

²² Kin natú ihaydi iví hăadi ovâysiphaydi, hedi ovâytu'an, “I Yă'dăa'i P'oewaahăa unbí pí'nă khó'yé únts'úní.

²³ To'wênbí t'aywó'di dín'owó'yennin ítúdáho', ho dín'owó'yen. Hewänbo wíđín'owó'yenpí gin ítúdáho', wa' wíđín'owó'yenpí.”

Jesus-di Thomas óehée'an

²⁴ Hewänbo wí' in tă'di wíye iwedí in wé'ge'indádí wína'ănpíwän Jesus dínpówá ihaydi. Nă'i khăge'di-á Thomas gin nakhăwă, hedi Kwâati wá' gin óetu'o'.

²⁵ Hediho' in wé'ge'in khăge'nindí Thomas óetumăa, “Na'indá Na'inbí Sedó Jesus âymû'.” Hewänbo Thomas natú, “Naadá i kwăk'u ônkăhkídi iwe dómû'pídá, hedi namanphohchân deedi naví mankhúdi dótăgepidá, hedá oe wa'măägé ûnphohchân diwe wá' naví mandi dótăgepidá, há'to dáywhăyü-í nawówáyí'in.”

²⁶ Wí yăadi naphade ihaydi iví khăge'nin tewhá íve wíyá dikw'ó, hedi Thomas-á indádí năa na'än. T'ăhkí i phódi naphéhti'din, hewänbo Jesus inbí páadépiye' nakwînuudeedi ovâytu'an, “Ánshaaginpidíbo' íkwq'ní.”

²⁷ Hedi Jesus-di Thomas óetu'an, “Năwe uví mankhúdi dítăgé-í. Naví man dînmú'dí. Ómanki' naví wa'măägé iwe. Whăyupi' wíyá wí'unmúnípi, hewänbo biwhăyü-í-á.”

²⁸ Thomas-di Jesus óetu'an, “Û-ân naví tsondi dînmuu, naví Yôesi-á.”

²⁹ Jesus-di óetu'an, “Tí năbăha' biwhăyü dímû'di? Hewänbo in dívíwhăyunde'indá shánkí dihihchăa tobá dímû'pí wänbo'.”

Hăadi nă'in tq'nin óeta'nannin

³⁰ Jesus-ví khäge'nindi báyéki wíyá pínán t'ôe i'andi' óemû', hewänbo ná'in ta'nin deedá t'ähki i pínán t'ôe i'an ni'gedi wínatá'muupí.

³¹ Hewänbo ná'i hí'-á natá'muu hedänho úvíwhäyú-ídi Jesus-áho namuu i to'wí Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídi, hedá wá' úvíwhäyú-ídi Yôesi Tádáví ay-á namuu, hedänho han úvíwhäyundedi in wówátsi nahándepí'in imä'in bínmá've-í.

21

Jesus-á tsédi diyí'in khäge'ninbí'piye' ipikeeyan

¹ Wí hâyú thaa naphade ihaydi, Jesus iví khäge'ninbí'piye' wíyá ipikeeyan oe Tiberias p'oekwingé. Kinnán napóe:

² Ná'inho wé'ge diyí': Simon Peter-á, Thomas-á (i-á Kwâati gin óetu'o'), hedá Nathanael-á (i-á Galilee nangewi búu'ú'ay Cana gin dâytú'o iwe'i namuu), hedá Zebedee-ví e'nündá, hedá wây-á wíye Jesus-ví khäge'nindádi.

³ Simon Peter-di in wé'ge'in ovâytu'an, "Naa opaap'okumän," hedi óetu'an, "Na'in wá' u-ádi gimän." Hediho dimäadi wí kophênbay iwe dívítógi, hewänbo khuu t'ähki wídiséegípóepí.

⁴ Nathay'ä' ihaydi Jesus oe p'oekwí' k'áygé nawin, hewänbo iví khäge'nindá wídinghanginnáhpí i namuu'in.

⁵ Hedi Jesus-di ovâytsikáyin, "K'ema'in, ti hääbo wí'íséegípóepí'an?" Óetu'an "yoe" gin.

⁶ Idi ovâytu'an, "Unbí paap'oku'in hä'i kophênbay ko'dínäpiye' p'oe iwe bínchänú-í, hedi iwe bínhóní wên." Hediho háa natú waa díví'an, hedi báyéki in ton paa dâywahógidi wídingkoedipí in paap'oku'in dâytegé-ídi.

⁷ I khäge'di Jesus-di óeséegí'ídi Peter óetu'an, "I-á Na'inbí Sedó Jesus namuu." Simon Peter iví k'éwé'in to napä'din it'ôe'amídi, hedi ná'in óetu'annin nat'oe ihaydi iwáyátógikídi ipip'ohke't'áve oe p'o' k'áygépiye ikohsáy-ídi.

⁸ I kophênbay p'o' k'áygédi kayi' diwe wína'ánpí, ma' hádi poewintä (30) kwi'óhpa taa iwehaydida', hediho in wé'ge'in khäge'nindá i kophênbay iwedi eepiye dimää, in paap'oku'in napaapi'dendi dâytäähondi.

⁹ P'o' k'áygé dipówá ihaydi i kophênbay iwedi dipee, hedi wí phaa'uu phaa iwe dipaakho'kw'ôndi dâymû', hedá wí pává-á nakhâykw'ó.

¹⁰ Jesus-di ovâytu'an, "Bínmá' wên paa hä'in bínwhahógi'in diwedi."

¹¹ Simon Peter i kophênbay iwe itógidi in paap'oku'in oe p'o' k'áygé iwhaapiye. Tägintädáhá' p'ánántä'di poeye (153) paa gáhä'ánnin dito'on, hewänbo tobá báyéki dipaato'on wänbo' in paap'oku'indá wáydi wänbo wínasi'venpí.

¹² Jesus-di ovâytu'an, "Bíkä've, bíhé'déndihúuyan." T'ähkídiibo diwôeda' óetsikáyi'nídi "To-an unmuu" gin, i-á Na'inbí Sedó Jesus namuu'in dínhanginnâdi.

¹³ Hedi Jesus i húugi' nasaa iwepiye' namäadi i pává ihógi hedi ovâymägi, hedá i paa wá' ovâymägi.

¹⁴ (Nää poewingí' Jesus iví khäge'ninbí'piye' ipikeeyan nawáywówápóe iwedi.)

Jesus-di Peter óehé'an

¹⁵ Dívihúubowa ihaydi Jesus-di Simon Peter óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti udi naa díseegi ná'in wé'ge'indiví shánki?" Peter-di óetu'an, "Hoi, Na'inbí Sedó, u-ân úhanginná naadi wíseegi'in." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá'ây waagi'inbá dínmuu'in ovâyhúuyôení."

¹⁶ Wáygingí' óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti naa díseegi?" Peter-di óetu'an, "Hoi, Na'inbí Sedó, u-ân úhanginná wíseegi'in." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá waagi'inbá dínmuu'in ovây'âyíngi'amí."

¹⁷ Poewingí'we Jesus-di Peter óehé'andi óetsikáyin, "Simon, John-bí ay, ti naa díseegi?" Peter naháachanpóe nää poewingí' Jesus-di óetsikáyindi, "Ti naa díseegi" gin, hediho

óetu'an, "Na'inbí Sedó, hääwí t'ähkí ùhanginná, naadi wíséegí'in ùhanginná." Jesus-di óetu'an, "In t'owa naví k'úwá waagi'inbá dínmuu'in ovâyhúuyóení.

¹⁸ Ta'gendi wítumáa, shánkí ts'aabi'unmuu ihaydi wí'bo bipi'awende'hedá biyíyéndé' wéngé unda' i'ge t'ähkí. Hewänbo owáy unsedópaa ihaydá bikhóhtäähkâymaa hedí wíyá to'wídi wônwhi'amí hedá wóepahkekâymaa hedá wáy unpunda'pí'wepiye' wóehúuwí."

¹⁹ Kin natúdího Jesus-di ónthayk'ú' háawin chuwa ûnpuwagít'óe'in, hewänbo ná'in iví chuwa ûnmuu'indá t'owa dínhanginnání Yóesi Tádá hay'i namuu'in. Hedá Peter óetu'an, "Naa-ádi ókã've."

²⁰ Peter ibéedí i khäge'di Jesus-di óeséegí'i dänwóe'ädi óemû'. Häädankánbo' i khuu dívíkindihúuyo' ihaydi ná'i-ânkun namuu i khäge'di Jesus-ví nú' na'ándí óetsikáyin, "Na'inbí Sedó, wé'i-an namuu i wóekuhpegít'óe'i'?"

²¹ Hedí náa Peter-di i óemû'di Jesus óetsikáyin, "Heyâa ná'i sen, Na'inbí Sedó?"

²² Jesus-di Peter óetu'an, "Owáy naa owáy'ää píhay i nawówayêení'in oda'dáho', naví áyîngi-ân dínmuu, uví'-á yoe. U-ân naa-ádi ókã've."

²³ Hedí in Jesus-ví khäge'nin ditû' ná'i khäge'di há'to nachúu-í'in. Hewänbo Jesus-á wínatúhpí i khäge'di wínachuwagít'óepí'in, hewänbo nawänpitú-á, "Owáy naa owáy'ää píhay i nawówayêení'in oda'dáho', naví áyîngi-ân dínmuu, uví'-á yoe."

²⁴ Ná'i Jesus-ví khäge'di-ân namuu ná'i hääwí ita'nandi', hedí ibá natû' ta'gendi napóe'in. Hedí ná'in gínhanginná háa i natú'in in ta'gen namuu'in.

²⁵ Jesus wíyá báyéki hääwí i'an ná'in ta'nin diwe nata'muupí', hedí hääwí t'ähkí i'gedí nata'muudáho', o'ánde t'ähkí náa oepáa k'aydi há'to nayâanání'in i ta'di dâytá'namí'igí'.

Háa Jesus-ví T'ôekhuwa'in Díví'annin

¹⁻⁴ K'ema Theophilus, in páadé'in ta'nin wínta'nannin diwe wítu'anpí'an t'áhkí ná'i háäwí Jesus-di in t'owa ovâyhá'andi hedá i'andi-á páadé it'ôe'an dihaydi waabo oe makówápiye napee píhay. Nachuudáhá' nawáywówápóe ihaydi, iví t'ôekhuwa'in händídíbo ovâyde'manninbí'piye háyänbo ipikeeyan. Jónántä (40) thaa t'áhkí báyéki háäwí i'an ovâykeeyamídi ta'gendi wíyá nawáywówápóe'in, hedá Jôesi Táadávi khuu i'gedi ovâytumáa. Napeepídíbo', wa'di indádi najidíbo' i' Yä'dâa'i P'oewaahâa óekaymägidi ovâytu'an, "Nää Jerusalem-di wí'ípee-ípi. Naadi ho wâytu'an naví makówáwi Táda iví tun imägi wí to'wí wovâysangi'o'in. Hediho náä úvítíkhá'amí ná'i na'äa píhay.

⁵ John i' p'ó'p'oekandidá ho wovâyp'óp'p'oe'an p'oedida', hewänbo náä iwedi báyéki thaa naphadepídíbo' i' Yä'dâa'i P'oewaahâa bínkáyí wí p'ó'p'oekan bínkê' waagibá."

Jesus makówápiye napee

⁶ In Jesus-ví t'ôekhuwa'in i-ádi diwé'geji'indi óetsika'yan, "Nanbí Sedó, ti náä-ân ihaydi naná untsondisogedee-i'in hedânho na'in Israel'in t'owa díma'p'äddi-ídi in Rome-inbí'wedi?"

⁷ Jesus-di ovâytu'an, "Wíwovâymagipí ná'i háäwí i'gedi úhanginnáani'in. Naví Táadáda'mân ûnk'óe úhanginnáani'in háädi háa wé'i thaa-á ná'i háäwí napuwagi'o'in.

⁸ Hewänbo ginnân undá únpuwagi'o: I' Yä'dâa'i P'oewaahâa únwáani hedi ihaydá in kay bínkaykhâymaa, hedi t'owa t'áhkí naví'gedi bintu'âamí náä Jerusalem bú', hedá t'áhkí Judea nange i'ge Samaria nange i'gá, hedá t'ämäpiye náä oepáa k'aydi i'ge t'áhká."

⁹ Jesus-di ovâyhi'bowa ihaydi, wa'di óemúndedíbo makówápiye Jôesi Táadádi óepiye, hedi okhúwá jáa nats'úndi wíyá wí'óemû'pí.

¹⁰ Hewänbo wa'di kw'áyepeye napeemändi óemúnde' ihaydibo', tsíkhagipí wíje senä' waagi'inbá dänchaa'in, ts'ä'i da'aamuu'in, inbí hänge dakwínudee.

¹¹ Ná'in wíjedi ovâytu'an, "Un Galilee'in senä', kw'áyepeye íbéesaadi wí'íweenípi. Tobá Jesus makówápiye napee wänbo', i'bo háa náä namää'in bínmû' waagibá nawáy'ä'."

Matthias óede'man Judas-ví t'ôe ôn'amídi

¹² Hediho Jesus-ví t'ôekhuwa'in okú kw'áye'di diwândi oe Jerusalem bú'piye dimää. In okú-á "Olive okú" gin dâytu'o', hedi Jerusalem tsowa naná, ma'di píngé míyada' iwedi.

¹³ Oe Jerusalem dipówá ihaydi i' tewhá ee dithaa iwe oe wha'k'ay ívepiye dipee. Ginnân dikháwä: Peter-á, John-dá, James-á, Andrew-á, Philip-á, Thomas-á, Bartholomew-á, Matthew-á, wíyá James-á (i-á Alpheus-ví ay ûnmuu), Simon-dá (i-á páadédi Zealot t'owa iwe nato'onwän*), hedá Judas-á (i-á wíyá wêe James gínbá nakháwä'ívi ay ûnmuu).

¹⁴ Ná'in senä'dá hedá wên kwiyä'dá hedá Jesus-ví jíyá Mary-á hedá Jesus-ví tí'úuwindádi háyänbo dívíwé'ge'o' dívíjûusu'amídi.

¹⁵ Wí thaa in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in diwé'gekw'ó, ma'di tãgintädáhá' wétä (120) ihay diji', hedi Peter iwínú ovâyhée'amídi.

¹⁶ Ovâytu'an, "Tí'úuwín páadé'in, hân'oebo' i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi David óetu'an háa Judas Iscariot únpuwagi'o'in, hedi David háa óetu'an waa ita'nan. Hedi ná'in David ita'nannindá ûnkây'ä' napúuwí'in. Judas-dân in t'owa ovâykeeyan wáygé Jesus naji'in, indi óepankáyídi.

¹⁷ Judas-á nanbí'wedi'i'bá namuu, gá óede'mandân na'in íví'o'inbá i'amídi" gin Peter-di ovâytu'an.

* **1:13** In Zealot t'owa-á inbí nange hânho dâysígídi dida' in Rome'in t'owa ovâykhehpeeyé-i'in, hedi dikhâymuu indádi dívíhânmamídi.

18 (Nă'i Judas-á in Hudíyo p'ó'dédí'indi óewá'áa yă'dâapí hăăwí i'ámídí hedáhá' i' chă' ihógi'i'di wí nava ônkumă, hedí iwebá páadépiye nake't'ândi nange nawoe, hedí nasihpândi iví see t'ăhkí ûnpee.

19 T'ăhkí in t'owa Jerusalem dithaa'in dínhanginpóe nă'in ûnpóe'in, hedího inbí tundi i' nava dâytú'o' "Akeldama" gin. Akeldama-á natunda' "nava na'ûnp'oecha'dee iwe" gin.)

Hedí gin wá' Peter natú,

20 "In ta'nin Psalms diwe Judas-ví'gedí gin nata'muu:

Iví whágé ônjoe'ámí,

hedí tóebo iwe há'to ithaayé-í.

Hedá nă'in wá' nata'muu:

Wíyá to'wídí iví t'ôe ôn'ámí.

21-22 "Hedânkun gínkhây'ă' wíyá sen âysôege-í'in t'owa ovâytú'ă'ámídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe'in, na'indi âytumăa waagibá. Nakhây'ă' nă'i âyde'mamí'i-á namúuní'in wí to'wí na'indádíba namăă'i' t'ăhkí i' thaa wa'di Jesus na'indádí naji' ihaydibo', John i' p'ó'p'oe'kandidi in t'owa ovâyp'ó'p'oe'o' ihaydi waabo Jesus oe makówápiye napee píhay" gin Peter-di ovâytú'an.

23 Hedího' in iwe dikw'ó'nindi wíje senă' ovănde'man. I' wêe Joseph Barsabbas gin nakhăwă, Justus gin wá' óetú'o', hedá i' wêe-á Matthias-ân namuu.

24-25 Hedí ginnân dívíjûusu'an: "Nanbí Sedó Jôesi Táa, ụ-á úhanginná t'owa t'ăhkíwí pí'nă khó'jé háa dí'ânshaamuu'in. Judas uví t'ôekhuwa'i' úmuuwăn, hewănbo iví t'ôe ijoe'andi in tuhchănu ûn'ă'in ûnpóe. Năa na'in dínkeeyámí wé'i-an nă'in wíje iwedí âysôege-ídí Judas-ví t'ôe ôn'ámídí."

26 Hedí wíje k'u'ây eedí in senă'bí khăwă ovănta'k'û', hedí wêe k'uu dâykê' Matthias-ví khăwă ûnk'ôe'i'. Hedího Matthias-á wí Jesus-ví t'ôekhuwa'i-á napóedí in wé'gen t'ôekhuwa'indádíba iwón.

2

I' Yă'dâa'i P'oe'wăqahăa napówá

1 In Hudíyoví shánkí'eedí thaa dínpówá, Pentecost gin dâytú'o', hedí t'ăhkí in Jesus-ví'piye dívíwăyunde'in oe Jerusalem bú' diji'in i' tewhá ee diwé'gekw'o.

2 Tsíkhagipí hăăwí dit'oe wí wăq hânho kaygi waagibá makówádí nawândi, hedí i' wăq íve t'ăhkí naji'.

3 Hedí báyékí pha'ây waagibá nakeet'ôe'i dâymû', hăn'ây waagibá namuu'i', hedí nă'i nawadedeedí wí'ínbo ovâytăge.

4 Hedí i' Yă'dâa'i P'oe'wăqahăa pín ta'gedí dâymáadí ovâykhăge'nan báyékí wíyá pí'wí tundi dínhí'koedí-ídí.

5 Oe Jerusalem báyékí Hudíyo t'owa dithaa, báyékí nange eejedí dipówá'in, indá Jôesi Táda óe'a'ginmă'in dimuu.

6 Nă'in t'owa hăăwí wí wăq waagi'ba namuu'i' dit'oe ihaydi, báyékí i' tewhá eepiye dimăă. Wídínhanginnăhpí háa napoe'o'in, gá t'ăhkí inbí tundi wí'ínbo dipit'oeđân in Jesus-ví t'ôekhuwa'in dívíhí'máadí.

7 Hedího dit'oeđi hânho ovâyháa'an, hedí ditú, "Nă'in t'owa dívíhí'máa'indá, ti t'ăhkí Galilee nange'indá' wídímuupí'an?

8 Hedí háadan handi nanbí nange'i hí' dívíhí'máadí git'oe'o?

9-11 Na'indá Parthia-windá gimuu, hedá Media-windá, Elam-windá, Mesopotamia-windá, Judea-windá, Cappadocia-windá, Pontus-windá, Asia-windá, Phrygia-windá, Pamphylia-windá, Egypt-windá, Crete-windá, Arabia-windá, hedá Libya-windá oe Cyrene bú' tsowa, hedá wáy wên na'indá Rome bú'dá gi'ádâapówá. Wáy wên na'in Hudíyo gimuu, hedá wáy wêndá Hudíyo gimupí wânbo nă'in Hudíyoví khuu âyhon.

Hewänbo tobá wăhăäwin gimuu wänbo?, nă'in senă? nanbí tundi dívíhí?máadí git'oe'o, hedi dítumáa i' báyékí he'endi Jôesi Tádá i'an ni'gedi."

¹² T'ăhki in t'owa ovâyhăa'andi wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'ámí'in, hediho wí'nă táye dívítsika'máa, "Hânngú napoe'o năwe?"

¹³ Hewänbo wáy wêndi in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâywănpip'âamáadí ditú, "Nă'indá báyékí diméenamuu."

Peter-di in t'owa Jôesi Tádávi tun ovâyt'ôe'o

¹⁴ In tă'di wije (12) Jesus-ví t'ôekhuwa'in in t'owavi páadépiye dimăa, hedi Peter-di kaygi ovâytu'an, "Un t'owa na'in waagin Hudíyobá ímuu'in, un kayi' wăhăädi í'ăă'in hedá năä Jerusalem íthaa'indá, nă'i hăăwí wâyťuhkankhâymaa'in naa oda' únhanginpúuwí'in, hediho áyîngidi bítôeyanbe.

¹⁵ Un í'ânde na'in giháapoe'o, hewänbo wígipoe'opí, hédéndi whănu iwe nats'annândi.

¹⁶ Nă'i hăăwí năä bînmunde'i-á Jôesi Tádávi tukhe'bi Joel hăn'oe natú napuwagi'o'in. Ginnân ita'nan:

¹⁷ Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú,

'T' t'ă'ge'i thaa púnú' napuwamăn dihaydi gin naa dáykhâymaa:

Navi Yă'dăa'i P'owəəhăa khăagipídibo dovâymaa'ní t'ăhki nange'in t'owa.

Ihaydá unbí ây dívíhée'ámí navi tukhe'min waagibá,
in e'núnda hăăwí dovâykeeyandi' dâymúuní waagibá dínpuwí,
hedá in saydôe-á inbí âă iwebo-á dovâyhée'ámí.

¹⁸ Owáy i' thaa napówa ihaydi
t'ăhki in naagi'in dívít'ôemăa'in navi P'owəəhăa khăagipídibo dovâymaa'ní,
kwiŷă'dá senă'dá i' dovâymaa'ní,
hedânho in wá' navi tukhe'min waagibá dívíhée'ámí.

¹⁹ Hedi makówa-á hedá năä oepăa k'aydá i'ge t'ăhki
wí taa wâykeeyamí wovâyhă'ámí'i':

Ūnp'oe hăăwí waagi'ba bînpuwăkhâymaa,
hedá phaa-á, hedá eeyăă khunwi-á.

²⁰ I' than nakhunpúuwí,
hedá i' p'ôe-á p'í'á napúuwí ūnp'oe waagibá.

Nă'i t'ăhki napuwagi'o i' shánki hay'i thaa naa dóde'mandi' napówápídibo'.

²¹ Hebo to'wên t'ăhki naa díkhăŷă'dedi díkhăge'daa'annin dovây'aywoeni,' gin Jôesi Tádávi hí' ūnmuu Joel ita'nandi'."

²² Hedi Peter wa'di ihí'máadí natú, "Un t'owa Israel-win, bít'ôeyan háa wâyťuhkankhâymaa'in. Jesus Nazareth-wi t'ămăge'i pinnán t'ôe i'an. Jôesi Tádávi Jesus in kay óemăgi nă'i hăăwí i'ámídí hedi handidi wovâykeeyan ta'gendi óesannin. Unbo únhanginná háa napóe'in, hăăwí Jesus i'andi bînpimú'di.

²³ Hăn'oebo Jôesi Tádá i'ánshaamăgi hedá únhanginná háa ikhâymaa'in, hediho Jesus-áho unbí mange wovâyjoe'an, hedi undá in to'wên in tsontun dâŷ'a'ginpí'inbí mangá bînkán wên phé'win deedi óet'óhtăăgé-ídí, hedânkun undi bînhay.

²⁴ Hewänbo nă'i t'ôephade iphade'i' nachuu ihaydi Jôesi Tádávi ônjăa'an, hedá óewâywówăpaa, gá chuwa-á in kay wí'imăapídân i' óet'aanídí.

²⁵ Hăn'oebo Jesus-ví'gedi David ita'nandi gin natú:
Nanbí Sedó, naa dînhanginná ū-á hănhay wänbo t'ăhki naa-ádi unji'in,
navi páadépiyá navi ko'dínăpiyá naa-ádi unji',
hedânho kay'indi dáywínunde' ánshaaginpídibo'.

²⁶ Hediho navi pí'nă khó'jé ohíhchan,
hedi navi híhchan ni'gedi dáyhée'ámí.
Tobá navi tú' dînchuu wänbo',

naa dînhanginná hedá dótíkha'máa owáywówápúuwí'in.

²⁷ Jôesi Tádá, naa uví yă'dâa'i t'ôe'i omuudi ɔ'di há'to naví hâa dînjoe'amí in chu'indádí, owáy ochuu ihaydi há'to naví tú' dînsijemăăní.

²⁸ ɔ'dá naa dînkeeyan in p'ôe i'ge dáy'ahtuyehúuwí'in wówátsi donkáyjídí, hedá naa-ádí unjidi ɔ'di báyéki dîhíhchanmăăní, gin David ita'nan Jesus-ví'gedi."

²⁹ Hedí Peter wa'di ihí'máadi natú, "Tí'úuwín páadé'in, năa thay'eedi wâyutuhkankhâymáa nanbí hehăăwí thehtáy pahpâa David-ví'gedi háa ûnpóe'in. I-á nachuu hedá ôekhă'k'û', hedí wa'di gínhanginná wáy nakhă'k'ôe iwe, năwáy wáydi tsowa naná.

³⁰ David-á Jôesi Tádáví tukhe'bi namuu, hedí David ûnhanginná Jôesi Tádá iví tun ta'gendi imăgi'in iví thehtáy pahpá'ây iwedi wí wêe ôntsondisogekhâymáa'in, David natsondi'ăn waagibá.

³¹ Háa napuwagi'o'in David ho imû' waagibá napóe, hedí ûnhanginná i' to'wí Jôesi Tádádí ôesogekhâymáa'i' t'owa ovây'aywoenídí nawáywówápuwagi'o'in, hedího David nă'i to'wí'gedi ihée'andi natú, in chu'indádí wí'ôejoekankhâymáapí, iví tú' wănbo wí'ûnsijegí'opí.

³² I to'wí Jôesi Tádádí ôewáywówápaa'i-á Jesus-ân namuu, hedí na'in iví t'ôekhuwa'in gimuu'indiho âymû'di gínhanginná nawáywówápóe'in.

³³ Jôesi Tádádí Jesus-á makówápiye ôepiyedi iví ko'díngédí ôesóge. Jôesi Tádá iví tun imăgi i' Yă'dâa'i P'owəəhăa-á Jesus ôemăănídí, hedí háa natú waa i'an. Hedího i' hăăwí năa năwe it'oe'o'i' hedá bînmúnde'i-á i' Yă'dâa'i P'owəəhăa-ân i'o'.

³⁴⁻³⁵ David-á iví'gedi wí'bo wí'ihí'máapí makówápiye napee-i'in, hewănbo Jesus-ví'gedân ihí'máa. Ginnân David natú:

Naví tsondi hay'i' ôetɔ'an Nanbí Sedó Jôesi Tádádí,

'Naví ko'díngédí ôsoqe,

hedí uví hânmindá dovâyt'aani hedá uví mangá wînmá'í.'

³⁶ "Un Israel t'owa t'ăhkí únkăy'ă' nă'in ta'gendi únhanginnáani'in: Tobá Jôesi Tádá natú wănbo Jesus-ân namuu i' shánkí natsonji'i-á hedá i' to'wí t'owa ovây'aywoenídí ôesóge'i-á, undá ída'póe wên phé'win deedi ôet'ôhtăgek'úuwí'in" gin Peter-di ovâyɔ'an.

³⁷ In t'owa háa Peter-di ovâyɔ'an waa dit'oe ihaydi pí'nă kô'jé ditaachanpóe, hedí indi Peter-á hedá in wé'gen Jesus-ví t'ôekhuwa'indá ovâytsika'yan, "Tí'úuwín páadé'in, hânnan năa gínkhăy'ă' iví'amí'in?"

³⁸ Peter-di ovâyɔ'an, "Un t'ăhkí unbí t'aywó'di binjoe'an hedá íp'ó'p'oe'púuwí bînkeeyamídí Jesus Christ-ví'piye úvíwâyunde'in, hedího unbí t'aywó'di wovây'owóejé-ídí, hedá Jôesi Tádádá nă'i wovây'păgi'o'i' bînkáyjí, i-á i' Yă'dâa'i P'owəəhăa namuu,

³⁹ gá Jôesi Tádá iví tun imăgidân i' Yă'dâa'i P'owəəhăa-á ovây'păkhăymáa'in to'wên t'ăhkí iví'piye ovâyutuhkankhâymáa'in — undádí, unbí tí'úugé kă'ăă'indádí, hedá wé'gen t'owa owáy kayi' ní'gedi dithaa'indádí."

⁴⁰ Báyéki wíyá hă'bibá Peter-di kay'indi ovâyɔ'an, hedá háa díví'amí'in ovây'tumakhe'andi ovâyɔ'an: "Úntáy wovây'aywoení'in hedânho wíwovâyutuhchăănú-ípídí nă'in híwóhpí'in t'owa năwe dithaa'in ovâyutuhchănukhăymáa waagibá."

In Jesus-ví'piye dívíwâyü'in háa dithaa waa

⁴¹ Nă'in t'owa Peter-ví hí' dâysígikê'in ovây'p'ó'p'oe'an, hedí i' thaa mađi poje maa-paasôn (3,000) wây-á t'owa in wé'gen ho dívíwâyü'indádí dívíwón.

⁴² Hedí ginnân dívíkanhon: In Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí hăhkan t'ăhkí dâyt'ôeyandedá dâysíghónde', hedá in wé'gen dívíwâyü'indádí híhchandi dívíwé'ge'o', hedá wé'gá dívíhúujodá dívíjûusu'o'.

43 Jôesi Tádádí in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâykhäge'nän báyékí t'ämäge'i pínán t'ôe dâý'amídí, hedího in t'owa ná'i hääwí dâýmúndedí ovâyháa'an.

44 T'ähkí in Jesus-ví'piye dívíwâyü'in wêe k'aygi'indá' waagi'inbá dimuu, hedá hääwí t'ähkí dínkw'ó'di-á dívíwijende'.

45 Häädi inbí tewhá-á nava-á hedá wíyá hääwí dínkw'ó'di-á dâýku'ch'áa ginhay-á, in dínáy'indádí i' chä' dâýhógi'i dívíwijende'.

46 Thamú waa i' méesate hay'i' iwe dívíwé'ge'o', hedí wí thaa wí to'wíwí'we dívíhúujo', wíyá thaa-á wíyá to'wíwí'wá. Híhchandá khâagipídíbo-á wé'ge dívíhúujo'.

47 Ihayda' ditû' Jôesi Tádá-á hânho híwó'di namuu, hedí t'ähkí in wé'gen t'owa inbí'piye híwó dicháa.

Thamú waa Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wây-á shánkí báyékí t'owa ovây'aywonde', hedânho shánkí dit'owasôemân.

3

Wí sen ûntsi'kodipí' ônehkháa'an

1 Wí thaa Peter-ádí John-dádí i' Hudíyoví méesate hay'i' eepiye damää. Thamúwaa thí'êedí poje iwe in t'owa dívíjûusu'o', hedí ihaydibá dapówá.

2 In méesate phódi, "Sa'wó'nin Phódi" gin dâýtü'o' iwe wí sen na'än. Ná'i sendá iví wówátsi thaa t'ähkí na'aypuyä ihaydi waabo wûntsi'kodipí, hedí iví k'ema'indi in méesate phódi eepiye thamúwaa óemáyä', in t'owa ditsudemännin ovâychä'daa'amídí.

3 Peter-á John-dá i' méesate eepiye datsudemändi i' sendi ovänmû', hedí ovänchä'daa'an.

4 Indi ta'gebo óemúndedí Peter-di óetu'an, "Hín na'in dímú'dí."

5 I' sen inbí'piye ibéedí itsíkha'an hääwí óemäänídí.

6 Hebo Peter-di óetu'an, "Chä' wänbo wídómáapí, hewänbo hääwí dómáa'i'á wípägi'o. Jesus Christ Nazareth-wídi dínk'û' wítü'âamídí, ówínúdí ójýé."

7 Hedí Peter-di i' senbí ko'díngedí'in man ônyâ'dí óekwínukhäge'nän. Wesebo iví ândá ânâpêndá ûnkaypôe.

8-9 Kw'áyeypiye ichänudí iwínú, hedí wesebo natsi'dee, hedí in wíje-ádí i' méesate eepiye dits'ú. Ee íve oepiyá nääpiyá nají' hedá ichänumáa, hedí natû' Jôesi Tádá-á hânho hay'i' namuu'in. In t'owa t'ähkí ee diji'indi i' óemû', hedá háa natû'nindá dit'oe.

10 Hedí óemû'dí óetaa to' namuu'in — ná'i-ânkun in sa'wó'nin méesate phódi iwe ichä'da'sógénde'i namuu. Hedího nää nawówadi hânho báyékí ovâyháa'an.

Háa Peter-di in t'owa i' méesate hay'i' ee ovâyty'an waa

11 I' sen Peter-ádí John-dádí inbí'dí natsächá owáy i' méesate pohtâa iwe diwin diwe. (Ná'i pohtâa-á "Solomon-bí pohtâa" gin dâýtü'o'.) In t'owa t'ähkí hânho ovâyháa'andi in poje senä'bí'piye dívíwânâho'.

12 Háa díví'o'in Peter imû' ihaydi ovâyty'an, "Un t'owa Israel-win, háadan wovâyháa'an ná'i sen nawówadi, hedí háadan na'in dídámúnde'? Tí í'ánde' ná'i sen ônehkháa'annin na'innân kay ânmaa'díbo', hedíháa Jôesi Tádá ânwânpi'a'gindíbo'? Handá wínapóepí.

13 Abraham-dá, Isaac-á, hedá Jacob-á, nanbí hehääwin thehtáy pahpá'in gínmuu'indi Jôesi Tádá óe'a'ginmägi, hedí i-ânkun iví ay Jesus shánkí kw'áye isóge. Ná'i Jesus-bá undi in tsonninbí mange bínkán, hedí Pilate-di óemahpâdikhâymaaawän, hebo undá wí'ihíjepí.

14 Jesus-á yä'dâa'idä' namuu hedá iví wówátsi ta'ge ihon, hewänbo undi bínjoegi'andi Pilate bîndaa'an wí to'wí t'owa t'akhânu'i namuu'i' óema'p'äädí-ídí, hedá Jesus i' nawówátsipäji'i namuu'i-á bînhay.

15 Hewänbo Jôesi Tádádí i' óewâywówápaa, hedí na'indíbo' i' wíyá nawówáji'dí âypimû'.

¹⁶ Na'in Jesus-ví'piye änwäyunde', hedi i'dânkun nã'i sen nãwe bînmunde'i hedá bîntaa'i' óekaymägi. Jesus-di in wäyü dímägidí nã'i sen unbí páadépiye nahehkháapóe.

¹⁷ “Hediho nää gin wäytuhkankhâymáa, tí'úuwin páadé'in: Naa dînhanginná undá hedá unbí tsonnindá úví'annin háa Jesus bîn'an waa wí'únhanginnáhpídí ta'gendi to'wí namuu'in.

¹⁸ Hân'oebó Jôesi Tádá iví tukhe'min itu'an nã'i hääwí háa napuwagí'o'in, hediho indá dâyta'nan i' to'wí i'dí óesogekhâymáa'i t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhâymáa'in. Háa Jôesi Tádá natú waa napóe.

¹⁹ Hediho nää unbí t'aywó'di binjoe'andi Jôesi Tádá ví'piye bípimää, ihaydá i'dí unbí t'aywó'di únmuu'i wovâyjáa'amí, hedânho shánkí híwó'di híhchandi wówátsi thaa Nanbí Sedódí wovây máäní,

²⁰ hedá wá' Jesus unbí'piye wovâywáysaaní, i-ân i' namuu Jôesi Tádádí óede'mandi' t'owaví aywondi' óesôege-ídí.

²¹ Hewänbo Jesus-á oe makówá wăhăă nachangí'o owáy Jôesi Tádá hääwí t'ăhkí ts'aabi' iwáypa'ídí nakhâymuupíhay. Hân'oebó Jôesi Tádádí iví yă'dâa'in tukhe'minbí sóphogedí dítu'an gin ikhâymáa'in.

²² Hediho Moses-di nanbí hehăăwin thehtáy pahpá'in ginnân ovâytu'an: Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí tukhe'bi' unbí t'owa iwedí'i'bo namuu'i wovâysangí'o, naa dísan waagibá,

Undá t'ăhkí i'dí wovây tühkankhâymáa'i bîn'a'ginnamí,

²³ hedi wí to'wí iví hí' ônt'ôeyanpídí, i-áho iví t'owa iwedí óeweejé-í hedá óeháyjí.

²⁴ “Samuel wá', hedá t'ăhkí in wé'gen Jôesi Tádá ví tukhe'min Samuel-ví wówátsi thaa iwedí páadépiye diwówáji'indá, indi dít'ôe'an háa nää nã'i thaa eeje napuwagí'o'in.

²⁵ Hewänbo háa in Jôesi Tádá ví tukhe'min dítu waa ungi'-ânkun dítu, hedá háa Jôesi Tádá unbí páadé kă'ăă'indádí iwéhpêe'an waa, undádí wá' inbá iwéhpêe'an. Ginnân Abraham óetu'an:

Wí uví ây iwedí'i' namuu'i'dí

t'owa t'ăhkí nää oepáa k'aydi dikw'ó'nin ovâyhíwó'namí.

²⁶ Hediho Jôesi Tádádí Jesus-á óede'man iví t'ôe'i namúunídí, hedi unbí'piye páadé óesan wovâyhíwó'namídí unbí t'aywó'di únmuu iwedí wovâyjáa'amídí.”

4

Peter-á John-dá ovântunjó'diwekán

¹ Wa'dí Peter-ádí John-dádí in t'owa dânhí'máa ihaydi, wên Hudíyo owha'-á Sadducee t'owa-á hedá i' méesate áyí'dí sundado p'ó'dédí'-ádí in dawin diwepiye dimää.

² Háa in wíjedi in t'owa ovâyhá'o'in wí'ovâyhí'anpí, gá Jesus nawáywówápóe i'gedí ovây tûmáadân, hedi nã'i natunda' wé'gen t'owa ho dichuu'in wá' diwáywówápuwagí'o.
*

³ Hediho ovân pansóge, hedi kindi nanândiho wíyá tháwân puwahaydi pan tewhá eebo' ovânjoe'an.

⁴ Hewänbo báyéki t'owa inbí hí' dít'oe'in Jesus-ví'piye dívíwäyü, hedi nää t'ăhkí in t'owa dívíwäyü'in diwedíbo hádée ma' p'anú maapaasôn (5,000) ihay diji' in senă'da'.

⁵ Wíyá tháwân in Hudíyo p'ó'dédí'indá in tsonnindá hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'indá t'ăhkí díbo ee Jerusalem dívíwé'ge'an.

⁶ Annas i' owha' p'ó'dédí' namuu'i' iwebá na'ân, hedá Caiaphas-á, hedá wíyá sen John ginbá nakhăwă'i-á, Alexander-á, hedá wây-á Annas-ví maatu t'owa'indá dikw'ó.

* **4:2** In Sadducee t'owa dívíwäyü in chu'indá há'to diwáywówápúuwí'in.

⁷ Peter-á John-dá ovänts'úde in t'owaví páadépiye ovänwéenú-ídí, hedí oväntsika'yan, “To'dan in kay wovänmägi nã'i sen hehkháa dânmäänídí? To'dan wovänk'û' han dân'amídí?”

⁸ Hedí Peter pín ta'gedí i' Yä'dâa'i P'oweahâa imáadí ovâytu'an, “Un Hudíyo p'ó'dédí'indádí tsonnindádí,

⁹ nãä thaa undi dítsika'máa wên háawin híwó'nin háa wí sen nahaywän ûnpóe i'gedí, hedá hádídí ûnhehkháapóe'indá.

¹⁰ Hedânho un t'owa t'ähkí hedá t'ähkí in wé'gen Israel-'indá únkây'ä' nã'in únhanginpúuwí'in: Jesus Christ oe Nazareth-widi na'in dínk'û' nã'i sen unbí páadépiye nawindi' anhehkháa'amídí. Hedí Jesus-bá phé'win deedi bînt'óhtägek'û', hewänbo Jôesi Táđádí óewáywówápaa.

¹¹ Jesus-ví'gedí ginnân nata'muu:

I-ânkun wí k'uu waagi'bá namuu

hedí undá tewhátehpaa'in waaginbá-á ímuu.

Hedí tobá bînjoegi'an wänbo'

i-á i' k'uu shánkí natáy'i waagibá napóe tehpaá bé'dí.

¹² I'da'mân ûnkodí t'owa ovây'aywoenídí. Nãä oepáa k'aydi t'ähkí wíyá to'wí wänbo wí'ônk'û'pí dîn'aywoenídí, nã'i Jesus gin nakháwä'idá'mân” gin Peter-di ovâytu'an.

¹³ In Hudíyoví p'ó'dédí'in ovâyháa'an Peter-ádí John-dádí wôeda'ginpídíbo dänhéé'andi dit'oedi, dínhanginnândi nã'in wíjedá t'owa he'ennin háa ta'dihá'in wídamuupí'in. Hedí ihaydi dín'ánpówá Jesus-ádí dänjýénde'in damuu'in.

¹⁴ Hedí i' sen ônehkháa'andi' iwebá nawindi dâymû'diho wíyá háa wänbo wídínk'óepí ovântu'âamídí.

¹⁵ Hedího ovântu'an in tunjowa' diwé'gekw'ó' diwedi já'wépiye dapee-í'in wí'bo dívíhéé'amídí.

¹⁶ Hedí wí'nã táye dívítsika'yan, “Hânnan nã'in senä' ây'amí? Báyéki in t'owa nãä Jerusalem-'in dínhanginná nã'in pínán t'ôe hay'in dân'annin, hedího na'indá wígínkodipí gitúunídí wíđân'anpí'in.

¹⁷ Nãä nã'in wíje senä' âytu'âamí Jesus-ví'gedí wíyá dänhéé'andáho âytuhchänukhâymáa, hedânho wây-á shánkí t'owa nã'i hääwí i'gedí wídit'oe-ípídí.”

¹⁸ Hedího wíyá oväntsudejôndi ovântu'an wíyá wänbo Jesus-ví'gedí wíđänhéé'amípí hedá wíđänhá'amípí.

¹⁹ Hewänbo Peter-ádí John-dádí ovâytu'an, “Wé'innan ân'amí? Ti undi dítu'an waa háa Jôesi Táđádí dítu'an waa na'in ân'a'ginnamí? Undá únkây'ä' úví'ánshaa'amí'in wé'innan Jôesi Táđá natúuní'in shánkí híwó'nin namuu'in.

²⁰ Hebo na'indá wígánkodipí hândä'dibo gachanídí. Gänkhây'ä' t'owa äntu'âamí'in háa änmû'indá gat'oe'indá.”

²¹⁻²² Hedáhá' in Hudíyo p'ó'dédí'indi shánkí kay'indi ovântu'an ovântuhchänukhâymáa'in, hewänbo ovänma'p'ädi. Wên t'aywó'nin wänbo ovântuhchäänú-í'in wí'ovänshaapí, hedí ovântuhchänudáho in t'owa há'to ovâyhi'amí. In t'owadi Jôesi Táđá kw'áayébo' óemáa, iví pínándí nã'i sen ûnhehkháapóedí. I' sendá jónántä (40) paayo'iví shánkí' namuu.

In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dívíjûusu'o' shánkí kay'in dimúunídí

²³ Ovänma'p'ädi ihaydi wesebo Peter-á John-dá inbí k'ema'inbí'piye damää, hedí ovâytu'an háa in Hudíyo owha' p'ó'dédí'in hedá in tsonnin dítu'in t'ähkí.

²⁴ Inbí k'ema'in nã'in dit'oe ihaydi Jôesi Táđáví'piye t'ähkídíbo ginnân dívíjûusu'an: “Nanbí Sedó Jôesi Táa, u-ân hääwí t'ähkí nâakhíjé. Makówá-á, nãä oepáa k'aydi i'gá, määp'oe-á, hedá hää t'ähkí iwe nasaa'i-á nakw'ó'di-á diji'i-á nâakhíjé.

25-26 Hänn'oebo'i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi na'in dîhé'e'an nanbí hehääwi thehtáy pahpâa David-ví sóphogedi. I-á uvi t'ôe'i úmuu, hedi ginnân ita'nan:
Háadan in Hudíyo dimuupí'in dívít'ayjaa'o'?

Háadan in Hudíyo dimuu'in hääwí nachä'muupí i'gedi dívít'ánshaamâa?
In tsonnin t'ähki nangewin dívít'aywínú,

hedi dívíwé'ge'an dívíhânsa'idí Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'piye

hedá i' to'wíwí'piyá i'di óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

27 Hediho ta'gendi han napóe. Nă'i bú' iwe Herod-á Pontius Pilate-á in Hudíyo dimuupí'indá hedá in Hudíyo-ádi t'ähki dívíwé'ge'an uvi yä'dâa'i t'ôe'i Jesus óehänmamídí, i-á u'di nâasóge t'owa ovây'aywoenídí.

28 U-á báyékí hangintandá kay-á măn máadi untú nă'i t'ähki ûnkhây'ä' napúuwí'in, hedi t'ähki háa untú waa napóe.

29 Nanbí Sedó Jôesi Táa, nă-á inbí hí' háa ditû'nin ót'ôeyanbe. Ditû' indi jänakí na'in díkhây máa'in, hewänbo na'in uvi t'ôe'in gimuuđi u'dá kay dí máanı uvi hí' khunwôeda'ginpídíbo wínhée'amídí.

30 Wída'máa t'owa ovâykeeyamí'in in kay úk'óe'in ovâyhekháa'amídí, hedá ovâykeeyamí uvi yä'dâa'i t'ôe'i Jesus-ví kayđi t'ämäge'i' pín nân t'ôe-á nakodí'in."

31 Dívíjûsubowa ihayđi ee diwé'gekw'ó' diwe t'ähki na'a'yápóe, pín ta'gedi i' Yä'dâa'i P'oewaahâa dâymáa, hedi khunwôeda'ginpídíbo Jôesi Tádáví tun t'owa ovây't'ôe'o'.

In Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in inbí hääwí wí'nă táye dívíyämünde'

32 T'ähki in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in handá' di'ánshaapóe, hedá wêeda' dimuu waa dichää inbí pí'nă khó'jé. To'wí wänbo wínatúhpí, "Nă'i naa dómáa'i' naví'da' dínmuu," hewänbo t'ähkidíbo inbí hääwí t'ähki dívíyämünde'.

33 Jôesi Tádáđi in Jesus-ví t'ôekhuwa'in báyékí ovâykaymăgi in t'owa ovâytu'âamídí Nanbí Sedó Jesus nawáywówápóe i'gedi, hedá Jôesi Tádá-á t'ähki indáđá hânho híwó'di-á namuu.

34-35 Hediho tóebo hääwí wänbo wí'untáypí. To'wí wänbo wí nava háa wí tewhá ûnmuu'i' iku'p'égidá, i' chă' ihógi'i-á in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye ihúja' ovây'aanídí, hedá indá in shánki dîntáy'inbí'piye ovâywijende'.

36-37 Wí sen Joseph gin nakháwă'i ginbá i'an. Wí nava iví' ûnmuu'i' iku'p'égi, hedi i' chă' in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye iho'di ovây'an. Nă'i sendá wí Levi-ví ây iwedi'i' bá namuu, oe Cyprus na'aypuyă'i', hedi in t'ôekhuwa'indi óekháyă' "Barnabas" gin. (Nă'in kháwă-á Hudíyoví tundi natunda' "Wí to'wí t'owa ovâykhăge'do'i' kwee waa sen waa di'âanídí" gin.)

5

Ananias-ádi Sapphira-ádi háa dănpo'e'in

1 Wí sen Ananias gin nakháwă'i-á iví kwee Sapphira-ádi inbí nava dănku'p'égi,

2 hedi i' chă' dăn hógi iwedi wí hâyú Ananias ikaakw'óđi ingí', hedi i' naphade'i chă' in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye iho' ovây'aanídí. Iví kwee ûnhanginná háa i'annin t'ähki.

3 Peter-di óetu'an, "Ananias, Satan i' Penísendi uvi pí'nă khó'jépiye nâatsudemăgipí'an. I'dá wóetu'an i' Yä'dâa'i P'oewaahâaví'piye bihójo'amí'in, hediho t'ähki i' chă' i' nava dănku'p'égi iwedi'i' wínâamaapí.

4 I' nava mănku'p'égipídíbo', ti uvi' wí'úmuupí'an? Hedá mănku'p'égi ihaydá, ti háa unda' waagi i' chă'di bí'amí'in wí'úkodípí'an? Hebo nă'in yä'dâapí'in ánshaadi wóekê'di Jôesi Tádáví'piye bihójo'an, t'owaví'piyedă' bá joe."

5 Ananias nă'in hí' nat'oe ihayđi nachuhkanu, hedi in t'owa háa napóe'in dínhanginpóe ihayđi báyékí dikhunwôeda'póe.

6 In e'nûn iwe diji'in i' pení wên aa iwe dâý'ánk'û', hedi iwedi óepiyedi óekhă'k'û'.

⁷ Maḍi poje óḍa naphade ihayḍi Ananias-ví kwee ûnpówá, hewänbo wa'ḍi wí'ûnhanginnáhpí háa iví sen ûnpóe'in.

⁸ Peter-di óetu'an, "Dítu'an, ti náhayḍa'mân i' chä' wovänwá'âa i' nava dänku'p'égi ihayḍi?" I-á natú, "Heḍi hää, hähayḍa'mänkun."

⁹ Peter-di óetsika'yan, "Háadan wí'gíndíbo dänwéhpêe'an Nanbí Sedóví P'oewaahâa dântayi'nídí dänshaa-ídí tigúba wovântuhchäänú-í iví'piye dänhójo'andi? Ót'ôeyan, hää phóḍi já'wé in uví sen óets'ankhä'k'û'in dín'ahsaatû', heḍi indibá chu'i wóepiyegí'o."

¹⁰ Wesebo i' kwee Peter-ví ân nú' nachuhkanu. In e'nûn dits'ûndi óechuhshaadá iwedi óepiye, heḍi iví senbí nú'ba óekhá'k'û'.

¹¹ T'ähkí in méesate'in t'owa heḍa t'ähká in wé'gen t'owa ná'in háa napóe'in dínhanginpóedí khunwôeda'ḍi ovâyhógi.

Jesus-ví t'ôekhuwa'in dívíinnánt'ôe'o'

¹² In Jesus-ví t'ôekhuwa'in báyéki t'ámäge'i pinnán t'ôe dâyo'o' in t'owa dâymúunídí. T'ähkí in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in dívíwé'ge'o' i' méesate hay'iwi pohtâa iwe, "Solomon-bí pohtâa" gin dâytu'o'i'.

¹³ In wé'gen t'owa híwó dívíhée'an in Jesus-ví'in dimuu'inbí'gedi, tobá indádí dívíwé'ge'amídí dikhunwôeda'wänbo'.

¹⁴ Hewänbo shánkí wänbo t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwâyü, senä'dádí kwiya'dádí, heḍi in wé'gen ho dívíwâyü'indádí dívíwón.

¹⁵ Háa napoe'o'in in t'owa dâymû'ḍi báyéki in dihay'in oe p'óegépiye ovâyho', heḍi inbí whohpa'eeje ahkhây eejá ovâykw'óḍi, heḍânho maḍân Peter naphademändi iví óhkhundi wänbo ovâynaáni, heḍi handiḍi wáy wên ovâyhekháa'amí.

¹⁶ Heḍa in t'owadá i bú'ây oe Jerusalem tsowa iwéngé nakw'ó' deejedá in dihay'in ovâymayä', heḍa in to'wên in yä'dâapí'in p'oewaahâaḍi ovây't'ôephadekando'in wá' ovâymayä', heḍi t'ähkí ovâyhekháa'an.

Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovây't'ôephadekando'

¹⁷ Heḍiho i' Hudíyo owha' p'ó'dédí' heḍa in i-ádí diji'indá, Sadducee t'owa dimuu'in, hânho dithúupoe.

¹⁸ Heḍiho in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye dikhenmääḍi in yä'dâapí tsiyekannin di-pankw'ó' diwebá ovâypankw'óḍi.

¹⁹ Hewänbo i' khun Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wí makówáwi t'ôepa'äq'i' óesan i' pan tewhá phóḍi ihuu-ídí, heḍi i' makówáwi t'ôepa'äq'i'ḍi ovâypiyedi ovâytu'an,

²⁰ "Jaho bípûn oe méesate hay'i eepiye, heḍi owe úvíwéénú-í, heḍi in t'owa ná'in wówátsi ts'aamin ni'gedi bînt'ôe'amí." Heḍiho háa ovâytu'an waa díví'an.

²¹ Nathay'ä' ihayḍi i' méesate hay'i eepiye dits'ú, heḍi in t'owa ovâyhähkanhon. Wa' han díví'odibo' i' owha' p'ó'dédí' heḍa in i-ádí diji'indá inbí'we dívíwé'ge'andi in se'daa in Israel tunjowa' dimuu'in ovâytu'hkánnan, heḍi wên sundado oe pan tewhá eepiye dâysan in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâymay'ídí.

²² Hewänbo i' pan tewhá iwe dipówá ihayḍi wí'ovâyshaapí, heḍiho dívíwâybundi inbí tsonnin ovây't'ôe'an i'gedi.

²³ Ovâytu'an, "Na'in âymû' i' pan tewhá phóḍi téegít'aa nati'dinnin, heḍa in pan áyí'nin ee phóḍi nú'-á diwinnindá. Hebo in phóḍi áyhuuḍi gits'ú' dihayḍi wénä wí wänbo in senä' wí'âyshaapí."

²⁴ I' méesate áyí'ḍi p'ó'dédí' heḍa in owha' p'ó'dédí'indá ná'in dit'oe ihayḍi wíḍínhanginnáhpí háa díví'amí'in. Wí'nä táye dívíwänpitsika'máa, "Hânnangú dínpoé? Hânnan wíyá napuwagí'o?"

²⁵ Ihayḍi wí to'wí nats'ûndi ovâytu'an, "Bít'ôeyan, in senä' bînpankw'óḍi'in oe méesate hay'i' íve diwindi in t'owa ovâyhá'o'."

²⁶ Hediho i' méesatewin sundadovi p'ó'dédí' iví khäge'nin wóegé i' méesate hay'i' iwepiye dimää, hedi in Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâywaymaa, hewänbo wí'ovâywa'anpí, gá han díví'andá dikhunwòeda'dân in t'owadi ovâyk'uhsäyü-í'in.

²⁷ Hedi in tunjowa' diwé'gekw'ó' diwepiye nã'in Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâyts'údedi in tunjowa'ví páadépiye ovâywínú, hedi i' owha' p'ó'dédí'di ovâyts'e'p'íde gin:

²⁸ “Na'indi kay'indi ho wâytu'an in t'owa wíwínhá'âamípi nã'i Jesus gin nakháwã'iví'gedi, hebo nää-á undá nää Jerusalem i'ge t'ähkí in t'owa shánkí wänbo bínhá'o', hedá wá' Jesus-ví chuwa ûnmuudi na'in dínchäñú-í'in ída'.”

²⁹ Peter-adí in wé'gen Jesus-ví t'òekhuwa'indadí òetu'an, “Shánkí gínkhây'ä' Jôesi Tádá háa dítu'an waa ây'a'ginnâamí'in t'owaví tun ây'a'ginnamí'wedi.

³⁰ Undi Jesus phé'win deedi bînt'òhtägedi bînhay, hewänbo Jôesi Tádá, i' to'wí nanbí páadé kã'ää'indi óe'a'ginmä'i'dibá óewâywówápaa.

³¹ Jesus-ân Jôesi Táadí iví ko'díngedí óesóge, tsondi-á aywondi-á namúunídí, nã'in Israel t'owa ovâykhäge'namídí inbí t'aywó'di dâyjoe'amídí hedânho ovây'owóejé-ídí.

³² Na'in gínhanginná nã'i t'ähkí napóe'in, hedânho i'gedi wâytumáa, hedá i' Yã'dâa'i P'oewãhãädá hanbá wovâytumáa, nã'i P'oewãhãä-á Jôesi Tádadí in to'wên óe'a'ginmä'in ovâymägi.”

³³ In Hudíyo p'ó'dédí'in nã'i hí' dit'oe ihaydi hânho dit'ayyaapóe, hedi in Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâyts'aháñú-í'in dida'.

³⁴ Hewänbo wí Pharisee sen Gamaliel gin nakháwã'i' iwínú in tunjowa' ovâyhée'amídí. I-á Hudíyoví khuu háhkandi namuu, hedi t'ähkí in t'owadi óe'a'gin. I'dá wên senä' ovâytu'an in Jesus-ví t'òekhuwa'in oe já'wépiye ovâypeeyé-í'in, iwe wí hây t'ähkí dívítsíkha'amídí.

³⁵ Hedi Gamaliel-di in tunjowa' ovâytu'an, “Naví t'owa Israel-win, híwó bí'ánshaa'an wa'di nã'in senä' háawên bîn'anpídíbo'.

³⁶ Ti wí'ún'ánshaapí'an wí sen Theudas gin nakháwã'i' wí hâyü paayo phade nängé naji', hedi nã'i Theudas-á natú, 'Naa-ân hay'i' omuu,' hedi mađi jónän tägintä (400) senä' i-adí dívíwón. Hewänbo wên sundadodi óehay, hedáhá' in óeyumáa'in t'âmäpiye diwijedee, hedi hääwí t'ähkí dây'andi' háagí' wänbo wídínchä'póepí.

³⁷ Hedáhá' wíyá hâyü paayo naphade ihaydi, t'owa ovâykháwähónde'i paayo naná' dihaydi, Judas i' Galilee-wi sen na'ää, hedi báyéki t'owa ovâyhée'andi i-adí dívíwón. Hedi háa Theudas ûnpóe waabá Judas wá' ûnpóe. I-á óehaydá t'ähkí in óeyumáa'in diwijedee.

³⁸ “Hedânho nää wâytumáa, háa nã'in senä' bîn'o'in úvíwóyí'ní. Ánpí bîn'an. Háa dikanda'in hedá inbí t'òe-á inbí ánshaada' dínpiuudáho', háa Theudas-á Judas-á dânpóe waagibá dínpuuwí, hediho há'to háa díví'o waa dínkâypúuwí.

³⁹ Hewänbo Jôesi Tádadânho inbí t'òe iwe ovâykhäge'máadáho', nã'in senä'dá há'to bînt'aaní, hedá wá' mađi Jôesi Táadáví'piyeda' úvíwänpihãnsa'í.”

⁴⁰ Hediho in Hudíyo p'ó'dédí'indi Gamaliel-ví tumakhe ônt'òeyan. In Jesus-ví t'òekhuwa'in ovâywaytsudejôn, hedi ditsonpóe in sundadodi púwhí'dí ovâywhãñí'in, hedi Jesus-ví'gedi wíyá wídívíhée'amípi gin ovâyts'andího ovâyma'p'ádi.

⁴¹ Hediho tunjówhágedí dipee. Hânho dihíhchanpóe, gá Jôesi Tádá indadí báyéki nahíhchandi i'di ovâymägidân nã'in wòeda' iwehay ovâykáanídí Jesus namuudi.

⁴² Hedi thamuwaagi i' méesate hay'i ee hedá tewhá i'ge t'ähká dívíjýéndedá t'owa Jesus-ví'gedi ovâyts'òekanhon, hedi ovâyhá'o' Jesus-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádadí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

¹ Ihayhääbá shánkí wänbo t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyunde', hedi in Israel nangedi já'wédí di'ää'in Hudíyo in kodi Israel-'inbí'piye' dit'ayyaapóe. Ditû' in kwiya' inbí senä' dín't'ahánnin thamuwaaagi ovâykoegí'hääwímä' dihaydi ná'in já'wédí di'ää'in kwiya' shánkí hí'índä' ovâykoegi'mä' in kodi Hudíyo kwiya'ví'wedi.

² Hediho in tä'di wíje Jesus-ví t'òekhuwa'indi in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in t'ähkí ovâywé'ge'andi ovâytu'an, "Na'índä gínwó'ná Jòesi Tádávi hí' äyt'òe'odi, hediho híwó wínamúunípi nanbí t'òe äyjo'e'ámídi äywänpikoegí'phaadé-ídi.

³ Hedânho tí'úuwin páadé'in, tsédí wên senä' unbí'wedi binde'man äykw'òenídí ná'i koegí' ovâymaa'nídí. Ná'in senä' gi'min dimúuní'in dínkhây'ä': T'owa ditû' híwó'nin senä' dimuu'in, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaa'hâa pín ta'gedi dâymaa'índä híwó'di hangintan dâymaa'índä dimúuní.

⁴ Hedi na'in Jesus-ví t'òekhuwa'in gimuu'índäho ívíjûusu'ámí hedá Jòesi Tádávi hí' äyhá'ámí, hedi ná'índäho nanbí t'òe-á gínmúuní."

⁵ T'ähkí in méesate ee dikw'ó'nin háa in Jesus-ví t'òekhuwa'in ditû'in ovâyhí'an, hediho Stephen óede'man, i-á báyéki wäyü imáa'i' namuu, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaa'hâa pín ta'gedi imáa'i-á. Ná'in wé'gen senä' wá' ovâyde'man: Philip-á, Prochorus-á, Nicanor-á, Timon-dá, Parmenas-á, hedá Nicholas oe Antioch-wi-á (i-á Hudíyo namuupí wänbo in waagibá iwäyunde'i' namuu).

⁶ Hedi ná'in senä' ovâyde'mannin in Jesus-ví t'òekhuwa'inbí'piye ovâykán, hedi inbí'di in t'òekhuwa'in dívímankw'ódi di ingí' ovâyjûusu'an.

⁷ Shánkí wänbo t'owa Jòesi Tádávi hí' dit'oe, hedi oe Jerusalem in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in disòemän. Báyéki in Hudíyo owha' wänbo ná'i hí' dâ'y'a'gindi dívíwäyü.

Stephen óepankê'

⁸ Stephen báyéki Jòesi Tádávi sígísehkanä imáa, hedi Jòesi Tádávi kay óemägi, hediho t'ämäge'i pínán t'òe he'endi i'o' in t'owa dâymúunídi.

⁹ Hewänbo wên senä' Stephen-dádi dívítuhkando'. Indá ná'i Hudíyoví méesatewin dimuu, "Ovâyma'p'ä'di'in Pant'òe'inbí Méesate" gin dâytü'o', hedi Cyrene-windá Alexandria-windá Cilicia-windá hedá Asia-windá dimuu.

¹⁰ Hewänbo i' Yä'dâa'i P'oewaa'hâa Stephen báyéki híwó'di hangintan óemägi ihée'ámídi, hediho in senä' wídínkodípi óet'aanídí.

¹¹ Hediho indi wên senä' ovâywá'áa iví'gedi dívíhójo'ámídi, hedi ná'in ditû, "Na'in git'oe a'ginpí waagi ihée'andi Moses-ví'gedi hedá Jòesi Tádávi'gedá."

¹² Gindiího in t'owa hedá in Hudíyo tsonnin hedá in Hudíyoví khuu dâyhá'o'índä t'ähkí ovây't'e'ya'nan, hediho Stephen-bí'piye dikhenmäädi óeyâ', hedi khóhkaydi in tunjowa'ví'piye óeho'.

¹³ Hedi wên senä' ovâyts'úde iví'gedi dívíhójo'ámídi. Ginnân ditû: "Ná'i sendá häädi wänbo t'ähkí híwóhpí ihée'o ná'i Jòesi Tádávi méesate i'gedi hedá i' tsontun Moses ita'nan ni'gedá.

¹⁴ Hedi git'oe natúdi, ná'i sen Jesus oe Nazareth-wi ná'i méesate hay'i' inayukháymaa'in hedá ná'i khuu Moses-di dímagi'i-á t'ähkí i'egókháymaa'in."

¹⁵ T'ähkí in tunjowa'di tsíhtáye Stephen óemúnde', hedi iví ts'ay wí makówáwi t'òepä'ä'iví'in waagibá ünkeepóe'in dâymû'.

7

Stephen-di in Hudíyo tsonnin ovâyhí'máa

¹ I' owha' p'ó'dédi'di Stephen óetsika'yan, "Ti ná'i ditû'di t'ähkí ta'gen namuu?"

² Stephen-di ovâytu'an, "Mă'măă'indá tí'ûuwín páadé'indá, naa dînt'ôeyan. Jôesi Tádá i' sa'wó'di kohthay eedi nathaa'i nanbí páadé'i thehtáy pahpâa Abraham-bí'piye ipi-keeyan, wa'di Abraham owáy Mesopotamia nange wăhăă nathaa ihaydîbo', oe Haran bú'piye wa' namăäpîdîbo',

³ hedi Jôesi Tádádí óetu'an,

'Uví maatu t'owa mănjo'e'amí hedá uví nangá,

hedi unnú-í ná'i nange wînkeekankhâymaa iwepiye.'

⁴ Hediho in Chaldean-bí nangedi napeedi oe Haran wăhăäpiye ithayegiho'. Iví tádá ûnchuu ihaydá Jôesi Tádádí óetu'an iwedá namú-í'in, hedi náa nange náa githaa iwe napówá.

⁵ Jôesi Tádádí Abraham hăäwí wânbo ná'i nange iwe wí'óemăgipí iví' ûnmúunídí, wí nan i'ăhkêní'i wânbo joe. Hewânbo Jôesi Tádá iví tun imăgi wáy wí thaa ná'i nan óepăhkhâymaa'in iví' ûnmúunídí, hedá owáy nachuu ihaydá iví tí'úugé kă'ăă'indá inbí' dînpuwagí'o. Hedi ná'i t'ăhkí Jôesi Tádádí Abraham óetu'an wa'di iví páadé'i ay ûnpuyăpîdîbo'.

⁶ Óetu'an wá' iví tí'úugé kă'ăă'in wíyá nange inbí' dînmupí'we dívíthayekhâymaa'in, hedi ee nange'in t'owadi jónăn tăgintă (400) paayo t'ăhkí ovâypankhonkhâymaadá ovăyt'ôephadekankhâymaa.

⁷ Hebo óetu'an wá', 'Naadá in t'owa uví tí'úugé kă'ăă'in ovâypanhógi'in dovăytuhchănukhâymaa, hedá hă'in t'owaví nangedi uví tí'úugé kă'ăă'in dipeegi'o, hedi ná'i nangepiye di'ăă-í, hedi năwe naa dí'a'ginmăăní.'

⁸ Hediho Jôesi Tádá gin iwêhpêe'andi Abraham óetu'an wên k'ewe taadi óetaa'amí'in, Abraham ikeeyamídí nahíje'in. Hedi Abraham wí e'nú ûnpuyă, i-á Isaac gin nakhăwă, hedi kháve thaa naphade ihaydi ná'in k'ewe taadibá óetaa'an. Hedá Isaac wá' iví e'nú Jacob hanbá i'an, hedá Jacob-á iví tă'di wíje (12) e'nûn hanbá-á, indá nanbí hehăăwin thehtáy pahpá'in gínmuu.

⁹ "Nă'indá inbí tí'ûu Joseph-ví'piye dithúupóedí óeku'p'égi, hedi wăy-á senă' oe Egypt-piye dimănnindi óekumădi indádí óeho'.

¹⁰ Hewânbo Jôesi Tádá wá' i-ádí namăă, hedi t'ăhkí iví t'ôephade iwedi óejăa'an. Jôesi Tádádí Joseph óekhăge'nandiho i' Egypt-wi tsondi p'ó'dédí' Pharaoh gin óetu'o'i'di báyékí óehí, hedá óemû' híwó'di hangintan imăa'in, hediho i'di Joseph óesóge in Egypt'inbí tunjó dînmúunídí hedá iví hăäwí t'ăhkí ô'n'ăyîngí'amídá.

¹¹ "Ihayhăăbá oe Egypt nange hedá Canaan nangá wéngé t'ăhkí dihaapóe, hediho báyékí t'owa dăyt'ôephadende'. Nanbí thehtáy pahpá'in wânbo wíďâykoegi'shaadeپی.

¹² Hedi oe Egypt dínkoegi'bán'yennin Jacob ûnhanginpóe, hediho iví e'nûn nanbí thehtáy pahpá'in gínmuu'in iwepiye isan dăykoegi'kuumă-ídí. Ihaydá páadé iwepiye dits'anmăă.

¹³ Hedi wíyá dimăă ihaydi Joseph-di ovăykeeyan i-á inbí tí'ûu dînmuu'in, hedá Pharaoh-á ûnts'anhanginpóe to'wên Joseph-ví t'owa ûnmuu'in.

¹⁴ Hedi Joseph-di iví maatu t'owa-á hedá iví tádá Jacob-á ovăyt'ôesan iví'piye oe Egypt di'ăă-í'in. Indá tségintă'di p'ánú (75) ihay diji'.

¹⁵ Hediho gindidi Jacob-ádí nanbí wé'gen thehtáy pahpá'indádí oe Egypt-piye dimăă, hedi iwe dívíthaye dichuu píhay.

¹⁶ Tíúugédí i' pení phékhún Egypt-di oe Shechem-piye dăyho' hedi iwe wí t'owápho iwe wíyá dăywăykhă'kw'ódi. Báyékí paayo phade ná'i hăäwí napóepîdîbo ná'i t'owápho-á Abraham wí chă'di ho ikumă Hamor-ví e'nûnbí'wedi.

¹⁷ "Iwedi báyékí paayo naphade, hedi nanbí t'owa oe Egypt nange wăhăă báyékí di'ăyt'owasôe, hedi i' thaa tsowa na'ă' Jôesi Tádá i'amídí háa i'di Abraham óetu'an waa óekhâymaa'in.

¹⁸ Hedi ihaydi wíyá tsondi p'ó'dédí' ts'aabi' Egypt nange nasogedee, i-á hăäwí wânbo Joseph-ví'gedi ûnhanginnăhpí' namuu.

19 I-á wên háawên jänäki'in nanbí t'owavi'piye i'an, i'dá nanbí thehtáy pahpá'in ovâykaygi'an inbí ây hí'innin já'wébo dâyjoe'amídi dínchuu-ídi.

20 "Ihaydibá Moses na'aypuyä, hedi hânho sa'wó'di-á na'aymuu. Iví jiyá-ádi iví tádá-ádi poje p'ôe t'âhki inbí k'aygibo ôe'âyîngi'an.

21 Ihaydáhá' oe já'wépiye ôepiye ôejoe'amídi, hebo Pharaoh-ví a'yú ûn'äädi ôeshaadi ivi'piye ôeho', hedi ivi' ûnmuu waabá ôesówé.

22 Moses-á ná'in Egypt-winbí hâhkan t'âhki nahâhpoe, hedi iví hí'-á hedá t'âhki i'annindá ûnkay.

23 "Moses-á jónántä (40) paayo'i napuwamän dihaydi i'ânshaamägi iví t'owa in Israel-in napuwämú-ídi.

24 Hedi namäa ihaydi wí Egypt-wi sendi wí Israel-i' sen óewa'odi óemû', hediho Moses-di ná'i Israel-i' ôn'aywoenídi namäa, hedi háa i' Egypt-widi i' Israel-i' ôe'an waabá Moses-di i' Egypt-wi ôe'an óedahay píhay.

25 Moses na'ánde' iví t'owa dínhanginnáani'in Jôesi Tádádi ôesóge'in inbí t'ôephade iwedi ovâyma'p'äädi-ídi, hewänbo indá wídnhanginnâhpi.

26 "Wíyá tháwän nawáy'äa ihaydi wíje Israel-in dányandedi ovänmû', hedi ovänk'emakannamídi ikhää. Ovântu'an, 'Bát'ôeyanbe un senä', undá tí'ûuwîn waaginbá damuu, hedi háadan wí'nä táye dänwá'o'?"

27 Hewänbo i' sendi i' wêe sen óewa'o'i'di Moses óewänpichänudi ôetu'an, 'To'dan wônk'û' na'in dítsonmä've-ídi háa dítu'âamídi híwóhpi ä'n'o'in?"

28 Ti naa wá' díháyji'in unda', tsá'di i' Egypt-wi nâa'an waabá?"

29 Moses ná'in nat'oedi Egypt-di nashavepee, hedi oe Midian nangepiye namäadi iwe wí já'wédi'i waagibá ithaye. Íwáy wâhääho wíje e'nûn ûnpuyä.

30 "Wíyá jónántä (40) paayo naphade ihaydi wí thaa oe Sinai p'in nú' ahkónu wáy naji' ihaydi, wí makówáwi t'ôepa'aa'i wên wää'i phé'yävi nakoje'nin jáage nawindi óemû'.

31 Moses ná'i imû'di ôeháa'an, hedi shánki nú'piye ihádi híwó imúunídi, hedi Nanbí Sedó Jôesi Táa ihée'andi nat'oe. Gin Moses ôetu'an:

32 'Naa-á Jôesi Tádá omuu, uví thehtáy pahpá'in Abraham-dá Isaac-á hedá Jacob-á indi dí'a'ginmägi'i.' Moses nakhunwôeda'póedi nathâthapoe, hedi wíyá imúuní'in wínada'pí.

33 Hebo Nanbí Sedó Jôesi Táadi ôetu'an, 'Ó'antop'ädi, hä'i nan unwin diwe báyéki na'a'ginmuu, naví' dínmuudi.

34 Ta'gendi naa dómû' háa in Egypt-windi naví t'owa ovây't'ôephadekando'in, hedá inbí haytuhkwínda ot'oe, hediho dovâyma'p'äädi-ídi owá. Nää-á ʘ-á bikhây'amí, oe Egypt-piye wíwáysankhâymaa ovâykhäge'namídi.

35 "Hediho Jôesi Tádádi Moses ôesan in Israel t'owavi tsondi dínmuunídi hedá ovâyma'p'äädi-ídi, tobá händídi indi ôejoegi'andi ôetu'an wänbo', 'To'dan wônk'û' nanbí tsondi gínmuunídi hedá dítu'âamídi háa híwó háa híwóhpi íví'o'in?' Hedi Moses in Israel t'owavi'piye namäa ihaydi i' makówáwi t'ôepa'aa'i' in wää'i phé'yävi nakoje'nin jáage nawindi ôehée'andi'ba i-ádi namäa ôekhäge'namídi.

36 Ná'i Moses-á t'ämäge ipínnánt'ôe'an oe Egypt nange wâhää, hedá i' p'í' mâap'oe gin dâytu'o' iwe tsowa-á, hedá i' ahkónu iwá jónántä (40) paayo diji' ihaydi. Handídiho i'di in Israel t'owa Egypt nangedi ovâypiye.

37 Ná'i Moses-dânkun in Israel t'owa ginnân ovâytu'an: 'Jôesi Tádádi wí tukhe'bi' unbí t'owa iwedi'ibo namuu'i wovâysangí'o, naa dísan waagibá.'

38 Ná'i Moses-á in Israel-indádi naji' oe ahkónu i'ge. Oe Sinai p'in nú' nanbí thehtáy pahpá'indádi naji', i' makówáwi t'ôepa'aa'i'di wíyá ôehée'an dihaydi, hedi i' t'ôepa'aa'i'di ôehée'andi wí hí' nahândepí' ihógi na'in dítu'âamídi.

39 “Hebo nanbí thehtáy pahpá’in wíḁida’pí Moses ônt’ôeyaani’in, hediho óewānpioegi’an, hedá oe Egypt-piye diwáypunda’ḁi dibo’aakw’ó. Hediho Aaron dāytū’an,

40 ‘Wí hāḁwí āy’a’ginmāānigī’ hedá dīnpāādéhūuwígī’-á dīnpa’í. Nā’i sen Moses oe Egypt-di dípiye’i-á, wígínhanginnáhpí háa ūnpóe’in.’

41 Ihayhāḁdi wí hāḁwí wí wāasí’ay waa ūnchāḁ’i dāypaa, i-á inbí jōesi dīnmuu waa dāychāḁ, hedá dāy’animāat’ahánú inbí a’gin dīvimāānīdī, hedi ná’i hāḁwí inbí mandibo dāypaa’i’ḁi báyéki ovāyhíhchanmāgi.

42 “Hediho Jōesi Tádádí ovāyjoe’an hedānho i’ thandá p’óe-á hedá in agóyó oe makówá disaa’indá dāy’a’ginmāānīdī. Hān’oebo wí Jōesi Tádáví tukhe’bi ita’nān háa Jōesi Tádá natú’in, ginnān:

Un Israel t’owa, oe ahkónu jónāntā (40) paayo íji’ ihayḁi,
bīn’animāat’ahánúndedi unbí a’gin bīnmāānīdī,
ta’gendi naagi’ wí’úvī’anpí.

43 Naa dí’a’ginmāānīvī’wedī
wí hīyāḁ’i te’aa’ay pho’ Moloch bīnsóge bīnhūuwídī,
hedá wí hāḁwí wí agóyó waabá ūnchāḁ’i’ Rephan gin dāytū’o’i-á bīnhon.
Nā’in wíjedi mandibo bīnpaa’in bīn’a’ginmāgi.

Hedānho wēn t’owa dovāysankhāymāa wovāyhūuwídī kayī’ wāhāḁpiye oe Babylon-ví shánkí onāḁi.

44 “Jōesi Tádádí Moses óehée’an nanbí thehtáy pahpá’in ovāytū’āmīdī wí te’aa gáhāyū’i dāypa’í’in, hedi Moses ōnkeeyan háa nakeet’ōenī waa. Nā’i te’aa gáhāyū’i-á íve i’ k’uu pháagin dak’óe Jōesi Tádáví tsontun eedi nata’muu’i’, hedi i’ te’aa dāykée’i oe ahkónu i’ge diji’ ihayḁi.

45 Hedi nanbí thehtáy pahpá’indá i’ te’aa gáhāyū’i-á inbí āy ovāyjoe’an, hedáhá’ inbí āy-á i’ te’aa dāymaa Joshua-ḁi nāa nange ovāyts’úde ihayḁi. Ihayḁibá in t’owa ná’i nan diwewin dimú’de’in Jōesi Tádádí ovāykhehpiye. Hedi ná’i te’aa dínk’óe inbí tsondi hay’i David-ví thaa puwahay.

46 David-dá Jōesi Tádá óehíhchannan, hedi gin ijūusu’an: ‘Nanbí Sedó Jōesi Táa, ū Jacob-di hān’oe wóe’a’ginmā’i’, wí whāagé ūgī’ wīnk’úuwí’in naa dímmā.’

47 Hebo David-ví ay Solomon-dān Jōesi Tádágī’ ōntewhák’ū’, David-dá joe.

48 “Hewānbo Jōesi Tádá i’ shánkí kw’áyewi namuu’i’ i’ tewhá t’owa inbí mandi dāykw’óḁi eejedā’bá wínathaapí, i-á t’āmāpiye nathaa. Hān’oe wí iví tukhe’bi’ gin ita’nān:

49 Jōesi Táa natú,
‘Makówá t’āhkí naví soge’i waagi’bá dīnmuu,
hedá nāa oepāa k’ayḁá wí ān kaykhanwówákandi waagibá-á naagi’ namuu.
Wí whāagé díṭōenīdī wānbo wí’únkodipí bīnk’úuwídī,
hedi wāyge dāykaykhanwówá’āmī’in wíḁintāypí.

50 Ti naví mandibo hāḁ t’āhkí wíḁókhíjépí’an?’ gin Jōesi Táa natú.

51 “Un t’owa p’óhkāy’indá’ ímuu, hedi wāyupí’in ímuuḁi Jōesi Tádáví hí’ pí’nā khó’jé wí’únts’úya’pí hedá wí’ít’oe’opí. I’ Yā’dāa’i P’oewaḁhāḁ hāḁdi wānbo t’āhkí bīnjoegimāa. Háa unbí hehāḁwin thehtáy pahpá’in dīví’an waagibá ūvíkanhon.

52 Indá Jōesi Tádáví tukhe’min t’āhkí ovāyt’ōephadekannanpí’an. Ovāyt’ahánú in t’ōepa’āḁ’in hān’oe díṭú’in ná’i to’wí iví wówátsi ta’ge ihondi namuu’i nakā’āḁgí’o’in. Hedi i’ napówá ihayḁá undidá tunjówhāagé bīnmangekán, hedi handīḁi undibo bīnhay.

53 Tobá Jōesi Tádádí in makówāwin t’ōepa’āḁ’in ovāysan wānbo iví tsontun wovāymāānīdī, ná’i tsontundá wíwīn’a’ginnanpí.”

54 Waʼdi Stephen-di ovâyhíʼmáadí in Hudíyo pʼóʼdédíʼin hânho ditʼayyaapóedí òndawäʼtsʼindeʼ.

55 Hewänbo Stephen-dá iʼ Yäʼdâaʼi Pʼoewaahâa pín taʼgedi imáadí oe kwʼáyepiye ibée, hedí oe makówá Jôesi Táđáví saʼwóʼdi kohthay ònmûʼ, hedá Jesus-á Jôesi Táđáví koʼđingédí nawindi óemûʼ.

56 Hedí Stephen natú, “Binmúʼdí, makówá nakhuudeedi dómundeʼ, hedá iʼ tʼowa tʼăhkígíʼ naʼaypuyäʼi-á Jôesi Táđáví koʼđingédá nawin.”

57 In iwe diwinnin dívíʼojemankwʼódidi dívítuwínú, hedá tʼăhkídibo wéʼge ivíʼpiye dikhenmää.

58 Hedí khóhkaydi oe búʼjáʼwépiye óehoʼ, hedí in òntʼeʼpʼídeʼin inbíʼkʼéwéʼi to dívípʼădidi wí eʼnú Saul gin nakháwăʼiví núʼ dâyjoeʼan iʼâyîngiʼamídí, hedáháʼ Stephen óekʼusäyü óeháyjídí.

59 Waʼdi óekʼusäyundeʼ ihaydibo ijûusuʼan gin: “Nanbí Sedó Jesus, naví hâa dînkeʼ.”

60 Hedí idégeʼdisógedi gin kaygi natú, “Nanbí Sedó Jôesi Táa, in tʼaywóʼnin năʼin tʼowa dívíʼoʼin wíʼovâychăănú-ípí.” Gin natúđíhoʼ iví wówátsi ibowa ijóʼkʼûʼ waagibá.

8

Saul-di in méesateʼin tʼowa ovâytʼôephadekandoʼ

1-2 Stephen óehaydi Saul-dá óehíʼan. Hebo wây-á senäʼ Jôesi Táđá óeʼaʼgindoʼindidá báyéki dívísíhtăădi Stephen óekhăʼkʼûʼ. Iʼ thaa iwedi páadépiye tʼăhkí in Jesus-víʼpiye dívíwâyundeʼin oe Jerusalem dikwʼóʼnin báyéki ovâytʼôephadekandoʼ, hedí in tʼăhkí dijândi tʼămăpiye diwadedee oe Judea nange Samaria nangá iʼge tʼăhkí. In Jesus-ví tʼôekhuwaʼindăʼ Jerusalem-bo dívíwóyíʼ.

3 Saul-di in méesateʼin tʼowa báyéki ovâyjănăkiʼoʼ. Tewhá ee tʼăhkí ijíyéndedi kwiyaʼdá senäʼdá inbíʼjedibo ovâywhaapiyendeʼ, hedá ovâypankwʼóeʼó.

Oe Samaria nange Jôesi Táđáví híwóʼdi tun ovâytʼôeʼoʼ

4 Hedího in tʼămăpiye dishavepeeʼin wéngé tʼăhkí dívíjyéndedi Jôesi Táđáví híʼ òntʼôekanhon.

5 Philip wí Samaria-wi búʼpiye namăadi Jesus-víʼgedi ovâytʼôeʼoʼ. Ovâytumáa Jesus-á namuu iʼ toʼwí Jôesi Táđáví óesógeʼiʼ tʼowa ovâyʼaywoenídí.

6 Báyéki tʼowa dívíwéʼgeʼan hedá háa Philip-di ovâytumáaʼin âyîngidi dívítʼôeyandeʼ, iʼ pínán tʼôe iʼandi dâymûʼdi.

7 Báyéki yäʼdâapíʼin pʼoewaahâa dívítuwínúndedi in tʼowa ovâymaaʼin diwedi dipee, hedá báyéki in dínʼaʼyăkankodipíʼindá dipóhayʼindá ovâyhehkhăaʼan.

8 Hedânho in búʼwin hânho dihíhchanpóe.

9-11 Ee búʼ wí sen Simon gin nakháwăʼi wíʼbo natûʼ i-á hayʼi namuuʼin, hedí ichugetʼôeʼodi báyéki paayo in Samaria nangeʼin tʼowa ovâyháaʼoʼ. Hedího gin iʼodi tʼăhkí tʼowa heʼennin dimuuʼindá heʼennin dimuupíʼindá òntʼôeyandeʼ, hedí ditûʼ, “Năʼi sendá iʼ namuu Jôesi Táđáví óepínnănkaymăgiʼiʼ.”

12 Hebo Philip-á iʼ híwóʼdi tun Jôesi Táđáví khuu iʼgedi ovâytʼôeʼoʼ hedá ovâytumáa Jesus-ân namuu iʼ toʼwí Jôesi Táđáví óesógeʼiʼ tʼowa ovâyʼaywoenídí, hedí in tʼowa dívíwâyüdi ovâyypʼóʼpʼoeʼan, kwiyaʼdá senäʼdá.

13 Simon wänbo wáʼ iwäyü, hedí óepʼóʼpʼoeʼan dihaydi Philip-ádi wéʼge dănjíyendeʼ, hedí hânho óehăaʼoʼ tʼămăgeʼi pínán tʼôe Philip iʼoʼiʼ imûʼdi.

14 Oe Jerusalem in Jesus-ví tʼôekhuwaʼin ditʼoe in Samariaʼin tʼowa Jôesi Táđáví tun ònkêʼin, hedího Peter-á John-dá inbíʼpiye ovănsan.

15-16 Năʼin wíje dapówá ihaydi in dívítsʼanwäyüʼingíʼ ovâyjûusuʼan iʼ Yäʼdâaʼi Pʼoewaahâa dâykáyjídí, gá iʼ Yäʼdâaʼi Pʼoewaahâa waʼdi inbíʼpiye wídínʼăăpídân. Ovâywănpipʼóʼpʼoeʼan Nanbí Sedó Jesus-víʼpiye dívíwâyüdi.

17 Hedáháʼ inbíʼdi wíʼingín dănmankʼûʼdi iʼ Yäʼdâaʼi Pʼoewaahâa dâykêʼ.

18 Hedi ná'in Jesus-ví t'òekhuwa'in in t'owaví'di dānmank'ú'di i' Yä'dāa'i P'oewaahāa dāykē'in Simon imú'di ovānchā'māān'in nada',

19 hedi ovāntu'an, "Naa wá' dīnk'u' hedānho t'āhkí naa inbí'di dāymank'ú'in i' Yä'dāa'i P'oewaahāa dāykāyí'dí."

20 Hebo Peter-di óetu'an, "Uví chā' wóegébo péyé gépiye unmu-í, gá un'āndedān i' hāwí Jōesi Tádá imā'i chā'di nāakuumā-i'in.

21 Jōesi Tádádí wóemunde pí'nā khó'jé ta'ge wí'unmuupí'in hediho ná'in t'òe há'to úkoedí-í bi'amídí.

22 Nāā-á ná'i yä'dāapíkan unkanda'i nājoe'an, hedi pín ta'gedi Nanbí Sedó Jōesi Tádáví'piye bijūusu'amí hādēebá nakodidi ná'i gin un'ānsaamuu'i' wōn'owóejé-í.

23 Naa-á dīnhanginnā hānho unthúut'óe'in, hedá uví t'aywó'didi wóewhimāa waagibá úpóe."

24 Simon-di ovāntu'an, "Nanbí Sedó Jōesi Tádáví'piye dīnjūusu'amí hedānho ná'i dítu'andi naa wí'dīnpúuwí'pídí."

25 Hedi Peter-ádí John-dádí hāwí Jesus-ví'gedi dānhanginnā'di'in t'owa ovāytu'an dihaydi, hedá Nanbí Sedó Jōesi Tádáví tun ovāyt'óe'an dihaydi, Jerusalem-piye dawāymāa. Dānweehon dihaydi báyéki Samaria nangewi bú'āy i'gedi daphade, hedi Jōesi Tádáví híwó'di tun ovāyt'òekanhon.

Philip-ádí i' Ethiopia nangewi tsondi-ádí

26 Ihayhāādibá wí makówáwi t'òepa'aa'i'di Philip óetu'an, "Ókhāy'andi ná'in aakon-piye'in p'òe i'ge unmu-í, indá Jerusalem-di Gaza-piye namān." (Iwe wí ahkónu naná.)

27 Hediho ikhāy'andi namāa. P'óegé iwéngé namān dihaydi wí sen óemú'. Ná'i sendá Ethiopia-wi tsondi namuu, in Ethiopia-winbí tsondi p'ó'dédí' kweeví chā' t'āhkí ōn'āyīnmāa'i namuu, i' kwee-á Candace gin nakhāwā. Ná'i sen oe Jerusalem-dá najiwān Jōesi Tádá óe'a'ginmāānídí,

28 hedi náā iví'piye iweehon dihaydi iví te phoge na'āndí in ta'nin Jōesi Tádáví tukhe'bi Isaiah ita'nannin itundo'.

29 I' Yä'dāa'i P'oewaahāa'di Philip óetu'an, "Ja' unmu-í hā'i te nāakāanídí."

30 Hediho Philip iwānākídidi óekāa, hedi i' sen itundodi nat'oe, hedi óetsika'yan, "Ti unka'póya' hā'i nāatundo'i'?"

31 Óetu'an Philip, "Hāndidan oka'póewí wí to'wídí wí'dīnthayyohpídí? Han unchanpóedí ti náā te phoge bitōení naa-ádí bisōege-ídí?"

32 Jōesi Tádáví ta'nin diwe itundo'i' ginnān natū':

Wí k'úwá óekhe'gí'o'i' dāyhúja' waagibá óeho',

hedi wí k'úwá'ay óephó'k'owandedi sīgínpídíbo hānda'dibo nawānpik'óe waagibá, i'ba wá' háabo wínatúhpi.

33 Óewōeda'iwekán, hedá híwó'dá wí'ōntunjó'nanpí.

To'wí wānbo háabo wí'ūnkodipí natūunídí iví tí'úugé kǎ'ǎ'ínbí'gedi gá iví wówátsi náā oepāa k'aydi ūnbowadeedān.

34 Hedi i' Ethiopia-wi tsondidi Philip óetsika'yan, "Toví'gedan Isaiah ihí'māa? Ti wí'bo iví'gedi háa wíyá to'wíwí'gedi ita'nan? Ti ū'di dítu'amí?"

35 Hediho Philip-di ōnthayyan ná'i hí' Isaiah ita'nandi-á Jesus-ví'gedān namuu'in, hedáhá' i' híwó'di tun Jesus-ví'gedi shánká ōnthayyan.

36 Iwáy p'óegé wáy damāndi nap'o'k'óe iwe dapówá, hedi i' tsondidi Philip óetu'an, "Hīn námú'dí, hāwe nap'o'k'óe. Ti wínakodipí'an díp'ó'p'oe'amídí?"

37 Philip-di óetu'an, "Híwó namuu-ākun unp'ó'p'oe'púuwídí, pín ta'gedi biwāyundedi." Hedi óetu'an Philip "Naa dāywāyunde-ākun Jesus Christ-á Jōesi Tádáví ay namuu'in."

38 Hediho' i' tsondidi i' sen isanhondi' óetu'an i' te iwóyí'ní gin, hedi Philip-ádí i' tsondi-ádí ee nap'o'k'óe iwe dawá, hedi Philip-di óep'ó'p'oe'an.

³⁹ P'oe iwedi dapee ihaydi Nanbí Sedó Jôesi Táaví P'oewaahâadi tsíkhagipí Philip iwedi óeho', hedi i' tsondidi wíyá wí'óemú'pí, hebo iví'piye namän dihaydi báyéki nahíhchanpóe.

⁴⁰ Philip-á oe Azotus bú' óekán, hedi iwediho i' bú'ây i'ge t'ähki Jôesi Tádví híwó'di tun ovây't'óekanhon oe Caesarea bú' napówá píhay.

9

Jesus-ví'piye Saul ipimägi

¹ Ihayhääbá Saul ívíwo jänäki in Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyunde'inbí'gedi ihí'máa. Natú' i'di ovây't'akhanukhâymaa'in.

² Hediho in Hudíyoví owhá' p'ó'dédí'ví'piye namää wí ta'di óedaa'amídí. Nă'i ta'di ihondiho in ta'ge óemägi i' Hudíyoví méesate oe Damascus bú' eejepiye namú-ídí, hediho wên t'owa, háa kwiýä' háa senä' dimuu'in Jesus-ví p'oe i'ge dimännin ovâyshaadä, oe Jerusalem-piye ovâypanmä'i ovâypankw'óenídí.

³ In p'óegé Damascus-piye namän dihaydi, tsowa napowamändi, tsíkhagipí wí ko makówádí nawä, hedi óe'ánkê'.

⁴ Hedi nange nakanu, hedi wí to'wídí óehée'andi nat'oe. Óetsika'yan, "Saul, Saul, háadan u'di naa dít'óephadekando?"

⁵ Saul natsikapóe, "Nanbí Sedó, to-an unmuu?" Hedi óetu'an, "Naa Jesus-ân omuu, u'di naa dít'óephadekando'i'.

⁶ Ówínú, hedi i' bú'piye unmuú-í. Iwânho wóetu'amí háa bí'amí'in."

⁷ In senä' i-ádi dimännin diwänpikwínudeedi háabo wíditundeepí. Diwänpit'oe hewänbo hääbo wídyâmú'pí.

⁸ Saul iwínú, hewänbo itsíwaa ihaydá hääbo wí'ünkeet'óepí, hediho Damascus-piye óepaho'.

⁹ Poje thaa iví keetan wí'imáapí hedá wá' húukan wänbo súwä wänbo wí'i'ohpí.

¹⁰ Nă'i bú' Damascus iwáho wí sen Jesus-ví'piye iwäyunde'i' Ananias gin nakháwä'i nathaa. Nanbí Sedó Jesus-di óekháyä'dedi waagibá ûnt'óepóe, hedi Ananias natú, "Nanbí Sedó, hää-an unda?"

¹¹ Hedi Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Wesebo Judas-ví tewhá eepiye unmuú-í. Iví tewhá-á nää bú'win p'oe iwe na'än, Ta'ge'in P'oe gin dâytú'o'. Eedi wí sen Saul gin nakháwä'iví'gedi untsikapúuwí, Tarsus bú'wi-ân i' namuu.

¹² Nääbo ijúusu'o', hedi i' tewhá ee na'än diwe untsudemändi wóemúnde waagibá nääho ûnts'anpuwamän, hedá wá' wóemúnde' uví mandá nâatägedá iví keetan wíyá ikáyídí."

¹³ Hewänbo Ananias natú, "Nanbí Sedó, báyéki t'owadi ná'i senbí'gedi dít'óe'an. Ditú uví t'owa Jerusalem-windá i'di hânho ovâyjänäki'an.

¹⁴ Hedá in Hudíyoví owhá' p'ó'dédí'indi ônk'û' năwe wá' in t'owa t'ähki wóekháyä'de'in dívíjúusu'odi ovâypankw'óenídí."

¹⁵ Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di óetu'an, "Ópûn, naadân wí'bo dóde'man naví t'oe dîn'amídí. I'dá in Israel t'owa-á hedá in wé'gen t'owa wá' inbí tsonnin wóegé ovây't'óe'amí to'wí omuu'in naa.

¹⁶ Naadân wí'bo dônthayyamí báyéki it'óephadekhâymaa'in naví t'oe dîn'amídí."

¹⁷ Hediho Ananias i' tewhá óetu'an deepiye namää, hedi nats'ú. Hedi iví mandi Saul óetägedi óetu'an, "Tí'ûu páadé'i Saul, hă'in p'óegé nää Damascus bú'piye un'ä' ihaydi Nanbí Sedó Jesus uví'piye ipikeeyan. Hedi i'dibá naa dísan wíyá úkeepúuwídí, hedá i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi mánmä've-ídí."

¹⁸ Wesebo wí hääwí paa okhowa waagi'ba namuu'i' Saul-ví tsée iwedi ûnjâapóe, hedi wíyá ûnkeepóedí iwínú.

19 Ihaydihó óep'ó'p'oe'an, hedi ihúuyandi iví kay iwáyké'.

Oe Damascus Saul-di Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'o'

Saul wí hâyú thaa oe Damascus-bo iwóyí' in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indádí.

20 Hedi wesebo i' Hudíyoví méesate eeje namää, hedi ovâythayjo' Jesus-á Jôesi Táavi ay-ân ûnmuu'in.

21 In t'owa iví hí' dit'oe'in t'âhkí ovâyháa'andi dívípitumáa, "Ti ná'i-ân wínamuupí'an i' to'wídí oe Jerusalem ovâyhánúnde'i' t'âhkí in Jesus óekháyá'de'in dívíjûusu'odi? Ti náäpiye wína'äpí'an ha'min t'owa ovâywânpipanhóenídí, in Hudíyoví owha' p'ó'dédi'inbí'piye ovâyhúuwídí?"

22 Hebo Saul-ví hí'-á shánkí wânbo ûnkaypuwamändi ovâythayyan Jesus-áho ta'gendi namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hediho in Damascus'in Hudíyo háäbo wídayshaapí óetu'âamídí.

23 Báyéki thaa naphade ihaydi in Hudíyo dívíwé'ge'an háawin wên ánshaa dâyk'úuwídí hádídí Saul óeháyjídí waagi.

24 Khuu-á thaa-á i' bú' tehpa phódi iwe óetsíkha'máa óeháyjídí. Hewänbo Saul ûnhanginpóe háa óekhâymaa'in,

25 hedi wí khun wên iví hí' iwe dívíwâyunde'indi i' bú'wi tehpa iwepiye óeho', hedi naphohchá' diwe wên t'ûnbay hay'in diwedí óewáve.

Saul oe Jerusalem bú' nají'

26 Saul Damascus-di oe Jerusalem-piye namää, hedi in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indádí iwóení'in nada'. Hewänbo t'âhkídíbo i' dâykunwôeda', wídí'ânpídí ta'gendi Jesus-ví'piye iwâyunde'in.

27 Hewänbo Barnabas-di in Jesus-ví t'ôekhuwa'inbí'piye óeho' indi óetaa-ídí, hedi ovâytu'an háa Saul ûnpóe'in in p'óegé oe Damascus-piye namändi. Háa Saul-di Nanbí Sedó Jesus óemû' waagi hedá Jesus-dá óehée'an waagá ovâytu'an. Ovâytu'an wá' háa Saul khunwôeda'ginpídíbo' in t'owa oe Damascus Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'annin.

28 Hediho in Jesus-ví t'ôekhuwa'indi Saul óesígikê', hedi i-á oe Jerusalem i'ge t'âhkí indádí nají'. Iwe wá' khunwôeda'ginpídíbo' in t'owa Nanbí Sedó Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'an.

29 Wên t'owa iwe diji', Hudíyobá dimuu hebo Israel nange já'wédí di'ää. Indádí wá' ihí'máadáhá' ituhkannan, hedi dit'aypóedí hádídí óeháyjí'in dâytuwämáa.

30 Hewänbo in t'ûuwín páadé'in háa óekhâymaa'in dínhanginpóe ihaydi, oe Caesarea bú'piye óeshaveho', hedá iwedáhá' wíyá bú' Tarsus-piye óesan.

31 Ná'i naphade ihayháa in méesate'in t'owa dívíwé'ge'o'in i' nange Judea-á Galilee-á Samaria-á to'wídí wânbo wí'ovâyjânákí'ohpí, hedi shánkí dikaypóe. Hedi Nanbí Sedó Jôesi Táa báyéki dâya'ginmä' hedá i' Yä'dâa'i P'owëaahâadi ovâykhäge'máa, hedânkun shánkí wânbo dit'owasôe.

Peter ipínnánt'ôe'o' in bú' Lydda-á Joppa-á eeje

32 Ihaydibá Peter t'âmäpiye namändi Jôesi Tádáví t'owa oe Lydda bú' dikw'ó'nin napuwäpówá.

33 Iwe wí sen Aeneas gin nakháwä'i' óejay. Ná'i sendá wí'ûn'a'yäkankodipídí kháve paayo wí'ûnkodipí ishää-ídí.

34 Peter-di óetu'an, "Aeneas, náä-á Jesus Christ-di wóehëkháamägi. Óshaa, mänpa'shâa." Hedi wesebo han i'an.

35 In t'owa Lydda bú' dithaa'in t'âhkí hedá o'ge oe Sharon nange dithaa'indá háa ûnpóe'in dâymû', hedi báyéki in diwedí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in dipóe.

36 Ihaydibá wí kwee Tabitha gin nakháwä'i', Jesus-ví'piye iwâyunde'i', ee Joppa bú' nathaa. (Iví kháwä-á Greek tundi "Dorcas" ûnmuu, hedi ná'in hí' Dorcas-á "Pää" gin

natunda?). Nă'i kweedá hăădi wānbo t'ăhki t'owa híwó ovây'o', hedá in sehkanāwó diwówáji'indá ovâykhăge'māa.

³⁷ I-á nahaypóedí nachuu, hedí i' pení óe'owídi inbí khuu dínmuu waagibá, hedí oe wha'k'ay íve óek'û'.

³⁸ Lydda iwedi Joppa-á kayi' wínanáhpí, hedí ee Joppa in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in dínhanginpóe Peter-á oe Lydda naji'in, hedí wíje sená' iví'piye ovānsan óetu'âamídí, "Ti wesebo na'indádí wí'un'ăă-ípí'an, hedí a'yūugi giwáymú-í."

³⁹ Hedího Peter wesebo ikhây'andi indádí namāa. I' tewhá ee dipówá ihaydi oe wha'k'ay ívepiye óepiye. T'ăhki in kwiýă' dikw'ó'nin inbí sená' dín'tahánnin Peter-ví nú' diwindi diséji', hedí ônkéejo' i' báyékí to-á k'léwé'i aa-á Dorcas ipaa'i' wa' nawówáji' ihaydibo'.

⁴⁰ Peter-di t'ăhki ovâypeejôndi idége'disóge ijûusu'amídí, hedí ibéedí i' pení óemúndedí natú, "Tabitha, óshaa." I' kwee itsíwaadi Peter óemú'di ishaasóge.

⁴¹ Peter-di óemanyâ'di óekwínukhăge'nandá in kwiýă'dádí in wé'gen Jôesiví t'owa-ádí ovâyťhkanann dits'ûunídí, hedí i' kwee wíyá nawówápóe'in ovâykeeyan.

⁴² In Joppa-win t'owa dínhanginpóe háa napóe'in hedí báyékí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwâyü.

⁴³ Peter ee Joppa nă'i sen Simon gin nakháwă'iví'webo híwó hay thaa iwóyí'. Simon-dá púje tăvikandi'-ân namuu.

10

Cornelius-di Peter óetűhkánnan iví'piye na'ăă-í'in

¹ Oe Caesarea bú' wí sen Cornelius gin nakháwă'i nathaa. I-á tăgintă (10) sundadóvi tsondi namuu, hedí iví sundadó-á "Italy-win" gin ovâyťü'o'in diwedí'in dimuu.

² I-ádí iví k'aygi'indádí hăădi wānbo Jôesi Tádá óe'a'ginmă' tobá Hudíyo dimuupí wānbo', hedí in sehkanāwó diwówáji'in Hudíyo t'owa hăyü-anho ovâychă'mă' ovâykhăge'namídí, hedá hăădi waa Jôesi Tádáví'piye ijûusu'o'.

³ Wí thaa thí'eedi poje iwáypiye nanāndi, wí makówáwi t'ôepa'ăă'i' Cornelius ûnpówádí kee'eedi óemú' waagibá ûnpóe, hedí óekháyă'.

⁴ Cornelius hânho óepíhăă, hedí i' makówáwi t'ôepa'ăă'i' óedamúndedí óetu'an, "Nanbí Sedó, háadan un'ăă?"

Hedí i' t'ôepa'ăă'i'di óetu'an, "Jôesi Tádá uví jûusu nat'oe, hedá wóemú' in sehkanāwó diwówáji'in t'owa ovâychă'măgi'in hedího háa bí'annin wí'ûn'ôede-ípí.

⁵ Năă-á wên sená' Joppa bú'piye ü'di ovâysaaní, indá wí sen Simon gin nakháwă'i' óenuuwă-í năwepiye óemá'ídí, i' sendá Peter gin wá' nakháwă'.

⁶ I-á iwóyinde' wí púje tăvikandi' Simon gínbá nakháwă'iví tewhá ee, nă'i tewhá-á m̄ap'oe nú' nak'óe."

⁷ I' makówáwi t'ôepa'ăă'i'di Cornelius óehí'bowa ihaydi ijăa'an, hedí Cornelius-di wíje iví tewhá'in t'ôe'indá hedá wí sundadó-á ovâyťhkanann, nă'i sundadodá hăădi waa Cornelius óekhăge'do hedá Jôesi Tádá óe'a'ginmă'.

⁸ Háa i' makówáwi t'ôepa'ăă'i'di óetu'an waa Cornelius-di ovâythayyan, hedáhá' Joppa-piye ovâysan.

⁹ Wíyá tháwăn taagepiye wa'di in sená' p'óegé dimāndi, i' bú' tsowa dipowamān dihaydibo', Peter oe wha'k'aypiye napee ijûusu'amídí.

¹⁰⁻¹¹ Nahăshéhpóedí ihúuyamí'in nada', hebo wa' dăyhăăháa'odibo na'ăăk'óe waagibá ûnpóe, hedí makówá nakhuuđee'in ûnkeepóe, hedí wí hăăwí nangepiye nawhăve'ădi imû', i-á wên aa pháagi'in waagi'inbá namuu, hedí jónu wéegé eeje nawhimuu.

¹² In aa iwe t'ămăge'in animăa hăăwên dikw'ôn, hăăpandá p'oekanu-á păăyü-á hedá tsídé-á.

¹³ Hedí to'wídí óehí'máadi nat'oe ginnân: "Peter, ówínú, ovâyhánú hă'in hedá ovâyk'ôe."

14 Hebo Peter natú, “Joe, há'to, Nanbí Sedó. Naa hãnhay wãnbó wídók'oe'pí hãäwí nanbí khuu gínmuudi gínkhâak'oe'i', gi'bi hãäwí khâä'i gin âytumáa'i'.”

15 Hedá wiyá i' hí' nat'oe ginnân: “Wí'úkhây'âhpí untúuní'in nakhâak'oe'in hãäwí Jôesi Tádá natú'i híwó'di namuu'in.”

16 Powin gin napóe, hedi ihaydi in aa pháagí'in wesebo makówápiye óetege.

17 Peter i'ánshaamáa hãä-angú i' hãäwí ûnkeepóe'i' namuu'in, hedi ihaydibá in senä' Cornelius-di ovâysannin wáy Simon-ví tewhá ûnk'oe'in dâyshaa, hedi oe tehpaá phódi dipówá.

18 Hedi dituhkwínpóedí ditsikapóe, “Ti nãwe Simon Peter iwóyí'?”

19 Wa'di Peter i' hãäwí ûnkeepóe i'gedi i'ánshaamáadi i' Yä'dâa'i P'oewâahâadi óetu'an, “Ót'ôeyanbe, poje senä'di wóetuwämáa. Nãä-áho ówhanbe, hedi ánsaaginpidíbo' indádí ópûn.

20 Naadân dovâytu'an nãäpiye di'ää-i'in.”

21 Hedi Peter in senä' diji' iwepiye nawân hedi ovâytu'an, “Naa-ân i' omuu undi dítuwämáa'i'. Háadan i'ää?”

22 In senä'di óetu'an, “Cornelius-dáho na'in dísan, i-á sundádoví tsondi namuu. I-á iví wówátsi ta'ge ihon, Jôesi Tádá óe'a'gin, hedi iví'gedi in Hudíyo t'âhki híwó dívíhée'o'. Wí makówáwi t'ôepa'aa'i'di óetu'an ụ wóetu'âamídi iví tewhá eepiye unmu-ídí, hedânho wí hí' uví'wedí nat'oe-ídí.”

23 Hediho Peter-di ovâytu'an dits'úuní gin, iwebo dívíwho'kw'ôenídi i' khun.

Hedi i' tháwándá hé'dibo Peter ishaadi ipikhây'an, hedi indádí namää, hedá wên Joppa-win Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indá wá' dimää.

24 Wiyá tháwándá oe Caesarea dipówá. Cornelius-áho iví'we natsíkha'ân, iví ây-á maatu'indá k'ema'indá ovâywé'ge'annin wóegé.

25 In Peter-'in t'âhki i' tewhá ee dipówá ihaydi Cornelius-di óesengitu'an, hedi Peter-ví páadépiye idége'disóge óe'a'geenídí.

26 Hebo Peter-di óekwínukhãge'nan, hedi óetu'an, “Ówínú, ụ' waagibá naa wí t'owađá'mân omuu.”

27 Hedi dãnhi'hondi i' tewhá íve dats'ú. Peter-di in báyéki t'owa iwe diwé'gekw'ó'nin ovâyû',

28 hedi ovâytu'an, “Ti wí'úhanginnáhpí'an wí Hudíyo ûnkhâak'oe'in iví khuu ûnmuudi pí'wên t'owa-ádi iwóení'in hedá inbí'piye na'ádâamú-i'indá? Hebo Jôesidi naa nã'in díhã'an: Naa wídínkhây'âhpí otúuní'in wây-á t'owa híwó'nin wídímuupí'in háa naa dínkhâak'oe'in indádí dáywóenídi.

29 Hedânkun nãwepiye o'ää-ídí dídaa'andi naa 'joe' gin wó'túhpí. Hedi nãä-á dítu'âamí háadi ụ'di dítuhkánnannin.”

30 Cornelius-di óetu'an, “Poje thaa phade poje iwe thí'êedi, nãä waabá naná, hedi naví tewhá ee dáyjûusu'odi o'ân, hedi tsíkhangipí wí sen ots'á'i aa nato'ondi dínkeepóe, hedi naví hãnge nakwínudee.

31 I'di naa dítu'an, ‘Cornelius, Jôesi Tádá uví jûusu nat'oe, hedá i' hãäwí ụ'di in sehkanãwó diwówáji'in ovâymägi'i' imû', hedi háa bí'o'in há'to ûn'ôede-í.

32 Nãä-á wí to'wí oe Joppa-piye násân, Simon óetu'âamídi uví'piye na'ää-ídí, i-á Peter gin wá' nakháwã. Wí púje távikandi'ví'we na'ân, i-á Simon ginbá nakháwã, hedi mâap'oe nú' nathaa.’

33 Hediho wesebo wên senä' dovâysan wóetuhkánnamídi, hedi ụ-á wesebo un'äädi híwó bí'an. Nãä-á nãwe t'âhki gikw'ó, hedá Jôesi Tádá-á wá' nãwe na'indádí na'ân. Nãä gikw'ó ívit'ôeyaanídi hãäwí t'âhki háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá wóetu'an waa na'in dít'ôe'amídi.”

Peter-di in Cornelius-'in Jôesi Tádá hí' ovâyt'ôe'o'

³⁴ Hedì ginnân Peter natú: “Nää naa dínhanginná ta’gendi Jôesi Tádádí t’owa t’ähkí handa’ ovâymáa’in.

³⁵ T’ähkí to’wên i’ dâya’ginnin hedá híwó díví’o’indá i’đi ovâysígíhónde’, tobá wăhăăwin dimuu wănbó’.

³⁶ I’đi iví tun in Israel t’owa ovâymăgi, hedì ovâytü’an dínkodí i-ádí dívíwóeníđí Jesus Christ i’andi namuudi, i-á t’owa t’ähkígí’ shánkí natsonji’i-ân namuu.

³⁷ Un únhanginná háa tí’úugéđí napóe’in oe Galilee nange hedá háyú Judea nange naná’ t’ähká, John i’ p’ó’p’oekandi’đi in t’owa dip’ó’p’oepúuwí’in ovâytü’an dihayđi.

³⁸ Únhanginná Jôesi Tádádí iví Yă’đâa’i P’oewăhăa ônsannin Jesus Nazareth-wi’, hedânho Jesus-áho óesóge’in ikeeyamíđí hedá in pinnándá óemăáníđá, hedì Jôesi Tádá i-ádí najíđi Jesus-di híwó in t’owa ovây’o’ wáy namăa wănbó’, hedá háyú i’ Penísendiđi ovâyt’ôephădekannannin hehkăa ovâymăgi.

³⁹ “Hăăwí Jesus-ví’gedi gínhanginná’đi na’indi t’owa âyt’ôe’o’, háa i’an waa ee Jerusalem bú’ hedá i’ wé’ge’i bú’ây in Hudíyoví nange t’ähká naná’đi’. I-á óet’óhtăgek’ú’đi óehay.

⁴⁰ I-ânkun i’ namuu Jôesi Tádádí óewáywówápaa’i’, hedì dínkeeyan i’ powage’i thaa nachuu iwedí wíyá nawówápóe’in.

⁴¹ T’ähkí t’owadá wí’óemû’pí, hebo na’in iví’gedi ívíhée’ámíđí páadébo díde’mannindânho i’ âymû’. Wíyá nawówápóe ihayđi i-ádí ívíhúuyan.

⁴² Hedì i’đi na’in díjôn Jôesi Tádáví tun in t’owa âytunphaadé-íđí, hedá âytü’âamíđá ta’gendi i-ânkun namuu Jôesi Tádádí óesóge’i’ t’ähkí t’owa ovâykeekw’ôeníđí háa híwó háa híwóhpí díví’annin, wí’gíngí in ho dichuu’indá in wa’ diwówáji’indá.

⁴³ T’ähkí Jôesi Tádáví tukhe’mindi dítü’an, t’ähkí to’wên Jesus-ví’piye dívíwăyunde’inbí t’aywó’đi dín’owó’jen. Jesus-ânkun ônk’ú’ gin dín’ámíđí.”

In Hudíyo dimuupí’in i’ Yă’đâa’i P’oewăhăa dâykê’

⁴⁴ Wa’đi Peter-di gin ovâytumáadí i’ Yă’đâa’i P’oewăhăa nawá t’ähkí in iví hí’ ônt’ôeyande’inbí’wepiye.

⁴⁵ Hedì in Hudíyo Jesus-ví’piye dívíwăyunde’in Peter-ádí di’ăă’in hânho ovâyháa’an, i’ Yă’đâa’i P’oewăhăa in Hudíyo dimuupí’in wá’ báyéki’bo ovâymăgíđi.

⁴⁶ Dínhanginpóe ovâymăgi’in inbí hí’ ho dit’oedí, gá pi’wí tundi dívíhée’odân, hedá Jôesi Tádá ívíwo hay’i namuu gin dítü’dá.

⁴⁷ Hedì Peter-di in i-ádí di’ăă’in ovâytü’an, “Nă’in t’owa-á i’ Yă’đâa’i P’oewăhăa dâykê’, na’in i’ âykê’ waabá. Hedânkun tóebo wí’ûnk’óepí ovâykhăa’ámíđí p’oedí ovâyp’ó’p’oe’ámí’in, hewă.”

⁴⁸ Hedího in Cornelius’in ovâytü’an dínkhây’ă’ dip’ó’p’oepúuwí’in, dâyeeyamíđí Jesus Christ-ví’in dimuu’in. Hedáhá’ indí óedaa’an wí háyú thaa indáđi iwóyí’níđi.

11

Peter-di ovâytumáa in Jerusalem’in méesate’in háa napóe’in

¹ In Jesus-ví t’ôekhuwa’indá hedá in wé’gen Jesus-ví’piye dívíwăyunde’in oe Judea t’ähkí dikw’ó’nindá dínhanginpóe in Hudíyo dimuupí’in t’owa wá’ Jôesi Tádáví hí’ iwe dívíwăyü’in.

²⁻³ Hebo wáy wên t’owa Jerusalem bú’win dichanpóe t’ähkí t’owa Jesus-ví’piye dívíwăyunde’in dínkhây’ă’ in Hudíyoví khuu wá’ dâyhûuwí’in. Hedího Peter Jerusalem-piye namăa ihayđi indí óetü’an, “Hăăwí gínkhăak’óe’i bí’an. Heháadan in Hudíyoví k’ewe taa dâymăapí’in t’owaví’we unji’, hedá indáđá bihúuyan?”

⁴ Hedì Peter-di ovâythayyan t’ähkí háa páadé iwedíbo napóe’in.

⁵ Ginnân natú: “Oe Joppa bú’ o’ân dihaydi naa dáyjûusu’o’, hedi o’âäk’oe waagibá dînpóedí wí hääwí dînkeepoe. Wên aa pháagîn waaginbá namuu’in makówádí nawândi dînkeepoe, jónu wéegé eeje nawhimuu’in, hedá naví nú’ dînpówá.

⁶ Hedi híwó in aa phoge dómû’, hedi t’ämäge’in hääpandá p’oekanu-á pääyu-á tsidé-á dovâymû’.

⁷ Hedi to’wídí díhí’ máadí ot’oe. Ginnân dítu’an: ‘Peter, ówínúdí ovâyhánú hã’in hedá ovâyk’ôe.’

⁸ “Hebo naa-á otú, ‘Joe, há’to Nanbí Sedó. Hânhay wânbo naví sóphoge wídótógipí wí hääwí nanbí khuu gínmuudi gínkhâk’ôe’i’, gi’bi hääwí khâq’i gin âytumáa’i’.

⁹ “Hebo oe makówádí wíyá i’ hí’ ot’oe, gin: ‘Wí’úkhây’âhpí untúuní’in nakhâk’ôe’in hääwí Jôesi Tádá natú’i híwó’di namuu’in.’

¹⁰ Powin gin napoe, hedá hää t’âhkí makówápiye óewáytege.

¹¹ “Ihaydíbáho poje senä’ Caesarea bú’ iwedi ovâysannin i’ tewhá ee o’ân diwe dipówá.

¹² Hedi i’ Yä’dâa’i P’oewaahâadi dítu’an, ‘Ânsaaginpidíbo’ indádí ópûn.’ Wên sí tí’ûuwin páadé’indá wá’ naa-ádí dimää, hedi i’ sen dítuhkännandiví tewhá ee gits’û.

¹³ I’dân na’in dítu’an wí makówáwi t’ôepa’aa’i’ iví tewhá íve nawindi óemû’, hedi i’ t’ôepa’aa’i’di ginnân óetu’an: ‘Wên senä’ oe Joppa-piye ovâysân nã’i Simon nãwe óemá’ídí, i-á Peter gin wá’ nakhâwã.

¹⁴ I’dibá wovâyt’ôekankhâymää hádídí u-á hedá hâyú uví k’aygi’indá wovây’aywoení’in.’

¹⁵ “Cornelius-di naa díhí’bowa ihaydáhá’ naadá dovâyhée’an. Wa’di báyéki otúhpidíbo i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa inbí’wepiye nawân, páadé na’in gínpoe waagibá.

¹⁶ Hedi dîn’ánpówá i’ to hí’ Nanbí Sedó Jesus häädi wânbo natú’di’, gin: ‘John-di t’owa p’oedida’ ovâyp’ó’p’oe’an, hebo undá i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa-á bînkáyjî wí p’ó’p’oekan waagibá.’

¹⁷ Jôesi Tádádí i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa ovâymägi, hedá hanbá na’in dímägi, Nanbí Sedó Jesus Christ-ví’piye ívíwäyu ihaydi. Hediho hää-an naa omuu, ti naa dînk’ôe Jôesi Tádá dówóyi’nídí? Naa-á joe.”

¹⁸ Hediho in t’owa háa Peter-di ovâytu’annin dit’oe ihaydi wíyá wídítuhpí híwóhpi i’annin. Dítú, “Jôesi Tádá hânho hay’i namuu. I’di in Hudíyo dimuupí’in t’owa wá’ ovâykhäge’nân inbí t’aywó’di dâyjoe’amídí, wówátsi nahándepí’in dâymá’ve-ídí.”

Oe Antioch bú’ Jôesi Tádáví tun dâywäyunde

¹⁹ Stephen óehay ihaydi phaapiyedi in Jesus-ví’piye dívíwäyunde’in ovâyjänäki’o’ hediho t’ämäpiye dishavemää. Wáy wên oe Phoenicia nangepiye dimää, wây-á oe Cyprus nangepiyá, hedá wây-á oe Antioch bú’piyá. Eeje indi in Hudíyo t’owada’mânho Jesus-ví’gedi ovâytu’an, in Hudíyo dimuupí’in t’owa-á joe.

²⁰ Hewânbo wáy wên in dijá’nin senä’dáho oe Antioch bú’piyebá dimää’indá in Hudíyo dimuupí’in wá’ Nanbí Sedó Jesus-ví’gedi ovâyt’ôe’o’. Nã’in senä’dá Cyprus-windá hedá Cyrene-windá dimuu.

²¹ Hedi Nanbí Sedó Jôesi Tádádí nã’in senä’ ívíwo ovâykaymägidi híwóhay t’owa Nanbí Sedó Jesus-ví’piye dívíwäyudi iví’piyá dívímägi.

²² Oe Jerusalem in méesate’in t’owa háa oe Antioch napoe’in dínhanginpoe, hediho iwepiye Barnabas óesan.

²³⁻²⁴ Barnabas-á híwó’di sen namuu, hedi pín ta’gedi i’ Yä’dâa’i P’oewaahâa-á imää, hedi ívíwo Jesus-ví’piye iwäyu. Hedi oe Antioch napówá ihaydi imû’ hânho híwó’di Jôesi Tádádí ovây’o’in, hediho nahíhchanpoe, hedi ovâytumakhe’an pín ta’gedi Nanbí Sedó Jesus-ádí dimúunídí. Báyéki t’owa Nanbí Sedó Jesus-ví’piye dívits’anwäyu.

²⁵⁻²⁶ Ihaydáhá’ Barnabas-á Antioch iwedi oe Tarsus bú’ naná’ diwepiye namää Saul óenuuwã-ídí, hedi óeshaa ihaydi oe Antioch eepiyebá óemaa. Iwânho indá hedá in wé’gen

méesate'in t'owa-á wí paayo t'ähki dívíwé'ge'o', hedi in wíjedi báyéki t'owa ovâyhá'an. Ee Antioch in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in páádé ovâyts'ankháyá' "Christian" gin.

²⁷ Ihaydibá wên Jôesi Tádávi tukhe'min Jerusalem diwedi oe Antioch-piye dimää.

²⁸ Wí wêe in diwedi Agabus gin nakháwä'i' iwínú, hedi in méesate'in t'owa ovâytu'an, "I' Yä'dâa'i P'oewaahâadi naa dînhangin'ânnan dihaapuwa'gi'o'in wăhăä t'ähki." Haa Agabus natú waa ta'gendi napoe Claudius natsondimuu ihaydi.

²⁹ Hediho in Antioch-win Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in t'ähki dâywéhpêe'an háyú dínkodí ihay inbí chă' dâywé'ge'amí'in, in tí'ûuwin páádé'in oe Judea dithaa'inbí'wepiye ovâysaanídi.

³⁰ Hediho han díví'andi Barnabas-ádi Saul-ádi i' chă' ovân'an, hedi indá in Jerusalem méesate'in tsonninbí'wepiye dânho'.

12

In Jesus-ví'piye' dívíwäyunde'in wíyá ovây't'ôephadekannan

¹ Ihayhăä han napoe'o iwáydi i' nangewi tsondi Herod wên méesate'in t'owa ovâyjänăki'amídi natsonpoe.

² Hedá wá' natsonpoe James wí tsijó phá'dí óeháyjidi, i-á John-bí pá'dây ûnmuu.

³ Herod ûnhanginpoe haa i'annindi in Hudíyo ovâyhíhchannannin, hediho Peter wá' óepankáyjidi natsonpoe. Gin i'an ná'i Hudíyoví shánki'eedi dinná' dihaydi, "Oewáaseepí' pává koe shánki'eedi" gin dâytú'o'.

⁴ Peter óeyâ'di óepansóge, hedi tă'di sí (16) sundadodi óe'âyînmăa, jó'năngin díví'egó'o'. Iwedânho i' Hudíyoví shánki'eedi Passover gin dâytú'o' naphade ihaydi, Herod-di Peter óepiyekhâymăawân in t'owaví páádepiye ôntunjó'namídi.

⁵ Hebo wa'di Peter napannân dihaydi, in méesate'indi ihaydă' ônjûusu'o' Jôesi Tádădi óekhăge'namídi.

Peter i' pan tewhá iwedi óema'p'ăûnwhihsuu.

⁶ Khu'déedí naná, hedi wíyá thăwân hédénpiye Herod-di Peter óepiyekhâymăawân. Perer-á nakadénawhimuu wíje sundadoví jáagé, hedi handidi najó'k'oe. In wây-á wíje sundado-á oe pan tewhá já'wé'in phódi iwe da'âyînwîn.

⁷ Tsíkhagipí wí makówáwi t'ôepă'ăă'i' iwe nakwînuđee, hedi pan tewhá íve nakohkeepoe. I' makówási t'ôepă'ă'i'idi Peter k'uuwoe eedi óewăđă'andi óekhehshaa, hedi óetu'an, "Ówănăki', óshaa." Hedi i' kadéna khóe eeje nawhimuu'i' ûnwhihsuu.

⁸ Hedi Peter óetu'an, "Uví siba'ăa-ádi uví anto-ádi óto'." Hediho Peter han i'an. Hedáhă' óetu'an, "Năă-á uví k'éwé'in to-á wá' óto', hedi naví tí'úuge unwóe'ăă-í."

⁹ Hediho Peter pan tewhá iwedi i-ádi napee, hebo wí'ûnhanginnăhpí haa i' makówáwi t'ôepă'ăă'i' i'o'in ta'gendi napoe'o'in haa hádeewáy iví ánshaa iwe waagi ná'i hăăwí imúnde'in.

¹⁰ Wêe sundado na'âyînwîn diwe daphade, hedá wíyá wêe-á, hedáhă' in kwăk'u phódi iwe dapówá, i' bú' p'óegé iwe nachá'nin. In phódi wí'bo napikhuđee. Hedi dapee, hedi wéhpêe p'oe daphade, ihaydáhă' i' makówáwi t'ôepă'ăă'i' wáypiye napóedí Peter wí'bo óejoe'an.

¹¹ Năă-á Peter ûnhanginpoe ná'i hăăwí ta'gendi ûnpoe'in, äăđă' wínamuupí, hedi ginnân i'ánshaa'an: "Năbăa dînhanginnă ta'gendi Nanbí Sedó Jôesi Tádă iví t'ôepă'ăă'i' isan naa Herod-ví mangedi hedá in Hudíyo t'owaví'wedă dîn'aywoenídi, hedânho háawên jănăki'in dikanda'in wídi'amípídi."

¹² Ihaydáhă' John Mark-ví jíyá Mary-ví'piye namăa. Ee-á háyú-anho t'owa dívíjûusu'odi dikw'ó.

¹³ Napówá ihaydi in já'wé'in tehpa phódi iwe ipópó'an, hedi wí tewhá t'oe'i a'yú, Rhoda gin nakháwä'i' namăa imúunídi to-angú namuu.

¹⁴ Peter ihée'andi nat'oedi i' a'yú wese ûnhanginná to'wí namuu'in. Hânho nahíhchanpóedí in phódi ihuu-íví'wedi oe ívepiye i'ääts'úde in t'owa ovâyt'ôe'amídí, "Peter oe já'wé tehpaá phódi iwe nawin."

¹⁵ Indi óetu'an, "U-ân unbondoemuu." Hebo i' a'yú-á ihe'jidida' natû', "Háa wâytu'an waa ta'gennânkun namuu." Indi óetu'an, "Hádeewáy wí makówáwi t'ôepa'aa'i namuu, Peter óe'âyînmáa'i'."

¹⁶ Wa'di dívihí'máadibo Peter-á ihe'jidida' ipópó'o', hedi in phódi dâyhoo ihaydi to'wí namuu'in dâymû'di ovâyháa'an.

¹⁷ Peter imannan dituhâanídí, hedi ovâyt'ôe'an háa Nanbí Sedó Jôesi Táa iví makówáwi t'ôepa'aa'i' isan waa i' pan tewhá iwedi óepeeyé-ídí. Hedáhá' ovâytu'an, "James-á hedá in wé'gen tí'ûuwin páadé'indá bint'ôe'an háa dînpóe'in." Hedi iwedi wíyá wáypiye namää.

¹⁸ Nahé'dénpóe ihaydi in sundado hânho dîntû'.

¹⁹ "Wáyo Peter?" gin dívítsika'máa. Herod natsonpóe dâynnuuwä-ídí, hebo wí'óeshaapí. Hediho Herod-di in áyí'nin ovâysika'yan háa napóe'in, hedi in wídínhanginnáhpídí natsonpóe ovâyhâanú-ídí.

Ihaydáhá' Herod-dá Judea nange iwedi oe Caesarea bú'piye namää, hedi wí háyú thaa iwe iwóyí'.

I' tsondi Herod nachuu

²⁰ Herod hânho nat'ay in t'owa Tyre-á Sidon-dá dithaa'inbí'piye. In t'owa ná'in wíje bú'win Herod-ví nange iwedi inbí húugi' dín'ää'ä, hedânho dívíwé'ge'an dívíhée'amídí, hedáhá' wên senä' iví'piye ovâysan. Indá Herod-ví tewhá ee p'ó'dédi' t'ôe'i-ádi dívík'ema'an, i-á Blastus gin nakháwä, hedi i' óetu'an Herod óedaa'amídí wíyá indádi wínat'ay-ípídí.

²¹ Herod wí thaa ovâyhée'amídí ide'man. Iví tsondiwi aa i'awe, hedáhá' i' tsondi púwéde eedi isóge, hedi thaa t'ähkí in t'owa ovâyhée'an.

²² Ihí'máa ihaydi in t'owa ginnân dívítuwínunde', "Jôesidân dîhí'máa waagibá nat'oet'óe, wí sendida' bá joe."

²³ Wesebo Nanbí Sedó Jôesi Táadáí wí makówáwi t'ôepa'aa'i' óesan Herod óehay'amídí, hedi pubádi iví see ônk'oediho nachuu. Han ûnpóe idi in t'owa wí'ovâytu'anpídí Jôesi Táadáda'mân hay'i namuu'in.

²⁴ Hewânbo báyéki t'owa Nanbí Sedó Jôesi Táadáí tun shánki wânbo dit'oe'o, hedá báyéki ônsígihónde'.

²⁵ Ihayhääbá Barnabas-á Saul-ádi inbí t'ôe oe Jerusalem dânbowa, i' chá' in méesate'in tsonnin ovâymägidí, hedi iwedi oe Antioch-piye dawáymää. John wá' indádi dângo, i-á Mark gin wá' nakháwä.

13

Barnabas-á Saul-á ovânde'mandá ovânsan Jôesi Táadáí hí' t'owa ovâyt'ôe'amídí

¹ Oe Antioch bú' iwe in wé'gen méesate'indádi wên Jôesi Táadáí tukhe'mindá hedá wên iví hí' ovâyhá'o'indá diji'. Ginnân dikháwä: Barnabas-á, Saul-á, Simeon-dá (i-á "Phéndi Sen" gin óetu'o'), Lucius-á (i-á Cyrene nange'i namuu), Manaen-dá (i-ádi hedá i' tsondi Herod-ádi wé'ge dasôe).

² Wí thaa diwé'gekw'ó Nanbí Sedó Jôesi Táadá óe'a'ginmäänídí hedá dívíhäädä'amídá, hedi i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovâytu'an, "Naadi Barnabas-á Saul-ádi dovânde'man wí t'ôe hääwí dîn'amídí. Nää-á undá in wíjebá bînsôege-í han dâ'n'amídí."

³ Hediho wíyá dívíhäädä'an, hedi in wíjevî'di dívímankw'ódidí ovânjûusu'an, hedi ovânsan.

Barnabas-á Saul-á oe Cyprus daji'

4-5 Hediho Barnabas-á Saul-ádí damää, i' Yä'dâa'i P'oewaahâadi ovântu'an waa. John Mark wá' indádí naji' ovânkhäge'namídí. Oe Seleucia bú'piye dimää, iwedáhá' kophé iwedí wí p'ojâadi Cyprus gin dâytü'o' iwepiye dimää. Hedi Salamis bú'-á dipówá, hedi iwe Jôesi Tádáví tun in Hudíyoví méesate eeje ovâyt'ôe'o'.

6 In poje senä' ná'i p'ojâadi i'ge t'âhkí diji', ihaydáhá' oe Paphos bú' dipówá. Iwe wí Hudíyo sen óemû', Bar-Jesus gin nakháwá'i' (Greek tundi "Elymas" gin nakháwá). I-á pínnándi namuu hedi natü' i-á Jôesi Tádáví tukhe'bi-ân namuu, hewänbo ihójomáa.

7 Ná'i sendá i' nangewi tsondi Sergius Paulus-ví k'ema ûnmuu. Sergius Paulus-á hânho há'i sen namuu, hedi Jôesi Tádáví hí' nat'ôeyanda'di Barnabas-á Saul-á ovântuhkánnan.

8 Hebo ná'i pínnándi nada' ovânkhâa'amídí, hedânho i' tsondi' óetumáa, "Wíviwäyü-ípi háa wóetumáa'in."

9 Hedi Saul (näa Paul gin wá' óekháyá'de') i' Yä'dâa'i P'oewaahâa pín ta'gedi imáa, hedi tsíhtáye Elymas óedamünde',

10 hedi óetu'an, "U-á Penísendiví ay-ân kavêe unmuu, u-á wí hójo'ida' unmuu, háäwí bí'o'i-á yä'dâapí'da' namuu, háäwí híwó'di namuu'i-á nâat'ay, u-á Jôesi Tádáví ta'ge'in p'ôe mânmäagi'amí'in unda'.

11 Nää-á ót'ôeyanbe, Nanbí Sedó Jôesi Tádádá wóetuhchänukháymáa, hedânho untsí't'aapúuwí, hedá ívíwo hay thaa i' than wänbo wí hýäa wänbo wínâamúunípi."

Paul ihí'bowá ihaydi wesebo Elymas-ví tsée iwe ûnkhadeedi t'âhkí ûnkhunpóe, hedi oepiyá nääpiyá najidi wí to'wí óetuwämáa óepaamá've-ídí.

12 Háa Elymas ûnpóe'in i' tsondidi óemû' ihaydi Jôesi Tádáví tun iwäyü. I' háäwí Nanbí Sedó Jôesi Tádáví'gedi naháhpóe'i'di óeháa'an.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú' Pisidia nange naná' diwe daji'

13 Paul-ádí iví k'ema'indádí Paphos-di kophé iwedí dimää, hedi oe Pamphylia nange iwe Perga bú' dipówá. Iwe John Mark-di Paul-á Barnabas-á ovânjoe'an hedáhá' i-á Jerusalem-piye nawáymää.

14 Perga iwedí in wíje damää, hedáhá' Antioch bú' oe Pisidia nange dapówá. Hedi kaykhanwówá thaa in Hudíyoví méesate'ay ee dats'ü Jôesi dân'a'ginmäänídí.

15 Wí to'wí wí háyü háa Moses ita'nan diwedí itunnan, hedá wíyá to'wí-á háyü-á in Jôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'min dâyta'nan diwedá itunnan. Dântunkanbowá ihaydi in méesate p'ó'dédí'indi to'wí óetu'an Barnabas-á Saul-ádí ovântu'amídí, "Tí'ûuwín páadé'in, ti wên tumakhe wänbo ná'in t'owa ovâymääni? Dada'dáho náa ovâyhée'amí."

16 Hediho Paul iwínúdí imannan dívít'ôeyaanídí, hedi ginnân ovâytü'an:

"Un Israel t'owa, hedá un wé'gen t'owa Jôesi bîn'a'ginmä'indá, bít'ôeyanbe.

17 Na'in Israel t'owa Jôesi Tádáví'piye ívíwäyunde', hedi hân'oebo' i'dân nanbí thehtáy pahpá'in dînde'man, hedá oe Egypt nange dithaa ihaydi ovâykhäge'nan díví'âyt'owasôewé-ídí, tobá iwewin wídimuupí wänbo', hedáhá' iví kaydi há'i nange iwedí ovâypiye.

18 Hedi jónántä paayo ahkon ni'ge diji' ihaydi ovây'âyîngi'an.

19 Hedi Jôesi Tádádí ovâykhäge'nan tsé ihay háäge'in t'owa ná'i nange Canaan gin dâytü'an diwe ovâyháanú-ídí, hedáhá' i'di in Israel t'owa Canaan ovâywiye.

20 Jónân tägintädáhá' p'ánántä (450) paayo óeho' ná'i t'âhkí napúuwídí.

"Iwedáho Jôesi Tádádí ovâytsonninkw'óe'ó, iví tukhe'bi Samuel óesóge puwahay.

21 Hedi in t'owađi Samuel óedaa'an wí kw'áye'i tsondi ovâysôege-ídí, i' wé'ge'i nange'in t'owa dín'ân waagibá, hediho Jôesi Tádádí Saul ovâymägi, i-á Kish-ví ay ûnmuu, hedi in Benjamin-bí ây iwedí'i'báho namuu. Saul-á jónántä (40) paayo inbí kw'áye'i tsondi dínmuu.

²² Ihaydiho híwóhpi i'andi Jôesi Tádádí óejâa'an, hedi David óesóge inbí kw'áye'i tsondi dínmuunídí, i-á Jesse-ví ay únmuu. Jôesi Tádá natú, 'Naa dínhanginná David-ví ánskaa-á naví' waagibá únmuu'in, hedá i-á háäwí t'ähkí háa naa otú waa ikanhúuwí.'

²³ Jôesi Tádá iví tun imägi David-ví thehtáy pahpá'ây iwedi wí na'ä'in ná'in Israel-win t'owa ovây'aywoenídí, hedi i-áho nää napówá, i-á Jesus-ânho namuu.

²⁴ "Hewänbo wa'di Jesus iví t'ôe its'an'ánpídíbo', John i' p'ó'p'oekandi'di in Israel-win t'owa t'ähkí ovây'tumáa, 'Unbí t'aywó'di binjoe'an, ihaydânho wây'p'ó'p'oe'amí.'

²⁵ Hedi John iví t'ôe ibowakhây'o' ihaydi, ihayda' ovây'tumáa, 'Ti naa-ân i' bîntsíkha'máa'i' omuu gin í'ánde'? Naa-á joe. Bít'ôeyanbe, naví shánkí tí'úugá wíyá to'wí napowagí'o, i-á naví shánkí itsonmáa'i' namuu. Naa ihay híwó'di wó'muupí iví anto wänbo dônp'äädí-ídí, ginnânho John natú.

²⁶ "Tí'úuwín páadé'in, un Abraham-bí ây iwedi'in ímuu'indá hedá un wé'gen t'owa Jôesi Tádá bîn'a'ginmá'indá, undádí na'indádí Jôesi Tádádí ditú'an hádídí in t'owa ovây'aywonde'in.

²⁷ Hewänbo in t'owa Jerusalem dithaa'in hedá inbí tsonnindá ta'gendi wíđínhanginnáhpí to' Jesus namuu'in, hedá i' hí' Jôesi Tádáví tukhe'min Jesus-ví'gedi dâyta'nandi wídika'póya'pí. Tobá inbí méesate eeje kaykhanwówá thaa waa ná'i hí' dâytundo wänbo', híwó wídika'póya'pí. Hedânho ditú Jesus óeháyj'i' in ûnkây'ä', hediho háa in Jôesi Tádáví hân'oe'in tukhe'min dâyta'nan waa ta'gendi napóe.

²⁸⁻²⁹ Háäwí t'ähkí Jesus óe'andi Jôesi Tádáví ta'nin diwe ho nata'muu. Ná'in t'owadi Pilate óedaa'an natsonpúuwídí Jesus óeháyjídí, tobá wên t'aywó'nin wí'ônshaapí wänbo'. Hedi han óe'andá nachuudá in phé'win diwedi óewáve, hedá wí t'owápho ee óek'û'.

³⁰⁻³¹ "Hewänbo Jôesi Tádádí óewáywówápaa. Hâyän wänbo wên t'owaví'piye Jesus ipikeeyan, indá dimuu in to'wên óeyuuhonnin Galilee iwedi Jerusalem iwehay wa' nachuupídíbo'. Hedi ná'in t'owadá wé'gen t'owa ovây'tumáa nawáywówápóe'in dâymû'.

³²⁻³³ "Hedi nää-á na'indá wá' ná'i' híwó'di tun wây't'ôe'o': Jôesi Tádá nanbí hehääwi thehtáy pahpá'in iví tun imägi Jesus óewáywówápakhây'máa'in, hedi háa ovây'tu'an waa na'in inbí ây iwedi'in gimuu'ingí' i'an. In eedi'in Psalm diwebo háa Jôesi Tádádí Jesus óetu'an waa ginnân nata'muu:

Nää thaa dovâykeeyan naa uví Tádáho omuu'in.

³⁴ Wíyá wáyge Jôesi Tádá gin wá' natú:

Naadi David dótu'an ta'gendi hânho híwó dókhây'máa'in,

hedi un wá' hanbá wâykhây'máa.

Hedi ná'i hí'-á ginnân natunda': Jesus-ví tú'-á wí'ûnseejé-ípí gá óewáywówápakhây'máadân, hedi há'to wíyá nachuu-í.

³⁵ Hedânho David-di wây-á wéhpêe Psalm ita'nan diwe Jôesi Tádá gin óetu'an:

Uví yä'dâa'i ayví tú' wínâasijepäkhây'máapí.

³⁶ David-á wí'bo iví'gedi wí'ihí'máapí. Iví thaa wa' nawówáji' ihaydi háa Jôesi Tádádí óetu'an waa iví t'owagí' i'an, ihaydáhá' nachuu, hedi iví páadé kâ'äa'in ovâykhä'kw'ódi iwebá óekhä'k'û', hediho iví tú'ho ûnsije.

³⁷ Hewänbo Jesus-ví tú'-á wí'ûnsijepí, i-á i' Jôesi Tádádí óewáywówápaa'i namuu.

³⁸⁻³⁹ "Tí'úuwín páadé'in, naa oda' íkapóewí'in ná'in nää wây'tuhkankhây'máa'in: Háa Jesus i'annin namuudi unbí t'aywó'di wovây'owóejé-í. Tobá i' tsontun Moses ita'nandi bîn'a'ginnamídí úvíkhäde wänbo', há'to unbí t'aywó'di wovâyjâa'amí, hewänbo Jesus-ví'piye úvíwâyundedáho wovâyjâa'amí-ákun.

⁴⁰ Nää undá bí'âyíngi'an hedânho ná'in Jôesi Tádáví hí' iví tukhe'min dâyta'nannin wí'ûnpúuwípídí:

⁴¹ Un ítú'in naví hí' wíđínchä'muupí'in bít'ôeyan.

Unbí thaa eeje wí háäwí wâyupíwó'di namuu'i hânho hay'i namuudi naa dáykhây'máa, hedi wí'úvíwâyukhây'máapí tobá wí to'wídí wovâythayjo wänbo'.

Hediho wovâyháa'amí, hewânbo wí'úvíwäyü-ípi, hedânho íchuuwí."

⁴² Paul ihí'bowá, hedi i-ádi Barnabas-ádi i' Hudíyoví méesate iwedi dapeemân dihaydi in t'owa dida'ji' owáy wíyá kaykhanwówá thaa ná'i hääwí dit'oe i'gedibá shánkí ovâyhée'amí'in,

⁴³ hedi dínwé'gek'ewe' dihaydi, báyéki in t'owa Paul-ádi Barnabas-ádi dimää, hedi in wíjedi ovâytumakhe'an Jôesi Tádávi sígísehkanä iwe dívíwäyuhûuwídi. Wáy wên ná'in t'owa-á Hudíyo dimuu, wáy-á wëndá Hudíyo dimuupí wânbo in Hudíyoví khuubá dâyhon.

⁴⁴ Wíyá jâadi i' kaykhanwówá thaa naná' diwe, t'âhkí waa in bú'win t'owa dívíwé'ge'an ná'i Jôesi Tádávi tun Paul-ádi Barnabas-ádi dânt'ôe'odi dit'oe-ídi.

⁴⁵ In Hudíyoví p'ó'dédí'indi ná'in báyéki t'owa in wíjeví'piye dimändi ovâymu' ihaydi, ívíwo dithúupóe, hedi ovâytumáa Paul-ví hí'-á ta'gen wí'ûnmuupí, hedá iví'gedá híwóhpi dívíhée'an.

⁴⁶ Hebo Paul-ádi Barnabas-ádi khunwôeda'ginpídíbo' ovâyhée'an. Ginnân datú: "Nakhây'ä' Jôesi Tádávi hí' un Hudíyo páadé wâyt'ôe'amí'in, hediho han än'an. Hebo bînjoegi'andi úvíkeejo' undá in wówátsi nahándepí'in bînkáyjî'in wí'îmuupí'in, hedânho náá na'indi wâyjoekankhâymaa, hedá in Hudíyo dimuupí'inbí'piye gamân,

⁴⁷ gá Nanbí Sedó Jôesi Tádávi iví ta'nin diwe na'in ginnân dítu'andân:

Naadi u' wíde'man wí ko waagi'ba unmuunídi,

in Hudíyo dimuupí'inbí'piye unmu-ídi,

in t'owa t'âhkí náá oepáa k'aydi hádídi ovây'aywoení'in ovâytu'âamídi."

⁴⁸ In Hudíyo dimuupí'in iwebá diji'in ná'i hí' dit'oedi hânho dihihchanpóe, hedi dítu, "Nanbí Sedó Jôesi Tádávi hí' híwó'di ûnmuu." Hedi t'âhkí in to'wên Jôesi Tádávi ovâyde'mannin ná'in wówátsi nahándepí'in dâykáyjidi iví'piye dívíwäyü.

⁴⁹ Hedi shánkí wânbo t'owa i' nange t'âhkí dikw'ó'nin Nanbí Sedó Jôesi Tádávi tun dit'oemân.

⁵⁰ Hewânbo in Hudíyodi in bú'win kwiyä' kodit'owa dimuu'in Jôesi Tádá óe'a'ginnin ovâyte'ya'nan, hedá in senä' kw'áye'in dimuu'in wá', hediho ná'indá Paul-á Barnabas-á ovânjänäki'an hedá inbí nan diwedi ovânkhehepiye.

⁵¹ Hediho inbí anto iwedi dânnä'jeepídi in t'owa ovâykeeyamídi kodi wídívi'anpí'in, hedáhá' ná'i wêe bú' Iconium eepiye damää.

⁵² Hedi in Antioch bú' dithaa'in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in hânho dihihchanpóe, hedá pín ta'gedá i' Yä'dâa'i P'oewaqahâ-á dâymáa.

14

Paul-ádi Barnabas-ádi Jôesi Tádávi tun oe Iconium bú' ovây't'ôe'o'

¹ Háa Paul-á Barnabas-á oe Antioch dânpóe waabá oe Iconium wá' dânpóe. I' Hudíyoví méesate'ay ee dats'ú, hedi hânho híwó ovâyhée'andi báyéki t'owa Hudíyo dimuu'indá Hudíyo dimuupí'indá Jesus-ví'piye dívíwäyü.

² Hewânbo wên Hudíyo inbí hí' dívíwäyunde'indá wáy-á Hudíyo dimuupí'in ovâyte'ya'nan, hediho ná'in Hudíyo dimuupí'in in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'inbí'piye háa dichâa.

³ Hebo Paul-á Barnabas-á híwó hay jâadi iwebo dânwóyí', hedi khunwôeda'ginpídíbo Nanbí Sedó Jesus-ví'gedi dânhí'máa. Hedi i'dá ovânkaymägi pinnân t'ôe dânn'amídi, hedânho in t'owa ovâykeeyamídi i' hí' iví sígísehkanä ûnmuu i'gedá ta'gen namuu'in.

⁴ Hebo in t'owa i' bú'windá dit'oedi handá' wídi'ánshaamuupí. Wëndá in Hudíyo-ádi dipóe, wëndá in wíje Jesus-ví t'ôekhuwa'indáda.

⁵ Hediho wên Hudíyo-ádi wên Hudíyo dimuupí'indádi in bú'win p'ó'dédí'in wóege díví'ánshaamägi ovânwa'amídi hedá ovânk'usäyü-ídi.

6-7 Hebo háa ovänkhâymáa'in Paul-á Barnabas-á dänhanginpóe, hedího oe Lycaonia nangepiye dajân, hedí wíje bú' Lystra-á Derbe-á iwe hedá i'ge t'ähká Jôesi Tádáví híwó'di tun in t'owa ovâyt'ôekanhon.

Paul oe Lystra bú' ôek'usäyü

8 Nă'i bú' Lystra iwe wí sen natsi'dee'ipî' na'ân. Na'aypuyädibo ha'bi namuu, hedího wáymûu wänbo wí'ijíyépí.

9 Paul ihí'máadí nă'i sendá nat'ôeyannân. Paul-dá ta'gebo óemû'di ûnhanginná i' sen in wäyü ûnhekhâapúuwídi imáa'in,

10 hedího kaygi óetü'an, "Óta'gewínú." Hedí i' sen ichänuwínúdi natsi'dee.

11 In báyéki t'owa iwe diji'in háa Paul i'annin dâymû'di di'ánde wên wíje inbí jôesi damuu'in, hedího kaygi ditú inbí tundi, "Wên jôesi damuu'in makówádí nanbí'wepiye dawân hedí na'in t'owa waaginbá dapaa."

12 Ditú Barnabas-á Zeus-ân namuu, hedí Paul-á Hermes gân óekháýă', gá Paul shánki ihí'máadân. *

13 Wí méesate hay'i oe bú'di já'wé nak'ôe, iwe in t'owa Zeus dâya'a'ginmă'. I' méesatewi owha' wên tôedo-á hedá póvi ophídé'i-á i' bú' tehpaá phódi iwepiye imaa, hedí i-ádi in t'owa-ádi in tôedo dâyt'ahâanú-í'in dida' ovân'a'ginmăänídi.

14 Hebo Paul-á Barnabas-á háa in t'owa dívíkhâymáa'in dänhanginpóe ihaydi inbí k'éwé'in to dänwhée'an ovâykeeyamídi háa díví'o waa wí'ovânhi'anpí'in, hedá in t'owaví jáa dän'äät's'údedi dântuwínú,

15 "Háadan gin úví'o"? Na'indá t'owada' gamuu un waaginbá. Na'indá ga'äă Jôesi Tádáví híwó'di tun wâyt'ôe'amídi, hedânho nă'i hăäwí nachă'muupî' úví'o'i bînjo'e'amídi, hedá i' nawówáji'i Jôesiví'piye úvíwăäyü-ídi. I-ân makówá-á nandá mâap'oe-á hedá hăäwí t'ähkí eeje nakw'ó'di-á ikhíje.

16 Hedí tobá hân'oebo năa puwahay wáyje t'ähkí'in t'owa háa díví'amí'in dida' waa Jôesi Tádádí ovâykanmăgi wänbo',

17 thay'eedi ovâykeeyan háawi i' namuu'in hânho híwó ovây'andi. I'dân in kwan makówádí wovâyjemu, i'dibá hăäwí i' nan diwedi napaa'i wovâypaye. I'dân koegi' wovâyma' hedá wíyá hăäwí unbí pí'nă wovâyhíhchannamígí'-á," gin Paul-di ovâyty'an.

18 Hebo tobá t'ähkí nă'i ovâytumáa wänbo', báyéki t'ôe dänpóe in t'owa ovâywóyí'nídi in tôedo wíđâyt'ahâanú-ípídi in ovân'a'ginmăänídi.

19 Ihaydibá wên Hudíyo Antioch bú'win hedá Iconium bú'windá dipówá, hedí Paul-á Barnabas-á ovântunsúumáadi in Lystra-win t'owa háa nă'in dipówá'in ditú waagida' dívíwäyü. Hedího Paul óek'usäyü hedí óehay gin dichanpóedí ee bú'di já'wépiye óewhaapiye.

20 Hewänbo wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in Paul-ví'wepiye di'äă, hedí wa'di iví'ge dibûuwin dihaydi iwínú, hedá wíyá i' bú' iwebá nawáyts'ú. Wíyá tháwändá i-ádi Barnabas-ádi oe Derbe bú'piye damăä.

Paul-á Barnabas-á oe Antioch bú'piye dawáymăä

21 Oe Derbe bú' Jôesi Tádáví híwó'di tun ovâyt'ôe'an, hedí báyéki t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyü. Ihaydiho oe Lystra-á Iconium-dá i'gepiye hedá Pisidia nangewi bú' Antioch-piyá dawáymăä.

22 Nă'i bú' eeje in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâykhăge'nan shánki kay'indi dívíwăäyü-ídi, hedá dântumakhe'an ta'gendi dívíwäyühûuwí'in. Ovâyty'an, "T'ähkí na'in âyt'ôephaadé-í'in gínpuuwi oe makówá gipówápídiibo'."

* 14:12 In Lycaonia-win t'owa-á in wé'gen Greek t'owa waaginbá dimuudi báyéki jôesi dínkw'ó. I' shánki p'ó'déđí'-á "Zeus" gin óekháýănde', hedá wí t'ôekhuwa'i-á "Hermes" gân nakhăwă.

23 Hedi t'ähkí i' méesate eeje tsonnin ovâykw'ódi, hedáhá' dänjûusu'andá dänhaädá'andá t'ähkí in dívíwäyü'in ovâytu'an, "Nanbí Sedó Jôesi Tádádí wovâypahûuwí."

24 Nää-á Pisidia nange i'ge daphademää, hedá Pamphylia nange iwá dapówá.

25 Iwe in Perga bú'win t'owa Jôesi Tádáví tun ovây't'ôe'an, hedá iwedá wíyá wêe bú' Attalia-piye damää.

26 Iwedáhá' kophé iwedá i' wêe Antioch bú' iwepiye dawáymää. Iwedânho hân páadédi wáypiye damää hedi damääpídíbo in méesate iwe'in t'owadi ovânjûusu'an Jôesi Tádáví sígisehkanádi ovân'âyîngi'amídí, iví t'ôe dän'amídí. Hedi nää-á inbí t'ôe-á dänbowadi dawáy'ää.

27 Oe Antioch dapówá ihaydi t'ähkí in méesate'in t'owa ovâywé'ge'an, hedi ovâytu'an háa Jôesi Tádádí ovânkhäge'nannin i' t'ôe dän'andi t'ähkí, hedá ovâythayyan háa in Hudíyo dimuupí'in wá' Jôesi Tádádí ovâymägi'in dívíwäyü-ídi.

28 Báyéki thaa oe Antioch in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádi dänwóyí'.

15

Oe Jerusalem in méesate'in tsonnin dínwé'gepóe

1 Wên senä' oe Antioch dipówá Judea nange iwedi, hedi indi in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyhá'o'. Gin ovâytu'an: "In Hudíyo waaginbá ik'ewetaamuupídá Moses natsonpóe waa, undá há'to' oe makówápiye ímú-í."

2 Paul-á Barnabas-á ívíwo wí'ovânhi'anpí háa in senä' dipówá'in ditû'nin, hedi indádi báyéki dívítuhkannan. Hediho Paul-á Barnabas-á hedá wây-á wên Antioch-win senä'dá ovâyde'man Jerusalem-piye dimú-ídi, iwe ovâyhée'amídí in Jesus-ví t'ôekhuwa'indá in méesate'in tsonnindádi ná'i hääwí napóe i'gedi.

3 Hediho ná'in senä' Antioch iwedi ovâysandi ná'in wíje nange Phoenicia-á Samaria-á i'ge diphade. Eeje in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâytu'an hääwí t'ähkí háa in Hudíyo dimuupí'in dínpóe'in, inbí khuu dâyjoe'andi Jesus-ví'piye dívímägi. Hedi ná'i hí' dit'oedi hânho dihíhchanpóe.

4 Jerusalem bú' in senä' dipówá ihaydi, in méesate'in t'owa-ádi in Jesus-ví t'ôekhuwa'indádi hedá in méesate iwe'in tsonnindádi in ovâysígihógi. Ihaydiho Paul-ádi Barnabas-ádi ovâytu'an t'ähkí i' hääwí Jôesi Tádádí ovâykhäge'nandi díví'amídí i'gedi.

5 Hebo wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indá Pharisee t'owa-ân dimuu, hedi dívíwínúdi ginnân ditú, "In Hudíyo dimuupí'in t'owa-á dínkhây'ä' in Hudíyoví k'ewe taadi ovâytaa'amí'in, hedá wá' nakhây'ä' ovâytu'â'amí'in t'ähkí i' tsontun Moses ita'nandi' dâya'ginnamí."

6 Hediho indádi in Jesus-ví t'ôekhuwa'indádi in méesate iwe'in tsonnindádi dívíwé'ge'an ná'i hääwí i'gedi dívíhée'amídí.

7 Híwó hayho dívíhée'an, ihaydiho Peter iwínúdi ovâytu'an, "Tí'ûuwín páadé'in, únhanginná hâyü hay paayo phade Jôesi Tádádí náa díde'mannin in Hudíyo dimuupí'in dovâyhée'amídí iví híwó'di tun dit'oe-ídi hedá i'piye dívíwäyü-ídi.

8 Jôesi Tádá t'owa t'ähkíví ánskaa únhanginná, hedi na'in dínkeeyan i'dá in Hudíyo dimuupí'in wá' ovâysígihógi'in i' Yä'dâa'i P'oweaahâa ovâymägi. Na'in dímägi waabá in ovâymägi.

9 Hedá ikeeyan t'ähkí indádi na'indádi handá' dímáa'in, gá indi iví hí' ônwäyüdi i'dá inbí t'aywó'di inbí pí'nádi ovâyjâa'andân.

10 Heháadanho nää un ída' Jôesi Tádá bînt'ayjaa'amí'in? Undá ítsonpoe'o in Hudíyo dimuupí'in Jesus-ví'piye dívíwäyü'in wên hääwên kây'in díví'amí'in, hewânbo háa bîntsonmää'indá na'in wígínkodipí íví'amídí, nanbí thehtáy pahpá'in wá' wânbo wídínkodipí. Wí hääwí kháa'i inbí t'ú'k'eegi bîn'í'k'úya' waagibá úví'o'. Ha'wâa wí'úví'amípí.

11 Na'indá ívíwäyunde Nanbí Sedó Jesus-ví sígísehkanä ûnmuudibo dîn'aywoenídí, hedá in Hudíyo dimuupí'in wá' handidibá ovây'aywoení."

12 Ihaydáhá' Barnabas-ádi Paul-ádi ovâyhée'an. In t'owa t'ähkí diwé'gekw'ó'nin hânda' dikwodee ovânt'öeyandedi in wíjedi ovâytumáadí háa Jôesi Tádádí ovânkhäge'nannin t'ämäge'i pinnán t'öe dän'ámídi in Hudíyo dimuupí'in t'owa-ádi daji' ihaydi.

13 Dänhí'bowa, ihaydáhá' James-dá ginnân ihée'an: "Tí'ûuwín páadé'in, nää-á naa-áhá' dînt'öeyan.

14 Simon Peter-di na'in dítu'an Jôesi Tádádí in Hudíyo dimuupí'in t'owa wá' ovây'âyîngimáa'in, hedi handidi dînkeeyan wên in diwedi ovâyhógi'in iví'in ûnmúunídí.

15 In Jôesi Tádáví tukhe'min hân'oebo hanbá dítu, hedi háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú'in ginnân dâyta'nan:

16-18 'T' tsondi David-ví ây iwedí'inbí tsonkhuu dínhándí wí tewhá nakanu'i waagi'inbá dipóe,

hewänbo wáy wí thaa naa owáy'ä' hedá inbí tsonkhuu dovâywáymääní.

Háa dimú'de waagibá dovâywáykwohkhâymaa.

Naa han dâykâymaa hedânho t'ähkí in wé'gen t'owa dida'ídí dítaa-í'in,

hâyú in Hudíyo dimuupí'in dovâyhógi'in naví'in dînmúunídí.'

Gínho Nanbí Sedó Jôesi natú, i'dá hân'oe ná'i hääwí t'owa ovâyhangin'ânnan."

19 Hedá James gin wá' natú, "Nä'i hí' Jôesi Tádá natú'i namuudi, ginnân naa dînchanpoe'o: Wígínkhây'ähpí in Hudíyo dimuupí'in Jôesiví'piye dívíts'anwäyü'in âytu'âamí'in háawin kây'in dâyt'ámídi.

20 Han íví'âamí'wedi, âyta'namí ginnân âytu'âamídi: Wídâyk'o'ípi i' koegí' nakoekhâak'óe'i gá in wé'gen t'owa inbí jôesi dâymägidân, * hedá wíyá to'wívi kwee-ádi háa sendádí wídíwíwho'kw'ôenípi, hedá in animâa ovâyk'éwhihánú'inbí píví i' ûnp'oe napeepí'-á wídâyk'o'ípi, hedá i' ûnp'oe wänbo-á wídâyk'o'ípi. †

21 Gin naa otú' gá ná'i hääwí i'gedi Moses ita'nandân, hedi kaykhanwówá thaa waagi Hudíyoví méesate eeje báyéki paayo phade waabo ná'in Moses ita'nannin t'owa dâytundo', hedá iví hí'-á t'ähkí bú' naná' deeje ônt'öe'o'."

In Hudíyo dimuupí'in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in wên ta'nin ovâysan

22 Hediho in Jesus-ví t'öekhuwa'indá in méesate'in tsonnindá hedá t'ähkí in wé'gen méesate'indá ginnân dítu, "Wên senä' na'inbí'wedibá dimuu'in âyde'mamí, hedi Antioch-piye âysaaní Paul-á Barnabas-á indádí." Hediho Silas-á Judas-á ovânké', ná'i Judas-áho Barsabbas gin wá' nakháwä. In méesate'in t'owadi ná'in senä' báyéki ovân'a'gin.

23 Hedi wên ta'nin indádí dâkho' ginnân nata'muu'in:

"Un Hudíyo ímuupí'in hebo nanbí tí'ûuwín páadé'in ímuu'in, un oe Antioch bú' hedá in nange Syria-á Cilicia-á íthaa'in, na'in Jesus-ví t'öekhuwa'indá hedá in méesate'in tsonnindá unbí tí'ûuwín páadé'in gimuu'indi wâysengitumáa.

24 Na'in gínhanginpóe wên t'owa nâwedi dimää'indi piháawi hääwí wovâytu'annin, hediho inbí hí' dînmuudi wí'úhanginnáhpí háa úví'ámí'in, hedá t'ähkí únbéedee. Hebo na'indá hâ'in t'owa wí'âytu'anpí ha'wâa díví'ámí'in.

25-26 Hedânho ívíwé'ge'an hedi âywéhpê'andi gitú híwó namúuní'in Paul-á Barnabas-á unbí'piye wâysaanídí. Indá senä' âysígí'in damuu, hedá dakhâymuu inbí wówátsi Nanbí

* 15:20 15:20 In Hudíyo dimuupí'in t'owa-á dâyhääwíkhíjé inbí jôesi dînmúunídí, hedi koegí'-ádi wíyá hääwí-ádi ná'i jôesiví'piye dâyhúja' dâyt'a'ginmäänídí, hedáhá' i' koegí'ba dâyk'ch'áade' in t'owa dâyk'o'ídi. In Hudíyo dîchanpoe'o ná'i koegí' dâyk'oejá, in wé'gen t'owaví jôesi dâyt'a'ginmä' waagibá díví'ámí. † 15:20 In Hudíyo dínkhâak'óe ná'i píví na'ûnp'oepeepí' dâyk'o'ídi, hediho in Jesus-ví t'öekhuwa'in wídida'pí in Hudíyo dimuu'in gí'bi píví dâyk'o'í'in in Hudíyo dimuu'in wí'ovâyháachannamípidí.

Sedó Jesus Christ-gî? dänmäändí. Hedá wá? gitú híwó namúuní?in wây-á wên senä? âyde?mamídí indáđí damú-íđí,

²⁷ hedího Judas-á Silas-á âysan. Háa ná?in ta?nin diwe âyta?nan waa indibo hanbá wovâyťuhkankhâymaa.

²⁸⁻²⁹ I? Yä?dâa?i P'oewaahâa natú híwó wínamuupí?in wí hääwí kâ?i wâyťu?âamíđí úví?amíđí hedá na?in wá? hanbá gichaa. Hebo ná?i hí?-áho únkhây?ä? bín?a?ginnamí?in: Wíwínk'o?ípí i? koegî? in wé?gen t'owa inbí jôesi dâymâgi?i?, hedá wíwín?ûnp'oek'o?ípí, hedá in animâa ovâyk'êwhihánú?inbí píví i? ûnp'oe napeepî? wíwínk'o?ípí, hedá wíyá to?wíví kwee-áđí háa sendáđí wí?úvíwho?kw'ôenípí. Ná?i hääwí wí?úví?anpíđí híwó únpúuwí. Sndgidího?."

³⁰ Hedího Judas-á Silas-á Barnabas-ä hada Paul-á Antioch-piye ovâysan. Dipówá ihayđi in méesate?in t'owa t'âhkí ovâywé?ge?an hedí in ta?nin ovâymagí.

³¹ In t'owa dâytunnan dihayđi hânho dihihchanpôe in híwó?nin tumakhe dit'oedí.

³² Judas-áđí Silas-áđí Jôesi Tádáví tukhe?min damuudí in Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in báyéki ovâyhée?andi ovâyťu?an kwee waa sen waa di?âaníđí, hedí inbí hí?đí ovâykhäge?nan shánki kay?indi dívíwâyýú-íđí.

³³⁻³⁴ Ihay háyú thaa iwe da?án, ihaydáhá? datú Jerusalem-piye dawáymú-í?in, iwedíháho páadé ovânpunjon. In Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in Antioch-?in dimuu?indi ovâťu?an, "Jôesi Tádáđí wovân?âyíngihûuwí hää p'óegé damändí," hedí damää.

³⁵ Hebo Paul-á Barnabas-áđí oe Antioch-bo dänwóyí?. Eewân indá hedá báyéki wây-á dikw'ó?nindáđí Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí? in t'owa ovâyť'ôe'o?.

Paul-áđí Barnabas-áđí dänwije

³⁶ Wí háyú thaa naphade ihayđi Paul-di Barnabas óetú?an, "Jaho gawáymú-í t'âhkí bú? eeje, hää Nanbí Sedó Jôesi Tádáví tun ântunphade eeje, hedá há?in méesate?in tí?ûuwin páadé?in ânmuuní, gânhanginpúuwíđí tigú híwó?gí dimän."

³⁷ Barnabas-á nada? John Mark indáđíbá dänhûuwí?in.

³⁸ Hebo Paul-á wínahíjepí. Ihe?jidíđá? natú? Mark-á indáđí wíđänhûuwí?ípí, gá oe Pamphylia nange diji? ihayđi ovânjoe?andân, hedí iwe Mark wíyá wínada?pí indáđí in t'ôe i?amí?in.

³⁹ Hedí ívíwo dântuhkannandi dänwije. Barnabas-di Mark óekê? i-áđí damú-íđí, hedí kophé iwedí oe Cyprus-piye damää. Hewänbo Paul-dá Silas-á óede?man.

⁴⁰ In Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in dívíjûusu?an Jôesi Tádáđí ovânsígi?âyínhûuwí?in, hedí damää.

⁴¹ In nange Syria-á Cilicia-á ĵ?ge damää, hedí in méesate?in t'owa ovâykhäge?nan shánki kay?indi dívíwâyýú-íđí.

16

Paul-áđí Silas-áđí Timothy namää ovânhäge?namíđí

¹ Cilicia nange iwedí Paul-á Silas-á ná?i bú? Derbe-piye damää, hedá wíyá bú? Lystra-á. Iwe wí sen Timothy gin nakháwä?i? nathaa, i-á Jesus-ví?piye iwâyunde?i namuu. Iví jíyá Hudíyo-ân ûnmuu, hedí i? wá? Jesus-ví?piye iwâyú, hebo íví tádá-á Greek-ân ûnmuu.

² In Jesus-ví?piye dívíwâyunde?in oe Lystra-á Iconium-dá dithaa?in ditú? Timothy-á híwó?di sen namuu?in.

³ Paul nada? Timothy-di ovânyuuhûuwí?in, hewänbo páadé óeho? i? Hudíyoví k'ewe taadi óetaa?amíđí, gá ee dimän nî?ge báyéki Hudíyo dithaadân, hedí indá t'âhkí dínhanginná Timothy-ví tádá Greek ûnmuu?in.

⁴ Iwáy bú? iwéngé dimän dihayđi in méesate?in t'owa ovâyhangin?ânnan háa in Jesus-ví t'ôekhuwa?indá hedá in méesate?in tsonnindá oe Jerusalem ditú?in, hedá ovâyťu?an ná?i hí? dâ?i?ginnamí?in.

⁵ Hedi in méesate'in t'owa shánkí kay'indi dívíwäyü, hedá shánkí wänbo t'owa-á dívíwäyuhon.

Háa Paul oe Troas imû'in

⁶ Oe Asia i' Yä'dâa'i P'owəəhâadi Jôesi Tádáví hí' i'gedi wí'ovâyhi'mägipí, hediho in nange Phrygia-á Galatia-á i'ge diphade.

⁷ Oe Mysia nange nantaa dipówá ihaydi ná'i nange Bythinia ditsudeda', hewänbo i' Yä'dâa'i P'owəəhâadi ovâykhâ'an.

⁸ Hediho Mysia nange i'ge wá' daphade, hedi Troas bú' iwá dapówá.

⁹ I' khun Paul wí hääwí ûnkeepóedí imû' waagibá ûnpóe. Wí sen Macedonia-wi iví páadépiye nawindi kay'indi óeda'máa, "Nää Macedonia-piye óká've na'in díkhäge'namídí."

¹⁰ Hedi Paul ná'i ûnkeepóe i'gedi dítu'an dihaydi wesebo na'in ívíkhây'an Macedonia-piye gimú-ídí, gínhanginnândi ta'gendi Jôesi Tádá nada' iví híwó'di tun in t'owa iwe'in âyt'ôe'amí'in. *

Oe Philippi bú' Lydia-á Jesus-ví'piye iwäyü

¹¹ Troas-di kophé iwedi gimäädi i' p'ojâadi Samothrace-piye gipówá, hedá wíyá tháwändá iwedáhá' ná'i bú' Neapolis-piyá gimää.

¹² Iwe i' kophé iwedi giwá, hedi nangedibo oe Philippi-piye gimää. Philippi-á hay'i bú' namuu Macedonia nange iwe, hedi báyéki Rome-'in t'owa iwe dithaa. Háyü thaa iwebo ívíwóyí'.

¹³ I' kaykhanwówá thaa-á i' bú' tehpa phódi já'wépiye gipee, ihaydáhá' p'o'k'áygépiyá gimää, gá gichanpóedân in Hudíyo t'owa iwepiye dimää'ä dívíjüusu'amídí. Iwá wên kwiýä' diwé'gekw'ó, hedi nange ívíkw'ódidi âyhée'an.

¹⁴ Wí kwee in diwedi nakháwä Lydia gin. Í-á Thyatira bú'wi-ân namuu, hedi i' aa pí tsáawä'i' ívíwo nachä'muu'i kuhcha'i namuu. I'dá Jôesi Tádá óe'a'ginmä', hedi Paul-ví hí' ônt'ôeyandedi Nanbí Sedó Jôesidi óekhäge'nan háa natú'in isígíkáyjídí.

¹⁵ Lydia-á hedá iví k'aygi'indá dívíwäyüdi ovây'p'ó'p'oe'an. Ihaydiho i'di na'in dítu'an, "Nää-á ûnhanginpóe naa ta'gendi Nanbí Sedóví'piye dáywäyunde'in. Hedáho naví tewhá eepiye bíká've, hedi iwebo úvíwóyí'ní." Hânho kay'indi dítumáadiho gimää.

Paul-á Silas-á ovänpansóge

¹⁶ Wí thaa ee dívíjüusu'o' ipiye gimän dihaydi, wí a'yúdí díjay. Ná'i a'yú-á wên t'owadi óekumä, hedi wí yä'dâapí' p'owəəhâadi óemáa. Ná'i p'owəəhâadi hää t'ähki hí' óetu'o' natúunídí háa t'owa dínpuwagí'o'in. Iví tsonnin háyü-anho dâychä'hónde' i' i'o'i'di.

¹⁷ Hedi Paul-á na'indá i' a'yú gínwóje'i'di ituwínunde' ginnân: "Nä'in senä'dá Jôesigí' dívít'ôemáa, i-á i' shánkí kw'áyewi namuu. Indá wovâytu'âamí hádídí wovây'aywoení'in."

¹⁸ Háyü thaa ginho i'o' Paul nat'ayjaapóe píhay, hediho ibéedí i' yä'dâapí' p'owəəhâa óetu'an, "Jesus Christ-di naa dínk'û' wíjôenídí, há'i a'yúví'wedi ópeeve." Hedi i' p'owəəhâa wesebo ûnpee.

¹⁹ I' a'yúví tsonnin dínhanginná i' a'yúdí wíyá wí'ovâychä't'ankhâyamáapí'in, hediho indi Paul-á Silas-á oványâ'di ovänkhóhkay'an i' bú'win p'ó'dédí'in dikw'ó' diwepiye i' bú' pingé,

²⁰ hedá ovâytu'an, "Nä'in Hudíyo senä'dá nanbí bú' iwe in t'owa ovây't'e'ya'do'.

²¹ Indá inbí khuu nanbí t'owa ovâyhá'o', hedi na'in gínkhâak'óe ná'in khuu âykáyj'i'in háa ây'a'ginnamí'in, na'indá Rome t'owa gimuu'di."

²² Hediho in wé'gen t'owa iwe diji'indi Paul-á Silas-á oványâ', hedi in bú'win tsonnindi inbí aa ovänwhée'an, hedi ditsonpóe ovänwhäñí'in.

* 16:10 Luke nää indádí naji', i' to ná'i hääwí ita'nandi'.

²³ Báyéki ovânwhădi ihaydáhá' ovânpansóge, hedi i' pan tewhá áyí'di óetu'an híwó ovân'áyingi'amí'in.

²⁴ Gin óetu'an dihaydi i'dá pan tewhá pinge ovânsóge, hedi ovânpó't'ăăk'û'.

²⁵ Khun pinudi hăădi Paul-á Silas-á dănjuusu'o' hedá dănkha'wo' Jôesi Tádá óékú'daa'amídí. In wé'gen pan dikw'ó'nindi ovânt'ôeyande'.

²⁶ Ihaydi tsíkhagipí i' nan hânho na'a'yăpóe, hedi i' pan tewhá tepú wânbo na'a'yăpóe. Wesebo i' pan tewhá phódi nakhuudee, hedi i' kadéna in pan ovâywhi'kw'ódi'i dínwhisuudee.

²⁷ I' pan tewhá áyí'di najósa'wo hedi i' pan tewhá phódi nakhu'undi imû', hediho na'ân t'ăhkí in pan dishavepee'in, hediho iví tsijó phá' iwhahkê' hedi ipikhe'khâymaawân.

²⁸ Hebo Paul ituwínú, "Wí'bo wíwiwă'amípí. Na'indá t'ăhkí wa'di năăbo gikw'ôn."

²⁹ I' pan tewhá áyí'didi wí to'wí óetu'an, "Wên phakó dînmá'," hedi ônmaadi i' pan tewhá ee iwănts'úde. Hânho nathăthăpoe'o nakhunwôeda'di, hedi wesebo Paul-ádi Silas-ádi inbí páadépiye idége'disóge.

³⁰ Hedi iwínúdi oe já'wépiye ovânpíye hedi ovântu'an, "Naví sedó'in, hânnan dáy'amí naa dîn'aywoenídí?"

³¹ Indi óetu'an, "Nanbí Sedó Jesus-ví'piye bíwăyú, ũ-ádi uví k'aygi'indádi, handidânho wovây'aywoení."

³² Hedi Paul-ádi Silas-ádi Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí' i' pan áyí'di-á hedá t'ăhkí iví k'aygi'indá ovâytu'an,

³³ hedi wese i' khun i' pan áyí'didi ovânho' ovân'owêedi-ídi ee datsa'an deeje, hedá wesebo-á i-á hedá in wé'gen iví k'aygi'indá ovâyp'ó'p'oe'an.

³⁴ Hedáhá' Paul-á Silas-ádi iví tewhá eepiye ovânpíye hedá ovânhúujôn. I-á iví k'aygi'indá t'ăhkí ívíwo dihíhchanpóe, năă-áho Jôesi Tádáví'piye dívíwăyudi.

³⁵ Wíyá tháwăn hédéndí in bú'win tsonnindi wên áyí'nin senă' ovâysan i' pan áyí'di óetu'âamídí Paul-á Silas-á ovânma'p'ăădi-í'in.

³⁶ I' pan áyí'didi Paul óetu'an, "In bú'win tsonnindi naa dítu'an wănma'p'ăădi-í'in. Năă-áho damú-í. Jôesi Tádáho wovân'áyingihúuwí."

³⁷ Hebo Paul-dá in áyí'nin senă' dipówá'in ovâytu'an, "Tobá wí t'aywó'di wídînshaapí wânbo', hedá tobá oe Rome gănkăwăta'k'óe wânbo', in bú'win tsonnin ditsonpóe na'in dívíhăăní'in in t'owa t'ăhkí dímúuní iwe, hedáhá' dípansóge. Hedá năă-á kaadibo wăypiye dísaaní'in dida'. Hebo há'to han dí'amí. Já' ovâytu'an năwe wí'bo dí'ăă-í hedi indân dípeemăăní."

³⁸ Hediho in áyí'nin senă'di in bú'win tsonnin ovâyt'ôe'an háa Paul natú'in. In wíje Rome-'in damuú'in in tsonnin dínhanginpóe ihaydi hânho dikhunwôeda'póe,

³⁹ hediho i' pan tewhá eepiye dimăă hedi kay'indi ovântu'an, "Dîn'owójé undi." Hedáhá' iwedí ovânpíye hedi ovăndaa'an i' bú'dí dapee-í'in.

⁴⁰ Hediho pan tewhá eedi dapeedi Lydia-ví'piye damăă. Iwe in Jesus-ví'piye dívíwăyunde'in ovâykweewaasenwaatu'andi ee bú'dí dapee.

17

Oe Thessalonica bú' Paul-á iví k'ema'indá ovâyt'ôephădekannan

¹ Paul-á Silas-á nă'in wíje bú' Amphipolis-á Apollonia-á ĵ'ge daphăde, ihaydáhá' Thessalonica bú' dapówá. Iwe wí Hudíyoví méesate'ay dínk'óe.

² Hedi Paul i' Hudíyoví méesate eepiye namăă, ihaydă' i'o waabá wăhăă namăă wânbo'. Eewá poje jăadi kaykhanwówá thaa eeje Jôesi Tádáví ta'nin ovâyitundo', hedi i-ádi indádi dívíhée'an itunnan ní'gedi.

³ Haa Jôesi Tádávi ta'nin natunda'in ovâythayyan, hedá ovâykeeyan nã'in ta'nin ta'gendi natû'nin i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhây máadáhá' nachuwagi'o, hebo wíyá nawáywówápuwagi'o. Hedá ovâytu'an wá', "Nã'i Jesus, iví'gedi naadi wâytumáa'i', i-ân i' namuu Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí."

⁴ Wên Hudíyo iwe diji'indá hedá báyéki Hudíyo dimuupí'in Jôesi Tádá dâya'a'ginmã'indá, hedá báyéki p'ó'dédí'in kwiya' wá', indá dívíwäyü ta'gen namuu'in haa Paul natû'nin, hedí Paul-ádi Silas-ádi dívíwón.

⁵ Hewänbo in wé'gen Hudíyo-á dithúupóe báyéki t'owa dívíwäyüdi, hedího wên senä' dichä'muupí'in häädi waa ee bú' pingé dívíkwínumáa'in ovâyhógidáhá' báyéki wây-á t'owa ovâywé'ge'an, hedí ovâyte'ya'nandi ee bú' t'ähki dínwänpitú. Ihaydáhá' in Hudíyo-ádi in senä'dádí wí sen Jason gin nakháwã'ivi tewhá eepiye dimää, i-á Jesus-ví'piye iwâyunde'i namuu, hedí in phódi ônthâní'in dívíkhääde'. Paul-á Silas-á ovântüwámáa oe já'wé ovânpeeyé-ídi in t'owavi páadépiye.

⁶ Hebo in wíje wí'ovânshaapi, hedího in senä'di ovâypiye Jason-dá hedá in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indádi. Khóhkaydi in bú' tsonninbí'piye ovâyho', hedí dívítüwínúndedi ditû', "Nã'in senä'di wähää dimää wänbo t'owa ovâyte'ya'do', hedí nää-á nääwá dipówá.

⁷ Hedí nã'i Jason-dá ovâysígíhógi. T'ähki nã'in t'owa i' tsondi Caesar-ví tsontun dâya'a'ginhánúnde'. Ditû' wí to'wí Jesus gin nakháwã'ivi i' kodí tsondi namuu."

⁸ Hedího in t'owa t'ähki hedá in bú'win tsonnindá dit'oe ihaydi dit'ayyaapóe.

⁹ Ihaydiho in tsonnindi Jason-dá in i-ádi diji'indádi ovâychä'wá'âakannan ovâyma'p'äädi-ídi.

Oe Berea bú' báyéki t'owa Jesus-ví'piye dívíwäyü

¹⁰ Wesebo i' khun in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi Paul-á Barnabas-á wíyá bú'piye ovânsan, Berea gin dâytü'o'i'. Iwe dapówá ihaydi i' Hudíyoví méesate'ay eepiye damää.

¹¹ In t'owa iwe'indá in Thessalonica-winbí shánkí dikhâymuu ovânt'ôeyaanídi. Haa datú'in dit'ôeyanda', hedí thamuwaaagi Jôesi Tádávi ta'nin dâytundo' dínhanginpúuwídi tigúba haa ovâytu'an waa ta'gen namuu'in.

¹² Báyéki t'owa inbí hí' ovânwäyü, in diwedi wên p'ó'dédí'in Greek senä'dá kwiya'dá diji'.

¹³ Hewänbo wên Thessalonica-win Hudíyo dínhanginpóe Paul-dá Jôesi Tádávi hí' oe Berea wá' ovâyte'ôe'o', hedího iwepiye dimäädi báyéki t'owa hânho ovâyte'ya'nan.

¹⁴ Wesebo in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi Paul oe mâap'oe k'ágyépiye óesan, hebo Silas-á Timothy-á Berea-bo dänwóyí'.

¹⁵ Wên t'owa-ádi Paul namää, hedí indi Athens bú'piye óeho'. Iwe i'di ovâytu'an oe Berea-piye diwáymú-i'in, Silas-á Timothy-ádi ovântü'âamídi häädi dänkodí ihaydi iví'piye da'ää-i'in. Hedího han díví'an.

Paul-di in Athens-'in t'owa ovâyhée'an

¹⁶ Wa'di Paul-di Silas-á Timothy-á oe Athens ovântsíka'máadíbo kodí wínachanpóepí imúndedi báyéki hääwí dínkw'ó'di' in t'owa dâykhíjédí inbí jôesi dínmuu waa dâychää'i'.

¹⁷ Hedího in Hudíyoví méesate'ay ee báyéki ovâyhée'an Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá, to'wên Jôesi Tádá dâya'a'ginmã'in. Hedá wá' thamuwaa-á bú' pingé dâyhääwíku'ch'áade' iwe in to'wên diphademännindá ovâyhée'o'.

¹⁸ Hedá wëndá senä' wá' iwe diji', indá in Epicurean t'owa-á Stoic t'owa-á inbí háhkan dínmuu'in dívíhá'o'. * Nã'in senä' Paul-ádi dívítühkandodi wên ditsikapóe, "Hännan nã'i hãhsó'yó natunji'?" Hedá wëndá ditú, "Hädéewáy pi'wên t'owavi jôesiví'gedí

* **17:18** In Epicureans dívíwäyunde' i' shánkí híwó'di hääwí in t'owagi' namuu dihíhchaanídi nää oepáa k'aydi. In Stoics-á diháhkanji' ta'gendi gihíhchaanídi wíghínkhây'ähpí hääwí wänbo gida'i-in hedíháa wáydi wänbo wíghíhaytaachaanípi.

ihí'máa." Gin ditû' gá Paul-di Jesus-ví'gedi ovâyt'ôe'odân, hedi ovâytumáa nachuu'in hedá nawáywówápóe'indá.

¹⁹ Hediho in tunjowa'ví'piye óeho', ee okú eedi Areopagus gin dâytû'o'i', hedi óetû'an, "Na'indá gihangin'ânda' ná'i ts'aabi' hääwí i'gedi u'di t'owa ovâyhá'o'i'. Ti na'in dít'ôe'amí i'gedi?

²⁰ Báyéki hääwí nâwe bihée'andi wémûu wänbo wígit'oepí, hedânho háa natunda'in gínhanginnáani'in gida'."

²¹ (In Athens-windádi hedá in já'wé'in t'owa iwe dithaa'indádi häädi wänbo t'ähki hääwí wänbo ts'aabi' namuu i'gedida' dívíhi'máa hedá dit'oe'o. Hedânkun han óetû'an Paul.)

²² Hediho Paul in tunjowa'ví páadépiye iwínú hedi ovâytû'an, "Un Athens-'in t'owa, naadi wâymunde' un báyéki únääwíkw'ó'nin bîn'a'ginmä'in.

²³ Unbí bú' i'ge ojidi wáyjé unbí jôesi bîn'a'ginmä'i dómû', hedá wá' wí antâa-á dómû', iwe bînääwíkw'óe'ó i' bîn'a'ginmä'igí', hedi eedi gin nata'muu: Wí jôesigi' ná'i antâa âypaa, tobá i' âytaapí wänbo'. Ná'i mađi bîn'a'ginmä' tobá bîntaapí wänbo', hediho nää-á iví'gedá naadá wâyt'ôekankhâymáa.

²⁴ "I-á Jôesi Tádá namuu, i-á ná'i nan oepáa-á hedá i' hääwí t'ähki iwe nakw'ó'di-á ikhíjé, hedi i-á oe makówa-á nää nangá shánki natsonji'. Hedânkun i' méesate t'owa dâkw'ódi eejeda'mân wínathaapí.

²⁵ Hediho t'owavi'wedi khäge' wänbo wí'üntáypí, gá hääwí wänbo t'owa dâypa'i wí'üntáypíđân. I'đânkun t'owa t'ähki inbí wówátsi-á inbí hâa-á hedá hääwí dántáy'i t'ähká ovâymä'.

²⁶ Jôesi Tádádi wêe sen ikhíjé, hedi iwediho t'ähki nange'in t'owa dipuyä nää oepáa k'aydi t'ähki dívíthaayé-íđi. Hewänbo in dipuyäpíđibo' Jôesi Tádá i'ânshaa'an häädi hedá wéngé dívíthaayé-í'in.

²⁷ Jôesi Tádádi in t'owa ovâykhíjé indi óenuuwä-íđi, hedi hádeebá óeshaa-í óetuwämäadı. Hewänbo ta'gendi na'in t'owavi'wedi kayi' wínajihpí, wêeví'wedi wänbo-á joe.

²⁸ Jôesi Tádá namuudânkun na'in giwówáji', hedá iví'a'yänmáa, hedá t'owa-á gimuu. Wáy wên unbí ta'kannin wänbo ditû, 'Na'in wänbo iví ây gimuu.'

²⁹ Hediho Jôesi Tádávi ây gimuudi wíginkhây'ähpí gi'âanı'in i-á wí hääwí waagi'bá namuu'in t'owa i'gedi diwânpi'ânshaapóedi inbí mandibo dâypaa'i' óedodi háa kwăk'u ts'ä'i'di háa k'uudi.

³⁰ Jôesiví'gedi t'owa híwó wídika'póya'pí ihaydi, i'di wí'ovâytû'anpí ihaydiho naná ovâytuhchäänú-í'in, hewänbo nää t'owa t'ähki wéngé t'ähki diji'in ovâytumáa inbí t'aywó'di dâyjoe'amíđi wí'ovâytuhchäänú-ípíđi,

³¹ gá owáy wí thaa ide'mandi' naná' diwe ovâyta'gekeekw'ôení t'ähki t'owa háa híwó háa híwóhpí díví'annin, hedi wí senho óesóge gin ovâytû'amíđi, hedi ná'i sen óewáywówápaadi thay'eedi dínkeeyan óesóge'in" gin Paul-di ovâytû'an.

³² Wí to'wí nachuu'i nawáywówápóe i'gedi dit'oe ihaydi, wên dip'âajidi t'ämäge Paul óetumáa, hewänbo wây-á wëndá ditû, "Owáy wíyá häädi ná'i bihée'andi' wíyá git'oe-í'in gida'."

³³ Hedi Paul iwediho namää.

³⁴ Wên sená' iví hí' ônwäyudi i-áđi dívíwón. Wí sen in diwedi Dionysius gin nakháwä, i-á Areopagus-wi tunjowa' diwedi'i'bá namuu. Wí kwee wá' iwäyü, Damaris gin nakháwä'i'. Hedá wáy wây-á t'owa iwe diji'in wá' dívíwäyü.

18

Paul-di Jôesi Tádávi híwó'di tun oe Corinth bú' ovâyt'ôe'an

¹ Ná'i naphade ihaydi Paul Athens-di namää, hedi Corinth bú' napówa.

² Iwe wí Hudíyo sen Aquila gin nakháwǎ'í' óets'antaa, i-á oe Pontus nange na'aypuyä. Iví kwijó Priscilla-ádí Italy nange wǎhǎädi dats'anpówá, gá i' Rome-wi tsondi p'ó'dédí Claudius-di t'ǎhkí in Hudíyo oe Rome-di ovâykhepiyedân.

³ Paul-á ná'in wíje'inbí'piye namää hedí indádí iwóyí'. I-ádí indádí te'aapa'in dimuudi wé'ge dívít'ôe'an.

⁴ Kaykhanwówá thaa eeje Hudíyoví méesate'ay eepiye Paul namää'ä, hedí kay'indi ovâyhée'o'. Ikhǎäde Hudíyo dimuu'in hedá Hudíyo dimuupí'indá iví hí' ônsígí'ámídí.

⁵ Silas-ádí Timothy-ádí Macedonia-di dapówá ihaydiho Paul wíyá wí'ite'aapaapí, hebo thaa t'ǎhkí Jôesi Tádáví hí' in t'owa ovâyt'ôe'o', hedí thay'eedi in Hudíyo ovâyhá'o' Jesus-áho namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

⁶ Hewänbo wí'ônsígí'anpídí iví'piye dit'ayjaapóe, hedá híwóhpí'da' iví'gedí dívíhée'an. Hedího iví aa iwedi ina'jeepídí ovâykeeyámídí ovâyjoekankhâymáa'in. Ovâytü'an, "Jôesi Tádáví'wedi ípedeedá, unbí'innân únmuu, naa wídínchǎänú-ípí. Nää iwedi páadépiye in Hudíyo dimuupí'innân ná'i hí' dovâyt'ôekankhâymáa."

⁷ Hedího ovâyjoe'andi wí sen Justus gin nakháwǎ'í'piye namää. Justus-á i Hudíyoví méesate'ay nú' nathaa, hedí Jôesi Tádá báyéki óe'a'gin.

⁸ I' Hudíyo méesate p'ó'dédí' nakháwǎ Crispus gin. I-ádí iví k'aygi'indádí t'ǎhkí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwäyu, hedá báyéki wây-á ná'in Corinth-win t'owa wá' Jôesi Tádáví tun dit'oedi dívíwäyudáhá' ovâyp'ó'p'oe'an.

⁹ Wí khun Paul-di Nanbí Sedó Jesus óemû' waagibá ûnpóe, hedí Paul óetü'an, "Wí'unkhunwôeda'ípí ovâyt'ôe'âámídí naví'gedí, wíwíwóyí'nípí.

¹⁰ Naadi wí'áyîngimáa, hedího wí to'wídí wóeyâ'dá há'to wóewa'ámí, gá nää bú' báyéki t'owa naví'in dînpúuwí'in dithaadân."

¹¹ Hedího Paul wí paayodá pingé ee bú' iwóyí' Jôesi Tádáví hí' ovâyhá'o'dí.

¹² Oe Achaia nange wǎhǎä Gallio óep'ó'dédí'sóge ihayhǎädi, in Hudíyo dívíwé'ge'andi Paul ûnkenmää, hedí oe tunjó wháagépiye óeho'dí Gallio óetü'an,

¹³ "Ná'i sendá t'owa ovâyhá'o' Jôesi Tádá piháa óe'a'ginmäänídí, nanbí khuu gínmuu waagá yoe."

¹⁴ Paul ihí'khâymáawän hebo Gallio-di in Hudíyo ovâytü'an, "Ná'i sen wên háawin t'aywó'nin hedíháa wên háawin wǎhphade yä'dâapí'in namuu'in i'andáho', ihaydânho híwó namúuní naa dáytsíkha'ámí unbí t'ehpidé tun iví'piye wâyt'ôeyaanídí.

¹⁵ Hewänbo nää úwíwänpituhänbo wáy wí tun namuu i'gedí, wáy wí kháwǎ namuu i'gedá, hedá unbí khuu i'gedá. Hedáho unnânho únpikhây'ä' ná'i hǎäwí bînkodí'ámí'in. Naa wó'da'pí otúuní'in gi'bi hǎäwí háa híwó'dí háa híwóhpí' namuu'in."

¹⁶ Gin Gallio-di ovâytü'an dihaydi i' tunjó wháagé iwedi ovâykhepiye.

¹⁷ Ihaydi in t'owadi ná'i Hudíyoví méesate p'ó'dédí' óeyâ', i-á Sosthenes gin nakháwǎ, hedí Gallio-ví páadépiyebo óewhá', hewänbo háa díví'o'indí Gallio wí'óe'áyîngimägipí.

Paul oe Antioch bú'piye nawáymää

¹⁸ Paul oe Corinth bú'bo wíyá háyü thaa iwóyí', hedáhá' in wé'gen Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâyjoe'andi i-ádí Priscilla-ádí hedá Priscilla-ví sen Aquila-ádí oe Cenchrea bú'piye dimää. Cenchrea iwe Paul óek'owa, t'owa ovâykeeyámídí i'annin háa Jôesi Tádáví'piye iví tun imägi waa. * Iwedáhá' kophé iwedá oe Syria nangepiyá dimän.

¹⁹ Hebo iwe dipówápídíbo' oe Ephesus bú'piye dimää, hedí Aquila-ádí Priscilla-ádí ee bú'bo dänwóyí'. Paul-dá ovânjoe'andi in Hudíyoví méesate'ay eepiyá namää, hedí iwe in Hudíyo-ádí báyéki ihée'an.

²⁰ Wëndi óedaa'an báyéki thaa indádí iwóyí'nídí, hewänbo Paul wínahíjepí.

* **18:18** Wáyjédfí in Hudíyo senä' inbí tun dívímä' Jôesigí' dívít'ôe'ámídí, hedí inbí phó dâysôemä' inbí t'ôe dâybowa píhay.

²¹ Ovâysengitu'andi ovâytu'an, "Jôesi Tádá natúdáho naa wíyá unbí'piye owáy'äá-í." Hedi iwedi kophé iwedi namää.

²² Oe Caesarea bú' napówá, iwedáhá' oe Jerusalem-piye namää in iwe'in méesate'in t'owa ovâysengitu'ámídí. Iwedáhá' oe Antioch-piyá namää.

²³ Iwáy wăhăă báyéki thaa na'ân, hedi iwedi oe Galatia nange i'ge t'ăhkí hedá Phrygia nange i'gá namää in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in ovâykhăge'namídí shánkí kay'indi dívíwăâyú-ídí.

Apollos-di Jôesi Tádáví híwó'di hí' oe Ephesus-á Corinth-á ovâyt'ôe'an

²⁴ Ihayhăădibá wí Hudíyo sen Alexandria bú' iwe na'aypuyă'i' Apollos gin nakhăwă'i' oe Ephesus-bá napówá. Nă'i sendá nahí'magan, hedá Jôesi Tádáví ta'nindá híwó'dá ôntaa.

²⁵ I-á Nanbí Sedó Jesus-ví khuu i'gedi ûnhanginná, hediho pín ta'gedi wây-á t'owa i'gedi ovâyhi'máa, hedá áyíngidá Jesus-ví'gedi ovâyhá'o', tobá John i' p'ó'p'oekandiví hăhkan ni'gedidá' ûnhanginnân wănbo'.

²⁶ Khunwôeda'ginpídíbo' in Hudíyoví méesate'ay ee Apollos-di ovâyhée'an. Priscilla-ádi Aquila-ádi dat'oe ihaydi inbí'piye ôeho', hedi Jôesi Tádáví khuu shánkí thay'eedi ônthayyan.

²⁷ Hedáhá' Apollos-á Achaia nangepiye napunda', hedi in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'indi óetu'an híwó namuu'in namú-ídí, hediho indi in Achaia-win Jesus-ví'inbá ûnmuu'in ovâyta'n nan Apollos óesígíkáýj'i'in. Apollos-á oe Achaia napówá ihaydi báyéki ovâykhăge'n nan in to'wên Jôesi Tádáví sígísehkană ûnmuudi Jesus-ví'piye dívíwâyú'in.

²⁸ Iví tun ûnkay, hedi in t'owa t'ăhkíví páadépiye in Hudíyo ovâytu'an piháa dívíwâyunde'in, hedi Jôesi Tádáví ta'nin ovâytundođi ovâythayyan Jesus-á namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí.

19

Oe Ephesus bú' Paul-di Jesus-ví'gedi ovâyhée'an

¹ Wa'di Apollos oe Corinth bú' wáy naji' ihaydi, Paul i' nange i'gedi na'ăăđi Ephesus bú' napówá, hedi wên t'owa John i' p'ó'p'oekandiví hí' ônwăyú'in ovâymu'.

² Paul-di ovâytsika'yan, "Tí nă'i Yă'dăa'i p'oewaăhăă bînkê' úvíwâyú ihaydi?" Indi óetu'an, "Na'in wíginhanginnáhpí wí Yă'dăa'i P'oewaăhăă wănbo naji'in."

³ Paul-di ovâytsika'yan, "Háadan handi wovăyp'ó'p'oe'an?" Indi óetu'an, "Gá John i' p'ó'p'oekandiví hăhkan âywăyudân."

⁴ Paul-di ovâytu'an, "John-di in t'owa ovăyp'ó'p'oe'an gá inbí t'aywó'di dăyjo'e'andân, hedi ovâytumáa, 'Naví tí'úugé wí napowagí'o'iví'piye úvíwăâyú-í.' Hedi hă'i-á Jesus-ân namuu."

⁵ Paul-ví hí' dit'oe ihaydi ovăyp'ó'p'oe'an dăykeeyamídí Nanbí Sedó Jesus-ví'piye dívíwâyú'in.

⁶ Hedi Paul iví'di imank'û'di i' Yă'dăa'i P'oewaăhăă dínwân, hedi wíyá pi'wí tundi dívíhí'máa, hedá Jôesi Tádáví tukhe'mín waabá dívíhée'an.

⁷ Mađi tă'di wíje senă' iwe diji'.

⁸ Poje p'óe t'ăhkí Paul in Hudíyoví méesate eepiye namää'ă, hedi khunwôeda'ginpídíbo' in t'owa ovâyhi'máa. Ovâythayjo' Jesus-ân namuu i' to'wí Jôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí, hedi ikhăăde' iví hí' ônsígí'amídí.

⁹ Hebo wáy wên dívíp'ôhkây'andi wídívíwâyupí, hedá Jesus-ví p'ôe i'gedá híwóhpí-á in iwe dikw'ó'nin ovâyhée'an. Hedânho Paul-di nă'in ovâyjo'e'andi in Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in i-ádi ovâyho', hedi wí tewhá eepiye dimăa, wí sen Tyrannus gin nakhăwă'i'di t'owa ovâyhá'o' iwe. Iwá Paul-di thamuwaađi Jôesi Tádáví hí' ovâythayjo'.

¹⁰ Wíje paayo t'ähkí Paul gin i'an, hedí handidi in t'owa Asia iwéngé dithaa'in Na'inbí Sedó Jesus-ví'gedí dit'oe, Hudíyo dimuu'indádí Hudíyo dimuupí'indádí.

Sceva-ví e'nûn dida' in yä'dâapí'in p'oewaahâa ovaykhehpeeyé-i'in

¹¹⁻¹² Jôesi Tádádí Paul óekhäge'nán pinnán t'ôe i'amídí, gi'bi hääwí in t'owa wémûu wänbo dâymû'pí', hedího aa'ây hääwí dedantâa hääwí itäge'i' in dihaykw'ó'ninbí'piye ovâyo', hedí dihekháapóe, hedá yä'dâapí'in p'oewaahâa-á in t'owa ovâymâa'in dínpee.

¹³ Ihayhääbá wên Hudíyo wá' wéngé t'ähkí dívíjýénde ná'in yä'dâapí'in p'oewaahâa t'owaví'wedí ovâykhehpeeyé-ídí. Nää-á indá dívíkhäde hanbá díví'amídí Jesus-ví kháwä ônkhyä'dedí. Ginnân ovâytmâa in p'oewaahâa: "Nä'i Jesus-ví kháwä dônkhäyä'de', iví'gedí Paul-di in t'owa ovây't'ôe'o', hedího naadi wítsonmâa nääbo ópeeve ná'i t'owaví'wedí."

¹⁴ Wí Hudíyo owha' p'ó'dédí' Sceva gin nakháwä'i tsé ihay e'nûn gin díví'o'in ûnk'w'ó.

¹⁵ Hewänbo han ditú ihaydi, i' yä'dâapí' p'oewaahâadi ovâytu'an, "Jesus dótaa, hedá to'wí Paul namuu'indá dínhanginná. Hebo undá — to'innan ímuu?"

¹⁶ Hedí i' sen i' yä'dâapí' p'oewaahâadi óemâa'i'dí ovâytsaachänudi hânho ovâymahpúu ovây't'an píhay, hedí aawhé buugi'nín diwahkanmuu'in i' tewhá iwedí dishavepee.

¹⁷ In Ephesus bú' dithaa'in Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá dínhanginpóe háa dínpóe'in, hedího dikhunwôeda'póe, hedí ditú' Nanbí Sedó Jesus hânho hay'i namuu'in.

¹⁸ Hedí báyéki in Jesus-ví'piye dívíwäyü'in Paul-ví'we dipówá, hedí dívít'aywó'dihäätsi'andá dâykeekw'ódi háa dívítsiyekanonnin.

¹⁹ Wáy wên dichugekanhá'indá inbí chuge háhkan ta'di dâykán, hedí dâypahánú in t'owa t'ähkí dâymúunídí. I' ta'di háyü nachä'muu'in dâymaapaa ihaydi p'ánántä maapaasôn (50,000) kwä'k'u ts'ä'i chä' napóe.

²⁰ Handidiho shánkí wänbo t'owa Nanbí Sedó Jôesi Tádáví hí' dit'oe'o hedá i'piyá dívíwäyunde'.

Háa Paul nakanda' waa

²¹ Nä'i hääwí napóe'i naphade ihaydi, Paul i'ánshaamägi namú-ídí oe Macedonia nangepiye hedá Achaia nangepiyá hedáhá' oe Jerusalem bú'piyá. Natú, "Owáy eepiye omää ihaydáhá' dínkhäy'ä' oe Rome-piye wá' omú-i'in."

²² Oe Macedonia-piye wíje iví khäge'nín isan, Timothy-á Erastus-á damuu, hebo i-á shánkí háy tähkí oe Asia nangebo iwóyí'.

Demetrius-di in t'owa ovây't'e'ya'nán hedânho híwóhpí díví'amídí

²³ Ihayhäädi oe Ephesus báyéki t'owa dit'ayyaapóe in Jesus-ví p'ôe i'ge dimänninbí'wepiye.

²⁴ Wí sen Demetrius gin nakháwä'i iwe na'ân, i-á kwä'k'u ts'ä'i'dí ihääwípa'i namuu, hedí méesate hí'índi ipa', ná'i méesate-á i' kwee Diana dâ'y'a'ginmä' iwe'i méesate hay'i waagibá nakeet'óe'i'. Demetrius-á hedá in wé'gen i-ádí dívít'ôemâa'indá híwó hay chä' dints'úya' inbí t'ôe iwedí.

²⁵ Hedího Demetrius-di iví t'ôe'in hedá wây-á wëndá ha'bi t'ôebá díví'o'indá ovâywé'ge'an, hedí ovâytu'an, "K'ema'in, únhanginná báyéki chä' nanbí t'ôe iwedí gints'úya'nín.

²⁶ Unbo bînmû' hedá í't'oe háa ná'i sen Paul ikanhonnin. I' natú' in jôesi t'owa dâypa'in dâ'y'a'ginmäänídí ta'gennin jôesi wídimuupí, hedí wí'gíngí nää Ephesus-á hedá ná'i Asia nange t'ähká t'owa iví hí' ovâywäyukannan, hedá iví hí' ûnmuudi báyéki t'owa Diana-ví'wedí dívíjâa'an.

²⁷ Hádée nanbí t'ôe i'gedí t'owa híwóhpí díví'ánshaa'amí'in napúuwí. Hedá iwedá madi wá' napúuwí t'owa dí'âaní'in i' hay'i kwee Diana i' to'wí na'índi äy'a'ginmä'iví méesate wí'ûnchä'muupí'in. Hedá tobáháa t'ähkí t'owa nää Asia-windádí hedá in wé'gen

hăwéngé t'ăhki dithaa'indádí năă óe'a'ginmä' wänbo', mađi năă iwedi páadépiye di'ăanı hay'i wínamuupí'in."

²⁸ In t'owa háa Demetrius natú'in dit'oe ihayđi hânho dit'ayyaapóe, hedi dívítuwínunde gin, "Diana năă Ephesus-wi namuu'i báyekí hay'i namuu."

²⁹ Hedi shánkí báyekí t'owa diwé'gepóe, hedi dívít'ehtuwínunde', hedi wên wíje senă' ovănyâ'đi ovănhóhkay'an oe bú' pinge t'owa dívíwé'ge'o' iwepiye. In senă'dá Gaius-á Aristarchus-á gin dakháwă, indá Macedonia nangewin damuu, hedi Paul-ádi wéngé t'ăhki dănjíyende'.

³⁰ Paul in t'owa dikw'ó' diwepiye natsudeda' ovâyhée'ămídí, hewänbo in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'indi óekhă'an.

³¹ Hedá wên Asia-wín p'ó'đedí'in senă' Paul-ví k'ema'in ûnmuu'indi Paul ônt'ôesan óetu'ăămídí in t'owaví páadépiye wí'ikeehûuwípí'in.

³² In t'owa t'ăhki wé'ge shánkí dîntúhkwîntû'. Wênho wên háawên dívítuwínunde', hedá wây-á shánkí piháa wänbo-á. Wên hăyúhayđida' t'owa dínhanginná háadı diwé'gepóe'in.

³³ Hedi in Hudíyodi wí sen Alexander gin nakháwă'i' oe páadépiye óewínúđi óetu'an háa natúuní'in. Hediho Alexander imannan in t'owa dívít'ôeyaaníđi. Nada' in t'owa ovâytu'ăămí'in in Hudíyo wí'ovâyhiwóhpíchăănú-ípídí nă'i napuwamăn ni'gedi.

³⁴ Hebo Alexander-á Hudíyo namuu'in in t'owa dínhanginpóe ihayđi t'ăhkíđibo mađi wíje ôeda t'ăhki shánkí kaygi wänbo dívítuwínunde', "Nă'i Ephesus-winbí Diana hânho hay'i namuu" gin.

³⁵ T'ôediwăn i' bú'wi ta'kandiđi hândă' ovâykannan in t'owa, hedi ovâytu'an, "Un Ephesus-win ímuu'in, t'ăhki t'owa wéngé t'ăhki dikw'ó'nin dínhanginnáhpí'an na'in Ephesus bú'win t'owa nă'i hay'i Diana-ví méesate ûnmuu'i'ây'âyîngimăa'in, hedá i' k'uu Diana waagibá ûnchăa'i' oe makówáđi ûnke't'ă'đi-á wá'ây'a'gindo'.

³⁶ Tóebo wûnkodipí natúuníđi nă'i hăăwí ta'gen wínamuupí'in. Hedânho ánpí íkwo'ní, hedi wíyá háawên wí'úví'ămípí híwó úví'ánshaapíđibo'.

³⁷ Undi nă'in wíje senă' năäpiye bînmaa tobá hăăwí wänbo méesate iwedi wíđănsă'manpí wänbo', hediháa nanbí Diana ây'a'ginmä'iví'gedi háawin t'aywó'nin wídatúhpí wänbo'.

³⁸ Hediho Demetrius-ádi in i-ádi dívít'ôemăa'indádí wí to'wí ônt'e'p'êede-í'in dida'dá, dínkhây'ă' óetsondiwekáanı'in. In tsonnin dívíwé'gekw'óe'ó t'owa ovâytonjó'namíđi, hedi in t'owaví t'ehpide tun ovây't'ôeyande'.

³⁹ Hebo wíyá hăăwí i'gedi íhéeda'dá, hedân úntsíkhakanpoe'o in bú'win p'ó'đedí'indi in t'owa t'ăhki ovâywé'ge'an pihay.

⁴⁰ Nă'i gin otú, gá mađi in Rome-wín tsonnin ditúuníđân un năwewin t'owa unbí p'ó'đedí'indádíbo úvípihănmăa'in. Háa năă thaa napóe waa wínakhây'ăhpí napúuwí'in, hedi tóebo wí'ûnkodipí ovâytu'ăămídí háadı un t'owa úvít'aywé'ge'andi."

⁴¹ Hedi han natú ihayđi ovâytu'an t'ăhkíđibo' inbí'piye dimú-í'in.

20

Paul-á iví k'ema'indádí oe Macedonia-piye hedá Greece-piyá dimăä

¹ T'ăhki hândă' napóe ihayđi Paul-di in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in ovâywé'ge'an, hedi ovâytu'an kwee waa sen waa di'ă'be-íđi. Hedáhá' ovâysengitú'andi ovâyjoe'an oe Macedonia nangepiye namú-íđi.

² Ee Macedonia iwéngé t'ăhki ijíyéndedi in dívíwäyunde'in iwe dikw'ó'nin wá' hanbá ovâyhée'an, hedáhá' oe Greece-piyá namăä.

³ Iwáy wăhăă poje p'óe na'ăn. Ihayđáhă' ikhây'an oe Syria nangepiye kophé iwedi namú-íđi, hewänbo ûnhanginpóe in Hudíyo óeháyji i'gedi dívíhí'máadı, hediho iví ánshaa i'egó'andi oe Macedonia nange i'ge nawáymăä.

4 Nă'in senä' i-ádí dimää: Sopater oe Berea bú'wi', i-á Pyrrhus-ví e'nú ûnmuu; Aristarchus-á hedá Secundus-á oe Thessalonica bú'win damuu'indá; Gaius oe Derbe bú'wi-á; Tychicus-ádí Trophimus-ádí oe Asia nangewindá; hedá Timothy-á.

5-6 Nă'in senä' oe Troas bú'piye dipáadémää, hedí Paul-ádí naa-ádí oe Philippi bú'bo änwóyí', in Hudíyoví shánkí'eedi dínphade píhay, nă'i shánkí'eedi dâytü'o' "Owáaseepí' Pává Dâyk'o'i Thaa" gin. * Ihaydá iwedá kophé iwedi gamää, hedí p'ánú thaa naphade ihaydi oe Troas gapówá, in wé'gendi na'in dítsíkha'máa iwe, hedí wí jáadi iwe gikw'ó.

Oe Troas i' e'nú Eutychus nachuudi óewáywówápaa

7 Dumíngu iwe ívíwé'ge'an i' méesa buwá âyk'o'ídí, hedí Paul-di díhí'máa. Khunpinu puwahaydi ihée'an gá wíyá tháwán iwedi ijâakankhâymáadân.

8 T'âhkídíbo oe wha'k'ay íve giwé'gekw'ó, hedí báyéki naphakókohsaa.

9 Wí e'nú Eutychus gin nakháwá'i nawháphódikhuuchá' deedi na'ân, hedí hânho najôeda'puwamân Paul thaa t'âhki íhí'máadi. Téegîndi najókhândi, na'ân diwedi oe já'wépiye najóke't'á, hedí óedaygi'an dihaydi chu'i óeshaa.

10 Paul wha'k'aydi nawá, hedí idége'disógedi i' e'nú óeba'aakê', hedí ovâytü'an, "Ívíwo'gi wí'ítaachanpúuwípi. Nă'i-á năa nawówámuu."

11 Hedího wíyá oe wha'k'aypiye napee, hedí indádi ipáváhávedi ihúuyan, hedá shánkí ovâyhé'e'an nathay píhay. Ihaydá ovâyjoe'an.

12 I' e'nú íví'piye indi wówá'i óeho', hedí báyéki dihíhchan.

Paul oe Miletus bú'piye namää

13-14 Paul-di ho dítü'an kophé iwedi gipáadémú-í oe Assos bú'piye i' âytsíkha'amídí, hebo i-á nangedíbo namú-í hedí iwe i' wá' i' kophé itokhâymáa. Hedího han íví'an, hedáhá' Assos iwedá Mitylene bú'piyá gimää.

15 Iwedá wa'di kophé iwedi Chios-piye gimää, i-á p'ojâadi namuu, hedá wíyá tháwándá wíyá p'ojâadi Samos-á gipówá. Oe Trogyllium bú' ívíwóyí', hedá wíyá tháwándá oe Miletus bú' gipówá.

16 Paul i'ânshaamägi oe Ephesus wí'iwóyí'nípidí, báyéki thaa oe Asia nange i'ge wínyêenípidí. I-á nawó'on oe Jerusalem napóewídí híwó' dihaydibo', in Hudíyoví shánkí'eedi thaa Pentecost gin dâytü'o dínnáhpídíbo', hádéeho ûnkodídi.

Paul-di in Ephesus bú'in méesate'in p'ó'dédí'in ovâytumakhe'an

17 Wa'di Miletus wáy naji' ihaydibo', oe Ephesus bú'piye it'ôesan, in méesate'in tsonnin ovâytü'amídí íví'piye di'äâ-ídí.

18 In dipówá ihaydi ovâytü'an, "Un t'âhki únhanginná háawi sen omuu'in i' páadé'i thaa Asia opówá ihaydi waabo năa puwahay.

19 Naa Nanbí Sedó Jesus-gí' dâyt'ôe'andi wídáypitegendepí. Hăyân wânbo dâysíhtäâ in t'owaví'gedi o'âyîngipóedí. Báyéki t'ôephade dínpówá in Hudíyodi dí'annin namuudi.

20 Un únhanginná naa wídáywóyí'pí'in hăâwí wânbo úntáy'i wâytü'odi wâykhäge'namídí, hedá íwé'gekw'ó' deejá unbí wháagé i'gá wâyhá'o'.

21 Kay'indi naadi wâytü'an wí'gín Hudíyo-á Hudíyo ímuupí'indá unbí t'aywó'di bînjo'e'amí'in hedá Jôesi Tádávi'piye úvíbé'e-í'indá, hedá Nanbí Sedó Jesus Christ-ví'piye úvíwäyü-í.

22 "Năa-á Jerusalem-piye omân, ginho i' Yă'dâa'i P'owəəəhâadi dítü'andi. Naa wídînhanginnáhpí háa owáy wăhăâ dînpuwagi'o'in, hewânbo nă'indáho dînhanginná:

23 Năa bú' i'ge ots'ú eeje t'âhki, i' Yă'dâa'i P'owəəəhâadi dînthayyan ta'gendi dípansogekhâymáa'in hedá dont'ôephadekhâymáa'indá.

24 Hewânbo háa dînpóe wânbo hăâbo wídînmupí, tobáháa díháyyí háa owówápee-í wânbo'. Naa owânpidá' dóboewá-í'in in t'ôe Nanbí Sedó Jesus-di dítü'an dó'amí'in. Hedí

* 20:5-6 Luke wíyá Paul-ádí naji'.

nă'in t'ôe-á ginnân namuu: I' híwó'di tun Jôesi Tádáví sígísehkană i'gedi pín ta'gedi in t'owa dovâyt'ôe'amí.

²⁵ “Undádí naa oji' Jôesi Tádáví khuu i'gedi wâyt'ôe'odi. Hewânbo năă dînhanginnă wêedi wânbo un diwedi há'to wíyá dímúuní'in.

²⁶ Hedânho năă-á naadi ta'gendi wâytu'âamí nă'in: Wí to'wí Jôesi Tádáví'wedi napedeedáho', tóebo wí'ûnkodipí naa dînchăănú-ídí,

²⁷ gá wó'khunwôeda'pidân wâytu'âamídí hăăwí t'ăhki Jôesi Tádá ikhâymăa'in.

²⁸ Wí'bo bípí'áyîngi'an, hedá t'ăhki hă'in t'owa Jôesi Tádáví'in ûnmuu'indă bin'áyîngi'an, wí k'úwá áyí'di' iví k'úwá i'áyí'do waagibá. I' Yă'dăa'i P'oewaahâadi un wovâytsonninkw'ódi, wên k'úwá áyí'nin waaginbá ímúunídí. In t'owa Jôesi Tádáví méesate eee'in dimuu'in iví'in ûnmuu, ingí' iví ay imăgidi iví ûnp'oe ich'âanídí.

²⁹ Naa dînhanginnă owáy naadi wâyjoe'an dihaydáho', wây-á wên t'owa unbí'ye dipowagí'o, wên t'ayjaa'in khunjó in k'úwá dâyhăănú-ídí di'ăă'ă waagibá,

³⁰ hedi wáy wên unbí jăa diji'indi wânbo in Jesus-ví'piye dívíwăyu'in ovâyhójo'amí, indádí dâypuhkannamídí.

³¹ Hedânho bí'áyîngi'an hă'min t'owadi, hedá wí'ûn'ôede-ípí naadi poje păayo t'ăhki khuu-á thaa-á wâyhă'annin, hedá un ímuudiho naví tsí'p'oe donch'ăa.

³² “Năă wâytumăa, Jôesi Tádádí wovây'áyîngi'amí hedá wovâysígísehkană'o'in wovâyhangin'ânnamí. I' ûnkodi wovâykhăge'namídí kay'in ípaa-ídí hedânho shánkí iví'piye úvíwăăyú-ídí, hedá wá' ûnkodi i' kă'ăă ûnmuu'i wovâydenkw'ódi'i wovâymăăní'in. Hedá to'wên t'ăhki i'di ovâyde'mannin wă' nă'i híwó'di hăăwibá diyămu-í.

³³ Wíyá to'wíwí chă'dá aa-á naagi' wó'da'pí.

³⁴ Naví mandi dăyt'ôe'andi i' dîntáy'i donhógi, hedá hanbá in to'wên naa-ádí diji'in dîntáy'i wă' ingí' dovâyhógi. Un t'ăhki nă'in únhanginnă.

³⁵ Naa hăădi wânbo t'ăhki hă'wăa dăy'an wâykeeyamídí hăa únkăy'ă'in úví'amí'in. Hânho úvíkhăă-í to'wên dîntáy'in bînkăge'namídí. Wí'ûn'ôede-ípí nă'i tun Nanbí Sedó Jesus-ân wí'bo natú'in: “To'wí imă'i-á shánkí nahíhchan to'wí ihónde'iví'wedi.”

³⁶ Paul ihí'bowa ihaydi idége'disóge hedi t'ăhki in wé'gendádí dívíjûusu'an.

³⁷ T'ăhkidíbo hânho dívísíhtăădi Paul óeba'aakê' hedi hânho óesígísegitu'an.

³⁸ Dik'ăykhăapóe i'di ovâytu'andi, “Undi wíyá há'to dímúuní” gin. Hedáhă' t'ăhkidíbo na'indádí i' kophé iwepiye dímăă dísegitu'âamídí.

21

Paul Jerusalem-piye namăă

¹ Na'indi in t'owa âyjoe'an dihaydi i' p'ojăadi Cos gin dăytu'o' iwepiye ta'gebo gimăă. Wíyá thăwăn oe p'ojăadi Rhodes gin dăytu'o' iwepiye gimăă, iwedáhă' oe Patara bú'piyá.

² Iwe wíyá kophé oe Phoenicia nangepiye namăandi na'ăn, hedi ívítógi diwedi gimăă.

³ Cyprus p'ojăadi nanbí yă'măngedí nak'óe, hedi i' giphademăandi âymû'. Iwedá oe Syria nangepiye gimăă, hedi Tyre bú' gipówá. Wí hé iwepiye dăyhondi' dăydaykhăymăa.

⁴ Wa' gin díví'odi wên Jesus-ví'piye dívíwăyunde'in âynuŵă, hedi âyshaadi wí jăadi indádí ívíwóyí'. Indi Paul óetu'an Jerusalem-piye wínamú-ípí gin, gá i' Yă'dăa'i P'oewaahâadi ovâytu'andân hăa ûnpuwagí'o'in.

⁵ Na'in kophépiye wíyá gimú-ídí napóe ihaydi, t'ăhki in senă' inbí kwiyă' hedă inbí áyyăă wóegé oe bú' já'wépiye dípaho', hedi mâap'oe kíngéwi okhă' deedi ívídége'dikw'ódi diwedi ívíjûusu'an.

⁶ Ívisengituhkanbowa ihaydi na'in gimănnin i' kophé iwe ívítógi, hedi in Tyre-windă dívíweeho'.

⁷ Tyre iwedi gimăă hedi oe Ptolmais bú' gipówá. In Jesus-ví'piye dívíwăyunde'in iwe dithaa'in âysengitu'an, hedi wí thaa indádí ívíwóyí'.

⁸ Wíyá tháwän iwedi gipee, hedi oe Caesarea bú' gipówá. Wí sen Philip gin nakháwä'íví'piye gimää, i-á Jôesi Tádáví híwó'di tun ovâyt'ôe'o'i namuu, hedi i-áđí ívíwóyí'. I-á wêe namuu in tsédí diji'in senä' diwedi, in oe Jerusalem ovâyde'mannin in Jesus-ví t'ôekhuwa'in ovâykhäge'namídí.

⁹ Philip-á jónu a'yûn khóhtsaapi'in ûnkw'ó, indá Jôesi Tádáví tukhe'minnân ûnmuu.

¹⁰ Hâyú thaa iwe gikw'ôn dihaydi wí sen Agabus gin nakháwä'i' oe Judea nangedi napówá. I-á wá' Jôesi Tádáví tukhe'bibá namuu.

¹¹ I' sen nanbí'piye na'ää, hedi Paul-ví ba'áa ônkê'di wí'bo iví ândáđí iví mandáđí ipiwhi'an, hedi natú, "I' Yä'dâa'i P'oewahâa natú, gimbá in Jerusalem-win Hudíyodi ôewhikhankhâymáa to'wí ná'in ba'áa iví'in ûnmuu'i', hedá in Hudíyo dimuupí'inbí mange ôekánkhâymáa."

¹² Ná'in git'oe ihaydi in wé'gen t'owa-áđí kay'indi Paul âytumáa oe Jerusalem-piye wínamú-ípi gin.

¹³ Hebo Paul natú, "Hânnan úví'o'? Háadan ísééji'? Háadan dík'áykháa'o'? Naa okhâymuu t'owadi díwhi'ámíđíđá'ba joe, okhâymuu wá' oe Jerusalem Nanbí Sedó Jesus-gí' ochuu-íđí."

¹⁴ Wígínkodípi áyhíjekannamídí, hediho giwänpitú, "Háa Nanbí Sedó Jôesi Tádá natú waa napúuwí," hedi wíyá wí'âytú'anpí.

¹⁵ Wíyá hâyú thaa naphade ihaydi nanbí hääwí âykhây'an hedi Jerusalem-piye gimää.

¹⁶ Wên Caesarea-win Jesus-ví'piye díwíwâyunde'in na'indáđí dimää. Oe Jerusalem gipówáđí Mnason-bí tewhá eepiye dího' iwe gikwoníđí. Ná'i sendá Cyprus-wi namuu, hedi wí in páadé'in Jesus-ví'piye díwíwâyunde'inbí'wedí'i'ba namuu.

Paul-di James-á in méesate'in tsonnindá ovâytú'an háa ûnpóe'in

¹⁷ In Jerusalem-win Jesus-ví'piye díwíwâyunde'indi híhchandi dísigíhógi.

¹⁸ Wíyá tháwän Paul-áđí na'indáđí James-ví'piye gipuwämää. T'ähkí in méesate'in tsonnin wá' iwe dikw'ó.

¹⁹ Paul-di ovâysengitú'an, hedáhá' t'ähkí háa napóe waabá ovâytú'an, háa Jôesi Tádáđí in Hudíyo dimuupí'in ovây'an waa in t'ôe Paul i'annin namuudi.

²⁰ Ovâyt'ôe'andi dit'oe ihaydi Jôesi Tádá kw'áayébo dâymáa.

Hedáhá' Paul-á óetu'an, "Tí'ûu páadé'i', úhanginná báyekí maapaasôn in Hudíyo wá' Jesus-ví'piye díwíwâyumági'in, hedi indá i' tsontun Moses ita'nan deepiye hânho dívíkay'o'.

²¹ Ná'in Hudíyo uví'gedi ginnân ovâytú'an: U'di t'ähkí Hudíyo in Hudíyo dimuupí'inbí nange eeje dithaa'in ovâyhá'o' Moses-ví hí' dâya'a'ginnamípi'in, hedá inbí áyyää in Hudíyoví k'ewe taadi wí'ovâytaa'ámípi'in, hedá in Hudíyoví khuu-á wíđây'âyîngi'ámípi'indá.

²² Ná'in Hudíyo dimuu'in Jesus-ví'piye díwíwâyú'in ta'gendi dínhanginpúuwí ʘ náwe unpówá'in. Hediho ívítsika'yan háa gínkhây'ä' íví'ámí'in.

²³ Gá ginnân: U-á ná'in wítuhkankhâymáa'in ó'an. Nanbí jáa jónu senä' diji', inbí tun Jôesi Tádá dâymági'in háa igí' dívíkhâymáa'in.

²⁴ Indáđí ópûn, hedi háa ditú waa dívíbowa'in dâyekeeyan dihaydi, ʘ-á háa díví'o waa hanbá bi'ámí, hedá ingí' ovâywá'âa-í t'ähkí ovâyk'oewá-íđí. * Gin bi'andáho t'ähkí t'owa dínhanginnáaní ná'i Moses-ví tsontun mân'a'gindo'in, hediho hääwí uví'gedi ditú'di-á ta'gen wínamuupí'in.

²⁵ Hewänbo in Hudíyo dimuupí'in Jesus-ví'piye díwíwâyunde'in na'indi âyta'nan âytú'âamíđí ná'in na'in âywéhpêe'annin: Wíđâyk'o'ípi i' koegí' in wé'gen t'owa inbí jôesi

* 21:24 Wa' in senä' ovâyk'owapíđíbo dínkhây'ä' wên animáa dâykumä-i'in dâyháanú-íđí Jôesi Tádá óemääníđí.

dâymägi'i', † hedá wíðây'ûnp'oek'o'ípi, hedá in animâa ovâyk'éwhihánú'inbí píví i' ûnp'oe napeepí' wá' wíðâyk'o'ípi, hedá wíyá to'wíwí kwee-ádí háa sendáđí wíđívíwho'kw'ôenípí."

²⁶ Hedího Paul-di in jónu senä' i-ádí ovâho', hedí wíyá tháwăn indáđí háa dínkhây'ä' waa díví'an inbí khuu dâ'y'a'ginnamíđí, hedí i' méesate hay'i ee dits'ú in owha' ovâytu'âamíđí háyú thaa ovâyhúuwí'in ná'i t'ähkí dâybowa-íđí. Ihayđânho dâyk'úwákhanugí'o wí'íngí' Jôesi Tádá óemääníđí.

Paul i' méesate hay'i iwe óepankê'

²⁷ Hedí i' jáađi naphademăn dihayđi wên Hudíyo Asia-windi Paul ee méesate hay'i iwe óemû', hedí indi in t'owa iwáyge diji'in Paul-ví'piye ovây'tayjaa'andáhá' óeyâ'.

²⁸ Ginnân dívítuwínunde': "Un t'owa Israel-win, díkhäge'nän. Ná'i-ân namuu i' sen wéngé t'ähkí t'owa ovây'tumáa'i nanbí khuu gínmuu'i hedá nanbí t'owa-á hedá ná'i méesate hay'i-á háagí' wänbo wíginchá'muupí'in, hedá wá' ná'in Hudíyo dimuupí'in wänbo ná'i méesate ee i'đi ovâyts'úde, hedânho ná'i tewhá Jôesi Tádáví' ûnmuu'i' ôñ'a'ginhánú."

²⁹ Gin ditú gá Trophimus oe Ephesus-wi óemû'đân Paul-ádí oe bú' i'ge dajíđi, hedího di'ân Paul-di i' méesate ee óets'úde'in.

³⁰ In t'owa ee bú' i'ge t'ähkí dit'ayjaapóe, hedí wáy Paul nawin diwepiye dívíwănäho'đi óeyâ'đi i' méesate eedi já'wépiye khóhkayđi óeho', hedí in phóđi dâyt'íđi.

³¹ Paul óeháyj'i in dida', hedího to'wí i' Rome-win sundadoví p'ó'đéđi' tsondiví'piye namää óet'ôe'míđí in Jerusalem-win t'owa t'ähkí báyéki dit'ayjaapóe'in.

³² Wesebo i'đi wên sundado inbí tsonnin wóegé ovâywé'ge'an, hedí indá owáy in t'owa diji' iwepiye díví'äähö'. Iví sundado wóegé dipówáđí in t'owađi ovây'mû' ihayđi wesebo Paul óewhăđíđi dívíwóyí'.

³³ I' sundadoví p'ó'đéđi' Paul-ví'piye namääđi iví khóe ônyâ', hedí in sundado ovâytu'an kadénadi óewhi'amí gin, hedá in t'owa ovâytsika'yan, "To-an ná'i sen namuu? Hännan i'an?"

³⁴ Wên t'owa wí hăäwí dívítuwínunde', wây-á wëndá hăäwí piháa-á, hedânho hânho dínthkwíntú'đi wí'ûnkodipí ûnhanginpúuwí'in ta'gendi háa napóe'in. Hedího in sundado ovâytu'an, "Nanbí sundado tewhá iwepiyebo bînts'ûude-í" gin.

³⁵ In sundadođi iwáy she'áy iwepiye óeho', hedí iwedáhá' óetegekê'đi kw'áye piye óepiye, gá in t'owa hânho dívít'ayyaa'odân,

³⁶ hedí Paul ûnwóemăndi dívítuwínunde' "Ja' áyháyj'i" gin.

Paul-di wí'bo iví'gedi in Hudíyo ovâyhée'an

³⁷ In sundadođi Paul inbí'piye óetsudehon dihayđi, Paul-di Greek tundi i' sundado p'ó'đéđi' óetu'an, "Ti wên háawên wítu'âamí?" I'đi Paul óetu'an, "Naa wíđínhanginnáhpíwăn Greek tundi bihée'o'in.

³⁸ Hedího ụ-á wí'unmuupí i' to Egypt-wi', wên t'owa i' nangewin tsonnindađi ovâyhánkannandi', hedáhá' i'đi in jónu maapaasôn (4,000) senä' oe ahkónupiye ovâho', t'owa t'akhănu'in gin ovâytu'o'in."

³⁹ "Joe" gin Paul natú, "Naa Hudíyo-ân omuu. Tarsus bú'wibá omuu, hă'i-á wí bú' hay'i' oe Cilicia nange iwe'i namuu, hedí iwe othá'đe. Ti ná'in t'owa naa díhí'măăní?"

⁴⁰ Hedího in t'owa ovâyhée'amíđi óemăgíđi Paul she'áy kw'áye wáy iwínú, hedí iman-nan dívít'ôeyaaníđí. Dituhán dihayđi inbí Hebrew tundi ovâyhée'an. Ginnân ovâytu'an:

22

¹ "Mă'măă'indá tí'ûuwín páadé'indá, bít'ôeyan. Naadi wâythkankhâymaa naa háawên wänbo híwóhpi'in wíðây'anpí'in."

² Hebrew tundi ovâyhí'măadi dit'oe ihayđi shánkí wänbo hândă' dínpóe.

† 21:25 Námú'đí 15:20.

³ Hedáhá' ovâytu'an, "Naa Hudíyo-ân omuu. Oe Tarsus bú' Cilicia nange iwe o'aypuyä, hewänbo nää Jerusalem osôe. Gamaliel naví háhkandi dînmuu, hedí i'đi áyîngidi nanbí thehtáy pahpá'inbí khuu naa díhá'an. Háa Jôesi Táđá nada' waagi naa pín ta'gedi oda' dáy'amí'in, nää thaa un íkanda' waagibá,

⁴ hedânho naa osôedi o'ân híwó namúuní'in há'in Jesus-ví p'óegé di'ahsaa'in báyéki t'ôephade iwe dovâykáanídí ovâyt'aháanú-ídí, hedí naa otsonpóedí kwiýä'dá senä'dá ovâywhi'ankídáhá' ovâypankw'óđi.

⁵ I' owha' p'ó'dédí'-ádí hedá in tunjowa'-ádí dínkodi wovâytu'âamídí naadi in ta'gen wâytmáa'in. Indá wí ta'di naa dímgí nanbí Hudíyo t'owa oe Damascus bú' dovây máanídí, hedí naa omáa in t'owa Jesus-ví'piye dívíwâyunde'in owáy wăhăä dikw'ó'nin dovâypanhóenídí hedá nää Jerusalem-piye dovâywâymá'ídí ovâytuhchăânú-ídí."

Paul-di ovâytu'an háđídí Jesus-ví'piye iwâyü'in

⁶ "Naa p'óegé omândi oe Damascus bú' opowamân dihayđi taage púnú'dí naná. Tsíkhagipí wí ko makówádí nawá hedí dí'ánkê'.

⁷ Nangepiye okanu, hedí wí to'wídí naa díhí'máađi ot'oe. Ginnân natú: 'Saul, Saul, háadan ú'di naa dí'tôephadekando?'

⁸ Naa otsikapóe, 'Nanbí Sedó, to-an unmuu?'. I'dá dítu'an, 'Naa Jesus Nazareth-wi omuu. Naa i' ú'di dí'tôephadekando'i-ân omuu.'

⁹ In to'wên naa-ádí diji'in i' ko dâymû', hebo i' to'wídí díhí'máa'iví tun wídika'pówápí.

¹⁰ Naa otú, 'Nanbí Sedó, hânnan dáy'amí?' I'di dítu'an, 'Ówínúđi oe Damascus-piye ópûn, hedí iwe wóetu'amí háa úkhây'ă' bí'amí'in.'

¹¹ I' ko hânho nakayđi naa otsí't'aapóe, hedího in naa-ádí diji'indi naa dípahtsaakê', hedí handídi oe Damascus opówá.

¹² "Wí sen Ananias gin nakháwă'i' iwe nathaa. Nă'i sendá ta'gendi Jôesi Táđá óe'a'gin, hedá in Hudíyoví khuu-á t'ăhkí ihon, hedí t'ăhkí in Hudíyo Damascus dithaa'in dítu' híwó'di sen namuu'in.

¹³ Naví'piye ná'ăđi naví nú' iwínú, hedí dítu'an, 'Tí'ûu páadé'i Saul, uví keetan mánke?' Wesebo naví keetan donkê'di i' dómû'.

¹⁴ I'di naa ginnân dítu'an: 'Jôesi Táđá nanbí thehtáy pahpá'indi óe'a'ginmă'i'dân wóede'man háa nakanda'in úhanginnáanídí, hedá Jesus i to'wí iví wówátsi ta'ge ihondi namuu'i nâamúunídá, hedá i' tun wóetuhkankhây máa'i' unt'oe-ídá.

¹⁵ Ta'gendân ú' i'gí' bihée'amí, hedí ú'di t'owa t'ăhkí hăăwí nâamû'i hedá unt'oe'i-á ovâytu'âamí.

¹⁶ Hedího nää wíyá shánkí wívitsíkha'amípí. Ópûn, un'p'ó'p'oe'púuwí, hedá Jesus nádaa'an uví t'aywó'di wônjâa'amídí, gin Ananias-di dítu'an."

Paul-di ovâythayyan Jôesi Táđáđi óetu'annin in Hudíyo dimuupí'inbí'wepiye namú-i'in

¹⁷ "Jerusalem-piye owáymăa ihayđi i' méesate hay'i ee ots'ú'di o'ăăji' waabá dînpóe.

¹⁸ I' ăă iwe Nanbí Sedó Jesus dómû', hedí dítu'an, 'Oe Jerusalem hăăwí naví'gedi ovâytuhkankhây máa'i há'to wônsígí'amí, hedího ówănăki', iwedi ópeeve.'

¹⁹ Hedí naa otú, 'Hewänbo Nanbí Sedó, indá dínhanginnân naa wéngé t'ăhkí i' Hudíyoví méesate eeje dáyjýéndewän in uví'piye dívíwâyunde'in dovâypanhóenídí hedá dovâywhăânídá.

²⁰ Hedí Stephen i' uví'gedi ovâyt'ôe'andiví ûnp'oe ôneh'áa ihayđi, naa wá' ok'aawin ee nú'. In to'wêndi óhéyi'ninbí k'éwé'i aa dovây'áyînmăa, hedí híwó díví'o' gin naa o'ân.'

²¹ Hewänbo Nanbí Sedó Jesus-di dítu'an, 'Ópûn, naadi kayi' wăhăăpiye wísankhây máa, in Hudíyo dimuupí'inbí'wepiye.'

²² In t'owadi Paul ônt'ôeyande', hewänbo nă'i hí' in Hudíyo dimuupí'inbí'gedi natú ihayđi dívít'ehtuwínú, "Binhe', wínachă'muupí nawówáyêenídí."

²³ Wídituhánde pídí shánkí dívítuwínunde?, hedi inbí k'ewé'i aa dâythathá'o? hedá kw'áye piye dâynahchânunde dâyekeeyamídi dit'ay'in.

²⁴ I' Rome sundado p'ó'dédí'di in sundado ovâytu'an Paul inbí'piye óets'ûude-í'in óewhăwhă'namídi hedânho ûnhanginpúuwídi háadí in t'owa Paul-ví'piye dívít'ehtuwínunde?

²⁵ Hediho óewhiwínú púwhí'dí óewhăănídí, hebo Paul-di óetu'an in tągintă (100) sundadoví tsondi iwe tsowa nawindi?, "Tí i' tsontun natû' úk'óe'in naa díwhăănídí? Naa-á oe Rome dínkhăwăta'k'óe, hedi wa'di wíwínkeek'û'pí háa naa híwóhpí dáy'annin háa joe."

²⁶ Nă'in nat'oe ihaydi in sundadoví shánkí p'ó'dédí'ví'piye namăa hedi óetu'an, "Tí úhanginná háa bitsiyekhây'o'in? Nă'i sendá oe Rome ûnkhăwăta'k'óe."

²⁷ I' sundadoví shánkí p'ó'dédí' Paul-ví'piye namăadi óetu'an, "Dítu'an, ti oe Rome úkhăwăta'k'óe?" "Hedân hoi" gin Paul natû.

²⁸ Óetu'an Paul, "Naa oe Rome dínkhăwăta'k'úwídi báyéki chă' dáywá'âa." Paul-di óetu'an, "Naví tádá'in Rome-win t'owa damuudiho naa wá' Rome-wibá omuu."

²⁹ Wesebo in to'wên Paul óetsikakhây'măa'in iví'wedí dívíjâatăă. I' sundado tsondi p'ó'dédí' wânbo nakhunwôeda'póe ûnhanginpóedí Paul-á Rome-wi t'owabá namuu'in, gá i' báho natsonpóedân kadénadi Paul óewhi'amí'in.

Paul-di in Hudíyo tunjowa' ovâyhí'măa

³⁰ I' sundado tsondi p'ó'dédí' nahangin'ânda' ta'gendi háawin híwóhpí'in in Hudíyodi Paul ônychânunde'in, hediho wíyá thăwăn óewhihsuu hedi in Hudíyo owha' p'ó'dédí'in hedá in wê'gen Hudíyo p'ó'dédí'indá dívíwé'ge'amí'in ovâytu'an. Ihaydiho Paul óets'úde inbí páadépiye óewéenú-ídí.

23

¹ Paul-di in tunjowa' ta'ge ovâymúndedí ovâytu'an, "Tí'ûuwín páadé'in, Jôesi Táđávi páadépiye nă'in naadi wâytu'âamí: Naví pí'nă k'ó'jé dínhanginná naví wówátsi thaa t'ăhki híwó'nin wówátsi donhonnin."

² Nă'in nat'oedí Ananias i' owha' p'ó'dédí' namuu'i'di in Paul-ví nú' diwinnin ovâytu'an sóe eedí óemaphăave-í'in.

³ Paul-di óetu'an, "Ū-ân Jôesi Táđávi wóemaphavekhây'măa. Wí paa ijánúmăa'i waagi'ba unmuu. Úkhây'ă' úhanginpúuwí'in háa wên t'aywó'nin dáy'annin háa joe, nă'i tsontun namuu'i natû' waagi, hewânbo ū wí'bo hă'i tsontunbá wínăa'a'ginpí, nă'in t'owa dísomaphăave-í'in ovâytu'andi."

⁴ In iwe diwinnindi Paul óetu'an, "Háadan Jôesi Táđávi owha' p'ó'dédí' uví hí'dí mân'a'ginhánunde?"

⁵ Paul-di ovâytu'an, "Tí'ûuwín páadé'in, naa wíđínhanginnáhpí owha' p'ó'dédí' namuu'in. Dínhanginnândáho há'to han otúuníwăn, gá Jôesi Táđávi ta'nin diwe ginnân nata'muudân: Wígínkhây'ăhpí wên háawên t'aywó'nin nanbí t'owaví tsonninbí'gedí gitúuní'in."

⁶ Hedi Paul-di ovâymu' wáy wên in iwe diji'in Sadducee t'owa dimuu'in hedá wênda Pharisee t'owa-á. Hediho kaygi in tunjowa' ovâytu'an, "Tí'ûuwín páadé'in, naa Pharisee t'owa-ân omuu, naví táđá Pharisee-bá dínmuu. Năwe dítsondiwekán gá in dichuu'in diwáywówápúuwí'in dáywâyundedân."

⁷ Han ovâytu'an dihaydi in Pharisees-ádi in Sadducees-ádi dívítuhkannan, hedi diwi-jedeedí wêege'in dipóe.

⁸ Gin díví'an gá in Sadducee t'owa wíđívíwâyundepídân in dichuu'in wíyá diwáywówápúuwí'in, hedá p'owăăhăa-á makówáwin t'ôepă'ăă'indá diji'in wíđívíwâyundepí; hewânbo in Pharisee t'owa-á dívíwâyunde diji-ákun.

⁹ In t'owa t'ähkí shánkí kaygi dívítuwínunde', hedi wên Hudíyoví khuu dâyhá'o'in, Pharisee t'owabá dimuu'in, dívíwínúdí kay'indi ditú, "Nă'i sendá wên háawin t'aywó'nin i'annin wânbo wí'âyshaadebí. Mađi háđéewáy wí p'owəəhâđi háa wí makówáwi t'ôpa'əə'i'di ta'gendi ôehée'an."

¹⁰ Hânho dívítuhkandodi dívítsaakhây'o', hediho i' sundado tsondi p'ó'déđi' nakhunwôeda'póe. Na'ánde Paul hânho óewa'amí'in, hediho in sundado ovâyjôn, "Ja' bípûn, Paul bînkê'di hă'in Hudíyoví'wedi bînjâa'amí, hedi unbí'piyebo bints'ude."

¹¹ I' khun Paul-ví hânge Nanbí Sedó Jesus nakwînuđeedi óetu'an, "Wí'unkhunwôeda'ípi. U' oe Jerusalem navi'gedi ho bihée'an, heđá oe Rome hanbá bikhâymaa."

Paul óeháyji'in dida'

¹²⁻¹³ Wíyá tháwân hédéndi wên Hudíyo dívíwé'ge'an dívíhée'amíđi wên ánskaa dâyk'úuwíđi. Ditú, "Ívíhâđákhâymaa, hedi wí'ívíhúukankhâymaapi Paul âyhay píhay. Han íví'anpíđá, tobá Jôesi Táđáđi dítuhchăănú-í." Nă'in gin ditú'in jónăntă'diví (40) shánkí diji'.

¹⁴ Hedi dimăa in owha' p'ó'déđi'indá heđá in Hudíyo tsonnindá inbí'wepiye, hedi háa dâywéhpêe'annin ovâytu'an. Háa dikanda' i'gedi ovâythayyan dihayđiho ovâytu'an,

¹⁵ "Năa undáđi heđá in tunjowa'dáđá i' sundado'v tsondi p'ó'déđi' bint'ôesan. Bintu'an Paul năa unbí'piye óemá'í'in. Bintu'an shánkí íhangin'ânda' háa Paul i'annin. Na'indáho gikhâymuuní âyháyjídí năa tsowa napówápíđibo'."

¹⁶ Hebo Paul-ví măămă'ay nat'oe dívíkhakwogí'o'in óeháyjídí, hediho in sundado'v piye nats'undi i'gedi Paul óetu'an.

¹⁷ Paul-di wí tăgintă (100) sundado'v tsondi óetuhkănnandi óetu'an, "Nă'i e'nú i' sundado tsondi p'ó'déđi'ví'piye năhúu. I' e'núđi wên háawên óetu'amí'in nada'."

¹⁸ Hediho i' e'nú i' sundado'v tsondi p'ó'déđi'ví'piye óeho', hedi óetu'an, "Paul i' to gínpanăndi'di naa dítuhkănnandi dítu'an nă'i e'nú uví'piye dómá'í gin, wên háawên wóetu'ăamí'in nada'di."

¹⁹ I' sundado'v tsondi p'ó'déđi'đi i' e'nú oe hângepiye óepahtsaakê' wí'bo dayêenídí, hedi óetsika'yan, "Hăă-an naa dít'ôe'amí'in unda'?"

²⁰ I' e'núđi óetu'an, "In Hudíyo dâywéhpêe'an wóedaa'amíđi tha'di Paul tunjówháagépiye óehúuwíđi, háa i'annin shánkí dihangin'ânda' waagibá.

²¹ Hebo wíwóewăyukannamípi. Jónăntă'diví (40) shánkí senă' dívíkhakw'ó óeháyjídí. Jôesi Táđávi páadépiye dívítunmăgi wíđívíhúuyamípi'in wíđây'p'oesuwwă-ípi'in Paul óehay píhay. Năa dikhâymuu hedi ditsíkha u' untúuníđi i' năasaaní'in."

²² Óetu'an i' e'nú, "To'wí wânbo wínăatu'ăamípi nă'i dít'ôe'andi'." Hedi iwáygedí óesan.

Paul i' tunjó Felix-ví'piye óeho'

²³ Hedi i' sundado'v tsondi p'ó'déđi'đi wây-á wíje senă' ovăntuhkănnan, indá tăgintă (100) sundado dăntsonmăa'in damuu, hedi ovăntu'an, "Wíje tăgintă (200) sundado nangedi'indá, heđá tségintă (70) kwăăjêe k'éwéđi'in sundado-ă, heđá wây-á wíje tăgintă (200) júnphé wóegé'in sundado-ă ovâytu'an dívíkhây'amí'in, năa khun whănu iwăypiye oe Caesarea-piye dimú-íđi.

²⁴ Heđá wíje wên kwăăjêe Paul i' íhsôege-ígí' bínputesoge, hedi oe Felix i' tunjóví'wepiye bin'âyínhúu."

²⁵ Hedi wên ta'nin ita'nandi gin natú:

²⁶ "Naví tunjó Felix hânho wí'a'gindi', naa Claudius Lysias-di wísengitú'an.

²⁷ Wên Hudíyodi wí sen Paul gin nakhăwă'i' óeyă'di óekhe'khâymaawân, hewânbo naa dínhanginpóe i-ă oe Rome ûnkăwăta'k'oe'in, hediho in sundado-ăđi omăa inbí mangedi dójăa'amíđi.

²⁸ Háawin híwóhpí'in ônchänunde'in naa ohangin'ânda', hedího inbí tunjówháagépiye naadi dóho'.

²⁹ Naa dínhanginpóe in híwóhpí'in ônt'e'p'ídénde'indá wên háawin kâ'y'in wänbo óepansóege-ídí háa óeháyjídí wínamuupí'in. In Hudíyo wên háawên inbí khuu í'gedíq' dívíwänpihí'máa.

³⁰ Ihaydáhá' to'wídí naa dít'ôe'an dâywéhpêe'annin ná'i sen óekhegí'o'in, hedího wesebo uví'piye i' dósan, hedí in to'wên in híwóhpí'in ônt'e'p'ídénde'in dovâytu'an uví'piyân dimú-í'in wóetu'âamídí háadí iví'piye dít'ay'in" gin ita'nan.

³¹ Hedího in sundado háa ovâyjôn waagi díví'an. Khu'édéí oe Antipatris bú'piye Paul óeho'.

³² Wíyá tháwän in sundado kwääjêe k'éwédí'indíq' Paul óehon, hedí in wé'gen sundado inbí'wepiye dívíweeho'.

³³ Oe Caesarea bú' in Paul-'in dipówá ihaydi i' tunjó in ta'nin ôn'an hedí Paul iwebo óejoe'an.

³⁴ In ta'nin i' tunjó itunkanbowa ihaydi Paul óetsika'yan, "Wé'i nangewi-an unmuu?" "Oe Cilicia-wi-ân" gin Paul-di óetu'an.

³⁵ I' tunjó ná'in nat'oeđi Paul óetu'an, "Owáy in to'wên wônt'e'p'ídénde'in dipówá ihaydânho naadi wíntunjó'namí." Ihaydá in áyí'nin ovâyjôn Paul híwó óe'áyîngi'ámí'in i' tewhá hay'i Herod ik'û' iwe.

24

In Hudíyodi Paul ônt'e'p'ídénde'

¹ P'ánú thaa naphade ihaydi, Ananias i' owha' p'ó'édéí' namuu'i-á hedá wên Hudíyo tsonnindá dipówá. Wí sen Tertullus gin nakháwǎ'i' hânho nahí'há'i namuu'i' indáđí dâykán, hedí i' tunjóví'piye dimää i' tunjó óetu'âamídí háa Paul i'annin.

²⁻³ Paul óets'úde, hedí Tertullus-di i' tunjó óehée'an Paul ônt'e'p'êede-ídí. Ginnân natú: "Nanbí tunjó Felix, u' báyéki wí'a'gindi', báyéki gikú'daapóe t'ǎhkí na'ingí' wéngé t'ǎhkí bí'andi namuudi. U' unmuudânkunho hânpídíbo báyéki paayo githaa, hedá uví hangintandi báyéki híwóhpí' nanbí nan diwedi dínjâa'an.

⁴ Náa naa wó'da'pí hânho wíjâap'íde'ámí'in, hedího unsehkanát'óedí wí hây tǎhkiwän dînt'óeyaaní, han unchanpóedí.

⁵ Ginnân hín napóe: Na'indi ná'i sen ovây't'owat'e'ya'dodí âymû'. Ná'in Hudíyo wéngé t'ǎhkí ovây'pitsaakando', hedá i-á p'ó'édéí' namuu in to'wên i' Nazareth-wi senbí háhkan deepiye dívíwâyunde'ingí'.

⁶⁻⁸ Nanbí méesate hay'i wänbo i'a'ginhánú, hedânkun âypankê'. Gida'wän âytunjó'namí'in âynuuwǎ-ídí háa ta'gendi nanbí khuu i'a'ginnanpídí háa joe. Hebo Lysias i' sundadoví tsondi p'ó'édéí' napówá, hedí kay'indi nanbí man diwedi óejâa'an, hedáhá' ovâyjôn in to'wên ônt'e'p'íde'in uví páadépiye dí'ǎǎ-ídí. U'đi wí'bo híwó ná'i sen nâatsika'yandáho úhanginpúuwí t'ǎhkí ná'i iví'gedí wít'e'p'ídénde'i ta'gen namuu'in" gin ovâytu'an.

⁹ T'ǎhkí ná'i Tertullus Paul-ví'gedí natû'di' in Hudíyo hanbá dítú, hedá dítú i' t'ehpíde tun Tertullus ihí'máa'i ta'gen namuu'in.

Paul wí'bo iví'gedí ihí'máadí i' tunjó Felix óetu'an híwóhpí wí'i'anpí'in

¹⁰ I' tunjó imannan Paul óehí'määníđí, hedího ginnân Paul-di óetu'an: "Naa dínhanginná báyéki paayo ná'in t'owagí'in tunjówháagé un'annin, hedânho báyéki ohíhchan dáyhée'ámídí wí'bo dáy'aywoenídí.

¹¹ Mađi tă'di wíje (12) thaa phade ihaydi naa Jerusalem-piye omää Jôesi Táđá dó'a'ginmääníđí.

12 T'ôepídíbo úhanginpúuwí ná'i ta'gendi namuu'in. Naa to'wí-ádí wídaytuhänbopí, hedá wíðovây't'owat'e'ya'nanpí i' Hudíyo méesate hay'i' iwe, háa inbí méesate hí'índi eeje wänbo joe, hediháa i' bú' i'ge wänbo joe.

13 Indá wíðinkeekankodipí ná'i naví'gedi dînt'e'p'íðénde'i ta'gen namuu'in.

14 “Hebo ná'innân naa otúuní: In p'óegé iwe naa dáy'ahtuyende'indá ná'in t'owa ditû' pi'wên p'óegé namuu'in, hewänbo i'ge dáy'ahtuyendedi Jôesi Tádágí' dáy't'ôemáa, i-á nanbí thehtáy pahpá'indi óe'a'ginmä'. T'ähkí ná'i khuu Moses ita'nandi' hedá in Jôesi Tádáví tukhe'min dáyta'nandi-á naa dáywäyunde'.

15 Háa ná'in t'owa dívíwäyunde'in napuwagí'o'ínbá naa wá' dáywäyunde', hedí ginnân namuu: Jôesi Tádádí t'ähkí in dichuu'in ovâywówápakhâymaa, híwó'nindá híwóhpí'indá.

16 Hedí gin dáywäyundedi, häädi wänbo t'ähkí dáykhäädé Jôesi Tádáví páadépiye hedá t'owaví páadépiyá híwó dáytsiye'amídí, hedânho naví pí'ná khó'jé dînhanginnánídí híwó dáykanhonnin.

17 “Báyékí paayo Jerusalem bú' iwe wó'änpiwän, hedáhá' dáywáybun wí chä' in naví t'owa dikäkw'ó'nin dovâymaßánídí, hedá wí naví hääwí dînmúuní'i-á Jôesi Tádá-á dómäänídá.

18 I' méesate hay'i ee gin dáy'o' ihaydi in t'owadi naa dímu'. Naa dáykhây'anho' Jôesi Tádá dó'a'ginmaßánídí, nanbí khuu gínmuu waabá. Báyékí t'owa iwe wíðijihpí, hedí t'ähkí händä' naná.

19 Wên Asia-win Hudíyo wá' iwe diji'. Indáho dínkhây'ä' wóetu'âamí'in háawin wên t'aywó'nin naa dáy'annin, naví'gedi wóet'e'p'êede-i'in dida'di.

20 Hewänbo nää näwe wíðijihpídí, tobá ná'in diji'indân wóetu'âamí háawin t'aywó'nin dáy'annin dínhanginpóe'in in Hudíyoví tunjówháagépiye díkán dihaydi.

21 Ná'in wéhpêedä'mân dáy'an iwe owin dihaydi: Dáytwínúdí dovâytu'an, ‘Naa dítsondiwekán gá in dichuu'in diwáywówápúuwí'in dáywäyundedân’ ” gin Paul-di óetu'an.

22 Felix Jesus-ví p'ôe i'gedi híwó ûnhanginná, hedího in iwe diji'in ovâytu'an, “Nää-á wíyá wí'ívíhée'amípí. Owáy Lysias i' sundadóv'í tsondi p'ó'dédi' napówá ihaydânho naadi wâytu'âamí háa unbí hí' i'gedi o'ánde'in.”

23 Hedího wí sundadóv'í tsondi gin óetu'an, “Ná'i sen ná'áyîngi'an, hewänbo napannân waagidá joe. Iví k'ema'in i' ovâypuwämääní, i' hääwí ûntáy'i' ônkáanídí.”

Felix-ádí Drusilla-ádí Paul ônt'ôeyan

24 Wí háyú thaa naphade ihaydi Felix nawáy'ää iví kwee Drusilla wóegé, i-á Hudíyo kwee-ân namuu. Paul óets'údedi dânt'ôeyansóge, hedí Paul-di ovánthayk'û' hádídí to'wí Christ Jesus-ví'piye iwäyü-i'in.

25 I'di ovänhí'máa hádídí inbí wówátsi ta'ge dänhúuwí i'gedi, hedá háa dawänpida' waa dänkanhúuwí'in wíðänkhây'ähpí i'gedá, hedá i' thaa Jôesidi t'owa ovâykeekw'ôení háa híwó háa híwóhpí díví'an ni'gedá. Han ihí'máadí Felix nakhunwôeda'póedí óetu'an, “Náwedí ópeeve wíyá wítuhkánnan píhay, häädi naa dînpóe ihaydi.”

26 Hebo Felix natsíkha Paul-di óechä'määnídí, hedânho óewá'âadá óema'p'äädi-i, hedího ihaydä' óetuhkándo' i-ádí ihée'amídí.

27 Wíje paayo daphade ihaydi Felix óetunjójáa'an hedí Porcius Festus natunjósogedee. Felix-di Paul oe pan diwebo óejoe'an, in Hudíyo-ádí nak'emamúuní'in nada'di.

25

Paul nada' Caesar-di ôntsonnamí'in

1 Festus i' tunjó ts'aabi namuu'i' oe Caesarea bú' napówá, hedí poje thaa naphade ihaydá iwedá oe Jerusalem bú'piyá namää.

2-3 Oe Jerusalem napówá ihaydi in owha' p'ó'dédí'indádí hedá in wé'gen Hudíyo senä' he'ennindádí Paul wíyá ònt'e'p'íde, hedí kay'indi Festus dida'póe wên hääwên ovây'amídí. Dida' Paul oe Jerusalem-piye óemá'í'in, gá dínwéhpêemuudân dívíkhakw'òení'in óeháyjídí wa' p'óegé namändibo'.

4-5 Felix-di ovâytu'an, "Paul-á oe Caesarea napannän. Naa wí hâyú thaa iwe oepiye owáymän. Hedáho wên unbí senä' he'ennin bîntu'âamí naa-ádí dimú-í, hedí wên híwóhpí'in Paul i'andáho', indi óetunjó'diwekáaní."

6 Festus mađi wíyá kháve háa tă thaa iwebo iwóyí', hedáhá' Caesarea-piye nawáymää. Wíyá tháwän ovâytsónnamídí isóge, hedí in sundado ovâytu'an Paul dikenmú-í'in.

7 Paul óekán, hedí nats'ú' dihaydi in Hudíyo oe Jerusalem-di di'ää'in iví nú' iwéngé diwindi ònt'e'p'íde'ndé' ditú' báyéki kâ'y'i hääwí híwóhpí' i'andi, hewänbo wídínkodípí ta'gendi dâythayyamídí nă'i ditú'di ta'gen namuu'in.

8 Paul wí'bo i'aywoenídí ihée'andi gin natú: "Naadi in Hudíyoví khuu wídovây'a'ginhánupí, hedá nă'i Hudíyoví méesate hay'i ee a'ginkhanugí' wó'ts'úhpí, hedá wên háawin t'aywó'nin wänbo in Rome-'inbí tsondi Caesar-ví'piye wídáy'anpí."

9 Hebo Festus in Hudíyo ovâyhíwó'namí'in nada', hediho Paul óetsika'yan, "Ti oe Jerusalem-piye unpunda' iwe naví páadépiye wîntsonnamídí nă'i wônt'e'p'íde'nde' i'gedi?"

10 Paul-di óetu'an, "Joe, năwebânkun dîntsonnamí'in oda'. Năä uví páadépiye owindi i' tsondi Caesar-ví páadépiye owin dîntsonnamídí waagibá namuu. Hedá wá' u-á wí'bo híwó úhanginná wên háawên t'aywó'nin wänbo in Hudíyoví'piye wídáy'anpí'in.

11 Wáy wên háawên t'aywó'nin dáy'andáho', hedí nă'in t'aywó'nin namuudi ochuu-í'in dînkây'ädáho', há'to otúuní wídíháyjípí'in. Hebo năä hääwí nă'in t'owadi dînt'e'p'íde'nde' ta'gen namuupídá, to'wí wänbo wí'ûnk'óepí inbí mängepiye dikáaní'in. Hediho oe Rome diwe Caesar-ví tunjówháagé iwe dîntunjó'namí'in oda'" gin Paul-di óetu'an.

12 Festus-di in óetumakhemáa'in ovâyhée'an, ihaydáhá' Paul-ví'piyá ibéedí óetu'an, "Caesar-ví tunjówháagé iwe wôntunjó'namí'in unda'diho iví'piye wísaaní."

Paul-di Agrippa-ádí Bernice-ádí ovänhée'an

13 Hâyú thaa naphade ihaydi i' tsondi Agrippa iví kwee Bernice-ádí oe Caesarea dapówá Festus óesengitú'amídí.

14 Wí hâyú thaa da'än dihaydi Festus-di Paul-ví'gedí Agrippa óet'òe'an. Ginnân óetu'an:

"Năä pan diwe wí sen na'än Felix i' tunjó phade'í'di óe joe'andi'.

15 Naa oe Jerusalem oji' ihaydi in Hudíyo owha' p'ó'dédí'indi hedá in tsonnindá hă'iví'gedí dít'e'p'íde, hedí in dida' otúuní'in hă'i t'ehpide tun ta'gen namuu'in.

16 Hewänbo dovâytu'an, 'In Rome-windi hânhay wänbo wí to'wí wí'óekánde'pí in to'wên ònt'e'p'íde'nde'inbí mange. Páadé nakhây'ă' in to'wên ònt'e'p'íde'nde'inbí páadépiye iwéenú-í'in, hedân wí'bo i'aywoenídí ihée'amí nă'i hääwí ònt'e'p'íde'nde' i'gedí."

17 "Hediho năwe diwé'gepóe ihaydi wídáytsíkha'anpí. Wíyá tháwänho dovâytsónnamídí dáysóge, hedí in sundado dovâytu'an i' sen óets'ûude-í'in.

18 Iví'gedí dít'e'p'íede-ídí dívíwínú ihaydi, naa o'än wên háawin kâ'y'in i'annin dítuhkankhâymaa'in, hebo han wídíví'anpí.

19 Nă'i sen Paul gin nakháwă'í-ádí dívíwänpituhkando' inbí wäyü dínmuu i'gedí hedá wí sen Jesus gin nakháwă'í'gedá, i-á nachuu wänbo Paul natú nawówájí' gin.

20 Naa wídínhanginnáhpí hádídí dóshaa-í'in nă'i hääwí háawin namuu'in, hediho dótsika'yan, "Ti oe Jerusalem-piye unpunda', iwe nă'i hääwí wônt'e'p'íde'nde' i'gedí wîntunjó'namídí?"

21 Hebo Paul nada'póe nää pan diwebo nachani'in hedá iwedá Caesar-ví tunjówháagépiye namú-í Caesar-di ôntunjó'namídí. Hedího in sundado dovâytu'an óe'âyí'namí'in Caesar-ví'piye dósan píhay" gin Festus-di Agrippa óetu'an.

22 Hedí Agrippa natú, "Naa wá' nã'i sen háa natû'nin ot'oe-í'in oda'." Festus-di óetu'an, "Tha'dibo unt'oe-í-áhay."

23 Wíyá tháwân Agrippa-ádi Bernice-ádi nã'i íve hay'i dats'ú, wên sundado tsonnin he'ennin wóegé hedá wây-á bú'win tsonnin wóegá. Sa'wó da'aamuu, hedá hääwí t'ähkí hânho sa'wó nakeet'óe. Festus natsonpóe Paul óets'úude-í'in.

24 Hedí Festus-di ovâytu'an, "Tsondi Agrippa hedá un t'owa nãwe íji'in t'ähkí, binmú'dí nã'i sen. Iví'gedi t'ähkí in Hudíyodi oe Jerusalem-windádi hedá nãwe diji'indádi naa díhee'an. Dívítu'wínúndedi naa dítu'an nã'i sen óeháyí'in ûnkhây'ä'.

25 Naadi wên háawin wânbo wíðônshaapí óeháyídí. Hebo i-á wí'bo nada'póe Caesar-di ôntunjó'namí'in, hedího naa dáy'ánshaamägi Caesar-ví'piye dósani'in.

26 Hebo hääwí wânbo wíðínhanginnáhpí nã'i senbí'gedi naví tsondi p'ó'dédí' Caesar dônta'namí'in. Hedânho un t'ähkíví páadépiye dómaa bînhée'amídí, hedí shánkídí uví páadépiye, naví tsondi Agrippa. Hedí bîntsikabowa ihaydi shánkí dínhanginpúuwí hääwí í'gedi Caesar dônta'namí'in.

27 Han dáy'an, gá dínchanpóedân bondoe'i namúuní'in wí pan dósani'dí páadé wíðovâythayyanpídí hää í'gedi ônt'e'p'ídénde'in."

26

Paul wí'bo i'aywoenídí ihí'máadí Agrippa óetu'an híwóhpí wí'i'anpí'in

1 Agrippa-di Paul óetu'an, "Naadi wínk'úya' uví'gedi bipihée'amídí." Hedí Paul iman-nandi ihée'an wí'bo i'aywoenídí. Gin natú:

2 "Tsondi Agrippa, nää naadi wítuhkankhâymaa naví'gedi hedá nã'i hääwí nã'in Hudíyodi naa dînt'e'p'ídénde' í'gedá, hedí naa ohíhchan u-ân í' unmuu'in uví páadépiye owindi.

3 Hedí shánkídí ohíhchan u-á ta'gendi nã'i Hudíyoví khuu dínmuu í'gedi úhanginnândi, hedá úhanginná wáygehää handa' wíðíví'ánshaa'opí'in. Hedího pín ta'gedi wída'máa dînt'óeyaaní'in.

4 "T'ähkí in Hudíyo dínhanginná háa naví wówátsi donphade'in o'e'núji' ihaydi waag-ibo', wí'gín oe naví nangá hedá oe Jerusalem bú' iwá.

5 Hedí in dida'dáho wóetu'âamí nã'in: Báyéki paayo dínhanginná naa páadédíbo Pharisee omuu'in, hedí nã'in Pharisee t'owa-á nanbí khuu shánkí kay'in dâyhúja' nã'in wé'gen Hudíyo t'owaví'wedi.

6 Nää naa dítonjó'diwekán gá dáywâyundedân Jôesi Tádá í'amí'in iví tun nanbí thehtáy pahpá'in ovâymägi'in.

7 T'ähkí in tä'dí wíje Israel-ví e'nûnbí ây iwedi'in wá' nã'in in Jôesi Tádá natú'in ikhâymaa'ínbá díwâyunde', hedího khuu-á thaa-á í' óe'a'ginmä'. Hedí nää, naví tsondi unmuu'í', naa wá' hanbá dáywâyundedíbo in Hudíyodi naa dînt'e'p'ídénde'.

8 Heháadan un Hudíyo wí'únkodípí úwíwäyyú-ídí Jôesi Tádádí in dichuu'in ovâywâywówápa'in?

9 "Naa-ân o'ânwân báyéki dínjänäkíkanpoe'o'in nã'i Jesus oe Nazareth-wi gin nakhawä'íví'piye.

10 Hedího oe Jerusalem han dáy'an. In owha' p'ó'dédí'indi naa dínk'û' báyéki t'owa Jesus-ví'in ûnmuu'in dovâypankw'ôení'in, hedá ovây't'akhānukhâymaa ihaydi naví tun wá' eepiyebá dáymägi.

11 Hâyānbo naa omää in Hudíyoví méesate eejepiye otsonpúuwídí ovâywhähwhä'namídí, hedá dáykhää dovâykaygi'amídí dítu'unídí Jesus-ví'piye

wídíwíwäyundepí'in. Naa hânho inbí'piye ot'ayyaapóedí Hudíyo namuupí'wi bú' i'ge dáykhénjáyénde dovâyhóenídí."

Paul-di Agrippa óetu'an háa ûnpóe'in hediho Jesus-ví'piye iwäyunde'in

12 "Hediho han dáy'amídí naa oe Damascus bú'piye omänwän. In owha' p'ó'déedí'indi wên ta'nin ho dîn'an dóhûuwídí dînk'ûuwídí in Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in dovâypanhóenídí.

13 Naví tsondi unmuu'i', taagedí oe p'óegé omän dihaydi wí ko oe makówádí nawândi dómû', i' thanbí shánkí nakohkay'i namuu, hedi ná'i kodí na'in gimännin t'ähkí dí'ánhógi.

14 T'ähkídíbo nange gikanu. Ihaydi wí to'wídí Hebrew tundi díhéé'andi ot'oe. Dítu'an, 'Saul, Saul, háadan naa dít'ôephadekando'? U wí'bo biwänpiwá'o', wí búdu in phék'e'indi óesanhonin i'á'ts'ádíndedí ipiwá'o' waagibá.

15 Naa otsikapóe, 'Nanbí Sedó, to-an unmuu?' I'dí dítu'an, 'Jesus-ân omuu, u'dí dít'ôephadekando'i'.

16 Nää ówínú. Naa uví'piye dáykeeyan gá wíde'mandân naví t'ôe dîn'amídí, hedi u'dí t'owa ovây't'ôekankhâymaa nää thaa dímû'in, hewänbo ná'ida'ba joe, owáy wíyá uví'piye dáykeeyandi háäwí wítuhkangí'o'i wá' ovây't'ôekankhâymaa.

17 Naadi wísankhâymaa wí'gín in Hudíyo dimuu'inbí'piye hedá in Hudíyo dimuupí'inbí'piyá, hedi inbí'wedi naadi wín'aywoeni.

18 Dínkhunná waagibá dikw'ó, hewänbo u'dí ovâykhäge'khâymaa dínkeepúuwídí hedá Jôesi Tádávi ko i'ge dívíhûuwídí. Hedá Satan i' Penísendiví mangedí ovâyjâa'andi Jôesi Tádávi mange ovâykwohkhâymaa. Hediho naví'piye dívíwäyundedí inbí t'aywó'di ovây'owóejé-í, hedá in wé'gen naví'piye dívíwäyundedí naví'in dînmuu'indádí dívíwóeni' gin Jesus-di dítu'an."

Paul-di Agrippa óetu'an iví t'ôe i'gedí

19 "Hediho tsondi Agrippa, háa Jesus-di dítu'an waa makówádí dínkeepóedí díhéé'andi naa dáy'a'ginnan.

20 Páadé in Damascus bú'win dovâyhée'an, iwedá in Jerusalem-indá, hedá oe Judea nange i'ge'in t'ähká, hedá in Hudíyo dimuupí'in wänbo-á. Dovâytu'an inbí t'aywó'di dáyjoe'andi Jôesi Tádávi'piye dívíhâadi-í, hedá híwó dívítsiye'amí dáykeeyamídí ta'gendi inbí t'aywó'di dáyjoe'annin.

21 Gin dáy'odiho wên Hudíyodi i' méesate hay'i khó'jé díyâ' hedi díháji'in dívíkhäde'.

22 Hewänbo Jôesi Tádávi háädi wänbo t'ähkí naa díkhäge'do', hediho nää näwe owindi in ta'gen namuu'in t'ähkí t'owa dovây'tumáa, tobáháa he'ennin dimuu háa he'ennin dimuupí wänbo'. Háäwí t'ähkí ná'in t'owa dovây'tumáa'i-á, Moses-ádi in Jôesi Tádávi tukhe'mindádí dítu'in napuwagi'o'inbá namuu, hedi wíyá háäwí wänbo wó'tû'pí.

23 Indá dítu i' to'wí Jôesi Tádávi óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí it'ôephadekhâymaa'in nachuu píhay, hedi i-á i' páadé'i namúuní chuwa iwedí nawáywówápúuwídí, hedânho i'dí wí'gín Hudíyo-á Hudíyo dimuupí'indá Jôesi Tádávi p'óegé ovâykeekankhâymaa."

24 Wa'dí Paul ná'i háäwí ithaykw'óe'ó ihaydi Festus tsíkhagipí ituwínú, "Paul, u-á bondoe'i-ân unmuu. Báyéki bihá'an, hedânkun unbondoeputwamän."

25 Hebo Paul-di óetu'an, "A'gindi Festus, naa bondoe'i wó'muupí. Naa híwó donhang-intanmáadi in ta'gen namuu'indá dáyhi'máa.

26 I' tsondi Agrippa näwe na'ândi' ûnhanginná ná'i háäwí t'ähkí i'gedí. Hedânkun iví páadépiye dáyhi'máadi háäwí wänbo wídókaayohpí. Naa híwó dínhanginná t'ähkí ná'i háäwí napóe i'gedí Agrippa-á nat'oe'in, gá kaadi wínapóepídan.

27 Tsondi Agrippa, ti biwäyunde' háa in Jôesi Tádávi tukhe'min dítu'in? Dínhanginnân biwäyunde'in" gin Paul natú.

28 Agrippa-di Paul óetu'an, "Ti un'ân gáhân u'dí wesebo wí Christian dípa'i'in?"

29 Paul-di óetu'an, "Hádéebá wesebo háa wíyá shánkí díhûuwí. Hebo naa Jôesi Tádáví'piye dáyjûusu'o' ʔ-ádí hedá t'âhki ná'in nää thaa dit'ôeyankw'ó'nindádí naa waagibá ípúuwí'in. Hewänbo naa wó'da'pí kadénadi íwhimúuní'in, naa owhimuu waagibá."

30-31 Paul ihí'bowa ihaydi i' tsondi Agrippa hedá i' tunjó Festus-á, Bernice-á, hedá in wé'gen iwe dikw'ó'nindá dívíwínú, hedí oe já'wépiye dipeedi dívíhée'an. Ditú, "Ná'i sendá háawin wên wänbo wí'i'ánpi óeháyjídí háa napanchanídí wänbo'."

32 Hedí Agrippa-di Festus óetu'an, "Ná'i sen dóma'p'âädi-i'in dínkodiwän, hewänbo nää wídínkodipí, gá Caesar-di ôntunjó'namí'in nada'póedân."

27

Paul wí kophé óetógi Rome-piye namú-ídí

1 Hedího in tsonnin di'ánshaapóe na'in kophé iwedí oe Italy-piye dísaanídí, * hedího Paul hedá wây-á pandádí ovâyjoe'an wí tãgintã (100) sundado ovâytsommaa'iví mange. Ná'i sendá Julius gin nakháwá, hedí in sundado i' Rome-wi tsondi p'ó'dédí'ví'in gin ovâykháyá'de'in diwedí'i-ân namuu.

2 Wí sen Aristarchus gin nakháwá'i wá' na'indádí naji', i-á Macedonia nangewi bú' Thessalonica iwedí'i namuu. Hedí wí kophé Adramyttium bú' iwedí'i' ívítógi. Ná'i kophé-á nakhâymuu i' bú'ây eeje oe Asia nange p'o kíngé i'gepiye namú-ídí.

3 Wíyá tháwän oe Sidon bú' iwe ívíwóyí'. Julius-di Paul híwó óe'andi iví k'ema'in óepuwämägi, indi hääwí ûntáy'i' óemäänídí.

4 Iwedá i' kophé iwedí gimää, hewänbo i' wäädí tí'ûupiye díchänuhúja', hedího oe Cyprus p'ojâadi shánkí nawaakaypí i'gedí gimää.

5 Oe p'o' p'ânäpiye giphade, hedí Cilicia nange hedá Pamphylia nangá p'o kíngé i'ge gimää, hedáhá' oe Lycia nange wí bú' Myra gin dâytú'o' iwe gipówá.

6 Iwe i' sundadoví tsondi wíyá pi'wí kophé Alexandria-wi namuu'i' ishaa. Ná'i kophé-á Italy-piye namän, hedího ditú'an iwe ívítôení'in.

7 I' wäa hânho nakaydi jóngída' wí hâyú thaa gipundee, hedá báyéka ívít'ôe'andi Cnidus bú' tsowa gipówá. I' wäa kay'i namuudi ee gimän diwepiye wíyá wíginpühkodipí, hedího Crete k'áygé i'gedí giphade, Salmone gin dâytú'o' iwe, hedá nawaakaypí'we i'gedá gimän.

8 Jóngída' p'o kíngé i'ge gipundee, hedí wí bú' Lasea gin dâytú'o' i' tsowa gipówá. Nawe naná' diwá dâytú'o' "Híwó naná i' kophé dívíwóyí'nígí" gin.

9 Iwebá híwó hay thaa gikw'ó. Ihaydi nate'núpuwamändi híwó wínamuupí wíyá shánkí gimú-ídí, hedânho Paul-di ginnân ovâytumakhe'an:

10 "K'ema'in, naa ochanpoe'o wíyá shánkí nãwedí gimäädá âyt'ôephadekhâymaa. Ná'i kophé-á hé wóegébo gipedée-í, hedá wây wên wá' dívíp'ot'aháanú-í."

11 Hebo i' sundadoví tsondi Paul-ví hí' ônt'ôeyaaní'wedí i' sen i' kophé iví' ûnmuu'i' hedá i' sen isanhondi-á inbí hí'-á shánkí ovânt'ôeyan.

12 Ná'i kophé nawhi'ân diwe wähpade híwó' diwe wínanáhpí dâyte'núphaadé-ídí, hedího t'âhki waa díví'ánshaamägi i' kophé iwedí wíyá bú'ay Phoenix gin dâytú'o' i' oe Crete nangebá naná' diwepiye dimú-ídí, iwe dâyte'núphaadé-ídí. Oe Phoenix dâykophéwhikw'óe'ó, hedí aakonpiye thanpiye jáadi hedá p'inpiye thanpiye jáadá óewäa'ahkhánde'.

Hânho iwäa'andá ikwä'nan

13 Hedího aakonpha'gedí híyää iwäa'an dihaydi di'ân háa ditú waagi díví'amí'in, hedího iwedí gimäädí ná'i Crete p'ojâadi tsowa p'o kíngé i'gedí gimän.

14 Hebo háy napóe ihaydi wí wäa hânho kay'i ná'i Crete nange i'ge iwäa'an, i' wäa-á p'inpiye thanpiye jáadi'i wäa gin dâytú'o'.

* 27:1 Luke wíyá Paul-ádí naji'.

15 I' waa hânho nakaydi i' kophé óenándí wíyá páadépiye wí'ûnpukhodi, hediho i' kophé dâybée, hedi wáy i' waađi dihon diwepiyeda' gimää.

16 Wí p'ojâadi'ay Cauda gin dâytü'o'i tsowa giphade, i' waa wâhphade wínakaypi iwe, hedi báyéki ívít'ôe'an i' kophé'ay âywhimáa'i ná'i kophé gáhâyü'i' iwe kw'áye âytaygé-ídi.

17 I' kophé'ay dâwhisóge ihaydá i' kophé gáhâyü'i' whihkannin kay'indi dâwhibuugi'an wínatha'dee-ípidí. Hedá i' te'aa i' waađi i' kophé óechânunde'i-á dâywáve, gá dikhunwôeda'dân oe Syrtis gin dâytü'o' iwe dikhâhkwoodee-i'in, i' p'oe iwe wâhphade wínawä'ânpídi. Hediho iweđi díwânpip'omáa.

18 Wíyá tháwân wá' i' waa hânho nakay, hediho in kophé'in senä' wí hé i' kophé iwe naku'undi p'oe iwepiye dâychânu, i' kophé wâhphade wínakháa-ípidí.

19 Hedá wíyá tháwándá inbo i' kophé'i hääwí wá' p'oe iwe dâychânu.

20 Báyéki thaa agóyó wânbo than wânbo wí'âymû'pí, hedi i' waa nahánpídi kay'i iwaq'o'. Hediho gi'ân há'to wówá'in gipee-i'in.

21 Báyéki thaa wí'ívíhúuyanpí. Hedi Paul inbí páadépiye nawindi ovâyütü'an, "K'ema'in, shánki híwó namúuníwân naví tun dînt'ôeyaanídi Crete diweđi wígipee-ípi'in otú waa. Hây úvít'ôeyandáho há'to ná'i kâ iwe gipóewíwân hedá i' hääwí há'to gipedée-íwân.

22 Hebo náa wí'úví'âyîngimäänpí. Tobáháa ná'i kophé natha'dee wânbo há'to to'wí wânbo óep'oháyí.

23 Naa Jôesi Tádáví' omuu, hedá iví t'ôe-á dôn'o', hedi khu'di wêe iví makówáwi t'ôepä'äq'i dînpówá,

24 i-á naví nú' nawindi ginnân dítü'an: 'Paul, wí'unkhunwôeda'ípi. U' ta'gendi Caesar- ví páadépiye bikwînu'gi'o, hedi u' unmuudi ná'in u-áđi diji'in há'to wêe wânbo nachuu-í.'

25 Hedânho k'ema'in, wí'íkhunwôeda'ípi. Naa dâywâyunde ná'in Jôesi Tádá natú'inbo napuwagi'o'in.

26 Hewânbo wí p'ojâadi eedi gikhâhkwoodee-í."

27 Wíje jáadi daphade, hedi wa'di i' waađi i' mâap'oe Adriatic gin dâytü'o' i'ge díchânuhon. Khun pinudi häädi naná' dihaydi in kophé'in senä' dítü nan tsowa nú' gipowamännin.

28 Dâywä'ântaayan, hedi wétä'di jónu (24) kwi'óhpa taa nawä'ân gin dâyshaa. Wíyá shánki hây dimäädá wíyá dâywä'ântaayan dihaydá tä'di kháve (18) kwi'óhpa taa-á nawä'ân.

29 Dikhunwôeda' i' kophé k'uu eedi óechânukhâyimáa'in, hediho i' kophé tí'ûuphä'gedi jónu kháa'i kwák'u maayäq'i dâywaje whihkannin eeje, hedá diwówayêenídi nathay pîhay dívíjûusu'an.

30 Ná'in kophé'in t'ôe'in i' kophé iweđi diwhaveda' dijáanídi, hediho i' kophé'ay p'oe iwe dâywáve. Hedáhá' i' kophé gáhâyü'i' páadépiyedi wíyá maayäq'i dâywajekhâyimáa waagibá díví'o'.

31 Hebo Paul-di in sundado hedá inbí tsondi-á ovâyütü'an, "Ná'in kophé'in t'ôe'in ná'i kophé iwe dívíwóyí'pídi, undá há'to wówá'in ípee-í."

32 Hediho in sundado i kophé'ay nawhi'ândiví whihkannin dâys'tä', hedi i kophé'ay nama'p'ä.

33 Nathaypuwamân dihaydi Paul-di ovâyütü'an dívíhúuyamí gin. Ovâyütü'an, "Wíje jáadi t'âhki hânho úví'ânshaamáadi húukanpí'inbo íji'.

34 Hediho náa naadi kay'indi wâyümáa, háawin wên híwóhpi'in wânbo wí'ûnpuwagi'opí, hedânho bíhúuyan, wí koegí' úntáy íchuu-ípidí."

35 Ihí'bowa ihaydi wí pává ikê'di Jôesi Táa ikú'daa'an, hedi wí ihávedi ik'oe.

36 Indi gin i'annin óemû'di shánki híwó dichanpóedí in wá' dívíhúuyan.

37 Wégín tágintädáhá' tségintä'di sí (276) t'owa i' kophé iwe gito'on.

38 T'âhki dívíshu'an dihaydi, i' táhtân p'oe iwe dâychânu, i' kophé ihay wínakhaa-ípidí.

I' kophé natha'dee

³⁹ Nathanpee ihaydi, in kophé'in t'ôe'in i' nan dâymû'i' wíðâytaapí. Hewänbo na'okhänná hedá nap'oehánginá' diwe dâymû', hedího díví'ánshaamági dínkodíðáho i' kophé dâypuhkannamídi iwepiye, hedânho i' okhân deedi dâywóyí'nídí.

⁴⁰ I' kwăk'u maayăä'i nawhi'wa'jendiví whihkannin dâys'tâ', hedí i' p'oe iwebo dâyjoe'an. Hedí ihaydibá i' kophé óebéede'i phéphá' nawhimuu'i whihkannin dâywhisuu. Hedáhá' in páadépiye'in te'aa dâytege, i' wăădi i' kophé ee na'okhänná' diwepiye óechänuts'ûude-ídi.

⁴¹ Hebo wí'năphă'gedi nap'ohkayji' iwe na'okhânboedí'ăn, hedí iwe i' kophé páadépiye ichänudi nakhăhsogedeedi wínajâapóepí. Ihaydá i' kophé tí'ûupiye'i' i' p'oe oepiyá năăpiyá kaygindi na'a'yăpoe'odi óewhéekanhon.

⁴² In sundado díví'ánshaamá in pan ovâyhăanú-ídi, hedânho nan diwepiye wíðívíkôhsáy-ípídi dijáanídí.

⁴³ Hewänbo Paul-ví wówátsi ôn'aywoeni'in i' sundadoví tsondi nada'di to'wí wänbo wí'ovâykhe'măgipí. In to'wên dikôhsayhá'in ovâyjôn p'oe iwe dívíjaymú-í nan diwepiye dívíkôhsáy-ídi.

⁴⁴ Ihaydáhá' in wé'gendá ovâytu'an i' phéphá' háa i' kophéwi phéhwhée óep'omáa'i'di dívítsăhsaa-i'in. Handidânho t'ăhkíđíbo nan diwe wówá'in gipówá.

28

Oe Malta diji'

¹ T'ăhkíđíbo nan deedi wówá'in gipówá ihaydi, nă'i p'ojăadi Malta gin dâytu'o'in gínhanginpóe.

² In t'owa iwe'indi híwó dísígi'an. Ikwă'dodi nat'êe, hedího dâypa't'égi, hedí dítu'an i' phaa nú'piye ívîhăadi-ídi ívísúwá'amídi.

³ Paul iphé'âywé'ge'an ipha'kw'ôenídí, hedí ipha'kw'óe'ó ihaydi wí păăyü phaadi óesúwánandi phé jăadi napee, hedí Paul-ví man deedi ikhuugeewhi'k'û'.

⁴ In t'owa i' nange'indi i' păăyü Paul-ví man deedi nawhi'k'óe'in óemû', hedí dívítu'an, "Nă'i sendá mađi ta'gendi t'owa t'akhanu'i' namuu, hedí tobá óep'ohaypí wänbo', nanbí jôesi 'Ovâyt'owatuhchănunde'i' gin gínkhăwă'i'di há'to óewówăpeemăăní."

⁵ Hewänbo Paul iví man iwăđăa'andi i' păăyü i' phaa iwe nake't'ă, hedí háabo Paul wí'ûnpóepí.

⁶ In t'owa di'ánde' i' păăyüdi óekhuugee ee ûntee-í'in, háa mađi wesebo nachuhkaanú-í. Hewänbo thaa t'ăhkí dívítsíkha'andi Paul háabo wí'ûnpóepí, hedího inbí ánskaa dâý'egó'andi dívítu'an, "Ta'gendi nă'i sendá Jôesi waagi'bá namuu."

⁷ I' sen nă'i p'ojăadi ee natsonnăndi' Publius gin nakhăwă. Ívísúwá'o' iwe tsowa ûnnavakw'ó, hedí sígídi na'in díhógídi iví tewhá ûnná' diwe poje thaa díwóyí'măgi hedá híwó'dá dí'ăyîngi'an.

⁸ Publius-ví táđá whohte eedi ûnhayk'óe. Natsăwăp'íde' hedá nasihaydi óe'ăăde'. Ee nahayk'óe eepiye Paul nats'û, hedí iví mandi óetăgedi ônjûusu'andi hehkhăa óemăgi.

⁹ Nă'in napóe ihaydi báýékí in wé'gen nangewin dihay'in Paul-ví'piye di'ăă, hedí in wá' hehkhăa ovăymăgi.

¹⁰ Indi báýékí díhăăwímăgi na'in, hedí poje p'óe naphade ihaydi iwedí gimăn dihaydi i' gíntáy'i' t'ăhkí dímăgi.

¹¹ Wí kophé Alexandria-wi namuu'i' i' p'ojăadi iwebá ite'núphade'i' iwe ívítógi. I' kophé-á Castor-ădí Pollux-ădí gin dâytu'o'. *

* 28:11 Nă'i kophé páadépiye wíje p'ônbay waagi dakeet'óe'in dachá, indá in Alexandria t'owaví jôesi dínmuu, Castor-ădí Pollux-ădí gin dakhăwă.

12-13 Oe Syracuse bú' gipówá, hedi poje thaa iwe ívíwóyí'. Iwedi p'o kíngé i'geda' gimää, hedi Rhegium bú' iwe gipówá. Wíyá tháwän aakonpha'gedi iwaa'an, hediho wíyá tháwändá Puteoli bú' gipówá.

14-15 Iwe wên Jesus-ví'piye dívíwäyunde'in âyshaa, hedi indi kay'indi dítu'an indádi wêe jáadi ívíwóyí'ní'in. Iwedi wíyá gimändi oe Rome-piye wây-á tí'ûuwin páadé'in Rome-win dimuu'in nanbí'gedi dínhanginpóe, hediho gín'ayjay'ää. Dâyhääwíku'kw'óe'ó iwe Appius gin dâytu'o' iwehay wáy wên di'ää, wây-á wëndá wâhphade kayi' wídi'âhpídí oe "Poje Kaykhanwówá Tewhá" gin dâytu'o' iwe díjay. Paul-di ovâymû' ihaydi Jôesi Tádá óekú'daa'an, hedá íví pí'ná khó'jé-á shánkí nakaypóe. Han âyphade, ihaydáhá' wí hâyú thaa iwe oe Rome gipówá.

Oe Rome Paul napannän diwe in Hudíyo ovâyhí'máa

16 Oe Rome gipówá ihaydi Paul wí'bo óethayemägi, hewänbo wí sundadodi óe'âyîngimáa.

17 Poje thaa naphade ihaydi Paul-di in Hudíyo p'ó'dédí'in oe Rome dithaa'in íví'we ovâywé'getu'an. Dipówá ihaydi ovâytu'an, "Tí'ûuwin páadé'in, tobá nanbí thehtáy pahpá'inbí khuu a'ginkhanu naa wíday'anpí wänbo', hedá nanbí t'owaví'piye wên yä'dâapí'in wänbo wíday'anpí, in Jerusalem-win p'ó'dédí'indi dípanké', hedi ná'in Rome-winbí mange díkán.

18 In Rome-windi háawin t'aywó'nin naa dáy'annin dînnuwä, hewänbo indá dínhanginpóe háawin díháyjí'in wänbo wíday'anpídí, hediho díma'p'äädi-í'in dida'wän.

19 Hewänbo in Hudíyo wídida'pí in Rome-windi díma'p'äädi-í'in, hediho shánkí híwó dînpóe otúunídí Caesar-ví tunjówháagé iwe dîntunjó'namí'in. Naa gin dáy'an tobá wên t'ehpide tun wídomáapí wänbo naví t'owa in Hudíyo dimuu'in dovâyt'e'p'êede-ídí.

20 Hedânkun naadi wâytuhkännan ná'i hääwí'gedi wâyhée'amídí. I' to'wí in Israel-win t'owadi óetsíkha'máa'íví'piyebá naa dáywäyundédânho ná'i kadénadi owhimuu."

21 Indi Paul óetu'an, "Na'in wên ta'nin wänbo uví'gedi natû'nin oe Judea-di wí'âyké'pí, háa wí Hudíyo tí'ûu páadé'i owedí na'ää'i wänbo wên híwóhpi'in nat'oe'in uví'gedi wínatúhpi.

22 Hebo na'in gínhanginná to'wên t'âhkí híwóhpi dívíhí'máa'in ná'in ts'aamin háhkan ní'gedi. Hedânho gida' u'qí dítu'âamí'in háawi uví wäyú úmuu'in."

23 Hediho in Hudíyo wí thaa dâjde'man wíyá di'ää-ígí', hedi i' thaa napówá ihaydi báyéki di'ää. Hédéndí hé'dibo iwedi nakin diwehay báyéki hääwí Paul-di ovâyhée'an. Háa Jôesi Tádádí t'âhkí t'owa ovâysíghóení'in nada' waa ovâythayyan, hedi Moses-ví tun ní'gedi hedá Jôesi Tádáví tukhe'minbí tun ní'gedá ovâyt'ôe'andi ikhääde Jesus-ví'piye ovâywäyukannamídí.

24 Paul-ví hí' dâysígi'andi dívíwäyú wáy wên, wáy wëndá joe.

25 Hedi in Hudíyo handa' wídin'ánshaamuupídí iwedi dívíjâa'an, hewänbo wa' dipeepídíbo Paul-di ná'i t'ä'ge hí' ovâytu'an: "I' Yä'dâa'i P'owäahâadi hân'oe Isaiah óetu'an unbí thehtáy pahpá'inbí'piye namú-ídí ná'i Jôesi Tádáví hí' ovâytu'âamídí:

26 Ihayda' í'tó've-í, hewänbo há'to íka'póewí,
ihayda' bînmú'be-í, hewänbo há'to únkeepúuwí.

27 Íp'óhkâymuudi wí'íka'póya'pí.

Úví'ojemankw'ódidáhá' úvítíkhämu.

Gin úví'anpídá unbí tséedí bînmúuní

hedá unbí ojedá í'toe-í

hedá ta'gendi íka'póewí,

hedá naví'piye í'ää-í yä'dâa'in wâypa'ídí, gin Jôesi Tádá natú.

Ná'i hí' natú'i-á ta'gen namuu.

²⁸ Hedânho nää nă'in únkây'ă' únhanginnáaní'in: Jôesi Tádáví hí' in Hudíyo dimuupí'in ovâysan ovây'aywoenídí. Innânkun dívít'ôeyaaní."

²⁹ Paul ihí'bowa ihaydi in Hudíyo dívítuhănbodi dipee.

³⁰ Paul wíje paayo iwe na'ăn, hedí iwá'âa i' tewhá ee nachanídí. To'wên ûnpuwăpówá'in t'ăhkí ovâysígíhógi.

³¹ I'di Jôesi Tádáví khuu i'gedí ovâyt'ôe'an, hedá Jesus Christ i' shánkí natsonji'iví'gedá ovâyhă'an. Khunwôeda'gînpídíbo ihée'an, hedí to'wídí wănbo wí'óekhăq'anpí.

In Ta'nin Paul-di In Rome Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâyta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i, Jesus Christ-gi' dáy't'ôe'o'idi ná'in ta'nin wâysande' un Rome búu'ú iwe íthaa'in. Yôesi Tádádí naa díde'man hedá dísaanígi' dísóge iví híwó'di tųų t'owa dovâyt'ôe'amídi.

² Hân'oebo Yôesi natú ná'i híwó'di tųų na'in dímääni'in, hedí iví tukhe'min iví ta'nin diwe i dâyta'nan.

³⁻⁴ Iví ay Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'iví'gedi dâyta'nan. Na'aypuyä ihaydi nat'owasenpaa, hedí iví thehtáy pahpâa David i hân'oe'i tsondi namuu'iví tí'úuge kâ'ää'inbí'wediho na'aypuyä. Hedí Jesus nachuudi nawáywówápóe ihaydi i Yä'dâa'i P'oewaahâadi dínkeeyan ta'gendi Yôesi Tádáví ay wá' ûnmuu'in.

⁵ Hâa Jesus i'an waa namuudi Yôesi Tádá naví'piye' híwó'di namuu, hedího in Hudíyo dimuupí'in t'owa wéngé t'ähkí dithaa'inbí'piyeho naa dísan dovâykhäge'namídi iví tųų ipiye' dívíwhâyú-ídi hedá ôn'a'ginnamída. Kin dáy'o' hedânho t'owadi óetegé-ídi.

⁶ Hedá un wá' Yôesi Tádádí wovâytukánnan Jesus Christ-ví'in ímúnídi.

⁷ Hedího un t'ähkí oe Rome íkw'ó'nin wâysengitumâa. Yôesi Tádádí wovâyséegi hedá wovâyde'man iví t'owa ímúnídi. Idá hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-dída séegísehkanä wovâyääni hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpídi'bo' íkwó'nídi.

Paul oe Rome-piye' napunda'

⁸ Hedí nää-á häädi Jesus Christ dóhee'an ginhay-á Yôesi naví Tádá dókú'daa'o' un t'ähkí ímuudi, gá wéngé t'ähkí t'owa dívíhí'máadân unbí whâyü i'gedi.

⁹⁻¹⁰ Yôesi Tádá-áho ûnhanginná ná'i naa otú'di ta'gen namuu'in. Igí' pín ta'ge haydi dáy't'ôemâa t'owa dovâytu'odi i híwó'di tųų iví ay Jesus-ví'gedi, hedí häädi wänbo t'ähkí wâyýûusu'o'. Yôesi dóda'mâa i-á natúdáho hanwaapídi'bo unbí'piye' dípunmääni,

¹¹ gá hânho o'ádâapunda'dân. Naa oda' hääwí i Yä'dâa'i P'oewaahâadi naa díhá'andi' wâyphadé-i'in, hedânho unbí whâyü shánkího únkay-ídi.

¹² Kinnân otú'da': Undádí naa-ádi wé'ge ívíkhäge'namí kwee waa sen waa gi'âanídi, handa' ívíwhâyundedi.

¹³ Tí'ûuwín páadé'in, oda' ûnhanginná'nin háyyän wänbo dáy'ánsaamâa omú-ídi unbí'piye', hewänbo häädi waa hääwídi dí'ahkhánde'. Hânho oda' báyékidí unbí búu'úwín Jesus-ví'piye' dovâywhâyü'amí'in, in wé'ge'in Hudíyo dimuupí'in t'owa dovâywhâyü'an waagibá.

¹⁴⁻¹⁵ Naa t'ähkí t'owa hääwí ophaamuu waagibá ochaa, tobá háawín dimúní wänbo', in Greek tųųdi dívíhée'o'indá in pí'wí tųųdi dívíhée'o'indá, in hânho díhá'indá in díháhpí'indá, gá Yôesídi naa dísógedân iví híwó'di tųų t'ähkí t'owa dovâyt'ôe'amídi. Hedânho shánkí oda' un oe Rome diwe íkw'ó'nin wá' wâyt'ôe'amí'in.

Yôesi Tádáví híwó'di tųų-á únkay

¹⁶ Yôesi Tádáví híwó'di tųųdi naa wídiwôeda'mähpí. Ná'i tųų-ân nakay, hedí i'gedi Yôesídi t'ähkí t'owa in ipiye' dívíwhâyunde'in ovây'aywonde', páadé in Hudíyo dimuu'indá, hedá in Hudíyo dimuupí'indá wá'.

¹⁷ Ná'i híwó'di tųųdi díhá'andi gínhanginná hâa Yôesi Tádádí t'owa ovâychaa'mâa'in t'aywó'di dâymáapí waagi. Hewänbo inbí whâyü dínmuu'idída' kin i'o', hääwí híwó'di díví'o'i namuudá yoe, iví ta'nin diwe ûnta'muu waagi:

Wí to'wí Yôesívi'piye' ta'gendi iwhâyundeda'ho', iví whâyü ûnmuudíbo Yôesídi óechaamâa t'aywó'di imáapí waagi,
hedí wówátsi óemääni.

Yôesi Tádádí wên t'owa ovâyutuchänukhâymaa

18 Yôesi Tádá oe makówa na'ándidi dínkeeyo' ovâyutuchänukhâymaa'in in to'wên óe'a'ginpí'indá hedá in yä'dâapî' díví'o'indá, háa díví'o'in namuudi nat'aydi. Hedí híwó'pí díví'odibo Yôesiví ta'gen ûnmuu'in ônkaayo hedânho wé'ge'in t'owa wíðâytaa-ípídi.

19 Dínkoedi híwó' dínhanginnánídi Yôesiví'gedi, gá idi ovâyhangin'ânmandân.

20 Yôesi Tádá pinnán kay imáa hânhay wânbo nahándépí'in, hedí idá' Yôesi namuu hânhay nanân wânbo'. Tobá tséedí Yôesi âymúndépí wânbo', ná'i nan oepáa ikhíyé ihaydi waabo' thay'eedi ná'i hääwí gínhanginná iví'gedi i hääwí ipaa'idi. Hedânkun t'owa wíðínkoedipí ditúnídi wíðínhanginnáhpí'in.

21 Hewânbo tobá Yôesiví'gedi t'owa dínhanginnân wânbo', óe'a'ginnamiví'wedi hedíháa óekú'daa'amiví'wedi dínkhây'ä' waagi, inbí ánskaa wíðínchä'muupí hedá inbí hangin-tandá dâymáapídi khuu i'gebo diyí'.

22 Báyéki dihá kin di'ánde', hewânbo hangintahpí'indá' dimuu.

23 Tobá Yôesi-á t'ähkiví kw'áye namuu wânbo', hedá iví wówátsi-á hânhay wânbo wí'ûnhándépí, ná'in t'owadáho wíyá wí'óe'a'ginnmähpi; hedí tobá Yôesi nachu'pí wânbo hedá t'owa-á dit'ahánde wânbo', báyéki hääwí t'owa waabá dínchaa'in dâykhiyé inbí yôesi dínmúnídi, hedá báyéki wíyá hääwí-á dâypaa, tsidé-á p'oekanu-á hääpandá pâyü-á waagá dínchaa'i', hedí ná'i hääwí dâypaa'i wá' dâya'a'ginnmä'.

24 Hedího Yôesidi ovâyoye'o' díví'amídi ná'i yä'dâapî' inbí pí'ná khó'yédi dikanda'i', hedí wôeda'ginpídi yä'dâapî' hääwí wí'ná táyedi inbí túu'údi dívítsiye'o'.

25 Wíyá wíðívít'óyandépí in ta'gen namuu'in Yôesiví'gedi, hedí i hôeyó namuu'idá' dívíwhâyunde'. I hääwí Yôesi ikhíyé'idá' dâya'a'ginnmä' hedá ipiye' dívíyûusu'o', Yôesiví'piyá yoe, i-á ná'i hääwí ikhíyé'i namuu. Idá'mân hay'i namuu kin t'owa dínkhây'ä' häädi wânbo t'ähki ditúní'in. Hamân.

26 Hedí in t'owa ná'i yä'dâapíkan díví'o'indá Yôesidi ovâyoye'o' i wôeda'wó'gí hääwí hânho dikanda'i wíyá díví'âamídi. In kwiya' wânbo háa inbí wówátsi thaa dínmúní waagi wíðithaapí, hedá wây-á kwiya'dádí inbí túu'údi dívít'aywó'kanmáa.

27 Hedí in senä' wá' han waagibá dívíkanhon. Inbí kweeyôe-ádi dívítháye'bé-iví'wedi dínkhây'ä' waagi, shánkídi dida' wây-á senä'dádí inbí túu'údi dívít'aywó'kanmá've-í'in. Hedí ná'in senä' wôeda'wó'gí wí'ná táyedi dívítsiye'odi i tuchänu dín'ä'i ovâyymä', hedí inbí t'aywó'di dínmuudi inbí túu'ú dâypede'e'o'.

28 Dichanpo' wínachä'muupí'in Yôesiví'gedi ta'ge díví'ánskaa'âamídi, hedího Yôesidi ovâyoye'o' inbí yä'dâapî' ánskaa-ádi, i hääwí dínkankhây'ähpí' díví'amídi.

29 Yä'dâapî'-ádi híwó'pí'-ádi idá' inbí pí'ná khó'yé dín'to'on; hânho dihá't'aa; wây-á to'wëndádá háa'wânbo-á dimuu; hânho dithúut'óe; häädi wânbo t'ähki dit'owat'akhanuda'; hânho dívít'aymáa; häädi wânbo t'ähki dívíhōeyómáa; wây-á t'owaví'gedi yanáki díví'ánshaamáa hedá dívíhí'máa;

30 t'owa dâytûsúu'o'; Yôesi dâyt'ay; t'owa t'âmägi' dâytumáa; dívíyēngi; dívípiphuude'; wíyá shánkí t'aywó'di ts'aabi i'gedi díví'ánshaamáa díví'amídi; inbí tádá-á yíyá-á wíðây't'óyandépí;

31 inbí ánskaa-á wíðínchä'muupí; háa dívítu'u'an waa wíðíví'opí; inbí maatu'indá wíðáyséegípi; wây-á to'wēnbí'piye' wídi'iyapo'pí.

32 Yôesi natsonpóe in to'wên ha'wâa díví'o'indá dínkhây'ä' dihá'ani'in, hewânbo ná'i dínhanginnân wânbo handá' dívíkanhon, hedá hā'idá'ba yoe, ovâyhi'an wây-á to'wên hanbá díví'amídi.

2

Na'indá wígínk'óepí gitúnídi t'owaví'gedi háa dín'ä'in

¹ Hediho wí to'wídi wáy-á t'owa ovâytuusúu'odi natû' t'aywó'to'in dimuu'in, i-á há'to ûnkoedí-í natúní'in wí'bo wí't'aywó'nánpí'in, tobá to'wí namúní wänbo'. In wé'ge'inbí'gedi kin waagi ihée'odi, wí'bo iví t'aywó'di ipikeekw'óe'ó, gá in waagibá it'aywó'dodân.

² Hedi gínhanginná Yôesi híwó' i'o'in in t'owa kin díví'o'in ovâytechänudi, gá i-á ûnhanginnândân ta'gendi háawin dimuu'in.

³ Ná'i to'wídi wáy-á to'wên ovâytuusúu'odi hewänbo in waagibá it'aywó'dodi ma'di na'ánde Yôesidi há'to óetuchänú-í'in.

⁴ Hedá wá' tobá Yôesi ná'inbí'piye' híwó'di namuu wänbo hedá hânho nabo'atã wänbo-á, ma'di ná'i to'wí na'ánde hääbo wínamuupí'in. Ti wí'ûnhanginnáhpí'an Yôesi i-á'dí híwó'di namuu'in, gá Yôesi nada'dân ná'i to'wí iví t'aywó'di iyoe'amí'in?

⁵ Hewanbo t'óyanpí'da' namuudi hedá iví t'aywó'di iyoe'anpídí, iví tuchänu shánkí pín'aywó'nin ûnmúní owáy Yôesidi t'owa ovâytechänu ihaydi, inbí t'aywó'di dínmuudi nat'aydi. Ihaydá Yôesi in t'owa ovâyta'gekeekw'ôení háa híwó' háa híwó'pí díví'annin.

⁶ Wëndá híwó' iví'o', hedá wëndá híwó'pí iví'o', hedi Yôesidi ná'in wí'inbo dímmäni hääwí gín'ä'i'.

⁷ Wáy wên t'owa-á häädi wänbo t'ähkí híwó' dívíkanhon, hedi dida' Yôesidi ovâytege-í'in hedá híwó' ovâyma've-í'in, hedá dida' hânhay wänbo t'ähkí diwówayêení'in. Ná'in t'owa-á Yôesidi wówátsi nahándeipí'in ovâymmäni.

⁸ Wáy-á t'owa-á dihääkhâdâ ingí'da' hääwí t'ähkí dikanda', hedi Yôesiví ta'gen ûnmuu'in wí'ôn'a'ginpí, hewänbo shánkídí in yä'dâapí'in namuu'in dívíkanhon. Kí'min t'owa-áho Yôesidi ovâytechänukhâymaa, indádí nat'aydi.

⁹ To'wên t'ähkí dívíyã'dâapítsiye'annindá wí'inbo báyéki t'ôephade dínpuwí, páadé in Hudíyo dimuu'indá, hewänbo wá' in Hudíyo dimuupí'indá.

¹⁰ Hewänbo in t'owa híwó' díví'annindá Yôesidi ovâytege-í hedá híwó' ovâyma've-í, hedá híhchan ánskaa-á ovâymmäni, páadé in Hudíyo dimuu'indá, hewänbo wá' in Hudíyo dimuupí'indá,

¹¹ gá Yôesidá t'ähkí t'owa handa' ovâymaadân.

Yôesi Tádádã'mân ûnk'óe natúnídí t'owaví'gedi háa dín'ä'in

¹² In Hudíyo dimuupí'in wídyätaapí i tsontu Moses ita'nandí, hewänbo dívít'aywó'dodibo' ovâytechänú-í tobá i tsontu dâymáapí wänbo'. Hedá in Hudíyo-á ná'i tsontu-á dâytaa wänbo', dívít'aywó'dodibo i tsontuudá inbí t'aywó'di dínmuu'í ovâykeekw'ôení.

¹³ In to'wên Yôesiví tsontu dâya'a'ginnannindáho Yôesidi ovâychäämaa t'aywó'di wídyämaapí waagi, in to'wên diwänpit'o'indá'ba yoe.

¹⁴ Tobá in Hudíyo dimuupí'in Moses-ví tsontu dâymáapí wänbo', háa ná'i tsontu natû' waagi wí'bo díví'odá, kindídi nakeepo' ho dínhanginná'nin háa híwó'di namuu'in hedá háa híwó'di namuupí'indá,

¹⁵ hediho háa díví'o'in namuudi nakeepo' i tsontu Moses ita'nandibá inbí ánskaa iwebo dâymáa'in, hedi inbí pí'ná khó'yé wá' ditaachanpo' háa híwó' díví'o'in háa yoe.

¹⁶ Hediho i thaa napówa-í Yôesi Tádádí t'ähkí t'owa ovâykeekw'ôenídí háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, tobá kaadi díví'an wänbo'. Hedi Christ Jesus-áho i namuu óesóge'í kin ovaytu'amídí. Kindá ihaydá t'owa dovâyto'o', Yôesiví híwó'di tuu dovâyto'ôe'odi.

In Hudíyo-á'dí Yôesiví tsontu ûnmuu'i-á'dí

¹⁷ Ma'di wí to'wí wí'bo iví'gedi ihí'maadí natû' wí kodí'di Hudíyo namuu'in, hedi na'ánde Moses-ví tsontu itaadibo' ôn'aywoení'in, hedi iyêngihée'odi natû' Yôesi óe'a'gínmä'in.

¹⁸ I-á ûnhanginná háa Yôesi nada'in i'amí'in, hedá ûnhanginná wá' wé'i wí yä'dâa'i namuu'in wé'i wí yä'dâapí' namuu'indá gá Yôesiví tsontu iwedi naháhpóedân,

19 hediho na'ánde' ovâypahûuwí'in in to'wên tsi't'aa'in waagi'inbá dimuu'in, Yôesiví'gedi wíđínhanginnáhpídí, hedá in to'wên phahkhû ee dikw'ó'ningí'-á wí kohthay waagibá namuu gin na'ánde'.

20 Hedá wá' nada' in to'wên Yôesiví'gedi hăăbo wíđínhanginnáhpí'in ovâyhăăwithayyamí'in, hedá in to'wên áyyăă waagi'inbá dimuu'in ovâyhá'amí, gá nă'i tsontuú imáa'in diwedi ûnhanginnândân t'ăhki in ta'gen namuu'in.

21 Idi pi'wên t'owa ovâyhá'o', hedi háadan i-á wí'bo wí'ipihá'opí? Idi ovâytumakhe'o wíđívísă'mamípídí, hedi háadan i isă'bo'?

22 Wây-á t'owa ovâytu'o wíyá to'wíwí sedó-ádi háa kwiyo-ádi wíđívíwhohkwomá've-ípi gin, hedi háadan i-á wí'bo kinbá it'aywó'do'? I natû' it'ay'in i hăăwí t'owa dâykhiyé'i' inbí yôesi dínmuu waa dâycha'i', hedi háadan i-á nă'i hăăwíbá isă'bo' i tewhá wáyye nakw'ó' deeye?

23 Iphuudedi natû' Yôesiví tsontuú itaa'in, hedi háadan nă'i tsontuú i'a'gindopídí Yôesi wôeda' iwe óesógende'?

24 Háa Yôesiví tạ'nin diwe nata'muu waa napo', kinnân natû'di: Háa un Hudíyo ímuu'in úv'í'o'in namuudi nă'in Hudíyo dimuupí'in Yôesiví'gedi yanăki dívihée'o'.

In Hudíyoví k'ewe' taadibo há'to in ovây'aywoeni

25 Wí Hudíyo Yôesiví tsontuú i'a'gindodáho', in Hudíyoví k'ewe' taa imáa'indá ûnchă'muu; hewânbo nă'i tsontuú i'a'gindopídá, tobá nataamuu wânbo' iví taa wí'ûnchă'muupí.

26 Hedi wí Hudíyo namuupí' Yôesiví tsontuú i'a'gindodi tobá in Hudíyoví k'ewe' taa imáapí wânbo', Yôesidi óecha nataamuu waagibá.

27 Wí to'wí iví túu'ú ûnk'ewe'taamuupídí hewânbo i tsontuú i'a'gindodá un Hudíyo ímuu'in wovâykeekw'óe'ó híwó' wí'úv'í'opídí, gá i tsontuú wíwín'a'gindopídân, tobá nă'i tsontuú-á úntă'muu wânbo hedá tobá ík'ewe'taamuu wânbo'.

28-29 To'wí wânbo wí Hudíyo waa nawânpi'aypuyădibo ta'gendi Hudíyo wínamuupí. Hedi wí to'wí in ta'gennin k'ewe' taa wí'imáapí wên k'ewe' taadi iví túu'ú eedi óewânpitaa'andibo'. Hewânbo nakhây'ă' wí to'wí iví pí'nă khó'yé-áho kodí'di Hudíyo namúní'in hedânho ta'gendi hạ'bi namúnídí, hedá in ta'gennin k'ewe' taa-á pí'nă khó'yébá imá've-í'indá ûnkhây'ă'. Hedi kin waagi ûnpo' i tsontuú iwânpi'a'gindodídă' bá yoe, hewânbo i Yă'dăa' i P'oewaahăadi óetaa'an waagibá nakhây'ă'. Wí to'wí hạ'biv'gedi Yôesi-ân híwó' ihée'o', t'owadă' bá yoe.

3

1 Ma'di to'wí na'ăanı, "Hăă-an in Hudíyo dâymăa in wé'ge'in t'owa dâymăapí'? Hedi háagí'innan nachă'muu hă'in Hudíyoví k'ewe' taa?"

2 Gá báyékígí'innân. Páadé iweho Yôesidi in Hudíyo iví tsontuú ovâyăgi dâ'yăyngí'amídí.

3 Hedi tobá wáy wên in háa dínkhây'ă' waagi wíđíví'opí wânbo', ti Yôesi wá' ûn'óde-í i'amídí háa ituu'an waagi?

4 Yoe, há'to ûn'óde-í. Gínkhây'ă' gitúní'in Yôesi-á wí'ihôeyó'opí'in tobá t'ăhki t'owa dihôeyó wânbo'. Yôesiví tạ'nin diwe iví'gedi ûntû' waa: Ihée'andá t'owa dínhanginnání ta'ge ihí'măa'in.

Hedi t'owadí ônt'e'p'íđénde wânbo dínhanginpúwí hănhay wânbo híwó'pí wí'i'opí'in.

5 Hewânbo ma'di wí to'wí t'owadă' namuudibo kin na'ánde': "Naa dâyhíwó'pí'andá, Yôesi-á shánkí híwó'dá i'o'in nakeepo'; hedânkun híwó' wínamuupí Yôesidi dítuchănú-í'in."

6 Hewânbo wígínkhây'ăhpí kin waagi ívihée'amí'in. Yôesi wí'bo híwó' i'opídá, hândídan i-á ûnkoedí-í ta'ge natúní'in in t'owa dívít'aywó'nannin?

7-8 Hedí ma'di to'wí kinnân natúní: “Naa dáyhōeyó'andáho', iwedi nakeepo' Yōesi-á shánkí hay'i namuu'in, gá i-á wínahōeyópídân. Hedího kin napo'di Yōesi wí'ûnk'óepí dítu'âamídí t'aywó'to'i omuu'in.” Hewânbo to'wí kin ihée'andiví hí' ûntu'da' gínkhây'â' ívít'aywó'nâamí'in, hedânho na'inbí t'aywó'di iwedi hääwí híwó'di napúwí. Wên t'owa yanákí naví'gedi dívihōeyóhí'máadi dítu' kin waagi naa oháhkanyí'in. Hâ'min t'owa-áho i tuchânu dín'â'i' dâyhóní-áhe'.

T'âhkídíbo dívít'aywó'nan

9 Nää otsikapúwí, ti na'in Hudíyo shánkí híwó'nin gimuu in wé'ge'in t'owaví'wedi? Hedân yoe. Naadi ho wâykeekw'ódi t'âhkídíbo t'aywó'to'indâ' gimuu'in, na'in Hudíyo-á hedá in Hudíyo dimuupí'indá.

10 Yōesiví tã'nin diwe kinnân ûntã'muu:

To'wí wânbo iví wówátsi ta'ge wí'ihonpí, wí' wânbo yoe.

11 To'wí wânbo wínaka'póya'pí háa in yã'dâa'in namuu'in, to'wí wânbo wínada'pí Yōesi óetaa-í'in.

12 T'âhkídíbo Yōesiví'wedi dívihânge'an, inbí wówátsi-á hääbo wídínchã'muupí, wí' wânbo wína'ânpí híwó' i'o'i'.

13 Wí penípho óehuudi nasu waagibá inbí hí'-á tay'i dínmuu, hōeyóda' inbí hân diwe dínkw'ó, háa dítu' waa whânpûuví só'p'oe waagi'ba dínmuu,

14 hedí inbí sóphogedi t'aywó'di hí'-á hedá hí' nawhâhkant'óe'i-á báyékiho dínpi'.

15 Häädi wânbo t'âhki dikhâymuu dâyt'owat'ahánú-ídí,

16 wâhää dimää wânbo hääwí dâypede'o', hedá t'owa-á ovâydaháachando'.

17 Háa inbí wówátsi tsagáinpídíbo dâyhûuwí'in wídínkoedihanginnâhpi,

18 hedí Yōesi-á hây wânbo-á wídây'a'ginpí.

Yōesidi in t'owa ovâychãamâa t'aywó'di wídâymáapí waa inbí whâyü dínmuudiibo', háa dívít'o'in namuudá yoe

19 Gínhanginná t'âhki Yōesiví tsontuü natû'di-á in to'wên dâya'a'ginnamídí dívísó'dêe'ingí'in namuu'in, hedânho wídítûnípídí wídívít'aywó'nanpí'in, hedího t'âhki t'owa dínhanginná Yōesiví'piye' dívít'aywó'nannin.

20 Yōesi há'to natúní wí to'wí t'aywó'di imáapí' waagi namuu iví tsontuü ôn'a'ginnamídí iwânpisó'díndedíbo', gá ná'i tsontuudá in t'owa ovâykeekw'óe'óddân dívít'aywó'do'in.

21-22 Hedího nää-áho ná'in nathaypóe háa t'âhki Yōesiví tã'nin diwe ûntû' waa: Yōesidi in t'owa ovâychãamâa t'aywó'di wídâymáapí waagibá inbí whâyü Jesus Christ-ví'piye' dínmuudi, i tsontuü dâya'a'ginnamídí dívísó'díndedída'ba yoe. Ná'i tuu-á t'âhki t'owagi' namuu, t'âhki t'owa hâ'minda' gimuudi,

23 gá t'âhkídíbo ívít'aywó'nandân, hedího to'wí wânbo yã'dâa'ida' wínamuupí Yōesi t'âhki yã'dâa'i namuu waagibá.

24 Gínt'anmuupí wânbo Christ Jesus iví ûnp'oedi iwá'âa na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'âdi-ídí, hedí ná'i namuudiho Yōesi Tádadí iví séegísehkanâ ûnmuudi díchãamâa t'aywó'di wí'âymáapí waagibá.

25-26 Hânwânbo Yōesi Táda i'ânshaamägi Jesus óesaanídí, iví ûnp'oe ich'âanídí, hedânho iví'piye' ívíwhâyundedáho na'inbí t'aywó'di dínyâa'amí. Hânhay waabo t'owa dívít'aywó'nan wânbo Yōesi Táda nabo'atádi itsíkha'andi wesebo wí'ovây tuchânuupí dín'â waagi. I-á wí'bo t'aywó'di wí'imáapí kin i'an wânbo', gá Jesus-dáho in t'owaví t'aywó'di ovâyâyâakankhâymáadân. Hedího nää-á híwó'da' i'o'in na'in dínkeeyo', to'wên Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in ovâychãamâadi t'aywó'di wídâymáapí waagibá.

²⁷ Hedího Yôesi Tádádí ha'wâa na'ingî' i'andi, ti gínk'óe ívíyêngihée'ámídí? Hedân yoe. Háadí? Gá Yôesi Tádádí díchaamáadân t'aywó'di wí'âymaapí waagi háäwí híwó'di íví'andi namuudá yoe, hewänbo Jesus-ví'piye' ívíwänpíwhäyundedân.

²⁸ Hedânho gínhanginná Yôesi Tádádí t'owa ovâychaamáa t'aywó'di wí'dâymaapí waagi inbí whäyü dínmuudíbo', i tsontuü dâ' a'ginnamídí dívíkhäädēdídá' bá yoe.

²⁹ Hedí ti gi'âaní Yôesi-á in Hudíyoví'dá' namuu'in, in Hudíyo dimuupí'inbí'-á yoe? Hedân yoe. Yôesi-á in Hudíyo dimuupí'inbí' wá' namuu,

³⁰ gá wí'dá' wí Yôesi na'ândân, hedí idáho ovâychaamáa in Hudíyo dimuu'in Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'in t'aywó'di wí'dâymaapí waagibá, hedá in Hudíyo dimuupí'in wá' hanbá.

³¹ Hedânho na'inbí whäyü gínmuudíbo ti ná'i tsontuü-á äyyoegi'o'? Hedân yoe. Nää-á shánkí gínkoedi äy'a'ginnamídí háa natú' waa.

4

Abraham-bí whäyü háawin ünmuu'in

¹ Nää wäyhí'khâymaá Abraham-bí'gedí háa ünpoé'in, i-á na'in Hudíyo gimuu'inbí páadé'i thehtáy pahpâa gínmuu.

² Yôesi natú'dáho idá Abraham-dá óechaamáa'in t'aywó'di imáapí waagi híwó' i'odíbo', hedânho Abraham ünkoedi-íwän íví híwó'di tsiyekan ni'gedí iyêngihée'ámídí. Hewänbo Yôesi wínatúhpí Abraham-dá ünkoedi iyêngihée'ámí'in.

³ Yôesiví tã'nin diwe kinnân natã'muupí'an:

Abraham Yôesiví'piye' iwhäyüdânkun Yôesidí óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi.

⁴ Kin waagi namuupí'an: To'wí it'ôe'andi-á óewá'ánde', hedí íví wá'âa ün't'anmuu háyü it'ôe'an waagidí, wí'óewänpídamähpí.

⁵ Hewänbo to'wí wänbo híwó'di háäwí i'andi nawänpímuudíbo há'to ünkoedi-í natúnídí t'aywó'di wí'imáapí waagi' bá namuu. Yôesidá'mân ün'k'óe wí to'wí óechaamá've-ídí t'aywó'di wí'imáapí waagi, ná'i to'wí t'aywó'to'i namuu wänbo', hedí kin óechaamáa íví whäyü ünmuudíbo', híwó' i'ámídí iwänpíkhäädēdídá yoe.

⁶ Hedânkun David hân'oe natú in to'wên Yôesidí ovâychaamáa'in t'aywó'di wí'dâymaapí waagi dihíhchaa-í, hewänbo híwó' díví'ámídí dívíkhäädē'in namuudá yoe.

⁷ Kinnân itã'nan:

In to'wên inbí yã'dâapí tsiyekan ovây'owóyé'indádí

in to'wên inbí t'aywó'di ovâyyaá'annindádí dihíhchaa.

⁸ I to'wí Yôesidí wíyá wí'óetu'opí t'aywó'kandí gin nahíhchaa.

⁹ Hedí to'gí'-an ná'i híhchan namúní? Tí in Hudíyogí'dá'? Yoe, in Hudíyo dimuupí'ingí' wá' namuupí'an. Gínhanginnáhpí'an Yôesi natú'in idí Abraham óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi íví whäyü ünmuudí.

¹⁰ Hewänbo ti Abraham in Hudíyo-ví k'ewe' taadi ho nataamuu ihaydân kin Yôesi íví'gedí natú? Yoe, wa'di óetaa'anpídíbo-ân.

¹¹ Tí'úugédân Yôesi natú Abraham in taa ikéyí'in nathaypúwídí Yôesidí ho óechaamáa'in t'aywó'di wí'imáapí waagi. Hewänbo kin Yôesi ho i'an Abraham-bí whäyü ünmuudíbo wa' in taa imáapídíbo'. Hedânkun Abraham-dá t'ähkí in to'wên ta'gendí Yôesiví'piye' dívíwhäyunde'inbí tádá waagi' bá dínmuní, tobá ná'in Hudíyoví k'ewe' taa dâymáapí wänbo', hedí in wá' Yôesidí ovâychaamáa t'aywó'di wí'dâymaapí waagi.

¹² Hedá in to'wên kin ditaamuu'indá wá' Abraham-dá inbí tádá waagi' bá dínmuu, hewänbo in t'ähkí'á yoe. Abraham-bí äy waagi'in ta'gendí dímúnídí, indá dín'táy íví ahtaa eeye díví'ähtuyé-ídí, i waagibá whäyü dâymá've-ídí, in taadã' bá yoe, gá ná'i whäyü-áho Abraham imáadân wa' in taa ikê'pídíbo'.

¹³ Yôesidi iví tųu Abraham óemägi idi Abraham-dádí iví ây iwedi'indádí ovâymääni'in hääwí t'ähkí nää oepáa k'aydiwi', hewänbo kin natú gá Abraham óechaamáadân t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyü ûnmuudi, i tsontųu i'a'ginnamídí ikhäädedídá yoe.

¹⁴ Yôesidi i hääwí ipäkhâymaa'i' in to'wên i tsontųu dâya'a'ginnamídí dívísó'dinde'in ovâymäänídáho', in whäyü iví'piye' wínatâynípí, hedi i tųu Yôesi imägi'i-á hääbo wí'ûnmúnípí.

¹⁵ Hewänbo wí to'wí i tsontųu i'a'ginhánúdá Yôesidi óetuchänunde'. Tsontųu wänbo nayipídá há'to nakoedi-í wí to'wí i'a'ginhánú-ídí, hewänbo nayi-ákun ná'i tsontųu.

¹⁶ Hedânkun hääwí híwó'di iví'anpídíbo Yôesi iví tųu imägi t'ähkí in Abraham-bí ây iwedi'in dimuu'in dínkoedi iví séegísehkanä dâykéyí'in inbí whäyü dínmuudi. Hedi kin Yôesidi ovây'âamí in to'wên i tsontųu dâymáa'indá'ba yoe, hewänbo t'ähkí in to'wên dívíwhâyunde'in Abraham iwhäyü waagibá. Abraham-dá tádá waagi'ba gínmuu t'ähkí na'in ta'gendi Yôesiví'piye' ívíwhâyunde'ingí'.

¹⁷ Yôesiví tų'nin diwe ûnkw'ó háa Yôesi natú waagi:
Abraham, wí tádá waagi wísóge báyéki t'owagí' wéngé dithaa wänbo'.
Abraham-dá Yôesiví'piye' iwhâyunde', hediho Yôesidi i-á ho óechaä hä'in t'owavi tádá dínmuu waagi. Yôesi-á ûnkoedi chu'in wänbo ovâywówápaa-ídí, hedá tobáháa hääwí wa' wínápóepí wänbo', napúwí gín Yôesi natúdáho', napúwí-ákun.

Háa Abraham Yôesiví'piye' iwhäyü waa na'in wá' gínkhây'ä' ívíwhâyü-i'in

¹⁸ Hediho tobá whäyupíwó' waa namuu wänbo' Abraham-dá iwhäyü báyéki t'owa wéngé t'ähkí dithaa'inbí tádá dínpuwagít'óe'in, gá Yôesidi óetu'andân báyéki tí'úuge kă'ää'in ûnkw'ó'gít'óe'in, hedi han ûnpóe.

¹⁹ Iví tųu'ú i'gedi i'ánshaamáadí, há'to i'âykw'ôení waa nachaa, ma'di tągintä (100) paayo'i ho namuudi, hedá iví kwiyo Sarah-á wähpade kwiyo nää ûnmuudiho', há'to nasáhpúwí i'gedi wá' i'ánshaa'an. Hewänbo tobá kin namuu wänbo iví whäyü wa'di ûnkay.

²⁰ Yôesiví tųu óemägi'in ônwhäyü, hedi iví whäyü ûnhááníví'wedi shánki ûnkaypóe, hediho Yôesi-áho kw'áayébo' óemáa.

²¹ Iví pí'ná khot'yého' ûnhanginná Yôesi ûnkoedi'in hääwí t'ähkí natú'i' i'amídí.

²² Hedânkun Yôesi natú idi Abraham óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi iví whäyü ûnmuudi.

²³ Hewänbo ná'i hí' Abraham-bí'gedi Yôesi natú'i' Abraham-gí'da' wínatâ'muupí,

²⁴ hewänbo na'ingí'-ân wá' nata'muu, gá Yôesi-á natúđân na'in wá' díchaä t'aywó'di wí'âyamáapí waagi iví'piye' ívíwhâyundedi, idá Jesus na'inbí tsondi shánki hay'i gínmuu'i' óewâywówápaa.

²⁵ Yôesi Tádádí Jesus óemägi na'inbí t'aywó'di gínmuudi nachúu-ídí, hedá óewâywówápaa nakeepúwídí díchaamáa'in t'aywó'di wí'âyamáapí waagi.

Jesus-ví'piye' ívíwhâyundedáho Yôesi Tádádí díchaamáa t'aywó'di wí'âyamáapí waagi.

5

¹ Hediho nää Na'inbí Sedó Jesus Christ-di na'indádí Yôesi Tádá-ádí díwón, gá Yôesi Tádádá díchaamáadân t'aywó'di wí'âyamáapí waagi na'inbí whäyü gínmuudi.

² Hedi na'inbí whäyü gínmuudibá Jesus-di Yôesi Tádáví'piye' díkán, iví séegísehkanä âytáa-ídí, hedi häädi wänbo t'ähkí ná'i séegísehkanä-á âymá've-í. Hedi hânho ívíhíhchando', gá gínhanginnândân wáy wí thaa-á Yôesiví sa'wó'di kohthay iwe i-ádí gikwó'gít'óe'in.

³ Hewänbo hähaydi'da'ba wíghíhchanpí. Gíhíhchan wá' âyt'óephadende wänbo', gá tobáháa gínpóe wänbo ná'i t'óephade namuu'idi gíháhpo'dân ívíyää'amídí.

⁴ Hedá ívíyää'andá shánki gikweesenpa', hedi gikweesenpaa iwedáho shánki gínhanginná ho napúwí'in háa Yôesi natú waa dípägít'óe'in.

⁵ Hedi kin ívíwhäyundedá há'to gichanpúwí híwó'pí'piye' ívíwhäyunde'in, gá i Yä'dâa'i P'oewahhâ Yôesidi dímägi'i na'inbí pí'nâ khó'yé âymáadân, hedi idá dínthayyo Yôesi Tádádí hânho na'in díséegi'in.

⁶ Wa'di wí'bo ívípikhäge'namídí yä'dâa'in gimúnídí gínkoedipídíbo', híwó' naná' dihaydân Christ nachuu na'in gimuudi, in Yôesi ây'a'ginpí'in gimuu wänbo'.

⁷ Nabâapu'wan óeshaa-ídí wí to'wí nahíye-í'i wíyá to'wígí' nachúu-ídí, tobáhâa i wíyá to'wí i tsontuú i'a'gindo wänbo'. Ma'dân wí to'wí nahíye-í wíyá to'wí íví wówátsi ta'ge ihondi namuu'igí' nachúu-ídí.

⁸ Hewänbo wa'di na'inbí wówátsi thaa t'aywó'diwe gikw'ó' dihaydibo Christ na'ingí' nachuu. Kindidân Yôesi Tádádí dínkeeyan na'in hânho díséegi'in.

⁹ Hedânkun ta'gendi gínhanginná Jesus-di dín'aywoeni'in Yôesi Tádádí wídítuchänú-ípídí, gá na'ingí' ho nachuudi íví ún'p'oe ich'áadân, hedânho Yôesi Tádádí dícháamá've-ídí t'aywó'di wí'âymáapí waagi.

¹⁰ Yôesi Tádáví hânmin gimú'dewän, hewänbo nää-á i-ádí ívíwón íví ay na'ingí' nachuudi. Hediho nää Yôesi Tádá-ádí ívíwóndí gínhanginná ta'gendi dín'aywoeni'in gá íví ay wíyá únwówápóedân.

¹¹ Hewänbo hähayda'ba wínamuupí, nää-á gihíhchan wá' gá Jesus Christ, i shánkí natsonyi'i namuu'i hedá i Yôesi Tádá-ádí díwóndí-á, idiho dínkeeyan háawi Yôesi Tádá namuu'in.

Háa Adam i'annin namuudi in chuwa na'in dínkân, hewänbo háa Christ i'annin namuudá wówátsi âymáa

¹² Wí wí' to'wí Adam gin nakháwä'i' it'aywó'nân, hedi i-á it'aywó'nandi t'ähkí t'owa t'aywó'di giyâmu. Adam-dá it'aywó'nandi nachuu, hedi na'in wá' ívit'aywó'nandibo t'ähkídíbo git'aháani.

¹³ Wí tsontuú wänbo nayipídáho Yôesi há'to natúní t'owa wídâytsontuú'a'ginmáapí'in hediho wínatúnípi dívit'aywó'nannin. Hewänbo nää oepáa k'aydi in t'owa-á dívit'aywó'doho wa'di Moses i tsontuú ita'nanpídíbo'.

¹⁴ Nă'in gínhanginná gá Adam-bí thaa iwedí Moses-ví thaa iwehay chuwa-á t'ähkí t'owa dínpówádân, tobá inbí t'aywó'di dínmuu'i Adam-bí t'aywó'di waagi wídínmuupí wänbo'.

¹⁵ Háa Adam ún'póe'indi díhá'o Jesus-ví'gedí, i-á Adam-bí wówátsi thaa ihaydi wa' nää oepáa k'aydi wínapówápí. Hewänbo háa Adam i'annindá hedá háa Jesus i'annindá handa' wídänmuupí. Hääwí Yôesidi khäagipí dímä'i-á Adam-bí t'aywó'diví shánkí nakay. Wí' wí sen Adam namuu'i Yôesiví p'óegédí ihänge'andibo t'ähkí t'owa dit'ahán. Hewänbo Yôesiví séegísehkanä-á hedá hääwí dímä'i-á shánkí gähäyú'i únmuu Adam-bí t'aywó'di únmuu'iví'wedí, hedi t'ähkí t'owa dínkoedi ná'i Yôesi imä'i dâyhónídí, wí' wí sen Jesus Christ namuu'iví séegísehkanä únmuudi.

¹⁶ Hedi háa napóe'in i Yôesi Tádádí dímä' iwedí hedá háa napóe'in Adam-bí t'aywó'di iwedá handa' wídänmuupí. Nă'in wéhpêe t'aywó'nin Adam i'annin namuudá Yôesi Tádá natú tuchänu-á na'ää-í, hewänbo tobá báyékí wây-á t'owa báyékí t'aywó' díví'o wänbo', Yôesidi wí híwó'di hääwí wá'âapídíbo na'in dímä' waagibá idi dícháamáa t'aywó'di wí'âymáapí waagi.

¹⁷ Hedânkun wí wí' sen it'aywó'nandibo chuwa di na'in t'ähkí díhógi. Hewänbo háa ná'i wíyá wí sen Jesus Christ namuu'i' i'annindá shánkí hay'in namuu. Idá hânho báyékí séegísehkanä-á dímä', hedi kinnân dítumáa: Tobá gínt'anmuupí wänbo', i-á natú' idi dícháamáa t'aywó'di wí'âymáapí waagi, hedi wówátsi nahánde'pí'in âymá've-í, hedá iwe tsonnin waagi'inbá githáa-í.

¹⁸ Hediho ha'wâagi napóe. Wéhpêe t'aywó'nin Adam i'annin namuudiho tuchänu napówa t'ähkí t'owagi', hedá han waagibá wí wí' ta'gedá' hääwí Jesus i'annin namuudi nakoe di t'ähkí t'owa ovâytu'âmídí t'aywó'di dâymáapí'in waagi'in dimuu, hedá wówátsi nahánde'pí'indá ovâyääni.

¹⁹ Wí wí' to'wí Adam namuu'i háa Yôesi Tádádí óetu'an waa wí'i'a'ginpídího t'ähkí t'owa dit'aywó'to'inpaa. Hanbá i wíyá wí' to'wí Jesus namuu'i' i'a'ginnandibo t'ähkí t'owa dínkoed dipúwí'in in Yôesidi ovâyçhaamáa'in t'aywó'di wíðâymaapí waagi.

²⁰ Yôesi iví tsontuu imägi t'owa ovâythayyamídi háyú hânho dívít'aywó'nannin. Hewänbo i t'aywó'di gínkeepóe ihaydá Yôesivi séegísehkanä-á shánkí wänbo-á ünkeepóe.

²¹ Hedího i t'aywó'di kay'i namuudibo t'owa ovây'tandânho chuwa ho dínk'óe, hewänbo Yôesi Tádáví séegísehkanä-á t'aywó'diví shánkí únkay, hedího na'in díçhaamáa t'aywó'di wí'âymaapí waagi hedânho wówátsi nahánde'pí'in âykéyídi, háa Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'i na'ingí' i'annin namuudi.

6

Háa Christ i'annin namuudiho ta'gendi giwówáyêeni

¹ Báyéki t'aywó'di dín'owóyéndediho Yôesivi séegísehkanä shánkí ünkeepó'. Hedího hân gínkhây'ä' íví'amí'in? Ti in ta'gen gínk'óe ívít'aywó'kanhúuwídi wíyá shánkí iví séegísehkanä ünkeepúwídiibo'?

² Hedân yoe. T'owa chu'in dimuu'indá wíðívít'aywó'dopí, hedího t'owa chu'in waagi'inbá gínkhây'ä' gimúní'in hedânho t'aywó'di eeye wí'ívíhúuwípídi.

³ Na'in díp'ó'p'oe'an âykeeyamídi Christ Jesus-ádi wí'da' gimuu'in. Ti wí'úhanginnáhpí'an díp'ó'p'oe'an dihaydi i-ádi gichuu waagibá âykeeyan.

⁴ Hedânkun díp'ó'p'oe'an dihaydi, i-ádi gichuudáhá' díkhä'kw'ódi waagibá napóe, hedânho Yôesi Tádáví pínán kaydi Christ nawáywówápóe waagibá, na'indá wá' wówátsi ts'aamin âymá've-í.

⁵ I-ádi gichuu waagibá gipóe, hedího kindidi i-ádi wí'da' waagibá gipóe. Hedânkun i nawáywówápóe waagibá na'in wá' díwáywówápaa-í.

⁶ Gínhanginná ná'in: T'aywó'to'in t'owa gimuuwän, hewänbo Jesus-ádi phé'wan deedi gichuu waagibá gínpoé hedânho háa gimú'de waagi'in wíyá wí'gimúnípídi, hedá iwedá i t'aywó'di iwedi díma'p'ädi-í,

⁷ gá to'wên dichuu'indá t'aywó' diwedi díma'pândân.

⁸ Ná'in ívíwhâyunde': Christ-ádi gichuudá i-ádbá giwówáyêeni,

⁹ hedí gínhanginná Christ nawáywówápóedí hânhay wänbo wíyá wínachúu-ípi. Chuwadi há'to wíyá óet'aaní.

¹⁰ Christ nachuudiho t'aywó'didi há'to wíyá óekéyí, hedí nää wíyá nawáywówápóedá hânhay wänbo t'ähkí nawówayêeni i Tádá óehíhchanmäänídi.

¹¹ Hedí un wá' chu'in ímuu waagi kin únkhây'ä' í'âaní'in hedânho wí'úvít'aywó'kanhúuwípídi. Nää-á Jesus Christ-ádi ímuudi unbí wówátsi bín'amí Yôesi Tádá bínhíhchannamídi.

¹² Hedânkun wí'úvímäänípi i t'aywó'didi wovây'taanídi, hedí unbí túu'ú iwe háa íwänpichaa waagi wí'úvíkanhúuwípí, ná'í túu'ú-á wáy wí thaa únkhangít'óe.

¹³ Wáy wí wänbo' unbí túu'údi t'aywó'kan wänbo yä'dâapíkan wänbo wíwínkanmäänípi. Shánkídi kinnân úví'amí: Unbí wówátsi-á Yôesi Tádá bínmääní gá idân chuwa iwedi wovâywhahógídi wówátsi ts'aamin wovâymagídan, hedá unbí túu'ú t'ähkídi híwó'dida' Yôesi Tádágí' bín'amí.

¹⁴ Nää iwedi t'aywó'didi wíyá wíwovây'tankhâymaapí gá wí'úvíwänpisó'dínepídan híwó'nin ípúwídi i tsontuu bín'a'gindodibo', hewänbo Yôesivi séegísehkanädân wovâykhäge'do híwó' úvíkanhúuwídi.

Gínkhây'ä' híwó'di ívíkanhúuwí'in

¹⁵ Hedího kin napó'di hânnan nää íví'amí? Ti gínk'óe i tsontuu ây'a'gínhanú-ídi hedí kin ívít'aywó'nâamí? Hedân yoe.

16 Únpihanginnáhpí'an wí to'wíwí'piye' úvímägidá igí'da' úvít'ôe'amídí hedá idá' bín'a'ginnamídá, hedân ná'i to'wíwí pant'ôe'in waagi'inbá ímuu. Hediho hanbá úvíwānpit'aywó'kanhondá kindidi t'aywó'diví panho ímuu, hedá íchúu-í. Hewānbo Yôesiví'piye' úvímägidá bín'a'ginnamídí, iví pant'ôe'in waagi'in ímuu, hedi idá wovâychaamáa t'aywó'di wíwínmáapí waagi.

17 Naadi Yôesi dókú'daa'o', gá tobá úvít'aywó'dodi ná'i t'aywó'diví pant'ôe'in waagi'in ímú'de wānbo', nää-á pín ta'ge haydi in ta'gen háhkan wovâymägi'in bín'a'gindodân.

18 Nää-áho t'aywó'di iwedi íma'p'ä, hedi unbí wówátsi thaa úvímägi híwó'didá' úví'âamídí.

19 Yä'dâakan ni'gedá t'ôedi íka'póya', hedânho ná'in pant'ôe'inbí'gedi naadi wâyhí'máa wâythayyamídí shánki íka'pówá-ídí. Wáymûu-áho úvít'aywó'dodi wên pant'ôe'in waagi'inbá ímuuwān, hediho unbí túu'ú t'ähkídí úvít'aywó'dowān, hedá häädi wānbo t'ähki híwó'pí' úví'owān. Hewānbo nää-á Yôesiví'piye' úvímääni iví pant'ôe'in waagi'in ímúnídí, unbí wówátsi ta'ge bínhûuwídí, hedânho yä'dâa'indá' ímúnídí háa Yôesi nada' waagi.

20 T'aywó'diví pant'ôe'in ímuu ihaydi wí'ída'píwān unbí wówátsi ta'ge bínhûuwídí.

21 I t'aywó'di hääwí úví'andidi nää wovâywôeda'mä', hedi hândidan ná'i t'aywó'didi wovâykhäge'nan? Wéngédí wānbo yoe. I t'aywó'di úví'o'i namuudi chuwa iwe ípowagít'ôewān.

22 Hewānbo t'aywó'di iwedi íma'p'ändi nää-á Yôesiví pant'ôe'in waagi'in ímuu, hedi idi wovâykhäge'do' yä'dâa'in ípúwídí. Hedi Yôesiví'piye' úvímägidího wówátsi nahánde'pí'in bínkéyí.

23 T'aywó'digí' ívít'ôe'andá chuwa-ân na'inbí wá'âa-á gínmúní. Hewānbo Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i-ví'in gimuudá, in wówátsi nahánde'pí'in Yôesi Tádádí díimä'.

7

Paul khóhtsaq i'gedi ita'do' hedânho wíyá hääwí giháhpúwídí

1 Tí'ûuwín páadé'in, tsontuú i'gedi únhanginná'nín ímuu, hediho wâyhí'khây máa kinnân: Únhanginnáhpí'an únkhây'ä' ná'i tsontuú bín'a'ginnamí'in háyú wówátsi untä'ân diwe pu'wahayda'.

2 Gá kinnân: Wí kwee nakhóhtsaq'ändi-á únkhây'ä' iví sedó-ádídá' natháa-í'in háyú wówátsi thaa iví sedó untä'ân diwehay. Hewānbo iví sedó únchuu ihaydáho iví sedó-ádí wíyá wínawhi'änpí. Hannânho natú' in khóhtsaq tsontuú.

3 Hedi wíyá pí'wí sendádí ithayedá wa'di iví sedó únwówayidibo', iví sedóví'piye' it'aywó'do'. Hewānbo iví sedó únchuudáho in khóhtsaq tsontuú iwedi nawhima'p'ä, hediho wíyá pí'wí sendádí íkhó'yä'dáho t'aywó'to'i wínamúní.

4 Un wá' kin waagibá únpo', naví tí'ûuwín páadé'in. Christ-ví túu'ú únchuu ihaydá un wá' íchuu waagibá únpo'e hedi kindidi ná'i tsontuú Moses ita'nan diwedi wovâywiye.

* Hediho nää-á únkoedi wíyá to'wíwí' ímúní'in, i to'wí nawâywówápóe'i-ân i namuu. Hediho nää-á iví' gimuudi gínkoedi híwó'di hääwí Yôesi Tádágí' ívít'âamí'in.

5 Háa giwānpida' waagi ívít'aywó'dodi na'inbí wówátsi áyhonwānho', hedi ihaydá wíyá shánki ívít'aywó'nami'in gida'po' ná'i tsontuú git'o'di, hedi chuwa iwe gipóya'wān ná'i t'aywó'didi na'inbí túu'ú dínsonmáadibo'.

6 Hewānbo nää-á i tsontuú iwedi gima'p'ä. Nää-á Christ-ádí gichuu waagibá gínpo'di i tsontuudi wídítsonmáapí. Nää-á wíyá ts'aabi giháhpóe Yôesi áy'a'ginnamí'idí i Yä'dâa'i P'owāhāadi díhá'o waagi, háa ívít'owān waagá yoe i tsontuú nata'muu'i' áy'a'ginnamídí ívísó'dinde ihaydi.

* 7:4 Ná'i hí' wínatú'da'pí wígínkhây'ähpí i tsontuú áy'a'ginnamí'in, hewānbo natú'da'-á, wígíntáypí i áy'a'ginnamí'in hedânho Yôesidi díchaamá've-ídí t'aywó'di wí'âyámáapí waagi, gá Jesus-ví'piye' ívít'hâyundeda' han díchaamáadân.

Wáyyéđi shánkí i tsontuú gínhanginnândi shánká ívít'aywó'do'

⁷ Hedi ti gitúni ná'i tsontuú-á t'aywó'di namuu gin? Hedân yoe. I tsontuúdidá'mânho dínkeeyan háäwí ta'gendi t'aywó'di namuu'in. Gá kinnân: I tsontuú-á natú',

Hääwí wíyá to'wí ûnk'w'ó'di' wí'ída'ípi.

Han natúnípidá há'to naa dínhanginnáníwân wíyá to'wíwí háäwí odada'di dáy'taywó'do'in.

⁸ Hewänbo hä'in tsontuú i'gedi oháhpóe ihaydá shánkí dáy'taywó'nami'indá oda'póe, hediho wíyá i háäwí naví' namuupí' shánkí owänpida'. Hewänbo i tsontuú nak'óepidá há'to ta'gendi dínhanginnáníwân dáy'taywó'nannin.

⁹⁻¹⁰ Naa o'ân owówámmu'in wa' Yôesiví tsontuú oka'pówápi ihaydibo'. Hewänbo ná'in tsontuú natú'in wíđínkhây'áhpí wíyá to'wíwí háäwí oda'í'in ta'gendi oka'pówá ihaydá, shánká dáy'taywó'nami'indá oda', hedi ochuu waagibá dínhanginpóe. Hediho tobá na'in wówátsi áykéyíđi Yôesidi ivi tsontuú dímági wänbo', naa-á in chuwađá' dínkân.

¹¹ I tsontuú i'gedi oháhpóe ihaydá, i t'aywó'didá in ta'gen ná'i tsontuú i'gedi namuu'in dínkaayan, hedi ná'i t'aywó'didibá díhay waagibá dínpoe.

¹² I tsontuú Moses ita'nandi-á Yôesiví'wedi na'ää, hedi t'áhkí i hí' iwe nata'muu'i yä'dâa'i-á ta'gendi-á híwó'di-á namuu.

¹³ Ti ná'i híwó'di tsontuúdi wí'bo in chuwa dínkân? Hedân yoe. Naví t'aywó'didân in chuwa dínkân. Hewänbo tobá ná'i tsontuú-á híwó'di namuu wänbo', naa dáy'taywó'nandânho i tsontuú natú chuwa iwe díkáani'in. Hediho dínhanginpóe ta'gendi háawi i t'aywó'di namuu'in. I tsontuúđân dínthayyan t'aywó'di-á hânho yä'dâapí' namuu'in.

Hääwíđi na'inbí pí'ná khó'yé dínhânbo waagibá gínpo'

¹⁴ Gínhanginná Yôesiví P'oweahâadi ná'i tsontuú dímági'in. Hewänbo naa-á wí to'wí háa okanda' waagi dáywänpi'o'i omuu, gá t'aywó'diví pant'ôe'i waagibá omuudân.

¹⁵ Naa wíđínhanginnáhpí háadi kin waagi dáy'o'in. Tobá híwó' okanda' wänbo', híwó' wíđáy'opí, hewänbo i híwó'pí' dót'ay'i-á ihaydá' dáy'o'.

¹⁶ Hedi híwó'pí' ta'gendi wó'kanda'pí wänbo dáy'odá, iwedi nakeepo' naa ochanpo'in i tsontuú-á híwó'di-ânkun namuu'in.

¹⁷ Hediho nää-á naa-á wí'bo i wó'muupí ha'wâagi dáy'o'i', hewänbo i t'aywó'di naví pí'ná dínkw'ôndidân kin waagi díkando'.

¹⁸ T'owa-ân omuúdi háäbo híwó'di naví pí'ná khó'yé wíđínkw'ôhpí. Ná'i-á dínhanginná gá tobá híwó' okanda' wänbo wíđínkoedipíđân.

¹⁹ Wíyá otúni: I híwó'di okanda'i-á wíđáy'opí, hewänbo i híwó'pí'-áho dáy'o', oda'pí wänbo'.

²⁰ Hedi i okanda'pí'-á dáy'andáho', naa-á wí'bo i wó'muupí ha'wâagi dáy'o'i', hewänbo i t'aywó'di naví pí'ná dínkw'ôndidân kin waagi díkando'.

²¹ Hedânkun kin waagi háädi wänbo t'áhkí dínpo' naa: Híwó' okanda' wänbo', shánkí wíđínbâpu'wanpí dáy'taywó'namiđi.

²² Naví pí'ná khó'yé-á ochanpo' Yôesiví tsontuú-á híwó'didá' namuu'in.

²³ Hewänbo dínhanginná háädi wänbo t'áhkí naví túu'ú t'áhkí iwe wíyá pí'wí háäwí nayí', i-á naví híwó'di ánskaa-áđi ihânbo waagibá, hedi naví túu'ú iwedi owänpit'aywó'dikanda'di wí pant'ôe'i waagi opo'.

²⁴⁻²⁵ Hedi kindiđiho naví pí'ná khó'yé-á ta'gendi Yôesigí'đá' ot'ôeda'. Hewänbo naa t'owada' omuúdi dáy'taywó'do'. Áhkhi'yowän, to'dan díkhäge'nami naa, hedânho ná'i túu'úđi chuwa iwe wíđíkáani'píđi? Naadi Yôesi Táđá dókú'daa'o' gá Jesus Christ i shánkí natsonyi'i namuu'idáho díkhäge'dodân.

8

I Yä'dâa'i P'oewaahâadi na'in dikhä'ge'máa na'inbí wówátsi yä'dâa'i âyhûuwí

¹ Hediho nää-á in to'wên Christ Jesus-ádi dimuu'indá Yôesi Tádádí wí'ovâytuchänú-ípi,

² gá Christ Jesus-ádi wí'da' waagibá gimuudi i Yä'dâa'i P'oewaahâa i wówátsi napäyí'i' ûnkoedidân díma'p'âdi-ídi t'aywó'diweði hedá chuwa iwedá.

³ Na'indá t'owadâ' gimuudi wígakaypí, hediho Yôesiví tsontuu ihay wí'ây'a'gindopí hedânho t'aywó'diweði dîn'aywoenídí. Hewänbo Yôesi Tádá-ânho ûnkoedi dîn'aywoenídí. Kin i'amídí iví ay dînsan wí t'owa napáa-ídi, na'in kaypí'in t'aywó'to'in t'owa waagibá napóe, hedi tobá t'aywó'di wí'i'anpí wänbo na'inbí t'aywó'di gínmuudi nachuu. Handidího ná'i t'aywó'di-á óet'an, hedânho t'aywó'didi na'in wiyá wídít'aanípídí.

⁴ Hedi kin i'an hedânho Yôesiví tsontuu natú waa na'inbí wówátsi ta'ge âyhûuwí. Hedi nää-á háa giwänpida' waagida' wí'ívikanhonpí, hewänbo háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa natú iví'amí waagân.

⁵ In to'wên háa diwänpida' waagi díví'o'indá häädi wänbo t'ähkí díví'ánshaa'o hääwí dikanda'í'gedida', hewänbo in to'wên háa i Yä'dâa'i P'oewaahâa nada' waagi díví'o'indá häädi wänbo t'ähkí díví'ánshaa'o' i hääwí i Yä'dâa'i P'oewaahâa nada'póe'i'.

⁶ Hedi háa giwänpida' waagi iví'amí'in ní'gedida' íví'ánshaamáadá chuwa iwe gipówá-í, hewänbo háa i Yä'dâa'i P'oewaahâadi dítu'an waagi í'gedi íví'ánshaamáadá ta'gennin wówátsi-á híhchan ánskaa-á gín'ää-í.

⁷ Hedänkun wí to'wí háa nawänpida' waagi i'amí'indá' í'ánshaa'odi Yôesiví hânbi' waagi'bá namuu, gá Yôesiví tsontuu wí'i'a'gindopídân, hedi wí'ûnkoedipí ôn'a'ginnamídí.

⁸ Hedi kí'mín t'owadá há'to Yôesi óehíhchannamí.

⁹ Hewänbo Yôesiví P'oewaahâa ta'gendi unbí pí'ná khó'yé únthaadá háa i natú' waagi úvíkanhûuwí, háa íwänpida' waagida' bá yoe. Wí to'wí iví pí'ná khó'yé i Yä'dâa'i P'oewaahâa Christ-di ônsandi' imáapída' Christ-ví' wínamuupí.

¹⁰ Hewänbo tobá unbí t'aywó'di únmuudi unbí túu'ú únchúwí wänbo', Christ unbí pí'ná khó'yébo bînmáadá i Yä'dâa'i P'oewaahâadi wówátsi nahándépí'in wovâyma', gá Yôesi Tádádí wovâychaamáadân t'aywó'di wíwînmáapí waagibá.

¹¹ Yôesi Tádádí Jesus óewâywówápaa, hedi iví Yä'dâa'i P'oewaahâa unbí pí'ná khó'yé únthaadá, i Tádádí bá undá wiyá wovâywówápaa-í, Christ Jesus óewâywówápaa waagibá. Tobá unbí túu'ú únchuu wänbo', Yôesiví P'oewaahâa unbí pí'ná khó'yé únthaadi Yôesidi wówátsi wovâymaäní.

¹² Hediho tí'ûuwin páadé'in, nää-á hääwí giphaamuu waagibá hääwí híwó'di gínkhây'ä' íví'amí'in, háa giwänpida' waagida' bá yoe.

¹³ Háa íwänpida' waagida' unbí wówátsi bînhondá íchuu-í. Hewänbo i Yä'dâa'i P'oewaahâa úvímägidáho wovâykhäge'namídí i t'aywó'di unbí túu'údí úví'o'í bînyâa'amídí, kindidânho in ta'gennin wówátsi bînkéyí.

¹⁴ T'ähkí in to'wên Yôesiví P'oewaahâadi ovâypahonnindá Yôesiví ây dimuu.

¹⁵ Yôesiví P'oewaahâa bînkê' ihaydá pant'ôe'in dikhuwôeda'in waagi'in wí'ímuupí, páadéí ícháa waagibá. Hewänbo i Yä'dâa'i P'oewaahâadi wovâyseégíhógi Yôesi Tádáví ây ímúnídí, hedânho Yôesiví'piye' úvíyûusu'o' ihaydá wí'ínbo bînkâyä'ní "Náví Tádá" gin.

¹⁶ I Yä'dâa'i P'oewaahâadânho na'inbí pí'ná khó'yé díhangin'ândo' Yôesi Tádáví ây gimuu gin.

¹⁷ Hedi iví âyho gimuudi i hääwí iví âygi' iwiye'kw'ódi'i' âyhóní. Christ-ádi wé'ge ná'i hääwí âyhóní. Christ-ví'in gimuudíbo âyt'ôephadende' i it'ôephade waagibá, hediho i-ádi bá Yôesi Tádádí he'ennin dípaa-í.

Tobá nää t'ôephade iwe gikw'ôn wänbo', wáy wí thaa-á hää t'ähkí híwó' gínpuwí

18 Nă'i sa'wó'di hăäwí Yôesidi dínkhâymaa i'gedi dáy'ánshaamáadí, naa ochanpo' năä oepáa k'aydiwí t'ôephade-á hăäbo wínamuupí waagibá.

19 Hăä t'ăhki nakhí'yendi-á nawó'onpo'di natsíkha Yôesi Tádá ikeekw'ôenídí na'in ta'gendi iví ay gimuu'in.

20-21 Yôesi Tăa i'ánshaamăgi hăäwí t'ăhki nakhí'yendi' nachă'muupí waagibá napúwí'in. Nă'i hăäwí wí'bo kin waagi wínapuwagít'óepí, hebo Yôesi-ân natú kin napúwí'in. Hewänbo wá' natú nă'i hăäwí nakhí'yendibá wíyá híwó'di napúwí hedânho wínakhanmú-ípídí. Kindidi owáy Yôesi Tádáví ay chuwa iwedí dima'p'ândi hăä t'ăhki sa'wó' ingí' dínpoedí, nă'i hăäwí nakhí'yendi-á wá' hanbá napúwí.

22 Nă'i gínhanginná, wí kwee na'eyehaydi ûnhaytû' waagibá, nă'i hăäwí t'ăhki nakhí'yendi-á wá' han waagibá napo', wa'di wíyá ts'aabi wínakhí'yenpídí.

23 Hedí kin waagi wí'ûnpo'pí nă'i hăäwí nakhí'yendidá'. Na'in wänbo gínhaytû' waagibá gínpo', giwó'onpo'di gitsíkhakw'ôndi Yôesi Tádá ikeeyamídí na'in iví ay gipúwídí díséegíhógi'in, hedá na'inbí túu'ú ts'aabi dínpáa-ídí wá' gitsíkhakw'ó. Hedí dínkeeyamídí han dínkhâymaa'in, idi i Yă'dăa'i P'owəəhăə na'in dímăgi.

24 Yôesidi dín'aywon dihaydi waabo nă'i napúwídí ívitsíkhahon. Wí to'wí wí hăäwí itsíkha'măa'i ho ikê'dáho', hedáho wa'di wínatsíkhapí. Háadan wí to'wí wíyá itsíkha'amí wí hăäwí ho ikê'di?

25 Hewänbo hăäwí âykê'pí' wa'di âytsíkha'máadáho', nakhây'ă' gibo'ată-í'in tobá wó'ondi âytsíkha'măa wänbo'.

I Yă'dăa'i P'owəəhăədi díkhăge'măa

26 Hedá wá' kay gíntáydí i Yă'dăa'i P'owəəhăədá díkhăge'do'. Kaypí'in gimuudi wáyýedí wígyiûsuháhpí, hedí i hí' wí'âyshaadepídí gínwänpihaytû'. Hewänbo kin gínpo'di, na'inbí haytuu iwedibo' i Yă'dăa'i P'owəəhăədá na'ingí' Yôesi Tádá óehée'o'.

27 Yôesi Tádá-á ûnhanginná hăäwí na'inbí pí'nă khó'yé gínkw'ó'di', hedího ûnhanginná háa i Yă'dăa'i P'owəəhăə natú'da'in, gá Yôesi Tádá nada' waagi i Yă'dăa'i P'owəəhăə-á Yôesi Tádáví t'owagí' iyûusu'odân.

Yôesidi na'in díséegídiho hăäwídi wänbo há'to díwiyé-í iví'wedí

28 Nă'i wá' gínhanginná: Tobáhăa napo' wänbo', nă'i hăäwí napo'idiho Yôesi-á híwó' íkhâymaa in to'wên i óeséegí'ingí', innânkun iví'in ûnmúnídí ovâyţukánnan, i'ánshaamăgi waagi.

29 Hăn'oebo ûnhanginná to'wên dimúní'in in iví'in ûnpuwagít'óe'in, hedí iwéhpê'an indá iví ay Jesus ûnmuu'í waagibá dipúwí'in. Kindidiho Jesus wí pá'dây waagibá namúní hedá na'indá báyéki tí'ûuwín waagi'inbá-á.

30 In to'wên hă'mín dipúwí'in Yôesi Tádá iwéhpê'an dimuu'indá idi ovâyţukánnan iví'in ûnmúnídí, hedí iví'in ûnmúnídí ovâyţukánnandá natú t'aywó'di wídâymaa'pí'in waagi'in dimuu, hedí nă'in t'aywó'di wídâymaa'pí'in waagi'in dimuu'in ovâyţu'annindá he'ennin ovâypăa-í, háa Jesus namuu waagibá.

31 Hedânkun, nă'i hăäwí t'ăhki i'gedi gínhanginnândi, năä-á ta'gendi nă'in gínkoedi gitúnídí: Yôesi Tádá-á na'inbí'năpiye' namuudiho to'wídi wänbo há'to dí'taaní.

32 Yôesi Tádá-á wínakhăapóepídí iví ay Jesus imăgi na'in t'owa t'ăhki'gí' nachúu-ídí. Hedí kin i'andânkun, nakhăapídí t'ăhki wé'ge'í híwó'di hăäwí wá' ta'gendi dímăanı.

33 Yôesi Tádá-ân namuu i natú'di' in to'wên ovâyde'mannindá t'aywó'di wídâymaa'pí'in waagi'in dimuu, hedânho to'wí wänbo wí'ûnkoedipí ta'gendi dín'taywó'dichănú-í'in.

34 Hedího to'wí wänbo wí'ûnk'óepí natúnídí na'inbí t'aywó'di gínmuudi gínkhây'ă' díţuchănú-í'in, gá Christ na'in gimuudi nachuudân, hedá wíyá shánkă hăäwí-á i'an, i-á nawáywówápôe-á, hedí năä-á Yôesi Tádáví ko'dínădá na'ân, hedí iwedí na'ingí' dînyûusu'odiho Yôesi Tádá dînda'măa.

³⁵ Christ-di díseégídí to'wídí wänbo há'to díwiyé-í iví'wedi, tobá âyt'ôephadende wänbo', hää sehkanäwó' na'inbí thaa gínmuu wänbo', hää na'inbí whäyü gínmuudi t'owadi díyanäki'o wänbo', hää koegí'-á awegí'-á gíntáy wänbo', hää díwhä'amí'indá dí't'ahánú-í'indá t'owa dida' wänbo'.

³⁶ Kin gínpo' hää Yôesiví ta'nin diwe nata'muu waagi:
Na'inbí Sedó Yôesi, uví'in gimuudibo na'indá häädi wänbo t'ähki dí't'akhanukhây'o'.

Wên k'úwá ovây't'ahánú-í'in gimuu waagi t'owadi dímaa.

³⁷ Hewänbo tobáhää ná'i t'ähki gínpo' wänbo', wéngedí wänbo wídí't'aanípí, hewänbo na'indáho git'ampo', gá Christ i díseégí'i namuudân, hedí díkhäge'do'.

³⁸⁻³⁹ Naa dáykoediwhâyunde hääwídí wänbo há'to díwiyé-í Yôesi Tádáví séegí iwedí, ná'i séegí-á Jesus Christ na'inbí tsondi hay'i gínmuu'idi dímägi. Tobá giwówayídi hää gichuu wänbo', há'to iwedí giwiyedéé-í. Makówáwin t'ôepa'aa'indi wänbo há'to iwedí díwiyé-í, hää p'owəəhâavi tsonnindi hedíhää wáy wíyá to'wí tsonkhuu imáa'idi. Tobáhää napóe wänbo nää hää páadépiye' gimän diwe, hää hääwí oepáa kw'áye hedíhää nansoge núgé na'ändídi, hää wáy wíyá hääwí nakhí'yendi dí há'to iví séegí iwedí díwiyé-í.

9

Hää Yôesi Tádádí in Israel t'owagi' ovây'an waa

¹ Naa hää otugít'óe'indá ta'gen namuu, naa wídayhóeyómáapí, gá Christ-ví' omuudân, hedá i Yä'däa'i P'owəəhâadá naví pí'nä khó'yé donmáadi díhangin'ândo ta'ge dáyhi'máa'in.

²⁻³ Naa hânho ok'áykhaa, hedá naví pí'nä khó'yé häädi wänbo t'ähki otaachanpo' dáy'ánshaamáadi naví t'owavi'gedí, indá nää oepáa k'aydi naví maatu'in dimuu. Híhchangídi Christ-ví'wedá owiyedéé-í, kin naa dînpóe'indi ovâykhäge'namídáho'.

⁴ Indá Israel-ví ây iwedí'inbá dimuu, hedí Yôesi Tádádí ovâyhógi iví sówé'ây waagi'inbá dimúnídí, hedá idá iví sa'wó'di kohthay iví'wedí ún'ä'i' ovâykeeyan. Hää iwéhpêe'annin in Israel-'inbá ovâytu'an, hedá iví tsontu-á ovâymägi. Ovâyýeye hää óe'a'ginmäänídí, hedá hää ovâykhâymaa'in ovâytu'an.

⁵ In hân'oe'in se'daa-á ná'in Israel-'inbí thehtáy pahpá'in dínmuu, hedí Christ nat'owapaa ihaydi inbí'wedí'ibá namuu. I-á Yôesi namuu, i-á t'ähki itsonmáa, hedí t'owa díkhây'ä' hânhay wänbo t'ähki óetége'bé-í'in. Hamân.

Hää Yôesi Tádá in Israel-'in t'owa ovâytu'an waaho i'an

⁶ Hewänbo naa ok'áykhaa gá tobá ná'i t'ähki dâymáa wänbo', Yôesi-ádi wídimuupídan. Naa wó'tú'pí Yôesi Tádá-á wí'i'a'gínpi'in iví tuu imägi'in, hewänbo kinnân napo': Báyéki in Israel-ví ây iwedí'indá kodí'nin Israel-'in wídimuupí, *

⁷ hedá wá' t'ähki in Hudíyo iwedí'indá Abraham-bí kodí'nin ây iwedí'in wídimuupí iví tûu ún'p'oe díwänpimuudibo', hewänbo kinnân Yôesi Tádádí óetu'an Abraham: Uví ay Isaac úmuu'iví ây iwedí'indá'mânho ta'gendi uví tí'úuge kă'ä'ä'in kin ovâytu'âamí.

⁸ Ná'i hí' kinnân natu'da': T'ähki Abraham-bí tûu ún'p'oe-á Yôesi Tádáví ây wídimuupí, hewänbo in to'wên hää Yôesi Tádá iví tuu imägi waa di'âypuyä'in, inbí'gedída'mân gitúní ta'gendi Abraham-bí ây iwedí'in dimuu.

⁹ Kinnânho Yôesi Tádádí iví tuu Abraham óemägi hää ônkhâymaa'in:

Wí paayo nää iwedí uví'piye' owáy'ä-í, hedí ihaydá uví kwiyo Sarah wí enúkáy ho i'aypuyäkhâymaa.

¹⁰⁻¹² Hebo Yôesi wíyá shánki natú. Rebecca-di wên kwâati ovân'ayyan, hedí in áyyä-á wí'da' tádá dänmuu, i-á na'inbí thehtáy pahpáa Isaac namuu, Abraham-bí e'nú.

* **9:6** Wí to'wí kodí'di Israel-'i namúnídí únkhây'ä' ta'gendi Yôesiví'piye' iwhâyü-í'in.

Hewänbo wa'di in áyyäã da'aypuyäpidibo', wa'di háawên dân'anpidibo', háa híwó'di háa híwó'pí', Yôesidi Rebecca kinnân óetu'an:

I páadé'i-á i tí'úgég'igí' it'ôe'amí.

Hedi Yôesi-á kin i'an nahanginpúwídi i-ân namuu t'owa ovâyde'bo'i', háawên díví'annin namuudida'ba yoe, hewänbo idânho to'wên napida'in ovâyde'bodân.

¹³ Yôesi Tádá-á iví tã'nin diwe kinnân natû':

Jacob-á dóde'man, hewänbo iví pá'dây Esau-á dóyoegi'an.

Wígínkhây'ähpí gitúní'in Yôesi-á híwó'pí i'o'in háa nada' waa i'odi

¹⁴⁻¹⁵ Hedân ti gitúní Yôesi Tádá-á ta'ge wí'i'opí wí to'wí óede'bodi hedá wíyá to'wí óeyoegi'odá? Hedân yoe. I-áho ûnkoedi kin i'amídi, hediho Moses óetu'an,

To'wíwí'piye' naa oda'i-áho o'iyapúwí,

to'wíwí'piye' osehkanäkanda'i-áho dósehkanä'amí.

¹⁶ Hedânkun Yôesiví iya ûnmuudibo wí to'wí ide'bo', ná'i to'wí óede'mamí'in nawânpida'dibo-á yoe, háa isó'díndedibo-á yoe.

¹⁷ Yôesi Tádávi tã'nin diwá ûntã'muu háa idi i Egypt-wi tsondi hay'i óetu'an waa, kinnân: Naadi wínk'û' untsonchã'nídí

hedânho háa wíkhâymaa'in namuudi naví kay dínmuu'in donkeeyamídi,

hedá nää oepáa k'aydi t'ähki t'owa háawi naa omuu'in dínhanginnání.

¹⁸ Hedânkun Yôesi háa nada' waa i'odi wáy wênbí'piye' na'iyapo', hedá wây-á wênda t'óyanpí'in dimúní gin ovâykannan.

¹⁹ Ma'di wí to'wídi dítsikáyi'ní naa, "Ha'wâagi Yôesi i'odá háadan idi in t'owa ovây't'e'p'idénde"? Tóebo wí'ûnkoedipí Yôesi óekhâ'amídi i'amídi háa nada' waagi."

²⁰ Hewänbo naadá i kin natû'di kinnân dótu'amí: "To-an unmuu Yôesi nâatũwhännamídi, t'owa'ayda' unmuudi? Ti wí nat'údi ûnk'óe i nat'úpa'i' óetu'âamídi, 'Wí'ûkhây'ähpí háa omuu waagi naa dípaa-i'in"? Hedân yoe.

²¹ I nat'úpa'i-á ûnk'óepí'an i pí'îndi hääwí nada'i' ipáa-ídi. Ná'i pí'îndi diwedibo' ûnkoedi wên nat'ú sa'wó'gi'indá' ipáa-ídi, hedá wây-á hääháakangí'indá."

²² Hedânho Yôesi Tádá wá' ûnk'óe kinnân i'amídi: Tobáháa nada' wänbo ikeeyamí'in hânho nat'ay'in t'owaví t'aywó'di dínmuudi, hedá iví kay ûnmuu'in âytáa-i'in nada' wänbo-á, owáy oedi i-á nabo'atádi itsíkha'o' ovâytuchânú-ídi in to'wên inbí t'aywó'di dínmuudi nat'aydi, inbáho' ovâyhânú-i'in dínkhây'ä'.

²³ Hedá wá' nada' in to'wên iví iya ônhógi'in ovâyhangin'ânnamí'in háa hay'i i namuu'in, inbá páadédibo' ovâyde'man báyéki híwó'di hääwí dâyhónídi.

²⁴ Hedi na'innân gimuu in Yôesi Tádádi dítukánnannin iví iya âyhónídi. Wáy wênda Hudíyo gimuu, hewänbo wây-á wígimuupí.

²⁵ Kinnân Yôesi Tádá natú, hedi Hosea-á hân'oe itã'nan:

In to'wên naví t'owa dínmuupí'indáho

naadi dovâytu'amí naví t'owa gin.

In to'wên naadi wídoavâyséegíwân,

indá nää-á in to'wên dovâyséegí gin dovâytu'amí.

²⁶ Hedi wáy Yôesidi wáymûu ovâytu'an diwe, "Undá naví t'owa wí'ímuupí" gin, iwebáho nää-á ovâytu'âamí "Yôesi i nawówáyí'iví ây" gin.

²⁷ Hedá hân'oe Isaiah-á in Israel t'owaví'gedi kaygi'di natú:

Tobáháa in Israel-win t'owa hânho báyéki diyi wänbo', hâyú okhá i mâap'oe k'áygé i'ge nakw'ó' dihaybá,

wên hâyúdída' ovây'aywoení,

²⁸ gá Na'ínbí Sedó Yôesi-á wínahayyêepúwípídi iví tuchãnu ibowá-ídi nää oepáa k'aydi, háa natú waagi.

²⁹ Isaiah wá' natú kinnân napúwí gin:

Na'inbí Sedó i háäwí t'ähkí itsonmáa'i namuu'ídi wên tí'úgé kã'ää'in dînyoe'anpídá, giháaniwân in t'owa Sodom búu'úwindáđi Gomorrah-windáđi t'ähkí dihán waagibá.

In Hudíyo Yôesiví'wedi dipede

³⁰ Hediho háa ots'antú waa kinnân natu'da': In t'owa Hudíyo dimuupí'in dívíwhâyundedi dipóe in to'wên Yôesi Tádáđi ovâychaamáa'in t'aywó'di wíđâymáapí waagi, tobáháa háđíđi kî'min dipúwí'in dâytuwămáapí wânbo'.

³¹ Hewänbo in Israel-'indá dâynuwände háđíđi t'aywó'di wíđâymáapí'in waagi'in dipúwí'in, hewänbo wíđâysaadepí.

³²⁻³³ Hedi háadan wíđâysaadepí? Gá dívíwânpiwhâyü-ívi'wedi dívíkhäädédân híwó' díví'amíđi hedânho Yôesidi ovâychaamá've-íđi t'aywó'di wíđâymáapí waagi. Wí k'uu Yôesi Tádávi tã'nin diwe í'gedi nata'muu'i' iwe dip'ídedi dikanu waagibá dínpóe. Kinnân natû'.

Bít'óyan, oe Zion búu'ú iwe wí dósóge.

I-á wí k'uu waagi'ba namuu, t'owa iwe dip'ídedi dikanunde', hewänbo to'wên iví'piye' dívíwhâyunde'indá há'to dichanpúwí híwó'pí'piye' dívíwhâyunde'in. †

10

¹ Tí'úuwín páadé'in, pín ta'ge hayđi Yôesi Tádá dóda'máa naví t'owa in Israel-'in dimuu'in ovây'aywoeníđi.

² Ta'gendi wâytumáa, indá hânho dida' Yôesi óehíhchanmääni'in, hewänbo piháa dívísó'dinde díví'amíđi.

³ Ho wíđínhanginnáhpí háa Yôesi i'o'in hedânho idi t'owa ovâychaamá've-íđi t'aywó'di wíđâymáapí waagi, hediho indá dâytuwămáa háđíđi hã'min wí'bo dívípípa-íđi, hediho háa Yôesidi kin ovây'amí'in wíđâyhóndepí.

⁴ Nääho t'ähkí in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'indá wíyá ho wíđíntáypí dívísó'dêe-íđi i tsontuu dâya'a'ginnamíđi hedânho dipúwíđi in to'wên Yôesi Tádáđi ovâychaamáa'in t'aywó'di wíđâymáapí waagi.

⁵ In t'owa dívísó'dinde'in Yôesiví tsontuu dâya'a'ginnamíđi hedânho Yôesidi ovâychaamá've-íđi t'aywó'di wíđâymáapí waagi, inbí'gedi Moses kinnân itã'nan: Wí to'wí t'ähkí Yôesiví tsontuu i'a'gindo'i-á wówátsi imá've-í.

⁶ Hewänbo kinnân nata'muu in to'wênbí'gedi inbí whâyü dínmuudi Yôesidi ovâychaa'in t'aywó'di wíđâymáapí waagi:

Wí'ítúnípi, "To'wí ûnkhây'ä' makówápiye' napée-i'in."

(Nã'indá natu'da', Christ óedaa'amíđi makówáđi nawhãve'ä-íđi.) Hedá wá' nata'muu:

⁷ Wí'ítúnípi, "To'wí ûnkhây'ä' in chu'in dikw'ó' diwepiye' nawhání'in."

(Nã'indá natu'da', in chuwa'inbí'wedi Christ óetegé-íđi óewówápaa-íđi.)

⁸ Hewänbo kinnân nata'muu:

Yôesiví tuu-á undáđiho nayí,

unbí sóedí ítúní hedi unbí pí'nã khó'yé-á bînmáa.

Hedi ná'i tuu whâyü í'gedi namuu'i-á t'owa âyt'ôe'o'.

⁹ Hedânkun t'owaví páadépiye' ítúđi Jesus-á i shánkí natsonyi'i namuu'in, hedá Yôesi Tádáđi wíyá óewáwówápaa'indá unbí pí'nã khó'yé-á úvíwhâyundedi, wovây'aywoení,

¹⁰ gá na'inbí pí'nã khó'yé Jesus-ví'piye' ívíwhâyundeda Yôesi Tádáđi díchaamáa t'aywó'di wí'âymáapí waagi, hedi iví'piye' ívíwhâyunde'in gitúdá, dîn'aywoení.

¹¹ Yôesiví tã'nin diwá ûntû',

In to'wên iví'piye' dívíwhâyunde'indá há'to dichanpúwí híwó'pí'piye' dívíwhâyunde'in.

† 9:32-33 Christ-á i k'uu namuu, hedi iví'piye' wíđívíwhâyundepíđi dikanunde waagibá dínpóe.

12 T'ähkí t'owagí? handá? napo?, in Hudíyogí?indá, in Hudíyo dimuupí?ingí?indá wá?, gá t'ähkí t'owagí? wí?da? wí shánkí natsonyi?i na?ándân, hedí idá báyéki híwó?di ovâyma? in to?wên iví?piye? dívíyûusu?annin ovâykhäge?namídí.

13 Yôesiví tạ?nin diwá ûntû? waagi:

To?wên i shánkí natsonyi?iví?piye? dívíyûusu?andi di?aywonda?póedí
idá ovây?aywoení-ákun.

14 Hewänbo hádídan iví?piye? kin dívíyûusu?amí iví?piye? wídívíwhâyundepídí, hedá hádídan dívíwhâyú-i iví?gedí wídínhanginnáhpídí, hedá hádídan dínhanginpúwí to?wídí iví tûú wí?ovây't'ôe?anpídí,

15 hedá hádídan wí to?wídí ovây't'ôe?amí Yôesidí wí?óesanpídí? Kinnân Yôesiví tạ?nin diwe nata?muu:

In to?wên wí híwó?di tûú dâymáyä?inbí ahtaa-á sa?wó? dínkeet'ôe.

16 Hewänbo Isaiah natú waagibá, t'ähkí in Hudíyo Yôesiví híwó?di tûú wídâyséegí?anpí. Kinnân ita?nan:

Na?inbí Sedó Yôesi, wên háyúhaydída? t'owa i háäwí naví?wedí dit'oe?i? dívíwhâyú.

17 Hedânkun Yôesiví?piye? ívíwhâyú-ídí, gíntáy iví tûú git'ôe-ídí, hedá ná?i tûú-á git'o? wí to?wídí Christ-ví?gedí dít'ôe?odí.

18 Héyâa in Israel-?in, ti Yôesiví tûú wídít'oe?an? Dít'oe-ákun, Yôesiví tạ?nin diwe ûntû? waa:

Yôesiví tûú-á náä oepáa k'aydí t'ähkí ûntûmää,

hedího t'owa t'ähkí wáyyé t'ähkí dikw'ó?nin ná?i tûú dínpówá.

19 Hedânkun in Israel-?in dínhanginnândákun háa Yôesi íkhâymaa?in. Kin Moses páadé ita?nan háa Yôesidí ovây'tû?an waa:

Wây-á pí?wên t'owa dimuu?in naadi dovây?aywondibo wâythúukannamí,

Háa há?in t'owa hangintan dâymáapí?ingí? dovâykhâymaa?in namuudí wây't'e?ya?namí.

20 Hedá Isaiah-á shánkí kay?indá ihí?máadí ná?i Yôesiví hí? ûntû:

In to?wên naa wídítûwämáapí?indi naa díshaa.

Inbí?piye? dáykeeyan, naví?gedí ditsikayipí wänbo?.

21 Hewänbo in Israel t'owaví?gedí Yôesi kinnân ihí?máa:

Häädí wänbo t'ähkí okhóewaa?än ná?in t'owa dovâyséegí?amídí,

tobá wídí?a?ginmáapí wänbo?

hedá naví tûú dînyoegi?o wänbo-á.

11

Yôesidí in Israel-?in ovâyséegísehkanä?andiho wáy wên in ovâyde?man

1 Hedího ti gi?añí Yôesi Táda iví Israel-?in t'owa iyoegi?annin? Hedân yoe. Naa wá? Israel-wibá omuu, naa-á Abraham-bí ây iwedí?ibá omuu, hedá Benjamin-bí t'owa iwedí?bá omuu.

2 Hedího Yôesi-á iví t'owa wí?iyoegi?anpí, indá hân?oebo ûnhanginná iví?in ûnmúní?in. Ta?gendi un ûnhanginnáhpí?an háa iví tạ?nin diwe Elijah-ví?gedí ûntû?nin. Elijah-dí in Israel-?inbí?gedí Yôesi óehí?máadí kinnân ovây't'e?p'íde:

3 Na?inbí Sedó, t'ähkí in wé?ge?in uví tukhé?min wôn't'ahánú,

hedá t'ähkí uví antâa-á wônnyayú.

Naada?mân ote?dee, hedí t'owa hádídí naa díhéyí?in ditûwäyi?.

4 Hedí kinnân Yôesidí óetû?anpí?an:

Tsé maapaasôn (7,000) ihay senä? dovây?âyîngimáa hedí wa?di naví?näpiyebo dimuu,

indá Baal-ví páadépiye? wídívídé?gendikw'ódipí óe?a?ginmäänídí. *

* 11:4 Baal-á wí háäwí wí sen waagibá ûnchä?i namuu, i-á in wé?ge?in t'owa dâykhiyé inbí yôesi dínmúnídí.

⁵ Nää wa'di hanbo napo'. Yôesi-á naséegísehkanät'óedí wa'di wên háyú haydi Israel-'in Yôesidi ovâyde'mannin dikw'ôn.

⁶ Hewänbo iví séegísehkanä ûnwänpimuudibo Yôesidi ovâyde'man, hääwí híwó'di díví'andidiðá'ba yoe. Hedí hääwí híwó'di indá díví'andidiðo idi ovâyde'mandáho', há'to iví séegísehkanä ûnmuu'ididiðá' ovâyde'mamíwän.

⁷ Hedího kinnân napóe: T'ähkí in Israel-win t'owa wíðínhanginpóepí hádídí dipúwí'in in to'wên Yôesidi ovâychaamáa'in t'aywó'di wíðâyamáapí waagi, hewänbo in to'wên Yôesi Tádádí ovâyde'mannindáho dínhanginpóe, hedí in wé'ge'indá t'óyanpí'indá' dipóe.

⁸ Yôesi Tádáví tã'nin diwá ná'in wé'ge'in t'owaví'gedí kinnân nata'muu:

Yôesidi inbí hangintan ovâypede'an,

hedí tsée nakeet'óepí'-á, oeyay nat'o'pí'-á ovâymaagi,

hedí nää thaa pu'wahay kinbo dínpo'.

⁹ David wá' hân'oe inbí'gedíba natú,

Báyékí hääwí dínkw'ó'dibo di'ánde híwó' dínpo'in, hewänbo Yôesi dóda'máa ná'i hääwí

dínkw'ó'dibá wên phay iwe diwhêe'in waagibá dínpuwídí,

háa hääwí iwe dip'idedi waagibá dínpuwí iwe dikanú-ídí,

hedá iwebo inbí tuchänu dín'ä'i-á dâyhóní.

¹⁰ Ditsíkhämugí't'óe waagibá dínpuwí hedänho wíðínkeet'ôenípídí,

hedá häädi wänbo t'ähká inbí túu'ú-á dínbé'gayní dínhékháadí waagibá.

¹¹ Hedího hânnan natú'da' ná'i otú'i'? Ti natú'da' ná'in Israel-'in t'owa dikanu'in wíyá há'to dikwínudée-í waagibá dínpo'e? Hedän yoe. In Israel t'owaví t'aywó'di dínmuudiho Yôesidi in Israel-'in dimuupí'in t'owa-áho ovây'aywon, hedí iwediho' in Israel-'in t'owa wá' hânho didá'í hanbá dínpuwí'in.

¹² In Israel-'in t'owa pedee iwe dipówádí Yôesiví'wedi dívíhänge'an, hebo iwedi t'ähkí in wé'ge'in t'owa Israel-'in dimuupí'in Yôesiví tũ dâyhógi, hedí handidân dikodit'owapaa waagi'inbá dipóe. Hedího owáy in Israel-win dívíwhâyunde'in shánkí báyékí dipóe ihaydá, in wé'ge'in t'owa-á wá' wíyá shánká híwó' dínpuwí.

In t'owa Hudíyo dimuupí'in ovây'aywoení

¹³ Un Hudíyo ímuupí'in, nää-á undá wâyhí'khây máa: Yôesi Tádádí naa unbí'piye' dísan, hedího naa ochanpo' naví t'ôe-á báyékí dín'a'ginmuu'in.

¹⁴ Hääwên naadi wây'o'in namuudi, ma'di in to'wên naa waagibá Israel-'in dimuu'in wá' hânho didá'í i tũ un wây má'i dâyhónídí, hedí kindidi wáy wên in wá' ovây'aywoení.

¹⁵ Yôesi Tádádí in Hudíyo ovâyyoegi'an dihaydi idi in wé'ge'in t'owa t'ämäpiye' nää oepáa k'aydi dithaa'in ovâyk'emahógi. Hedänkun owáy idi in Hudíyo ovâywáyséegí'an dihaydá, shánkí wänbo híwó' namúní, ihaydá indá chu'in diwâywówápóe'in waagi'inbá dimúní.

¹⁶ I páadé'í pává dâyhahkê'i Yôesi óemägidá, t'ähkí i wé'ge'í pává wá' iví'dá' ûnmuu. Hedá i taypúu Yôesi óemägidá, i wa'yáy khóe wá' iví'ba ûnmuu. †

¹⁷ In Hudíyo wên olive tay óekhähkídi'in waagi'inbá dimuu, hewänbo wáy wên in diwedi wa'yáy khóe dâys'tá'i waagi'inbá dimuu, hedí un Hudíyo ímuupí'indá wên olive tay nawänpisôe'inbí wa'yáy khóe waagi'inbá-á ímuu, ná'i wa'yáy dâys'tá'i-á i wé'ge'í wa'yáy-ádí dâywänpit'ihsa, hedího i taypúu iwediwi tayp'oedi i wa'yáy khóe dâys't'ihsa'í híwó' nasôemän waagibá, nää-á hanbá hääwí in Hudíyo iwedi na'ä'ídi híwó' undá wá' únpó'.

¹⁸ Hedího nää-á wí'í'âanípí i wé'ge'í wa'yáyví shánkí híwó'nin ímuu'in. Wí'úvíyêngihée'amípí, undá wa'yáy khóe waagi'indá' ímuudi, hedího ná'i tayp'oe wíwînmähpí i taypúu nawówámúnídí, i taypúudän un unbí wówátsi khóekhú-á wovây má'.

† 11:16 I páadé'í pává-á in taypúu-á in Hudíyoví páadé kã'ä'ä'in t'owa Yôesidi ovâyde'mannin waagi'ba namuu, hedí i wé'ge'í pává-á wa'yáy khóe-á in shánkí tí'úugé kã'ä'ä'in Hudíyo waagi'ba-á namuu.

¹⁹ Hewänbo ma'di wí Hudíyo namuupí'-á kin natúní, "I wé'ge'i wa'yáy khóe-á óets'á' hedânho na'in dít'ihśáa-ídí."

²⁰ Nă'indá ta'gen namuu. In Hudíyo ovâys'tá' gá Christ-ví'piye' wídívíwhäyupídân, hedi undá unbí whäyü únmuudi wovây't'ihśaa. Hewänbo úvíyēngihí'má've-íví'wedi únkhây'ă' hânho úví'âyīngi'āmí'in.

²¹ Yôesidi in Hudíyo ovâytuchănu, tobá in tayví kodí'di wa'yáy khóe waagi'inbá dimuu wänbo', hediho háa díví'an waagibá úví'odáho hanwaagibá un wá' wovây'tuchănú-í.

²² Hediho iwedi nakeepo' Yôesi-á t'owaví'piye' hânho híwó'di namuu'in, hewänbo wáy wēnbí'piyá khăa'i namuu. In to'wēn iví'wedi dívíhänge'annindá ovâytuchănunde', hewänbo unbí'piyá híwó'di namuu, hedi nă'i híwó'di wovây'o'i bînséegíkéndedá kin waagibá wa'di ikanhūwí. Hewänbo bînséegíhógipídá un wá' wí wa'yáy khóe waagibá wovâyts'ăa-í.

²³ Hedi in Hudíyo ovâys'tá'in díví'egó'andáhá' wíyá dívíwhäyudá, Yôesi Tádádí ovâywáy't'ihśáa-í, gá i-á ũnkoedidân han i'āmí.

²⁴ Hedânkun un t'owa Hudíyo ímuupí'in wēn olive tay napsîe'inbí wa'yáy khóe waagi'inbá ímuu, hedi iwedi wovâyts'á'di wáy-á olive tay óekoe'in deedi wovây't'ihśaa, tobá páadédí iwedi'in ímuupí wänbo'. Hediho shánkí wínabâpu'wanpí in Hudíyo in tay eedibá ovâywáy't'ihśáa-ídí, gá indá in tayví kodí'di wa'yáy khóe waagi'inbá-á dimuudân.

Yôesi-á t'ăhkí t'owaví'piye' nasehkanăpo'

²⁵ Tí'ūuwīn páadé'in, naa oda' un Hudíyo ímuupí'in wēn ta'gen ní'gedi íka'pówá-í'in, hedânho ũnhanginnândi wí'úvíchăă'ăāmí. Năwehaydi nă'in ta'gen wa'di wínaka'powamuupí, hedi kinnân in namuu: Tăhkí in Israel-win t'owa há'to hăădi wänbo t'ăhkí yoegikannin dimúní, hewänbo báyékí in Hudíyo dimuupí'in t'owa Yôesiví'piye' dívíwhäyü iwehaydă'mân hă'min dimúní.

²⁶ Hedi owáy nă'in wé'ge'in t'owa Yôesiví'piye' di'ăă ihaydânho t'ăhkí in Israel-'in wá' ovây'aywoení. Yôesi Tádáví ta'nin diwe ũntă'muu háa i natú'in:

I aywondi-á Zion diwedi nakă'ăăgít'óe,

hedi in Israel-'inbí yă'dăapíkan ovây'ăa'āmí.

²⁷ Hedi owáy inbí t'aywó'di dovây'owóyé ihaydăho

háa ingí' dovây'āmí dówéhpê'an waa napúwí.

²⁸ Yôesiví híwó'di tuu in Hudíyo dăyyoegi'andi năă-á Yôesiví hânmin dipóe. Hewänbo háa díví'annin namuu'indi un Hudíyo ímuupí'in wovâykhăge'nan Yôesi bîntăa-ídí. Hewänbo Yôesidi nă'in Hudíyo t'owa ovâyséegí gá iví hehăăwin thehtáy pahpá'in ovâyde'mandân.

²⁹ Yôesidá in to'wēn ovâyde'mannin wí'ovâyyoegi'opí, hedá i hăăwí híwó'di ovây'ăgi'í wí'ovây'kweedepí.

³⁰ Wáymūu un Hudíyo ímuupí'indá Yôesi Tádá wívîn'a'ginmăapí, hewänbo năă in Hudíyodi óe'a'gindopídího' unbí'piye' na'iyapo'.

³¹ Hanwaagibá in Hudíyodi năă Yôesi wí'óe'a'gindopí, hewänbo unbí'piye' na'iyapo'di inbí'piye' wá' na'iyapúwí.

³² Yôesi-á natú t'ăhkí t'owadi wí'óe'a'gindopídí inbí t'aywó'di dínmuu'idiho pan waagi'inbá dipaa, hedi kindidi t'ăhkí t'owa handă' ovây'ăadí t'ăhkíví'piye' na'iyapúwí.

Gínkhây'ă' Yôesi Tádá âytegé-í'in

³³ Yôesi-á hânho hay'i namuu. Iví hangintandá há'i-á hânho báyékí ũnmuudi há'to âytaayámí, hedi há'to gínhanginnání háadí háa hândidi i'o' háa ikanhonnin.

³⁴⁻³⁵ Iví ta'nin diwe ũntă'muu waa:

To'wí wänbo wí'ũnhanginnăhpí háa Yôesi Tádá na'ânshaamuu'in,

to'wí wänbo wí'ũnkoedipí óetumakhemăănídí.

To'wí wänbo wí'ũnkoedipí natúnídí, "Naadi hăăwí Yôesi dómăgi,

hedânho i-á ũnkhây'ă' díwáywá'ăa-í'in."

³⁶ Yôesi-áho hääwí t'ähkí ikhíyé. Hää t'ähkí wa'di namän Yôesiví mange imáadí, hedá hää t'ähká iví'-á únmuu. Hedího hânhay wänbo t'ähkí kw'áayébo' áymá've-í. Hamän.

12

Yôesiví'piye' pín ta'ge haydi ívímääní

¹ Tí'úuwín páadé'in, Yôesidi iví séegísehkanä wovâykeekw'ódi, hedího ná'in namuudi kaygi'di kinnän wâytumáa: T'owadi in animáa dâyt'ahánú'in Yôesi óemä', hedí han waagibá unho unbí túu'ú úvímääní, hewänbo wówá'innän, hedá wá' yä'dâa'indá' ímúní hedânho bínhíhchanmäänídî. Kindidân unbí pí'nä khó'yé Yôesi bín'a'ginmääní.

² Hää in t'owa Yôesi dâytaapí'in díví'o waagibá wí'úvikanhûuwípi, hewänbo bínmää Yôesidi ánskaa ts'aabi wovâymaänídî, hedí handidího unbí wówátsi wovây'egó'amídî. Kindidânho únhanginpúwí hää Yôesi nada'in úví'amí'indá híwó'nindá' namuu'in, hedá óehíhchando'indá, hedá t'ähkí ta'gennindá.

³ Hedí Yôesidi naa dínk'ú' un wí'ínbo ná'in wâytumakhe'amídî: Wí'í'âanípí he'ennin ímuu'in ha'mín ímuupídî, hewänbo ta'gendi unbí'gedí úví'ánskaa'amí, hedânho únhanginnánídî hää únkoedí úví'amídî i whâyü Yôesidi wovâymaagi'idî.

⁴⁻⁵ Na'inbí túu'ú-á hâyúdíbo gínpa'an, hewänbo ná'i hääwí-á handá' wí'it'ôe'opí. Hanwaagi'inbá na'in gimuu. Tobáháa báyékidí giyi wänbo wí'dá' waagibá gimuu, gá Christ-ádí wí'dá' gimuudân, hedá giwhí'kw'ó wéhpêe túu'ú gimúnídî waagibá.

⁶ Yôesidi pí'dínbo magan dímaagi, hewänbo t'ähkí ha'bida' wígínmuupí. Wí to'wí únkoedidí wí Yôesiví tukhe'bi waagibá ihée'amídî, i-á únkhây'ä' kin i'amí'in hâyü iví whâyü únmuu ihay iwedi.

⁷ To'wí méesatewi khäge'di' namúní'in únkoedí'i-á únkhây'ä' híwó i'amí'in. To'wí Yôesiví tûü ovâyhá'amí'i namuu'i-á únkhây'ä' híwó' ovâyhá'amí'in.

⁸ To'wí natumakhehá'i-á únkhây'ä' iví tumakhe imääní'in. To'wí iví hääwí únkw'ó'di iwiyyendedí wé'ge'indádî, i-á pín ta'ge haydi ovâymaäní. To'wí óetsondisóge'i namuu'i-á únkhây'ä' hânho it'ôe'amí'in. To'wí in sehkanäwó' diwówayi'in ovâykhäge'do'i-á únkhây'ä' híhchangidí kin i'amí'in.

⁹ Un Únkhây'ä' ta'gendi bín'towaséegíhûuwí'in, wänpidida'ba yoe. I hääwí t'aywó'di namuu'i-á bínýoe'amí hedá hääwí yä'dâa'i namuu eedá téegí t'aagá úvít'saasaa-í.

¹⁰ Wí'nä táye úvíséegíhûuwí tí'úuwín páadé'in dínkhây'ä' waagi, hedá úví'a'ginmá've-í häädi wänbo t'ähkí.

¹¹ Wí'íbâa-ípi, hewänbo pín ta'ge haydi Na'inbí Sedó Yôesigí' úvít'ôe'amí.

¹² Yôesiví híwó'di hääwí wovây'pägí't'ôe'i bín'tsíkhá'máadíbo' íhíhchaa-í. Bín't'ôephadende wänbo bíyää'an. Häädi wänbo t'ähkí úvíyûusu'amí.

¹³ Yôesiví t'owa hääwí dín'táy'indádî i hääwí únkw'ó'di bínwiyé-í, hedá unbí k'aygipiyá bín'séegí'amí.

¹⁴ Yôesi bín'daa'amí idí híwó'dá' ovây'â'amídî in to'wên wovây't'ôephadekando'in. Híwó' gin otú, híwó'pí-á yoe.

¹⁵ Wí to'wí nahíhchaa'i-ádíba íhíhchaa-í. Wí to'wí naséeyidá i-ádíba úvísíhtää-í.

¹⁶ T'ähkidí handá' úvímá've-í. Wí'úvíyengi'ánshaamá've-ípi, hewänbo in wähpade kw'áye'in dímuupi'indádî úvíwóení. Wí'í'âanípí hää t'ähkí íhá'in.

¹⁷ Wí to'wídí yanákí wovây'odá yanákídíba wíwínwá'âa-ípi. I hääwí t'owa t'ähkí dínhanginná'di híwó'di namuu'indá bín'â'amí.

¹⁸ Unnânho únk'ôe úvíkhää-ídî hedânho nakoedidáho t'ähkí t'owa-ádí tsaaginpidíbo unbí wówátsi bínhûuwí.

¹⁹ Un wây'séegí'in, ná'in wây'tu'amí. In t'owa un wovây'wha'o'in wíwínwha'amípi, hewänbo Yôesiví'we bínýoe'an ná'i tuchänu, gá Yôesiví ta'nin diwé kinnän ûnta'muudân: "Naa-ân dínk'ôe t'owa dovây'tuchänú-ídî,

naa-ân dínk'ôe dovây'määnídî hääwí dín'ä'i',"

kin Na'inbí Sedó Yôesi natú.

²⁰ Kin wá' nata'muu:

Uví hânbi nahâhsêndi nákoegî'mää,
hedi nap'oesá'aadâ náp'oemää.

Kin úví'odâ i-á hânho nawôeda'póedí iví wôeda'di óephahânúnde waagibá nachanpúwí.

²¹ Wíwînäänpí háäwí yä'dâapí' namuu'idí wovây'taanídí, hewänbo híwó' úví'odibo yä'dâapí' háäwí namuu'i' bînt'aaní.

13

Gínkhây'ä' in tsonnin ây'a'geení'in

¹ Na'in t'âhki gínkhây'ä' in to'wên dítsonmää'inbí khómapho' ívíkw'ôení'in, gá Yôesi natúdího gíntsonninkw'ôndân, hediho Yôesidânho inbí tsonkhuu ovâymä'.

² Hedânkun to'wídí in to'wên dâytsonkhuumää'in ovây'a'gindopídí, háäwí Yôesi ik'û'i wänbo wí'i'a'ginpí, hedi wí to'wí kin i'o'i-áho óetuchânú-í.

³ In to'wên híwó' díví'o'indá in tsonnin wíðâykhuwôeda'ípí, hewänbo in yanäki díví'o'indáho dikhuwôeda'í. Hediho i to'wí natsonnándi' wíwínkhuwôeda'ípí'in ídá'dáho', híwó'da' úvíkanhúwí, hedi unbí'gedí híwó'da' ihée'amí.

⁴ I-á Yôesiví t'ôe'i waagi'ba namuu, i-á unbí híwó'gí'da' i'o'. Hewänbo úvíyä'dâapí'odâ, íkhuwôeda'í, ná'i tsondi-á wên ta'gen ûnk'óedí wovây'tuchânú-ídí, gá Yôesiví t'ôe'i waagi'ba namuudího tuchânu imáyä'dân in to'wên dívíyä'dâapí'o'ingí'.

⁵ Hediho un únkây'ä' in tsonnin dimuu'in bîn'a'ginnamí'in, hewänbo i tuchânu bínkhuwôeda'dida'ba yoe. Shánkídí bîn'a'ginnamí gá unbí pí'nä khó'yé un úhanginnândân ná'indá in ta'ge'in namuu'in.

⁶ Hediho i tax chá' in tsonnindi wovâyphahsande'i-á úvíwá'ánde', gá indá inbí t'ôe dâý'odibo Yôesigí' waagibá dívít'ôemáadân.

⁷ Hediho in t'âhki bînmääní háäwí dín'ä'i'. Háäwí in tsonnindi wovâyphahsande'i t'âhki úvíwá'âa-í, heda in to'wên in tsonkhuu dâymää'indá hânho-á bînpí'a'geení.

T'owa âyséegíhúuwí hedá híwó'dá íví'amí

⁸ Únkây'ä' unbí séegí wí'nä táye háädi wänbo t'âhki íphaamúní'in, hewänbo wíyá háäwí wänbo-á yoe. Wí to'wídí t'owa ovâyséegíhondáho', kindídi t'âhki Yôesiví tsontuú òn'a'gindo'.

⁹ I tsontuú kinnân namuu:

Wíyá to'wíwí sedó-ádí háa kwiyo-ádí wí'úvíwhqhwomá've-ípí,
wíwînt'owat'ahânú-ípí,

wí'úvísä'mâamípi,

thúudí wíyá to'wíwí háäwí wí'ída'ípí,

hedá wíyá há'bi tsontuú wá' nakw'ó. Hewänbo t'âhki ná'i tsontuú wé'ge wên wéhpêeda' tsontuú waagi'ba namuu, kinnân:

Háa un wí'bo úvípíséegí waagibá, wé'ge'in t'owa wá' bînséegíhúuwí.

¹⁰ Wí to'wí t'owa t'âhki iséegí'i-á há'to wíyá to'wí yanäki óe'amí. Hediho ta'gendi bînt'owaséegídá, kindídi t'âhki i tsontuú bîn'a'gindo'.

¹¹ Ná'i wâytu'andi-á úví'âamí, gá úhanginnândân háädi naná'nin. Nää-á shánkí tso'wa naná Jesus nawáypówá-ídí dîn'aywoenídí páadé iví'piye' ívíts'anwhäyü ihaydiví'wedí, hediho nää-á ihaydiho nanân íyósa'wó-ídí waagibá namuu.

¹² Nää-á wa' nawáypówápídíbo gínkhúná waagibá gínpuwamân, hewänbo i khü naphademân hedi nathay'ä' kin waagibá napo', hediho i t'aywó'di in t'owa nakhúná' dihaydi díví'o'i' äyyoe'amí, hedi sundado inbí kwák'u hân aadi dí'aamuu'in waagi'inbá gimúní, nathayná' diwe ívíyíé-ídí.

¹³ Nää-á t'owa thaadi dínkhây'ä' waagibá, híwó' na'inbí wówátsi âyhûuwí. Wáy dínshánkí' dipo'di dívít'aywó'do' eeye wí'ívímá've-ípí, wígisuwätsit'ôenípí, tsé waagi'inbá wígiyêenípí, wí'ívít'aymá've-ípí, hedá wí'ívíthúumá've-ípí.

¹⁴ Hewänbo wí kwäk'u hân aadi wovây'áyíngi'o waagibá, Na'inbí Sedó Jesus Christ-dân wí'bo wovây'áyíngi'amí, hedí i t'aywó'di kaygi'di íkanda' i'gedí wí'úví'ánshaamá've-ípí.

14

Wí'nä táye wí'ívítuúsúumá've-ípí

¹ Wí to'wí iví whäyü kay'in wí'ünmuupí wänbo binséegike', hewänbo hääwí híwó' naka'póya'pí i'gedidá' i-ádí úvítuhânâmáidá yoe.

² Gá kinnân: Ma'di wí to'wí iwhäyunde' hääwí koegi' namuu wänbo ik'oedi wí't'aywó'dopí'in, hewänbo wíyá to'wí iví whäyü kappí'in ünmuu'i-á wí'ípívík'ohpí. *

³ I to'wí koegi' t'ähkí ik'o'i-á wí'ünkhây'ähpí na'âaní'in i to'wí ipívík'ohpí'ví hânho shánkí híwó'di namuu'in, hedí i to'wí ipívík'ohpí' wá' wínatúnípi ipívík'o'i-á yä'dâapí i'o'in, gá Yôesidi i wá' óeséegímáadân.

⁴ U-á wí'úk'óepí wíyá to'wíwí t'ôe'i mântuúsúu'amídí. I t'ôe'iví tsondidá'mân ûnk'óe óetu'amídí háa híwó' háa híwó'pí' i'o'in. Hedí ta'gendi Na'inbí Sedóví t'ôe'i híwó' i'amí, gá Na'inbí Sedó ûnkoedidân óekhäge'namídí.

⁵ Hedá wá' ma'di wí to'wí nachanpo' wí thaa shánkí na'a'ginmuu wé'ge'i thaaví'wedi, hewänbo wíyá to'wí-á nachanpo' t'ähkí thaa hā'bi thaada' naná'nin. Gínkhây'ä' wí'ínbo ívípi'ánshaamääní'in nā'in ni'gedí.

⁶ I to'wí wí thaa wíyá thaaví shánkí i'a'gindo'i-á Na'inbí Sedó óe'a'ginnamídân i'o'. Hedí i to'wí t'ämägi' koegi' ik'o'i-á wá' Na'inbí Sedó óe'a'geenídí kin i'o', gá i koegi' óemägidí Yôesi óekú'daa'odân, hedí i to'wí wí hääwí ik'ohpí'-á Na'inbí Sedó óe'a'geenídí kin i'o', i wá' nakú'daapóedí kinbá i'o'.

⁷⁻⁸ Tobá giwówáyidi háa gichuu wänbo', wí' wänbo na'ingí'da'mân kin wí'íví'opí, gá giwówáyidá Na'inbí Sedógi'-ân giwówáyí', hedí gichuudá Na'inbí Sedógi'ba gichu'. Hedího tobá giwówáyidi háa gichuu wänbo Na'inbí Sedóví'indá' gimuu.

⁹ Christ nachuu hedá nawáywówápoe hedânho t'owa t'ähkígi' i shánkí p'ó'dédí' namúnídí, in ho dichuu'ingí'-á hedá in wa'di diwówáyí'ingí'-ádí.

¹⁰ Hedího wí' wänbo wí'únk'óepí unbí tí'ûuwin páadé'in bîntuúsúu'amí'in, hedí wí'únk'óepí íchanpúwí'in undá inbí shánkí híwó'nin ímuu'in. Wáy wí thaa wänbo na'in t'ähkí Yôesiví páadépiye' gikwínudée-í, hedí ihaydi i-ânho natúní ta'gendi háawin gimuu'in.

¹¹ Kinnân Yôesiví tã'nin diwe nata'muu:

“Ta'gendi naa owówáyí'” kin natú Na'inbí Sedó,

“hedí ta'gendibá t'ähkí t'owa naví páadépiye' dívídé'gendikwokhâymaa,

hedá t'ähkídibo-á ditugít'óe naa-ânkun ta'gendi Yôesi omuu'in.”

¹² Hedí ná'i hí' natú'da' na'in t'ähkí gínkhây'ä' Yôesi âytü'amí'in háa íví'annin hedá háadí íví'annindá.

¹³ Hedânkun wíyá ívítuúsúu'âamíví'wedi, íví'ánshaamääní hääwí wänbo wí'íví'amípí'in na'inbí tí'ûu páadé'i' óet'aywó'kannamí'i'.

¹⁴ Na'inbí Sedó Jesus-ádí omuudiho naa dînta'gendihanginná hääbo wí'bo wígínkhâak'óepí'in, hewänbo wí to'wí wí hääwí igí' ûnkhâak'óe'in nachanpóedáho', hedân ta'gendi hä'i hääwí-áho ûnkhâak'óe-ákun.

* 14:2 Nää'i píví'gedí ihí'máa'i-á t'owa inbí yôesi dâymägi.

15 Gá kinnân: Hääwí bînk'oe'i namuudi unbí tí'ûu páadé'i bînháachanmáadiho', háa úví'o'indáho nakeepuwagít'oe ta'gendi wíwînséegíhonpí'in. I hääwí bînk'o'idân wíyá to'wíwí wówátsi wíwînpedee'ámípi, igí' Christ nachuudi.

16 Tobáháa híwó'gí úví'o kin íchanpo' wänbo', hääwí úví'o'i yanäki namuu gin t'owa ditúdáho', wíyá wí'úví'âámípi.

17 Yôesigí' na'inbí wówátsi âyhondáho hääwí koegí'-á suwägi'-á namuu i'gedida' wí'íwí'ânshaamápi, hewänbo ná'i' i'gedân: I Yä'dâa'i P'oewaahâadi na'in díkhäge'mâa in ta'ge'in p'ôege i'ge gimú-ídi, hedá tsagáginpídiibo-á na'inbí wówátsi-á âyhon, hedá híhchanda âymâa.

18 To'wí kî'bi namuu'i Christ-gí' it'ôe'o'idá Yôesi óehíhchanmä' hedí t'owa-á wá' ditúni híwó' i'o'in.

19 Hedânkun nää-á ívísó'dêe-í ívî'ámídi i hääwí díkhäge'do'i na'inbí wówátsi wé'ge sa'wó'gí âyhûuwídi, ná'i hääwídíbá díkhäge'namí wí'ná táye na'inbí whäyu ívíkay'ámídi.

20 Hääwí íwânpikoeda'dibo wíwînpedee'ámípi háa Yôesi wí to'wígí' i'annin. Hääwí koegí' wänbo wínakhâak'óepí óek'oe-ídi, hewänbo híwó' wínamuupí wí hääwí to'wí ik'ôe-ídi, han i'odá wíyá to'wí-á in ta'ge'in p'ôegédi óehänge'odi.

21 Shánki híwó' namúni wíwînpíwí'oe-ípi háa wíwînméenasuwä-ípi háa wíyá hääwí unbí tí'ûu páadé'i' in ta'ge'in p'ôege iwedi óehänge'o'i wí'úví'ámípi.

22 Tobáháa háa ná'i hääwí i'gedi wí to'wí nachaa wänbo', i-ádi Yôesi-ádiida' dänkhây'ä' dänhanginnáni'in. Wí to'wí híwó' i'o gin ûnchanpo'di, hedá tí'úugéda híwó'pí i'annin wínachanpóepídi, i-á nahíhchaa.

23 Hewänbo wí to'wí wí hääwí ik'oedáho', hewänbo wí'ûnkoedihanginnáhpí híwó' namuu'in ik'ôe-ídi, Yôesi-á natúni híwó'pí i'annin, gá ná'i to'wí-á ta'gendi wí'ûnhanginnáhpíidân háa híwó' i'annin háa yoe, hedí wí hääwí ívî'odá hewänbo ta'gendi wígichanpo'pí híwó' namuu'in kin ívî'ámídi, hâ'indá t'aywó'nin namuu na'ingí'.

15

Wé'ge'in t'owa bînhíhchanmäni, unda'ba yoe

1 Na'inbí whäyu kay'in gínmuudá gínkhây'ä' in to'wên inbí whäyu kay'in dínmuupí'in âykhäge'nâamí'in, wí to'wídi wíyá to'wíwí hé ôntegende waagibá, hedí háa giwânpida' waagida' wí'íwí'âámípi.

2 Gínkhây'ä' na'inbí tí'ûuwîwî páadé'inbí'gedi ívî'ânshaa'âámí'in hedá ingí' híwó'dá ívî'âámí hedânho inbí whäyu dínke'ennídi,

3 gá Christ wänbo-á wí'bo ívî'gedida' wí'í'ânshaa'anpíidân. Yôesi Táadávi ta'nin diwe kinnân nata'muupí'an háa Christ-di óetu'annin Yôesi Táadá:

I yanäki hí' uví'gedi dívíhée'andi-á
naví'webá dînpówá.

4 Hedí ná'i hääwí Yôesi Táadávi ta'nin diwe hân'oe dâytá'nandi-á nata'muu hedânho na'in díhá'ámídi âytsíkha'ámídi i hääwí híwó'di Yôesidi na'ingí' dínkhây'mâa'i', gá i hääwí iwe nata'muu'idá na'in díkweewaasenwaatumáadân hedá díkhäge'do' ívíyää'ámídi.

5-6 Yôesidânho díkweewaasenwaatumâa, hedí tobá háa gínpo' wänbo díkhäge'do' ívíyää'ámídi, hedí idá wovâykhäge'namí wá' wí'da' waagi unbí pí'ná khó'yé ímúnídi. Kindídiho úvî'âámí háa Christ i'an waagibá, hedânho t'âhkídiibo wé'ge Yôesi Táadá kw'áayébo' óemá've-ídi, i-á Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví Táadá ûnmuu.

In t'owa Hudíyo dimuupí'in wá' Yôesi Táadávi tujú dit'oe-i

7 Wí'ná táye bíséegíhó'gí. Christ-di un wovâyseegíhógi waagibá, un wá' wí'ná táye úvíséegíhûuwí, hedânho t'owa Yôesi Táadá dâytegé-ídi.

8 Wí'ún'óde-ípi ná'in: Christ wí khäge'di waagi in Hudíyoví'we napówá, t'owa ovâykeekw'ôenídí Yôesi Tádá-á ta'gendi i'o'in háa na'inbí hehääwin thehtáy pahpá'in ovâytu'an waa ikhâymaa'in,

9 hedá wá' Christ wí khäge'di waagi napóe hedânho in Hudíyo dimuupí'inbí'piye' na'iyapo'di indá Yôesi Tádá kw'áayébo' áymá've-ídí. Kinnân Yôesiví tạ'nin diwe ûntá'muu: In Hudíyo dimuupí'indádí oyidi naadi wítegé-í, hedá iwebá dókha'wodi uví kháwă wínkhâyă'ní.

10 Wíyá wáygá kinnân nata'muu:

Un Hudíyo ímuupí'in Yôesiví t'owa-ádí bíhíhchanpuwave.

11 Hedá wíyá wáygá wá' nata'muu:

Un Hudíyo ímuupí'indi Na'inbí Sedó bintégé, un t'owa t'âmäpiye' ówînge'indi báyéki bintégé.

12 Isaiah wá' kinnân itá'nan:

Wí Jesse-ví ây iwedi'i na'aypuyă'i-á

in Hudíyo dimuupí'ingí' ôntsondisogekhâymaa,

hedí i-ân namuu i dâysíkha'máa'i' híwó'ingí' ovây'amídí.

13 Yôesi Tádádá na'in díhangin'ândo' híwó'di dínkhâymaa'in, hedího' iví'piye' úvíwhâyundedi idibá báyéki wovâyhíhchanmääni hedá wovâykhäge'namí ánskaa iwe wí'íkwo'nípidí, hedânho i Yă'dâa'i P'oewaahâadi kay wovâymaa'ní hääwí Yôesi Tádádí na'in dínkhâymaa'i' häädi wänbo t'ähki ítsikhakwo'nídí.

Paul-di ovâythayyo' háadi nă'i hääwí i'gedi idi ovâyta'do'

14 Naví tí'ûuwín páadé'in, naa-á ta'gendi dáywhâyunde' undá hânho híwó'nin ímuu'in, undá Yôesiví khuu i'gedi báyéki únhanginná, undá únkoedi wí'nă táye úvítumakhe'amídí.

15-16 Hewänbo wáy wí hääwí i'gedi wó'yoegipídí wâyta'nan hedânho ún'ánpówá-ídí. Kin waagi wâyta'nan gá Yôesi Tádá naví'piye' híwó'di namuudi wên t'ôe dímgidân dáy'amídí, hedího nää Christ Jesus-gí' dáy'tôemáa un t'owa Hudíyo ímuupí'in wâykhäge'namídí. Wí owha' hääwí Yôesi Tádáví'piye' ihúya' waagibá, naadá Yôesiví híwó'di tų in Hudíyo dimuupí'in dovâyt'ôe'o' hedânho indá Yôesi Tádáví'piye' dovâyhûuwídí, hedí idá ovâyséegíhónde gá i Yă'dâa'i P'oewaahâadi ovâykhäge'nandân iví'in dimúnídí.

17 Hedího Christ Jesus-ádí wé'ge gamuudi naa dínkoedi naví t'ôe Yôesigí' i'gedi híwó' dáyhee'amídí.

18-19 Hewänbo hääwí Christ-di díkhäge'nan dáy'amí i'gedida'mânho wôeda'ginpídíbo dáyhee'amí. Háa otú waagidá háa dáy'an waagidá, hedá i t'âmägí' pínán t'ôe i Yă'dâa'i P'oewaahâadi díkhäge'nandi dó'amídí namuudá, in Hudíyo dimuupí'in t'owadi Yôesi óe'a'gindo'. Hedího Jerusalem búu'ú iwedi oe Illyricum nangepiye' t'âmäpiye' omändi nă'i híwó'di tų Christ-ví'gedi dovâyt'ôekanhon.

20 Häädi wänbo t'ähki wáy Christ-ví'gedi wídit'oe'pí eeyeda' naa dáysó'dinde nă'i Yôesiví híwó'di tų t'owa dovâyt'ôe'amídí. Wáy wíyá to'wí naví páadébo ipúupaa iwebá naa wó'da'pí wí hääwí dópaa-i'in,

21 hewänbo háa Yôesi Tádáví tạ'nin diwe ûntá'muu waa oda' napúwí'in, kinnân: To'wên wa'di to'wídí wänbo Yôesiví'gedi ovây't'ôe'anpí'indá dínthaypúwí, in to'wên wa'di iví'gedi dit'oe'pí'indá dika'pówí.

Paul oe Rome-piye' napunda'

22 Hedího kin dáy'odi hânho dínwó'nândi wa'di wídínkoedipí unbí'piye' omú-ídí.

23-24 Hewänbo nää-á naví t'ôe t'ähki nängé donbowa, hedí báyéki paayo wâymuní'in oda'di nää-á ma'di unbí'piye' omú-í. Oe Spain-piye' ophademändibo' oda' wâymuní'in, hedá wí háyú yâadi undádí o'ádâachă'ní hedí ihaydi naa oda' undi díkhäge'namí'in eepiye' omú-ídí.

²⁵ Hewänbo nää-á oe Jerusalem-piye' omän wí hääwí in Yôesiví t'owa iwe'in dovâyhûuwídí,

²⁶ gá in Macedonia-ádí Greece-ádíwin méesate'in t'owa wí chä' dâywé'ge'amídí díví'ánshaamâgîdân, in to'wên Yôesiví t'owa sehkanäwó' diwówayí'in oe Jerusalem dimuu'in ovâymaßänídí.

²⁷ In Macedonia-windá in Greece-'indádí wí'bo ditú híwó' namúni kin díví'amídí, hewänbo ta'gendi hääwí in Jerusalem-'in dínphaamuu'i' ovâywaywá'ánde waagibá díví'o', gá in Hudíyo dimuu'indi páadé in Hudíyo dimuupí'in ovâyymúddân i híwó'di hääwí Yôesi Tádádí inbí hâagí' ovâymagí'i', hedi nää-á in Hudíyo dimuupí'indá dínkhây'ä' ovâyymúddân i' in i hääwí in Hudíyo dimuu'in dîntáy'i híwó' ovâykhóekhûumäänídí.

²⁸ Nă'i t'ôe dînbowađee ihaydi i chä' in Jerusalem-'inbí mange dovâykándí, iwedi oe Spain-piye' omän, hedi ihaydá dáywóyí'ní wâymunídí.

²⁹ Naa dînhanginná owáy unbí'we opówá ihaydá báyékí híwó'di hääwí Christ-ví'wedi wâyoye'amí.

³⁰ Tí'ûuwin páadé'in, unbí whäyü Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví'piye' únmuudi hedá in séegi i Yă'dâa'i P'oewahâadi na'in dímăgi'in namuudá, kaygi'di naadi wâyda'máa Yôesi Tádáví'piye' pín ta'ge haydi dînyûusu'amídí, naa wí'bo wâyýûusu'o waagibá.

³¹ Úvîyûusu'amí hedânho in Judea nangewin t'owa Yôesi óe'a'gindopí'indi bahpíbo naa díphademääni, hedá Yôesi Tádáví t'owa oe Jerusalem-windá in khăge' dovâyhonnin híhchandi dâyséegi'amí.

³² Hediho Yôesi Tádá natúddáho unbí'we híhchandibo opówá-í, hedá undádí o'ân dihaydi dínkoedí-í dáykaykhanwówá'amídí.

³³ Yôesi Tádádí na'in díkhăge'do' ánsaaginpidíbo gikwó'nídí, ibá un t'ăhki-ádí nacha'ní. Hamân.

16

Paul-di in méesate'in t'owa ovâysengitumáa

¹ Naa oda' na'inbí tí'ûu páadé'i Phoebe bîntáa-í'in, I-á i Cenchrea búu'úwi méesate'i khăge'di namuu.

² I-á Na'inbí Sedóví' únmuudi bînséegi'an, Yôesiví t'owa dínkhây'ä' waagibá, hedá hääwí i ûntáydá, hă'i únk'w'ó' diwedi bînyămú-í, gá idá báyékí t'owa ovâykhăge'nandân, hedá naa wá' díkhăge'nan.

³ Priscilla-ádí Aquila-ádí naví sengitü-á dovănsan, indá naa-ádí Christ Jesus-gí' ívít'ôe'an.

⁴ Indá dakhâymmu inbí wówátsi dänmaßänídí naa bahpíbo opúwídí. Hediho dovănkú'daa'o', hewänbo naadida'ba yoe, t'ăhki in Hudíyo dimuupí'in méesate'indi wá' ovănkú'daa'o'.

⁵ Hedá in t'owa inbí tewhá ee dívíwé'ge'o'in Yôesi óe'a'ginmaßänídí, in wá' bînsengitü'âamí.

Hedá nă'in wé'ge'in t'owa wá' dînsengitü'âamí: Epanetus, naadi dóséegi'i', i-á oe Asia nange i páadé'i Christ-ví'piye' iwhäyü'i namuu,

⁶ hedá Mary-á, hânho ungí' it'ôe'o'i namuu,

⁷ hedá Andronicus-ádí Junius-ádí naví t'owa dînmuu'indá. Naa-ádí indádí wé'ge gipankw'ônwân, hedi Yôesiví t'ôekhuwa'indi híwó' ovăntaa. Indá naví páadébo Christ-ví'piye' dänwhäyü.

⁸ Hedá Ampliatus-á wá' dînsengitü'âamí, i-á dóséegi hedi i wá' Na'inbí Sedóví'piye' iwhâyunde',

⁹ hedá Urbanus-á, i-á na'indádí Christ-gí' it'ôe'an, hedá Stachys-á, i-á dóséegi,

¹⁰ hedá Apelles-á, nakeepo' i-á ta'gendi Christ-ví' únmuu'in, hedá Aristobulus-ví k'aygi'indá,

¹¹ heḁá Herodion-dá, i-á naví t'owabá dînmuu, heḁá in to'wên Narcissus-ví k'aygi'in diwedi Na'inbí Sedóví'piye' dívíwhâyunde'indá.

¹² Heḁá wá' dînsêngitu'âamí Tryphena-ádí Tryphosa-ádí, indá Na'inbí Sedógí' hânho dânt'ôe'o', heḁá Persis-á, i-á dóséegí, heḁá i wá' Na'inbí Sedógí' hânho it'ôe'an.

¹³ Rufus-á wá' dînsêngitu'âamí, i-á Yôesidi óede'mandi' namuu, heḁá iví yíyá-á, naví yíyá waagibá dóchaa.

¹⁴ Dînsêngitu'âamí Asyncritus-á, Phlegon-dá, Hermes-á, Patrobus-á, Hermas-á heḁá in tí'ûuwin páadé'in indáđi diyí'indá.

¹⁵ Heḁá wá' dînsêngitu'âamí Philologus-ádí Julia-ádí, heḁá Nereus-ádí heḁá i kwee iví tí'ûu ûnmuu'i-ádí, heḁá Olympas-á, heḁá t'âhki in wé'ge'in Yôesiví t'owa indáđi diyí'indá.

¹⁶ Wí'nă táye úviséegísêngitu'âamí. T'âhki Christ-ví méesate eeyewin t'owa t'âmäpiye' dikw'ô'nindi wovâysêngitu'o'.

Paul-di ovâyütümáa dívípi'âyîngi'amí'in

¹⁷ Tí'ûuwin páadé'in kaygi'di wâyütümakhemáa, in to'wên wovâywyié-í'in heḁá in ta'ge'in p'ôe iwedí wovâyhânge'amí'in dida'inbí'gedí úví'âyîngi'amí, indáho hăăwí ihâhpóe'iví'wedí wíyá piháawi wovâyhá'o'. Inbí'wedí úvíyâa'amí.

¹⁸ Kí'min t'owa-á Na'inbí Sedó Christ-gí' wídívít'ôe'opí, hewânbo ingí'da' hâa dida' waagi dívíwânpí'o'. T'owaví'gedí dívíhí'máadı inbí hí' sa'wó' dînt'oet'ôe, hewânbo kindíđi in to'wên ihay ka'powa dâymáapí'in ovâyhōeyó'o'.

¹⁹ T'âhki t'owa dínhanginná undi Yôesi bîn'a'gindo'in, heḁiho naa ohíhchaa han úví'odi. Hewânbo naa oda' in hangintan bînmá've-í'in heḁânho únhanginnáníđi wé'i wí híwó'di namuu'in heḁi iwedího t'aywó'kanhá'in ímúnípidí.

²⁰ Yôesi Tádáđi na'in díkhăge'do' ánsaaginpidíbo gikwó'níđi, heḁi idibáho hây napóe ihayđi Penísendiví kay ônhânú-í heḁânho undi bînt'áaníđi. Christ-ví séegísehkană-á bînmá've-í.

²¹ Timothy naa-ádí Yôesigí' it'ôe'o'íđi wovâysêngitu'an, heḁá Lucius-á Jason-dá heḁá Sopater-á naví t'owa dînmuu'indi wá' wovâysêngitu'an.

²² (Naa Tertius omuu'i' dótă'do hâa Paul natú'in, heḁá naadı wá' Na'inbí Sedóví' omuudi wâysêngitümáa.)

²³ Gaius-di wá' wovâysêngitu'an. Naa iví k'aygi o'ăn, iwebá t'âhki in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in nă'i búu'úwin dimuu'in dívíwé'ge'o'. Heḁá Erastus-á nă'i búu'úwi chă' i'âyí'do'íđi wá' wovâysêngitu'an, heḁá na'inbí tí'ûu páadé'i Quartus-di wá'.

²⁴ Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkană bînmá've-í t'âhkíđíbo'. Hamân.

In Ta'nin Paul-di In Philippi Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâytá'nannin

¹ Na'in Paul-ádí Timothy-ádí Christ Jesus-gí' änt'ôemáa. Ná'in ta'nin wâyta'do' un méesate'in p'ó'dé'dí'indádí in khäge'nindádí hää Philippi búu'ú íthaa'in, hedá t'ähká un wé'ge'in Yôesi Tádáví t'owa Christ Jesus-ádí ímuu'in wá' wâyta'do'.

² Yôesi Tádá na'inbí Tádá gínmuu'i-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí séegísehkanä wovâymaßní hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpidíbo' íkwó'nídí.

Paul-di in méesate'in t'owa oe Philippi búu'ú dikw'ó'nin ovâyûusu'o'

³ Häädi unbí'gedí dáy'ánshaa'an ginhay naadi naví Yôesi donkú'daa'o' un ímuudi,

⁴ hedí häädi wänbo un t'ähkígí' dáyûusu'an ginhay-á híchandi kin dáy'o',

⁵ gá i páadé'i thaa úvíwhâyü iwedíbo náä pu'wahaydi na'in díkhäge'nandân i híwó'di tûü Jesus-ví'gedí t'owa âyt'ôe'amídí. Páadé úvits'anwhâyü ihaydi Yôesi Tádá unbí pí'nä khó'yé wí hääwí híwó'di i'an,

⁶ hedí naa ta'gendi dínhanginná Yôesi Tádábá namuu ná'i íkhâymaa'i' náä iwedi páadépiye', hedí owáy i thaa Christ Jesus nawáypówa ihaydá ná'i híwó' wovây'o'i-á únbowadée-í.

⁷ Hedí híwó' namuu kin ocháa-ídí unbí'piye', häädi wänbo t'ähkí naví pí'nä khó'yé híchandi unbí'gedí dáy'ánshaamáadí. Yôesi Tádá naví'piye' híwó' nachaadi wí t'ôe dímägi dôn'amídí, hedí undidá naa díkhäge'máa ná'i t'ôe dáy'amídí. Ná'in khäge' undi dímä' tobá opannän wänbo háa hää'in tsonninbí páadépiye' owín wänbo Yôesi Tádáví híwó'di tûü dôn'âyínmá've-ídí hedá dovâythayyamídí ta'gen namuu'in.

⁸ Yôesi Tádá únhanginná in ta'gen naa otû'nin, unbí'piye' báyékí otaachanpo'. Háa Christ Jesus iví pí'nä khó'yé naséegímuu waagibá naa wá' hanbá unbí'piye' ocháa.

⁹ Hediho ná'in namuudi naadi wâyûusu'o' kin únpuwídí: Shánkí wänbo unbí séegi únsôe-í, hedí iwedá wíyá shánkí híwó'di hangintandá ka'powa-á wovâymaßní.

¹⁰ Kindidânho únhanginnání wé'i wí híwó'di namuu'in hedá wé'i wí híwó'pí' namuu'indá, hedânho i híwó'pí' namuu iwedi úvíyâa'amí, hediho owáy i thaa Christ nawáypówa ihaydi yä'dâa'indá' ímúní hedá to'wídí wänbo-á há'to wovây't'e'p'íde-í.

¹¹ Jesus Christ-dânho wovâykhäge'namí báyékí híwó'di hääwí úví'âamídí, hedânho t'owadi Yôesi Tádá kw'áayébo' ôemá've-í, hedá ditúní hay'i namuu'in.

Paul napannän wänbo Yôesiví tûü t'owa ovây't'ôe'o'

¹² Tí'ûuwin páadé'in, naa oda' ná'in únhanginnání'in: Háa naa dînpóe waagidi shánkí báyékí t'owa i híwó'di tûü Jesus-ví'gedí dit'oe,

¹³ hediho t'ähkí in áyí'nin sundado ná'i tsondiví tewhá iwe'in dimuu'indá hedá in wé'ge'in t'owa náwe dithaa'indá dínhanginpóe naa Christ-gí' dáywänpit'ôemáadíbo' opannännin.

¹⁴ Hedá naa opannännin dínhanginnândiho t'ähkí waa in tí'ûuwin páadé'in náä Rome dithaa'inbí whâyü Na'inbí Sedó Yôesiví'piye' shánkí dínkaymân, hedá náä inbí khuwôeda' dínhandedí Yôesi Tádáví tûü in t'owa shánkí ovây't'ôe'o'.

¹⁵⁻¹⁷ Wáy wên inbí ánsaa híwó'di dínmuudiho Christ-ví'gedá t'owa ovây't'ôe'o', hedí indá naa díséegídí kin díví'o', dínhanginnândi Yôesi Tádádí naa dísóge'in i híwó'di tûü Jesus-ví'gedí dó'âyíngi'amídí. Hewänbo wây-á wëndá naa díwänpithúumáadí hedá dituhánt'óedá in t'owa Christ-ví'gedí ovây't'ôe'o', hediho pín ta'ge haydi wídíví'opí, indá ingí'dá'mân díví'o'. Dí'ánde naa wa' náä pan dee o'ándí shánkí wänbo t'ôephade iwe dítôení'in.

18 Hewänbo háa indi dí'o wänbo wídí'áyîngimähpí. Háa híwó' háa híwó'pí diví'ánshaamáa wänbo', Christ-ví'gedi in t'owa ovâyt'ôe'odá híwó'di namuu, hedího shánkí wänbo naa díhíhchando'.

19 Hedí wa'di híhchandibo' omúní. Un t'ähkídibo naa dînyûusu'odi, hedá i Yä'dâa'i P'oewaahâa Jesus Christ-di dímä'ídi naa díkhâge'dodá, handidi dînhanginná t'ähkí híwó' naa dînpuwagít'ôe'in.

20 Hânho wên häawên oda', hedí dáywhâyunde nã'in oda'in dînpuwagít'ôe'in, hedí nã'innân in namuu: Há'to häawídí díwôeda'määni'i dáy'amí. Nää pu'wahay khuwôeda'ginpídibo' oyi', hedí nää hä'bibo omúní'in oda', hedânho háa naví wówátsi donhon waagidi t'owa ditúnídi Christ hay'i namuu'in, tobáháa owówayi' háa díhay wänbo'.

21 Kinnân naagí' namuu: Christ-ân naví wówátsi waagí'ba dînmuu, hedí ochuudáho shánkí wänbo i-ádí ochá'ní.

22 Hewänbo wa'di nää oepáa k'aydibo naví wówátsi dîntä'ándáho', shánkí wänbo híwó'di häawí naví t'ôe iwedí dînpée-í, hedího naa wíðînhanginnáhpí wé'i wí dóde'mamí'in, háa owówayêení'in háa ochúu-í'in.

23 Naa wêege'in ánskaa-á donmáa. Nää oepáa k'aydi'in wówátsi dóyoe'amí'in oda' Christ-ádí ochá'nídi, gá han dînpóedáho shánkí híwó' naagí' namúnídan.

24 Hewänbo ungí'-áho shánkí natáy wa'di näädí dáywóyí'nídi.

25 Naa dînhanginná nã'in wâytumáa'in ta'gen namuu'in, hedího wá' dînhanginná näädíbo dáywóyí'ní'in undádi owówayêenídi, hedânho unbí whâyü únmuu'i shánkí únkay-ídi hedá iwedá shánká íhíhchaa-í,

26 hedá owáy unbí'we wíyá opówá ihaydá Christ-di shánkí báyéki wovâyhíhchanmäni naa omuudi.

27 Hewänbo tobáháa napóe wänbo híwó'nin wówátsi bînhûuwí, i híwó'di tux Christ-ví'gedi natû' waabá íthaa-ídi. Kin únkây'ä' úví'amí'in hedânho tobá unbí'piye' opuwämää wänbo háa omääpí wänbo', naa dînhanginná kay'indi íwinnin, hedá unbí ánskaa-á unbí taachandá wa'di wêedá' únmuu'indá, hedá i híwó'di tux Jesus-ví'gedi t'owa dívíwhâyü-ídi un wé'ge úvísó'dinde'indá.

28 To'wên unbí'piye' híwó' dichapí'in háy wänbo wíwînkhuwôeda'ípí. Íkhuwôeda'pí'in wovâymunde di bînkeekw'ôení indá dípedeemuu'in, hewänbo undá Yôesi Tádádânho wovây'aywoení'in.

29 Yôesi Tádádí wovâymä' Christ namuudi bînt'ôephadé-ídi, iví'piye' úvíwhâyü-ídi dá'ba yoe.

30 Undída naa ho dímu' háa wí Yôesi Tádáví sundado waagibá dáyhânbo'in, hedá nää-á únhanginpóe wa'di hanbo dáy'o'in. Hedá un wá' nää hanbá bînphadende'.

2

Háa Christ i'an waabá na'in wá' gínkhây'ä' íví'amí'in

1 Christ-ádí gimuudi gínkoedi wí'ná táye ívíkweewaasenwaatu'âamídi. Idi díséegídi gínkoedi wí'ná táye ívíbo'aawówá'amídi. I Yä'dâa'i P'oewaahâadi díwóndedi gínkoedi wí'dá' gimuu waabá gíchâa-ídi. Na'inbí pí'ná khó'yé gitaachanpo'di gínkoedi wí'ná táye ívísehkanähûuwídi.

2 Hedího únkây'ä' wéhpêedá' í'ánshaamúní'in hedá wí'ná táye-á úvíséegíhûuwí'in hedá t'ähkí unbí hâa-á unbí taachandá handá' únmuní'indá. Handidiho shánkí wänbo naa díhíhchanmäni.

3 Wên háawên wänbo ungí'dá', háa úvípitegé-ídi dá' wí'úví'âamípi, hewänbo áagé úvípikw'ôení hedá in wé'ge'in t'owa-á unbí shánkí híwó'nin dímuu waagibá íchanpúwí.

4 Wây-á wé'ge'in t'owaví wówátsi bîn'áyîngimá've-í, unbí'dá'ba yoe.

5 Háa Christ Jesus i'ánshaa'an waabá un wá' únkây'ä' hanbá úví'ánshaa'amí'in.

⁶ Tobá háa Yôesi Tádá namuu waagi'ba Christ wá' hãädi wänbo t'ähkí hã'bibá namuu wänbo', wínachanpóepí ûnkây'ä'in wa'di hã'bibó namúni'in,

⁷ hediho napida'di ivi hãäwí t'ähkí iyoe'an wí pant'ôe'i waagibá napáa-ídi. Wí t'owa waagibá na'aypuyä hedá wí t'owa waagibá-á ivi wówátsi iho'.

⁸ Hedáhá' Yôesi Tádá óe'a'ginnandi ivi wówátsi imägidí wên phé'wan deedi nachuu.

⁹ Hedi han i'andi Yôesi Tádádí shánkí kw'áye óesóge, hedá natú i-á to'wên t'ähkívi shánkí hay'i namuu'in,

¹⁰ hediho t'ähkídiibo dívidé'gendikw'ôení Jesus óe'a'ginmäänídi, t'ähkí oe makówa dikw'ó'nindá, náa oepáa k'aydi i'ge diyí'indá, hedá nan soge núuge dikw'ó'nindádi,

¹¹ hedá t'ähkídiibo-á ditúni Jesus Christ i shánkí p'ó'dédi' namuu'in, hedi kindidi nakeepúwí Yôesi Tádá hay'i namuu'in.

Gínkhây'ä' úvisó'dêe-i'in Yôesigi' githáa-ídi

¹² K'ema'in, undádi oyi' ihaydi hãädi wänbo t'ähkí naví hí' dînt'óyande', hediho náa-á wá' tobá undádi wó'yipí wänbo shánkí dînt'óyaaní. Yôesi Tádádí wovây'aywon, hediho ihayda' úvisó'dí'be-i hãäwí ûnkây'ä'i' úvíkanhûuwídi, hedânho t'owa bínkeeyamídi in wovây'aywonnin ímuu'in.

¹³ Yôesi Tádá-ân unbí pí'ná khó'yé ún'ándi iwebá it'ôemáa, hedá idáho wovâykhäge'máa hedânho idá'ídi háa i natsonpóe waa úvíkanhûuwí'in, hedá wá' wovâykhäge'do' kin úví'âamídi.

¹⁴ Tút'ayginpídiibo tûwhânpídiibo hãäwí t'ähkí bîn'amí.

¹⁵ Handidi t'owadi wíwovâytyusúu'amípi, hedi unbí pí'ná khó'yé-á yä'dâa'inda' ímúni, hedânho úvípikeekw'ôení Yôesi Tádávi ây ta'gendi ímuu'in, hedá yä'dâa'indá unbí wówátsi-á bînûuwí tobá in híwó'pí'in t'owaví yâa íthaa wänbo', indá in ta'ge'in p'óegé namuupí i'gedä' dimän. Oe makówa in agóyódi dínko'o' waagibá nakhây'ä' náa oepáa k'aydiibo un wá' wí ko waagi'inbá ímúni'in,

¹⁶ i tûu nawówátsipäyí'i' in t'owa ovâyhondi. Kin úví'andá, owáy i thaa Christ nawáypówa ihaydi naa dínkoedí-í híhchandi otúnídi híwó' dáy'annin, hedá wí ää'i' ikhãäde waagibá naa wá' ochanpúwí hânho dáykhãä'in, hediho hãäwí dáy'andi' wídnpedeepí.

¹⁷ T'owadi animâa dâyt'ahánú'in Yôesi Tádá óemä' waagibá, undá ivi'piye' úvíwhâyundedi unbí wówátsi-á ivi'piye' úvímägi hedá igí' úvít'ôemáa. Ma'di naví ûnp'oe donch'âani hedânho unbí t'ôe Yôesigi' únbowa'dée-ídi, hebo tobá han dînpóe wänbo naa ohíhchanpo', hedá un wá' kí'min híhchan bînmá've-i'in oda'.

¹⁸ Naa ohíhchaa waagibá un wá' ûnkây'ä' íhíhchaa-i'in, hediho unbí híhchan oyâmu-í.

Timothy-ví'gedi Epaphroditus-ví'gedá Paul itá'nan

¹⁹ Na'inbí Sedó Jesus natúdáho hanwaapídiibo Timothy unbí'piye' dósaaní hedânho háa íkw'ó'nin dínhanginpúwídi hedi kindidi naa obo'aawówápúwí.

²⁰ Wíyá to'wí wänbo i waagi naa-ádi wína'ânpí. Idá'mân na'âyîngidi ta'gendi unbí'gedi i'ânshaa'o'.

²¹ T'ähkí in wé'ge'in unbí wówátsi i'gedida' díví'ânshaamáa, Christ Jesus-ví t'ôe i'gedá yoe.

²² Unbo únpíhanginná Timothy-dá dínkeeyannin i-á ta'gendi báyéki nachä'po'in. Wí ay ivi tádá ikhãge'do waagibá, idá naa báyéki díkhãge'nan i híwó'di tûu Jesus-ví'gedi änt'ôe'amídi.

²³ Hediho owáy háa naa dînpuwagít'ôe'in dínhanginpóe ihaydi, wesebo unbí'piye' i dósaaní,

²⁴ hedi naví pí'ná khó'yé ochaa Na'inbí Sedó Yôesidi hanwaapídiibo naa wá' unbí'piye'ba dípuhpägit'ôe'in.

²⁵ Hewänbo naa ochanpo' nakhây'ä'in Epaphroditus unbí'piye' wesebo dówáysaanídí. Dínkhäge'táy ihaydi undá naví'piye' i' dînsan, hedí naagí' wí tí'úu waagi' bá namuu, naa-ádá wé'gá änt'ôe'an, hedá wíye sundado wé'ge änhänbodi waagi'in bá gamuu.

²⁶ Nää hânho un napuwäda', hedá nat'oe un únhanginpóe'in i-á nahay'in, hedí hä'indá óe'áyîngimägi hedího unbí'piye' dówáysaaní.

²⁷ Ta'gendi hânho nahaywän, chuwa k'áygého na'änwän. Hewänbo Yôesi Tádá ûn'iyapóedí óehékhâamägi. Hedí han i'andi naví'piye' wá' na'iyapóe, hedânho wíyá shánkí wänbo wó'k'áykâapúwípídí.

²⁸ Hedího wíyá shánkí wó'tsíkhada'pí unbí'piye' dówáysaanídí, hedânho i bînmúnídí hedá íhíhchanpúwídí, hedí handídi naa-á ánskaa iwe wó'chá'nípí.

²⁹ I-á Na'inbí Sedó Jesus-ví' namuudi híwó' híhchandi bînséegíkényí. I-ádí hedá to'wên i waagi' bá dimuu'indádí bîn'a'ginnamí,

³⁰ gá Christ-ví t'ôe ôn'odi chuwa k'áygéhay napówádân, hedá hääwí naagí' i'andi i-á nakhâymuu iví wówátsi imäänídí. Nă'i hääwí undá wí'únkoedípi dîn'ámídí naví'wedí kayí' diwe íkw'ôndi.

3

Háa in ta'ge'in wówátsi ívíhûuwí'in.

¹ Tí'úuwín páadé'in, nää nă'i wâytu'âamí: Na'inbí Sedó Jesus-ví'in ímuudiho' úvíhíhchanmá've-í. Tobá nă'i hääwí i'gedí wâyta'n nan wänbo', kaykhan wídînpó'pí inho wâyta'nannin bá nää wíyá wâyta'namídí, hedí nă'i hí' wâyta'do'idá wovây'aywoení.

² Úví'áyîngi'âamí hä'in hôeyó'in háhkannin dimuu'inbí'wedí, indá yă'dâapí'da' díví'o', indá in Hudíyoví k'ewé' taadi ovâytaa'an wänbo nă'in taa-á wên tsaa nachä'muupí'indá'mân inbí túu'ú dînmuu.

³ Na'innân in ta'gen k'ewé' taa waagi'in bá âymáa'in gimuu, gá Yôesiví P'oewahâadi na'in díkhäge'dodân Yôesi Tádá ây'a'ginmäänídí, hedá na'indá híhchandi gitû' Christ Jesus-ví'in gimuu'in, hedá wí'ívíwhâyundepí hääwí wí'bo íví'o'idíbo na'in dîn'owóyé-í'in.

⁴ Ma'di wí to'wí nachanpo' híwó'di hääwí i'odíbo' ôn'owóyé-í'in, hewänbo kinho nachanpóedáho naa-á dínkoedí-í iví shánkí ochanpúwí'in i hääwí naa dáy'andíbo dîn'owóyé-í'in.

⁵ Naa-á khâave thaa ihay'i omuudi in Hudíyoví k'ewé' taadi dítaa'an; naví tádá-á yíyá-á Israel-'in dînmuu; wí Benjamin-bí ây iwedí'i-ân omuu, hedânho wí kodí'di Hebrew omuu, hedí Pharisee t'owabá omuudi in waagibá Moses-ví khuu t'âhkí dônnon;

⁶ hedí pín ta'ge haydi naví whâyú khuu donhondi in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in t'owa t'ôephade iwe dovâykw'ódi. I tsontu Moses ita'nandí' t'âhkí dó'a'gindodi to'wí wänbo wí'únkoedípi dînt'e'p'íde-ídí.

⁷ Nă'i hääwí namuudi naa dáyîngi'owän, hewänbo nää Christ dóséegídí nă'i hääwí nachä'muupí waabá dînchanpo'.

⁸ Hedí nă'i hääwí dá'ba yoe, hääwí t'âhkân nachä'muupí waagibá dînchanpo', gá nää-á Christ Jesus naví p'ó'dédi' dînmuu'i dontaadân, hedí i-á shánkí híwó'di namuu hääwí t'âhkí'wedí. Hedí nää Jesus dótaadi nă'i wé'ge'i hääwí dînpedee waagibá dócháa, hedí nă'i hääwí-á phé'yävi whée óecha'gít'óe'idá' waagi' bá namuu gin otúní hedânho Christ shánkí híwó' dótaa-ídí.

⁹ Naa oda' Christ-ádí wí'da' gamúní'in hedânho Yôesi Tádá dícháamá've-ídí t'aywó'di wídómáapí waagi. Hewänbo há'to kin dícháa-í i tsontu Moses ita'nandí' dó'a'ginnamídí dáykhâadedíbo', hewänbo Christ-ví'piye' dáywhâyundédân, gá Yôesi Tádá natû'dân in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'innân idi ovâycháamáa t'aywó'di wídâyamáapí waagi.

¹⁰ Naa oda' ta'gendi Christ dótaa-i'in. I-á nawáywówápóedí in kay imáa'in napäyi', hedi naa oda' ná'in kaybá dímaäní'in dóma've-ídi. Hedá i-á it'ôephade waagibá naa wá' hanbá dont'ôephade-i'indá oda', hedá háa i namuu waagibá nachuu ihaydi, naa wá' hanbá omúni'indá oda',

¹¹ hedânho tobáháa napóe wänbo' owáy naa ochuu ihaydi owáywówápúwí.

Páadépiyedá' ívíkhä-í

¹² Naa wó'tù'pí Christ ho dótaa'in háa dínkhây'ä' waa, hedi naa wó'tù'pí ho opóe'in háa dínkhây'ä' omúni' waagi, hewänbo ha'bi opúwídi ihayda' dáykhääde' i dîntáy'i donhónídi, gá hangí'-ân Christ Jesus-dída ho naa díkê'dân.

¹³ Tí'úuwín páadé'in, wí'ochanpo'pí t'ähkí hä'i dîntáy'i ho donhógi'in, hewänbo ná'inda' dáyo'o': Háa ho dînpóe'indá dá'annindá i'gedi wíday'ánshaa'opí, hewänbo shánkídi háa dáykháymáa i'gedân dá'ánshaakanhon.

¹⁴ Wí'ä'í' páadébo napówa-ídi ikhääde waabá naa wá' dáykhääde hedânho hääwí Yôesi Tádádí dímaäní'in ot'anpúwídi. Hedi kinnân idi dínkhây'máa: Christ Jesus naagi' i'annin namuudi Yôesi Tádádí makówápiye' dítukánkhây'máa.

¹⁵ T'ähkídiibo hangintan dâymáadi ta'gendi dikweesenpaa'indá dínkhây'ä' dívi'ánshaamäni'in ná'i otú'i híwó'di namuu'in. Hedi wí to'wí háy piháa i'ánshaamáada, Yôesi Tádádí ná'in wänbo ônthayk'úwí.

¹⁶ Hediho in nahaydi giháhpóe'inbá ívíkanhondi, hanbá na'inbí wówátsi áyhúuwí.

¹⁷ Tí'úuwín páadé'in, háa naa naví wówátsi donhon waabá un wá' t'ähkí hanbá unbí wówátsi bînhúuwí. In to'wên yä'dâa'in wówátsi dâyhonnin háa wâykeeyan waagibá híwó' bînmúni, hedi háa dívi'o waa un wá' hanbá úví'âamí.

¹⁸ Hâyän wänbo wâytu'an hedi nää-á sée'indída wíyá wâytumáa, báyéki t'owa háa inbí wówátsi dâyhon diwedi nakeepo' dâyyoegimáa'in háa Christ-di na'ingí' dîn'an waa phé'wan deedi nachuu ihaydi.

¹⁹ Indáho péyégepiyeho dimän. Yôesi dâya'ginmääní'wedi húukandá sūwä-á i'gedi shánkí dívi'ánshaa'o'. Hääwí wôeda'wó'di dívi'o' i'gedá dívi'yênghíe'e'o'. Indá i hääwí nää oepáa k'aydiwi i'gedida' dívi'ánshaamáa.

²⁰ Hewänbo na'indáho makówa i'gedá íví'ánshaa'o', gá iwá na'inbí úwäná waagibá gínnândân, hediho pín ta'ge haydi áytsíkha'máa na'inbí aywondi gínmuu'i' iwedi gínwáy'ä-ídi, i-á Na'inbí Sedó Jesus Christ namuu,

²¹ hedi i-áho in kay imáadi na'inbí túu'ú kaypí' gínmuu'i' gínchuwagít'ôe wänbo dîn'egókhây'máadáhá' ts'äabi dînpakhây'máa, háa ívi' únmuu waagibá nawówápóe waabo'. I-áho hääwí t'ähkí i'gedi natsonyidi únkoedi kin i'amídi.

4

¹ Hediho naví tí'úuwín páadé'in, Na'inbí Sedó Yôesiví'piye' kay'indi úvíwhäyuhúuwí. Naadá un báyéki wâyséegídi wâymúni'in oda'. Undída naa díhíhchando', hedi hääwí dá'andi ot'anpóe'i waagi'inbá ímuu gín wâychaa.

² Euodia-ádi Syntyche-ádi kaygi'di dovântumáa dänwóení hedi wí' dānpāa-í, indáho Na'inbí Sedó Jesus-ví'in wí'gín damuudi.

³ Hedá u ta'gendi naa-ádi bit'ôe'o'i' unmuudi, wída'máa ná'in kwiya' ovänkhäge'namídi wí' dapúwídi, indá dānt'ôe'o' i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi t'owa dānt'ôe'amídi. Hedá Clement-dádi wây-á wé'ge'indádi hanbá dívit'ôe'o', inbí kháwä-áho in ta'nin diwe dínta'muu, iwe natú' to'wên dimuu in wówátsi nahándepe'in dâymáa'in.

⁴ Na'inbí Sedó Jesus-ví'in ímuudi häädi wänbo t'ähkí úvíhíhchanmá've-í, hedá wíyá hanbá wâytu'âamí, úvíhíhchanmá've-í.

⁵ T'ähkí t'owa-ádi híwó'da' ímúni, Na'inbí Sedó Jesus-áho hanwaapídiibo na'adi.

⁶ Báyéki ánskaa iwe wí'íkwó'nípi, hewänbo hääwí t'ähkí i'gedi úvíyúusu'âamí-á, hedá Yôesi Tádá-á hääwí úntáy'i bîndaa'amí, hedi kin úví'odi bînkú'daa'âamí wá'.

⁷ Yôesi Tádádí díkhäge'do' ánsaaginpidíbo gikwó'nídí, tobá na'in t'owada' gimuudi wíghanginnáhpí wänbo háa kin dín'o'in. Hedí kin wovây'odi t'ähkí unbí pí'ná khó'yé bínmáa'i-á unbí hangintandá wovây'áyínmá've-í, Christ Jesus wé'ge ímuudi.

⁸ Tí'úuwín páadé'in, ná'i-á naví t'ä'gidi hí' unbí'piye dínmuu: Häädi wänbo t'ähkí ná'i hääwí i'gedi úv'ánshaa'ámí: hääwí ta'gen namuu'indá na'a'gínmuu'i-á, in ta'ge'in p'óegé i'ge wovâyhondi-á, i yä'dâa'i namuu'i-á, naséegímuu'i-á, t'owa t'ähkí ovâyhí'andi-á, i shánkí híwó'di namuu'i-á, hedá i'gedi t'owa híwó' dívíhée'o'i-á.

⁹ Naví hí' ít'oe hedá naví tsiyeekan dínmu', hedího t'ähkí naví'wedi íhähpóe'i-ádí i háhkan naví'wedi bínhógi'i-ádí íhayda' úvíkanhúuwí, hedí kin úv'odá Yôesi Tádá undádí nayêení, idá díkhäge'do' ánsaaginpidíbo gikwó'nídí.

¹⁰ Tobá híwó' hay thaa naphade wänbo nää undi wíyá naa dí'ánshaamáa díkhäge'namídí, hedí handidân Na'inbí Sedódi báyéki híhchan naa dímägi. Naa dínhanginná ta'gendí naví'gedi ho úv'ánshaa'o'in, hebo nää pu'wahaydi wí'únkoedipí háa íchaa'in dínkeeyamídí.

¹¹ Naa dínhääwítáy'in wó'tú'pí. Oháhpóe ohíhchaa-ídí tobá háyú dínkw'ôn wänbo'.

¹² Naa dínhanginná naví wówátsi donhúuwí'in wí sehkanäwó' nawówayi'i waagibá háa wí kodit'owa namuu'i waagibá. Naa oháhpóe hádídí ohíhchanpúwí'in, tobá híwó' dáyhúuyo háa oháhsên wänbo', tobá báyéki dínkw'ôn háa hääwí dínáy wänbo'.

¹³ Christ-di in kay dímädiho ná'i hääwí t'ähkí dínkoedi dáy'amí'in.

¹⁴ Hewänbo tobá hääwí t'ähkí dínáy'i dómáa waabá ochaa wänbo', undá naví'piye' híwó'nín ímuu díkhäge'nandí wa' náwe dont'ôephadendedíbo'.

¹⁵ Un Philippians, unbo ná'i únhanginná: Oe Macedonia nange iwedi opáadépee íhaydi i híwó'di tuu Jesus-ví'gedi t'owa dovây't'ôe'amídí, undida'mân hääwí naa díyámú, wáy-á méesate iwe'indidá yoe, undida'mân dínchä'san.

¹⁶ Oe Thessalonica búu'ú wänbo o'ándí dínkhäge'táy íhaydi undi wáymúuví shánkí hääwí dínzan.

¹⁷ Wí'i'ânápí nää wáyda'máa'in wíyá hääwí dímäánídí, hewänbo oda' unnânho báyéki híwó'di bínhóní'in Yôesiví'wedi, wí to'wí iví t'ôe iwedi báyéki wá'âa íhónde waagibá.

¹⁸ Nää-á hääwí dínáy'i-á hedá shánkí wänbo dínáy'iví'wedi dómáa. Ná'i báyéki hääwí-á dómáa gá Epaphroditus-di hääwí undi dínсандí' dínkándân. T'owadi hääwí sa'wó' nasuu'i-ádí hedá animáa dáyhánú'indádí Yôesi Tádá ónhon óemäänídí, hedí i-á iséegíhógidi nahíhchanpo'. Hedí hanbá ná'i hääwí undi naa dínсандí' wá' Yôesi Tádá óehíhchando'.

¹⁹ Hedího Christ Jesus-ví'in ímuudi naví Yôesidiho hääwí un úntáy'i wovây'määní iví báyéki híwó'di hääwí únkw'ó' diwedi.

²⁰ Hânhay wänbo t'ähkí na'inbí Yôesi kw'áayébo' áymá've-í, i-á na'inbí Tádá gínmuu. Hamân.

Paul-di ovâysengitu'an

²¹⁻²² Yôesi Tádáví t'owa t'ähkí ovâysengitu'ámí, indá Christ Jesus-ví'in dimuudi. In tí'úuwín páadé'in naa-ádí diyí'indá hedá t'ähkí in wé'ge'in Yôesi Tádáví t'owa nää dikw'ó'nindá wovâysengitu'an, i tsondi Caesar-ví tewhá ee dikw'ó'nindi shánkí wänbo'.

²³ Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkaná unbí pí'ná khó'yé bínmá've-í.

In PáadÉ'IN Ta'nin Paul-di In Thessalonica Búu'úwi Méesate'in T'owa ovâyta'nannin

¹ Na'in Paul-á Silas-á hedá Timothy-á gimuu'indi un méesate'in t'owa oe Thessalonica búu'ú íthaa'in wâyta'do', undá Yôesi na'inbí Tádáví'in hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví'indá ímuu. Yôesiví séegísehkaná bînma've-í, hedí idi wovâykhâge'namí ánsaaaginpidíbo' íkwô'nídí.

Háa Yôesiví t'owa oe Thessalonica búu'ú dithaa'in dívíwhâyunde waa hedá háa inbí wówátsi dâyhon waa

² Hããdi waa ívíyûusu'o' ihaydi Yôesi Tádá áykú'daa'o' un ímuudi,

³ hedí Yôesi na'inbí Tádáví'piye' ívíhádíndedí ívíyûusu'amídí hããdi wânbo t'âhki íví'ánshaa'o' háa úví'o'in Jesus-ví'piye' úvíwhâyundedí, hedá háa báyéki úvít'ôemáa'indá Jesus bînséegídí, hedá háa úvíyãã'o'indá Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ãã-ídí úvítsíkha'máadi.

⁴ Tí'ûuwín páadé'in, un Yôesi Tádádí wovâyséegí'in, gínhanginná idi wovâyde'mannin iví'in ímúnídí.

⁵ Yôesi Tádáví híwó'di tûu na'indi wâymägi'i tûudá' wínamuupí, hewânbo hããwí kay'i namuu, hedí wây'tôe'odi i Yã'dâa'i P'owêaahâa na'indádí nayí', hedí gínhanginná nã'i tûu-á ta'gen namuu'in. Undá únhanginná háawin wówátsi áyhonnin undádí giyi' ihaydi, hedí t'âhki íví'andi-á ungí'da' namuu.

⁶ Hedí ihaydi úvísó'dêe na'in waagi'inbá hedá Na'inbí Sedó Jesus waagi'bá-á ímúnídí, hedí tobáháa báyéki t'ôephade únpówa wânbo', i Yã'dâa'i P'owêaahâadi híhchan wovâymägi na'inbí tûu dínhógi ihaydi.

⁷ Hediho t'âhki in wê'ge'in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in oe Macedonia nange hedá Greece nangá dikw'ó'nin undá bînkeeyan háawin wówátsi in dínkhây'ã' dâyhûuwí'in.

⁸ I tûu Na'inbí Sedó Jesus-ví'gedí thay'eedi unbí'wedí napeedi oe Macedonia-piye' hedá Greece-piyá nawadedee, hewânbo iwepiyeda'ba yoe, wéngé t'âhki t'owa ho dit'oe háa Yôesiví'piye' úvíwhâyunde'in, hediho wínatáypí wíyá háawên unbí whâyü i'gedí âytü'âamídí.

⁹ Hã'in t'owabo unbí'gedí ditü' háa undi na'in díséegí'annin, hedá háa hããwí bínkhíyédí unbí yôesi waa bínchaa'i bínyoe'annin Yôesiví'piye' úvíwhâyü-ídí, hedá háa nãa-á i kodí'di Yôesi bín'a'ginmä'in, i-á i ta'gendi nawówayi'i namuu,

¹⁰ hedá wá' dit'oe háa nãa iví ay únmuu'i bîntsíkha'máa makówádí nawáy'ãã-ídí, i-á Jesus namuu, i Yôesi Tádádí óewâywówapaa'i', hedí idibá dín'aywonkhâymaa ówáy ihay thaa Yôesi Tádádí t'owa ovâyutuchänu iwe, inbí t'aywó'di dínmuudi nat'aydi.

2

Háa Paul oe Thessalonica búu'ú Yôesigí' it'ôe'an waa

¹ Tí'ûuwín páadé'in, únhanginná unbí'we giyi' ihaydi háa íví'an waa wínapedeepí.

² Undá únhanginná unbí'we gipówápídíbo báyéki dít'ôephadekannannin hedá báyéki híwó'pí na'in díhée'annindá oe Philippi búu'ú. Hewânbo tobáháa báyéki t'owadi dí'ahkhâa'amí'in dida' wânbo na'inbí Yôesidi khuwôeda' dínýaa'an iví híwó'di tûu wâyü'âamídí.

³ Na'indi wâywhâyü'amídí ívísó'dinde' ihaydi, in ta'gen namuu iwedí wí'ívíhänge'anpí, hedá na'inbí ánsaa-á yã'dâapi' wíginmuupí, hedí hããwí wânbo unbí'wedí wí'âykaayanpí.

⁴ Yôesi Tádádí na'in dítayi', hedá dímû' ihay híwó'nin gimuu'in iví híwó'di tûu âyt'ôe'amídí. Hediho ívíhí'máadi wí'ívísó'dindepí t'owa âywânpihíhchannamídí, hewânbo

Yôesi Tádá-ân âyhíhchannamíðân. I-áho hääwí t'ähkí na'inbí pí'nä khó'yé âymáa'i' imúnde'.

⁵ Un únhanginná sa'wó'gí unbí'gedi wí'íwíwänpihée'anpí, hedá wá' wí'íwíhōeyó'anpí undi hääwí dímaßnídí. Yôesi Tádá únhanginná ná'indá in ta'gen namuu'in.

⁶ Hedá undádí giyi' ihaydá wí'íwíwó'dindepí t'owa na'inbí'gedi híwó' dívíhēe'amídí, un wänbo-á háa wáy-á to'wên wänbo-á yoe, tobáháa Christ-ví t'ōekhuwa'in gimuudi gínk'ōe wänbo he'ennin dípa-ídí.

⁷ Hewänbo na'in undádí giyi' ihaydi, wí yíyá iví áyyää itsäa'odi ovây'âyînmáa waagibá wâysehkanä'an.

⁸ Na'indi báyéki wáyda', hedi na'inbí séegí unbí'piye' gínmuudānkun gikhāymuu Yôesi Tádá híwó'di tuu wáymaßnídí bá yoe, hewänbo na'inbí wówátsi wá'.

⁹ Tí'úuwín páadé'in, ti wí'ún'ánshaapí'an, undádí gikw'ó' dihaydi báyéki ívít'ōe'an. Yôesi Tádá híwó'di tuu wáytuuphadende' ihaydibá khuu-á thaa-á ívít'ōe'an wá' áychä't'aanídí, hedāho un wí'bo wí'úntāynípi hääwí gíntáy'i dímaßnídí.

¹⁰ Un Christ-ví'piye' úvíwhäyunde'indádí na'in gikw'ó' dihaydi, háa na'inbí wówátsi áyhon waagi yä'dāa'indá ta'ge'indá gínmuu, hedá to'wí wänbo-á wí'únkoedipí wên háawên wänbo na'inbí'piye' dînt'e'p'íde-ídí. Un únhanginná hedá Yôesi Tádá wá' únhanginná ná'in in ta'gen namuu'in.

¹¹⁻¹² Hedá wá' un únhanginná wí'ínbo wáyhēe'annin, hedi na'indi wáytumakhe'an wí tádá iví áyyää ihēe'o waagibá, hedá wáykweewaasenwaatu'an, hedá kaygi'didá wáyhēe'an unbí wówátsi híwó' bínhūuwídí hedāho Yôesi Tádá nahíhchaa-ídí. Idāho wówâytukānnan iví'piye' í'äa-ídí makówápiye' ímu-ídí hedá iwá he'ennin ípúwídí.

¹³ Hedi wíyá hääwí namuudi wá' Yôesi Tádá häädi wänbo t'ähkí âykú'daa'o'. Ná'i tuu wáytumáa'i' un ít'ōedi hedá bînséegí'andá Yôesiví'wedí na'ää'in úvíwhäyü, t'owaví'wedí bá yoe. Hedi ta'gendi Yôesiví tuu-ân únmuu, hedi ná'i tuubá un ipiye' úvíwhäyunde'inbí pí'nä khó'yé ít'ōemáa.

¹⁴ Tí'úuwín páadé'in, háa in Judea nangewin méesate'in t'owa Yôesi Tádá óe'a'ginmä'in hedá Christ Jesus-ví'piyá dívíwhäyunde'in dínpoē waagibá un hanbá únpoē. Unbí ówînge'in t'owadibo wovây't'ōephadekannan in Hudíyodi inbí t'owa oe Judea ovây't'ōephadekannan waagibá.

¹⁵ In Hudíyodānkun hân'oe Yôesi Tádá tukhe'min ovây'hánú, hedá indibá Na'inbí Sedó Jesus óehay, hedá na'indá wá' díkhēpiye. Indídá Yôesi Tádá háy wänbo wí'óehíhchandopí, hedá to'wên t'ähkí dāyyoegi'o'.

¹⁶ Dívísó'dēe dí'ahkhāa-ídí in Hudíyo dimuupí'in t'owa hádídí ovây'aywoení'in wí'ây't'ōe'āamípidí, hedi handídi ná'in Hudíyoví t'aywó'di dínsōemān, hediho Yôesi Tádá inbí'piye' nat'aydi náa inbí tuchānu ho dínpowá.

Paul hânho nada' in Thessalonica-win méesate'in t'owa ovây'múni'in

¹⁷⁻¹⁸ Tí'úuwín páadé'in, unbí'wedí wí háy tākí giwiyēde, hewänbo tobá undádí wígikw'óhpí wänbo wa'di na'inbí pí'nä khó'yé unbí'gedi wáy'ánshaamáa, hediho hânho wíyá wáy'múni'in gida', hedi unbí'piye' gimú-ídí ívísó'dinde'. Naa Paul háyānbo dāysó'dēe wáy'múnidí, hewänbo i Penísendídi dí'ahkhānde'.

¹⁹ Owáy Na'inbí Sedó Jesus nawáy'äädi iví páadépiye' giwin dihaydi, gitsíkha unnân iwebá wáy'múnidí, hedá un ímuudá gihíhchangít'ōe, hedá unbí'gedá ívíyēngihēe'amí, wí hääwí git'anpóe'i' ímuu waagibá.

²⁰ Un ímuudānkun na'in hânho híwó' gichanpo' hedá ívíhíhchando'.

3

¹⁻³ Na'in hânho gihangin'ānda' háa un únpo'in, hedi báyéki gitaachanpóedí wígitsíkhakanda'pí gínhanginpúwí'in, hedāho gí'ân shánkí híwó' namúni kinnān ívít'āmi'in: Naa oe Athens o'ān dihaydi iwebó dāywóy', hedi iwedi na'inbí tí'úu páadé'i

Timothy unbí'piye' âysan, i-á na'indádí it'ôe'o' t'owa ovâyt'ôe'amídí Yôesi Tádáví híwó'di tũu Christ-ví'gedi. Hedího unbí'piye' i wâysan wovâykweewaassenwaatu'âamídí hedá wovâykhäge'namídí shánkí kay'indi Christ-ví'piye' úvíwhäyú-ídí, hedânho i t'ôephade únpóe'i' namuudi wí'úvíyâa'amípídí unbí whäyü iwedi. Unbo únpihanginná Yôesi Tádádí ná'i t'ôephade dînpúuwí'in imä'.

⁴ Wa'di undádí giyi' ihaydibo wa' napóepídíbo' ihayda' wâytü'o' âyt'ôephadegít'ôe'in, hedí únhanginná hanho napóe'in.

Timothy-di Paul óetu'an in Thessalonica-win méesate'in t'owa híwó' dimännin

⁵ Hedânkun báyéki otaachanpóedí wídîntsíkhakoedipí Timothy unbí'piye' dósaanídí. Naa hânho ohangin'ânda' unbí whäyü i'gedí háa kay'in únmuu'in háa yoe. Áyîngi iwe o'ânwân gá o'ândân hádíwáy i Penísendi wovâyt'annin, hedí wovâyt'andá hääwí t'âhkí ungí' ív'andi pedee'in gînpúwí.

⁶ Hewânbo nää-á Timothy na'inbí'we nawáypówá, hedí wí híwó'di tũu úvíkanhon ní'gedí dînkán. Idi dítu'an unbí whäyü wa'di únkay'in hedá séegí-á bînmáa'in, hedá häädi wânbo t'âhkí na'inbí'gedí híwó'da' úví'ânshaamáa'in, hedá ta'gendá ída'in wíyá díwáymúní'in, na'indi wáymúní'in gida' waagibá.

⁷ Hedânho tí'úuwîn páadé'in, wa'di híwó'bo úvíwhäyunde'in gínhanginpóe ihaydi báyéki gihíhchanpóe, tobáháa báyéki kây'i t'ôephade iwe gikw'ôn wânbo'.

⁸ Nää gínhanginná unbí whäyü Na'inbí Sedó Jesus-ví'piye' kay'in únmuu'in, hedího hânho sa'wó' na'inbí wówátsi âyhon.

⁹ Na'indi Yôesiví'piye' wáyyúusu'odi hânho gihíhchanpo', hedího un ímuudi tobáháa hääyü Yôesi Tádá âykú'daa'o wânbo', ihay kú'daa wânbo wa' wí'ây'ohpí.

¹⁰ Khuu-á thaa-á pín ta'ge haydi Yôesi Tádáví'piye' ívíúusu'o' idi dípunmäänídî unbí'piye', hedânho wíyá wáyhá'amídí, hedí handídi wíyá hääwí úntáy'i' íhâhpúwí shánkí híwó' úvíwhäyú-ídí.

¹¹ Yôesi na'inbí Tádá hedá Jesus na'inbí tsondi hay'i-á âyda'máa unbí'piye' díhúuwídí.

¹² Gida'po' Na'inbí Sedó Jesus-di wovâykhäge'namídí hedânho shánkí wânbo wí'ná táye úvíséegíhúuwí, hedá wé'ge'in t'owa-á wá' hanbá bînséegíhúuwí.

¹³ Handídanho Na'inbí Sedó Jesus-di unbí pí'ná khó'yé shánkí wovâykaymääni, hedího owáy i nawáypówá ihaydi t'âhkí in wé'ge'in t'owa ív'in únmuu'in wóegé, undá yä'dâa'inbo Yôesi Tádáví páadépiye' úvíwínú-í, hedá wên háawin wên wânbo wovâyt'e'p'íde-í'in wíwînmá've-ípi unbí pí'ná khó'yé.

4

Gínkhây'ä' híwó' na'inbí wówátsi âyhúuwí'in Yôesi âyhíhchannamídí

¹ Tí'úuwîn páadé'in, nää ná'i wâytü'âamí: Háa unbí wówátsi bînhúuwí'in Yôesi Tádá bînhíhchannamídí wáyhá'anho', hewânbo Na'inbí Sedó Jesus-di dînk'ú' wáydáa'amídí hedá wâytumakhe'amídí shánkí wânbo úvísó'dêe-í'in kin úví'âamídí.

² I tsonťu wâytü'andi' un únhanginnânho', hedí ná'i tsonťu-á Na'inbí Sedó Jesus-ví'wedân na'ää.

³ Kinnân Yôesi Tádá nada' úvíkanhúuwí'in: Yä'dâa'indá' unbí wówátsi bînhúuwí, hedího to'wí unbí sedó háa kwíyó wí'únmuupí'-ádí wí'úvíwhqkwomá've-ípi.

⁴⁻⁵ Yôesi Tádá nada' un únhanginnání'in háa unbí túu'ú bîntsonmá've-í'in, hedânho yä'dâa'in ímúní hedá t'owadá wovây'a'geení, hedí unbí túu'údí háa íwânpichaa waagida' wí'úví'âamípí, hedânho in wé'ge'in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'in dívíkanhon waagi wí'úví'âamípí.

⁶ To'wí wânbo wí'únhây'âhpí wíyá to'wí Jesus-ví'piye' iwhäyunde'i híwó'pí óemá've-í'in háa ív'í kwee háa sen óekwee-í'in. Thay'eedí hedá kay'indá ho wâytü'an, Na'inbí Sedó Yôesídi in to'wên han dív'í'o'indá ovâytuchânukhâymaa.

⁷ Yôesi Tádádí na'in dítukánnan iví'in gimúnídí hedânho yä'dâa'indá' gipúwídí, tsé waagi'inbá giyêenidá yoe.

⁸ Hedího to'wên ná'i híwó'di hâhkan dâyyoegimáadáho wí hí' t'owaví'dá' wí'ovâyoe'gi'opí, hewânbo Yôesi Tádáví hí'-ân ônyoe'gi'o'. Yôesi Tádádânho iví P'oewaahâa dímâgi, hedí ná'i P'oewaahâa-á yä'dâa'i namuu.

⁹ Wínatáypí naadi wâyta'namí'in háa únkhây'ä' in wé'ge'in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in bînséegíhûuwí'in. Yôesi Tádádí ho wovâyhá'an kin úvíkanhûuwí'in.

¹⁰ Hedí ta'gendi undi t'âhkí in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in háä Macedonia nange dikw'ó'nin bînséegí, hewânbo kaygi'di wâytumáa wíyá shánkí wânbo bînséegíhûuwí.

¹¹ Úvísó'dí'be-í unbí wówátsi hanginpí híwó' bînhûuwídí, hedá ún'âyîngiwó'nâhpí i'ge wí'úvítomá've-ípí, hedá unbí wówátsi únmuu'igí' úvít'ôe'âamí bînpichä't'aanídí, háa na'indi wâytu'an waagibá.

¹² Kin úvíkanhondi t'owaví khäge' wí'úntâynípi, hedá háa unbí wówátsi bînhon waagidi t'owa Yôesiví'piye' dívíwhâyundepí'in dimuu'indá wovây'a'ginhûuwí.

Háa napuwagít'ôe'in Jesus nawáy'ää ihaydi

¹³ Tí'ûuwín páadé'in, gida' un únhanginnání'in háa in to'wên inbí wówátsi dâybowa'in dínpuwagít'ôe'in. Wáy wên t'owa-á i'gedí wídínhanginnâhpí, hedânkun to'wí nachuu ihaydi dik'âykháapo'. Naa wó'da'pí íchanpúwí'in háa in dichâa waagibá.

¹⁴ Ívíwhâyunde Jesus nachuu'in hedá nawáywówápóe'indá, hedânkun kin wá' ívíwhâyunde'. To'wên Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'in inbí wówátsi dâybowa wânbo', Yôesi Tádádí ovâywáywówápaa-í Jesus-ádí dikwó'nídí owáy nawáy'ää ihaydi.

¹⁵ Ná'in wâytukankhâyamáa'in Na'inbí Sedó Jesus-ví hí' únmuu: I nawáy'ää ihaydi in to'wên inbí wówátsi dâybowa'inbí páadébo na'in wa'di giwówáyí'in iví'piye' wíginânpí.

¹⁶ Kinnân napúwí: T'owa dit'ôe-í wên tsontuú kaygi nakeetû'nin waagi'inbá, hedá i p'ó'dédí' makówáwi t'ôepa'aa'iví tuú waagibá-á, hedá Yôesi Tádáví tenphé waagibá-á. Ihaydáhá' Na'inbí Sedó Jesus-á makówáda nawhání. Ihaydibá in to'wên dihánnin Jesus-ví'piye' dívíwhâyú'indá diwáywówápúwí,

¹⁷ hedáhá' na'in wa'di giwówáyí'indá wé'ge in dihánnindádí oe okhúwá nakw'ó' diwepiye' dípiyegít'ôe, hedí iwe Na'inbí Sedó Jesus âyyáy-í, hedího i-ádí hânhay wânbo t'âhkí gikwó'ní.

¹⁸ Hedího únkhây'ä' ná'i háäwí i'gedí wí'ná táye úvíhí'má've-í'in hedânho wí'ík'âykháa-ípídí.

5

Gínkhây'ä' gikhâymuní'in Jesus nawáy'ää-ídí

¹ Tí'ûuwín páadé'in, háädi háa wé'i thaa Jesus nawáy'ä' i'gedí wâyta'namí'in wínatáypí.

² Unbo ta'gendi únpihanginná Na'inbí Sedó Jesus nawáy'ä'in, hewânbo wínahanginnâhpí háädi i thaa nanání'in. Wí sänbi tsíkhagipí khu'déedí na'äa waagibá, Jesus wá' tsíkhagipí napowagít'ôe.

³ T'owa ditú'be-í, "Häawí t'âhkí áyîngipídíbo híwó' gínmân, hedího há'to háäwí wânbo híwó'pí' gínpuwí." Hewânbo wa'di ha'wâa dívíhí'máadíbo t'ôephade dínpuwí, hedí há'to iwedí bahpíbo dipée-í. Tsíkhagipí ná'i dínpuwagít'ôe, wí kwee nats'an'eyehaypo' waagibá.

⁴ Hewânbo tí'ûuwín páadé'in, undá wên t'owa khuú ee dithaa'in waagi'in wí'ímuupí, undá híwó' únkeet'ôe, hedího Jesus nawáy'ä'i thaadi áyîngipídíbo wíwovâyhónípi, wí sänbidi wovâyhóní waagibá.

⁵ Undá t'owa háäwí t'âhkí thaadida' úví'o'in hedá nakohthayná' ní'ge ímännin waagi'inbá ímuu, in t'owa háäwí t'âhkí khuudi nakohkeet'ôepí ee díví'o'in waagi'inbá wíginuupí.

⁶ Hedânho wíghínkhây'âhpí t'owa yó'in dimuu'in waagi'inbá gimúní'in, hewânbo giyósa'wo waagi gikwo'ní, hedá na'inbí tsiyekandá híwó'dá ây'âyîngihûuwí.

⁷ Khu'déedân t'owa diyókhây'â hedá dívísuwâyíyéndé'.

⁸ Hewânbo na'in thaadi'in gimuu, hediho na'inbí tsiyekan gínkhây'â'ây'âyîngi'âamí'in. Yôesivípiye'ívíwhâyú-i hedá t'owa-á âyséegihûuwí, hedi kin íví'odá wên sundado dikhâywinnin waagi'inbá gimúní, inbí pîhkhú iwe'i kwâk'u aa dívípitógidí inbí túu'ú dâ'y'âyîngi'âmidí. Hedá pín ta'gedi gitsíkha-i Yôesidi dîn'aywoenídí, hedi handidá in sundado inbí kwâk'u p'óhkhándá inbí p'ôn dâ'y'âyîngi'o'in waagi'inbá gimúní.

⁹ Na'inbí Sedó Jesus na'ingí' i'annin namuudi Yôesi Tádádí díde'man dîn'aywoenídí, t'aydi dítuchânú-idá yoe.

¹⁰ Jesus na'ingí' nachuu, hedi owáy nawáy'ââ ihaydi tobáháa na'inbí wówátsi âybowa wânbo háa wa' giwówayi wânbo' hânhay wânbo t'âhki i-ádí gikwo'ní.

¹¹ Hediho wí'ná táye úvíkay'âamí hedá úvíkweewaasenwaatú'âamí, háa náâ úvíkanhon waagibá.

Báyékí háäwí i'gedi ovây tumakhe'an

¹² Tí'úuwín páadé'in, ná'in na'indi wâyda'máa: Bîn'a'ginnamí in to'wên unbí'ge diyi'in Na'inbí Sedó Yôesidi ovâykw'ódi'in wovâypahûuwídí hedá wovâyhá'âmidí. Indá kin dâ'y'âmidí báyékí dívít'ôemáa.

¹³ Hediho ná'i háäwí wovây'o'i namuudi báyékí bîn'a'ginhûuwí hedá bînséegihûuwí. Hedi t'âhki díbo tsaaginpidíbo wé'ge íthaa-í.

¹⁴ Tí'úuwín páadé'in, ná'in tumakhe wá' wây máäní: In dit'ôeda'pí'in bîntú'âamí há'min wídimúní. In dikhuwôeda'in dimuu'in ovâykhäge'namí wídkhuwôeda'-ípídí. In kay'indi dívíwínúndepí'indá wá' ovâykhäge'namí. T'âhki t'owa-ádí úvíbo'atâ'âamí.

¹⁵ Wí to'wídí wíyá to'wí híwó'pí óe'andáho', wíwínkanmäänípí i wí'dí híwó'píbá ônwáybuunídí, hewânbo undá únhây'â' háädi wânbo t'âhki úvísó'dêe-í'in wí'ná táye híwó'dá' úvíkanhûuwídí, hedá wé'ge'in t'owa t'âhká wá' hanbá bînhûuwí.

¹⁶ Háädi wânbo t'âhki íhíhchaa-í.

¹⁷ Háädi wânbo t'âhki íkhâymuní úvíyûusu'âmidí.

¹⁸ Íkú'daapúwí tobáháa háa napóe wânbo'. Kinnânkun Yôesi Tádá nada' úví'âamí'in, gá Christ Jesus-ví'in ímuudân.

¹⁹ I Yä'dâa'i P'oewaahâavi t'ôe wíwín'ahkhâa-ípí.

²⁰ Yôesi Tádáví tukhe'min dimuu'inbí hí' háäwí dínchâ'muupí waagibá wíwínchanhûuwí.

²¹ Hewânbo háäwí t'âhki híwó' bîntayí'ní, hedá i híwó'dí namuu'idá' bînhonhûuwí.

²² T'âhki yä'dâapí' namuu iwedi úviyâa'âamí, tobáháa háäwí namúní wânbo'.

²³ Yôesi Tádádí díkhäge'do' ánsaaginpidíbo gikwo'nídí, hedi idânho wovâykhäge'namí wá' yä'dâa'indá' ímúnídí, hedi idá unbí wówátsi thaa t'âhki wovây'âyîngi'âamí, unbí p'oewaahâa-á unbí hâa-á hedá unbí túu'ú-á, hedânho owáy Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ââ ihaydi háäwídí wânbo wíwovây't'e'p'íde-ípídí.

²⁴ Hedi Yôesi Tádádí ta'gendi wovây'âyîngikhây máa. Idá wovây'tukánnan íví'in ímúnídí, hedi háa natú' waa ta'gendi i'o'.

²⁵ Tí'úuwín páadé'in, dînyûusu'âamí.

²⁶ T'âhki in wé'ge'in méesate'in tí'úuwín páadé'in iwe dikw'ó'nin bînséegísengitú'âamí.

²⁷ Naadi wâytonmáa, ná'in ta'nin t'âhki in wé'ge'in méesate'in tí'úuwín páadé'in dit'ôe-ídí bîntú'âamí, gá Na'inbí Sedó Jesus kin nada'dân.

²⁸ Na'inbí Sedó Jesus Christ-di íví séegísehkaná wovây máäní.

In Eedi'in Ta'nin Paul-di In Thessalonica Búu'úwi Méesate'in T'owa Ovâyta'nannin

¹ Na'in Paul-á Silas-á hedá Timothy-á gimuu'indi ná'in ta'nin wâyta'do' un méesate'in t'owa oe Thessalonica búu'ú íthaa'in, Yôesi na'inbí Tádáví'in hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví'indá ímuu.

² Yôesi Tádá-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí séegísehkaná wovâymaßání hedá wovâykhäge'namí ánsahaaginpidíbo' íkwq'nídì.

Paul-di ovâyûusu'o' t'ôephade dínpóedí

³ Tí'ûuwin páadé'in, un ímuudi gínkhây'ä' häädi wänbo t'ähkí Yôesi Tádá áykú'daa'amí'in, hedá híwq'dá namuu han íví'amí'in, gá unbí whâyü Jesus-ví'piye' shánkí kay'in únpuwamändân, hedá shánkí wänbo-á wí'ná táye-á úvíséegíkanhondá.

⁴ Hedânkun wáhää wänbo t'ähkí Yôesi óe'a'ginmä' eeye híhchandi unbí'gedi íví'hée'o', gá úvíyää'odân hedá úvíwhâyühondá tobáháa unbí whâyü únmuudiho t'owadi wovâywha'o hedá wovây't'ôephadekando wänbo'.

⁵ Yôesi Tádáví'in ímuudibo nääho un bînt'ôephadende', hediho i-ânho natúní un ihay híwq'nin ímuu'in makówápiye' ímu-ídí. Hedi handidi idi na'in dínkeeyo híwq'da' i'o'in, i híwq'di ún'ä'i' wovâymaßí.

⁶ Gínhanginná Yôesi Tádá-á ta'ge i'o', hediho in to'wêndi wovây't'ôephadekando'inbá idá hanbá ovây't'ôephadekankhâymaa,

⁷ hewänbo un nää bînt'ôephadende'indá unbí t'ôephade iwedi wovâyâyakankhâymaa, hedá na'indá wá' hanbá díkhâymaa. Ná'indáho napúwí owáy Na'inbí Sedó Jesus nawáypówá ihaydi. Owáy makówádí nawáy'ädi nakeepuwagít'óe iví kay'in makówáwin t'ôepa'aa'in wóegé hedá wí phaa kop'í'áade'i nakeet'óe'i waagi'ba wóegá.

⁸ Ihaydibá in to'wên i híwq'di tuu namuu'i' iví'gedi wídyá'a'ginhonpí'indádí hedá in Yôesi Tádá óetaa'í'in wídida'pí'indádí idi ovây'tuchänukhâymaa.

⁹ Hedi kinnân inbí tuchänu dínmúní: Hânhay wänbo t'ähkí dipedeeyêení, gá Na'inbí Sedó Jesus-ví'wedi ovâywiyekhâymaadân, hedá iví kay báyéki únmuu'indá há'to dâymúní.

¹⁰ Ná'i napuwagít'óe owáy i thaa Jesus nawáypówá ihaydi. Ihay thaa in to'wên iví'piye' dívímägi'in he'ennin ovâyypáa-í, hedi ná'in iví'piye' dívíwhâyunde'indibá óetegekhâymaa. Hedá undá wá' na'inbí hí' wâyphade'andi' dínwhâyundedi indádíba íkwq'ní.

¹¹ Hedi ná'i gínhanginnândiho', häädi wänbo t'ähkí wâyûusu'o'. Na'inbí Yôesidi wovây'tukánnan iví'in ímúnídí, hediho áyda'máa idi wovâykhäge'namídí híwq' unbí wówátsi bînhûuwídí hedânho i-á natúnídí ta'gendi iví'in ímuu waagi íthaa'in. Áyda'máa wá' in kay wovâymaßánídí hedânho háa ída' waagibá híwq'nin ímúní, hedá iví kaydi wá' wovâykhäge'namí bînbowá-ídí hääwí t'ähkí úví'o'i Jesus-ví'piye' úvíwhâyundedi.

¹² Hedi owáy ná'i ívíûusu'o'i napóe ihaydi unbí híwq'di wówátsi únmuudi t'owa ditúní Na'inbí Sedó Jesus hay'i namuu'in, hedá undá he'ennindá ípúwí iví'in ímuudi. Ná'i-á napuwagít'óe gá Yôesi Tádá-ádí hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádí inbí séegísehkaná wovâymaßídan.

2

Háa napúwí'in Jesus nawáy'äapídi'bo'

¹ Tí'ûuwin páadé'in, Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ä', hedi i na'ân diwe díwé'gekhâymaa, hedi nää i'gedi wâyhí'khâymaa.

² Ma'di wí to'wídí wovâytu'äämí Jesus-ví thaa ho ún-pówá hediho nawáy'ää gin. Hedá wá' ma'di wovâytu'äämí ná'i hääwí i'gedi únhanginná'nin gá wí p'oweahhadi

óetu'andân, háa wí hí' i'gedi nat'oedá, háa wên ta'nin dônta'nannin diwá kin nata'muudá. Hewänbo kin to'wídi wovâytu'andáho naadi kay'indi wâytmáa wesebo wí'iyashapúwípi háa báyéki áyíngi-á wíwovâymaänípi.

³ Wíwînmaänípi to'wídi wänbo wovâyáa'amídi in ta'gen namuu iwedi, tobáháa dívíkhäde wänbo'. Wa' Jesus nawáy'äpídi nã'i wâytukangít'óe'i napuwagít'óe: Báyéki t'owa Yôesi Tádávi'wedi dívíyâakankhâymaa hedá i to'wí yä'dâapíkan t'ähki ikhâymaa'i nakeesogegít'óe, i-á hã'bi namuu napedeegít'óe'i'.

⁴ Nã'i to'wí yä'dâapíkan t'ähki ikhâymaa'i-á hääwí wänbo t'ähki t'owa inbí yôesi dínmuu waa kin dâychaa'i hedá dâya'ginmä'i-á iyogikhâymaadáhá' i-áho nã'i hääwí t'ähkívi shánki kw'áye ipitegekhâymaa, hedá Yôesi Tádávi méesate hay'i únmuu iwe wänbo wí'bo ipisogekhâymaa hedí natúni "Naa-áho Yôesi omuu."

⁵ Ti wí'ún'anshaapi'an wa' undádi oyi' ihaydibo nã'i hääwí t'ähki i'gedi naadi wâytu'annin?

⁶ Owáy nã'i yä'dâapíkan t'ähki ikhâymaa namuu'ivi thaa únpóe ihaydáho i-á nats'ankeepúwí, hewänbo nää hääwídi óe'ahkhánde', hedí unbo únhanginná hääwí namuu'in.

⁷ Nääbo báyéki yä'dâapíkan kaadibo dâyanmaa, hewänbo wí to'wí nää nã'i yä'dâapíkan i'ahkhánde' hedí kin wa' ikanhúuwí óeyáa'an píhay.

⁸ Hedí owáy óeyáa'an dihaydânho i to'wí yä'dâapíkan t'ähki ikhâymaa'i namuu'i na-keepúwí. Hewänbo owáy Na'inbí Sedó Jesus napówa ihaydi nã'i yä'dâapíkandivi wówátsi óekwee-í óewänpisiphaydeedibo', Jesus-ví kohthay únmuu'idibo óehéyi.

⁹ Hewänbo óehaypídi i Penísendi kay óemääni t'ämägi' pínnaan t'óe i'amídi t'owa ovâyhóeyówhäyu'amídi,

¹⁰ hedí t'ämägi' yä'dâapi' namuu'i wóegé wá' nayëeni in dipedeegít'óe'in dimuu'in ovâyhóeyó'amídi. Indá dipedeegít'óe gá in ta'gen namuu'in ovây'aywoeni'in wíðayséegikhâymaapídan.

¹¹ Hedího Yôesi Tádádi in ta'gen namuu'in diwedi dívíyâa'amídi ovâymaäni, hedího hôeyóda' dívíwhäyukhâymaa.

¹² Hedí nã'in namuudi to'wên t'ähki in ta'gen namuupí'in dívíwhäyundedí híhchandi dívíyä'dâapísiye'o'indáho Yôesi Tádádi ovâyutuchänukhâymaa.

Nakhây'ä' inbí whäyu kay'in dínmuu'in

¹³ Tí'úuwín páadé'in, un Na'inbí Sedó Yôesidi wovâyséegí'in, un ímuudá häädi wänbo t'ähki Yôesi Tádá áykú'daa'o', gá hân'oe naná' dihaydibo idi wovâyde'mandân wovây'aywoenídi. Hedí i Yä'dâa'i P'oweahhâadi wovâykhäge'maadí Yôesi Tádávi'in ípúwídi hedá in ta'gen namuu'in bínwhäyundedí idi wovây'aywon.

¹⁴ Yôesivi híwó'di tuu na'indi wâyto'e'andi' ít'oe ihaydi idi wovâytukánnan ivi'in ímúnídi, hedânho Na'inbí Sedó Jesus Christ hay'i namuu waagibá un wá' he'enninbá ímúnídi.

¹⁵ Hedího tí'úuwín páadé'in, to'wí wänbo wíwînmaänípi wovây'egó'amídi háa úvíwhäyunde waagi, hedá in khuu na'indi na'inbí hí'dá hedá ta'nindá wâyhá'annin wíwinyoe'amípi.

¹⁶⁻¹⁷ Yôesi na'inbí Tádá gínmuu'idi dínkeeyan idi na'in díséegí'in, hedí ivi séegísehkanä únmuudibo na'in díkhäge'nan häädi wänbo t'ähki kwee waa sen waa gi'á'be-ídi hedá ta'gendi gínhanginnánídi hääwí natú'i dímaäni'in áyhóni'in. Hedího Yôesi Tádá-á hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-á áyda'máa shánki wovâykhäge'namídi un wá' kwee waa sen waa í'äänídi, hedá áyda'máa in kay wovâymaänídi hedânho t'ähki híwó'di namuu'idá' úví'ämídi hedá híwó'di i'gedída' úvíhée'amída.

3

Paul-di ovâyda'máa ônyûusu'amídí

¹ Tí'ûuwin páadé'in, nää nã'i wâytu'âamí: Na'in dînyuusu'amí, hedânho háa unbí'ge napóe waagibá Na'inbí Sedó Jesus-ví tuu ûnmuu'i' wesebo t'âmäpiye' t'owa dínhanginpúwídí, hedá t'owadi Yôesi Táadá kw'áayébo' óemá've-ídí.

² Hewänbo to'wên t'âhkí Jesus-ví'piye' wídíwíwhâyundepí, hedího úvíyûusu'amí wá' Yôesi Táadáí hã'in t'owa hânho yã'dâapí'in dimuu'in ovây'ahkhâa-ídí hedânho na'in wídíwóyí'nípí.

³ Na'inbí Sedó Jesus háa iví tuu imägi waagi i'o', hedí idân in kay wovâypâkhâymaa hedá i yã'dâapí' namuu'iví'wedí wovây'âyîngikhâymaa.

⁴ Hedá wá' Na'inbí Sedóí naa díkhäge'máa nã'i dáywhâyú-ídí: Undá t'âhkí háa wâyýôn waa úvíkanhon, hedá hanbo-á úvíkankhu'wakhâymaa.

⁵ Na'inbí Sedó Jesus-di wovâypahûuwí hedânho Yôesi Táadáví séegí ûnmuu'in unbí pí'nã khó'yé bînmá've-ídí, hedá wá' háa Christ i'an waagibá un wá' hãäwí t'âhkí i'gedí úvíyãä'amí.

Dínkhây'ä' wí'inbo híwó' dívít'ôe'amídí

⁶ Tí'ûuwin páadé'in, nã'in tsontuu Na'inbí Sedó Jesus Christ-di dínk'û' wâymaa'nídí: Wí to'wí na'inbí tí'ûu páadé'ibá namuu'i bää'in wówátsi ihondáho hedá na'indi wâyhá'an waagi wínathaapídá, undá wí to'wí kí'bi namuu'iví'wedí úvíyâa'amí.

⁷ Unbo únpíhanginná háawin wówátsi âyhonnin undáí giyi' ihaydi, hedího háa na'in íví'o waagibá un wá' únkây'ä' hanbá úví'amí'in.

⁸ Undáí giyi' ihaydi na'in wígibâakw'ôhpí na'inbí wówátsi ây'amídí, hedá wá' wáymûu wänbo-á wá'âapídá wí'ívíhúuyanpí, hewänbo khuu-á thaa-á shánkí ívít'ôe'an hedânho un wí'úntâynípí unbí chã' bînhânú-ídí hãäwí dímaa'nídí.

⁹ Ha'wâa íví'an hedânho únkeepúwídí háa un wá' únkây'ä' waa unbí wówátsi bînhûuwí'in, hedí kin íví'an tobá wáydaa'amí'in díhãäwímää'nídí gínk'ôe wänbo'.

¹⁰ Wa'dí undáí giyi' ihaydibo nã'in tsontuu wâymägi: To'wí nat'ôeda'pí'-á wíwínhúuyôenípí.

¹¹ Kin wâyhí'máa gínhanginpóedí wây wên un diwedí úvíbâawhaakwomáa'in. Báyéki dínwó'nân waagibá díví'o', hewänbo dín'âyîngiwó'náhpí i'gedá'mân dívíwânpitomáa.

¹² Na'inbí Sedó Jesus Christ-di na'in dínk'û' kí'mîn t'owa nã'in tsontuu âymää'nídí hedá kaygi'di âytu'âamídá: Hanginpí híwó' inbí wówátsi dâyhûuwí, hedá dívít'ôe'amí inbí wówátsigí' dâychã't'aanídí.

¹³ Hewänbo tí'ûuwin páadé'in, undá ihaydã' híwó'dã' úvíkanhûuwí, wí'úvíwóyí'nípí.

¹⁴ Wí to'wí nã'i hí' nã'in ta'nin diwe wâyta'nannin i'a'ginnanpídí, to'wí namuu'in bîn'âyîngi'amí, hedá i-áá wí'íyêenípí hedânho nawôeda'púwídí.

¹⁵ Naa wó'tu'da'pí to'wí ha'bi' namuu'i' unbí hânbi' ûnmuu waagibá bînchãamá've-i'in, hewänbo shánkídí unbí tí'ûu bîntumakhe'o waagibá nã'i to'wí bîntumakhe'amí hedânho i-á ûnhanginpúwídí híwó' wí'ikanhonpí'in.

I t'ä'gi hí' Paul-di ovâyta'nandí

¹⁶ Na'inbí Sedó Jesus-dân díkhäge'do' ánsaaginpídíbo gikwó'nídí, hedí tobáháa napóe wänbo' idáho hãädi wänbo t'âhkí han wovâykhâymaa, hedá ibá undáá namú-í.

¹⁷ Hedí nää naa Paul omuu'idi naví mandibo wâysengituta'do', kinbá t'âhkí ta'dí dósan deeye dáy'o'. Kinhêe dóta'do hedânho ûnhanginnánídí ta'gendi naví'wedí na'ä'i namuu'in.

¹⁸ Na'inbí Sedó Jesus Christ-di un t'âhkídí iví séegísehkanä wovâymaa'ní.

In Páadé'in Tə'nin Paul-di Timothy Ôntə'nannin

¹ Naa Paul omuu'i nă'in tə'nin dóta'do'. Naa Christ Jesus-ví t'òekhuwa'i omuu, Yôesi Tádá na'inbí aywondi gínmuu'idi hedá Christ Jesus i pín ta'ge haydi âytsíkha'máa'ida dítu'andi kî'bi t'ôe'i omúni'in.

² Naadi ɔ Timothy nă'in wîntə'do'. Ʋ-á naví kodi'di ay waagi'ba unmuu, naa waag-ibá Christ-ví'piye' biwhâyundedi. Yôesi Tádá-ádi hedá Na'inbí Sedó Christ Jesus-ádi séegísehkaná wóemăáni hedá uví'piye' da'iyapúwí hedá wóekhăge'namí ánshaaginpidíbo' unchə'nídí.

Paul-di ovâytumakhe'an díví'âyîngi'ámídí in hôeyó'in hăhkanninbí'wedí.

³ Naa oe Macedonia nangepiye' omăăpidíbo wítumakhe'an, hedí năă-á inbá wítumakhekhâymaa: Oe Ephesus búu'úbo biwóyí'ní, gá iwe wên t'owa piháa dâyhă'odân, hedí ɔdi ovâyôeni ha'wăa wídíví'âamípí'in.

⁴ Ovâytu'âamí wídívíhí'má've-ípi nă'i hăăwí pehtsiyedă' waagi'ba namuu i'gedí hedá inbí hehăăwin thehtáy pahpá'inbí khăwă hăădibo hânho báyékí dîntə'muu i'gedá. * T'owa nă'i hăăwí i'gedída' dívíhí'máadáho dívíwănpit'aymăa, hedího kin díví'odá inbí hí'dí há'to ovâykhăge'namí díví'ámídí háa Yôesi Tádá natsonpóe waa, hewânbo iví'piye' ívíwhâyundeda gínhanginná háa natsonpóe'in íví'ámídí.

⁵ Hedího oda' ɔdi kin ovâyôeni'in hedânho in séegí dâymá've-í'in. Hedí híwó'dida' inbí ánshaa dínmuudáho', hedá hăăwí híwó'di namuu'in dínhanginná'dida' díví'odá, hedá Yôesi Tádáví'piyá pín ta'ge haydi dívíwhâyundeda, handidânho nă'in séegí dâymá've-í.

⁶ Hewânbo wên t'owa-áho han wídíví'opí, hewânbo hăăwí nachă'muupí i'gedída' dívíhée'odi Yôesiví ta'ge'in p'óegédí dívíhange'an.

⁷ Dida' hăhkannin dipimúni'in hedânho t'owa Yôesi Tádáví tsontuu in t'owa ovâyhá'ámídí, hebo inbo wídika'póya'pí háa dítu'nin, hedí tobá di'ânde' wânbo dínhanginná'nin háa dívíhí'máa i'gedí, ta'gendi wídínhanginnáhpí.

⁸ Gínhanginná Yôesi Tádáví tsontuu-á híwó'dida' ûnmuu'in, hewânbo ta'ge ovâyhá'ámí'in nakhây'ă'.

⁹ Nă'i-áho gínkhây'ă' gínhanginnání'in: Yôesi Tádá-á iví tsontuu wí'imăgipí in t'owa inbí wówátsi ta'ge dâyhonningí', hewânbo t'owa kinnân díví'o'ingí'ân: Tsontuu dâya'gínhánúnde', t'óyanpí'indá dimuu, Yôesi Tádá-á wí'óe'a'gínmăhpí, dívít'aywó'do', Yôesi Tádá-ádi wídikw'óhpí, Yôesi Tádáví hăăwí-á ûnchă'muupí waagá dâyo', inbí yíyá-á tádá-á báyékí ovâywhă'o', dâyt'owahánúnde',

¹⁰ tsé waagi'inbá diyi', senă'dá wây-á senă'dádíbo dívíwhôhkwomăa, t'owa-á ovâyhónde' ovâyku'ch'âanídí, hôeyó'indá dimuu, ovâytoyó'doda' dívíwănpíhōeyó'o', hedá wíyá hăăwí ha'wăagi namuu'ida'ba dívíkanhondibo in ta'gen hăhkan namuu'in dâyyoegimăa.

¹¹ Yôesi Tádá i âytegende'ida' naa dísóge t'owa dovây'tôe'ámídí háa iví hânho híwó'di tui ûntu' waa nă'in hăhkan ní'gedí.

Paul-di Yôesi Tádá óekú'daa'an

¹² Na'inbí Sedó Christ Jesus dókú'daa'o' gá nachanpóedân naa híwó' dó'ámí'in háa dítu'an waa, hedího naa dísóge iví t'ôe dôn'ámídí, hedá dókú'daa'o' wá' in kay dímăgídi kin dâyanhúuwídí.

* 1:4 In Hudíyo inbí hăn'oe'in thehtáy pahpá'inbí khăwă dâytə'kw'ódi inbí'gedí wídín'óde-ípidí, hewânbo wá' inbí'gedí dâyo'ógédípaadi dívítuhkando nă'i ógédí i'gedí háa ta'gen namuu'in háa yoe.

¹³ Hedí idá kin naagî? dîn'an tobá a'ginhâhpí waagi iví'gedi dáyhí'máawän wänbo?, hedá yanáká dó'an, hedá iví t'owa-á dovâywha'an. Hewänbo Yôesi Tádá navi'piye' nasehkanápoe wíðinhanginnáhpídí ta'gendi háa dáy'o'in. Ná'i hääwí dáykanmáa wa'di Christ-ví'piye' dáywhâyunde píðibo'.

¹⁴ Hewänbo Na'inbí Sedódá hânho báyéki séegísehkanä dímägi. Nää-áho Christ Jesus-ví'piye' dáywhâyunde hedá dóséegi wá'.

¹⁵ Ná'i tuu naadi wâytukankhâymaa'i-áho whâyuwó'di namuu, hedího t'owa dínhây'ä? t'ähkí dâyséegi'amí'in: Christ Jesus-á nää oepáa k'aydipiye' na'äa na'in t'aywó'to'in gimuu'in dîn'owóyé-ídí. Hedí náaho i shánkí p'ándíkí' omuu.

¹⁶ Hewänbo Yôesi Tádá navi'piye' na'iyapoe, hedânho in to'wên dívíwhâyukhâymaa'dí in wówátsi nahánde'pí'in dáykéyí'indáho naa i shánkí p'ándíkí' omuu'i dímuní háa dînpoe waa, hedího indá dínhanginpúwí Christ Jesus hânho nabo'atä'in.

¹⁷ Häädi wänbo t'ähkí Yôesi Tádá ây'a'ginhûuwí, hedá kw'áayébo? âymá've-í. I-ân i tsondi shánkí hay'i namuu, i-ân wínachu'pí, i-ân wínakee'änpí, i-ân i wí'ðá? Yôesi namuu. Hamân.

Háa Timothy ûnkhây'ä? i'amí'in

¹⁸ Timothy, u navi ay waagi'ba unmuu'i?, ná'i wítumáa'i-á oda' áyîngidi nâa'amí'in, i-á háa in Yôesi Tádáví tukhe'mindi ho wóetu'an waa bí'amí'inbá namuu, hedí inbí hí'ðího wóekhâge'namí Yôesi Tádáví t'ôe híwó? mân'amídí, wí híwó'di sundado híwó? ihânbo waagi'ba unmunídí.

¹⁹ Biwhâyü'bé-í ná'in ta'gen háhkan, hedá hääwí ûhanginná'di híwó'di namuu'indá bikanhûuwí. Wáy wên t'owa-áho ná'i híwó'di hääwí dáyyoegi'an, hedího nää-á piháawi háhkan dívíwhâyunde'.

²⁰ Hymenaeus-á'dí Alexander-á'dí ho ha'min damuu. Indáho Satan i Penísendiví mange naadi doványoe'an hedânho daháhpúwí'dí Yôesi Tádáví'gedi wíðányanákíhí'má've-ípídí.

2

Háa in méesate'in t'owa dínhây'ä? díví'amí'in dívíwé'ge'o' ihaydi

¹ Páadé kaygí'di wítumáa, u-á'dí hedá uví méesate'in t'owa-á'dí úvíyûusu'amí t'owa t'ähkígí?, hedá ingí'-á Yôesi Tádá-á bînhée'amí, hedá i-á bîndaa'amí hääwí dîntáy'i' ovâymaa'nídí, hedá bînkú'daa'âamí.

² Úvíyûusu'amí i nangewi tsondi hay'igí? hedá t'ähkí in wé'ge'in tsonningí'-á, hedânho khuwôeda'ginpídíbo githáa-í hedá t'owadá t'âmägá wí'dí'âamípí, hedá häädi wänbo Yôesi Tádá-á hedá t'owa t'ähká ây'a'gééní.

³ Híwó? namuu kin ívíyûusu'amídí, hedí kin íví'odi Yôesi Tádá na'inbí aywondi gínmuu'i' âyhíhchando'.

⁴ Yôesi Tádá-á nada? t'ähkí t'owa ovây'aywoení'in hedá háa in ta'gen háhkan namuu'in diháhpúwí'indá. Hedí i-á t'ähkí t'owagí? namuu,

⁵ gá wí'ðá? wí Yôesi na'ândân, hedí i-á'dí hedá na'in t'owa-á'dí na'inbí pinudí wí'ðá? wí to'wí gínwin díwóení'dí, i-á Christ Jesus-ân namuu, hedí t'owabá napoe.

⁶ I-á ipimägídi iví wówátsidi iwá'âa hedânho t'ähkí t'owa wówátsi ovâymaa'nídí. Hedí Yôesi Tádá ide'man i thaa häädi kin Jesus i'amí'in, na'in dînkeek'úwí'dí nada'in t'ähkí t'owa ovây'aywoení'in.

⁷ Hedí Yôesidi naaho díso'ge igí? dáyhée'amídí hedá iví t'ôekhuwa'i-á omúnídí, t'owa dovây't'ôe'amídí ná'i hääwí'gedi. In ta'gen wâytumáa, wíðáyhóeyómáapí, naaho díso'ge'i-ân omuu ná'in Hudíyo dímuupí'in t'owa dovây'há'amídí háa dívíwhâyü-í'in hedá hääwí ta'gen namuu'i-á.

⁸ Naa oda' t'ähkí i méesate eeye in senä' inbí man dâytegê-ídi dívíyûusu'amídi, hewänbo wídkhây'ähpí ná'i mandibá dívít'aywó'nâamí'in, hedá wé'ge'in t'owa-ádí wídit'ây-ípi, hedá wídivítukannâamípi.

⁹ Hedá in kwiya' wá' oda' ha'minbá dimúní'in. Indá dínkhây'ä' híwó'da' díví'áwé'bé-í'in, dívíyengi'amígí'da'ba yoe, hewänbo dívípi'a'gindo waa dínchaa-ídi díví'awé-í. Wídivíwänpiphóhkoedi'âamípi hedá wídivíwänpitôenípi báyéki óedo-á, sa'wó'di k'uu-á, aa hânho nachä'muu'i-á, dívíwänpichaa'âamídi.

¹⁰ Han díví'âamíwedi in kwiya' dínkhây'ä' sa'wó'nin dívípipaa-í'in hääwí híwó'di díví'o'idi. Ná'i-ânho i hääwí híwó'di namuu in kwiya'gí', in Yôesi Tádá dâya'gin gin ditû'nin.

¹¹ Kwiya'dáho hânä'dibo-á a'gindi-á ee méesate dikwó'ní Yôesiví tuu dihâhpúwídi.

¹² Naa wó'da'pi kwiya'di in senä' ovâyhá'amí'in hâa ovâytsommä've-í'in, hewänbo hânä'dibo dikwó'ní.

¹³ Háadan kin otû'? Gá i sen Adam páadé óekhíyédân, ihaydáhá' i kwee Eve-á óekhíyé,

¹⁴ hedá wá' i kwee Eve-á i Penísendidi iví hôeyó t'ähkí óedawhây'u'an, i sen Adam-dá yoe, hediho i kweedi Yôesi Tádávi tuu ôn'a'ginhânú.

¹⁵ Yôesi Tádádáho kwiya' ovây'âyíngi'amí díví'ayyo' ihaydi iví'piye' dívíwhâyundedi, hedá t'owa-á dâyséegidá, hedá yä'dâa'in wówátsi-á dâyhondá hedá dívípi'a'gindodá.

3

In méesate'in tsonnin háawin dínkhây'ä' dimúní'in

¹ Ná'i tuu t'owa ditû'di-á ta'ge'ida' namuu: Wí sen méesatewi tsondi namúní'in nada'dáho', ná'i t'ôe i'amí'in nada'i-á híwó'di-ânkun namuu.

² Hediho wí méesate'i tsondi-áho kí'bi namúní'in ûnkhây'ä': Híwó' iví wówátsi ihûuwí hedânho to'wí wänbo há'to ûnkoedi-í iví'gedi natúnídi híwó' wí'i'opí'in, wí'da' kwiyo ûnchá'ní, hâa i'o wänbo-á âyíngidá i'amí, híwó'nin nap'ônbaymúní, t'owa-ádá híwó'di-á namúní, iví k'aygi ee-á in t'owa-á ovâyhéegí'amí, t'owagi'-á híwó'di háhkandi namúní,

³ wí sūwäto'i-á tsaa'i-á wínamúnípi, hewänbo ûnp'oe kháapi' namúní, wí t'aytūwä'i wínamúnípi, hedi chá'ni'gedá wâhphadá wí'i'ánshaamá've-ípi,

⁴ iví k'aygidá híwó'di tsondi-á namúní hedá iví áyyä-á hâa díví'o wänbo t'óyannindá a'ginhá'indá dimúní.

⁵ I-á ûnkhây'ä' kí'bi sen namúní'in iví tewhá ee, gá wí sen iví k'aygidi híwó'di tsondi namuupídá Yôesi Tádávi méesate'in t'owa wänbo-á há'to híwó' ovây'âyíngi'amí.

⁶ Hedi i-áho Jesus-ví'piye' its'anwhây'u'i wínamúnípi, gá kí'bi namuudáho ma'di iyengi-í hedi kin i'andáho Yôesi Tádá iví'gedi natúní it'aywó'nan gin, hâa Yôesi Tádá i Penísendiví'gedi natú waabá, iyêngimáadi it'aywó'nan.

⁷ Hedi nakhây'ä' wá' in t'owa méesate'in dimuupí'indi ná'i méesatewi tsondi óe'a'geení'in, hedânho yä'dâapi iví'gedi wídivíhí'máve-ípi hedi Penísendidáho ônphayk'û' iwá wínawhêe-ípi.

In méesate'in khäge'nin háawin dínkhây'ä' dimúní'in

⁸ In senä' méesate'in khäge'nin dimuu'in wá' ha'minbá dimúní, hedânho ovây'a'ginhûuwídi, inbí hí' wíday'egó'âamípi, báyéki méena wídayšúwä'bé-ípi, chá' ha't'aa'in wídimúnípi,

⁹ hewänbo pín ta'ge haydi in háhkan Yôesi Tádádi na'in dínthayyannin dívíwhâyú-í.

¹⁰ Wa' méesate khäge'gí'in ovâykw'ódipídibo nakhây'ä' ovâytaiyí'ní'in, hedi híwó'nin dipeedáho' ovâyde'mamí.

¹¹ Nakhây'ä' t'owadi ná'in méesate'in khäge'ninbí kwiya' wá' ovây'a'geení'in, hedá ná'in kwiya'dá pi'wênbí'gedi yanáki wídivíhí'má've-ípi, hedá sūwäto'indá wídimúnípi, hedá häädi wänbo t'ähkí dívíkanhûuwí hääwí dínkankhây'ä'i'.

¹² Wí sen méesate khäge?di namuu?i-á ûnkhây?ä? wí?da? ûnkweecha?nídî, hedá híwó?di tsondi-á namúni iví k'aygîdi iví áyyä?ä-ádî hedá in wé?ge?in ûnkwi?ó?nindáda.

¹³ Méesate khäge?nindá híwó? inbí t'ôe dâ?odá t'owadi kw'áye ovâykw'ôení, hedi dínkoedî-í khuwôeda?ginpídîbo dívíhée?amídî Christ Jesus-ví?piye? dívíwhâyunde?i?gedî.

I hääwí Jesus-ví?gedî ívíwhâyunde?i?

¹⁴ Tobá o?ánde wänbo hanwaapídîbo uví?piye? omú-í?in ná?i hääwí-áho náäbo wînta?do?,

¹⁵ hediho ohayyêepóedáho? ûhanginnáni háa t'owa dínkhây?ä? dívíkanhûuwí?in in wé?ge?in Yôesi Tádávi k'aygi?indádî dívíwé?ge?an dihaydi. Ná?in t'owa-áho i nawówayi?i Yôesiví kodî?nin méesate?in dimuu, hedi in ta?ge?in háhkan dâ?keeyo? hedá dâ?áyînmáa.

¹⁶ Hedi t'âhkídîbo dínkhây?ä? ditúnî?in i hääwí Yôesiví?gedî ívíwhâyunde?i-á ta?gendi he?endi namuu, ná?i hääwí wíginhanginnáhpî idi na?in dínthayyan píhay. Hedi kinnân namuu:

I-á wí t'owabáho napaadi náä oepáa k'aydi napówa.

Hedá iví wówátsi ta?ge ihonnin i Yä?dâa?i P'oweahhâadâ dínkeeyan.

In makówáwin t'ôepa?aa?indídâ óemû?

In Hudíyo dimuupí?in t'owa-á iví?gedá ovây t'ôe?an.

T'owa-á iví?piyá dívíwhâyü wa? náä oepáa k'aydi nayi? ihaydibo?

Hedá oe kw'áye sa?wó? naná? deepiyá napee.

4

Wên hôeyó?in háhkannin dipowagít'ôe

¹ I Yä?dâa?i P'oweahhâaho thay?eedî natú i t'ä?gi thaa napowa?ä? ihaydi wên t'owa inbí whâyü Yôesiví?piye dâ?yoegikankhây máa hedi kin díví?andiho ovây t'ôyankhây máa in t'owa in dihôeyó?in p'oweahhâadi ovây máa?in, hedá ná?in yä?dâapi?in p'oweahhâavi háhkanho dâ?séegí?amí.

² Ná?i háhkandá wên hôeyó?in t'owa paa waagi?inbá dívíánúmáa?in dimuu?indi wé?ge?in t'owa ovâyhá?amí. Ná?in yä?dâapi?in háhkannindá wí to?wí iphahánúdí na?ôepóedî háabo nataachanpo?pi? waagi?inbá dimúnî, indá yä?dâapi díví?o wänbo wíditaachanpúwípî.

³ Gá kinnân: T'owa ovâykhâakankhây máa dívíkhó?yâa-ídî, hedá ovây t'ô?amí wáy wí koegí?-á wídây k'ôe-ípî. Hewänbo Yôesi Tádá-áho ná?i hääwí imâgi hedânho in to?wên iví?piye? dívíwhâyunde?indáho in ta?gen dínhanginná?nindi ná?i hääwígí? óekú?daa?amí hedá dâ?k'ôe-í.

⁴ Hääwí t'âhkí Yôesi Tádádî dímâgi?i-áho híwó?di namuu, hedi â?yoegi?amíví?wedî âyhónî, igí? Yôesi Tádá â?kú?daa?andi.

⁵ Hedi ná?i hääwí-á híwó?di namuu gá Yôesi Tádá han natú dâ, hedá âyhónde? ihaydi ívíûusu?o?

Wí Jesus-ví híwó?di t'ôe?i háa unkhây?ä? i?amí?in

⁶ Ná?i hääwí üdi in méesate?in t'owa ovâyhá?amí, hedi handidi Christ Jesus-gí? híwó? bit'ôe?amí, hedi ná?i Yôesi Tádávi hí? ívíwhâyunde?i-á hedá ná?i híwó?di háhkan náa?a?ginnandi-á koegí? waagi?bá namúnî wóekaymäänídî.

⁷ Hewänbo ná?i hí? pehtsiye waagi?bá namuu?i-á wínâa?áyîngi?amípî, ná?i hí?dá t'owa-á Yôesi Tádávi?wedá ovâywänpiyâa?o?. U-á shánkídî ûkhây?ä? bikhää-í?in uví wówátsi mánhûuwídî Yôesi Tádá nada? waabá.

⁸ Na?inbí túu?ú â?kay?amídî ívíkhäädedáho?, háyda? gínchâ?púwí, hewänbo háa Yôesi Tádá natsonpóe waa na?inbí wówátsi âyhondáho hääwí t'âhkígí? gínchâ?muu, hedi gínhanginná ta?gendi na?inbí wówátsi náä náä oepáa k'aydi hedá in wówátsi na?ä?indá wá? híwó? gínpuwí?in.

⁹ Ná?i tûu wítumáa?i-áho ta?gen namuu, hediho t'âhkí náaséegí?amí.

¹⁰ Hedânkun hânho ívít'ôemáa hedá ívíkhäädë?, gínhanginnândi Yôesi nawówáyí'i-áho ikhâymaa'in hâa natú waa. I-á i aywondi namuu t'âhkí t'owagí?, hedí in Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'indáho' ovây'aywonde'.

¹¹ Nakhây'ä' udi t'owa ná'i hääwí'gedi ovâyhá'amí'in, hedá ovayyôení kin dâý'amídí.

¹² Tobáhâa ts'aabibo' unmuu wânbo híwó' uvi wówátsi mánhûuwí hedânho t'owadi wíwóe'a'ginhânú-ípídí, hedího uvi wówátsi híwó'di úmuudiho in Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'in ovâykeeyamí háawin dínkhây'ä' dimúní'in. Hâa dívíhée'amí waa ovâykeeyamí, hedá hâa dívíkanhûuwí waagá, hedá hâa t'owa ovâyséegihûuwí'indá, hâa Yôesi Tádáví'piye' dívíwhâyü'bé-i'indá, hedá hâa yä'dâa'indá' dimúní'indá.

¹³ Hedí uvi'we opówá píhay nakhây'ä' in t'owa i méesate ee diwé'gekw'ó'nin Yôesi Tádáví tã'nin diwedi ovâyttü'âamí'in, hedá ovâytumakhemá've-i'in, hedá ovâyhá'amí'in.

¹⁴ In Yôesi Tádáví tukhë'mindi wóehée'andi in méesate'in tsonnindá uvi'di dívímankw'ódidi Yôesi Tádádí háawên híwó'nin wóemägi hedânho iví t'ôe mân'amídí, hedího náä-á ná'in wóemägi'indá úkhây'ä' híwó' mân'âyíngi'âamí'in.

¹⁵ Ná'i hääwí ipiye' bikhää-i, hedá bipimääni kin nâa'amídí, hedânho t'owadi wóemúnídí hâa thamuwaa u shánkí híwó' nâakanhondi.

¹⁶ Nakhây'ä' bi'âyíngi'amí'in hâa uvi wówátsi mánhon waa hedá hääwí ovâyhá'o'i-á. Kin bi'âamí hedânho wí'bo bi'aywoenídí hedá in to'wên wônt'ôyande'indá wá' ovây'aywoení.

5

Hâa Timothy-di in méesate'in t'owa ovâymá've-i waa

¹ In senä' uvi shánkí saydôe dimuu'in udi ovâytumakhemáadá t'aygidi wí'ovâyhée'amípí, hewânbo shánkídí ovâyhée'amí uvi tádá mánhée'o waagibá. Hedá in shánkí ts'aamin senä'dá uvi tí'ûuwín mánhée'o waabá ovâyhée'amí.

² Hedí kweeyôe ovâyhi'máadá uvi yíyá mánhée'o waabá ovâyhée'amí, hedí shánkí ts'aamin kwiýä' unbí tí'ûuwín mánhée'o waabá ovâyhée'amí, hedí ovâyhi'máadá yä'dâa'i' ánsaadá' mánmá've-i.

³ In kwiýä' inbí senä' dínhânnin wíyá tóebo wídín'ânpídí ovây'âyíngi'amí.

⁴ Hebo wí kwee iví sen ûnhândi' ûn'âykw'ôndi hâa ûnsa'yâa'âykw'ôndi, ná'in ây-á dínkhây'ä' páadé inbí k'aygi dithaa'in ovây'âyíngi'amí'in hedí handidího dihâhpúwí Yôesi Tádá ôe'a'ginhûuwídí. Kindidího' inbí yíyá'indá sa'yâa'indá ovâywáywá'ânde waabá díví'âamí, hedá wá' Yôesi Tádá-á ôehíhchannamí.

⁵ Wí kwee iví sen ûnhândi', tóebo wí'ûn'ânpídí ôe'âyíngi'amídí, hedího wí'bo namuu, i-áho pín ta'ge haydi natsíkha Yôesi Tádádí ôekháge'namídí hedí khuu-á thaa-á iyûusu'o Yôesi Tádá ôekháge'da'máadí.

⁶ Hewânbo i kwee iví sen ûnhândi-á igí'dá' ipihíhchanmäänídídí iví wówátsi ihondáho', i-á ho nachuu waagi'ba namuu tobá wa'di nawówáyí wânbo'.

⁷ Ná'i hääwí díví'amídí ovâyôení hedânho to'wí wânbo há'to ûnkoedí-ídí natúnídí híwó' wídíví'opí'in.

⁸ T'âhkídíbo dínkhây'ä' inbí t'owa ovây'âyíngi'amí'in, shánkí wânbo inbí k'aygiwin. Wí to'wí kin i'opídá iví whâyü Christ-ví'piye' iyoegi'an waagibá i'o', hedá wí to'wí hânhay wânbo iwhâyundepí'ví shankí p'ândíkí'-á namuu.

⁹ In kwiýä' inbí senä' dínhânnin diwedi wáy wênda' inbí kháwä ovâyta'kw'ôení hedânho khäge' dâyhónídí, indá kí'minnânho dimúní: Sígintä (60) paayo iwedi diphademuu'in, hedá wa'di inbí senä' dínwówáyí' ihaydibo' indádí híwó' dithá'de'in,

¹⁰ hedá inbí'gedá t'owa-á dínhanginná hääwí híwó'di díví'annin, kin waabá: Inbí áyyäá híwó'gí dâysówé; inbí k'aygi ee-á t'owa-á híwó'dá dâyséegí'an; tobá hääwí namúní wânbo-á Yôesi Tádáví t'owagí'-á ovây'an; in t'ôephade iwe dikw'ó'nindá ovâykhäge'nan; hedá häädi wânbo dívísó'dêe t'âmägi' híwó'di wé'ge'i hääwí díví'amídí.

11-12 Hewänbo in shánkí ts'aamin kwiya' inbí senä' dínchuu'indá wí'ovâykhâwâta'kw'ôenípí, indá wáy kay'i taachan inbí túu'ú dínmuu iwe dâymá've-í hedí wíyá dikhóhtsaada'púuwí, hedího háa Christ-gí' páadé dívítu'an waa wídíví'opídí t'owa inbí'gedí ditúní híwó' wídíví'opí gin.

13 Háa ma'di wá' bâa'in dipúwí, hedá oepiyá nääpiyá diwänpiyêení. Hedá iwedá ma'di shánkí p'ándíkí'indá dipúwí, t'owaví'gedí t'âmägi dihi'yêení, hedá wídín'âyîngiwó'náhpí i'gá dívítomá've-í hedá hääwí dínkhây'âhpí' ditú'be-í.

14 Hedânho otû' shánkí híwó' namúní'in in shánkí ts'aamin kwiya' inbí senä' dínchuu'indá dívíkhó'yâa-ídí hedá dâ'yâykw'ôení, hedá inbí k'aygi dâ'yâyîngi'amí, hedânho in to'wên na'inbí'piye' háa dichâa'in háabo yanákí tų namuu'i wídâymá've-ípí na'inbí'gedí ditúnídí.

15 Wáy wên ná'in shánkí ts'aamin kwiya' inbí senä' dínchuu'indá Yôesi Tádáví p'óegedí dívíyâa'an, hedího i Penísendi Satan-bí p'óegé i'gá dimän.

16 Hewänbo wí kwee Christ-ví'piye' iwhâyundedi hedá ûnmaatut'owakw'ôndá wí'bo diyoekandee'in, i-á ûnkhây'â' ovây'âyîngi'amí'in. Kindidi in wé'ge'in méesate'in t'owa báyéki t'ôe wídínpúwípí ovâykhâge'namídí, hedá shánkí dínkoedí-í ovâykhâge'namídí in wé'ge'in kwiya' inbí senä' dínchuu'in wíyá tóebo wídín'ânpí'in ovây'âyîngi'amídí.

Háa in méesate'in t'owađi inbí tsonnin ovâymá've-í waa

17 In méesate'in tsonnin dimuu'indá híwó' inbí t'ôe dívíkanmáadí híwó' ovâywá'âa-í'in nakhây'â', hedí in hânho dívít'ôe'o'in Yôesiví hí' ônt'ôe'amídá ônhá'amídá shánká ovâywá'âa-í.

18 Yôesi Tádáví ta'nin diwe hanbá natû'. Kinnân nata'muu: Wí wéyu itá'a' ts'áđinde'i-á wíwînsówhi'amípí hebo bînhúumääni. Hedá wá' natû', nakhây'â' wí to'wídí it'ôe'o'i-áho óewá'âa-í'in.

19 Wí'da' wí to'wídí wên háawên híwó'pí'in wí méesate'i tsondi ônchânundedi wínâat'óyaanípí. Hebo wên wíye háa poeye t'owa híwó'pí i'annin ditúđída'mânho ovây't'óyaaní.

20 Hewänbo ta'gendi wí méesate'i tsondi' it'aywó'kanhondáho', in méesate'in t'owa t'âhkíví páadépiyebo iví t'aywó'di nâatu'âamí, hedânho in wé'ge'in méesate'in tsonnin dikhuwôeda'ídí dívít'aywó'namídí.

21 Yôesi Tádáví páadépiyebo', hedá Christ Jesus-ví páadépiyá, hedá in makówáwin t'ôepa'aa'in Yôesi Tádádí ovâyde'manninbí páadépiyá, kay'indi wítumáa, ná'i ho wítu'andi' nâa'a'ginnamí, hedí wí'bo wí'untúnípí wí to'wíví'gedí háa híwó' háa híwó'pí i'annin úta'gendihanginnáhpíđíbo', hedí wí'untúnípí wí to'wí híwó'di namuu'in nâawânpihíđíbo'.

22 Wíwíwó'onnamípí wí to'wíví'di bimank'úwídi méesate'i tsondigí' nâasóge-ídí. Kin bí'andi heyâa i-á t'aywó'to'i-ân namuudá, u-áho' iví t'aywó' iwebá bitóe'ó waagibá bí'o'. Bipi'âyîngi'amí hedânho yâ'dâa'ibo unmunídí.

23 Hâyânnanho unhaypóe, hedího nää p'oeđá' wínâasúwä'bé-ípí, hewänbo wí híyää méena'ây wá' nâawóení hedânho wí'unsihaypúya'bé-ípídí. *

24 Wáy wên t'owa-áho kee'eediho dívít'aywó'do', hedího ná'i hääwí díví'o'i-á nahanginpo' wa'di ovâytyúyó'diwekánpíđíbo'. Hewänbo wây-á wên t'owaví t'aywó'di-á tí'úugédânho nats'anhanginpo'.

25 Hedí híwó'di hääwí t'owa díví'odá hanbá napo', wesebo nahanginpo', hewänbo tobá nää wesebo híwó' wínahanginnáhpí wänbo', wáy wí thaa-ânho nahanginpúwí.

* 5:23 Inbí p'oe-á wáyýedí sųwägi' híwó'di wídínmuupí, hedího' iwe dâyméenawónde woegi' namúnídí.

6

Háa in pant'ôe'in dínkhây'ä' díví'amí'in

¹ In to'wên pant'ôe'in dimuu'in Jesus-ví'piye' dívíwhâyunde'indá häädi wänbo t'ähki dínkhây'ä' inbí tsonnin dâya'ginhûuwí'in, hedânho t'owa yanäki wídívihí'má've-ípídí Yôesi Tádáví'gedi hedá iví hähkan tų ũnmuu i'gedá.

² Hedi inbí tsonnin Jesus-ví'piye' dívíwhâyundedáho', in pant'ôe'in wídínkhây'ähpí ovây'a'ginhânú-í'in tí'úuwín páadé'in diwänpimuudibo', hewänbo dínkhây'ä' ingí' shánkí híwó' wänbo dívít'ôe'amí'in, gá nă'in tsonnin in panbí t'ôe iwedí híwó'di dâyhónde'indá Christ-ví'piye' dívíwhâyunde'in wá' dimuudân, hedá Yôesidá ovâyséegí.

I chă' wăhphade wí'âyséegí-ípí

³ Nakhây'ä' ũdi in t'owa ovâyhá'amí'in hedá ovâyôení'in nă'i hääwí dívíkanhûuwídí. Ma'di wáy wíyá to'wídá piháa ovâyhá'o', hedá i ta'gen tų Na'inbí Sedó Jesus Christ natú'i-á wí'ovâyhá'opí, hedá wá' wí'ovâyhá'opí háa Yôesi nada' waagi dívíkanhûuwídí.

⁴ Kí'min t'owa-á dívíwänpiphuude', hedá hääwí wänbo-á wídínta'gendihanginnáhpí. Inbí ánskaa-á híwó'di wídínmuupídí t'ämägi' hääwí i'gedí ditsikayi' hedá tų i'gedida' bá dituhányi'. Iwedího dithúupo' hedá t'ayda' dívímáa, hedá wí'nă táyeví'gedí yanäki dívíhí'máa, hedá di'ánde' in wé'ge'in t'owa-á yă'dâapí' ánskaada' dínmuu'in.

⁵ Inbí ánskaa dínpedeemuudi hedá in ta'gen namuu'in dínýâapóedí dívíwänpit'aymáa. Indá di'ánskaapo' Yôesiví khuu ipiye' dívíwänpíwhâyundedibo dikodit'owapáa-í.

⁶ Hewänbo in to'wên Yôesiví khuu ipiye' dívíwhâyunde'indáho dihíhchaa i hääwí dínkw'ó'didibo', hediho kodit'owa waagi'inbá ho dimuu.

⁷ Gi'âypyä ihaydi hääwí wänbo wí'âymaapí năa oepáa k'aydipiye', hedi gichuu ihaydi wänbo-á năa oepáa k'aydi iwedí hääbo wí'âykhuwakhâymaapí.

⁸ Hediho koegi'-á awegi'-á gínkw'ó'dá gínkhây'ä' gichanpúwí'in híwó' hay gínkw'ó'nin.

⁹ Hewänbo in to'wên dikodit'owapáa-í'in diwänpida'in dimuu'indá yă'dâapída' dívíkanhûuwí'in dichanpo', i hääwí dida'i dâyhónídí. Inbí t'aywó'di dínmúní'idi wên phay ovâyk'û' waabá dínpóe, hedi iwe diwhêe. Indá díví'ánskaa'anpídibo' i hääwí ovâywänpíwhähkangít'ôe'i dida', hedi nă'i hääwídá áagépiye' ovâywháve-í hedá pedee iwe ovâytoeni.

¹⁰ T'owa-á dâychă'séegídí hääwí t'ähki híwó'pí'da' dívítsiye'o'. Wáy wëndáho' hânho dichă'da'diho' inbí whâyü Yôesiví'piye' dínmuu iwedí dívíhänge'an, hediho wí'bo báyéki dívípiwhá'an.

Paul-di Timothy óetumakhe'an híwó' i'amídí

¹¹ Hewänbo Timothy, ũ-á Yôesi Tádáví' unmuu, hediho nă'i híwó'pí' hääwí namuu iwedí biyâatää-í. Shánkídí bikhää-í uví wówátsi ta'ge mánhûuwídí hedá háa Yôesi nada' waagá úvíkanhûuwí, hedá Yôesiví'piyá biwhâyuhûuwí, t'owa-á ovâyséegíhûuwí, biyää'amí tobá úkháamän wänbo', hedá t'ayyaa'i-á wí'unmúnípi.

¹² Wí ää'i háa wí tsaa'i' ikhääde' waabá ũ wá' kay'indi bikhää-í híwó' uví wówátsi mánhûuwídí. Yôesi Tádádí wóetukánnan in wówátsi nahándépí'in mánkéyídí, hedi báyéki t'owaví páadépiye'bo untú Jesus-ví'piye' biwhâyunde'in, hediho in wówátsi nahándépí'in iweho bitsaakêení.

¹³ Năa hääwí Yôesi Tádáví páadépiye'bo wíyôení, i-á hääwí t'ähki nawówámuu'i' nawówátsipäyi', hedá Christ Jesus-ví páadépiye'bo-á, idá Pontius Pilate in ta'gen óetu'an Pilate-ví páadépiye' nawin dihaydi. Kinnân úkhây'ä' bitsiye'amí'in:

¹⁴ I tsonnu wóetu'andi' năa'a'ginnamí, hedânho uví wówátsi híwó'nindá' úmúní hedá to'wídí wänbo-á hääwí i'gedá há'to wônchânú-í. Kin bikanhûuwí Na'inbí Sedó Jesus Christ nawáy'ää píhay.

¹⁵ Hãädi'i thaa ide'man dihaydiho Yôesi Tádádí Christ óekeesogekhâymáa. Yôesi Tádádáho namuu i na'indi ây'a'ginmääni'i', íbá t'âhkíví shánkí kay-á imáa, íbá-á shánkí natsonyi' t'âhkí wé'ge'in tsonnin dimuu'inbí'wedí, hedá íbá-á in kw'áye dimuu'inbí'wedá shánkí kw'áye'i-á namuu.

¹⁶ Idá'mân hãnhay wãnbo há'to nachúu-í, idá' wí'bo nakohthayná' diwá na'ân, ná'i ko-á hãnhay nakaydi tóebo há'to ee nú' iwepiye' ihádi-í. To'wídí wãnbo wáymûu wãnbo wí'óemû'pí, hedá to'wídí wãnbo-á hãnhay wãnbo-á há'to ûnkoedí-í óemûní'in. Yaho kw'áye âytegé-í hedá hãädi wãnbo-á na'inbí tsondi-á gínmûní. Hamân.

In kodit'owa dimuu'in hãa dínkhây'ä' díví'âmí'in

¹⁷ In to'wên kodit'owa dimuu'in báyéki náä oepáa k'aydiwi hãäwí dínkw'ó'nin ovâytu'âamí wídívíyengi'âamí'pí'in, hedá wídí'âanípí inbí chã'dá hãäwí t'âhkí i'gedá ovâykhãge'nâamí'in, gá inbí chã'dáho hãädi nanân wãnbo dínhãanídân. Hewãnbo shánkí dínkhây'ä' dívíwhâyú-í'in Yôesi Tádádânho ovâykhãge'námí'in. Idânho ná'i báyéki hãäwí na'in t'owa dímä' díhíhchannamídí.

¹⁸ Ná'in kodit'owa dimuu'in ovâytu'âamí híwó'gí dívíkanhûuwí'in. Indá báyéki hãäwí híwó'di dínkw'ó, hedího dínkhây'ä' báyéki híwó'di-á díví'âamí'in, hedá inbí hãäwí iwedá wídihãäkhã-í'pí, hedá wé'ge'in t'owa-á dá dívíwiyé-í.

¹⁹ Kín dívíkanhondáho inbí híwó'di tsiyekan dínmuu'i-á wên kay'in tepú waagi'ba namúní inbí wówátsigí', hedí hãäwí shánkí nachã'muu'i dâyte'kw'óe'ó waagibá díví'âmí, gá handidí in kodí'nin wówátsi namúní'in dâykéyí'dân.

I t'ä'gi hí' Paul-di Timothy ônta'nandi'

²⁰⁻²¹ Timothy, hã'in hãhkan Yôesi Tádádí uví mange wônyoe'annin nãa'âyíngi'âmí. In to'wên Yôesi óe'a'gínpi waa dívíhée'o'in wí'ovây't'óyaanípí. Inbí hí' dínmuu'i wídínchã'muupí. Hedá in to'wên hãa dívíhée'o'in ihaydá' dâye'egó'o'in wãnbo-á wí'ovây't'óyaanípí. Indá di'ánde' hãäwí dínhanginná'nin, hewãnbo ta'gendi wídínhanginnáhpí. Wáy wên hã'min t'owa-á in ta'gen whâyú namuu'in diwedí dívíyã'an.

Yôesi Tádádí iví séegísehkanä-áho wovâyymääni.

In Eedi'in Ta'nin Paul-di Timothy Ônta'nannin

¹ Naa Paul-á Jesus Christ-ví t'òekhuwa'i-ân omuu, Yôesi Tádá natsonpóedí kî'bi' omúní'in, hedânho t'owa dovâyt'ôe'âamídí Yôesi Tádá iví tũ imăgi'in to'wên Christ Jesus-ví'piye' díviwhăyunde'indáho in wówátsi nahánde'pí'in ovâymăáni.

² Nă'in ta'nin naadi Ƴ Timothy wînta'do', Ƴ-á naví ay waagibá wíchaa hedi wíséegí. Yôesi na'inbí Tádá-ádi hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ádi séegísehkană wóemăáni, hedá uví'piye' nasehkanăpúwí, hedá wóekhăge'namí ánsaaginpidíbo' unchă'nídí.

Timothy-ví'gedi Paul i'ánshaamăadi Yôesi Tádá óekú'daa'o'

³ Naa Yôesi Tádá dókú'daa'o', i-á namuu iví t'òe dônkanmăa'i', hedi dînhanginnă pín ta'ge haydi kin dáy'o'in, naví thehtáy pahpá'in díví'an waabá. I dókú'daa'o' Ƴ unmuudi, khuu-á thaa-á ugi' dáyuyusu'odi.

⁴ Naa hânho oda' wíyá wímúní'in hedânho ohíhchanpúwídí, uví'gedi báyéki ánsaa dînpóya'di háa bisíhtăă'in ánwíye ihaydi.

⁵ Hedi dáy'ánshaa'o' háa Jesus-ví'piye' ta'gendi biwhăyunde'in. Páadé uví sa'yâa Lois hedáhá' uví yíyá Eunice-á inbí pí'nă kó'yé-á dănwhăyũ, hedá naa dînhanginnă Ƴ-á wá' hanbá biwhăyunde'.

Paul-di Timothy óetu'an Yôesiví tũ t'owa híwó' ovâyt'ôe'amídí

⁶ Hedânkun Ƴ wí'ánshaakannamí, naa uví p'ó'dé dáyman'k'ũ' ihaydi Yôesi Tádá wí hăăwí wóeyôn mân'amídí. Năa wíyá bipimăáni hă'i t'òe híwó' mân'âamídí, páadé ihaydi bitsiye'o waagibá.

⁷ Yôesi Tádá na'in khuwôeda' wídímăgipí na'inbí pí'nă kó'yé, hewânbo kay-áho dímă', hedá díkhăge'do t'owa âyséegímă've-ídí, hedá hangintandă dímă' na'inbí wówátsi híwó' âyhũuwídí.

⁸ Hediho wí'unwôeda'ípí Nanbí Sedó Jesus-ví'gedi t'owa ovâyt'ôe'amídí, hedá wídíwôeda'ípí tobá iví t'òe dôn'odibo dípansóge wânbo', hewânbo shánkídí naa t'ôephade iwe o'ân waagibá un wá' unkhâymuní mânt'ôephade-ídí Yôesi Tádá híwó'di tũ t'owa ovâyt'ôe'amídí, hedi Yôesi Tádá háo kay wóemăáni kin bí'amídí.

⁹ Idânkunho na'in dîn'aywon hedá iví'inda' gimúnídí dítkánnan. Hedi kin i'an wên háawên iví'annin namuudidă'ba yoe, hewânbo báyéki séegísehkană imăadân. Hăn'oebo wa' hăăwí nakhi'yenpidíbo wí'bo i'ánshaamăgi kin i'amídí, Christ Jesus-di dînhâymaa'in namuudi.

¹⁰ Hedi năaho Yôesi Tádá ná'i séegísehkană na'in dînkeeyan Christ Jesus-á napówa ihaydi dîn'aywoenídí. Christ-dáho in chuwa namuu'in na'inbí'wedá dînyâa'an, hedá handídă dînkeekw'odi hádídí Yôesi Tádá híwó'di tũ âywhăyundedi ná'in wówátsi nahánde'pí'in âykéyídí.

¹¹ Hedi Yôesi Tádá háo naa díso'ge t'òekhuwa'i-á hedá háhkandi-á omúnídí, iví híwó'di tũ ûnmuu i'gedi t'owa dovâyt'ôe'âamídí.

¹² Hedi ná'i t'òe dáy'o'i namuudi naa t'ôephade iwe năa o'ân. Hewânbo tobáhăa kin dînpó' wânbo wó'wôeda'pí, dînhanginnăndi to'wíví'piye' naa dáywhăyunde'in, hedá híwó'dă dînhanginnă i-á ûnkoedi'in i hăăwí iví mange dôn'yoe'andi' dîn'âyîngi'amídí i t'ă'gi thaa napówa píhay.

¹³ Naadi wînthayyan háawin in ta'gen háhkan namuu'in, hediho Ƴ-á úkhây'ă' ná'in háhkan diwebá bitsăakêení'in. Hedi kin bí'odi in whăyũ-á in séegí-ă Christ Jesus napăyi'i năahũuwí.

¹⁴ Nă'i híwó'di hăăwí Yôesi Tádá uví mange wôn'yoe'andi' măn'âyîngihũuwí. I Yă'dăa'i P'owăahăa na'inbí pí'nă kó'yé gínthaa'idáho wóekhăge'namí kin bí'amídí.

Wáy wêndi Paul óeyoe'an hewänbo Onesiphorus-dá yoe

15 Ûhanginná t'ähkí in Asia nangewin t'owadi naa díyoe'an, Phygelus-ádi Hermogenes-ádi indi wänbo díyoe'an.

16 Na'inbí Sedóví'piye' dáyyûusu'o' in Onesiphorus-ví k'aygi'inbí'piye' nasehkanäpúwí, idá naa háyännanho díbo'aawówa'an, hedá tobá nää pan tewhá ee owhi'än wänbo wídiwôeda'pí.

17 Nawôeda'ívi'wedi nää Rome-piye' na'ää, hedi napówa ihaydá ihe'yidibo naa dítuwämáa díshaa píhay.

18 Naa dáyyûusu'o' owáy i t'ä'gi thaa napówa ihaydi Na'inbí Sedó iví'piye' nasehkanäpúwí. Ubo híwó' ùhanginná, oe Ephesus búu'ú iwe i-ádi naa-ádi gayi' ihaydi idi báyéki díkhäge'nannin.

2

Timothy ûnkây'ä' híwó' Yôesigî' it'ôe'amí'in

1 Navi ay, Christ Jesus-di iví séegísehkanä ûnmuu'in dímägi, hedi nää'indibá wóekay'amí.

2 I hääwí naadi báyéki t'owa dovâyhá'andi' unt'oe, hedi nää nää'í unt'oe'ibá wây-á t'owa ovâyhähphadé-í, indá dínkhây'ä' häädi wänbo t'ähkí háa dínwó'nân waa dívíkanhûuwí'indá dimúní'in, hedáhá'indá wá' dínkoedí-í wé'ge'in t'owa-á ovâyhá'amídi.

3 Û-á wí sundado Jesus Christ-ví' waagi'bá unmuu, hediho naa dont'ôephadende waagibá ù wá' úkhây'ä' ûnkây'múní'in igí' mänt'ôephadé-ídi.

4 Wí sundado namuu'i-á wa'di háa óeyôn waa i'odibo há'to iwedí iyâa'amí i'amídi háa in sundado dimuupí'in díví'o waagibá, gá iví p'ó'dédí' ihíhchannamí'in nada'dân.

5 Hedá to'wí i'ádâamâa'i-á háa ûnkây'ä' waa i'ádâa'opída há'to hääwí in dit'ango'in ovâymä'i' ôemääní.

6 Hedá wí to'wí nava iwe báyéki it'ôe'andi-á ûnkây'ä' i páadé'i namúní'in i hääwí napaa iwedí ihónídi.

7 Híwó' bi'ánshaa'amí nää'í wítumáa i'gedi, hedânho Na'inbí Sedódi híwó'di ka'powa wóemääní hääwí t'ähkí útáy'i' unka'pówa-ídi.

8 Jesus Christ-ví'gedi bi'ánshaa'amí. I-á nachuu wänbo nawáywówápóe, i-á David-ví ay iwedí'ibá namuu. Nää'í-ân namuu i híwó'di t'owa dovây't'ôe'o'.

9 Nää'í tuubá namuudi t'ôephade iwe o'än, hedi wí yanäkíkandi waagibá nää pan tewhá iwe owhi'än, hewänbo Yôesi Tádávi t'owa-á ûnkaydi wí'ûnwhimuupí.

10 Tobá háa naa dínpo' wänbo dáyyä'o' in Yôesi Tádádi ovâyde'mannin dimuu'in dovâykhäge'namídi hedânho in wá' Christ Jesus-di ovây'aywoenídi, hediho hânhay wänbo t'ähkí sa'wó'da' naná' diwe ditháa-í.

11 Nää'í hí' nää otúní'i-á ta'genda' namuu: Christ-ádi gichuudá i-ádíba wáy na'än diwebá giwówákwó'ní.

12 Ívit'ôephadeyää'andáho', i-ádi wé'ge gitsonyêení. Hewänbo i wí'âytaapí gin gitúdáho', i wá' natúní na'in wänbo-á wídítaapí'in.

13 Tobáháa na'in háa gínkhây'ä' waa wí'ívi'anpí wänbo', i-áho häädi wänbo t'ähkí háa ûnkây'ä' waa i'o', gá wí'ûnkoedípídan i'egó'amídi iví hí' natú'in.

Timothy in ta'gen namuu'in ihûuwí'in ûnkây'ä', hedi in ta'gen namuupí'indá iyoe'amí

14 Û-á úkhây'ä' in méesate'in t'owa nää'í hääwí wítu'an ni'gedi ovây'ánshaakannamí'in, hedá Yôesi Tádávi páadépiye' kay'indída ovâytu'âamí t'owa i'gedída' wídívítuhänmá've-ípi. Han dívítuhanmáadáho' wídínchä'muupí, hedi in to'wên dívít'óyande'inbí ánshaa-á ovâywänpipedee'o'.

15 Häädi wänbo uví t'ôe áyîngidi män'âamí hedânho Yôesi Tádá natúnídi híwó' bi'annin, hedá háa bi'o'in namuudi wí'ûnwôeda'ípi, hedá Yôesi Tádávi ta'gen t'owa ûnmuu'i t'owa ta'ge ovây't'ôe'âamí.

16 In t'owa Yôesi dâw'a'ginpí waa dívíhée'o'inbí'wedi hedá to'wên inbí hí' dínchä'muupí'inbí'wedi biyâa'amí. Ha'wâa'i hí'dí t'owa Yôesiví'wedi shánkí ovâyyâa'o'.

17 Wí phée nawówa'pí' nawadedi'dá i khowa ôehá'dāndo waagibá, ná'in t'owaví hí'-áho t'āmāpiye' dínwadedi', hedi handidi t'owa ovâyhá'dāndo'. Hymenaeus-ádi Philetus-ádi wên wíye senä' damuu in ha'wâa dívíhée'o'in diwedi.

18 Indáho in ta'gen namuu'in diwedi dānyâa'an. Kinnân datû': Christ-ví'piye' ívíwhäyu ihaydiho giwáywówápóe waabá ho gínpóe, hediho owáy gichuu ihaydáho na'inbí túu'ú wígiwáywówápúwípí. Inbí tūūdiho báyéki t'owa inbí whäyü iwedi ovâyyâakanhon.

19 Hewänbo Yôesi Tádáví tūū ūnmuu'i-áho wên kay'in tepú na'ingi' dínk'ú' waagi'inbá namuu, hedi iví ta'nin diwe kinnân ūnta'muu:

Na'inbí Sedó-áho ūnhanginná wé'in iví t'owa ūnmuu'in.

Hedá kindá wá' nata'muu:

To'wên t'ähki ditû'nin Na'inbí Sedóví'in dimuu'indáho dívít'aywó'kanwóyí'ní'in dínkhây'ä'.

20 Wí kodit'owa namuu'iví tewhá ee wí sä'äwé ūnsaa óedodi háa kwä' ts'ä'idi napa'andi', hedi ná'i sä'äwé-áho i hääwí shánkí híwó'di namuu'i' óesaa'igi' namuu. Hewänbo wá' wíyá sä'äwé-áho phédá nap'odá napa'andi' nasaa, hedi i-áho i wähpahade híwó' namuupí' hääwí óesaa-igi'-á namuu.

21 Hääwí yä'dāpí' namuu'iví'wedi ívíyâa'andá, handidi i sä'äwé hääwí híwó'di óesandi waagi'bá gimúni, hedá Na'inbí Sedóví'indáho ta'gendá gipúwí, hedi idiho wí t'ôe dímääni igi' íví'amídi, hangí' ívíkhây'odi, hedi ná'i t'ôe dímä'i-á híwó' íví'amí.

22 Ná'i híwó'pí' taachan wáy wên e'nún dāymāa'iví'wedi óyâa'an. Shánkídi bikhää-í uví wówātsi ta'ge mánhūuwídi, hedá Yôesiví'piye' biwhäyü'bé-ídi, hedá t'owa-á ovâyséegíhūuwídi, hedá indáda tsaginpídiibo-á untháa-ídi. Kin bi'andá in to'wên yä'dāa'in inbí pí'nä khó'yé dimuudi Yôesiví'piye' dívíyūsukanmāa'in waagi'inbá unmúni.

23 T'owa ánsaapi'in dimuu'in hedá hääwí wänbo wídinhanginnáhpí'in dimuu'indá dívítuhkandodi wí'ovâyt'óyaanípí. Ha'wâa'i hí' dāypiyemāa'in dimuu'indá wí'nä táye dívíwānpit'ayyaa'o'.

24 Hebo to'wên Na'inbí Sedógi' dívít'ôe'o'indá wídinkhây'ähpí t'aytuhkannin dimúni'in, hewänbo shánkídi t'ähki t'owa-ádi híwó'nin dimúni, hedá híwó'nin háhkannindá bo'atä'indá dimúni.

25 Dínkhây'ä' in to'wên Yôesiví hí' ônséegí'opí'in ovâythayyamí'in piháa díví'o'in, hewänbo kin ovâythayyodi t'ayginpídiibo' ovâyhée'āmí, hedi ma'dānho Yôesi Tádádi ovâykhäge'namí inbí t'aywó'di dāyyoe'āmídi, hedānho in ta'gen namuu'in diháhpúwídi,

26 hedi kindidáho inbí hangintan dāwáykéyí, hedá Penísendiví'wedáho dívíyâa'amí. Idá wên phay ovâyk'ú' waagibá i'andi iwe diwhêe, hediho iví pan waagi'inbá dipóedí háa natú waa ho díví'o'.

3

Háa napúwí'in i t'ä'gi thaa napowa'ä' ihaydi

1 Naa oda' ná'in wítukankhâyamáa'in ūhanginnání'in: I t'ä'gi thaa napowa'ä' ihaydi báyéki kây'in napuwagit'óe.

2 T'owa-áho wí'bo dívípiséegíkhâyamáa hedá inbí chä' ni'gedida' díví'ánshaakhâyamáa. Indá dívíyēngíkhâyamáa, kw'āye-á dívípítegekhâyamáa, t'owa-á t'āmāgi-á ovâytukankhâyamáa, inbí yíyá'indá tādá'indá wí'ovây'a'geenípí, kú'daa-á wídívímäänípí, Yôesiví hääwí-á wí'ôn'a'geenípí.

3 Inbí k'aygi'in wänbo wí'ovâyséegí-ípí, häädi wänbo t'ähki dívíyá'be-í'in didá'í, pí'wên t'owaví'gedá yanáki-á dihi'yēeni, háa diwānpichāa waagá dívíkhâyamáa, háa'wänbo dimúni, hedá i híwó'di hääwí namuu'i-á dāyt'āy-í,

⁴ inbí k'ema'indá inbí maatu t'owa'indá ná'inbí hánmin dínmuu'inbí mangá ovâykáani, díví'ánshaa'anpídíbo hääwí t'ähkí dívíkhâymaa, dívípihúu-í, Yôesi Tádá dâyséegímá've-íví'wedi indá'ba dívípihíhchannamí'indá didá'í,

⁵ indáho Yôesiví'näpiye' dimuu waabá dívíkanhúuwí, hewänbo háawin iví kay ûnmuu wänbo wíðínhanginnánípi. Ha'wâa'in t'owaví'wedi biyâatää-í.

⁶ Wáy wên ha'wâa'in inbí hôeyó wóegé tewhá eeye dits'úya', wáy kwiya' ánsaapi'in dimuu'in dithaa eeye, kwiya' báyéki t'aywó'di dâymáa'in hedá t'ämägi' híwó'pí' taachandi ovâykaygimáa'in, hedi ná'in kí'min kwiya' in dihôeyó'indá dívísó'dinde' inbí háhkan ovâywhäyu'amídí inbí'näpiye' ovâyamá'idí.

⁷ Ná'in kwiya'didá in hôeyó'in háhkannin ovây'tóyandedi häädi wänbo t'ähkí wíyá shánki dida' diháhpúwí'in, hewänbo há'to in ta'gen namuu'in diháhpúwí.

⁸ Ha'min háhkannindá in ta'gen namuu'in dâyyoegi'o', hán'oe Jannes-ádi Jambres-ádi Moses-ví hí' dânyoegi'an waabá. Ná'in háhkanninbí ánsaa yä'dâapi'da' dínmuudi inbí whäyu Yôesiví'piyeho wíðínchä'muupí.

⁹ Hewänbo háa dívíkanhon waa há'to híwó' dínpuwí. Iwebo nakeepúwí ánsaapi'in dimuu'in, in wíye senä' Jannes-ádi Jambres-ádi dânpóe waagibá.

Timothy in ta'gen namuu'in ûnhanginnândi híwó' ikanhúuwí

¹⁰ Hewänbo uđá áyngidi ho naa dímû' háa dáykanhon waa, hediho ûhanginná hääwí in t'owa dovâyhá'o'i', hedá háa naví wówátsi donhon waagidá, hedá hääwí ipiye' dáykhääde'indá, hedá háa dáywhâyunde'indá, hedá háa dáybo'atä'o'indá, hedá háa t'owa dovâyséegi'indá, hedá háa dáyýää'o'indá.

¹¹ Hedá dímû' háa t'owadi naví whäyu dínmuudi díyanäki'annindá, hedá háa indi dít'ôephadekannannindá. I búu'ú Antioch-á Iconium-dá hedá Lystra-á eeye kin naa dínpoé. Hebo tobá díyanäki'an wänbo', Na'inbí Sedódi ná'i hääwí t'ähkí iwedi dín'aywon.

¹² Hedá to'wên t'ähkí dida'in inbí wówátsi dâyhúuwí'in Yôesi Tádá óehíhchanmäänidí, in wá' Christ Jesus-ví'in dimuudibo ovâyyanäki'kankhâymaa.

¹³ Hedi ná'in yä'dâapi'in t'owa dimuu'indá hedá in t'owa dâyhôeyóhá'o'indáho shánki p'ándíki'inho dipuwagít'óe. Ná'indá wáy-á t'owa-á in ta'gen namuu'in diwedá ovâyyaakankhâymaa, hedá in wá' in ta'gen namuu iwedibá dívípiyâakankhâymaa.

¹⁴ Hewänbo u-á ûhanginná to'wídi wóehá'annin. hediho téegi t'aagi háa unháhpóe'in diwe hedá háa biwhâyunde'in diwá bitsaakêeni.

¹⁵ Híyää'i unmuu ihaydi waabo ná'i ta'kan Yôesi Tádáví'wedi na'ää'i' ûhanginná, hedi ná'i ta'kan namuu'idibá wóehá'o' háa Christ Jesus-ví'piye' biwhâyundedi wôn'aywoeni'in.

¹⁶ Hääwí t'ähkí Yôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu'i-á i Yä'dâa'i P'owaaahâavi'wedi na'äädidá' namuu, hediho báyéki nachä'muu díkhäge'namídí in ta'gen namuu'in giháhpúwídi, hedá háa híwó'pí' íví'o'in dínthayyamídá, hedá in ta'ge'in p'ôe namúní'in dínkeeyamídá, hedá háa í'ge ívíhúuwí'in díhá'amídá.

¹⁷ Hediho ná'in háhkan gihádiho na'in Yôesi Tádági' ívit'ôe'o'indáho hääwí t'ähkí gíntáy'i' âymáa hedânho híwó' igi' ívit'ôe'amídí, hedi hangí' wíyá hääbo wígínte'dée-ípi.

4

¹⁻² Yôesi Tádáví páadépiye' hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví páadépiyá wítumáa kinnân bi'amídí: Yôesiví tuu t'owa ovâytuuphadé-í hedá häädi nanân wänbo unkhâymuní kin bi'amídí. Híwó'pí in t'owa díví'odá ovâythayyamí, hedi ovâytu'âamí ha'wâa wíðiví'âamípí'in, hewänbo i híwó'di namuu'ida' dívíkanhúuwí. Häädi waa kin ovâyhá'odi indádi bibo'atä'âamí. Ná'i kin wáytumáa gá Na'inbí Sedó Jesus-di t'ähkí t'owa ovâykeekw'ôenídân háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, in diwówayi'indá in ho dichuu'indádi, hedi kin ikhâymaa owáy nawáypówadi nap'ó'dédi'sogedee ihaydi.

³ Hediho nää úkhây'ă' Yôesi Tádávi tũ t'owa ovâyt'ôe'âamí'in, gá wáy wí thaa naná' diwáho in t'owa in ta'gen háhkan namuu'in há'to dit'óyandá'í, hewänbo shánkídí báyéki hôeyó'in háhkannin ovâytũwăkhâymaa, hedi dívíwânpihíhchannamídí didá'í nă'in háhkannindi ovâytũ'âamí'in hăăwí dit'oeda'idă'.

⁴ Hedá in ta'gen namuu'in wídit'ôe-ípídí díví'oyephohtidikhâymaa, hewänbo i hí' ta'gen namuupî' pehtsiye waagi'bá namuu'i' dit'ôe-ídí díví'oyephohkhuukhâymaa.

⁵ Hewänbo u-á úkhây'ă' ta'gedă' bí'ânshaa'amí'in, hedá mânt'ôephadendedă biyăă'amí, hedá t'âmăpiye' unyêení Yôesiví híwó'di tũ in t'owa ovâyt'ôe'âamídí, hedá in t'ôe Yôesidí wôeyônnin híwó'dă bikanhũuwí.

⁶ Nă'i hăăwí wítũ'an gá năäho Yôesigí' naví ûnp'oe donts'ancha'khâymaađân, naví wówátsi dăypăkhâymaa, ihayđiho naná năä oepăa k'ayđidí dăyyă'amídí.

⁷ Wí tsăă'í háa wí äă'í hânho isó'dinde waagibá naa wá' dăysó'dêe Yôesiví híwó'di t'ôe dôn'amídí, hedá háa dıyôn waagá dônbowa, hedá i hăăwí ívíwhâyunde'i-á dó'âyîngi'an.

⁸ Hediho in to'wên díví'ăădedí páadé dipówá'in wí hăăwí dit'anpo' waabá, naa wá' hăăwí naagi' dînte'kw'óđi'i' donkekhâymaa, gá naví wówátsi ta'ge donhondân. Na'inbí Sedó Jesus-á namuu i to'wí t'owa ta'ge ovâytũkankhâymaa'i háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, hedi idáho nă'i dînte'kw'óđi'i' naa dímăăní, hewänbo naada'ba yoe, in wé'ge'in t'owa pín ta'ge hayđi óetsíkha'măa'in nawáy'ăă-ídí, innân wá' hanbá ovăymăăní.

Wên t'owaví'gedi Paul ită'nan

⁹ Bisó'dêe-í hanwaapídíbo naví'piye' un'ăă-ídí.

¹⁰ Demas-dídáho díyoe'an, i-á nă'i oepăa k'ayđiwi hăăwí shánkí iséegídího', hediho oe Thessalonica búu'úpiye' namăă. Crescens-á oe Galatia nangepiyá namăă, hedá Titus-á oe Dalmatia nangepiyá.

¹¹ Năă-á Luke-dă'mân naa-áđí na'ăn. Mark-á năamá'í, i-á ûnkoedí naví t'ôe iwe díkhăge'namí'in.

¹² Tychicus-á oe Ephesus búu'úpiye' dósan.

¹³ Hedi un'ăđi naví k'éwé'in aa oe Troas búu'ú Carpus-ví'we donyoe'annin dînmá'í, hedá naví tă'di-á wá' dînmá'í, hewänbo shánkídă i púye eedí nata'muu'i' tă'di-á.

¹⁴ Alexander i kwăk'udí ihăăwípa'idă naa báyéki díyanăki'an, hediho i híwó'pí' dí'andi namuudí Na'inbí Sedódáho báyéki óetuchănukhâymaa.

¹⁵ U-áho hă'i senbí'wedí ó'âyîngi'an, i-á na'inbí hí' t'aygidí iyoegi'andi.

¹⁶ Páadé naa dıtuyó'diwekándí naa wí'bo dăy'aywoenídí dăyhée'an dihayđi tóebo wí'iwínúpi naa díkhăge'namídí. T'ăhkídíbo díyoe'an. Naa oda' Yôesidí ovây'owóyé-í'in tobá han díví'an wănbo'.

¹⁷ Hewänbo Na'inbí Sedó-á naa-áđí nayidí idân díkhăge'nan, hedá in kay-á dímăgi t'ăhkí iví tũ t'owa dovâyt'ôe'amídí, hediho t'ăhkí in Hudíyo dimuupí'in iwe diyi'in dit'oe. Hedi Yôesidí naa dîn'aywon, wí to'wí wí khănbí wăă iwedí óewhăkê' waabá naa dí'an.

¹⁸ Hedi Na'inbí Sedódáho t'ăhkí i híwó'pí' t'owadí díkhâymaa'in dida' iwedí díwhăkéyí, hedá idă oe makówá wáy i natsonnăn diwepiye' bahpíbo díhũuwí. Hănhay wănbo t'ăhkí t'owa dínkhây'ă' kw'ăayébo' óemă've-í'in. Hamân.

Wí sengitũ namuu'i'

¹⁹ Priscilla-á Aquila-á ovănsengitũ'âamí, hedá in Onesiphorus-ví k'aygiwindá wá'.

²⁰ Erastus-á oe Corinth búu'úbo iwóyí', hedi Trophimus-á nahayđi oe Miletus búu'ú iwá dóyoe'an.

²¹ Bisó'dêe-í wa'di nate'núpóepídíbo' unpówá-ídí. Eubulus-dă wóesengitũ'an, hedá Pudens-dă Linus-dă, Claudia-dă, hedá t'ăhkí in wé'ge'in tí'ũuwín páadé'indă inbí sengitũ wônsan.

²² Naʼinbí Sedó Jesus uví píʼnă khóʼyé mǎnmáʼve-í, heḁá iví séegísehkanä-á wóemǎäńí.

In Ta'nin Paul-di Titus Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i nã'in ta'nin dóta'do'. Naa Yôesi Tádávi t'ôe'i hedá Jesus Christ-ví t'ôekhuwa'i-á omuu. Naa dísan in to'wên Yôesi Tádávi ovâyde'manninbí'piye', hedânho dovâykhäge'namídi shánkí iví'piye' dívíwhâyú-ídi, hedá in ta'gendá dovâyhá'amídi, hedânho háa Yôesi nada' waagi inbí wówátsi dâyhûuwídi.

² In wówátsi nahánde'pí'in gín'ã'in âytsíkha'máa âykéyídi. Yôesi-á wí'ihôeyó'opí, hedí hân'oebo iví tũu imăgi kí'min wówátsi dímaânídi,

³ hedí híwó' naná' dihaydi i'gedi dihangin'annan. Yôesi na'inbí aywondidi naa díyôn hedá dísóge nã'i tũu t'owa dovâytuuphadé-ídi.

⁴ Naadi u Titus wínta'do', u-á naví ta'gendi ay waagibá wíchaa, naa dáywhâyunde'ibá u wá'biwhâyundedi. Yôesi i Tádá-ádi hedá Christ Jesus na'inbí aywondi-ádi séegísehkanã wóemăáni hedá wóekhăge'namí ánsaaginpidíbo' unchã'nídi.

Háa Titus oe Crete p'oyâadi i'amí waa

⁵ Naadi oe Crete p'oyâadi iwe wíyoe'an hedânho háäwí iwe wa'di natáy'i bí'amídi, hedá méesate'in tsonnin t'ăhki búu'ú eeye ovâykw'ôenídi. Kinnân hêe wítu'an:

⁶ Wí méesate'i tsondi-á ûnkhây'ă' wí sen to'wídi wânbo wí t'aywó'di wí'ônsháa-ípí' namúni'in. I-á ûnkhây'ă' wí' kwee-ádídi' nakhótsaacha'ní'in, hedá iví ây-á whâyú'indá' dimúni, hedá nã'in âyví'gedi t'owa wíditúnípi háa diwânpida' waagi díví'o'in hediháa t'óyanpí'in dimuu'in.

⁷ Wí méesate'i tsondidá Yôesivi t'ôe ô'n'âyînmáa, hedânho otú waa ûnkhây'ă' wí sen to'wídi wânbo wí t'aywó'di wânbo wí'ônsháa-ípí' namúni'in. I-á wína'âanípi ída'mân in ta'gen imáa'in, hedá wesebo wínat'ayyaapúya'be-ípí, hedá suwăto'i' háa tsaăto'i' háa nachă'ha't'aa'i' namúni'in wí'ûnkhây'ăhpí.

⁸ Shánkídi ûnkhây'ă' iví k'aygídi nat'owaséegít'ôení'in, i yă'dăa'i namuu'i-á iséegí-i, hanginta'di-á namúni, iví wówátsi-á ta'ge ihûuwí, háäwí Yôesi natsonpóe'i-á háädi waa i'ăamí, hedá âyîngídi iví wówátsi ihûuwí'in ûnkhây'ă'.

⁹ Yôesivi hí' whâyuwó'di ûnmuu, hedího i méesate'i tsondi-á háa nahăhpóe waa nã'i hí' ipiye' iwhâyuhûuwí, hedânho in wé'ge'in t'owa ovâykhăge'namídi nã'in ta'gen hăhkan dipiye' shánkí dívíwhâyú-ídi, hedá in to'wên nã'in hăhkan dâyséegí'anjí'indá piháa di'ánshaamuu kin ovâythayyamí.

¹⁰ Han i méesate'i tsondi ikanhûuwí gá báyékí t'owa-á t'óyanda'pí'indá' dimuudân, hedí inbí hí'-á wídínchă'muupí, hedí inbí hí'dí wáy-á t'owa-á piháa ovây'ánshaakando'. In Hudíyo dimuu'in shánkí wânbo há'min dimuu.

¹¹ Nakhây'ă' nã'i kí'bi hí' ây'ahkhăa-i'in, gá háäwí dínkhây'ăhpí' dâyhă'o'dân hôeyódi dâywânpichă't'aanídi, hedího báyékí tádá'indá yíyá'indá inbí ây wóegé ovâypede'e'o'.

¹² Wí Crete-wi sen wânbo', i-á inbí khuu i'gedi itumakhe'o'i' namuu'i natú, "In Crete-win háädi wânbo t'ăhki dihôeyó, khân t'ayyaa'in waagi'inbá dimuu, baa'in de'de'in dimuu."

¹³ Nã'in inbí'gedi natú'indá ta'gen namuu. Hedího u-á ûnkhây'ă' kaygí'di ovâytumakhe'amí'in hedânho inbí whâyú Yôesivi'piye' ta'ge dínmúnídi,

¹⁴ hedá wídayt'óyaanípídi in Hudíyoví pehtsiye-ádi hedá i tsontu in t'owa in ta'gen namuu iwedí dívíyăa'annin dâypipaa'i-ádi.

¹⁵ In to'wên yă'dăa'in dimuu'ingí' háäwí t'ăhki híwó'di namuu, hewânbo in yă'dăapí'in dimuu'in hedá wídíwíwhâyundepí'ingí'-á háäbo híwó'di wídínmuupí. Nã'inbí ánsaa wânbo yă'dăapí' dínmuudi wídínhanginnăhpí wé'i wí híwó'di namuu, wé'i wí híwó'pí' namuu'indá.

16 Yôesi dâytaa gin ditû?, hewänbo háa dívíkanhon waagidi nakeepo? ta'gendi wíðâytaapí'in. Daháa díví'o?, wíðí'a'ginháhpí, hedá háäwí híwó'di namuu wänbo díví'amí'in wíðínkoedípí.

2

In ta'gen háhkan namuu'in

1 Hewänbo uví'wân úk'óe t'owa ovâyhá'amídí háa inbí wówátsi dâyhúuwí'in, in ta'gen namuu'in dívíwhäyümä? dihaydi.

2 Saydôe ovâyhá'amí wíðisuwät'ôenípídí, hedá híwó'dá inbí wówátsi-á dâyhúuwídí hedânho t'owadi ovây'a'geenídí. Ovâyhá'amí hanginta'nin dimúnídí, hedá in ta'gendi whäyü-ádí séegí-ádí dâymá've-ídí, hedá tobáháa napo? wänbo dívíyää'amídí.

3 Hedá kweeyôe-á wá? ovâyhá'amí háa inbí wówátsi dâyhon waagidi dâykeeyamídí Yôesi dây'a'ginhonnin. Wây-á t'owaví'gedi yanäkiwó? wíðíví'má've-ípí, hedá suwäto'in wíðimúnípí. Indá dínkhây'ä? háäwí híwó'di namuu'i dâyhá'amí'in,

4 hedânho in shánkí ts'aqamin kwiya? ovâyýeye-ídí inbí senä'dádí inbí ây-ádí dâyséegíhúuwídí,

5 hedá hanginta'nindá dimúní, yä'dâa'in wówátsi-á dâyhúuwí, inbí k'aygi-á híwó'dá dây'âyíngi'amí, diséegít'ôení, hedá inbí senä'dá dây'a'ginnamí. Han díví'odi to'wí wänbo há'to ûnkoedí-i híwó'pí ihée'amídí Yôesiví tuu i'gedí.

6 Hanwaagibá in senä? shánkí ts'aqamin dimuu'in kaygi'di ovâyhá'amí hanginta'nin dimúnídí.

7 T'ähkí u bi'o'i híwó'da? bi'âamí, hedí handidi ná'in shánkí ts'aqamin dimuu'indi wóemündedí udi ovâykeeyamí háa indá dínkhây'ä? díví'âamí'in. Ovâyhá'odi in ta'genda?bá bihée'amí, hedá ovâykeeyamí pín ta'ge haydi biwhäyunde'in.

8 Uví hí? ta'ge'idá? úmúní hedânho tóebo wí'ûnkoedí-ípídí wóetuusúu'amídí. Handidi to'wí uví'näpiye? namuupí? nawôeda'púwí, háäwí wänbo híwó'pí? wí'ishaadepídí na'inbí'gedí natúnídí.

9 In pant'ôe'in dimuu'in ovâytu'âamí inbí tsonninbí tuu dâyt'óyaaní, hedá i t'ôe dây'o'ídi inbí tsonnin ovâyhíhchannamí, hedá wá? wíðívítuwhännâamípí,

10 hedá wíðívísä'mâamípí. Shánkídí dâykeeyamí sähto'indá hôeyó'indá wíðimuupí'in, hedânho háa inbí wówátsi dâyhon waagidi nakeepúwídí i háäwí Yôesi na'inbí aywon-diví'gedí âyhá'andi? sa'wó'di namuu'in.

11 Yôesi Tádádí iví séegísehkanä na'in dînkeeyan, hedí ná'i séegísehkanä-á ûnkoedí t'ähkí t'owa ovây'aywoenídí.

12 Hedí iví séegísehkanä iwedi giháhpóe ná'i a'ginháhpí háäwí Yôesiví'piye? íví'o'i? âyyoe'amídí, hedá i híwó'pí háäwí in t'owa Yôesi dâytaapí'in kay'indi dikanda'i-á âyyoegi'amí, hedí náä oepáa k'aydi na'inbí wówátsi ta'gá hedá hanginta'dídá âyhúuwí, háa Yôesi nada? waa.

13 Hedí gitsíkha i háäwí híwó'di Yôesidi dípägít'óe'i?, hedí kinnân namúní: Jesus Christ nakeepúwí iví sa'wó'di kohthay wóegé, i-á i hay'i Yôesi-á hedá i dîn'aywondi-á namuu.

14 I-á na'ingí? ipimägi na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'ädi-ídí hedá ná'i t'aywó'di dînyâa'amídá, hedânho ta'gendi iví t'owa gimúnídí, hedí pín ta'ge haydi gida'ídí híwó'da? ívíkanhúuwídí.

15 Ná'i háäwí i'gedí t'owa ovâyhée'amí. Kaygi'di ovâytu'âamí háa díví'âamí'in, hedá in to'wên híwó'pí dívíkanhonnin ovâyta'gep'óegésaaní. U-á úk'óe kin bi'amídí, hedânho to'wí wänbo wí'ûnkoedípídí wóe'a'ginhánú-ídí.

3

Háa Titus-di in Jesus-ví'piye? dívíwhäyunde'in ovâyhá'amí waa

¹ Ihayda' in t'owa ovây'ânshaakannâamí t'âhki in nange'in tsonkhuu dâymâa'inbí khómapho' dívíkw'ôení. Dínkây'â' di'a'gint'ôení'in, hedá dikhâymuní hâäwí t'âhki híwó'di namuu'i' díví'âamídi.

² Ovâytu'âamí wây-á to'wênbí'gedi yanâkí wídívihí'má've-ípi, hedá wídívítuhkanmá've-ípi. Shánkídi ûnp'oe kháapí'in dimúni hedá t'âhki t'owa-ádi a'gindibo dívíhûuwí.

³ Gínkhây'â' kin waagi íví'âamí'in, gá wáymûu na'in wá' hangintâhpí'in gimú'dedân, hedá t'óyanpí'indá gimuuwân, in ta'gen namuu iwedi gihângepöewân, háa na'inbí túu'ú iwe gichâa waagida' íví'odi wí'bo ívípihíhchanmädi ná'i híwó'pí' hâäwídi na'in dípanhógi waa gínpöe, na'inbí wówátsi-á t'âhki yâ'dâapída' íví'owân, githúut'öewân, wây-á t'owada' dí'taywân hedi na'indi wá' indá âyt'aywân.

⁴ Hewânbo Yôesi na'inbí aywondida' dînkeeyan i-á t'owa-ádi híwó'di namuu'in hedá inbí'piye' séegi-á imâa'indá,

⁵ hediho dîn'aywon, hewânbo na'in híwó'di hâäwí íví'annin namuudá yoe, íví sehkanä ûnmuudân dîn'aywon. Dí'owídi di waagibá wówátsi ts'aamin dímägi, hedá i Yä'dâa'i P'oweahâa ts'aamin waagi'inbá dípaa.

⁶ Jesus Christ na'inbí aywondi na'ingí' i'annin namuudi, Yôesi Tádádi i Yä'dâa'i P'oweahâa báyéki dímägi.

⁷ Hediho Yôesi Tádá íví séegísehkanä ûnmuudi díchâamâa t'aywó'di wí'âymaapi waagi, hediho in wówátsi nahândepí'in gitsíkha'in âykéyí.

⁸ Ná'i otú'i-á ta'gen namuu, hedi oda' udi in t'owa ihayda' i'gedi ovâyhí'má've-í'in, hedânho in Yôesiví'piye' ho dívíwhâyunde'in hâädi wânbo t'âhki híwó'da' díví'âamí.

Ná'i otú'i-á híwó'dida' namuu, hedá in t'owa t'âhká ovâykhäge'do'.

⁹ Hewânbo in to'wên hangintâhpí tsika dívítsika'mâa'in wí'ovây't'óyaanípí, hedá to'wên inbí thehtáy pahpá'inbí kháwâ i'gedi ihayda' dívíhée'o'indá, * hedá to'wên Moses-ví tsontu'u i'gedi dívíwânpituhkando'indá. Kí'bi hí'dá tóebo wí'óekhäge'dopí hedi wínachä'muupí.

¹⁰ Wí to'wí pihâa iwhâyundedi nat'owawiyet'óe'i namuu'i' undádi nayida' nâatu'âamí han wí'i'âmípí, hedi natáyda' wíyá hanbá nâatu'âamí, hedi it'óyanpída' nâayoegi'âamí.

¹¹ Úhanginná wí to'wí kí'bi namuu'i-á t'aywó'to'ida' namuu'in hedá in ta'ge'in p'öe í'gá wínamânpí. I-á wí'bo ûnpíhanginná híwó'pí ikanhonnin.

I t'â'gi hí' Paul-di Titus ônta'nandi'

¹² Háa Artemis háa Tychicus uví'piye' dósankhâyamáa, hedi owáy wé'i wí napówa ihayda', bisó'dêe-í oe Nicopolis búu'ú díyay-ídi. Naa dáy'ânshaamägi nää te'nú iwebo dáywóyí'nídi.

¹³ Zenas i sen i tsontu'u itaa'i namuu'i-á hedá Apollos-á wáypiye' damân. Bisó'dêe-í ovânkhäge'namídi hedânho hâäwí wânbo wíďántâynípídi.

¹⁴ Na'inbí t'owa dínkây'â' dihâhpúwí'in híwó'da' hâädi wânbo t'âhki dívíkanhûuwídi, hedânho in to'wên hâäwí díntáy'in ovâykhäge'namídi. Han díví'opída' inbí wówátsi wíďínchä'púwípí.

¹⁵ In nâwe naa-ádi dikw'ó'nindi inbí sengitu'u wônsan. Uda' in to'wên Christ-ví'piye' dívíwhâyundedi na'in díséegi'in ovâysengitu'âamí. Yôesi Tádávi séegísehkanä t'âhkídi bo bînmá've-í.

* 3:9 Námú'dí i thaykangí' hí' 1 Timothy 1:4 iwe natá'muu'i'.

In Ta'nin Paul-di Philemon Ônta'nannin

¹ Naa Paul omuu'i' opannän Christ Jesus-gi' dáy't'ôe'odi. Naa-ádi hedá na'inbí tí'ûu páadé'i Timothy-ádi u Philemon wînta'do', u-á na'inbí tí'ûu wíséegí'i hedá na'inbí t'ôe iwe díkhäge'do'i-á unmuu.

² Hedá in méesate'in t'owa uví k'aygi dívíwé'ge'o'in wá' änta'do', hedá na'inbí tí'ûu Apphia-á, hedá Archippus-á, i-á wí sundado na'inbí hänge nawindi díkhäge'namídi waagi'ba namuu.

³ Yôesi na'inbí Tádáda hedá Na'inbí Sedó Jesus Christ-dá inbí séegísehkanä wovâymaäni hedá wovâykhäge'namí ánsaaginpidíbo' íkwô'nídi.

Philemon-bí séegí ûnmuu i'gedi ônta'do'

⁴ Philemon, hãädi wänbo wînyûusu'an ginhay Yôesi igi' dáy't'ôemáa'i dókú'daa'o',

⁵ dînhanginpóedí uví whäyü Na'inbí Sedó Jesus-vi'piye' ûmuu i'gedi, hedá wá' dînhanginpóe Yôesi Tádávi t'owa t'ähkí udi ovâyseegí'in.

⁶ U-ádi naa-ádi handa' änwäyunde', hedí naa dáyyûusu'o' ná'in whäyü gänmuu'indi wóekhäge'namídi shánkí wänbo ûhanginnánídi t'ähkí i híwó'di hãäwí änmáa'i' Christ wé'ge gamuudi.

⁷ Naví tí'ûu páadé'i', udi Yôesi Tádávi t'owa inbí pí'nä khó'yé ovâyhíhchannan, hedího uví séegí mänmáa'ídi naa wá' díhíhchannan, hedá báyéki díkhäge'nan sen waa o'âanídi.

Paul-di Philemon óedaa'an Onesimus óeséegíkéyídi

⁸⁻⁹ Hedího wí'nä táye änséegíhondi hãäwí bí'amídi wída'khâymaa. Tobá Christ-di dînk'û' wänbo thay'eedí wíyôenídi háa úkhây'ä' bí'amí'in, wên tsontuü wímääníví'wedí naadi wíwänpida'khâymaa. Wí'ú'óde-ípi naa Paul sedó omuu'in, hedá Jesus Christ-vi' omuudiho' opannän.

¹⁰ Wí hãäwí Onesimus-gi' mân'amídi kaygi'di wída'máa. I-á naví e'nú waagi'ba dînmuu, naa wá' náä opannän dihaydibo' iví tádá waagi'ba opóedí.

¹¹ Tobá i-á páadédi ugí' úchá'póepí wänbo', náä-áho wí'gíndígí' ugí'-ádi naagí'-ádi gänchá'póe. *

¹² Náä-á i uví'piye' dówáysankhâymaa, hedí báyéki dóseegídi naví pín wá' i-ádíba ihon waagíba ochanpo'.

¹³ Yôesi Tádávi híwó'di tuü t'owa dovây't'ôe'o'in namuudi náä wá'di opannándi naa oda'wän Onesimus náwe naa-ádi dówóyí'ní'in, hedânho idi uví'gedi naa díkhäge'namí.

¹⁴ Hewänbo naa wó'da'pí uví päpídibo dówóyí'ní'in. Naa wó'da'pí wíkyagi'amí'in hãäwí híwó'di bí'amídi, shánkídi oda' u wí'bo kin bí'amí'in.

¹⁵ Ma'di Onesimus uví'wedí wí hây tãhkída' nawiyedee hedânho uví'piye' nawáymu-ídi hedá u-ádíba hãädi wänbo t'ähkí nacha'nídi.

¹⁶ Páadédi pan namuu, hewänbo náä-á pan wínamuupí, náä-á wí panbí shánkí hay'i namuu, náä-á na'inbí tí'ûu páadé'i' gänpóe änséegíhûuwígí'. Hedího naadi hânho dóseegí, hewänbo udi shánká náaséegíhûuwí, t'owa namuudi hedá náä-á Na'inbí Sedó Jesus-vi' namuudá.

¹⁷ Hedí u-ádi naa-ádi wé'ge änt'ôe'o waagíba unchãqáda'ho', Onesimus náséegíke' naa díseegíkéyí waagíba.

¹⁸ Hedí uví'piye' it'aywó'nandáho', háa uví'piye' hãäwí naphaamuudáho', naa díphahsaaní.

* **1:11** In kháwã Onesimus-á natu'da' "To'wí nachã'muu'i'" gin.

¹⁹ Năbăa naabo nă'i hí' dótă'kankhâymáa: "Naa Paul omuu'idi wíwá'âa-í." Hewänbo năä wó'da'pí wí'ánshaakannamí'in, ɥ-á uví wówátsi-ân naa unphaamuu'in.

²⁰ Tí'ûu páadé'i', Na'inbí Sedó Jesus-ádi wé'ge gamuu, hedího oda' ɥdá nă'i híwó'di hăäwí wídaa'andi' naa dín'ámí'in. Handídi Christ-ví'in gamuudi naví pí'nă khó'yé naa díhíhchannamí.

²¹ Nă'in tă'nin wîntă'do' dînhanginnândi i hăäwí oda'póe'i năa'a'ginkhâymáa'in, hedí shánkí wänbo hăäwí wá' năakhâymáa.

Wí sengituu namuu'i'

²² Hedí năä wa'di wíyá hăäwí wídaa'ámí: Tí wí íve dînhây'ámí dáywhonwóyí'nídí? Undi dînyûusu'odiho naa ochăă hanwaapídíbo Yôesi Tádádi díwáypunmăăní'in unbíwepiye'.

²³ Epaphras-di iví sengituu wônsan, i-á wá' Christ Jesus-gí' it'ôemáadíbo naa-ádíba napannăn.

²⁴ Hedá Mark-á, Aristarchus-á, Demas-á, hedá Luke-á naa-ádi wé'ge dívít'ôemáa'indi wá' wóesengituu'an.

²⁵ Na'inbí Sedó Jesus Christ-ví séegísehkană unbí pí'nă khó'yé măn má've-í.

In Ta'nin James Ita'nannin

¹ Naa James omuu, Yôesi Tádáví t'ôe'i hedá Jesus Christ i shánkí natsonyi'iví'-á. Naadi un tã'di wêege'in Israel t'owa t'âmäpiye íwadekw'ó'nin wâysengituta'do'.

T'ôephade-ádi hedá whäyu-ádi i'gedi ita'do'

² Tí'ûuwin páadé'in, hânho bíhíhchanpuwawe tobáháa bînt'ôephadende wânbo',

³ gá ûnhanginnândân unbí whäyu wovâyta yindedá shánkí íyăăkanhâhpúwí'in.

⁴ Hewânbo hăădi wânbo t'ăhkí úvíyăă'âamí ta'gendi íkweesenpăa-ídí, hedânho wíyá hăăwí wânbo wí'unte'dee-ípí kî'min ímúnídí.

⁵ Hedí wénä wí wânbo un diwedí ûnhanginnâhpídí háa kin i'âmí'in, i-á ûnkhây'ă' Yôesiví'piye' iyûusu'âmí'in, hedího in hangintan ôemăâní ûnhanginnánídí. Na'inbí Sedó Yôesi khăagipí t'owa t'ăhkí báyéki hăăwí napăyi', hedí wí'ovây't'e'yopí dida'póedí.

⁶ Hewânbo bîndaa'andi, pín ta'ge haydi úvíwhâyú-í wovây'măâní'in. Wí'úví'âyîngimăâní'pí háa wovây'măâní'in háa wovây'măâní'pí'in. Wí to'wí pín ta'ge haydi iwhâyunde'pí'-á wí p'oe oepiyá năăpiyá wăădi ôechânumăa'i waagi'bá namuu.

⁷⁻⁸ Wí to'wí kî'bi namuu'iví'ânshaa wí'ûnta'gemuupí, hedí tobá hăăwí i'an wânbo híwó' wí'i'ăhkée-ípí. Hedího i-á wí'ûnkhây'ăhpí na'ăaní'in hăăwí nada'póe'i Na'inbí Sedó Yôesidi ôemăâní'in.

To-an ta'gendi kodit'owa namuu?

⁹ Wí to'wí Jesus-ví'piye' iwhâyunde'i namuu'i sehkanăwó'gí wówátsi thaa ihondá ûnkhây'ă' nahíhchanpúwí'in, gá Yôesi Tádádí kw'áye ôesógedân.

¹⁰ Hedá wí to'wí Jesus-ví'piye' iwhâyunde'i kodit'owa namuu'i-á wá' ûnkhây'ă' nahíhchanpúwí'in Yôesi Tádádí áagépiye' ôesógedí, gá in kodit'owa dimuu'indá hăă ahkónu i'gewi póvi'ây nasaa'i waagibá dihăânídân.

¹¹ I than napeedi natsăwăpóe ihaydi, i táa t'ăhkí ôet'awende', hedá i póvi-á t'ăhká nathanădedá wíyá sa'wó'di wínamuupí. Wí to'wí kodit'owa namuu'i-á wá' hanbá ûnpo'. Wa'di wíyá shánkí chă' it'andedibo nahăâní.

Híwó'di-á híwó'pí'-á, wăhăădan na'ă'?

¹² Wí to'wí ôetayinde'i' it'ôephadeyăă'andi-á nahíhchanpúwí, gá híwó' iví tayi' diwedí napee ihaydi wówátsi nahăndepí'in ûntsăawhíhkedée-í, wí äă'i páadé napówá'i hăăwí híwó'di ikénde waagibá. Yôesi Táa iví tų imăgi kin ovâykhây'măa'in in to'wêndi ôeséegí'ingí'in.

¹³ Hewânbo wí to'wí ôetayinde' ihaydi wên t'aywó'nin nakanda'dá wí'ûnkhây'ăhpí Yôesi Tádá ônchănú-í'in. Hăăwí yă'dăapí' namuu'i há'to ûnkoedí-í Yôesi Tádá ôekannamídí nat'aywó'kandá'-ídí, hedí Yôesi Tádádí wânbo-á to'wí wânbo wí'ôet'aywó'dikanyómă'pí.

¹⁴ Hewânbo wí to'wí hăăwí hânho nada'dibo t'aywó'diwe itóe'ó ikéyídí.

¹⁵ Hedí iví pí'nă khó'yé nat'aywó'kandá'di, iwedi t'aywó'diho napuyă, hedá shánkí wânbo wíyá it'aywó'dodi pedee iwe napóyă'.

¹⁶ Hedânho naví tí'ûuwin páadé'in wâyséegí'in, piháa wí'úví'ânshaamá've-ípí nă'i hăăwí i'gedí. Yôesidá wídítumăapí git'aywó'dikandá'-ídí.

¹⁷ Hăăwí t'ăhkí híwó'di namuu'i dímăgi'i-ádí, hedá hăăwí ta'gendi yă'dăa'idă' namuu'i dînmăyă'dádí, makówádí gínpóyă'. Yôesi Tádá t'ăhkí i kohthay oe makówá nasaa'i ikhíyé, hedí nă'i kohthay-á háa nakeet'ôe waagi na'egópo' hedá dăy'ôhkhų'o', hewânbo Yôesi-á wína'egópo'pí.

¹⁸ I-ân napida'di wówátsi ts'aamin dímăgi, iví ta'gen tų ûnmuu'i ívíwhâyú ihaydi. Kin i'an hedânho t'ăhkí ts'aabi hăăwí ipakhây'măa iwedi na'indá in páadé'in ts'aamin gimuu'in waagi'nbá gípúwídí.

Háa Yôesidi na'in dítumáa waa wígiwänpidat'ôe-ípi, hewänbo ívî'ámí-á

¹⁹ Navi tí'ûuwin páadé'in wâyséegí'in, ná'i háäwí wâytu'andi' ûnhanginnânho'. Hedânho háädi waa íkhâymuní Yôesiví tûu úvit'ôyaanídí. Wí'úvíwó'onnámípi úvíhéé'amídí, hedí háäwí hí'índidibo wí'ít'ayyaapúya'bé-ípi.

²⁰ Git'ayyaapóedá Yôesiví tûu wí'ây'a'gindopí, hedího i háäwí i natû' híwó'di namuu'in wí'ây'opí.

²¹ Hedího t'ähkí i híwó'pí' namuu'i' úvíkanmáa'i bînyoe'amí, hedá ná'i báyéki híwó'di namuupí' unbí pí'ná khó'yé únk'w'ó'di-á bînyáa'amí. Yêngipídibo Yôesiví tûu bínkéyí. Ná'i tûu-á unbí pí'ná khó'yé únsogedee wí ko'yi waabá, hedí nasôedi in kay imáa unbí hâa wovây'aywoenídí.

²² Hewänbo ívî tûu bîn'a'ginnámí, wí'íwänpit'ôe-ípi. Yôesiví tûu ít'oedi hewänbo í'ándedi wí'únhây'ähpi háa natû waa úví'amí'in, unbí ánskaa-á piháa únmuu.

²³ Wí to'wí Yôesi Tádávi tûu nat'oedi hewänbo i'a'gindopídá, i-á wí to'wí waagi'bá namuu ip'oetsíwhayedí ívî ts'ay háa ûncháa waa imúnde'i',

²⁴ hewänbo tobá ipimû' wänbo', i p'oetsíwhaye namuu iwedi iyâa'an dihaydi, wesebo' ûn'ódénde' háa ûncháa waagi.

²⁵ Hewänbo wí to'wí Yôesi Tádávi tsontûu híwó' ônt'óyandedí, hedí wí'ûn'óde'pí háa nat'oe'in, hewänbo háa Yôesidi ôetu'o waagi'í'odi, t'ähkí ívî tsiyekan diwe nahíhchanpúwí. Ná'i tsontûu-á t'ähkí híwó'didá' namuu, hedí t'owa ovâyma'p'ädinde' inbí t'aywó'di iwedi.

²⁶ Wí to'wí na'ándedi Yôesi ôe'a'ginmä'in, hewänbo háhsó'yó'i namuudá, wí'bo ip-ihôeyó'o', hedí ívî tsiyekandá háagi' wänbo wí'ûnchá'muupí.

²⁷ Hewänbo wí to'wídí Yôesi na'inbí Tádá ta'gendi ôe'a'ginmä'i-á kinnân íkhâymaa: In to'wên yíyápí'indá tádápi'indá dimuu'in hedá in kwiyä' inbí senä' dínchuu'in dimuu'indá idi ovâypuwäkhâymaa ovâykhäge'namídí inbí t'ôephade iwedi ovâyýaa'amídí, hedá wá' ipí'áyíngi'amí hedânho ná'i yä'dâapíkan in t'owa Yôesi Tádá dâytaapi'in díví'o'i namuu'idi wí'ôepedee'amípídí.

2

Wíginkhây'ähpi git'owayoegit'ôení'in

¹ Tí'ûuwin páadé'in, Na'inbí Sedó Jesus Christ i shánkí hay'iví'piye' úvíwhâyunde'. Hedího wáy wên t'owa shánkí híwó' wíwînmá've-ípi in wé'ge'inbí'wedi.

² Ma'di kinbáho namúní: Wíye senä' unbí méesate ee dats'ûndi, i wí' namantomuu ôedodi napa'annin, sa'wó'dá na'aamuu, hedí i wí'-á sehkanäwó'dá na'aamuu,

³ hedí ma'di i shánkí sa'wó'di na'aamuu'i' bîn'a'gindi bîntumáa, "Hä'i shánkí híwó'di púwédé eedi ósoge," hewänbo i sen híwó' na'aamuupí'-á bîntumáa, "Owáy hângedibo ówínú, háa naví ân nú'bo ósoge,"

⁴ hedáho kin úví'odá nakeepo' íchanpo'in wí sen shánkí híwó'di namuu'in i wí'ví'wedi, hedânho unbí ánskaa híwó'pí únmuudibo t'owaví'gedí úví'ánshaamá' háawin dimuu'in.

⁵ Bít'óyanbe naví tí'ûuwin páadé'in wâyséegí'in, Yôesi Tádádí in t'owa ovâyde'man in wé'ge'in t'owadi ovâytumáa'in sehkanäwó' diwówayi'in dimuu'in, hewänbo shánkí kodit'owa waagi'inbá dimuu pí'ná khó'yé inbí whâyü Jesus-ví'piye dínmuudi. Yôesi Tádá ívî tûu imägi in to'wêndi óeséegí'in i-ádíba oe makówa dikwó'ní.

⁶ I sehkanäwó' nawówayi'i namuu'i-á bînháawaagimáa. Hewänbo ti wí'ûnhanginnáhpí'an in kodit'owa dimuu'indidânho wovây't'äämáa, hedá wovây'tuyó'diwekáyä'.

⁷ Christ-ví kháwä' ûn'a'ginmuu, hedí t'owadi in Christ-ví'in ímuu gin wovâykháyä'de', hewänbo in kodit'owa dimuu'indidá ívî kháwä'-á ôn'a'ginhánúnde'.

⁸ Ná'in tsontûu Yôesiví ta'nin diwe nak'ôe'in in shánkí'in namuu: Un úvípiséegí waabá, to'wên t'ähkí bînséegíhûuwí.

Hedí nǎ'in tsontuú bín'a'gindodáho', híwó' úvíkanhon.

⁹ Hewänbo wáy wên t'owadǎ' in wé'ge'inbí shánkí híwó' bínmáadá, handidi úvít'aywó'do', hedí Yôesi Táádí t'aywó'kannin wovâyshaa, gá iví tsontuú ûnmuu'in bín'a'ginhánúndedân.

¹⁰ Wí to'wí wên wéhpí'indǎ' Yôesiví tsontuú ûnmuu'in i'a'ginnanpídǎ, tobá i wé'ge'i tsontuú i'a'gindo wänbo', hanbá namuu t'ähkí tsontuú i'a'ginhánú waabá.

¹¹ Kinho namuu: Yôesi Táádǎ natú,

Wíyá to'wíwí kwiyo-ádí háa sedó-ádí wí'úvíwhqhwomá've-ípí.

Hedá Yôesi Táádǎ natú,

Wíwínt'owat'ahánu'bé-ípí.

Hedânho tobá wíyá to'wíwí kwiyo-ádí háa sedó-ádí wí'úvíwhqhwomáapí wänbo', wí to'wí bínhaydi Yôesiví tsontuú t'ähkí bín'a'ginhánú waagibá úví'an.

¹² Yôesi Táádǎ dítkankhâymaa háa híwó' ây'a'ginnin háa ây'a'ginpí'in iví tsontuú, nǎ'i tsontuú-á ûnkoedi na'inbí t'aywó'di iwedi díma'p'ädi-ídi. Hedânho úví'âyîngi'âmí háa ítû'indǎ úví'o'indǎ.

¹³ Nǎǎ-á t'owaví'piye' na'in gisehkanäpóepídí, owáy i thaa Yôesi Táádǎ t'owa háa híwó' háa híwó'pí díví'annin ovâykeekw'ódi ihaydi, i-á wá' na'inbí'piye' wínasehkanäpuwagít'óepí; hewänbo gisehkanäpóedáho', há'to dítkhánú-í.

Na'inbí whäyu-ádí hedá na'inbí tsiyekandǎdi

¹⁴ Naví tí'ûuwín páadé'in, tobá wí to'wí natû' wänbo in whäyu Jesus-ví'piye' imáa'in, wây-á t'owa idi híwó' wí'ovây'ohpídáho', ti nǎ'i to'wíwí hí' ûnchá'muu? Tí Yôesi Táádǎ ón'aywoení wí to'wí kí'mín whäyu ûnmuudibo'? Yoe, há'to'.

¹⁵⁻¹⁶ Gá kinnân: Ma'di wí sen háa wí kwee Jesus-ví'piye' iwhâyunde'i koegí-á awegí'-á ûntáy, hedí bínwänpitumáa, "Sengidi ópûn, Na'inbí Sedó Yôesidânho wóekhäge'namí uví awegí'-ádí koegí'-ádí mǎnhónídi." Kin úví'odi hebo undi wí'bo i hääwí ûntáy'i wíwínmähpídǎ, unbí tuu háagí' wänbo wí'ûnchá'muupí.

¹⁷ Hedího whäyudǎ' bínmáadí hewänbo wây-á t'owagí' híwó' wíwín'ohpídí, unbí whäyu-á wí'ûnchá'muupí.

¹⁸ Hewänbo ma'di wí to'wí natúní, "Wáy wên t'owa in whäyudǎ' dâymáa, híwó'di tsiyekandǎ yoe, hedá wây-á wëndá híwó'di tsiyekandǎ' dâymáa, whäyu-á yoe." Hewänbo to'wí kin natúdáho naadi dótu'âamí, "Wí'ûkoedipí dínkeeyámí'in Jesus-ví'piye' biwhâyunde'in híwó'gí hääwí bikanhonpídí, hewänbo naadǎ wínkeeyámí naa dáywhâyunde'in i híwó'gí hääwí dáy'o'ídibo'."

¹⁹ Untû' wí'dǎ' Yôesi na'ân gin biwhâyunde'. Híwó' namuu ha'wâa biwhâyundedi, hewänbo in yǎ'dâapí'in p'oweahâa wänbo wá' hanbá dívíwhâyunde', hebo híwó' díví'âamíwí'wedí diwänpithathapo' dikhuwôeda'di.

²⁰ U ánsaapí' unmuu'i', naadi wítu'anjí'an, tobáháa Christ-ví'piye' biwhâyunde wänbo', híwó'gí hääwí bikanhonpídǎ uví whäyu-á wí'ûchá'muupí. Tí wíyá wínthaykw'ôení'in undǎ'?

²¹ Tí wí'û'ánsaapí'an, na'inbí hehääwi thehtáy pahpâa Abraham nakhâymuuwän iví ay Isaac ipihéyídi i antâa k'éwé, háa Yôesi Táádǎ óeyôn waagi. Gá kin nakhâymuudânho', Yôesi Táádǎ óechâa t'aywó'di wí'imáapí waagi.

²² Uhanginná háa ûnpóe'in. Yôesiví'piye' iwhäyu, hedá wá' háa Yôesi natsonpóe waa i'an. Hedího háa Yôesi natsonpóe waagi i'andibo' ikeeyan ta'gendi Yôesiví'piye' iwhâyunde'in,

²³ hedího iwedi nathaypóe háa Yôesiví tǎ'nin diwe Abraham-bí'gedí nata'muu waa, kinnân:

Abraham-di Yôesi Táádǎ hí' ûnwhäyu,

hedí iví whäyu ûnmuudi Yôesi Táádǎ óechâa t'aywó'di wí'imáapí waagi,

hedá Yôesiví k'ema ûnmuu kin óetu'an.

²⁴ Hediho ûnhanginná Yôesi Tádádí wí to'wí óechaamáa t'aywó'di wí'imáapí waagi iví híwó'di tsiyekandi iwhâyukeeyodi, in whâyü imáa'in nawânpiútúdída'ba yoe.

²⁵ Hedi hanbá ûnpóe ná'i kwee Rahab wânbo', i-á senä'bí'piye' iku'p'áy'é'i namuu. Hebo tobá ha'bi namuu wânbo', in wíye Hudíyo senä'kaadi dapówa'in i búu'ú dânmúnídí ovânkhäge'nan, hedi wây-á pi'wên p'óegé i'gedi dawáymu-í kin ovântu'an hedânho in búu'úwin t'owadi wí'ovânhéyípidí. Hedáho kin ovânkhäge'nandibo Yôesi Tádádí Rahab óechaq t'aywó'di wí'imáapí waagi.

²⁶ Wí to'wí iví túu'údi i p'oweahhâa ûnpeedá chu'i namuu. Hedi hanbá namuu wí to'wí iwhâyunde'i hewânbo híwó'gí hääwí wí'i'opídi. Iví whâyü-á chu'in waagi'inbá ûnmuu.

3

Na'inbí hân ni'gedi James itq'nan

¹ Tí'ûuwin páadé'in, báyéki un diwedi wí'úkhây'ähpí ída'í'in háhkannin íkwodee-í'in Yôesiví tuu in t'owa ovâyhá'amídi, gá gínhanginnândân Yôesidi na'in háhkannin gimuu'in háa ív'í'o'in shánki áyíngidi dînmúni'in in wé'ge'in t'owa háa dív'í'o'inbí'wedi.

² T'ähkídiibo háyân wânbo piháa ív'í'o'. Wí to'wí piháa natuhpi'-á t'ähkí yä'dâa'i namuu, i-á iví wówátsi t'ähkí itsonmáa.

³ In kwäyêe âysówhi'opí'an, hedânho háa gida' waa dív'í'ámídi. Handidi inbí túu'ú t'ähkí âybéede'.

⁴ Bí'ánshaa'an wá' wí p'oe iwe nayi'i kophênbay i'gedi. Tobáháa gáhâyú'i namuu wânbo', hedá wí waa kay'idi óesayhúya' wânbo-á, i to'wí isanhondi' wên phéphá'ay híyää'inda' tí'ûupiye' nachá'nin namuu'indidibo hanginpi íbéede' háa nada' waa.

⁵ Hedi hanbá namuu na'inbí hân. Tobáháa na'inbí túu'ú eedi in hân híyää'inda' namuu wânbo', báyéki ívíyêngihée'o', hääwí t'ähkí gihá waabá.

Wí te'k'ayâa iwe nakoye'di nakop'í'áa waabá napúwí, tobá páadé ihaydi i phaa híyää'í namuu wânbo'.

⁶ Hedi hanbá na'inbí hân gínmuu wí phaa waagibá. I phaa oe péyége nakw'ó'didá na'inbí hân dînpahá'o' waagibá gínpo', hedi wí phaa waagibá na'inbí hândibá na'inbí wówátsi t'ähkí dînpedee'o'. Báyéki híwó'pí' na'inbí hân diwedi gínpi', hedi wíyá hääwídi wânbo na'inbí túu'ú iwe gínkw'ó'didi yä'dâapi'in wídípa'pí in hândi dí'o waagi.

⁷ T'owa ho dâysahánú hedá náa wa' dâysahánúnde' t'âmägi'in animáa dimúni'in, tsidé hääwëndá, pâyü hääwëndá, hedá mâap'oe iwe dívíkohsáymáa'in dimuu'indá.

⁸ Hewânbo to'wí wânbo wí'ûnkoedipí iví hân isahánú-ídi. Na'inbí hândá ná'i yä'dâapi' tuu wínahí'wóyí'di'pí, hedá whânpuuví só'p'oe waagi'badá napi'den.

⁹ Na'inbí hândi na'inbí Tádá Yôesiví'gedi híwó'gí ívíhée'o', hewânbo na'inbí hândibá t'owaví'gedá híwó'pí' namúni'-á ívíhée'o', tobá Yôesidi in t'owa i namuu waagibá ovâykhíyê wânbo'.

¹⁰ Hedi kindidi ná'in sóphogedá wí'gíndí híwó'di-á híwó'pí'-á gíntuhpi' tobá wéhpí'inda' gísóphomuu wânbo'. Naví tí'ûuwin páadé'in, kindá wígínkhây'ähpí ív'í'âmí'in.

¹¹ Ti wí p'ohpee iwedi wêege'i p'oe napée-í, sūwägi' híwó'di-ádi híwó'pí'-ádi? Yoe, há'to.

¹² Naví tí'ûuwin páadé'in, ti wên fig tay iwedi na-olive-páa-í, hedi háa wên úuva áaphää iwedi na-fig-páa-í? Hedân yoe. Hedá wá' wí p'ohpee ähsää'i' iwedi híwó'di p'oe sūwägi' namuu'i há'to napée-í.

In kodí'nin hangintan háawin namuu

¹³ Ti to'wí un diwedi báyéki ûnhanginná hedá ihangintanmáa? I-á ûnkhây'ä' yä'dâa'in wówátsi ihûuwí'in, hedá híwó'dá ikanhûuwí, hedi iyêngi'anpídi ikeeyâamí ta'gendi ihangintanmáa'in.

¹⁴ Hewänbo unbí pí'nä khó'yé wây-á t'owa bînkaygi'amí'in ída'di, hedíháa shánkí kw'áye úvípitégí-í'in ída'di in wé'ge'inbí'wedí, wí'úvíyèngihée'amípí báyéki íhá waagi. Han úví'odáho' úvíwänpihòeyómáa.

¹⁵ Yôesidi ta'gennin hangintan dímgídá kí'min wígmúnípi, hewänbo in to'wên han dívíkanhonnindáho i háäwí nää oepáa k'aydi namuu i'gedídá' díví'ánshaa'o', hedá háa inbí pí'nä khó'yé diwänpichaa waagídá' díví'o', hedá háäwí i Penísendi na'ä'i-á dâyhon.

¹⁶ Hedí to'wêndi in wé'ge'in t'owa ovâykaygi'amí'in dida'di, háa shánkí dívípitégí-í'in dida'di in wé'ge'inbí'wedí, iwedí dínwänpit'aypa', hedá háäwí t'ähkí híwó' namuupí' dívíkhâymáa.

¹⁷ Hewänbo i to'wí oe kw'áye na'ändidi híwó'nin hangintan dímgídá, na'in pí'nä khó'yé híwó'didá' gínkw'ó, hedânho wí'ívíyá'be-ípi, hedá ûnp'oe kháapi'in gimúní, hedá wé'ge'inbí ánshaa-á ây'a'ginnamí, hedá in dâyt'ôephadehonninbí'piyá gisehkanäpúwí hedího báyéki híwó'di ingí' ây'âamí, hedá t'ähkí t'owa handa' âymá've-i, hedá wí paa waagibá wí'ívíyánúmá've-ípi.

¹⁸ Hedí wên to'wên dívít'aymáadi na'indi âywóyí'dáho', kindidi na'in wá' wí'ívit'aymá've-ípi, hedího iwedí báyéki híwó'di napi', wí híwó'di ko'yi óekoe iwedí báyéki nahääpayedi' waabá.

4

Háadan i háäwí ída'i' wí'ún'ähpí?

¹ Háadan wáy wên un t'owa úvíyánde' hedá úvít'aymáa? Háäwídi unbí pí'nä khó'yé wovâyhänbo waa ícháa, gá háädi wänbo t'ähkí únwänpihéegínání'indá' ída'dân.

² Ihaykanpí'indá' ímuu, hewänbo háäwí ída'i wí'úkw'óhpí, hedânkun ídakhâymuu bînt'owat'ahánú-ídi inbí háäwí dínmuu'i bînhónídi. Thúuto'in ímuudi wé'ge'in t'owaví háäwí ída', hewänbo wíwînhóndepídi indádi úvíyánde hedá úvít'e'yo'. Hewänbo háäwí wí'úkw'óhpí gá Yôesi wíwîndaa'opídan.

³ Hedí bîndaa'odá wíwovâyâmáhpí, híwó'di ánshaa únmuudibo wíwîndaa'opídi, wí'bo wovâywänpihíhchannamídi ná'i háäwí bînhóní'in ída'di.

⁴ Ti wí'únhanginnáhpí'an wí to'wí in t'owa Yôesi dâytaapí'inbí tsiyekan óehí'andá Yôesiví hánbí' waagi'ba napaa. Undá ha'wâa úvíkanmáa, hedí handidi ná'i háäwí Yôesiví shánkí bînséegídiho', wên kwiyä' waagi'inbá ípaa inbí senä' dâyyoe'andi wây-á pí'wên senä'dádi dívithayé-ídi.

⁵ Wí'í'ânípi piháa natû'nin ná'i hí' Yôesiví ta'nin diwe nata'muu'i', "I p'owëähâa Yôesidi dîntógi'i nathúupo'di hânho nahääwída'."

⁶ Hewänbo Yôesi-á báyéki na'inbí'piye' nakhäge'pä't'oe. Hedânkun iví ta'nin diwe ûntû'.

To'wên diyêngit'oe'in dimuu'in Yôesi Tádadí ovâyyoegi'o'.

Hewänbo to'wên diyêngit'oe'pí'in dimuu'indá Yôesi Tádadí iví séegísehkanä ovâymä'.

⁷ Hedáho Yôesi Táaví'piye bípimáa hedânho i-á unbí tsondi únmuúndí, hedá bíkay'an Penísendi bînyoetu'amídi, hedânho i-á unbí'wedí nashání.

⁸ Yôesiví nú'piye bíhadi, hedá i-á unbí nú'piyá shánká íhadi-í. Un t'aywó'kannin ímuu'in, bînyä'dâapítsiyekanwóyí'. Un to'wên unbí ánshaa wí'únta'gemuupí'in, bînyâ'an há'i t'aywó'di unbí pí'nä khó'yé bînmáa'i'.

⁹ Unbí t'aywó'di únmuudi bítaachanpuwave, hedá bík'áykhaápuwave, hedá bísíhtäa. Íséeyëni'in únkây'ä' íp'âyëeníví'wedí. Íhíhcháa-íví'wedí, bînkeeyamí ík'áykhaápóe'in.

¹⁰ Yôesiví páadépiye' áagé'in bípuwave, hedí idáho shánkí kw'âyá wovâytege-í.

Wây-á t'owaví'gedí híwó'pí wí'úvíhéé'amípí

¹¹ Tí'ûuwîn páadé'in, wí'nä táye wí'úvítuúsúumá've-ípi. Wí to'wídi in Jesus-ví'piye' dívîwâyunde'in ovâytuúsúu'odi háa inbí'gedí natû' híwó'pí'in dimuu'in, hanbá

Yôesiví tsontuú ûnmuu'in ôn'o', gá Yôesidá dítumáadân na'inbí tí'ûuwín páadé'in han wí'ây'ámí'pí'in. Hediho wí to'wí na'ándedí wí'ûnkây'âhpí'in i'âamí'in háa Yôesiví tsontuú ûntû' waa, i-á i'a'ginnâamí'wedi iwânpikeeyo' nachanpo'in nã'i tsontuú-á híwó'di wínamuupí'in.

¹² Yôesidá'mân tsontuupä'i namuu, hedi idä'ba ûnkoedi natúní'í háa ây'a'gindo' háa yoe. Idä'mân ûnkoedi na'inbí wówátsi dín'aywoenídí háa díkwee-ídí. Hedânho tí unbí'we únk'óe wí to'wí bînt'aywó'dichänú-ídí? Yoe, há'to'.

Wí'úvípíphúu-ípí

¹³ Bít'óyan un kin úvíhée'o'in, “Nää thaa háa ma'di tha'di wí búu'ú gida' iwepiye' gimän, hedi i búu'ú iwebo wí paayo gikwó'ní, âyhäwíkwü-mä-ídí âyku'ch'âanídá, báyéki wíyá chä' âyt'aanídí.”

¹⁴ Wí'ûnhanginnâhpí háa unbí wówátsi tha'di únmúní'in. Unbí wówátsi-á wí okhí hây tãhkí nakeepo'i hedi wesebo nahánde'i waagibá únmuu.

¹⁵ Shánkí híwó' namuu kinnân ítúní'í: “Yôesi natúdáho giwówayêení, hedi kindá kindá ívíkhâymaa.”

¹⁶ Hewänbo nää íyêngidí úvíwânpíphuude' háa úvíkhâymaa i'gedí. Hedi kin úvíhí'máadí, t'ãhkí yä'dâapí'dä' namuu.

¹⁷ To'wí ûnhanginnândi ûnkây'â'in híwó' i'ámí'in hewänbo i'anpídá, i-á it'aywó'do'.

5

In dikodit'owamuu'inbí t'aywó'di

¹ Nää bít'óyan un kodit'owa ímuu'in, unbí tsí'p'oe únmúní'i bínch'a' hedá bísítüwínú, gá báyéki t'ôephade ún'ädân.

² I báyéki hääwí únk'wó'di únpedeepuwamän, hedá unbí aa hääwí únmúní'i-á kha'nindídá wovâykhä'hon.

³ Unbí óedo-á kwä' ts'ä'i-á t'ãhkí únphénpeemän bînwânpite'kw'ódí, hedi iwediho nakeepuwagít'óe íkhä'in, hedi han úví'andibo bînt'ôephadekhâymaa, unbí túu'ú únmuu'i phaadi wovâyphakhânu'khâymaa waagibá. Unbí hääwí báyéki únmuu'i bînte'kw'ódí hewänbo i t'ä'gi thaa-áho napowa'ä'.

⁴ Bít'óyan, in táhtsaa'in unbí nava i'ge dívít'ôe'anninbí kã'ä wíwínwá'âapí, hedi i chä' wí'ovâymägipí-á Yôesi imúnde hedi ûnhanginná in t'ôe'in bîn'âywannin. Hewänbo Yôesi oe makówa t'ãhkí itsonmáa'i nat'oe in dívít'ôe'annin diphahsanyídi dívítüwínúnde'.

⁵ Nää oepáa k'aydi unbí wówátsi thaa sa'wó'gi bînpadende', hedi t'ãhkí úntáy'i hedá ída'i-á bînkümande' únwânpíhéegínánídí. Wên wáasí túu'in waagi'inbá ímuu, hewänbo kí'mín wáasí ovâyhánúnde waagibá i thaa napówa Yôesi Tádádí wovâyutuchänú-ídí.

⁶ Undi hä'in híwó'nín t'owa bînpankw'óe'ó hedá bînt'ahánúnde', hedi indá wídínkoedípí wovây'ahkhâa-ídí.

Bo'atä i'gedí James itq'nan

⁷ Hedáho tí'ûuwín páadé'in, bo'atädí bítíkhakw'o' i shánkí natsonyi'i namuu'i nawáy'äá pí'wehaydi. Un ûnhanginná háa wí to'wí iko'yiko'i namuu'i bo'atädí itsíkha'o'in iví híwó'di hääpaye iví nava iwe ûnkâymuu pí'wehay. I-á ûnkây'â' itsíkha'ámí'in i páadé'i kwandá i tí'úugé'i kwandádí napówa pí'wehay.

⁸ Un wá' hanbá bo'atädí úvítíkhä'âamí. Unbí pí'nä khó'yé bíkay'an, gá i shánkí natsonyi'i namuu'i hanwaapída'dibo na'ädân.

⁹ Tí'ûuwín páadé'in, bînt'ôephadededá wí'nä táye wí'úvíchänu'âamí'pí. Wí'nä táye úvíchänu'andá Yôesi natúní híwó'pí úví'annin. Christ-ân namuu i to'wí t'owa ovâykeekw'ôení'i háa híwó' háa híwó'pí díví'annin, hedi i-á hanwaapídibo na'äá-í.

¹⁰ Tí'ûuwín páadé'in, hádídí úvíyää'ámí'in únhanginnánídí, bí'ánshaa'an in hán'oe'in Yôesiví tukhe'minbí'gedi, indá Na'inbí Sedó Yôesigî' dívíhée'an, hedí t'ôephade iwe ovâykw'ódi wänbo dívíyää'an.

¹¹ In diyää'indá híhchannin dimuu gin âytü'o'. Ít'oe háa hán'oe Job iyää'annin it'ôephadende wänbo', hedá háa Na'inbí Sedó Yôesidí äägéwän híwó'di igí' ôn'annindá. Kindidího gínhanginná Na'inbí Sedó Yôesi hânho naséegísehkanät'óe'in.

Ta'geda' ívíhée'ámí

¹² Tí'ûuwín páadé'in, háa nää wâytukankhâymaa'indá báyéki nachä'muu. Unbí tütü úvímädi wí'ítúnípi, "Ta'gendi ná'i oepáa k'aydi háa makówa nanân waagibá, ta'genbá naví hí' dânmuu." Ná'i tütü háa wíyá tütü kí'bi wí'ítúnípi. * Hewänbo "háa" gin ítúdáho', háa in namúni, hedá "yoe" gin ítúdá, yoe indáho namúni, hedânho Yôesidí wíwovâyütü'âamípídí híwó'pí úvívíhée'annin.

Yûusu í'gedi James ita'nan

¹³ Wénä wên un bînt'ôephadendedí únkhây'ä' úvíyûusu'ámí'in; hedí íhíhchandidá bînkha'wámí Yôesi bîntegé-ídí.

¹⁴ Wí to'wí nahaydá in méesatewin tsonnin ovâyütükánnamí, hedí indá Na'inbí Sedó Jesus-ví kháwä'ónkhâyä'dedí ná'i nahay'iví nú' diwindi ônyûusu'ámí, hedá wí olive ka'p'oadá óe'âyü-í.

¹⁵ Úvíyûusu'odi Yôesiví'piye úvíwhâyundedá, i nahay'i nawówa-í unbí yûusu únmuudi. Kindidí Yôesidí i nahay'i hehkháa óemääni, hedí it'aywó'nandáho', iví t'aywó'di-á ôn'owóyé-í.

¹⁶ Hedânho wí'nä táye úvít'aywó'dihäätsi'ámí, hedá wí'nä táyegî'-á úvíyûusu'âamí, hedího handidí wovâyhehkháa'ámí. Wí to'wí iví wówátsi ta'ge ihondiví yûusu-á ûnkaydi báyéki ûnkankoedi.

¹⁷ Yôesiví tukhe'bi ûnmuu'i', Elijah gin nakháwä'i' t'owada'ba namuu, i-á na'in waagi'ba namuu. Hewänbo kaygi'di iyûusu'andi nada'póe wí'ikwá'namípídí, hedí poeyedá pí'ge paayo ee nange kwan wänbo wídiyemupí.

¹⁸ Hedí wíyá iyûusu'an dihaydá, Yôesidí báyéki kwan ovâyeyemu, hedí wíyá dínhääwípayedee inbí nan diwe.

¹⁹⁻²⁰ Naví tí'ûuwín páadé'in, ná'in ní'gedí úví'ánshaa'ámí: Wí to'wí in ta'ge'in p'óegé namuu'in diwedí ihänge'andi, hedí wíyá to'wídí óebundá, i to'wídí ná'i it'aywó'nandi' óebundi óekhäge'nan iví háa ûnmuu'i' péyégepiye wí'ûnmú-ípídí, hedá Yôesidá iví báyéki t'aywó'di ûnmuu'i' ônyâa'ámí.

* **5:12** In Hudíyo wídida'pí Yôesiví kháwä' ditúní'in, hewänbo Yôesi-á háa t'ähki ikhíyé'i namuu, hedího makówa-á ná'i oepáa k'aydá í'gedí dívíhí'máadi ta'gendi Yôesiví'gedí dívíhí'máa'in nathayk'óe.

In Páadé'in Ta'nin Peter Ita'nannin

¹ Naa Peter omuu, Jesus Christ-ví t'òekhuwa'i', hedì nǎ'in ta'nin wáyta'do' un t'owa Jòesi Tádádí wovâyde'mannin, un íthaa'in nǎ'i wé'ge'i nange eeje: Pontus-á, Galatia-á, Cappadocia-á, Asia-á, hedá Bythinia-á. Unbí ówíngedí t'owadí wovâykhèhpiye, hedì nǎa nǎ'i nan deeje íwadekw'ó.

² Jòesi Tádá hǎn'oebo ho ûnhanginnândi undá iví'in ípúuwí'in wovâyde'man, hedì iví Yǎ'dǎa'i P'owəəhâadâ wovâykhǎge'do yǎ'dǎa'in ípúuwídí. Wovâyde'man hedânho Jesus Christ bîn'a'ginnamídí hedá iví ûnp'oe ich'áa'i'dá wovây'owêedí-ídí. Jòesi Tádádá iví sígísehkanâ báyékiíbo wovâymaâní hedá wovâykhǎge'namí ánsaaginpidíbo' íkwonídí.

Gínhanginná hǎǎwí hânho híwó'di namuu'i' dípǎkhâymáa'in

³ Gínkhây'ǎ' báyékiíbo Jòesi Tádá âykú'daa'amí'in, i-á Nanbí Sedó Jesus Christ-ví Tádá ûnmuu. Hânho na'inbí'piye nasehkanápóedí Jesus Christ óewáywówapaadi na'in wá' wówátsi ts'aamin dímagí. Hedího nǎa-á nǎ'in wówátsi âymáadí na'in giwó'onpoe'odí gitsíkha háa Jòesi Tádádí dîn'amí waa.

⁴ Wí tádá iví ây wí hǎǎwí ovâyjoe'an waagibá, oe makówá Jòesi Tádádí hǎǎwí na'ingí' dîndenkw'odí'i' dípǎkhâymáa, hedì nǎ'i-á hǎnhay wânbo wínakayjee-ípí, háa wínapedee-ípí, háa wínahǎanípí.

⁵ Jòesiví'piye' úwíwâyundediho iví kay ûnmuu'i'dí wovây'âyíngikhâymáa owáy i' t'ǎ'ge'i thaa napówá píhay. Hedì i' thaa-á hádídí i'dí wovây'aywonkhâymáa'in nakeepúuwí.

⁶ Hedího nǎa úwíhíhchanmá've-í tobáháa t'ámáge hǎǎwí únpoe'o wânbo wovâyta'yí'nídí, hedì iwediho wí hây tǎhki bînt'òephadende wânbo'.

⁷ T'owa wí óedo phaadi dâytayinde', dínhanginpúuwídí háa hǎǎwí híwóhpí' i-ádí nawóemuu háa joe. Hedì hanbá nǎ'i hǎǎwí kháa'i-á únpoe'o unbí wâyü wovâyta'yí'nídí, hedânho nakeepúuwídí háa ta'gendi úwíwâyunde'in háa joe. Hewânbo unbí wâyü-á nǎ'i óedoví shánkí wânbo únchǎ'muu. Wáy wí thaa-áho óedo-á nahǎaní. Hewânbo owây Jesus Christ wíyá ipikeeyan dihaydáho unbí wâyü ûnmuu'i' únta'yindi i'dí wovâytu'amí híwó' úwí'annin, hedá he'ennindá wovâypa'í, hedího kw'áye wovâykw'ôení.

⁸ Undi Jesus bînsígí tobá wáymûu wânbo bînmû'pí wânbo'. Hedì tobá nǎa bînmúndepí wânbo' iví'piye úwíwâyunde', hedá iwedi hânho-á íhíhchan. Unbí híhchandá báyékií ûnmuu hedá hânho sa'wó'dí-á ûnmuudi ihay hí'-á wí'úkw'óhpí bînthayyamídí háawi ûnmuu'in.

⁹ Hedì unbí wâyü ûnmuudiho ûnhanginná wovây'aywoení'in.

¹⁰ Hǎn'oe in Jòesi Tádáví tukhe'min âyíngidí dívíhá'o shánkí dínhanginnáanídí háa Jòesi Tádádí t'owa ovây'aywonde i'gedí, hedì i' hǎǎwí híwó'di Jòesi Tádádí wovâypǎgí'o i'gedá dívíhée'o'.

¹¹ Christ-ví P'owəəhâa inbí pí'nǎ khó'jé dâymáa'i'dího ovâytu'an Christ-ví'gedí háa ûnpuwagí'o'in wa'dí ûnpóepídíbo'. Ovâytu'an Christ it'òephadekhâymáa'in, hewânbo tí'úugedí báyékií hay'i napuwagí'o, hedího hânho dívísó'dinde dínhanginpúuwídí hǎǎdí hedá hádídí nǎ'i hǎǎwí napuwagí'o'in.

¹² Hewânbo Jòesi Tádádí ovâythayyan nǎ'i hǎǎwí i'gedí dâyta'nandi-á ingí' wídínmuupí'in, hewânbo ungí'-ân. Nǎ'i hǎǎwí-á hânho he'endi namuudi in makówáwin t'òepa'aa'in wânbo hânho dida' i'gedí shánkí dínhanginpúuwí'in. Hedì nǎa nǎ'i thaa eeje i' Yǎ'dǎa'i P'owəəhâa makówádí dînsandi'dí wáy-á to'wên wá' ovâykhǎge'nan Jòesi Tádáví híwó'di tun wovây't'òe'amídí, hedì indá hanbá wovây'tumáa háa Jòesiví hǎn'oe'in tukhe'min ditú waagibá.

Jòesidí dítumáa gínkhây'ǎ' yǎ'dǎa'in wówátsi âyhúuwí'in

¹³ Hedího un únkhây'ä' íkhâymúuní'in ta'ge úví'ánshaa'amídí, unbí tsiyekandá bîn'áyîngi'amí, hedá pín ta'gedí ítsíkhakwoní i híwó'di háäwí bînhóení'i' owáy Jesus Christ wíyá nawáy'äädí nakeepóe ihaydi.

¹⁴ Undá Jôesi Tádáví äy ímuu, hedího háa natsonpóe waagi úvíkanhûuwí. Wa' Jôesi Tádá bîntaapídíbo háa íwânpichaa waa úví'an, hebo nää-á ha'wâa unbí wówátsi wíwînhûuwípí.

¹⁵ Jôesi Tádá yä'dâa'ida' namuu, hedí i'dí wovâytyhkanann iví'in ímúunídí, hedího nää-á háädi wânbo t'ähkí yä'dâa'ida' úvíkanhûuwí.

¹⁶ Iví ta'nin diwe iví hí' únmuu'i ginnân ûnta'muu:

Naa yä'dâa'ida' omuudi un wá' únkhây'ä' yä'dâa'indá' ímúuní'in.

¹⁷ Jôesi Tádáví'piye úvíjûusu'odi bîntu'o "Nanbí Tádá" gin, hedí i-ân namuu i' ûnhanginná'dí' háa na'in t'owa wí'ínbo iví'o'in, hedího handá' dí máadi wí'ínbo ta'gendi dítu'o' háa híwó háa híwóhpí iví'annin. Hedânho wa'dí nää oepáa k'aydi íkw'ôndibo únkhây'ä' unbí wówátsi bînhûuwí'in i' bîn'a'ginnáadi.

¹⁸ Unbí hehäwin thehtáy pahpá'indá inbí wówátsi dâyhonnin wídínchä'muupí, hedí iwedibáho un íhâhpóe unbí wówátsi hanbá bînhûuwí'in. Hewânbo híwó ûnhanginná háäwídí nawá'âamuu'in unbí t'aywó'di iwedí íma'p'ânídí hedânho gin waagi wíyá unbí wówátsi wíwînhûuwípídí. I' háäwí nawá'âamuu'i-á kwâk'u ts'ä'i háa óedo wínamuupí. Ha'bi háäwí-áho hanwaapídíbo nahánde'.

¹⁹ Hewânbo Christ-á iví ûnp'oe ûnchä'muu'i' ich'áa'i'dí iwá'âa. I-á wí k'úwá'ay ts'ä'ida' nataamuupí' waagi'ba namuu. *

²⁰ Wa'dí Jôesi Tádá nâ'i nan oepáa íkhíjépídíbo Christ óede'man nachuu-ídí, hewânbo nää i' t'ä'ge'i thaa napowa'ä' ihaydiho nää oepáa k'aydi napówa gin ungí' i'amídí.

²¹ Hedí Christ i'annin namuudânho Jôesi Tádáví'piye úvíwâyunde'. I'dá Christ nachuu wânbo óewâywówapaa hedá hay'i namúunídí óesóge. Hedího nää-á Jôesi Tádáví'piye úvíwâyunde hedá ítsíkha háa i'dí ungí' wovâykhâymáa'in.

²² In ta'gen háhkan namuu'in ho bîn'a'ginnandi unbí t'aywó'di únmuu'i' wovâyjâa'an, hedího nää-á únkodí ta'gendi unbí tí'ûuwin páadé'in bînsígí-ídí. Hedího úvíkhäa-í pín ta'gedí bînsígíhûuwídí.

²³ Wíyá í'âypuýä waagibá ípóe, hedího nää-á i' to'wí hânhay wânbo nachuu-i'pí'ví äy ípóe, wí to'wí nachuu'uví'indá joe. Ginho únpóe Jôesi Tádáví tun bînwâyundedíbo'. Nâ'i tundá wówá'i-á hedá na'egópoe'opí'-á namuu, Jôesi Tádáví ta'nin diwe nata'muu waagi. Ginnân natû'.

²⁴ I' ahkónuwi táa nakhangí'o waagibá, t'ähkí t'owa-áho diháani, hedá t'owaví sa'wó'di háäwí-á wá' dínkhangí'o, i' póvi táa jáa nasô'i' naháani waagi'ba,

gá i' táa-á nat'a'dân, i' póvi-á nawânpithanände'.

²⁵ Hewânbo Nanbí Sedó Jôesiví tundá há'to hânhay wânbo ûnháani. Hedí iví hí'-á wovây't'ôe'andi-ânho namuu.

2

¹ Hedânkun, t'ähkí yä'dâapíkan bînjoe'amí. Wí'úvíhójo'amípí, paa dívíjánúmáa'in waaginbá wí'ímúunípí, wí'íthúut'ôenípí, hedá pí'wênbí'gedá wí'úvíjânákíhí'má've-ípí.

² Wí hínchä'i ay nats'an'aypuýä'i nawâap'oda' waagibá, un wá' únkhây'ä' hânho ída'i'in Jôesiví tun íhâhpúuwí'in. Iví tundá yä'dâa'ida' únmuu, hedá nâ'i tundá unbí pí'ná khó'jé únk'w'ôndi wovâykhóekhúumä', hedího bînhógidá unbí wâyü-á únkaypúuwí, hedá wovây'aywoení.

³ Háäwí nak'âagi'i bîndäadi híwó'di namuu'in ûnhanginpóe waagibá, ûnhanginpóe wá' háa Nanbí Sedó Jesus unbí'piye hânho híwó'di namuu'in.

* **1:19** Wên k'úwá'ây gi'min in Hudíyo t'owa dâyhánunde Jôesi Tádá óemäänídí hedânho inbí t'aywó'di dínmuu'i' ovây'owóje-ídí.

Háawin Jôesi Tádáví t'owa dimuu i'gedi ithayyan

⁴ Jesus-á wí wówá'i k'uu waagi'ba namuu, hedi tobá t'owadi óejoegi'an wänbo Jôesi Tádádí óede'man, hedá Jôesi Tádágí'-á báyéki nachä'muu.

⁵ Un wá' wówátsi wovâymgidiho wówá'i k'uu waaginbá ípóe. Hediho Jesus-ví'piye úvíhâadi-í, hedânho un diwedi Jôesi Tádá wí méesate waagibá ik'úuwídi i' Yä'dâa'i P'owêahâa iwe ithaayé-ídi. Hedi iwe un Jôesi Tádáví'piye úvípimági'indá owha' waaginbá ímuu, hedi in Hudíyo owha' hääwí Jôesi Tádá óemá' waagibá, undá hääwí unbí pí'ná k'ó'jé bînmáa'i-á bînmá', hedi Jesus Christ-di wovâykhäge'dodi ná'i bînmá'i'dá Jôesi Tádá óehíhchando'.

⁶ Jôesi Tádáví ta'nin diwe ná'i tun ûnta'muu háa i' Christ-ví'gedi natú waa: Bít'ôeyan, naadi wí to'wí dóde'man,

i-á oe Zion diwe dósogekhâymaa. *

I-á wí k'uu tehpaá bé'dí shánkí natáy'i' waagi'ba namuu.

To'wên iví'piye dívíwâyunde'indá há'to dichanpúuwí híwóhpí'piye dívíwâyunde'in.

⁷ Hediho un iví'piye úvíwâyunde'ingí' i-á báyéki nachä'muu, hewänbo in to'wên dívíwâyundepí'ingí'-á ná'in iví'gedi nata'muu:

I-á wí k'uu waagi'ba namuu,

hedi in t'owa-á tewhátehpaa'in waaginbá-á dimuu.

Hedi tobá ná'i k'uu dâyoegi'an wänbo

i-á i' k'uu ee tehpaá bé'dí shánkí natáy'i waagibá napóe.

⁸ Hedá ná'in wá' Jesus-ví'gedi nata'muu:

I-á wí k'uu waagi'ba namuu,

t'owa iwe dip'íde'dedi dikanunde'.

Ha'wâa dínpo'e'o Jôesi Tádáví tun ûnmuu'in wíðây'a'gindopídi, hediho i-áho natú nakhây'ä' gin dínpuuwi'in.

⁹ Hewänbo unnânkun in t'owa Jôesi Tádádí wovâyde'mannin ímuu. Undá owha' i' tsondi hay'ídi wovâykw'ódi'in waaginbá ímuu. Undá in to'wên Jôesi Tádádí in wé'gen t'owaví'wedi wovâywije'in ímuu. Undá in t'owa Jôesi Tádáví'indá' ímuu, hedânho i' shánkí he'endi hääwí i'an ni'gedi wé'gen t'owa bînhangin'ânnamídi. Jôesi Tádádânkun wovâythkânnan iví'in ímúunídi, hedi khun diwedi wovâywhahógidi iví sa'wó'di kohthay iwe wovâykw'ódi.

¹⁰ Wáymûu Jôesi Tádáví t'owa wí'ímuupíwân, hebo náä-áho iví'in ímuu. Wáymûu-á Jôesiví sehkanä wíwîntaapíwân, hewänbo náä-áho ûnhanginná iví sehkanä wovâymgí'in.

Unbí wówátsi Jôesigí'da' bînhûuwí

¹¹ Un naadi wâysígí'indá, náä oepáa k'aydi unbí k'aygi ta'gendi wí'únmuupí, náwe hây tãhkída'mân ípíyéthaa. Hedânho kay'indi wâyumáa, ná'i yä'dâapíkan in wé'gen t'owa unbí tú' iwe dichâadi hânho dikanda'i-áho wí'úví'âamípi. Gi'bi hääwí-á unbí hâa-ádi ihänbo'.

¹² Undá ná'in t'owa Jôesiví'piye dívíwâyundepí'inbí jâa íji', hediho yä'dâa'i wówátsida' bînhûuwí'in únkây'ä'. Gindidiho tobáhâa híwóhpí úví'o'in ditú' wänbo', in híwó'nin úvíkanhonnin dâymûuní, hediho owáy Jôesi dínpówa ihaydáho indi kw'áayébo óemá've-í.

¹³ T'ähki in nange'in tsonnin dimuu'inbí khómapho' íkwoní'in únkây'ä', hedi gindidi Nanbí Sedó Jesus bînhíhchannamí. Háa i' nangewi kw'áye'i tsondi namuu'i' natsonpoe'o waa úvíkanhûuwí,

¹⁴ hedá in wé'gen tsonnin wá' bînt'ôeyaaní, gá indáho ná'i kw'áyewi tsondidi ovâykw'ódidân in t'owa yä'dâapíkan díví'o'in ovâythchâänú-ídi hedá in t'owa yä'dâa díví'o'inbí'gedá híwó dívíhée'amída.

* 2:6 Zion-dá Jerusalem bú'-ân namuu.

15 Jôesi nada' híwó úví'âamí'in hedânho t'owa ánsaapi'in dimuu'in hedá háa dívíhí'máa'in dínhanginnáhpí'in dimuu'in háabo híwóhpi' wíðây'má've-ípi unbí'gedi ditúunídí.

16 Undá pan wí'ímuupí, hediho pan dimuupí'in waagi'in unbí wówátsi bínhúuwí. Hewänbo íma'p'á'nin íwänpimuudibo wí'í'âanípí únkodí'in áyîngipídíbo yä'dâapíkan úví'âamídí. Nää-á Jôesiví t'ôe'in ímuu, hediho i'gí'dä' unbí wówátsi bínhúuwí.

17 T'ähkí t'owa bín'a'ginhúuwí. In méesate'in tí'úuwin páadé'indá bínsgíhúuwí. Jôesi-á bín'a'gínmääní. Hedá i nangewi kw'áye'i tsondi namuu'i wá' bín'a'geení.

In pant'ôe'in Christ-ví t'ôephade iwedi diháhpúuwí

18 Un pant'ôe'in ímuu'in, unbí tsonninbí khómapho' úvípikw'ôení tobáháa wovâytsónmáa wänbo'. In t'ähkí bín'a'geení, in híwó'nin dimuu'in hedá in ûnp'oe kháapí'in dimuu'indá'ba joe, hewänbo in t'ayjaa'in dimuu'in wá'.

19 Tobá wên háawên híwóhpi'in wí'úví'anpí wänbo wovây'tôephadekannandáho', Jôesiví'gedi úví'ánsaamáadi ná'i wäuhkan wovây'andi' úvíyää'andá, Jôesi-á undádí nahíhchanpúuwí.

20 Yä'dâapíkan úví'odi wovâywhädidí úvíyää'andáho', i'gedi wí'úvíjêngihée'amípí. Hewänbo tobá híwó úví'o wänbo wovây'tôephadekandodáho', hedá úvíyää'andá, Jôesi Tádá undádí nahíhchanpúuwí.

21 Jôesi Tádádí wovây'tuhkánnan iví'in ímúunídí hedânho bín'tôephadende wänbo úvíyää'amí'in íháhpúuwí, gá Christ wá' ungí' it'ôephadedân. Gindidí wovâyjéye háa únkhây'ä' úví'âamí'in, hedi iví ahtaa i'gebá ímú-í.

22 Christ wáymúu wänbo wí'it'aywó'nanpí, hójo wänbo iví sóphogedi wí'ûnpeepí.

23 Jänäkí óehée'andi óetunsúu'an dihaydá, in to'wên gin óe'annin wí'ovâytsunsúu'anpí. Óet'ôephadekannan dihaydá wínatúhpi t'ôephadedíbá ovây'wáywá'âa-í'in, hewänbo Jôesi Tádáví mange wí'bo ijoe'an, gá Jôesi Tádádá'mânho ta'ge natú'dân háa híwó háa híwóhpi wí to'wí i'o'in.

24 Christ-dá phé'win deedi óet'óhtägek'û'di iví tú'dí nanbí t'aywó'di dínho'. Nachuu ihaydá na'in wá' gichuu waagibá gipóe, nanbí t'aywó'di iwedi díweejé-ídí, hediho nää-á nanbí wówátsi ta'ge áyhúuwí'in gínkhây'ä'. Christ-ví wähkandi undá íwówa waagibá ípóe.

25 Wên k'úwá dipedejei'in waaginbá ímuuwän, hebo nää-á unbí áyí'diví'piyebá íwáypówá, i'dá unbí hää wovây'áyi'do'.

3

Háa in dikhóhtsaakw'ó'nin dínkhây'ä' dithaaní'in

1-2 Un kwiýä' íkhóhtsaakw'ó'nindá wá' wáytu'amí, únkhây'ä' unbí senä'bí khómapho'di íkwoní'in. Madi wáy wên senä'dá Jôesi Tádáví tun wí'ônwäyundepí, hewänbo Jôesi bín'a'gindodi yä'dâa'in ímuudá, unbí wówátsi wovây'múuní, hedi gindidí tobá undá háabo Jôesiví'gedi ítúhpi wänbo in wá' madi iví'näpiye dívíjaanú-í.

3 Wí'úvíkhää-ípi shánkí sa'wó'nin ímúunídí unbí phó hânho bínkodí'odibo', háa báyéki háäwí óedodi napa'andi úvítóe'ódíbo', háa nachä'muu'i' aadi úví'awendedibo'.

4 Gin úví'âamí'wedi unbí pí'nä khó'jé nakeet'óepí iwe yä'dâa'in ímúuní. Gindidân shánkí sa'wó'nin waaginbá ímúuní. Unbí wówátsi jêngiginpídíbo hedá hanginpí híwó bínhondi, gindidá háädi waa sa'wó'nin ímúuní. Jôesi Tádá-á natú, gin úví'odá, ná'i-á shánkí igí' ûnchá'muu.

5 Gindidânkun in hân'oe'in kwiýä' Jôesiví'piye dívíwäyunde'in sa'wó'nin waaginbá dimuu, inbí senä'bí khómapho' dikw'ôndi.

6 Sarah wá' ha'wâa ikanhon. Iví sedó Abraham ônt'ôeyande', hedí óetu'o' iví tsondi gin. Hedí nää undá yä'dâada' úvíkanhondáho hedá khunwôeda'ginpídíbo jashaginpídíbo íthaada', undá Sarah-ví a'yûn ímuu waagibá napúuwi.

7 Un senä' íkhóhtsaakw'ó'nin wá' únkây'ä' híwó'di hangintandi unbí kwiya'dádí íthaaní'in. Indá un waagi wídikaypí, hedá wá' in wówátsi nahánde'pí'in Jôesi imä'in indádí wé'ge bínkhonkhâymaa, hedího únkây'ä' bín'a'geení'in. Híwó bínmä've-í hedânho híwó únkoedí-ídí wé'ge indádí úvíjûusu'amídí.

Híwó íví'âami tobáháa dí'tôephadekando wänbo'

8 Hedá nää-á t'ähkídíbo-á wâythkankhâymaa, únkây'ä' wéhpêe ánskaa'inda' ímúuní'in, wí'nä táyeví'piye itaachanpúuwi, tí'úuwín páadé'in ímuu'in waagibá úvímá've-í, wí'nä táye úvísekanähúuwi, hedá wí'jêngit'ôenípí.

9 Wí to'wídí jänákí wovây'andi háa wovâytsunsúu'andi, híwóhpí'díba wívínwáywá'âa-ípí, hewänbo Jôesi bîndaa'amí híwó ôn'amídí. Hannânkun Jôesídi wovâytsu'an úví'âa'amídí, íví'in ímúunídí wovâythkânnan dihaydi, hedânho un wá' híwó i'dí wovây'âamídí.

10 Iví ta'nin diwe ginnân ûnta'muu:

Wí to'wí íví wówátsi híhchandi ihúuwi'in nada'i'

hedá híwó'di thaa nada'dá,

wí'únkây'ähpí yä'dâapí tun ihée'amí'in

hedá wínahótot'ôenípí.

11 I' yä'dâapí' namuu iwedi ijâa'amí'in únkây'ä' hedá i' yä'dâa'i namuu'ida' i'âami.

Pín ta'gedí ikhâä-í hâädi wänbo t'ähkí tsaaginpídíbo íví wówátsi ihúuwídí,

12 gá Nanbí Sedó Jôesídi in to'wên in ta'ge'in p'ôe i'ge dimännin ovây'âyí'dodân,

hedá inbí jûusu-á hâädi wänbo t'ähká ovây'tôeyande',

hewänbo in yä'dâapí díví'o'indá t'aygi ovây'munde'.

13 Ta'gendi úvíkhâädedí híwó'dida' úví'amídí, tí to'wídí wovâywá'amí? Hedân joe.

14 Hewänbo tobá híwó'di namuu'ida' bín'o wänbo t'owadi wovây'tôephadekandodáho', undáho híhchan bínshaa-í. Hedího há'min t'owa wívínkhunwôeda'ípí hedá wâhphade wí'úví'âyîngimâänípí.

15 Hewänbo unbí pí'nä khó'jébo Christ bín'a'ginmääni, hedânho i-á unbí tsondi únmuunídí. Hedí to'wídí wovâytsika'yandi háadan gin úvíwâyunde'in, únkây'ä' íkhâymuuní'in bínthayyamídí. Hewänbo t'ayginpídíbo-á a'gindíbo-á bínhée'amí.

16 Hâädi wänbo t'ähkí únkây'ä' unbí pí'nä khó'jé únhanginnáani'in yä'dâada' úvíkanhonnin, hedânho wí to'wí jänákí unbí'gedí ihée'an wänbo nawôeda'púuwi íví hí' únmuudi, gá Christ-ví'piye úvíwâyundedí yä'dâa'in wówátsi bínhondân.

17 Tobá híwó úvíkanhon wänbo t'ôephade únpúuwi'in Jôesi natúdáho', ná'indá shánkí híwó'nin namuu bînt'ôepaadé-íví'wedí yä'dâapí úví'o'in namuudi.

18 Wí'ún'ôede-ípí Christ wá' óet'ôephadekannannin. I-á híwó'dida' namuu, hewänbo in híwóhpí'in t'owa dimuu'ingí' nachuu. Wáymûda' nachuu nanbí t'aywó'di gínmuudi hedânho Jôesi Tádáví'piye díkáanídí. Hewänbo tobá íví tú' ônhay wänbo íví p'owêaahâä-á wówá'i únmuu.

19 Iví p'owêaahâä-á in wé'gen hân'oe dihânninbí p'owêaahâäví'piyebá namää, indá dipankw'ôn waaginbá dimuu, hedí Jôesi Tádáví hí' ovâyhangin'ânnan.

20 Hâ'in t'owa-á Noah-ví wówátsi thaa ihaydiwinbá dimuu. Wa'dí Noah i' kophé hay'i' ipa' ihaydi, Jôesi Tádá in t'owa-á dí báyéki iyä'ä'odi ovâytsíkha'máa íví'piye dívíwâyü-ídí, hewänbo wídívít'ôeyandepí. Hedânkun wên châädidá' t'owa i' kophé iwe dívíkuu. I' kophé óep'oe'kê' ihaydi kháve ihayda' dívíwówáwhahógi.

21 Hedí há'i p'oe-á i' p'oe wovây'p'óp'oe'andi' waagi'ba namuu. Nää-á wovây'aywonde ná'i p'ó'p'oe'kandi unbí tú' khâapí wovây'owídíndedída'ba joe, hewänbo Jôesi Táa bînda'máadan wovâykhäge'namídí únhanginnáanídí unbí t'aywó'di únmuu'i wovâyjâa'annin, hedí Jesus Christ nawâywówápóedího wovây'aywonde'.

²² I-á nawáywówápóe ihaydá makówápiye napee, hedi nää-á Jôesi Tádáví ko'díngedí na'ân. Iwedího t'ähkí in makówáwin t'ôepa'aa'indá hedá in to'wên tsonkhuu dâymáa'indá t'ähká ovâytsónmáa.

4

Gínkhây'ä' Jôesigî'da' nanbí wówátsi âyhûuwí'in

¹ Hedího Christ iví tú' iwe it'ôephadedí, háa na'ánshaamuu waa un wá' únkây'ä' í'ánshaamúuní'in hedânho shánkí íkay-ídí, hedá íkhây múuní bînt'ôepaadé-ídí. Wí to'wí Christ-ví'piye iwâyunde'i' iví tú' iwe it'ôephadedá wíyá wínada'pí it'aywó'namí'in.

² Hedího nää iwedi wa'di nää oepáa k'aydi unbí wówátsi bînhon dihaydi, i' t'aywó'di in wé'gen t'owa inbí tú'dí dikanda'i wí'únkây'ähpí úví'âamí'in, hewânbo háa Jôesi Tádá nada' waagân úvíkanhûuwí.

³ Híwóhay thaa unbí wówátsi phade iwá háa in wé'gen t'owa Jôesi dâytaapí'in díví'o waagibá úví'owân. Wên tsé waagibá íjiwân, hedáhá' háa unbí tú'dí íchanpóe waagida' úví'owân. Íháapoe'owân, hedá wé'gen t'owa-ádá úvíwé'ge'owân bînwânpisûuwá-ídí hedá wíyá ha'wâagi'i t'aywó'di úví'âamidí. Hääwí bînhíjé'i' unbí jôesi únmuu waa bînchaa'i-á unbí a'gin bînmâwân, nã'i-á Jôesi Tádá nakhâapóe.

⁴ Hedí nää-á in t'owa Jôesi Tádá dâytaapí'indádíbá wíyá wí'úvít'aywó'dopídí, indá wídínhanginnáhpí háa díví'ánshaa'ámí'in, hedânkunho jänákí t'âmäge unbí'gedí díví'hée'o'.

⁵ Hewânbo wáy wí thaa-áho Jôesi Tádáví páadépiye diwin dihaydi i'di ovâytsika'yâamí háadí gin díví'o'in. Hây napóe ihaydi i-áho t'ähkí t'owa ovâykeekw'ôení háa híwó háa híwóhpí díví'o'in, in diwówáji'indá in ho dichuu'indádí.

⁶ Jôesi Tádáví híwó'di tundá in ho dichuu'in wânbo ovây't'ôe'an, hedího tobá ovây'tuhchânudi inbí tú' dínchumuu wânbo', t'ähkí t'owa dínpo'e' waagibá, inbí p'oewâahâa-áho dínwówayêení, Jôesi Tádá nawówáji' waagibá.

Gínkhây'ä' hääwí Jôesi Tádádí dímä'i' ây'âyîngi'âmí'in

⁷ Hanwaapídíbo nã'i nan oepáa nakhangí'o. Hedânkun t'ähkí háa úvíkanhonnin úví'âyîngi'âmí, hedá íkhây múuní híwó úvíjûusu'âamidí.

⁸ Nã'indá shánkí nachâ'muu: Pín ta'gedí wí'nã táye úvísígíhûuwí, gá t'owa bînsígídá báyéki inbí t'aywó'di bîn'owójéndedân.

⁹ Híhchandi unbí k'aygi wí'nã táye úvísígíhóení.

¹⁰ Jôesi Tádádí t'ähkídíbo wí'ínbo magan wovâymägi, hedího nã'i magandi wí'nã táye úvíkhäge'hûuwí. Gindidího nã'i wovâymägi'i'di híwó úvíkanhûuwí, tobá hääwí namúuní wânbo'.

¹¹ Gá ginnân: Wí to'wí híwó nahí'hádí, Jôesi Tádáví tunnân t'owa ovây't'ôe'âmí. Wí to'wí nat'owakhäge'há'i-á únkây'ä' ovâykhäge'namí'in gá Jôesi Tádádân kay ôemädân gin i'âamidí. Gin úvíkanhûuwí t'ähkí t'owa dínhanginnáanídí Jesus Christ namuudânkun gin úví'o'in, hedího Jôesi Tádá-á kw'áayébo dâymá've-í. I-á ta'gendi hay'i namuu, hedá báyéki kay-á imáa, hedí iví tsonkhuu-á hânhay wânbo há'to únháani. Hamân.

In to'wên Christ-ví'in únmuu'in dâyt'ôephadekhâymaa

¹² Un naadi wâysígí'in, tobáháa báyéki bînt'ôephadededí phaa i'ge ímân waagibá íchaa wânbo', wí'ítsikapúuwípí, "Háadan naa gin dínpo'e'o?" Wí'ítúunípí, "Naa o'ân nã'i dínpo'e'o'i-á há'to dínpuuwí'in." Nã'i-á wovây'tayi'nídnânho únpo'e'o.

¹³ Undá wí'ínbo hí'íngin bînt'ôephadende Christ it'ôephade waagibá, hedího bíhíhchanpuwave gin únpo'e'odi. Hedânho wáy wí thaa háyú hay'i i-á namuu'in nakeepóe ihaydiho shánkí wânbo íhíhchanpuuwí.

¹⁴ Christ-ví'in ímuudíbo t'owa jänákí unbí'gedí dívíhí'máa wânbo bíhíhchanpuwave, gá Jôesiví P'oewâahâa i' shánkí hay'i namuu'i-á undádíbá häädi wânbo t'ähkí najidân.

15 T'owat'akhanu'in, háa sänmin, háa yä'dâapíkannin wí'ímúunípi, hedá wáy-á t'owaví áyíngi wí'únwó'náhpí eeje wí'úvítomá've-ípi, hedânho wíwovâyutuhchänut'ôephadekannamípidí.

16 Hewänbo Christ-ví'piye úvívâyundedibo wovây't'ôephadekandodá, wí'íwôeda'-ípi. Shánkídí Jôesi Tádá bínkú'daa'amí gá in wé'gen t'owadi Christ-ví t'owa ímuu gin wovâytu'andân.

17 Ihaydiho naná Jôesi Tádádí t'owa háawin dimuu'in ovâykeekw'ôenídí, hedi iví t'owa únmuu'in páadé gin ovâykhâymaa, indá iví k'aygiwin waaginbá dimuu. Hedi in iví'in únmuu'in t'owa wänbo gin ovâykhâymaadá, in to'wên iví híwó'di tun ônwâyundep'in dimuu'in shánkí báyéki kháa'in dínpuuwí.

18 Jôesi Tádáví ta'nin diwe ûntû':
To'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhon wänbo kháa'in dínpuuwí,
hedího to'wên Jôesi Tádá dâya'ginmähpi'in hedá t'aywóhkannin dimuu'indá shánkí
p'ándíki wänbo dâypaadé-í.

19 Hedânkun tobá Jôesi Tádá natú wänbo bînt'ôephaadé-í gin, häädi wänbo t'ähkí híwó úvíkanhûuwí, hedá iví mangá pín ta'gedá úvímääní. I-á i' wovâykhíjé'i' namuu, hedi háa iví tun imägi waa häädi wänbo t'ähkí i'o'.

5

Peter-di ovâytumakhe'o' in méesate'in tsonnindádí in e'nûndádí

1 Nää-á un méesate'in tsonnindá wâyhée'amí. Naa wá' méesate'i tsondi'ba omuu. Naadá Christ nachuu ihaydi dómû' it'ôephadendedi, hedi naa wá' i' sa'wó'di hääwí Christ-di dípâkhâymaa'i' donkhonkhâymaa. Hedânho pín ta'gedi ná'in wâytukankhâymaa:

2 Jôesi Tádáví t'owa unbí mange bînmáa'indá k'úwá waaginbá dimuu, hedá undá inbí áyí'nin waaginbá-á ímuu. Hedânho bîn'áyíngihûuwí únwânpikhây'ädida'ba joe, hewänbo ída'dân. Wí'ichä'hat'aa-ípi, hewänbo híhchandi bínkhäge'namí.

3 In to'wên unbí mange wovây'mägi'in bîn'áyíngi'amídí wíwîntsonchännumá've-ípi, hewänbo un wovây'mündedi háa íthaa waagidi bînjâyye-í híwó inbí wówátsi dâyhûuwí.

4 Christ-á i' k'úwá áyí'di p'ó'dédí' waagi'ba namuu. Hedi híwó igí' úvít'ôemáadá, owáy nawáypówá ihaydi i' ûnt'anmuu'i' bínhóení, hâ'i-á hânhay wänbo sa'wó'di namúuní hedá há'to naháani.

5 Hedi un wé'gen méesate'in shánkí ts'aamin ímuu'indá, háa in méesate'in tsonnindi wovâytu'an waa bînt'ôeyaaní. T'ähkídíbo háa wí'ná táye úví'o'in jêngiginpídíbo bîn'amí, gá Jôesi Tádáví ta'nin diwá ginnân ûntû'dân:

In dijêngit'ôe'indá Jôesi Tádádí ovâyjoegi'o',
hewänbo in dijêngit'ôepí'in dimuu'indá iví sígísehkanä-á ovây'mä'.

6 Hedânkun Jôesi Tádáví páadépiye áagé úvípikw'ôení, gá iví tsonkhuu-á báyéki hay'in únmuudân, hedi híwó' dihaydi únânndiho i'dibo kw'áye wovâykw'ôení.

7 Báyéki áyíngi bînmáadá wí hé un bîn'íhon waagi'ba namuu. Hewänbo ná'i áyíngi-á Jôesi Tádáví mange bínjoe'amí, hedânho i'di wovâyjâa'amídí, gá i'dá wovây'áyíngi'amí'in nada'dân.

8 Häädi waa áyíngidi íyêení, yó'in waagin wí'ímúunípi, gá i' Penísendi-á unbí hânbi únmuudân hedi häädi wänbo t'ähkí itséemáa wovâywá'amídí. Wí khân nahâhsendi wí to'wí óek'o'ídí natuwâyí'i waagi'ba namuu.

9 Wíwînmäänípi i'di wovây't'aanídí, hewänbo pín ta'gedi Jôesi Tádáví'piye úvívây'u'bé-í. Wí'ún'ôede-ípi náa oepáa k'aydi t'ähká wáy-á tí'úuwín páadé'in únk'w'ó'nin un waagibá t'ôephade dâypadende'in dimuu.

10 Wí hây t'ähkída'mân bînt'ôephadekhâymaa, ihaydáhá' Jôesi Tádádíbo hääwí untáy'i t'ähkí wovây'määní, i'di wovây'téegíkwínukhäge'namí, wovâykay'amí, hedá wên tepú

waagi'ba unbi wówátsigî' wovâymääni. Jôesi Táďá-áho t'ăhki ivi sígísehkană na'in dímă'i namuu, hedi idá wovâytuhkănnan ivi'in ímúunídí he'ennin wovâypaa-ídí, i-á hănhay wănbo t'ăhki báyéki hay'i namuu waagibá. Christ-ádi wí'ďa' ímuuďiho nă'in únpo'e'o.

¹¹ Jôesi Táďá-á báyéki tsonkhuu imáa, hedi ivi kay-á hănhay wănbo wí'únhádepí. Hamân.

Peter-di ovâysengitü'an

¹² Silas-dá naa díkhăge'nan nă'in ta'nin'ay wâyta'namídí. Naa dînhanginná i-á nanbí tí'úu pááďé'i gínmuu'in hăăďi waa háa ũnkhây'ă' waa ikanhondi'. Naadi wâyta'do wâykwewaasenwaatu'ămídí, heda hăyú naa dînhanginná'nin Jôesi Táďáví ta'gennin sígísehkană ĵ'gedi wâytu'ăămídá, hediho téęgi t'aagi iwe úvítŝaŝa'í.

¹³ In Babylon bú' iwe'in méesate'in t'owadi inbi sengitun wovâysan, indá un waagibá Jôesi Táďáďí ovâyde'man. Mark-di wá' wovâysengitü'an, i-á naví ay dînmuu waagibá dóchaa.

¹⁴ Wí'nă táye úvísígíŝengitü'ăămí. Un Christ-ví'in ímuu'indá ánsaaginpidíbo' íkwoní.

In Páadé'in Ta'nin John Ita'nannin

John ita'do' i to'wí In Tụu kin nakháwă'iví'gedi

¹ I to'wí hăn'oe ts'anpáadébo nayi'iví'gedi naadi wâyta'do', i-á in Tụu kin nakháwă, hedá in wówátsi napäyí'i-ân namuu. Hăa i natú'in git'oe, hedá na'inbí'piyá nakeepóedí na'inbí tséedíbo-á âypimû', hedá na'inbí mandidá âytăge.

² Nă'i nawówátsipäyí'i' nakeepóe ihaydi âymû', hedá hăa iví'gedi na'in gihăhpóe'i-á wé'ge'in t'owa âyt'ôe'o'. Nă'i in wówátsi nahândepí'in napäyí'iví'gedi wâytumăa, i-á Yôesi Tádă-ádí na'ăn, hedá na'inbí'piyá ipikeeyan.

³ Hăa âymû'in hedá hăa iví'wedí git'oe'indá un wá' wâytumăa, hedânho un wá' únhanginpúwídí, hedá undádí na'indádí na'inbí wówátsi wé'ge âyhûuwídí. Hedi ta'gendi Yôesi Tádă-ádí hedá iví ay Jesus Christ-ádí na'inbí wówátsi âyhon.

⁴ Hediho nă'i hăăwí i'gedi unbí'piye' wâyta'do' hedânho un wá' t'ăhkí híhchan bînmă've-ídí.

Yôesi Tádă-ádí gimuudá há'to ívít'aywó'kanhûuwí

⁵ Nă'i hí' năă wâytukankhâyăa'i-á Yôesi Tádăví ay Jesus Christ-ví'wedí git'oe'i namuu. Yôesi Tádă-á wí kohthay waagi'ba namuu, hedá wáyge wânbo wí'ûnkhûunáhpí.

⁶ Yôesi Tádă-ádí na'inbí wówátsi âyhondi gitúđáho', hewânbo wa' t'aywó'di i'gebo gimândáho', ívîwânpihōeyó'o', hedi khuu eedi waagibá giyidi in ta'gen namuu'indá wí'âyhonpí.

⁷ Hewânbo nakohthayná' ni'ge Yôesi Tádă na'ăn diwe giyidáho', undádí na'indádí na'inbí wówátsi wé'ge gínmuu, hedá iví ay Jesus-ví ûnp'oe ich'ăa'idá dí'owídidi na'inbí t'aywó'di t'ăhkí dînyăa'o'.

⁸ Na'in wên t'aywó'nin wânbo wí'âyăapí gin gitúđáho wí'bo ívîpihōeyó'o', hedá na'inbí pí'nă khó'yé-á in ta'gendá wí'âyăapí.

⁹ Hewânbo Yôesi Tádăví'piye' ívít'aywó'dihăătsi'andáho', idá na'inbí t'aywó'di gínmuu'i dîn'owóyé-í, hedi i yă'dăapíkan ívít'andi' dînyăa'ămí, gá iví tų imăgi waa i'odân, hedá i-á híwó'da'ba i'o'.

¹⁰ Yôesi Tádă ho natú na'in t'owa t'ăhkí ívít'aywó'do', hediho wáymûu wânbo wí'ívít'aywó'nánpi gin gitúđáho', kindidá Yôesi Tádă ihōeyó'an waagibá gitú', hedá iví hí' na'inbí pí'nă khó'yé wí'âyăapí.

2

¹ Naví áyyăă, nă'i hăăwí i'gedi wâyta'do hedânho wí'úvít'aywó'nâamípídí. Hewânbo wí to'wí it'aywó'nandáho', wí to'wí ûn'ăn Yôesi Tádăví páadépiye' igí' i'aywondaa'ămídí, i-á Jesus Christ i t'ăhkí híwó'di namuu.

² Hedi i-ân iví wówátsi imăgi na'inbí t'aywó'di dîn'owóyé-ídí, hewânbo na'inbí'đă'ba yoe, t'ăhkí t'owaví t'aywó'di dínmuudân.

Yôesi Tádă âytaadá iví tsontųu ây'a'ginnamí

³ Hândidan gínhanginnání ta'gendi Yôesi Tádă âytaa'in? Gá iví tsontųu ûnmuu'i' ây'a'gindodân.

⁴ Wí to'wí Yôesi Tádă óetaa gin natúdí hewânbo iví tsontųu wí'ôn'a'gindopídá, i-áho wí hōeyó'i namuu, hedá in ta'gen namuu'in iví pí'nă khó'yé wí'imăapí.

⁵ Hewânbo to'wídí Yôesi Tádăví tų ûnmuu'i' ôn'a'gindodá ta'gendi pín ta'ge haydi óeséegí, hedi kindidân gínhanginná i-ádí gimuu'in.

⁶ Hewânbo to'wên ditû'nin Yôesi Tádă-ádí dimuu'in, indá dínkhây'ă' inbí wówátsi dâyhûuwí'in Christ iví wówátsi iho' waagibá.

⁷ Un wâyséegí'in, ná'in tsontuú natû'nin ívíséegíhûuwí i'gedi wâyta'do'in ts'aamin wínamuupí, indá in páadédíbo bínmáa'in namuu, i hí' ho ít'oe'ibá namuu.

⁸ Hewänbo ná'in tsontuú nää wíyá wâyta'dodi ts'aamin waagi'inbá namuu, gá ây'a'gindodáho i khuu nakhanmân waagibá gínpo'dân, hedá i kodí'di ko namuu'i-áho nakeepo'. Ta'gendi Christ ná'in tsontuú-á i'a'ginnan, hedá un wá' bín'a'gindo'.

⁹ Wí to'wí nakohthayná' ni'ge iví wówátsi ihon gin natúdí, hewänbo iví tí'ûu páadé'i it'aydá, i-á wa'di khuu i'gebo nayi'.

¹⁰ To'wên ná'in tí'ûuwín páadé'in dâyséegí'in, indáho nakoná' ni'ge diyi', hedího inbí pí'ná khó'yé háäbo in ta'ge'in p'ôe iwedi ovâyhânge'amí'i' wíðâymaapí.

¹¹ Hewänbo wí to'wí iví tí'ûu páadé'i' it'aydá khuu iwebo na'ân. I-á khuu i'ge nayidi wí'ûnhanginnáhpí wépiye' namännin, gá wí tsí't'aa'i waagibá ûnkhuunândân.

Háa in wé'ge'in t'owa Yôesi dâytaapí'in inbí wówátsi dâyhon waa in t'owa i dâyséegí'in wíðínkhây'âhpí ovâyhi'amí'in

¹² Naví áyyää, naadi wâyta'do gá Christ i'annin namuudi unbí t'aywó'di únmuu'i wovây'owóyédân.

¹³ Un tádá'indá, naadi wâyta'do' gá i to hân'oe ts'anpáadébo nayi'i' bîntaadân. Un e'nündá, wâyta'do' gá i Penísendi ho bînt'andân.

¹⁴ Un áyyää ímuu'in, wâyta'nan gá Yôesi Tádá bîntaadân. Un tádá'indá, naadi wâyta'nan gá i to hân'oe ts'anpáadébo nayi'i' bîntaadân. Un e'nündá, wâyta'nan gá undá íkaydân, hedá unbí pí'ná khó'yé-á Yôesi Tádáví hí'-á kay'indídá bínmáa, hedá handídá i Penísendi-á ho bînt'an.

¹⁵ Wíwovâyhi'amípí unbí wówátsi bínhûuwídí háa in t'owa Yôesi Tádá dâytaapí'in inbí wówátsi dâyhon waagibá, hedá i yä'dâapí' háäwí indá ovâyhi'andi-á wíwovâyhi'amípí. Wí to'wí ná'i híwó'pí' namuu'i' ôehí'andáho Yôesi Tádá pín ta'ge haydi wí'ôeséegípí.

¹⁶ Kinnân in Yôesi Tádá dâytaapí'in díví'o': Háa inbí túu'ú iwe diwânpichaa waagi kaygi'di díví'amí'in dida', hedá háäwí t'âhkí dâymû'i-á wá' kaygi'di-á dida', hedá inbí háäwí shánkí híwó'di dínmuu waagi dichaaqi dívíyengi'o'. In Yôesi Táda dâytaapí'innânho ha'wâa díví'o', hewänbo kí'bi tsiyekandá Yôesiví'wedi wína'âhpí.

¹⁷ Háa ná'in Yôesi Tádá dâytaapí'in díví'o' waa dínkhangít'ôe, hedá t'âhkí ná'i híwó'pí' háäwí kaygi'di dida'i-á wá' nakhangít'ôe. Hewänbo to'wên háa Yôesi Tádá natsonpo' waa díví'o'indá hânhay wänbo t'âhkí diwówayêení.

Christ-ví hânbi ho na'ä'

¹⁸ Naví áyyää, nääho i t'ä'gi thaa tso'wa na'ä'. Wovâytu'anho Christ-ví hânbi na'ä', hedí nääbo báyéki kí'min dikeepo'. Kín napo'di gínhanginná nääho i t'ä'gi thaa tso'wa naná'nin.

¹⁹ Ná'in t'owadá ta'gendi na'inbí'näpiye'in wídimuupídí na'in díyoe'an. Na'inbí'näpiye'in dimuudáho', na'indádíbo dívíwóyí'níwân. Hewänbo indá na'in díyoe'an dihaydi nakeepóe wí' wänbo in diwedi na'inbí'näpiye' wínamuupí'in.

²⁰ Hewänbo undá in waagi'in wí'ímuupí. I to'wí shánkí híwó'di namuu'idí i Yä'dâa'i P'owaaahaa wovâymaagi, hedího un t'âhkí in ta'gen namuu'in ûnhanginná.

²¹ Naadi ná'in ta'nin wâyta'do gá in ta'gen namuu'in ûnhanginnândân, ûnhanginnáhpídá yoe, hedá wá' ûnhanginná wí to'wí in ta'gen natû'di-á wí'ihôeyó'opi'in.

²² To-an wí hôeyó'i namuu? Gá wí to'wí natû'di-ân Jesus-á wínamuupí'in i to'wí Yôesi Tádadí ôesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. Wí to'wí ha'wâagi'i namuu'idá wí'gíndíbo Yôesi i Táda-ádi hedá iví ay-ádi ovânyoegi'o', hedího Christ-ví hânbi' namuu.

²³ Wí to'wí natúdí Jesus-á Yôesi Tádáví ay wí'ûnmuupí'in, i-á Yôesi Táda wänbo iví pí'ná khó'yé wí'imáapí. Hewänbo wí to'wí natúdí Jesus-á Yôesi Tádáví ay ûnmuu'indá Yôesi Táda wá' iví pí'ná khó'yé imáa.

²⁴ Hewänbo undá hääwí páadé úvits'anwhäyü ihaydibo' ít'oe'i' únkây'ä' unbí pí'nä khó'yé bînmá've-i'in. Hân úvî'odáho Yôesi Tádá-ádí hedá iví ay-ádí wé'ge ímúní.

²⁵ Hedí Yôesi Tádáví ay-á iví tûü imägi in wówátsi nahádepí'in na'in dípägít'oe'in.

²⁶ Wáy wên t'owa dida' in ta'gen namuu iwedí wovâyâyâ'amí'in, hedânkun nă'in tạ'nin wâyta'do'.

²⁷ Hewänbo Yôesi Tádádí i Yă'dâa'i P'oewâahâa wovâyâmăgi, hedá unbí pí'nä khó'yébo bînmăa, hedího wí'úntáypí wíyá to'wídí Yôesiví'gedí wovâyhá'amídí, gá i Yă'dâa'i P'oewâahâadâ hääwí t'ăhkí wovâyhá'odân, hedí i hääwí wovâyhá'o'i-á ta'gen namuu, wên hôeyó wänbo wínamuupí. Hedího únkây'ä' Christ-ádí wé'ge ímúní'in, háa i Yă'dâa'i P'oewâahâadi wovâyhá'an waabá.

²⁸ Naví áyyăä, háa otú waa Christ-ádí wé'ge únkây'ä' ímúní'in, hedânho owáy i wíyá nakeepóe ihaydí wí'íkhuwôeda'ípídí, hedá wôeda'dí iví'wedí wí'úvíkaakwomá've-ípí.

²⁹ Únhanginná Christ-ân híwó'da' i'o'in, hedího únhanginná wá' t'ăhkí to'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonnindá Yôesi Tádáví'wedí dí'âypuyă'in.

In Jesus-ví'piye' dívíwhäyunde'indá Yôesi Tádáví ây dimuu

3

¹ Bí'ánshaa'an Yôesi Tádádí na'in báyéki díséegí'in, hedí báyéki díséegídânkun iví ây kin dítu'o'. Hedí ta'gendi iví ây-ânkun gimuu. Hedího in to'wên Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'indá wídínhanginnáhpí háawin gimuu'in, háawi i namuu wänbo wídínhanginnáhpídí.

² Un wâyséegí'in, tobá năä Yôesi Tádáví ây gimuu wänbo', wa'dí wínahanginnáhpí háawin gipuwagít'oe'in. Hewänbo nă'indá gínhanginná: Christ nawáy'ăă ihaydá i waagi'inbá gipúwí, gá ta'gendi háawi i namuu waagi âymúnídan.

³ To'wên t'ăhkí nă'in napúwí'in pín ta'ge haydí dâysíkha'măa'indá yă'dâapíkan t'ăhkí iwedí dívíyâa'o', háa Christ iwedí iyâa'an waagibá.

To'wên Yôesi Tádáví ây ûnmuu'in wídívít'aywó'kanhonpí

⁴ To'wên t'ăhkí dívít'aywó'kanhonnindá Yôesi Tádáví tsonttû dâyyoegi'o', hedí iví tsonttû ônyoegi'andáho t'aywó'ninho namuu.

⁵ Únhanginná Christ ho năä oepáa k'aydipiye' na'ăă'in t'owa t'ăhkíví t'aywó'dí ovâyâyâ'amídí, hedí i-á wên t'aywó'nin wänbo wí'imáapí.

⁶ To'wí wänbo Christ-ádí nayí'i-á wí'it'aywó'kanhonpí, hewänbo wí to'wí it'aywó'kanhondi-á háawi Christ namuu'in ta'gendi wínaka'póya'pídá ta'gendi wí'ôetaapí.

⁷ Naví áyyăä, to'wên häädi waa in ta'ge'in p'ôe i'ge dimännindá'mân inbí wówátsi ta'ge dínmuu, Christ-ví wówátsi ûnmuu waagibá. Hedího wí'úvímăänípí to'wídí wänbo in ta'gen namuu iwedí wovâyâyâ'amídí.

⁸ Penísendi páadé iwedibo' it'aywó'kanhon, hedího to'wên häädi waa dívít'aywó'kanhonnindá Penísendiví'in dimuu. Hedí Penísendiví tsiyekan ônhánú-ídí-ânkun Yôesi Tádáví ay năä oepáa k'aydipiye' na'ăă.

⁹ Wí to'wí ta'gendi Yôesi Tádáví'wedí na'aypuyă'i-á wí'it'aywó'kanhonpí, gá Yôesi Tádáví'wedí wówátsi ts'aamin ikê'dân, hedího Yôesi Tádáví'wedí na'aypuyădi wí'ûnkoedípí häädi waa it'aywó'dikanhûuwídí.

¹⁰ To'wên inbí wówátsi ta'ge dâyhonpídí háa inbí tí'ûuwín páadé'in dâyséegípídí Yôesi Tádáví'in wídímuupí. Hedí kindidânho nahanginná wé'in t'owa Penísendiví ây ûnmuu'in hedá wé'in Yôesi Tádáví ây ûnmuu'indá.

Yôesi Tádáví ây ûnmuu'in dívíséegímăa

11 Nă'innân namuu in hí' ít'oe'in páadé iwedibo': Gínkhây'ă' wí'nă táye ívíséegihûuwí'in.

12 Wígínkhây'ăhpí Cain waagi'inbá gimúní'in. I-á i Penísendiví' ûnmuu, hedânkun iví tí'ûu ihay. Hedi háadan Cain-di óehay? Gá iví tí'ûu-á iyă'dâakanhondân, hewânbo i-á híwó'pída' í'o'.

13 Hediho tí'ûuwin páadé'in, in Yôesi Tádá dâytaapí'indi wovâyt'aydáho', wí'ítsika'yêenípí, "Háadan hêe dít'ay?"

14 Na'inbí tí'ûuwin páadé'in âyséegídiho gínhanginná chu'in waagi'inbá gimú'de wânbo nă-á in wówátsi ts'âamin âymáa'in. Wí to'wí iséegímáapí'-á wa' chu'i waagi'bá namuu.

15 To'wên inbí tí'ûuwin páadé'in dínmuu'in dâyt'ayhonnindá t'owa t'akhanu'in waagi'inbá dimuu, hedi un ûnhanginná wí to'wí nat'owat'akhanut'óe'i-á in wówátsi nahândepí'in wí'imáapí'in.

16 Christ iví wówátsi na'in gimuuđi imăgi, hedânkunho gínhanginná háawin in kodi'nin séegí namuu'in. Hediho na'in wá' gínkhây'ă' gikhâymuní'in na'inbí tí'ûuwin páadé'ingí'-á na'inbí wówátsi âymăânídí.

17 Wí to'wí híwó' hay hăăwí iví wówátsi i'ămígí' ûnkw'ôndá, hedi iví tí'ûu páadé'i hăăwí ûntáyđí imúndedí, hewânbo wa'di iví pí'nă khó'yé wínasehkanătaachanpo'pídí óekhăge'namídí, ti nă'i to'wí ta'gendi Yôesi Tádáví séegí iví pí'nă khó'yé imăa? Hedân yoe.

18 Naví áyyăă, séegí i'gedi wí'íwânpidahí'má've-ípí, hewânbo híwó'di hăăwí iví'odibo' âykeeyamí in ta'gennin séegí âymáa'in.

19-20 Hedi in séegí âymáadáho gínhanginná in ta'gen namuu'in wá' âymáa'in, hedá hăăđi wânbo Yôesi Tádáví'piye' ívibée ihaydá âyîngipídibo na'inbí pí'nă khó'yé gichăă-í. Ma'di wáyyedí gichăă idí dítuhchănukhâymaa waagi, hewânbo Yôesidá na'inbí shánkí hay'i namuudi na'inbí ânshaa ûnhanginná, hediho i-á ûnhanginná nă'in séegí âymáa'in, i-á hăăwí t'ăhki ûnhanginná.

21 K'ema'in, Yôesidi wíđítuchănukhâymaa'pí'in na'inbí pí'nă khó'yé gichăădăho', iví'piye' ívibeedí há'to gikhuwôeda'í,

22 hedi hăăwí namúní wânbo âydaa'andi-á âyhónde', gá iví tsontuŋ ây'a'gindodân hedá háa íví'o'indídá âyhíhchandodá.

23 Hedi nă'innân iví tsontuŋ ûnmuu: Gínkhây'ă' iví ay Jesus Christ-ví'piye' ívíwhăyú-í'in, hedá idá díyôn waagibá wí'nă táye-á ívíséegihûuwí.

24 To'wên Yôesi Tádáví tsontuŋ ôn'a'ginhonnindá i-áđí wé'ge dimuu, hedá i-á indádíbá namuu, hedi nă'in gínhanginná gá iví Yă'dăa'i P'owăăhăă dímăgidân.

In to'wên dítû'nin i Yă'dăa'i P'owăăhăă dăymăa'indá bîntayí'ní

4

1 Un wăyséegí'in, t'ăhki to'wên dítû'nin Yôesigí' dívíhée'o'in wí'úvíwhăyú-ípí. Páadé bîntayí'ní ûnhanginpúwídí tigú ta'gendi Yôesiví P'owăăhăă dăymăa'in, gá báyékí dihôeyó'in wáyyé t'ăhki dikw'ôndân, indá Yôesi Tádáví tukhe'min dimuu gin dítû'.

2 Wăytukănkhâymaa háđídí ûnhanginnání'in háa Yôesiví P'owăăhăă dăymăa'in háa yoe: To'wên t'ăhki t'owaví páadépiye' dítû'nin Jesus Christ i nat'owapaa'íví'piye' dívíwhăyunde'indáho Yôesiví P'owăăhăă dăymăa'.

3 Hewânbo to'wên t'ăhki Jesus-ví'gedi han wíđívíhí'máapí'indá Yôesiví P'owăăhăă wíđăymáapí. In to'wên kí'min dimuu'in Christ-ví hănnin waagi'inbá dimuu. Hô wovăytu'an nă'in kí'min dikă'ăăgít'óe'in, hedi năa wéngé t'ăhki diyího'.

4 Naví áyyăă, undá Yôesi Tádáví'in ímuu, hedi to'wên hôeyóđí dítû'nin Yôesi Tádáví tukhe'min dimuu'indá bînt'anho', gá i Yă'dăa'i P'owăăhăă unbí pí'nă khó'yé bînmăadân hedi i-á shánkí nakay i Penísendiví'wedí, nă'i Penísendi-á in Yôesi Tádá dâytaapí'inbí pí'nă khó'yé dăymăa'.

⁵ Nă'in hôeyó'in dimuu'indá Yôesi Tádá dâytaapí'indá' dimuu, hedânho in wé'ge'in Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'in waagibá dívíhée'o', hedá in t'owa dâyt'óyande'indá Yôesi Tádá dâytaapí'in wá' dimuu.

⁶ Hewänbo na'indá Yôesi Tádáví'in gimuu, hedího in to'wên i dâytaa'indi na'in dînt'óyande', hewänbo in to'wên iví'in dimuupí'indá wídînt'óyandepí. Handidân gínhanginná wé'in in ta'gen dívíhée'o'in dimuu'in hedá wé'in in hôeyóda' dívíhée'o'in dimuu'indá.

Yôesi Tádá iví ây ûnmuu'in iséegí, hedânho indá wá' dínkhây'ä' wí'nä táye dívíséegíhûuwí'in

⁷ Un wâyséegí'in, wí'nä táye ívíséegíhûuwí, gá in séegí Yôesi Tádáví'wedí na'âdân, hedí to'wên t'âhki in séegí dâymáa'indá Yôesi Tádáví'wedí di'âypuyä, hedá Yôesi Tádá-á dâytaa.

⁸ Yôesi Tádá-á naséegít'óe'i namuu, hedího to'wên dâyséegíhonpí'indá Yôesi Tádá wídâytaapí.

⁹ Kinnân Yôesi Tádádí dínkeeyan díséegí'in: I-á iví wí' ayda' ûn'ândi' isan nää oepáa k'aydipiye' hedânho in kodí'nin wówátsi dímäánídí.

¹⁰ Kindidân gínhanginná háawin in séegí namuu'in: Tobá na'indi Yôesi Tádá wí'âyséegípí wänbo', idá na'in díséegídí iví ay nää oepáa k'aydipiye' isan iví wówátsi imääánídí na'inbí t'aywó'dí gínmuu'i dîn'owóyé-ídí.

¹¹ Un wâyséegí'in, ha'wâagidí Yôesi Tádádí na'in díséegídânho na'in wá' gínkhây'ä' wí'nä táye ívíséegíhûuwí'in.

¹² To'wídí wänbo hânhay wänbo Yôesi Tádá wí'óemû'pí, hewänbo wí'nä táye ívíséegídá i-á na'indádí namuu, hedá iví séegí idí dímä'i-á na'inbí pí'nä khó'yé gínsôemä'.

¹³ Kindidân gínhanginná Yôesi Tádá-ádí wé'ge gimuu'in hedá i-á na'indádá: Idí iví Yä'dâa'i P'oewahâa dímägi.

¹⁴ Hedá wá' âymû' iví ay isannin t'âhki t'owaví aywondi dínmúnídí, hedího j'gedí t'owa t'âhki âyt'óe'o'.

¹⁵ T'âhki to'wên in t'owaví páadépiye' ditû'nin Jesus-á Yôesi Tádáví ay namuu'in, Yôesi Tádá indádí namuu hedá indá i-áda.

¹⁶ Hedího gihâhpóe hedá ívîwhâyunde Yôesi Tádádí díséegí'in. I-ân naséegít'óe, hedí to'wên in séegí dâyhonnindá Yôesi Tádá-ádí dimuu hedá i-á indádá.

¹⁷ Hedí owáy ihay thaa t'owa háa híwó' háa híwó'pí díví'annin ovâykeekw'ódi ihaydi, in séegí na'inbí pí'nä khó'yé ho gínsôedá wígikhuwôeda'ípí, gá wa' nää oepáa k'aydi giyidibo Christ waagi'ba gipóedân.

¹⁸ Yôesi Tádá âyséegídáho wí'âykhuwôeda'ípí, hedí ta'gendi pín ta'ge haydi i âyséegídí na'inbí khuwôeda' gínyâapo'. Hewänbo âykhuwôeda'dáho ta'gendi pín ta'ge haydi wí'âyséegípí, hedího tuchânu j'gedí ívî'ânshaa'o'.

¹⁹ Yôesi Tádádí páadébo na'in díséegí, hedânkun in séegí âymáa.

²⁰ Wí to'wí natúdí, "Naadi Yôesi Tádá dóséegí," hewänbo iví tí'ûu páadé'i' it'aydáho', wí hôeyó'i namuu. Iví tí'ûu páadé'i' imúnde'i' iséegípídí, há'to Yôesi Tádá óemúndepí' wänbo-á óeséegí-í.

²¹ Hedí nă'in in tsontuü Christ-di dímägi'in namuu: To'wên Yôesi Tádá dâyséegí'indá dínkhây'ä' inbí tí'ûuwin páadé'in wá' dâyséegíhûuwí'in.

5

¹ Jesus-á i to'wí namuu Yôesi Tádádí óesóge'i' t'owa ovây'aywoenídí. To'wên nă'in dívíwhâyunde'indá Yôesi Tádáví'wedí ho wíyá di'âypuyä, hedí to'wên i Tádá dâyséegí'indá, iví ây wá' dâyséegí.

² Yôesi Tádá âyséegídá hedá iví tsontuü ây'a'gindodá, handidânho gínhanginná iví ây wá' âyséegí'in.

³ Hedího iví tsontuü ây'a'ginhondi âykeeyo ta'gendi i âyséegí'in. Iví tsontuü-á wâhphade wí'ûnkháapí ây'a'ginnamídí,

⁴ gá to'wên t'ähkí Yôesi Tádáví'wedi wíyá di'âypuýä'indá dínkoedidân i yä'dâapî' nää oepáa k'aydiwi namuu'i dâyt'aanídí. Hedi na'inbí whâyü gínmuu'idânho git'anpo'.

Yôesi Tádáví iví ay Jesus-ví'gedi dítu'an

⁵ To'wí iwihâyundedi Jesus-á Yôesi Tádáví ay namuu'in, ida'mânho i nää oepáa k'aydiwi yä'dâapî' namuu'i' óet'ande'.

⁶⁻⁸ Jesus Christ-ân nää oepáa k'aydipiye' na'ää'i' namuu, hedi p'oedi óep'ó'p'oe'an hedá iví ûnp'oe-á ich'áa. Na'ää iví ûnp'oe ich'âanídí, p'oedi óep'ó'p'oe'amídída' bá yoe. I Yä'dâa'i P'oewaahâadân dítu'o nã'in ta'gen namuu'in, i-á ta'ge natukanyidi. Hediho nã'in poeyedi wêhpêe tuuda' dâymáa: I Yä'dâa'i P'oewaahâa-á i p'oe-á hedá i ûnp'oe-á. Hedi indídá Jesus Christ-ví'gedi na'in díhangin'ando'.

⁹ Háa t'owadi dítu'o waa ívíwhâyunde', hewänbo háa Yôesi Tádáví dítu'o waa shánkí gínkhây'ä' ívíwhâyü-i'in, iví hí'-á shánkí ûnchä'muudi, hedi idânho iví ay Jesus-ví'gedi dítu'o'.

¹⁰ To'wên Yôesi Tádáví ayví'piye' dívíwhâyunde'indá inbí pí'nã khó'yé dínhanginná háa Yôesi Tádá natú waa ta'gen namuu'in. Hewänbo to'wên Yôesi Tádáví hí' wí'ônwhâyundepí'indá wí hôeyó'i waagibá óepa', háa idi iví ayví'gedi dítu'annin wídíwihâyundepídi.

¹¹ Hedi kinnân Yôesi Tádáví na'in dítumáa: In wówátsi nahándepí'innânho dímägi, hedi iví ay áytaadiho kí'min wówátsi áymáa.

¹² To'wên Yôesi Tádáví ay Jesus inbí pí'nã khó'yé dín'ännindáho kí'min wówátsi dâymáa. Hewänbo to'wên Yôesi Tádáví ay inbí pí'nã khó'yé wídín'änpí'indáho kí'min wówátsi-á wídâymaapi.

Yôesi Tádáví wówátsi nahándepí'in dímägi

¹³ Naadi un Yôesi Tádáví ayví'piye' úvíwhâyunde'in nã'i t'ähkí wâyta'do' hedânho ta'gendi ûnhanginnánídí in wówátsi nahándepí'in ho bînmáa'in.

¹⁴ Hedi häädi Yôesi Tádáví'piye' ívíbéedi ívíyûusu'amídí, háa nada' waagi'i hääwí gida'po'di, ta'gendi gínhanginná Yôesi Tádáví dînt'óyande'in.

¹⁵ Hedi hääwí gida'po'di dînt'óyande'in gínhanginnâdi, gínhanginnân wá' hääwí áydaa'andi' ho dímä'in.

¹⁶ Wí to'wí iví méesatewi tí'ûu páadé'i' it'aywó'dodi imû'di, hewänbo in t'aywó'nin i'o'indá há'min wínamuupídi in wówátsi nahándepí'in diwedi óeyâa'amídí, nã'i to'wí kí'min t'aywó'nin i'andígí' Yôesiví'piye' ônyûusu'amí, hediho in wówátsi óemääní. Hewänbo wên t'aywó'nin nayi', indá in wówátsi nahándepí'in diwedi wovâyâyâ'amí'in namuu, hedi naa wó'tû'pí wí to'wí há'min t'aywó'nin i'andi bînyûusu'amí'in.

¹⁷ T'ähkí yä'dâapí tsiyekan íví'o'i-á t'aywó'dida' namuu, hewänbo wên t'aywó'nin nayi' há'min wínamuupí in t'owa in wówátsi nahándepí'in diwedi ovâyâyâ'amí'in.

¹⁸ Gínhanginná to'wên Yôesi Tádáví'wedi di'âypuýä'indá häädi wänbo wídívít'aywó'kanhonpí'in, gá Yôesi Tádáví ay Jesus-di ovây'âyînmáadân, hediho i Penísendi wí'ûnkoedipí ovâyhónídí.

¹⁹ Gínhanginná na'indá Yôesi Tádáví'in gimuu'in, hewänbo to'wên t'ähkí in Yôesi Tádá dâytaapí'in dimuu'indá i Penísendidi ovâytsónmáa.

²⁰ Hedá wá' gínhanginná Yôesi Tádáví ay nää oepáa k'aydipiye' na'ää'in, hedi idi ka'powa dímägi hedânho i ta'gendi Yôesi namuu'i áytáa-ídí. Hediho nã'i ta'gendi Yôesi namuu'i-ádí wé'ge ívíhon, iví ay Jesus Christ-ádá wé'ge gimuudi. I-ân i ta'gendi Yôesi namuu, hedi ibá in wówátsi nahándepí'in napâyí'i namuu.

²¹ Naví áyyäa, i hääwí in t'owa inbí yôesi dínmuu waa dâychaamáa'iví'wedá bí'âyîngi'an.

In Eedi'in Ta'nin John Ita'nannin

John-di in to'wên ovâyta'nannin ovâysengitu'an

¹ Naa wí méesatewí p'ó'dé'dí' omuu'ídi wáyta'do' un, wí kwee Yôesi Tádádí wóedé'mandi' hedá uví ây-á. * Ta'gendi naadi un t'ähkí wâyséegí, hewänbo naadida'ba yoe, t'ähkí in to'wên in ta'gen namuu'in dâytâa'indidá wá' wovâyséegí.

² Na'indi wâyséegí in ta'gen namuu'in na'inbí pí'ná khó'yé âymáadi, hedá hánhay wänbo t'ähká âymá've-í.

³ Yôesi Tádádá hedá Jesus Christ, i Tádáví ay ûnmuu'idá ta'gendi díséegídi na'inbí'piye' gínsehkanápúwí, hedá séegísehkaná na'in dímäáni, hedá díkhäge'namí ánsaaginpidíbo gikwq'nídí.

In ta'gen âyséegí, hewänbo naadida'ba yoe, t'ähkí in to'wên inamuu'in bînhûuwí hedá wí'ná táye-á úvíséegíhûuwí

⁴ Naa hânho ohíhchanpóe dínhanginpóedí wáy wên unbí ây in ta'gen namuu'in dâyhonnin, Yôesi Tádá natsonpóe waagibá.

⁵ Hedi náä kó'ôe, naadi wên tsontuú namuu i'gedi wînta'do', indá páadé iwedibo' âymáa'in. Ná'in tsontuú-á ts'aamin wínamuupí, hedi kinnân namuu: Wí'ná táye ívíséegíhûuwí.

⁶ Na'inbí wówátsi Yôesi Tádáví tsontuú ûntû' waagibá âyhondáho', kindidi âykeeyo' in séegí âymáa'in. Hedi ná'in tsontuú páadé iwedibo' ít'o': Iví séegí wóegé unbí wówátsi bînhûuwí.

⁷ Náä-á t'ämäpiye' báyéki diyi', indá in t'owa in ta'gen namuu'in diwedi ovâyyâa'o', indá wídíwíwhâyundepí Jesus nat'owapaa'in hedá íbá i Yôesi Tádádí óesóge'i t'owa ovây'aywoenídí namuu'in. To'wên kí'min dimuu'in in t'owa in ta'gen namuu'in diwedi dâyyâa'o'indá hedá Christ-ví hánmindá dimuu.

⁸ Hediho bípi'âyíngi'an hedânho háäwí úví'andi wí'únpedée-ípídí, hedá t'ähká Yôesidi wovâymäánidí wovâykhây'o'i bînhóní.

⁹ To'wên háa Christ-di díhá'annin namuu'in diwedi dívíhânge'annin hedá wídâyhonpí'in, indá Yôesi Tádá inbí pí'ná khó'yé wídâymäapí. Hewänbo to'wên háa Christ-di díhá'an waa dâyhonnindá, Yôesi Tádá-ádi hedá íví ay-ádi wí'gíndíbo inbí pí'ná khó'yé dín'án.

¹⁰ Wí to'wí unbí'we napówádí wovâyhá'amídí hewänbo Christ-ví háhkan ûnmuu'in imáapídá, wíwíntsudemäänípi wovâyhá'amídí, hedi namän dihaydá wíwíntu'âamípi, "Yôesidi wóepahûuwí."

¹¹ To'wên kin óetu'annindá óekhäge'máa íví yä'dâapíkan i'amídí.

I t'ä'gi hí' John-di ovâyta'nandi'

¹² Wa'di báyéki wíyá háäwí wáyta'âamí'i' dómáa, hewänbo wó'da'pí ná'in ta'nin diwe dótá'namí'in. Naa ochampo' unbí'piye' opuwämú-í'in, hedi ívímú' ihaydi wé'ge ívíhée'amí, hedi handidi shánkí gihíhchanpúwí.

¹³ I kwee uví tí'ûu úmuu'i Yôesi Tádádí óedé'mandíví âydi wóesengitu'an. †

* **1:1** Wáy wên t'owa dí'ánde ná'i kwee-á ta'gendi wí kwee wínamuupí, hewänbo wí méesate-ân namuu, hedá íví ây-á in méesate'in t'owa-á dimuu. † **1:13** Iví tí'ûu-á ma'di wíyá méesate-ân namuu, hedá in áyyä-á in méesate'in t'owa-á dimuu.

In Powage'in Ta'nin John Itä'nannin

John-di i to'wí òntà'nandi' óesengitü'an

¹ Naví híwó'di k'ema Gaius, ta'gendi wíséegí'i' unmuu. Naa wí méesatewi tsondi omuu'idi ná'in ta'nin wínta'do'.

² U wíséegí'i', dáyyûusu'o hääwí t'ähkí híwó' úpúwídi, hedá uvi túu'úda híwó'dá unchaa-ída uvi pí'ná k'ó'yé híwó' unchaa waagibá.

³ Wên méesate'in tí'ûuwin páadé'in naa dînpówádí dînt'òekán in ta'gen namuu'in nâamâa'in hedá nâahonnindá, hedi ná'idi hânho díhíhchannan.

⁴ In to'wên naví ây waagi'inbá dimuu'in in ta'gen namuu'in dâyhondi naa dînhanginpo'di, hânho ohíhchanpo', hedi wíyá hääwídi wânbo shánkí wídíhíhchandopí.

Gaius híwó' i'an

⁵ U wíséegí'i', häädi wânbo t'ähkí háa úkhây'ä' waa bikanhon in méesate'in tí'ûuwin páadé'in híwó' ovây'âyîngi'odi, tobáháa ovâytaapí'in dimuu wânbo'.

⁶ Ná'in tí'ûuwin páadé'indi in méesate iwe'in t'owa náwe dikw'ó'nin uvi séegí úmuu i'gedi ho ovây't'òe'an. Híwó' bikanhon inbí p'óegé dimän dipiye' ovâykhäge'dodi, hedi kin bikanhondi Yôesi Táadá nâahíhchando'.

⁷ Indá dimän t'owa Christ-ví'gedi ovâyhangin'ânnamídi, hedá hääbo-á in dívíwhâyundepí'inbí'wedi wídâyhóndepí.

⁸ Hediho na'indá gínkhây'ä' ná'in tí'ûuwin páadé'in âykhäge'namí'in, hedi handidi wé'ge ívit'òe'amí in ta'gen namuu i'gedi t'owa âyhangin'ânnamídi.

Diotrephes híwó'pí i'an, hewänbo Demetrius-á híwó'di-á i'o'

⁹ Naadi wên háawên uvi méesate'in t'owa dovâyta'nann, hewänbo naví hí' dînmuu'in Diotrephes-di wídînséegí'anpí. I-á inbí p'ó'dédi' namúni'in óehí'an.

¹⁰ Hediho owáy naa opówá ihaydi t'ähkí háa i'an ní'gedi wây'ánshaakannamí. I-á na'inbí'gedi yanákí ihée'o', hewänbo íví hí' ûnmuu'i wí'ûnchá'muupí. Hewänbo kin i'o'in wa'di ihay wí'ûnmuupí, shánkí wânbo p'ándíki' ikanhon, in méesate'in tí'ûuwin páadé'in Yôesi Táadáví tûu wóegé dipóya'nin wí'ovâyséegíhóndepí, hedá in wé'ge'in méesate'in ná'in dipóya'nin ovâyséegí'amí'in dida'in wânbo-á idi ovâykhâa'o', hedá ida oe méesate iwedá ovâykhêhpiyende'.

¹¹ U wíséegí'i', in to'wên híwó' dívítseyekanhonnin waagi'ba unmuní, in híwó'pí dívítseyekanhonnin waagá yoe. To'wên híwó' dívítseyekanhonnindá Yôesi Táadáví'in dimuu, hewänbo in to'wên híwó'pí dívítseyekanhonnindá wídínhanginnáhpí háawi i namuu'in.

¹² T'ähkídi Demetrius-ví'gedi híwó'da' dívíhée'o', hedi nakeepo' in ta'gen namuu'in imáa'in. Na'in wá' hanbá híwó' íví'gedi ívíhée'o', hedi u úhanginná ná'i gitü'di-á in ta'genbá namuu'in.

I t'ä'gi hí' John-di òntà'nandi'

¹³ Wa'di báyéki wíyá hääwí wítü'âamí'i' dómáa, hewänbo wó'da'pí ná'in ta'nin diwe dóta'namí'in.

¹⁴ Hewänbo naa ochanpo' hanwaapídi wímúni'in hedi ihaydá wé'ge änhée'amí.

¹⁵ Ánshaaginpidíbo' íkwó'ní. Uví k'ema'in náwe diyí'indi wóesengitü'an. Uda naví k'ema'in owe diyí'indá wí'íngin ovâysengitü'âamí.